

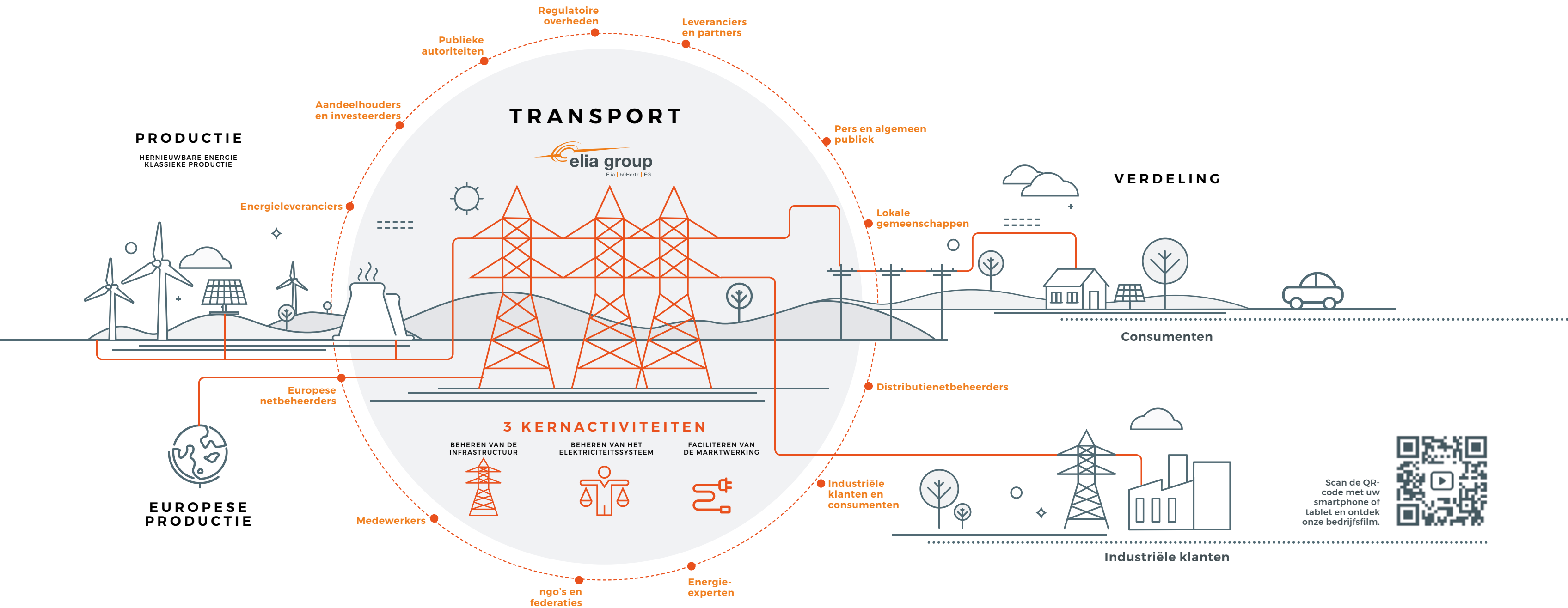
Time to accelerate

Activiteitenverslag 2018

Voor een succesvolle energietransitie in het belang van de samenleving

We zijn de schakel tussen productie en distributie

GRI 102-40
GRI 102-9

Scan de QR-code met uw smartphone of tablet en ontdek onze bedrijfsfilm.

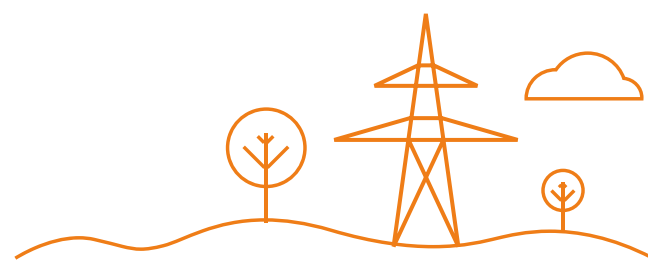

Inhoud

Interview met Chris Peeters en Bernard Gustin*	2
Elia groep*	6
Aandeelhoudersstructuur	8
Bestuursorganen	10
Groepsprioriteiten*	12
Duurzame acties in het belang van de samenleving*	16
Kerncijfers 2018	18
Elia groep in 2018	20
Elia Grid International in 2018	24
.... 1. We zorgen voor een veilig, betrouwbaar en efficiënt net*	26
.... 2. We leveren de transmissie-infrastructuur voor de toekomst*	40
.... 3. We ontwikkelen het elektriciteitssysteem en de markten*	54
.... 4. We werken samen om waarde te creëren voor de samenleving*	70
.... 5. We stemmen onze cultuur af op onze strategie*	84
.... 6. We houden onze ogen open voor innovatie- en groeimogelijkheden*	98
Het Elia-aandeel in 2018	110
Bespreking en analyse door het management van de resultaten voor 2018*	113

Gereguleerde informatie, bekendmaking 12 april 2019, na beurstijd.

Het jaarverslag 2018 van Elia groep bestaat uit drie delen: het activiteitenverslag, het duurzaamheidsverslag en het financiële verslag, waarin we onze stakeholders informeren over onze projecten, maatschappelijk verantwoord ondernemen en financiële resultaten, corporate governance en risicobeheer. U leest momenteel het activiteitenverslag. Bezoek ons downloadcentrum om deel twee en drie te raadplegen.

*Deze hoofdstukken vormen het jaarverslag cf. artikel 119 Wetboek van vennootschappen.

Scan de QR-code om ons downloadcentrum te bezoeken.

Tijd om te versnellen ...

... om het net van de toekomst te ontwikkelen, met een steeds groter aandeel aan hernieuwbare productie.

... om het systeem van de toekomst voor te bereiden en tegelijk ervoor te zorgen dat het licht blijft branden en de markt onze infrastructuur maximaal kan benutten.

... om een cultuur van vernieuwing en ondernemerschap te creëren en de energiemarkt te hertekenen met diverse technologieën, marktspelers en nieuwe manieren van verbruik op een veilige manier te integreren.

... om bij te dragen aan de eengemaakte Europese interne energiemarkt door interconnectoren te beheren en te ontwikkelen.

... om een bedrijfscultuur te ontwikkelen die het volledige potentieel benut van onze talenten om tot een hoogperformante organisatie te komen.

... om in te spelen op de behoeften van de samenleving en te voldoen aan de verwachtingen van onze stakeholders.

... om klaar te staan om nieuwe taken op te nemen.

GRI-normen

Dit jaarverslag is opgesteld volgens de GRI-richtlijnen die de eerste wereldwijde normen voor duurzaamheidsverslaggeving voorschrijven. Als u een referentie naar de GRI-richtlijnen in de tekst aantreft, brengen we in dat stukje verslag uit over de economische, milieu- en sociale impact van de activiteiten van Elia groep. Voor meer informatie over een bepaald thema verwijzen we naar het Duurzaamheidsverslag 2018.

De QR-codes in dit jaarverslag geven meer gedetailleerde informatie over het thema aan de hand van een videofilm, brochure of webpagina. Als u meer informatie wenst, hoeft u enkel maar de QR-codes te scannen met uw tablet of smartphone.

Time to accelerate

Interview met Chris Peeters en Bernard Gustin, CEO en Voorzitter van de Elia groep

GRI 102-14
GRI 102-15

2018 was zonder meer een jaar waarin Elia groep op diverse vlakken een versnelling hoger schakelde. Dankzij een bijkomende participatie van 20% in 50Hertz en de komst van een nieuwe lokale investeringspartner, wordt de samenwerking tussen het Belgische Elia en het Duitse 50Hertz verder verstevigd. Samen hebben ze de ambitie om uit te groeien tot een toonaangevende groep van transmissienetbeheerders in Europa. De energietransitie, de opkomst van nieuwe spelers en innovatieve technologieën en de toenemende digitalisering, zorgen voor een snel veranderende context die ook steeds meer supranationaal wordt. De enige optie is vooruitgaan en liever snel dan traag.

Vanwaar die haast voor verandering?

Chris Peeters : De samenleving verwacht dat van ons. Op de VN-klimaatconferentie in Polen is andermaal aangemaand tot actie. Zoals we nu bezig zijn, gaan we naar een temperatuurstijging van 3,2 graden Celsius. Dat is totaal onaanvaardbaar. Vooruitstrevende landen trachten de transitie te versnellen. Zo heeft Duitsland beslist om het aandeel hernieuwbare energie tegen 2030 op te trekken naar 65 procent. Naarmate de tijd voortgaat en onze inzichten vorderen, is de kans vrij groot dat de decarbonisatie van onze samenleving sneller gerealiseerd wordt dan het tempo waaraan het vandaag gebeurt.

Bernard Gustin: Jongeren zijn vandaag erg bekommerd om het klimaat en de toenemende digitalisering. Onze activiteiten hebben daar ontelbare raakpunten mee. Dankzij ons netwerk hebben we

de middelen om hier werk van te maken. Wij zorgen ervoor dat de energietransitie mogelijk is en dat ze aan het juiste tempo gebeurt. Ook op het vlak van digitalisering willen we vooruit. De technologie is er. Als toonaangevend energiebedrijf moeten we samen met de distributienetbeheerders en de sector onze verantwoordelijkheid nemen. Dat is een belangrijke evolutie. 10 jaar geleden waren we als netbeheerder een saai gereguleerd monopolie voor energietransport.

Chris Peeters: We zien ook convergenties. Technologieën en marktpartijen groeien naar elkaar toe: verwarming en mobiliteit worden geëlektrificeerd en met Power-To-X kondigt zich een derde horizon aan. Alles is klaar om heel snel grotere veranderingen te gaan doorvoeren. Dat betekent dat ook Elia groep zich moet aanpassen, zowel lokaal als Europees omdat de geïntegreerde, gedecarboniseerde economie steeds internationaler zal zijn.

Bernard Gustin: Daarom blijft het heel belangrijk dat wij met Elia en 50Hertz actief zijn in twee landen. Vanuit het aandeelhouderschap zijn we Belgisch maar als je kijkt naar onze cijfers en activiteiten zijn we even Duits als Belgisch. En ook al zijn we niet de grootste speler, onze unieke positie geeft ons Europees leiderschap in onze sector. We willen onze verantwoordelijkheid ten volle opnemen en zullen in de toekomst verder opportuniteiten bekijken om een nog sterkere Europese speler te worden.

“ 10 jaar geleden waren we als netbeheerder een saai, gereguleerd monopolie voor transport. Vandaag staan we in het centrum van wat de maatschappij belangrijk vindt: het klimaat en de toenemende digitalisering. ”

Bernard Gustin -
voorzitter Elia groep

“ Het feit dat we actief zijn in België én Duitsland die vandaag op een andere manier naar de energietransitie kijken, geeft ons een belangrijke meerwaarde die directe impact heeft op wat er Europees gebeurt. ”

Chris Peeters -
CEO Elia groep

Was dat ook de motivatie om het aandeelhouderschap in 50Hertz op te trekken?

Chris Peeters : Absoluut. Ook voor ons is het tijd om te versnellen. We willen ons sterker profileren als een Europese groep die actief meedenkt met Europese beleidsmakers over het energiesysteem van de toekomst. Onze visienota over digitalisering en het consumentgerichte energiesysteem is daar een mooi voorbeeld van. We ondersteunen de ambities van het Clean Energy Package van de Europese Commissie met concrete voorstellen. Het feit dat je in twee landen actief bent die vandaag op een andere manier naar de energietransitie kijken, schept een belangrijke meerwaarde en heeft een directe impact op wat er in Europa gebeurt. Ook financieel was de transactie een goede zaak. De markt heeft

65%

STREEFCIJFER VOOR
HERNIEUWBARE
ENERGIE TEGEN 2030
IN DUITSLAND

de bijkomende participatie geapprecieerd: onze aandelenkoers gaat in tegen de neerwaartse beurstrend. De transactie heeft ook een belangrijke impact op onze interne organisatie. Onder meer op het vlak van IT, aankoop, innovatie, financiën en communicatie worden in 2019 groepsfuncties uitgebouwd. We willen een organisatie waar ons talent actief deelneemt aan het internationale gebeuren. Dit geeft ons extra troeven in de 'war for talent' en het aantrekken van nieuwe medewerkers.

Bernard Gustin: De bijkomende participatie in 50Hertz is veel meer dan gewoon een extra 20 procent in een bedrijf waar we al 60 procent hadden. We staan nu sterker in één van de belangrijkste landen van Europa. Wij zijn één van de weinige netbeheerders die binationaal werkt en ervaring heeft met internationale expansie. Dit positioneert ons goed voor verdere groei en nieuwe uitdagingen. Zo willen we ons in 2019 sterker profileren rond digitalisering. Onze schaalgrootte laat ons toe om hier een team op te zetten en met concrete concepten te komen.

Naast het bijkomend belang in 50Hertz is ook de investeringspartner veranderd. Het Australische IFM Investors is vervangen door het Duitse KfW. Hoe belangrijk is die lokale verankering?

Chris Peeters : Lokale verankering is heel belangrijk omdat onze activiteiten zeer sterk verbonden zijn met de lokale context. Eén van de fundamentele elementen van succes is dat je zeer goed begrijpt en aanvoelt wat lokaal leeft. Onze nieuwe Duitse partner staat heel dicht bij de lokale context. KfW is een Duitse investeringsbank met medewerkers die geboren en getogen zijn in Duitsland en die een sterke link en voeling hebben met het lokale politieke gebeuren. Dit is belangrijk om het ritme waarmee je dingen realiseert goed aan te voelen en toekomstige opportuniteiten makkelijker te kunnen aangrijpen. Uiteindelijk moeten we ervoor zorgen dat onze verwezenlijkingen deels terugvloeien naar de lokale maatschappij. Voor onze Duitse partner is dit een belangrijke stimulans om samen met ons een succesverhaal uit te bouwen.

Bernard Gustin: In een multinationale groep is het een grote uitdaging om het juiste evenwicht te vinden tussen integratie en lokale verankering. Integratie is nodig om onze performantie op de geïntegreerde Europese markt te verbeteren maar tegelijk willen we de lokale identiteit respecteren. Daarom is het heel positief om een sterke lokale partner te hebben. De veranderingen in het aandeelhouderschap zijn voor mij één van de hoogtepunten van 2018. Het gebeurde in 2 stappen en telkens in een termijn van 6 weken. Onze teams stonden onder een enorme druk, maar hebben uiteindelijk kunnen opleveren. Dit illustreert meteen hun sterkte.

“ Lokale verankering is heel belangrijk omdat onze activiteiten zeer sterk verbonden zijn met de lokale context. Eén van de fundamentele elementen van succes is dat je zeer goed begrijpt en aanvoelt wat er lokaal leeft. ”

Chris Peeters – CEO Elia groep

“ Als je kijkt naar onze cijfers en activiteiten zijn we even Duits als Belgisch. Wij zijn een van de weinige netbeheerders die binationaal werken en ervaring hebben met internationale expansie. Dit positioneert ons goed voor verdere groei en nieuwe ontwikkelingen. ”

Bernard Gustin – voorzitter Elia groep

Hoe kunnen Elia en 50Hertz elkaar versterken?

Chris Peeters: We evolueren samen naar waar de toekomst zit. Die ligt onder meer bij het offshore gebeuren. De exponentiële groei van offshore wind zal gerealiseerd worden in de zeeën waar wij actief zijn. Door het gebruik van nieuwe technologieën en innovaties hebben we nieuwe competenties nodig. Het versnellen van onze offshore activiteiten is daarom een heel belangrijk thema. Het heeft niet alleen een impact op ons technisch infrastructuurbeheer, maar zorgt eveneens voor een nieuwe dynamiek qua systeemmanagement. Ik denk aan het project Combined Grid Solution van 50Hertz waar voor het eerst ter wereld een interconnectie tussen twee offshore windparken gerealiseerd wordt. Afhankelijk van de wind ga je meer of minder interconnectiecapaciteit hebben. Hoe ga je die in de markt zetten zodat die maximaal kan profiteren van iets wat van nature zeer variabel zal zijn? Het is heel complex maar ook heel boeiend om daar mee bezig te zijn.

Bernard Gustin: Ik was ook erg verrast door de positieve weerklank in de internationale pers bij de officiële inhuldiging van het Nemo Link project, de onderzeese interconnector tussen België en Groot-Brittannië. De specifieke competenties van onze twee bedrijven komen hier perfect samen: offshore (50Hertz) en interconnecties (Elia). Nemo Link is een nieuwe activiteit voor ons die in 2019 op de kaart komt en zich zal vertalen in cijfers. Aan het eind van de dag is dat belangrijk voor een privéonderneming.

Elia groep wil een leidend Europees energiebedrijf zijn. Wat verstaan jullie daaronder?

Bernard Gustin: Voor mij betekent het dat we met onze verschillende activiteiten één van de belangrijkste netbeheerders willen zijn in cijfers, maar tegelijk willen we ook reflecteren over de toekomst. Onze investeerders kunnen heel tevreden zijn met de beurskoers, maar we hebben als gereguleerd monopolie ook een maatschappelijke rol, waardoor Elia zich onderscheidt van andere bedrijven die louter privé zijn.

Chris Peeters: We integreren ook innovatieve technologieën en lanceren nieuwe denkpatronen over het energiesysteem van de toekomst. Leidinggevend zijn is voor mij dan ook de toon zetten in het koolstofarm maken van onze samenleving en bijdragen aan het maatschappelijk debat dat breder gaat dan enkel die van de onderneming. In 2019 gaan we samen met de sector een aantal proefprojecten opzetten rond digitalisering waarin de eindgebruiker een centralere rol krijgt. Maar ook supranationaal moeten we nadenken over hoe we onze infrastructuur op Europees niveau efficiënter kunnen inzetten. De consument verwacht dit van ons en Elia groep wil hierin een voortrekkersrol opnemen.

Bernard Gustin: En als je ook ziet welke investeringen we plannen, dan is dat toch heel substantieel. In België willen we onze rol claimen als Europese energiehub door de verdere ontwikkeling van het offshore gebeuren, door bijkomende interconnecties en door het versterken van het binnenlandse net. In Duitsland heb je onder meer de uitbouw van de SudOstlink die de toenemende hernieuwbare energieproductie van het noorden naar de verbruikerscentra in het zuiden moet transporteren en de verdere uitbouw van de offshore

activiteiten met onder meer de ontwikkeling van de Westlich Adlergrund 2 cluster. Daarnaast willen we ook excelleren in veiligheid door niet alleen onszelf maar ook de sector van de toeleveranciers naar een hoger niveau te brengen.

Tot slot, naar wie gaat jullie dank uit in 2018?

Chris Peeters: Mijn dank gaat uit naar onze medewerkers en onze netgebruikers in België en Duitsland. Daarnaast wil ik ook de raad van bestuur vermelden die zich met de deals van het afgelopen jaar mee getransformeerd heeft naar een meer groeigeoriënteerde aanpak. De zeer professionele en constructieve samenwerking met de Duitse instanties en onze nieuwe partner heeft daar zeker positief toe bijgedragen. In 2019 kijken we uit naar een vruchtbare samenwerking met KfW, onze regulatoren en de diverse lokale en federale overheden.

Bernard Gustin: Naast mijn collega-bestuurders, wil ik zeker het management en alle medewerkers van Elia groep bedanken. 2018 was een heel druk jaar waarin er veel is gebeurd en intussen gaat het dagdagelijkse werk voort. Bij elke verandering is er ook angst. Onze mensen hebben zich bij momenten sterk gestrekt, maar ze geven ons ook het vertrouwen om voort te evolueren naar een internationale groep. Dat is een belangrijke verandering.

Elia groep

Wie?

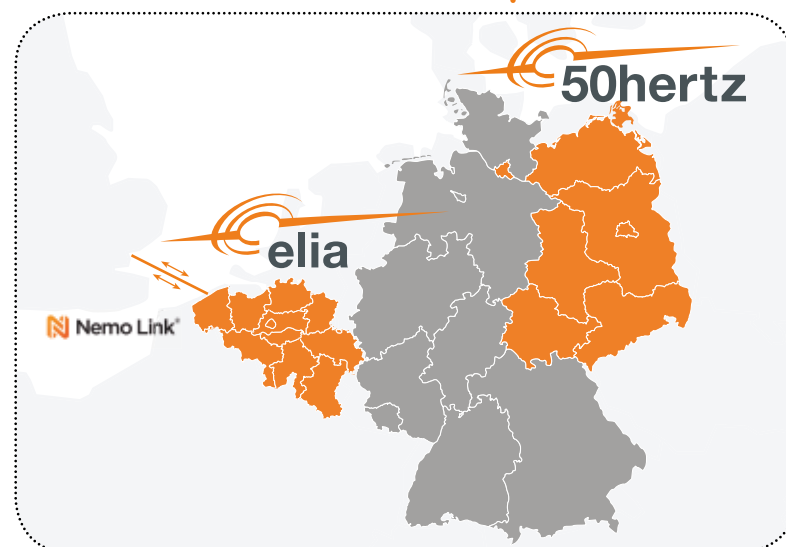
Een Europese top 5-speler

[GRI 102-1](#)

Elia groep is actief in elektriciteitstransmissie. Met onze twee transmissienetbeheerders (TNB's) Elia in België en 50Hertz in Duitsland - beheren we 18.990 km aan hoogspanningsverbindingen die 30 miljoen eindverbruikers van stroom voorzien. Met een betrouwbaarheidsgraad van 99,999 procent geven we de samenleving een robuust elektriciteitsnet dat de sociaal-economische welvaart ondersteunt.

Elia beheert een elektriciteitstransmissiesysteem met spanningsniveaus tussen 30 en 400 kilovolt (kV), en 50Hertz transporteert elektriciteit aan hoogspanningsniveaus van 150, 220 en 380 kilovolt (kV).

We willen de leiding nemen in een geslaagde energietransitie die borg staat voor het betrouwbare, duurzame én betaalbare energiesysteem van de toekomst

Hoe?

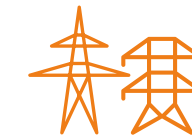
Door samenwerking en innovatie

Onze netinfrastructuur beheren en ontwikkelen we in nauwe samenwerking met alle betrokkenen. We hebben een sterke focus op veiligheid en gaan voor nul ongevallen. We zetten in op innovatie en verbeteren constant onze operationele systemen. In Duitsland integreren we al 56,5 procent hernieuwbare energie op een veilige manier in het net. Zo maken we de energietransitie mogelijk.

Wat?

Onze kerntaken [GRI 102-2](#)

Neteigenaar - we bereiden ons voor om de infrastructuur van de toekomst te leveren

We ontwikkelen, bouwen en onderhouden ons transmissienet volgens de behoeften. We investeren zwaar in de integratie van hernieuwbare energie, de ontwikkeling van een offshore-hoogspanningsnet en de aanleg van interconnectoren om de integratie van de Europese energiemarkt te bevorderen. Op die manier faciliteert Elia groep de transitie naar het energiesysteem van morgen.

Systeembeheerder - we bewaren het evenwicht

Het beheer van het elektriciteitsstelsel wordt steeds complexer door de forse toename van hernieuwbare productiebronnen, nieuwe spelers en technologieën en de supranationale coördinatie die toeneemt. Om een betrouwbare bevoorrading en een efficiënt operationeel beheer van onze netten te garanderen, volgt Elia groep het elektriciteitsstelsel dan ook in real time op. Dit vereist gespecialiseerde tools en processen en een gespecialiseerde knowhow.

Marktfacilitator - we maken deel uit van de geïntegreerde Europese markt

Elia groep stelt haar infrastructuur op een transparante, niet-discriminerende manier ter beschikking van alle marktspelers. De digitalisering en de nieuwste technologieën bieden marktspelers nieuwe opportuniteiten om hun elektriciteitsbeheer te optimaliseren door hun energiesurplus te verkopen of tijdelijk de afname te verminderen. We ontwikkelen diensten en mechanismen die de markt in staat stelt om handel te drijven via diverse platformen. Dit bevordert niet alleen het economische concurrentievermogen, maar zorgt ook voor meer welvaart voor iedereen.

Trusteemandaat* - we integreren hernieuwbare energie op een transparante manier in de markt

De Duitse wetgever heeft de verantwoordelijkheid voor de coördinatie en afhandeling van wettelijke heffingssystemen ter bevordering van milieuvriendelijke technologieën overgedragen aan de transmissienetbeheerders. 50Hertz int deze heffingen als trustee en staat in voor het beheer en de verdeling ervan naar de begunstigden. Als de elektriciteit uit hernieuwbare bronnen niet rechtstreeks op de markt wordt gebracht, verkopen we deze elektriciteit op de energiebeurs.

* Alleen voor 50Hertz

Waarom?

In het belang van de samenleving

Het elektriciteitsnet is een cruciale pijler van het energiebeleid en ondersteunt onze sociaal-economische welvaart. Elia groep wil een katalysator zijn voor een geslaagde energietransitie naar een betrouwbaar, duurzaam én betaalbaar energiesysteem. Door het bouwen van interconnectoren en het integreren van hernieuwbare energieproductie stimuleert Elia groep zowel de integratie van de Europese energiemarkt als de decarbonisering van onze samenleving.

Aandeelhoudersstructuur GRI 102-5 GRI 102-45

Elia groep is de algemeen bekende, overkoepelende merknaam van de Belgische en Duitse transmissienetbeheerders Elia System Operator NV/SA ('Elia') en Transmission GmbH ('50Hertz'). Elia groep is actief onder de juridische entiteit en beursgenoteerde onderneming Elia. De hoofdaandeelhouder is de gemeentelijke holding Publi-T. Elia bezit een meerderheidsaandeel van 80 procent in Eurogrid International CVBA ('Eurogrid'), dat via zijn volle filiaal Eurogrid GmbH 100% van de aandelen van 50Hertz in handen heeft. Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW) bezit de overige 20% in Eurogrid.

Naast onze activiteiten als transmissienetbeheerder in België en in Noordooit-Duitsland, neemt Elia ook deel aan de joint venture Nemo Link, die de eerste onderzeese interconnector tussen België en Groot-Brittannië exploiteert (samenwerking met de Britse netbeheerder National Grid). Bovendien verlenen Elia en 50Hertz diverse consultingdiensten aan internationale klanten via Elia Grid International NV/SA (EGI).

WIJZIGINGEN IN HET AANDEELHOUDERSCHAP IN 2018

GRI 102-10

Van 60 naar 80 procent

Op 26 april 2018 heeft Elia System Operator NV ('Elia') de transactie afgerond voor de verwerving van een bijkomende participatie van 20 procent in Eurogrid International CVBA ('Eurogrid'). Na deze transactie bezit Elia 80 procent van Eurogrid en verwerft ze de volledige controle over 50Hertz.

Deze bijkomende acquisitie maakt een nauwere samenwerking tussen Elia en 50Hertz mogelijk en is een grote stap vooruit in de uitvoering van de groei-strategie van Elia groep, die één van de toonaangevende transmissienetbeheerders in Europa wil worden.

Elia besliste om haar voorkeurrecht uit te oefenen na de bekendmaking van het IFM Global Infrastructure Fund (IFM) dat het van plan was om in februari 2018 de helft van zijn participatie van 40 procent in Eurogrid te verkopen.

Elia verwelkomt Duitse bank KfW als nieuwe partner

In augustus 2018 heeft Elia de transacties gefinaliseerd met IFM en de Duitse staatsbank Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW). Hierdoor vervangt KfW, namens de Duitse federale overheid, IFM als aandeelhouder in Eurogrid.

De bijkomende wijziging in het aandeelhouderschap van Eurogrid volgt op een tweede kennisgeving die Elia in mei 2018 ontving van IFM over een overeenkomst met een derde partij die de overblijvende participatie van IFM van 20 procent in Eurogrid wou verwerven. Na het verwerven van een aandeel van 80 procent in Eurogrid, had Elia haar doel bereikt en besliste ze om haar voorkeurrecht uit te oefenen en een overeenkomst te sluiten met KfW om de resterende 20 procent tegen dezelfde financiële voorwaarden te verkopen.

Succesvolle herfinanciering van overbruggingskrediet

In augustus 2018 heeft Elia met succes een obligatielening op 10 jaar ter waarde van 300 miljoen euro en een perpetuele hybride obligatielening ter waarde van 700 miljoen euro uitgegeven om een overbruggingskrediet te herfinancieren voor de aankoop van het bijkomende belang van 20 procent in Eurogrid. Door de grote belangstelling van de beleggers was het orderboek al na enkele uren volledig gevuld en werden de obligatielening ruimschoots over-ingeschreven.

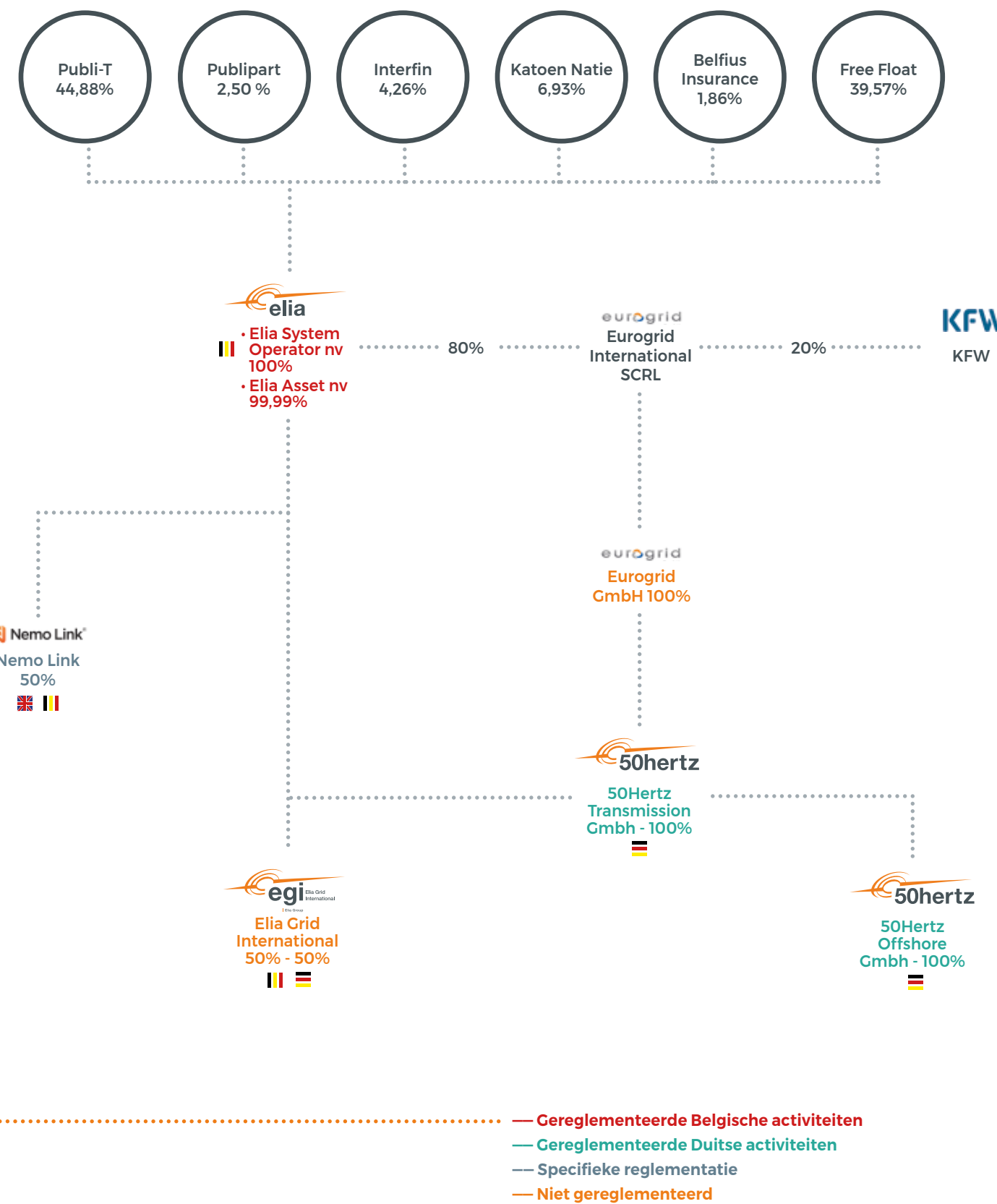
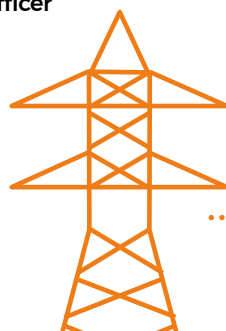
De obligatielening van 300 miljoen euro vervalt in 2028 en heeft een jaarlijkse coupon van 1,50 procent. De hybride obligatielening van 700 miljoen euro heeft een eerste vervaldatum in december 2023 en een coupon van 2,75 procent, met daarna om de vijf jaar een herziening.

Meer informatie over het Elia-aandeel in 2018 vindt u op pagina 110

“Als toonaangevend bedrijf in de energiesector is 50Hertz nauw verbonden met de Duitse samenwerking. Als hoofdaandeelhouder kijkt Elia ernaar uit om met de nieuwe partner KfW samen te werken. We vertrouwen erop dat deze sterkere nationale verankering ons zal inspireren om verder te bouwen aan de infrastructuur die nodig is om de energietransitie in Duitsland te realiseren.”

Catherine Vandenborre – Chief Financial Officer bij Elia

Bestuursorganen GRI 102-18

Meer informatie over onze corporate governance en specifieke verplichtingen inzake transparantie, neutraliteit en niet-discriminatie ten aanzien van alle belanghebbenden bij het uitvoeren van onze activiteiten, vindt u in deel 2 van het jaarverslag 2018: Corporate Governance en de geconsolideerde jaarrekening.

ELIA

Directiecomité

Chris Peeters

Catherine Vandendorre

Markus Berger

Patrick De Leener

Chris Peeters
Chief Executive Officer en voorzitter

Catherine Vandendorre
Chief Financial Officer

Markus Berger
Chief Infrastructure Officer

Patrick De Leener
Chief Customers, Market & System Officer

Frédéric Dunon
Chief Assets Officer

Pascale Fonck
Chief External Relations Officer

Peter Michiels
Chief Human Resources & Internal Communication Officer

Ilse Tant
Chief Community Relations Officer

Frédéric Dunon

Pascale Fonck

Peter Michiels

Ilse Tant

50Hertz

Directiecomité

Boris Schucht

Dr. Frank Golletz

Marco Nix

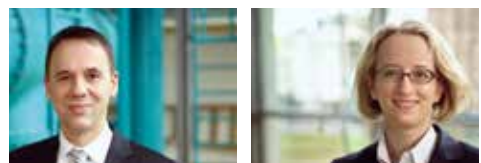
Boris Schucht
Chief Executive Officer *

Dr Frank Golletz
Chief Technical Officer **

Marco Nix
Chief Financial Officer

Dr Dirk Biermann
Chief Markets and System Operation Officer

Dr Katharina Herrmann
Chief Human Resources Officer (tot oktober 2018) ***

Dr. Dirk Biermann

Dr. Katharina Herrmann

* Boris Schucht heeft het bedrijf op 28 februari 2019 verlaten

** Dr. Frank Golletz is waarnemend CEO vanaf 1 maart 2019

*** Sylvia Borcharding heeft dr. Katharina Herrmann als Chief Human Resources Officer opgevolgd vanaf januari 2019

Raad van bestuur

Bernard Gustin

Claude Grégoire

Geert Versnick

Michel Allé

Luc De Temmerman

[GRI 102-18](#)
[GRI 102-22](#)
[GRI 102-23](#)

Frank Donck

Cécile Flandre

Philip Heylen

Luc Hujoel

Roberte Kesteman

Jane Murphy

Dominique Offergeld

Rudy Provoost

Saskia Van Uffelen

Raad van toezicht

Chris Peeters

Peter Hausmann*

Markus Berger

50Hertz staat onder de controle en het toezicht van Eurogrid en een raad van toezicht die door beide entiteiten is samengesteld. 50Hertz Transmission GmbH beschikt over een raad van toezicht die bestaat uit zes leden:

Chris Peeters
Voorzitter, Chief Executive Officer van Elia System Operator nv

Peter Hausmann*
Vicevoorzitter, lid van het hoofdbestuur van de vakbond voor mijnbouw, chemie en de energiesector

Markus Berger
Chief Infrastructure Officer van Elia System Operator NV-SA

Dr. Lutz-Christian Funke
Uitvoerend bestuurder van KfW

Andrea Ludwig*
Elektrotechnisch ingenieur

Dr. Lutz Pscherer*
Elektrotechnisch ingenieur

Dr. Lutz-Christian Funke

Andrea Ludwig*

Dr. Lutz Pscherer*

* Werknemersvertegenwoordigers

Groepsprioriteiten

Voor een succesvolle energietransitie in een duurzame wereld

GRI 102-15

EEN ELEKTRICITEITSSYSTEEM IN VOLLE VERANDERING

Als transmissienetbeheerders willen Elia en 50Hertz de weg vrijmaken voor de energietransitie. Onze elektriciteitsnetten vervullen immers een cruciale rol bij de decarbonisering van de energiesector en van de samenleving in het algemeen.

De energietransitie zorgt niet alleen voor de toename van de hernieuwbare energieproductie, maar brengt ook andere uitdagingen met zich mee: stijgende decentrale productie, grotere supranationale coördinatie en de opkomst van innovatieve technologieën zoals het Internet of Things (IOT), artificiële intelligentie (AI) en blockchain die bijdragen tot de snelle digitalisering van de samenleving. Als gevolg daarvan zien we nieuwe marktspelers en nieuwe technologieën verschijnen, zoals elektrische auto's, batterij-opslag, Power-to-X technologieën, enz.

In het koolstofarme, steeds meer digitale energielandschap wordt het beheer van het net almaar complexer. Niet alleen zal het opwekken van elektriciteit meer dan ooit weersafhankelijk worden, de productie zal ook gebeuren door miljoenen installaties die overal op het Europese net aangesloten zijn. Zowel transmissie- als distributienetbeheerders hebben meer nood aan flexibiliteit om het systeem in evenwicht te houden en congesties en spanningsproblemen het hoofd te bieden.

Europese integratie van het elektriciteitssysteem en grotere supranationale coördinatie

Stijgende hernieuwbare en decentrale productie

Opkomst van nieuwe marktspelers en technologieën door snelle digitalisering

Toenemend belang van sectorkoppeling

VEILIGHEID

We gaan voor nul ongevallen

Veiligheid komt altijd, overal en voor iedereen op de eerste plaats. We blijven investeren in veiligheid en we werken op een verantwoorde en veilige manier. Ons doel is nul ongevallen. Elke medewerker of aannemer kent de principes van ons veiligheidsprogramma. We zorgen ervoor dat de veiligheidsinstructies goed worden toegepast en voorkomen zo incidenten.

INNOVATIE

Om de energietransitie te versnellen

We integreren innovatieve technologieën en houden voeling met de nieuwste ontwikkelingen in de energiesector. Via diverse initiatieven stimuleren we onze medewerkers om het voortouw te nemen in de energietransitie. Niet alleen met ideeën, maar ook met praktische toepassingen zowel in systeembeheer en assetmanagement als in marktontwikkeling. We rekenen daarvoor niet alleen op onze eigen kennis, maar willen via open innovatie en samenwerking externe ideeën leren kennen en ontwikkelen.

IN HET BELANG VAN DE SAMENLEVING

Voor een betrouwbaar, duurzaam en betaalbaar energiesysteem

Bevoorradingszekerheid is een voorwaarde voor een wellevende samenleving. We streven naar een betrouwbaar, duurzaam en betaalbaar energiesysteem. De infrastructuur van ons net ontwikkelen is hierbij van cruciaal belang. We bouwen aan het net van de toekomst via een proactieve dialoog met onze diverse stakeholders, op basis van wederzijds respect en empathie om zo tot oplossingen te komen waar zowel de samenleving als het milieu het best bij varen.

We geloven dat onze technische kennis en analyses het beleid ondersteunen en een belangrijke bijdrage leveren aan het debat over de toekomst van het energiesysteem. Een netbeheerder voor wie de samenleving altijd op de eerste plaats komt, is een eerste vereiste om de energietransitie met succes te realiseren.

Wat is 'het energietrilemma' (Trias Energetica)

GRI 201-2

Het 'energetrilemma' laat zien dat het in evenwicht houden van de energieveiligheid, de maatschappelijke impact en de milieugevoeligheid een hele uitdaging is. De evolutie naar een koolstofvrije samenleving vereist grote langetermijninvesteringen, en dat terwijl uitdagingen zoals energiearmoede en competitieve energiekosten nooit eerder zo relevant zijn geweest als vandaag.

Een betrouwbaar systeem: dankzij een energiemix die op elk moment kan voldoen aan de vraag en zo de economische activiteit bevordert en onze welvaart veiligstelt.

Een duurzaam systeem:

door de integratie van hernieuwbare energie die het binnenlandse potentieel ten volle benut en via interconnectoren buitenlandse hernieuwbare energie importeert.

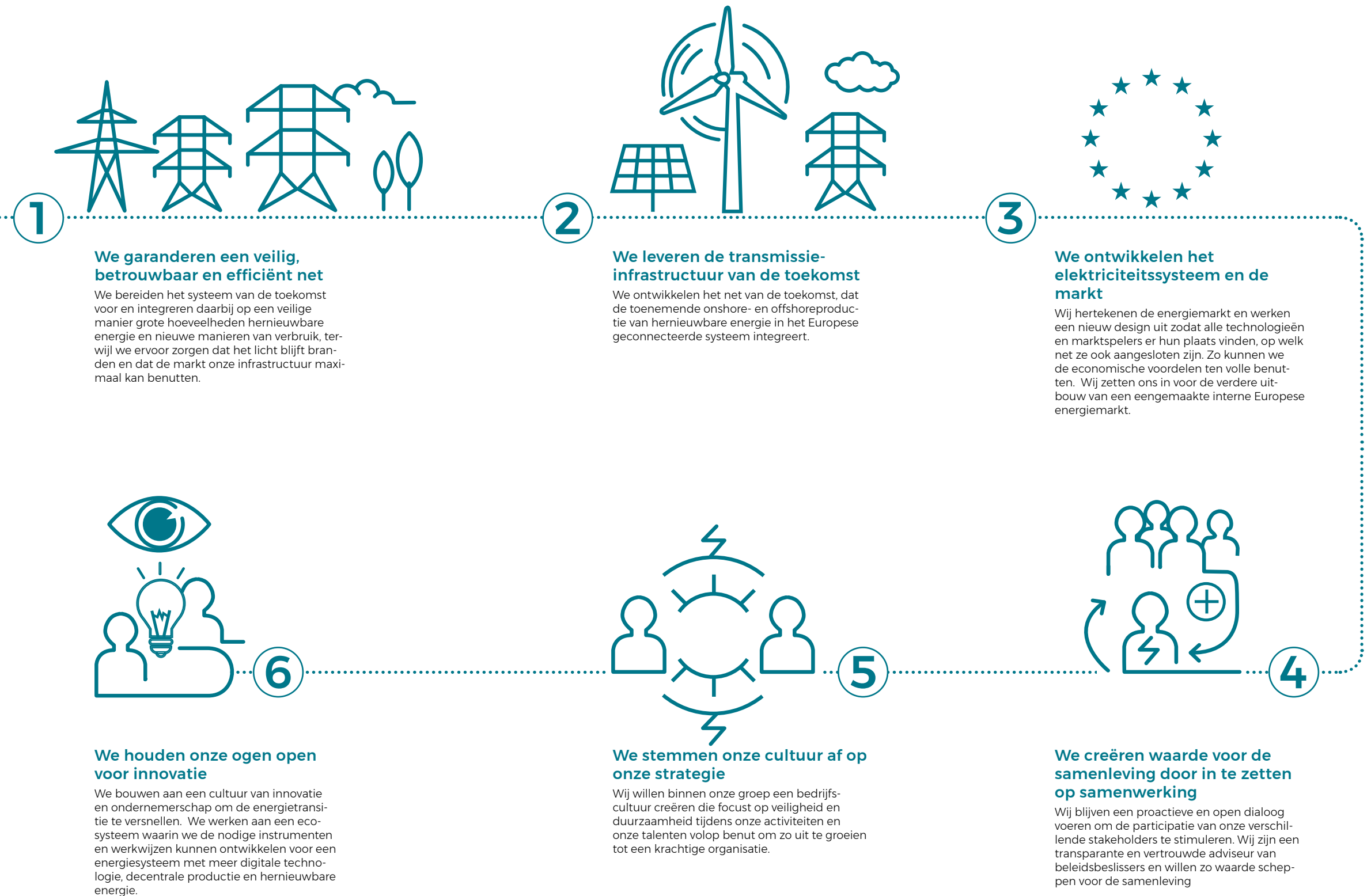
Een betaalbaar systeem:

dankzij een sterk uitgebouwd elektriciteitsnet krijgt België toegang tot de efficiëntste energiebronnen in eigen land en in het buitenland. Dit zorgt voor prijsconvergentie met de buurlanden en maakt ons competitiever.

Onze strategie

Elia groep wil een koploper zijn in de transitie van de energiesector. Om dat doel te bereiken, hebben wij een strategie nodig die flexibel genoeg is om zich aan de diepgaande en snelle veranderingen in de energiesector aan te passen. Maar onze strategie moet ook robuust genoeg zijn zodat zij onze essentiële opdracht weerspiegelt en wij ook morgen waarde kunnen blijven scheppen voor de samenleving.

Gelet op het kapitaalintensieve karakter van ons bedrijf en de managementaandacht die de transformatie vereist, hebben wij zorgvuldig zes domeinen gekozen waarop we willen focussen. Dat zijn de zes bouwstenen van onze strategie:

Duurzame acties in het belang van de samenleving

Elia groep wil een verantwoordelijke dienstverlener zijn. Voor een geslaagde energietransitie moeten we niet alleen aan maatschappelijke en ecologische vereisten voldoen, maar is er ook een duurzame economische basis nodig. Daarom heeft Elia groep duurzaamheid stevig in haar bedrijfsstrategie ingebed. Vroeger brachten Elia en 50Hertz in afzonderlijke duurzaamheidsverslagen verslag uit over hun strategie, managementbenade-

ring en maatregelen. Nu brengt dit verslag voor het eerst de diverse gemeenschappelijke indicatoren samen. Het Global Reporting Initiative (GRI) voorziet het kader en beide bedrijven rapporteren in overeenstemming met de GRI Core-standaard. Ook in de toekomst willen we een gemeenschappelijk duurzaamheidsverslag uitbrengen. Dit gaat gepaard met een permanente verbetering van onze duurzaamheidsprestaties.

We ontwikkelen een allesomvattende aanpak die gebaseerd is op de materialiteitsindex waarbinnen de verschillende groepen stakeholders, hun belangen en belangrijke thema's worden bepaald. Het duurzaamheidsverslag 2018 bespreekt in detail deze analyse van de economische, ecologische en maatschappelijke impact van de activiteiten van Elia groep. De belangrijkste thema's die aan bod komen hebben we hieronder opgelijst.

ELIA GROEP'S MEEST MATERIËLE THEMA'S

Beschikbaarheid, betrouwbaarheid en toekomst van het energiesysteem

In het kader van dit thema leggen we uit welke plannen en processen Elia hanteert om de betrouwbaarheid te garanderen, voldoende capaciteit te leveren voor de markt en het toekomstige energiesysteem te faciliteren om de elektriciteit tot bij de eindgebruikers te brengen.

Systematisch risicomanagement

Dit thema omvat het beheer van risico's zoals schade aan het net door bijvoorbeeld slechte weersomstandigheden of een ramp, om de elektriciteitstransmissie te kunnen blijven garanderen. Dit vereist maatregelen voor onvoorziene gebeurtenissen, beheerplannen voor rampen en noodsituaties, opleidingsprogramma's en een herstelplan.

Beheer van ongevallen en incidenten

Dit thema omvat het beheer van mogelijke ongevallen en incidenten met de eigen werknemers en de subcontractors. Dit vertalen we naar een robuust programma dat gericht is op nul ongevallen.

Gezondheid, veiligheid en welzijn op het werk

Onder dit thema valt het lichamelijke, geestelijke en sociale welzijn van de medewerkers. Het heeft als doel de impact van de werkomstandigheden op de gezondheid op te volgen. Het is de bedoeling om de werkomgeving aan te passen aan de fysiologische en psychologische behoeften van de medewerkers.

GRI 102-44
GRI 102-47

“Als een sterke groep van transmissiebeheerders nemen Elia en 50Hertz het voortouw in de energietransitie. Dit eerste gezamenlijke jaarverslag onderstreept hoe belangrijk duurzaamheid is zowel op het vlak van de processen van onze kernactiviteiten als bij de uitvoering van onze werkzaamheden en bij onze bedrijfsstrategie.”

Chris Peeters –
CEO Elia groep
GRI 102-14

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Elia groep heeft haar duurzaamheidsverslaggeving uitgebreid. Om de wereldwijde duurzame ontwikkeling op economisch, ecologisch en maatschappelijk gebied te bevorderen, hebben de Verenigde Naties 17 concrete doelstellingen vastgesteld die voor alle landen ter wereld gelden. Deze duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (Sustainable Development Goals of SDG's) kunnen maar worden bereikt als iedereen daaraan meewerkt. Elia groep wil bijdragen om de SDG's te behalen. In een eerste interne fase werden de meest toepasselijke SDG's aangeduid en geclusterd in drie prioriteitsniveaus. De verslaggeving over de SDG's zullen we nog stapsgewijs uitbreiden en de activiteiten van Elia groep zullen we linken aan deze wereldwijde doelstellingen voor duurzame ontwikkeling. In de loop van 2019 zal Elia de doelstellingen opnieuw onder de loep nemen en de te bereiken doelen met haar stakeholders bespreken.

Overzicht van de engagementen die Elia groep aangaat in functie van haar stakeholders

GRI 102-42
GRI 102-43

Bij Elia groep lopen er uiteenlopende initiatieven in functie van de stakeholders. De methode en frequentie van het engagement per stakeholdergroep en het verband met de concrete thema's worden in de tabel op de rechterzijde samengevat*.

* In België

ALLERHOOGSTE PRIORITEIT

HOGE PRIORITEIT

GEMIDDELDE PRIORITEIT

Stakeholder-groep	Samenwerkingswijze	Frequentie	Hoofdonderwerpen/verwachtingen
Medewerkers	– Prestatie-management – Intranet – Donaties	– Regelmatig	– Medewerkers - persoonlijke ontwikkeling – Medewerkers - welzijn – Maatschappelijke betrokkenheid
Klanten	– Klantentevredenheids-enquête – Users' Group – Elia Extranet	– Jaarlijks – 4 tot 6 keer per jaar	– Transportdiensten – Milieu – Eerlijke bedrijfsvoering
Samenleving	– Sociale evenementen – Engagement via eigen medewerkers	– Regelmatig	– Maatschappelijke betrokkenheid
Aandeelhouders	– Meetings met aandeelhouders	– Regelmatig	– Algemene prestaties van de onderneming en bijdrage aan de gemeenschap
Regelgevers	– Rapporten – Communicatie	– Regelmatig	– Eerlijke bedrijfsvoering

Meer gedetailleerde informatie over de strategie, het beleid en de duurzaamheidsmaatregelen komt aan bod in het duurzaamheidsverslag 2018. Aangezien elk land zijn eigen specifieke regelgeving heeft, kunnen niet alle indicatoren op beide entiteiten worden toegepast.

GRI 103-1
GRI 103-2
GRI 103-3

Kerncijfers 2018

GRI 102-44

Sociaal

2.441

TOTAAL AANTAL MEDEWERKERS (ELIA GROEP)

24

NATIONALITEITEN (ELIA GROEP)

172

NIEUWE MEDEWERKERS AANGEWORVEN (ELIA GROEP)

Financieel

GRI 201-1

€ 9,2 miljard

REGULATED ASSET BASE (ELIA GROEP)

€ 280,8 mio

GENORMALISEERDE NETTO-OPBRENGSTEN (ELIA GROEP)

€ 1,66

BRUTODIVIDEND (ELIA GROEP)

Operationeel

30 mio

EINDGEBRUIKERS (ELIA GROEP)

18.990 km

HOOGSPANNINGSLIJNEN EN KABELS (ELIA GROEP)

140.147 km²

WORDT BEDIEND (ELIA GROEP)

Milieu

4.810,1 kg

IT-UITRUSTING KREEG EEN TWEEDE LEVEN (ELIA GROEP)

26,24 km

VOGELBAKENS GEPLAATST TOT 31/12/2018 (ELIA)

56,5%

HERNIEUWBARE ENERGIEPRODUCTIE (50Hertz)

Elia groep in 2018

01

Elia verwerft een bijkomende participatie van 20 procent in 50Hertz

Op 26 april 2018 heeft Elia de transactie afgerond voor het verwerven van een bijkomende participatie van 20 procent in Eurogrid, de holdingmaatschappij van 50Hertz. Na deze transactie bezit Elia 80 procent van Eurogrid en verwerft ze de volledige controle over 50Hertz. Elia besliste om haar voorkeurrecht uit te oefenen na de bekendmaking van het IFM Global Infrastructure Fund (IFM) dat het van plan was om in februari 2018 de helft van zijn participatie van 40 procent in Eurogrid te verkopen.

KfW nieuwe partner in 50Hertz

In augustus 2018 heeft Elia de transacties gefinaliseerd met IFM en de Duitse staatsbank Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW). Hierdoor vervangt KfW, namens de Duitse federale overheid, IFM als aandeelhouder in Eurogrid. Deze bijkomende wijziging in het aandeelhouderschap volgde op een tweede kennisgeving van IFM in mei 2018. Elia besliste om haar voorkeurrecht uit te oefenen en een overeenkomst te sluiten met KfW om de resterende 20 procent tegen dezelfde prijs te verkopen.

02

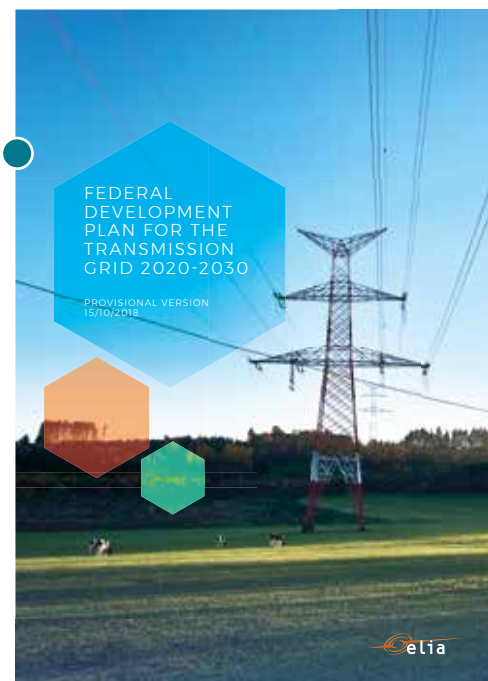
04

Elia publiceert visienota over consumentgericht energiesysteem

In november 2018 heeft Elia groep een visienota gepubliceerd die betere energiediensten en een optimalere energiefactuur in de toekomst uittekent voor de gebruikers. 'Towards a Consumer-Centric System' spoort particulieren en bedrijven ertoe aan om rechtstreeks gebruik te maken van geavanceerde energiediensten via een realtimecommunicatieplatform, een gepast markt-design en digitale vernieuwing. Elia riep geïnteresseerde marktpartijen op om deel te nemen aan een digitale proeftuin waarbinnen ze in 2019 hun innovatieve concepten kunnen uittesten. Lees meer op pagina 68.

03

Federaal Ontwikkelingsplan 2020-2030 (België)

Conform de wettelijke verplichting om elke vier jaar een Federaal Ontwikkelingsplan op te stellen, heeft Elia eind mei 2018 bij de CREG een ontwerpplan ingediend over de toekomst van het Belgische hoogspanningsnet op middellange termijn (Federaal Ontwikkelingsplan 2020-2030). Elia pleit voor een versnelde aanpak op het vlak van infrastructuurontwikkeling om de voordelen van de energietransitie volop te benutten. Het publiek kon het Federaal Ontwikkelingsplan 2020-2030 eind 2018 raadplegen tijdens een consultatieronde. Lees meer op pagina 53.

Nemo Link officieel ingehuldigd

Op woensdag 5 december hebben Elia en National Grid de eerste onderzeese elektrische interconnector tussen België en het Verenigd Koninkrijk ingehuldigd. Dit gebeurde in aanwezigheid van de federale minister van Energie, Marie Christine Marghem, en staatssecretaris voor de Noordzee, Philippe De Backer. Lees meer op pagina 48.

MOG-fundering geplaatst in zee

Het allereerste 'stopcontact op zee' in België kwam opnieuw een stap dichterbij door de succesvolle plaatsing van de funderingsvoet in November 2018. Lees meer op pagina 44.

ALEGrO halfweg

Het werk aan de eerste elektrische interconnector tussen België en Duitsland verloopt volgens schema. Elia heeft 50 procent van de werken in België voltooid, terwijl Amprion begonnen is met de aanleg van de 41 kilometer lange verbinding die door Duitsland zal lopen. De ingebruikname is gepland eind 2020. Lees meer op pagina 49.

05

Lancering van XBID bevordert grensoverschrijdende handel in Europa

De lancering van het platform voor Europese grensoverschrijdende intradayhandel (XBID) in juni was een belangrijke stap naar een geïntegreerde Europese intradaymarkt. Dankzij het XBID-platform kan er continue elektriciteit worden verhandeld tussen 14 Europese landen: België, Denemarken, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Letland, Litouwen, Nederland, Noorwegen, Oostenrijk, Portugal, Spanje en Zweden. Het merendeel van de overige Europese landen zal aansluiten tijdens de tweede 'golf' en in de zomer van 2019 zullen zij ook XBID kunnen gebruiken. Lees meer op pagina 64.

06

07

09

Awards en erkenning

Elia ontving het label 'Top Employer 2018'. Daarmee mag het bedrijf zich één van de 64 beste werkgevers van België en één van de drie beste werkgevers in de energiesector noemen. De bedrijfsfilm van Elia groep werd bekroond met de eerste prijs op het Belgian Corporate Movie Festival en het jaarverslag 2017 van Elia groep werd door het Belgische Instituut van Bedrijfsrevisoren uitgeroepen tot 'Best 1st Sustainability Report'. Peter Michiels werd verkozen tot Belgische 'HR Manager of the Year' en Catherine Vandenborre en Chris Peeters werden respectievelijk genomineerd als 'CFO of the Year' en 'Manager van het Jaar'.

10

Veiligheid bij dagelijkse werkzaamheden

De 'gib8'-campagne voor veiligheid op het werk werd gelanceerd in het eerste kwartaal van 2018. De boodschappen bereiken iedereen in het bedrijf en op de werven. We hebben verschillende groepen werknemers aangesproken via specifieke informatie, activiteiten en opleidingen over relevante thema's. De campagne voor veiligheid op het werk is ook gericht op externe contractors. Lees meer op pagina 91.

11

€ 465 mio aan redispatchingkosten bespaard

Sinds de ingebruikname van de zuidwestelijke interconnector van Bad Lauchstädt in Saksen-Anhalt naar Redwitz in Beieren, hebben we tot 31 december 2018 al 465 miljoen euro aan redispatchingkosten bespaard. De lijn kan 5.000 megawatt extra capaciteit vervoeren van het noorden en oosten van Duitsland naar het zuiden. Dankzij deze interconnector werden de dure elektriciteitscentrales in Beieren en Oostenrijk vervangen door efficiëntere elektriciteitscentrales en windparken in de zone van 50Hertz.

12

Beter beheer van de elektriciteitsstromen naar Tsjechië en Polen

In juli hebben we de laatste hand gelegd aan de modernisering en uitbreiding van het hoogspanningsstation in Vierraden en werden de installaties op het net aangesloten. Een belangrijk onderdeel van de nieuwe 380kV-lijn zijn de dwarsregeltransformatoren, die nodig zijn om de elektriciteitsstromen te regelen. Hiermee kunnen de elektriciteitsstromen op de interconnector naar Polen in de toekomst efficiënter worden geregeld. In januari hebben we al succesvolle tests uitgevoerd met nog twee dwarsregeltransformatoren in het hoogspanningsstation van Röhrsdorf. Dit zal het mogelijk maken om de grensoverschrijdende elektriciteitsstromen tussen het 50Hertz-net en het net van de Tsjechische partner ČEPS beter te regelen. Lees meer op pagina 65.

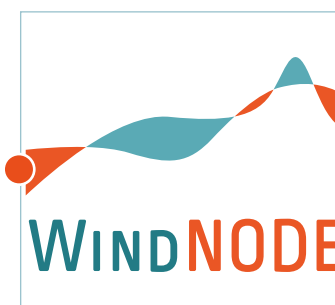
13

compactLine in gebruik genomen

Na elf maanden is de compactLine in augustus in gebruik genomen. De compactLine is een nieuw ontworpen systeem dat veel compacter is dan een klassieke luchtlijn van 380 kV. Het nieuwe design past in de bestaande 220kV-corridor. De compactLine werd vanaf 2013 ontwikkeld door een onderzoek consortium onder leiding van 50Hertz en werd door 50Hertz sinds september 2017 in Jessen als een proeflijn geïnstalleerd. Lees meer op pagina 105.

14

Flexibiliteitsplatform WindNODE in testfase

In november heeft 50Hertz het flexibiliteitsplatform gelanceerd in het WindNODE-project met vier distributienetbeheerders en andere partners uit zijn eigen regelzone. Regionale producenten, afnemers en beheerders van opslagcapaciteit bieden transmissienetbeheerders het flexibele gebruik van hun installaties op het platform aan zodat de hoeveelheid hernieuwbare energie verminderd kan worden als er congestie op het net is. Lees meer op pagina 63

15

Excellente opleidingsmogelijkheden

50Hertz is ondersteunend lid van het 'Fair Company'-initiatief. In 2018 mocht 50Hertz verschillende certificaten in ontvangst nemen voor zijn excellente trainingsmogelijkheden. Daartoe werd het bedrijf beoordeeld aan de hand van vragenlijsten voor de medewerkers in opleiding, studenten en medewerkers. Vanaf 2014 kreeg 50Hertz de jaarlijkse Absolventa-award voor loopbaanbegeleidings- en 'fair trainee'-programma's.

Record voor injectie van windenergie opnieuw verbroken

Nadat 50Hertz in oktober voor het eerst meer dan 15.000 megawatt windenergie in het net had geïntegreerd, werd dit record in december opnieuw verbroken. De hevige wind zorgde voor een injectie van 15.672 megawatt aan windenergie in de regelzone van 50 Hertz.

16

Meer mijlpalen in uitbreiding offshore

In november werden na drie jaar van werkzaamheden alle onderzeese kabels van Ostwind 1 getest. De onderzeese 220 kV-kabels verbinden de windparken Viking en Arkona met het netaansluitingspunt in Lubmin. Dit is opnieuw een belangrijke mijlpaal voor een geslaagde energietransitie. In dezelfde maand werden er met succes tests uitgevoerd op de onderzeese 150 kV-kabels tussen de twee platformen van het Duitse offshorewindpark Baltic 2 en het Deense windpark Kriegers Flak. Er is nog een andere mijlpaal in het kader van het Duits-Deense netuitbreidingsproject, met name de toekomstige interconnector Combined Grid Solution die Denemarken en Duitsland verbindt.

Voor het Ostwind 2-offshoreproject heeft 50Hertz in november opdracht gegeven tot de productie en plaatsing van drie onderzeese kabels van 220 kV (met een totale lengte van 270 kilometer) die nog twee windparken in de Baltische Zee met het net zullen verbinden. De kabels zullen energie overbrengen van de twee windparken Arcadis Ost 1 en Baltic Eagle naar het hoogspanningsstation van 50Hertz in Lubmin. Lees meer op pagina 46.

17

Elia Grid International in 2018

Elia Grid International (EGI) is een filiaal van de Elia groep. Haar unieke kennis en expertise op het vlak van de energietransitie exporteren en de overstap naar klimaatneutrale technologieën ondersteunen, dat zijn de kernactiviteiten van EGI. Elia Grid International, dat eigendom is van Elia en 50Hertz, verleent consultancydiensten op het gebied van asset management, systeembeheer en -veiligheid, systeem- en marktoperaties, owner's engineering en investeringsadvies aan internationale klanten. Daarbij steunt EGI op haar kennis en jarenlange ervaring van beide transmissienetbeheerders.

Elia Grid International is een internationale onderneming met vestigingen in Brussel, Berlijn, Riyadh, Doha en Dubai, en experts met 17 nationaliteiten.

[CRI 201-2](#)

01

GCCeLAB en Elia Grid International ondertekenen MoU

Op 11 november ondertekenden GCC Electrical Equipment Testing Lab (GCCeLAB) en Elia Grid International (EGI) een intentieverklaring om hun gezamenlijke dienstverlening in de Golfstaten verder uit te bouwen. Deze samenwerking zorgt ervoor dat toekomstige klanten gebruik zullen kunnen maken van de ervaring van twee toonaangevende Europese netbeheerders en hun specifieke lokale marktexpertise.

Elia Grid International werkt mee aan drie projecten in Vietnam rond integratie van hernieuwbare energie

De Vietnamese transmissienetbeheerder NLDC en de lokale overheden deden een beroep op de expertise van Elia Grid International om ondersteuning te bieden bij de transitie van het Vietnamese energiesysteem. Elia Grid International heeft op drie projecten gewerkt waaronder de systeemstudies, aanbevelingen en het opbouwen van de capaciteit. Na deze eerste succesvolle samenwerking hebben NLDC en Elia Grid International nu een langetermijnovereenkomst gesloten.

02

04

National Grid Saoudi-Arabië neemt deel aan workshop bij Elia Grid International

Van 11 tot 19 april heeft een vertegenwoordiging met leden van de Saoedi-Arabische transmissienetbeheerder (National Grid SA) deelgenomen aan een workshop in de kantoren van Elia Grid International in Brussel en Berlijn. De vormingssessies, die door technische experts van Elia en 50Hertz werden gegeven, waren bedoeld om goede praktijken uit te wisselen op het vlak van netplanning. Vooral de verdere integratie van hernieuwbare energie kwam aan bod.

05

Experten van Ukrenergo nemen deel aan workshop bij Elia Grid International Berlijn

Op 22 en 23 mei namen experts en operationele managers van de Oekraïense transmissienetbeheerder deel aan een workshop in de vestiging van Elia Grid International in Berlijn. Zij vernamen daar meer over de verschillende processen, zoals de operationele planning, congestiebeheer, frequentieregeling en balancing. Deze workshop maakt deel uit van het project dat Elia Grid International uitvoert en dat Ukrenergo zal helpen om de synchronisatie van het Oekraïense elektriciteitssysteem met de rest van Europa voor te bereiden.

03

Elia Grid International behaalt het ISO9001:2015 -certificaat

Elia Grid International behaalde in 2018 opnieuw de ISO9001:2015 kwaliteitsstandaard. De tweedaagse audit werd uitgevoerd door het Duitse TÜV Süd. Alle vestigingen van Elia Grid International (Brussel, Berlijn en Dubai) hebben deze certificering ontvangen. De nieuwe norm vereist dat het bedrijf het nieuwe kwaliteitsbeheersysteem (Quality Management System, QMS) gebruikt voor de strategische oriëntatie van het bedrijf en focust op een allesomvattend risico- en stakeholdermanagement.

Scan de code om de volledige artikels te lezen.

#1

We zorgen
voor een veilig,
betrouwbaar en
efficiënt net

Op een betaalbare en efficiënte manier energie vervoeren van de plaats waar ze wordt opgewekt tot de verbruikscentra, behoort tot de kerntaken van Elia. Met onze investeringsprojecten anticiperen we op de verdere integratie van hernieuwbare energie, de toenemende internationale samenwerking en de opkomst van innovatieve technologieën. Als facilitator van de energietransitie bereidt Elia groep daarom haar infrastructuur voor op het systeem van de toekomst. Tegelijkertijd blijven we de stabiliteit garanderen van het systeem dat het hele jaar rond mensen en bedrijven in de verschillende landen op een veilige en betrouwbare manier van stroom voorziet.

GRI 203-1
GRI 203-2

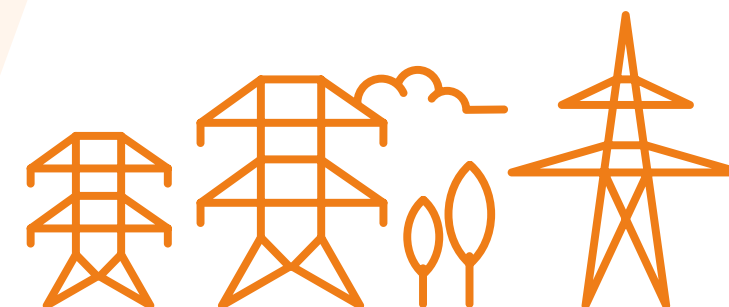
Om aan de veranderingen van de energietransitie het hoofd te bieden, ontwikkelt Elia groep een nieuw onderhoudsbeleid dat de beschikbaarheid van het net zo hoog mogelijk wil houden, pieken in het vervangen van apparatuur tracht af te vlakken en ernaar streeft om de kosten zoveel mogelijk terug te dringen. De groep maakt gebruik van nieuwe technologieën en methoden om te komen tot een systeem waarbij beslissingen worden genomen op basis van de toestand van de apparatuur, en niet zomaar op basis van een vooraf bepaald onderhouds- of vervangingsinterval.

Elektrische infrastructuur is gevaarlijk en zal dat altijd zijn. Daarom komt veiligheid bij alles wat we ondernemen met voorrang op de eerste plaats. Als onderdeel van dat engagement voor veiligheid streeft Elia groep naar nul ongevallen. De continue ontwikkeling van technische, beheers- en gedragscompetenties is om die reden een kernverantwoordelijkheid van ons Competence Centre.

Door te streven naar operationele uitmuntendheid in al onze activiteiten is Elia groep in staat een veilig, betrouwbaar en efficiënt net te garanderen voor al onze stakeholders, terwijl we de economische ontwikkeling op Europees niveau ondersteunen.

99,999%

BETROUWBAARHEIDSGRAAD
VAN HET NET (ELIA)

“Bij Elia groep investeren we in onze talenten. Zij zijn de hoeksteen van ons asset management en onze werk- en onderhoudsmethodes. Ook in 2018 zetten wij dankzij onze talenten een recordcijfer neer wat de beschikbaarheid van het net betreft. Zo vervingen onze teams in minder dan drie maanden een dwarsregeltransformator (zijn transport vanuit Duitsland meegerekend), monteerden zij een noodmast in enkele dagen, om maar enkele voorbeelden te noemen.”

Frédéric Dunon –
Chief Asset Officer bij Elia

ONZE AMBITIES

De energietransitie bevorderen en intussen de klok rond een betrouwbaar net garanderen

Nu er steeds meer hernieuwbare productiecapaciteit wordt geïnstalleerd, beschouwen we het bewaren van het evenwicht en het garanderen van een uiterst betrouwbaar elektriciteitsnet als een bijzonder grote uitdaging. Als netbeheerder werken we aan de maximale beschikbaarheid van ons elektriciteitssysteem en willen we ervoor zorgen dat het licht blijft branden om de economische activiteiten en het welzijn van de bevolking te ondersteunen. Daartoe optimaliseren we continu onze kritieke en strategische processen want we willen de operationele risico's tot een minimum beperken. Tegelijk streven we naar efficiëntie en rentabiliteit.

Optimaal presterende assets

De werking van de kritieke infrastructuurcomponenten volgen we nauwlettend op via een uitgekiende assetmanagementstrategie. Investeringspieken worden afgevlakt dankzij een evenwichtig onderhouds- en vervangingsbeleid. Naarmate de werkmethodes evolueren, heeft het personeel opleiding nodig om de bijbehorende competenties en technieken te ontwikkelen. We verstrekken professionele opleidingen en passen de strengste veiligheidsnormen toe zodat zowel onze eigen medewerkers als contractanten in een veilige werkomgeving kunnen werken. Meer informatie over onze veiligheidsprogramma's vindt u op pagina's 88 - 91.

18.990 km

ELIA GROEP BEHEERT
18.990 KM HOOGSPAN-
NINGSLIJNEN & KABELS

Lees meer over
hoe 50Hertz
zorgt voor
een veilig,
betrouwbaar en
efficiënt net.

DOELSTELLINGEN

We bereiden het systeem van de toekomst voor en integreren daarbij op een veilige manier grote hoeveelheden hernieuwbare energie en nieuwe manieren van verbruik, terwijl we ervoor zorgen dat het licht blijft branden en dat de markt onze infrastructuur maximaal kan benutten.

GRI 203-1

Systemveiligheid

We bewaren het evenwicht

Als Europese netbeheerders dienen wij de gepaste infrastructuur te ontwerpen en te ontwikkelen om de energietransitie mogelijk te maken. Enerzijds moeten we de nodige infrastructuur ontwikkelen om de energie op een betaalbare en efficiënte manier te transporteren van de plek waar ze wordt opgewekt tot waar ze wordt verbruikt. Anderzijds moeten we op elk moment de stabiliteit van het energiesysteem garanderen. Dankzij nieuwe technologieën en manieren om complexe en enorme hoeveelheden gegevens bij te houden, kunnen we de injectie en het verbruik in evenwicht houden en zo het hele jaar rond de energiezekerheid garanderen.

Ontdek hoe wij het systeem beheren en tegelijkertijd hernieuwbare energie integreren.

15.672 MW

HET NETBEHEER ZORGT VOOR DE VEILIGE INTEGRATIE VAN 15.672 MW WINDENERGIE IN HET NET.

Slechts enkele weken nadat 50Hertz voor het eerst meer dan 15.000 megawatt windenergie in het net had geïntegreerd, werd dit record opnieuw verbroken. Op 8 december zorgde zeer krachtige wind tussen 13.00 en 13.15 uur voor een injectie van maar liefst 15.672 MW aan windenergie in de regelzone van 50Hertz.

+ 18%

In België nam de productie van hernieuwbare energie toe met 18 procent in absolute cijfers in vergelijking met 2017. Op 28 juli om 15.00 uur zorgden zonne- en windenergie voor 46 procent van de totale belasting van België, een absoluut record. Mei (517 GWh), juni (464 GWh) en juli 2018 (555 GWh) waren de maanden met de hoogste opwekkingsniveaus van zonne-energie die ooit in België werden gemeten. Er werden ook records gebroken op het vlak van opwekking van onshore- en offshore-windenergie in januari (403 GWh) en december (452 GWh).

105,4 MWh

In 2018 behaalden we het record voor de laagste score van niet-geleverde energie (Energy Not Supplied of ENS) in België. Niet-geleverde energie is de hoeveelheid energie die we ten gevolge van interne onderbrekingen niet aan onze klanten konden leveren. Dit record getuigt van onze uitstekende samenwerking over de verschillende departementen heen, ons vermogen om snel beslissingen te nemen en ons efficiënte assetmanagement.

De ENS is de som van de duur van een onderbreking vermenigvuldigd met het onderbroken vermogen. Bij de berekening worden alleen onderbrekingen van meer dan 3 minuten in aanmerking genomen.

Onverwachte onbeschikbaarheid van meerdere kerncentrales in de winter van 2018-19 in België

G4 - EUS -DMA Disaster/ Emergency Planning and Response

Na een analyse van wat er kan worden geïmporteerd onder gunstige marktomstandigheden heeft Elia in de eerste helft van 2018 het invoerniveau in België van een maximum van 4.500 MW opgetrokken naar 5.500 MW. De nood aan een optimalisering van de capaciteitstoeiwijzing werd meteen duidelijk in de tweede helft van 2018, toen de helft van de kerncentrales met onverwachte onderbrekingen te kampen kreeg (Doel1, Doel2, Tihange2 en Tihange3), bovenop de onderbrekingen die al gepland waren (Doel4, Tihange1).

Zoiets was in België nog nooit eerder gebeurd en veroorzaakte een capaciteitstekort van 3000 MW tot midden december (25 procent van de totale geïnstalleerde beheersbare productiecapaciteit in België). In november was slechts 1 van de 7 kerncentrales operationeel en in december waren er 4 nog steeds buiten gebruik.

Om deze crisis het hoofd te bieden, nam Elia actief deel aan een taskforce onder leiding van het ministerie van Energie en doorliep Elia elke week een operationeel proces om de prognose van de komende week te bekijken. Dankzij steun uit het buitenland, verschuivingen van onderhoudsbeurten en inspanningen van de markt om extra capaciteit te vinden, kwam de bevoorradingszekerheid ondanks de kritieke situatie nooit in het gedrang.

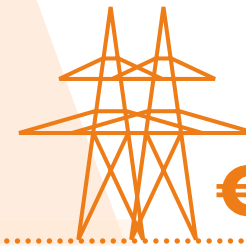
“We zijn blij dat Elia haar verantwoordelijkheden op een professionele manier heeft kunnen uitvoeren en dat we afschakelingen konden helpen voorkomen. Een les die we getrokken hebben, is wel dat deze situatie op lange termijn niet mag blijven bestaan. België mag deze problemen niet elke winter meemaken. Ons land moet zich voorbereiden en maatregelen treffen om de bevoorradingszekerheid te garanderen, zeker in het licht van de kernuitstap in 2025.”

Pascale Fonck –
Chief External Relations
Officer bij Elia

Gezien de dreiging van energieschaarste ontmoette de Belgische minister van Energie, Marie Christine Marghem, haar Duitse ambtscollega, Peter Altmaier, om te bespreken wat Duitsland zou kunnen doen bij mogelijke stroomtekorten. Tijdens haar verblijf in Berlijn bracht de minister ook een bezoek aan het hoofdkantoor van 50Hertz.

Raadpleeg de redispatchcalculator en ontdek hoeveel we tot op heden hebben bespaard.

€ 465 mio

AAN REDISPATCHINGKOSTEN BESPAARD

De ingebruikname van de zuidwestelijke interconnector van Bad Lauchstädt in Saksen-Anhalt naar Redwitz in Beieren zorgde tot 31 december 2018 al voor een besparing van 465 miljoen euro aan redispatchingkosten. De lijn kan 5.000 megawatt extra capaciteit vervoeren van het noorden en oosten van Duitsland naar het zuiden. Dankzij deze interconnector vervangen elektriciteitscentrales en windparken in de zone van 50Hertz nu de duurdere elektriciteitscentrales in Beieren of Oostenrijk.

CONGESTIEBEHEER EN REDISPATCHING

Op dagen met zeer veel wind en zon, wordt er meer energie verhandeld dan het net fysiek kan transporteren. Om de bevoorrading ook in deze situaties te verzekeren, krijgen de conventionele energieproducenten die dicht bij een bottleneck in het net liggen instructies om hun energieproductie te doen dalen. Tegelijkertijd wordt er energieproductie aan de andere kant van de bottleneck op het net geactiveerd. Dat heet redispatching. Het is een ingewikkelde en kostenintensieve maatregel omdat als de elektriciteitsproducenten in het noorden en het oosten van Duitsland afgeschakeld worden, de reservecentrales in het zuiden van Duitsland of Europa op datzelfde moment ingeschakeld worden. De kosten die de elektriciteitscentrales maken, worden vergoed. Als deze maatregel niet volstaat om de netcongestie op te lossen, moet ook de productie van hernieuwbare energie beperkt worden via het beheer van de injectiesbouwteent. Ook hiervoor moeten aan de producenten van hernieuwbare energie vergoedingen worden betaald. Als we de totale kosten van al deze maatregelen optellen, komen we tot het kostenplaatje voor het congestiebeheer.

Boris Schucht* - CEO 50Hertz

INTERVIEW MET BORIS SCHUCHT, CEO VAN 50Hertz

Hoe Duitsland haar klimaatdoelstellingen voor 2030 kan behalen?

GRI 201-2

In 2018 leverde hernieuwbare energie 56,5 procent van het verbruik aan in het controlegebied van 50Hertz. Dat is opnieuw een record. Wat kunnen we de komende jaren verwachten nu de Duitse Energiewende (energietransitie) snel vorderingen maakt?

"Om de doelstellingen van de Klimaatovereenkomst van Parijs te behalen, heeft de Duitse regering haar streefcijfer voor hernieuwbare energie tot 2030 opgetrokken naar 65 procent. Dat betekent dat er geen 90.000 MW aan geïnstalleerde hernieuwbare energiebronnen (zonne- en windenergie) in Duitsland nodig zullen zijn - die hebben we nu al - maar 130.000 MW plus een paar duizend extra offshorewindturbines. Die moeten daarenboven ook nog eens op het net worden aangesloten. Daarnaast heeft een comité van deskundigen zopas een maandelijkse discussie beëindigd met een compromis over de uitfasering van steenkool in Duitsland en wanneer en hoe die zal verlopen. Deze versnelde uitfasering betekent dat Duitsland moet zien om te gaan met een systeem dat veel vroeger dan verwacht over minder conventionele energiecentrales zal beschikken. Nóg een uitdaging waarop we ons moeten voorbereiden.

50Hertz ziet het als zijn belangrijkste opdracht om een net te ontwikkelen dat in de toekomst de vraag van de samenleving zal aankunnen en de veilige elektriciteitsbevoorrading van het land en van Europa zal garanderen. Het is onze missie om doelmatig en doeltreffend de continu toenemende hernieuwbare energie in het systeem te integreren. Hoewel we de transportcapaciteit van het bestaande net met behulp van innovatieve technologieën nu aan het optimaliseren zijn, moeten we ons net in de volgende 10 tot 15 jaar toch nog verder uitbreiden om het streefcijfer van 65 procent hernieuwbare energie te behalen en om de samenleving de infrastructuur te bieden ze nodig heeft."

Welke rol zal de netuitbreiding in de toekomst spelen?

"In het verleden was er een enorme toename van de redispatchingkosten. Nadat de zuidwestelijke interconnector, die van Saksen-Anhalt tot Beieren loopt, in 2017 in gebruik werd genomen, konden die kosten met meer dan 50 procent worden teruggedrongen. Wat betekent dit? Wel, hieruit blijkt dat netuitbreiding van onmiskenbaar belang is en dat het een van onze belangrijkste taken is om de redispatchingkosten te beperken. Op die manier kunnen we ook de energiekosten voor de afnemers beperken.

Om die permanente ontwikkeling van het net mogelijk te maken, is een stabiel regelgevend kader broodnodig zodat onnodige onderbrekingen worden voorkomen en we niet kampen met moeilijkheden als we investeringen in het net willen financieren."

* Boris Schucht heeft het bedrijf op 28 februari 2019 verlaten. Dr. Frank Gollatz is waarnemend CEO vanaf 1 maart 2019

Stel dat het lukt om in 65 procent van het elektriciteitsverbruik te voorzien via hernieuwbare energiebronnen, hoe gaat het dan verder?

"Alle analyses van 50Hertz wijzen uit dat de doelstelling van 65 procent in Duitsland voor 2030 haalbaar is, ook al is het een grote uitdaging. Uit onze analyses blijkt echter ook dat we ons niet mogen vastklampen aan de huidige denkwijze dat 'het net de hernieuwbare energiebronnen volgt' om dan in het hele land nieuwe windparken of luchtlijnen te gaan bouwen. De samenleving zal niet aanvaarden dat er onbeperkt nieuwe infrastructuur of windturbines bijkomen. Die denkwijze zit bijna aan de limiet van het maatschappelijk draagvlak. Daarom verwachten we daarna in de manier van denken een paradigmaverschuiving.

Innovatie en optimalisering van de werking van het net zullen nog belangrijker worden en op grotere schaal in de praktijk moeten worden gebracht. Anderzijds is het van het grootste belang dat er meer hernieuwbare energie komt als er voldoende netcapaciteit beschikbaar is. 'Hernieuwbare energie volgt het net' wordt dan het nieuwe uitgangspunt. In de praktijk komt dat erop neer dat 50Hertz het systeem bekijkt om te zien waar we op een veilige manier meer hernieuwbare energie kunnen integreren. Voor de samenleving is dat efficiënter dan iedereen zomaar toestemming geven om hernieuwbare energiebronnen te bouwen waar ze dat willen.

Daarbij komt nog dat de verbruiksmarkt verzadigd zal zijn met 65 procent hernieuwbare energie in het systeem. Daarom zullen nieuwe technologieën als power-to-gas en power-to-heat gebruik moeten maken van de overtollige hernieuwbare energie en op die manier het aandeel van de geïntegreerde hernieuwbare energie nog vergroten."

Wat moet er nog gebeuren om de Duitse klimaatdoelstellingen te bereiken?

"In Duitsland is de energiesector behoorlijk doeltreffend geweest in het terugdringen van de CO₂-uitstoot en hebben ze hun huiswerk gemaakt. Nog een centraal aandachtspunt is de zogenaamde sectorkoppeling. Zonder sectorkoppeling is er geen sprake van dat we onze klimaatdoelstellingen kunnen bereiken. Als we klimaatbescherming ernstig willen nemen, moeten we vooral onze mobiliteit en de manier waarop we verwarmen aanpakken. Dat zijn namelijk twee sectoren waar CO₂ aanzienlijk kan worden teruggedrongen. De doelstellingen voor klimaatbescherming zijn haalbaar als we erin slagen de andere sectoren met ons mee te trekken.

Uit al onze beschouwingen over het doel van 65 procent blijkt dat oplossingen voor opslag een heel belangrijke rol gaan spelen. Daarom moeten Duitsland en Europa een kader scheppen om deze technologieën te ontwikkelen en in de markt te zetten. In het verleden hebben wetgevers dergelijke raamwerken voor innovatie in de energiesector altijd gesteund. In verschillende regio's zijn zo demonstratieprojecten ontstaan, zoals het WindNODE-project, waarvan we deel uitmaken. Dat is een positieve evolutie die moet worden voortgezet. Voor 50Hertz is het belangrijk dat we goed begrijpen wat dit betekent voor het elektriciteitssysteem, het totale verbruik en de transmissiebehoeftes. Zo kunnen we dan de infrastructuur op een gepaste manier voorbereiden op een dergelijke wereld."

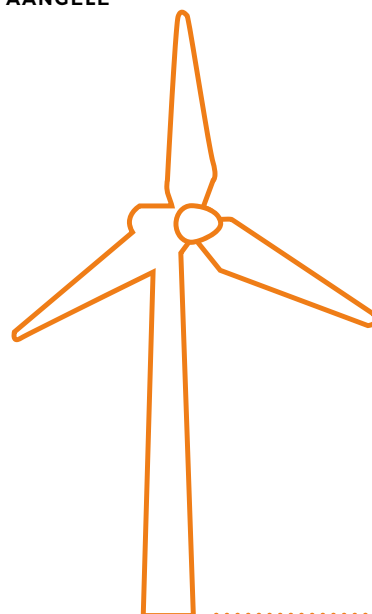

De samenleving zal niet aanvaarden dat er onbeperkt nieuwe infrastructuur of windturbines bijkomen. Die denkwijze zit bijna aan de limiet van het maatschappelijk draagvlak. Daarom verwachten we daarna in de manier van denken een paradigmaverschuiving.

Boris Schucht - CEO 50Hertz

56,5%

IN 2018 WERD 56,5 PROCENT VAN HET VERBRUIK IN HET NETGEBIED VAN 50HERTZ DOOR HERNIEUWBARE ENERGIE AANGELEVERD.

Asset management en onderhoud

We streven naar operationele uitmuntendheid

We blijven investeren in de ontwikkeling en het gebruik van nieuwe technologieën die ons helpen het onderhoud en de vervanging van onze assets te optimaliseren. Aan onze onderhoudsactiviteiten hechten we veel belang. Die dragen immers bij tot ons gemeenschappelijke doel, namelijk aan al onze klanten voortdurend een uitstekende service bieden. Elia groep doet een beroep op verschillende methodes om het werk op het terrein te digitaliseren. Daarvoor gebruiken we onder andere aangesloten apparaten (pc's, smartphones en smart devices) en nieuwe mobiele toepassingen en herzien we bestaande processen.

In ons vakgebied is operationele uitmuntendheid onmisbaar voor de veiligheid, en dat is voor Elia groep een topprioriteit. Ons hoofddoel is dat iedereen die in of bij onze installaties werkt – zowel Elia-werknemers als externe medewerkers – elke dag veilig terug naar huis kan keren. Om dat te bereiken, moet er tussen alle partijen een goede operationele dialoog bestaan.

AMEX IN EEN OOGOPSLAG

AMEX-programma in België

Het AMEX-programma (Asset Management Excellence) voorziet in Asset Fleet Strategies (AFS) om het onderhoud en de vernieuwing van verouderende assets te optimaliseren door de toestand, het prestatieniveau, de kosten en de risico's van die assets te analyseren.

Sinds de invoering ervan in 2016 hebben we duidelijke strategieën ontwikkeld voor vermogenstransformatoren (met inbegrip van dwarsregeltransformatoren), luchtgeïsoleerde hoogspanningsstations (AIS: Air Insulated Switchgear) en gasgeïsoleerde hoogspanningsstations (GIS: Gas Insulated Substations), hoogspanningskabels, beveiligingen, luchtlijnen, batterijen en dieselgeneratoren. In 2018 mondde de strategie voor luchtlijnen uit in veelbelovende resultaten op het gebied van inspectie, schilderen en snoeien, en dat leidde tot forse besparingen. Ook ontwikkelden we een ambitieuze vervangingsstrategie voor verouderende beveiligingen en inmiddels zijn we goed op weg om ook de strategie voor het gebouwen- en datacom/telecom-park af te ronden. Voor de ontwikkeling van strategieën met betrekking tot de offshore- en HVDC-systemen,

€ 8 mio

BESPARINGEN DANKZIJ DE LEVENSDUURVERLENGING VAN BEPAALDE ASSETS ZOALS TRANSFORMATOREN (ELIA)

“Aangezien AMEX in 2019 ten einde loopt, is het cruciaal dat de processen, modellen, methodes, maar ook de rollen, verantwoordelijkheden en gedragingen in de organisatie worden verankerd. De toepassing van de hefboomen voor verbetering zal eveneens worden gemonitord, ook al is het programma zelf afgesloten. De omschakeling zullen we realiseren met behulp van een stappenplan voor duurzaamheid, waarin ontwikkeling van competenties, ondersteunende processen en hulpmiddelen zijn opgenomen.”

Stéphanie Hammer – Amex Manager bij Elia

hebben we een beroep gedaan op de ervaring en deskundigheid van onze collega's van 50Hertz.

In 2019 zal Elia de nieuwe strategieën voor efficiëntieverhoging beginnen uitvoeren en zullen we de integratie van nieuwe technologieën voorbereiden in nauwe samenwerking met 50Hertz.

We hebben een professionele aanpak ontwikkeld om de uitvoering van de verschillende transformatieprogramma's (AMEX, MWOW en Go4Zero) samen te voegen, waardoor we op het ter-

rein over de hele lijn coherente processen kunnen gebruiken. We kiezen ervoor om met halfjaarlijkse releases te werken die elk afzonderlijk op een specifiek aspect gericht zijn: veiligheid, kwaliteit van inspecties, efficiënte besparingen op schilderen en snoeien en het inzetten van nieuwe beschermingstechnologieën.

Succesvolle uitvoering van de eerste ACC-golf

Het Asset Management-team heeft met succes de eerste golf van het ACC-project (Asset Condition & Control) uitgevoerd. Het ACC-project helpt ons om de omschakeling te maken van Time Based naar Condition Based Asset Management. Concreet houdt dit in dat onze werknemers op afstand toegang hebben tot onze digitale assets om de equivalente leeftijd van de transformatoren, onderbrekers, scheiders en transformatoren voor stroommeting te berekenen.

Een van de belangrijkste gegevensbronnen zijn de metingen tijdens de inspectieronde aan de post, die we vanaf dit jaar met de eForms-toepassing vastleggen. Dankzij de informatie die we via al die gegevensbronnen verzamelen, kan de Asset Manager beslissen of een bepaalde asset onderhoud nodig heeft of moet worden vervangen. Zo wordt die beslissing gebaseerd op de werkelijke slijtage en niet meer op de theoretische tijdsintervallen die we in het verleden gebruikten.

REALISATIES IN 2018:

- Meer dan 8 miljoen euro CAPEX-besparingen dankzij de levensduurverlenging van bepaalde assets zoals transformatoren,
- 730.000 euro OPEX-besparingen via de optimalisering van onderhoudsactiviteiten,
- de werklast voor onderhoudsactiviteiten is gedaald met het equivalent van 6,5 VTE. Die VTE's zijn verplaatst naar andere activiteiten, zoals offshore.

“Voor Asset Management is dit een nieuwe stap in het gebruik van gegevens en zelfs Big Data. Daarom was het een hele uitdaging om de gegevens van de verschillende bronnen te verzamelen en te verwerken, maar dankzij de goede samenwerking met de gedreven mensen van Asset Management, IT, Maintenance Assessment & Commissioning en Network Operation is het ons gelukt!”

Diederik Moers – Manager Asset, Condition & Control bij Elia

ProjectWise

In 2018 werden alle recentste versies van de as-built plannen die opgeslagen waren op verschillende servers en IT-tools over heel Elia gemigreerd naar één toepassing voor planbeheer, ProjectWise.

Plan Management werkte samen met de verschillende sectoren (LS, HS, Telecom en LA&S) om speciale workflows te ontwikkelen en de rollen en verantwoordelijkheden van de betrokkenen te bepalen. Het doel hiervan is de levenscyclus van plannen te beheren en plannen op een veilige manier beschikbaar te stellen. Er werden standaardprocessen voor planbeheer uitgewerkt en goedgekeurd om de samenhang van de werkmethodes binnen en over de verschillende afdelingen heen te garanderen.

Met ProjectWise kunnen alle gebruikers de recentste versies van de beschikbare plannen vinden op een centrale digitale locatie en de status van het plan binnen de levenscyclus nagaan. Zo kunnen plannen makkelijker voor studies worden gereserveerd en kunnen gebruikers de follow-up van redliningverzoeken en de as-built plannen vanuit de hoogspanningsstations in het klasseersysteem opbergen.

Momenteel wordt een aantal papieren documenten nog naar een digitale versie omgezet. De teams van Plan Management zullen nog enkele jaren bezig zijn met dit grootschalige migratieproject van meer dan 800.000 masterplannen en ongeveer 1.000.000 bestanden. Dit brengt immers heel wat werk met zich mee: metadata sorteren en dubbele documenten verwijderen zijn slechts twee van de vele taken die moeten gebeuren.

€ 33 mio

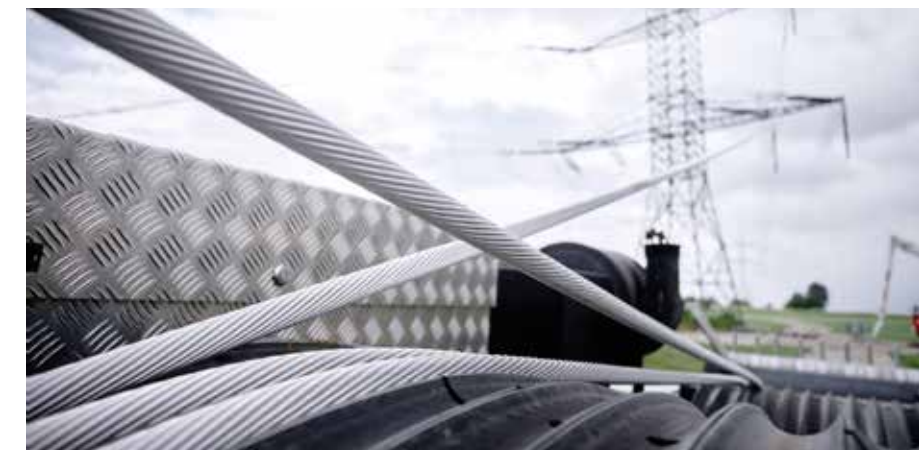
Het BOOST-project werd in 2014 gestart om de kostenbeheersing te optimaliseren. Het werd in drie opeenvolgende golven uitgevoerd: ondergrondse bouwwerken, IT-activiteiten en luchtlijnen en hoogspanningsstations. Dankzij dit initiatief bespaarde Elia meer dan € 33 miljoen in de eerste drie jaar van de tariefperiode 2016-2019.

Evolutie naar toestandsafhankelijk onderhoud

Naast deze programma's van Elia heeft 50Hertz geïnvesteerd in een grotere doeltreffendheid van zijn onderhoudsprogramma's. Bedoeling is de onderhoudskosten van de assets over hun volledige levensduur te verlagen. In het verleden was de onderhoudsplanung gebaseerd op periodiciteit, maar nu voert 50Hertz een systeem in dat veel dichter aanleunt bij toestandsafhankelijk onderhoud. Hoe vaker een asset gebruikt wordt, hoe korter de tijd tussen de onderhoudsbeurten bijvoorbeeld zal zijn. Dit programma werd grotendeels in 2018 ingevoerd.

Reorganisatie voor regionale centra van 50Hertz

In 2018 heeft 50Hertz een nieuw locatieconcept voorbereid dat begin 2019 in werking trad. Dat nieuwe concept was nodig omdat de assets naar verwachting met 25% gaan toenemen door de verdere integratie van offshorewindparken, het gebruik van de HVDC-kabel SüdOstLink en verdere EEG-gerelateerde maatregelen voor netexpansie. Daarnaast zal 50Hertz in de komende jaren nog 20 onshore hoogspanningsstations toevoegen aan de reeds bestaande. Door die assetuitbreiding heeft het bedrijf ook zijn regionale centra geherstructureerd en is het aantal locaties van zeven naar tien gegaan. Die worden nu beheerd in vijf regionale centra. De nieuwe locaties zorgen voor een verkorte reactie- en transporttijd, wat dus voor meer efficiëntie zorgt.

150 masten vernieuwd in Saksen-Anhalt en Brandenburg

Als onderdeel van zijn mastversterkingsprogramma vergroot 50Hertz de betrouwbaarheid en stabiliteit van zijn masten. 150 masten uit de jaren '70 en '80 werden versterkt en de versterking van nog eens 300 masten in het hele netgebied staat tijdens de komende jaren op het programma.

150

MASTEN VERSTERKT IN 2018 (50Hertz)

“Dankzij onze regionale centra kunnen we een snelle reactie garanderen om onze technische assets te ondersteunen. Tegelijkertijd krijgt 50Hertz zo een gezicht in ons netgebied. Met onze bijkomende vestigingen hebben we vandaag al de geschikte structuur voor de uitbreiding van onderstations, schakel- en kabelsystemen en luchtlijnen in het kader van de energietransitie.”

Jochen Mueller –
Head of Grid Operation
bij 50Hertz

#2

We leveren de transmissie-
infrastructuur voor de
toekomst.

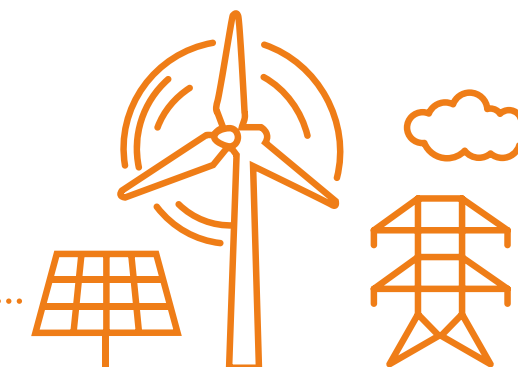
De afgelopen jaren heeft Elia groep meer dan ooit zwaar geïnvesteerd. Dit was in 2018 niet anders en de groep voert de inspanningen op om de energietransitie te verwezenlijken. De komende drie jaar zullen Elia en 50Hertz het duizelingwekkende bedrag van 1,1 miljard euro per jaar investeren in de integratie van hernieuwbare energie, de ontwikkeling van een offshore-hoogspanningsnet en de aanleg van interconnectoren om de integratie van de Europese energiemarkt te bevorderen.

GRI 201-2

Die investeringen geven hoofdzakelijk blijk van de noodzaak om de bevoorradingszekerheid te verbeteren. In België en nog meer in Duitsland wordt de mogelijkheid om energie op te wekken steeds diverser. Dit is voor heel Europa het geval, aangezien elk land ernaar streeft om de streefcijfers voor hernieuwbare energie tegen 2030 te bereiken. De

samenleving is steeds minder afhankelijk zijn van de grote nutsbedrijven, maar tegelijkertijd wordt hernieuwbare energie gekenmerkt door onderbrekingen in de productie.

Elia groep werkt een solide aanpak uit om deze uitdagingen aan te gaan.

● €1,1 miljard

ELIA GROEP'S INVESTERINGEN
IN 2018 (+ 19% VS 2017)

“Elia zit op schema met haar ambitieuze investeringsprogramma. We hebben onze beloftes waargemaakt, hoewel we in 2018 ook weer voor grote uitdagingen kwamen te staan. In 2018 hebben we met succes het investeringsprogramma van 600 miljoen euro uitgevoerd, en daar mogen we echt trots op zijn!”

Markus Berger –
Chief Infrastructure Officer
bij Elia

Ontdek hoe
Nemo Link de
bevoorradingszekerheid
ondersteunt.

DOELSTELLINGEN

We ontwikkelen het net van de toekomst, dat de toenemende onshore- en offshoreproductie van hernieuwbare energie in het Europese geconnecteerde systeem integreert.

€ 636,7 mio

INVESTERINGEN
IN BELGIË IN 2018

ONZE AMBITIES

Tijdig, binnen het budget en op kwaliteit leveren

We streven ernaar om het net van de toekomst op tijd klaar te hebben zodat de samenleving kan genieten van de voordelen van de energietransitie. We willen de samenleving betaalbare energie bieden en ervoor zorgen dat we het net volgens de strengste kwaliteitsnormen ontwerpen en bouwen. Het resultaat is dat we een betrouwbaar energiesysteem afleveren dat de economische activiteit blijft ondersteunen.

Hernieuwbare energie integreren

Met onze netten van 400 kV tot 30 kV willen we de hernieuwbare energiestromen continu vervoeren van de plaats van productie naar de verbruikscentra. Ons net helpt de energietransitie mogelijk te maken. We willen een koploper zijn op het vlak van infrastructuurontwikkeling. Bij het ontwikkelen van onze infrastructuur houden we volop rekening met onze duurzaamheidsdoelstellingen.

Interconnecties met onze buurlanden uitbouwen

We ontwikkelen en bouwen interconnectoren om de bevoorradingszekerheid te ondersteunen en de integratie van hernieuwbare energie op Europese schaal mogelijk te maken. Hiermee bevorderen we de Europese interne energiemarkt en garanderen we tegelijk de concurrentiële prijzen van België en Duitsland ten opzichte van de buurlanden: we kunnen de energie met de beste prijs invoeren, ongeacht waar ze wordt geproduceerd, en onze binnenlandse centrales krijgen exportopportunities.

“2018 was een sleuteljaar in het ambitieuze investeringsprogramma voor de versterking en uitbreiding van het bestaande net, zowel on- als offshore. In het licht van de doelstelling dat in Duitsland tegen 2030 hernieuwbare energie 65 procent van de energiemix moet uitmaken, plant 50Hertz de uitbreiding van het net met 1800 km. Daarnaast zal het bedrijf in de komende jaren nog 20 onshore hoogspanningsstations aan de reeds bestaande stations toevoegen.”

Frank Golletz –
Chief Technical Officer
bij 50Hertz

€ 491,5 mio

INVESTERINGEN IN
DUITSLAND IN 2018

Offshore-energie mogelijk maken

Offshore-energie zal exponentieel toenemen in de zeeën waar Elia en 50Hertz actief zijn. In België ging de bouw van het Modular Offshore Grid (MOG) in 2018 snel vooruit. In Duitsland legde 50Hertz de kabelverbindingen (die 190 km overbruggen) voor twee offshore-windparken in de Baltische Zee.

Kom meer te weten over het MOG, België's eerste 'stopcontact op zee'.

Het Modular Offshore Grid (MOG)

Het MOG-project bestaat uit twee offshoreplatformen die ongeveer 40 km voor de kust van Zeebrugge liggen. Ze zullen fungeren als 'stopcontact' voor de onderzeese kabels van vier Belgische windparken (Rentel, Seastar, Mermaid en Northwester 2).

Dankzij de gecombineerde kabelinfrastructuur zullen de windparken zoveel mogelijk opgewekte energie naar het vasteland kunnen brengen. In het totaal zal het schakelplatform 130 km 220kV-kabels verbinden met het Stevin-hoogspanningsstation in Zeebrugge.

Allereerste 'stopcontact op zee' in België komt een stap dichterbij.

De funderingsvoet werd begin november met succes op de zeebodem geplaatst, waardoor het platform nu in de zeebodem verankerd is met vier pijlers op een diepte van 60 m. Ondertussen werden de eerste 220kV-kabels voor het Modular Offshore Grid (MOG) met succes getest in het productiecentrum. In de lente van 2019 zal de bovenkant, die in Zwiindrecht wordt vervaardigd, op de funderingsvoet worden geplaatst. Als deze fase rond is, zullen nog in 2019 de eerste kabels worden aangesloten en zullen enkele windparken al op het MOG kunnen worden aangesloten. De volledige capaciteit zal beschikbaar zijn in 2020.

Minister Philippe De Backer bezoekt werf van MOG

Op 27 november bracht Philippe De Backer, staatssecretaris voor de Noordzee, een bezoek aan de werf in Zwiindrecht waar de bouw van het schakelplatform aan de gang is.

Philippe De Backer : "De ontwikkeling van het MOG past in die langetermijnstrategie: op termijn zullen we ook nieuwe windturbineparken kunnen aansluiten op het stopcontact op zee. Op lange termijn geloof ik zelfs dat andere Europese landen hun energie ook kunnen aansluiten op het Belgische stopcontact op zee. Zo kan onze Noordzee een echte energiehub worden in West-Europa."

Ontdek de vooruitgang die 50Hertz heeft geboekt op het Ostwind 1 project.

Project Cluster Westlich Adlergrund (Ostwind1)

Het Ostwind 1-project ging van start in 2015 en maakt deel uit van de netaansluitingen van de cluster Westlich Adlergrund. De verbinding van de offshorewindparken Arkona (385 MW) en Wikinger (350 MW) met het net van 50Hertz in Lubmin maken er deel van uit. De cluster Westlich Adlergrund is een gebied van 109,2 vierkante kilometer in de exclusieve economische zone. Hij ligt

ongeveer 42 kilometer van de dichtstbijzijnde kust van het eiland Rügen en ongeveer 90 kilometer van Lubmin in de baai van Greifswald. In 2018 werden na drie jaar van werkzaamheden alle onderzeese kabels van Ostwind 1 voor een testperiode in gebruik genomen. De kabelverbindingen vormen een essentieel onderdeel van het net. Zo kan in het noorden hernieuwbare energie in het net worden geïnjecteerd en deze naar de gebruikerscentra in het zuiden worden gebracht.

Als primeur voor Duitsland maakt het Ostwind 1-project gebruik van 220 kV AC-technologie (wisselstroom), wat een hogere capaciteit oplevert voor de transmissie van elektriciteit. Tot dusver werden voor de verbindingen met de offshorewindparken in de Duitse Baltische Zee driefasige 150kV-kabelsystemen gebruikt. Het hoogspanningsstation in Lubmin zet de elektriciteit om naar 380 kV en injecteert ze in het transmissienet van 50Hertz.

"De Baltische Zee is voor de windenergiesector een aantrekkelijke regio door haar hoge windrendement dat niet voor de Noordzee moet onderdoen. In april heeft Duitsland de veiling gehouden voor de volgende golf offshoreprojecten. Concessies voor een totaal van 733 MW werden aan projecten in de Baltische Zee toegelikt, wat heel wat meer is dan de verwachte 500 MW. 50Hertz startte een programma om meer kabels te kopen en het projectteam uit te breiden om deze nieuwe Baltische windparkprojecten, met opstart in 2022-2023, te kunnen aansluiten."

Henrich Quick -
Head of Projects Offshore bij 50Hertz

OSTWIND 2 IS GESTART

Naar aanleiding van een aanbesteding eind april 2018 voor de installatie van offshore-windparken kende de Duitse nationale regulator (Bundesnetzagentur) 733 MW connectiecapaciteit toe aan de installaties in de Baltische Zee, meer bepaald aan de windparken Arcadis-Ost 1, Baltic Eagle en Wikinger Süd. Na verkennende gesprekken met de exploitanten van de windparken heeft 50Hertz de opdracht voor de productie en plaatsing van drie wisselstroomkabels van 220 kV voor het Ostwind 2-project gegund aan het consortium NKT-Boskalis

885 GWh

In 2018 heeft Wikinger 885 GWh aan hernieuwbare energie in het 50Hertz-net geïnjecteerd, wat goed is voor het elektriciteitsverbruik van 220.000 gezinnen.

Naar een sterker geïnterconnecteerd Europees net

Naast de voorbereiding van hun net op de energietransitie, zetten Elia en 50Hertz ook in op de ontwikkeling van een geïntegreerde, Europese elektriciteitsmarkt. Om dit zo efficiënt mogelijk te laten verlopen, moet er volgens het bedrijf nog meer interconnectoren worden gebouwd. Daarom investeert 50Hertz in grote projecten als de Combined Grid Solution en Hansa PowerBridge. Elia groep benut de voordelen van haar geografische ligging in het hart van het Europese energiesysteem om de bevoorradingszekerheid te versterken en meer interconnecties met de buurlanden te ontwikkelen: Nemo Link (VK) en ALEGrO (Duitsland).

“De komende jaren zullen de Europese elektriciteitsnetten groeien en zullen er meer interconnectoren komen tussen de netten. En de ontwikkeling van een echt vermaasd offshore net waarin hernieuwbare energiebronnen en interconnectoren geïntegreerd zijn, is daarvan een essentieel onderdeel. Ik ben erg blij om aan het project Combined Grid Solution, dat een echte primeur is, te mogen deelnemen. Het is een boeiend avontuur. Ons 50Hertz-team is erg gemotiveerd. Elke dag opnieuw leren we samen met collega's van onze Deense partner Energinet nieuwe dingen die ons zullen helpen bij de realisatie van de grootschalige projecten van de toekomst.”

Elke Kwapis –
Project Leader Combined
Grid Solution bij 50Hertz

De Hansa PowerBridge Tussen Zweden en Duitsland

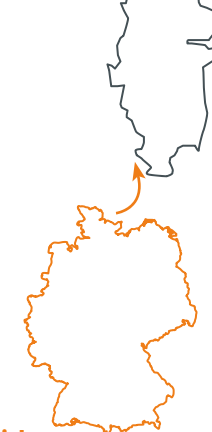
De Hansa PowerBridge is een onshore-/offshorekabelverbinding die van het hoogspanningsstation Guestrow in Mecklenburg-Voorpommern via de Baltische Zee naar Zweden zal lopen. Deze 300 kilometer lange verbinding zal worden overbrugd door de Hansa PowerBridge, een HVDC-interconnector (hoogspanningsgelijkstroom).

Dit project is heel belangrijk voor de bevoorradingszekerheid van de transmissiesystemen en zal de indirecte opslag van elektriciteit uit Duitse hernieuwbare energiebronnen mogelijk maken. Beide landen zullen kunnen genieten van het voordeel dat de combinatie van Zweedse waterkracht met Duitse windenergie biedt.

De Hansa PowerBridge zal een capaciteit van ongeveer 700 MW hebben en zal in 2025/2026 operationeel zijn. 50Hertz werkt samen met Svenska Kraftnät. In mei 2018 werd het eerste zeebodemonderzoek van de Baltische Zee uitgevoerd op weg naar de Zweedse territoriale wateren. Dertien gedefinieerde doelen werden geïnspecteerd met behulp van een op afstand bestuurd voertuig dat was uitgerust met gevoelige technologie om de onderzeese kabel veilig te kunnen plaatsen. Alle doelen werden gecontroleerd en gelukkig werden er geen restanten uit de Tweede Wereldoorlog gevonden.

Ontdek hoe CGS & Hansa PowerBridge de interconnectiviteit verhogen.

“De Hansa PowerBridge houdt in dat 50Hertz er een vijfde elektrische buur krijgt. Beide kanten zullen voordeel halen uit de interconnector. Het teveel aan windenergie uit Duitsland zal de elektriciteitsprijzen in het zuiden van Zweden drukken. Tijdens periodes met weinig wind kan Duitsland elektriciteit krijgen vanuit de enorme waterbekkens in het noorden van Zweden.”

Gert Schwarzbach –
Head of Interconnectors
bij 50Hertz

“Nemo Link is een fantastisch voorbeeld van hoe een technisch complex project waarvoor enorme investeringen nodig waren, gerealiseerd kan worden als landen en bedrijven de handen in elkaar slaan om iets te creëren wat niet alleen voor het VK en België, maar ook voor meer landinwaartse regio's echt waardevol zal zijn.”

Laurence Slade –
CEO van Energy UK

Scan de code en ontdek wat onze stakeholders en partners denken over Nemo Link.

Nemo Link

Tussen het Verenigd Koninkrijk en België

Een van de belangrijkste realisaties van 2018 en een mijlpaal in de geschiedenis van het bedrijf is de inhuuldiging van Nemo Link, Elia's allereerste project waarbij Elia gebruikmaakte van hoogspanningsgelijkstroom en de eerste onderzeese elektriciteitsinterconnector tussen het Verenigd Koninkrijk en België.

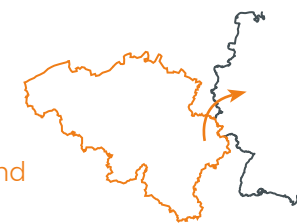
Nemo Link is een gezamenlijk project van Elia (België) en National Grid (VK). Dit heeft geleid tot een joint venture met een gemengd Belgisch-Brits team. Het leggen van de verbinding tussen de converterstations Richborough (VK) en Herdersbrug (België) via een 140 km lange kabel (waarvan 130 km onderzees) was een uiterst complexe en technisch uitdagende onderneming.

Nemo Link is een cruciale stap in de integratie van het elektriciteitsnet tussen het Europese vasteland en het VK. Het zorgt overal in Europa voor een betere toegang tot hernieuwbare energiebronnen en maakt het ook mogelijk om energieoverschotten te exporteren. Naar verwachting zal Nemo Link 1000 MW aan elektriciteitsuitwisselingen (gelijk aan de capaciteit van een kernreactor) met zich meebrengen, wat een belangrijke troef is voor de continuïteit van de bevoorradingszekerheid. De interconnector wordt in het eerste kwartaal van 2019 in gebruik genomen.

12.000 voorwerpen gevonden op de zeebodem

Voor de werken konden aanvangen, werd de Nemo Link-kabelroute grondig onder de loep genomen op zoek naar niet-ontploft oorlogstuig en historisch erfgoed. De projectteams vonden hierbij duizenden voorwerpen uit de Eerste en Tweede Wereldoorlog. Ze werkten nauw samen met overheidsinstanties, agentschappen en militaire diensten in Frankrijk, het VK en België om deze voorwerpen op te sporen en te ontmantelen.

ALEGrO

Tussen Duitsland en België

ALEGrO (Aachen Liège Electrical Grid Overlay) is zoals het Nemo Link-project een tweede belangrijk project dat gebruikmaakt van hoogspanningsgelijkstroomtechnologie om de conversiestations van Lixhe (België) en Oberzier (Duitsland) met elkaar te verbinden. Dit project is een joint venture van Elia en Amprion, een van de vier Duitse netbeheerders.

De 90 km lange interconnector (49 km in België en 41 km in Duitsland) zal bij de inbedrijfstelling in 2020 een capaciteit van 1000 MW hebben. De kabel loopt volledig ondergronds en volgt voornamelijk bestaande weg- en spoorinfrastructuur.

Het afgelopen jaar zijn de werken op Belgische bodem goed opgeschoten en de voornaamste werkzaamheden zouden tegen eind 2019 klaar moeten zijn. De activiteiten in Duitsland kenden in het begin enige vertraging door problemen met vergunningen, maar deze waren in oktober opgelost en sindsdien gaan de werken goed vooruit.

ALEGrO zal bijdragen aan de integratie van hernieuwbare energiebronnen, de prijsconvergentie tussen de markten en de bevoorradingszekerheid.

“De werken aan het ALEGrO-project verlopen volgens plan, en er werd al heel wat werk verricht, daar zijn we echt trots op. In 2018 was meer dan 50 procent van de kabels op Belgische bodem klaar. Nu bouwen we het 20-meter hoge conversiestation in Lixhe, de eerste transformatoren zijn aangekomen. Onze Duitse partner Amprion heeft de vergunningen verkregen en heeft ook de werken opgestart.”

Els Celens –
Project Manager ALEGrO bij Elia

Versterken van het onshorenet

Naast de grote werkzaamheden aan het offshorenet en de interconnectoren zorgen Elia en 50Hertz ook voor de verdere uitbreiding en optimalisering van het onshorenet. Er zitten tal van projecten in de pijplijn om te kunnen beantwoorden aan de verbruiksbehoeften en lokale hernieuwbare productie-eenheden te kunnen aansluiten.

Brabo

Met het Brabo-project wil Elia het hoogspanningsnet en de bevoorradingszekerheid in en rond de haven van Antwerpen versterken. Het project wordt in drie fasen uitgerold van 2016 tot 2023.

Rabosée - Battice

In 2018 voltooide Elia de bouw van een nieuwe ondergrondse 150kV-elektriciteitsverbinding tussen de hoogspanningsstations van Battice en Rabosée (Wandre-Haut). De ondergrondse verbinding is nu verbonden met de bovengrondse 150kV-verbinding Bressoux-Cheratte-Lixhe, en daarnaast bouwden we in Rabosée ook een nieuw overgangsstation.

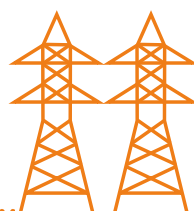
Oostlus II

Elia is gestart met fase twee van het Oostlus-project. Hierbij wordt de luchtlijn tussen de sites Bévercé (Malmedy), Bronrome, Trois-Ponts en Brume vervangen en verbeterd. De werken zullen normaal tot en met 2022 doorlopen.

Mercator - Avelin

Elia is bezig met het verbeteren van de 380kV-luchtlijn Mercator-Avelin, een 110 km lange lijn die 25 gemeentes in Vlaanderen en Wallonië doorkruist en tot in Frankrijk doorloopt. Dit immense project bestaat uit drie delen: Mercator-Horta, Horta-Avelgem en Avelgem-Avelin.

compactLine-testproject

compactLine is een 380kV-lijn die door zijn compacte ontwerp in het tracé van de bestaande 220kV-lijnen past. Typisch voor de lijn zijn kortere solide masten en een nauwer tracé. Tussen september 2017 en augustus 2018 werd een twee kilometer lange proeflijn aangelegd bij het hoogspanningsstation Jessen/Nord. De lijn werd in het derde trimester van 2018 in gebruik genomen. De geschiktheid van de compactLine zal in de loop van 2019 grondig worden gecontroleerd in operationele omstandigheden.

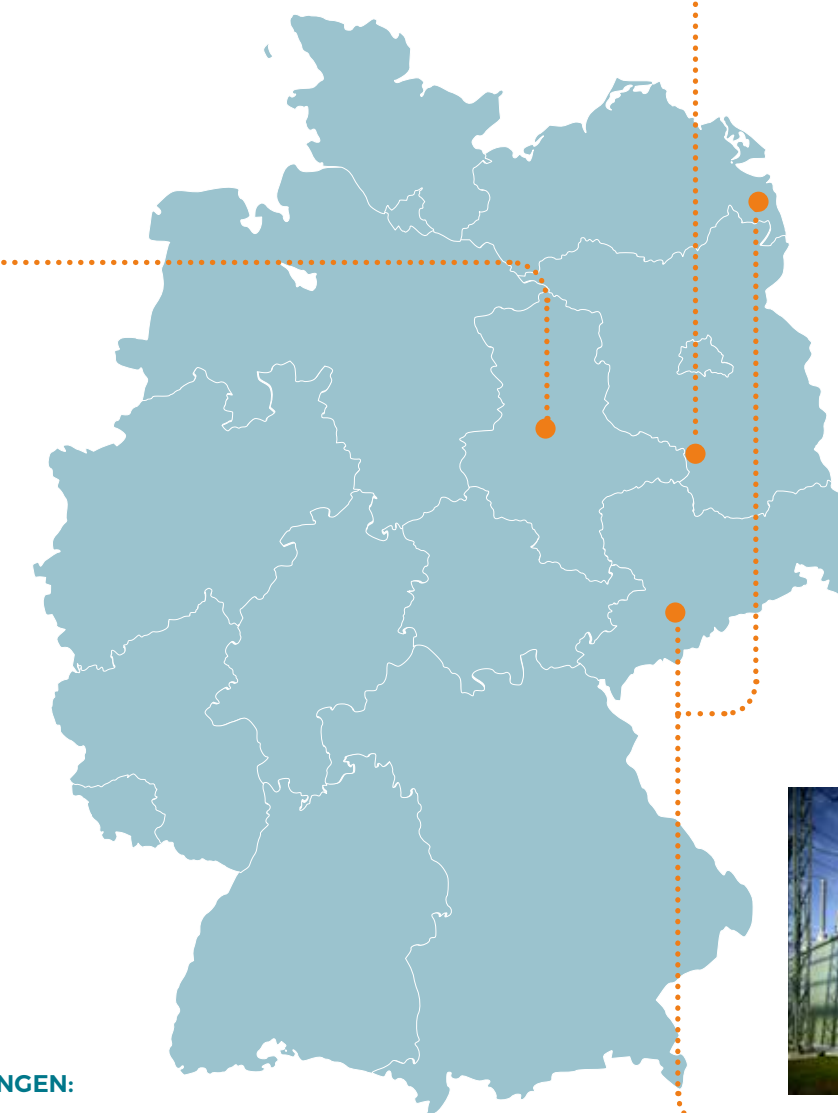

SuedOstLink (zuid-oost-verbinding)

Deze HVDC-stroomverbinding (hoogspanningsgelijkstroom) tussen Saksen-Anhalt en Beieren zal tot 2000 MW elektriciteit kunnen vervoeren. De verbinding is ongeveer 580 kilometer lang en loopt voornamelijk ondergronds. 50Hertz staat in voor het noordelijke deel van het project. TenneT neemt het zuidelijke deel in Beieren voor zijn rekening. In 2018 werd een gedetailleerde ruimtelijke planning voor het eerste van in totaal vier delen ingediend. 50Hertz presenteerde de planningsresultaten toen in een vroege fase het publiek bij het project werd betrokken. Terwijl het vergunningsproces loopt, krijgen potentiële leveranciers van een nieuwe 525kV-technologie voor ondergrondse kabels een moeilijke technische test voorgeschoteld voor het ontwikkelen van een nieuwe duurzame technische oplossing voor SuedOstLink. De werken gaan normaal in 2022 van start en het is de bedoeling de verbinding in 2025 in gebruik te nemen.

STATUS VAN OVERIGE VERGUNNINGEN:

- Goedgekeurd: Stendal - West-Wolmirstedt (50 masten)
- In afwachting van goedkeuring: Berliner Nordring, Uckermarkleitung
- Vergunningen worden voorbereid: SuedOstLink, Güstrow - Parchim, Parchim - Perleberg, Perleberg-Stendal West, Röhrsdorf - Weida, Weida - Remptendorf, Pulgar-Vieselbach en voor de onderstations Wessin, Berlijn Charlottenburg, Lubmin

Dwarsregeltransformatoren (PST)

Een belangrijke verwezenlijking in 2018 was de ingebruikname van dwarsregeltransformatoren (Phase-Shifting Transformers, PST) voor de interconnectoren naar Tsjechië en Polen, respectievelijk in Röhrsdorf en Vierraden. Beide projecten zetten de nauwe samenwerking tussen 50Hertz en zijn naburige transmissie-netbeheerders in de verf. PST's worden gebruikt voor het beheer van de elektriciteitsstromen en om overbelasting van individuele lijnen te voorkomen.

Het net van de toekomst vormgeven

Elia groep stelt alles in het werk om haar stakeholders alle voordelen van een geïntegreerde markt te bezorgen en tegelijk alle duurzaamheidsdoelstellingen na te leven. Om deze ambitie te kunnen waarmaken, is het van cruciaal belang dat de ontwikkeling van de Belgische en Duitse netinfrastructuur de marktontwikkelingen een stap voor blijft. Daarom zijn zowel Elia als 50Hertz bezig met het opstellen van ontwikkelingsplannen om ervoor te zorgen dat het elektriciteitsnet de snelheid van de energietransitie bepaalt, en niet andersom.

[GRI 201-2, G4 - EUS - DMA Demand-side management programmes](#)

“Het nieuwe Ontwikkelingsplan omvat enkele erg grote investeringsprojecten, zoals ‘Boucle du Hainaut’ en ‘Ventilus’, die niet alleen nationaal maar ook lokaal een enorme impact voor de gemeenschap hebben. Daarom hebben we heel wat inspanningen gedaan om de interactie met stakeholders optimaal te laten verlopen. Zo willen we hen zo vroeg als mogelijk sensibiliseren over de noodzaak van deze projecten. Dit konden we alleen verwezenlijken dankzij een erg goede samenwerking tussen collega’s uit verschillende departementen. Ik vind persoonlijk dat er belangrijke stappen gezet werden voor het optimaliseren van deze interactie. Willen we de projecten succesvol en op tijd opleveren dan zullen we deze aanpak verder moeten aanhouden.”

Kristof Sleurs –
Head of Grid Development
bij Elia

Federaal Ontwikkelingsplan België

Conform de wettelijke verplichting om vierjaarlijks een Federaal Ontwikkelingsplan op te stellen, heeft Elia in België eind mei 2018 een ontwerpplan ingediend over de toekomst van het Belgische hoogspanningsnet op middellange termijn: het Federaal Ontwikkelingsplan 2020-2030. Elia pleit voor een versnelde aanpak in infrastructuurontwikkeling om de voordelen van de energietransitie volop te benutten. Het Federaal Ontwikkelingsplan 2020-2030 kon eind 2018 worden geraadpleegd tijdens een publieke consultatieronde.

Het Federaal Ontwikkelingsplan 2020-2030 geeft aan welke investeringen tijdens die periode nodig zijn om aan de toekomstige behoeften van ons elektriciteitssysteem te kunnen beantwoorden. Het Plan is gericht op de ontwikkeling van het 380kV-hoogspanningsnet door op drie kernpunten te focussen: de versterking van het Belgische elektriciteitsnet, de integratie van bijkomende offshore-windenergieproductie en de verdere ontwikkeling van interconnectoren.

Het omvat ook de versterking, aanpassing en uitbreiding van het 220-110kV-net om de integratie van een grotere productie van hernieuwbare energie mogelijk te maken en de toename van energiestromen op te vangen. Sommige investerin-

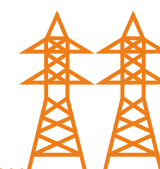

Lees het Federaal
Ontwikkelingsplan

Meer informatie
over de
netontwikkelings-
plannen van
50Hertz.

BIJ DE ONTWIKKELING VAN HET ELEKTRICITEITSNET VAN DE TOEKOMST ENGAGEERT ELIA ZICH OP DRIE PUNTEN:

01 Zomin mogelijk nieuwe infrastructuur bouwen, maar voorrang geven aan de optimalisatie en verbetering van bestaande infrastructuur.

02 Open communicatie en samenwerking gedurende het volledige ontwikkelingsproces en dit vanaf een heel vroeg stadium.

03 Respect voor mens en milieu bij de bouw en exploitatie van onze infrastructuur.

gen die voor de periode na 2025 vooropgesteld worden, zijn nog indicatief en hangen af van de resultaten van verdere studies.

Plannen voor de ontwikkeling van het elektriciteitsnet in Duitsland (Netzentwicklungsplan, NEP)

Sinds 2012 wordt de nood aan netuitbreiding en -conversie in Duitsland als een driestappenproces aangepakt, gereguleerd volgens de Duitse EnWG-wet (Energiewirtschaftsgesetz) van 2011. In 2016 werd een aanpassing aan de EnWG doorgevoerd die de wezenlijke principes voor de voorbereiding van het Netontwikkelingsplan (NEP) veranderde. Belangrijke punten hiervan waren onder meer de conversie van het ritme voor de voorbereiding van het NEP naar een tweejarige cyclus, de introductie van een uitvoeringsrapport en meer flexibiliteit wat betreft de waarnemingshorizon van de scenario's.

Deze aanpassing houdt in dat de vier Duitse transmissienetbeheerders (50Hertz, Amprion, TenneT en TransnetBW) een tweejarig NEP opstellen waarin zij hun noden uiteenzetten voor de conversie van het zeer-hoogspanningsnet. Hierover heeft er openbaar overleg plaats en moet ook het Duitse federale netwerkagentschap (BNetzA) zijn goedkeuring geven. Tot slot neemt de Bundestag, het Duitse par-

lement, de bekrachtigde netuitbreidingsprojecten op in het zogenaamde Bundesbedarfsplan (federaal vereistenplan).

Het eerste uitvoeringsrapport werd gepubliceerd in 2018. Dit rapport bevat een transparant overzicht van alle projecten met hun planning en uitvoeringsstatus. Begin 2019 zullen de Duitse transmissienetbeheerders samen de eerste voorlopige versie van het netontwikkelingsplan voor doeljaar 2030 voorstellen. Die versie vormt dan de basis voor het toekomstige Bundesbedarfsplan, waarin de netontwikkelingsprojecten wettelijk worden vastgelegd. In het NEP 2030 leggen de transmissienetbeheerders uit hoe de politieke doelstellingen van de federale overheid, namelijk 65% hernieuwbare energie in het net integreren en de streefcijfers inzake klimaatbescherming behalen, kunnen worden bereikt.

#3

We ontwikkelen het elektriciteitssysteem en de markten.

Gezien de productie van hernieuwbare energie toeneemt en deze productie schommelt, is er binnen het elektriciteitsnet meer flexibiliteit nodig om continu het evenwicht tussen vraag en aanbod te kunnen bewaren. De digitalisering en de nieuwste technologieën bieden marktspelers nieuwe mogelijkheden om hun elektriciteitsbeheer te optimaliseren door hun energieoverschot te verkopen of tijdelijk de afname te verminderen (flexibiliteit van de vraag). Door haar net open te stellen voor nieuwe spelers en technologieën, wil Elia groep een meer competitieve energiemarkt creëren en meteen ook de bevoorradingszekerheid te allen tijde op peil houden. Om dit te bereiken biedt Elia groep elke marktspeler een transparante, niet-discriminerende toegang tot het net.

G4 - EUS - DMA Demand-side management programmes

Elia groep wil zowel op nationaal als op Europees niveau de verdere integratie faciliteren. Wij bieden nieuwe spelers en technologieën alle mogelijkheden door onze systemen te innoveren en nieuwe marktproducten te introduceren.

De ontwikkeling van grensoverschrijdende balanceringsmechanismen vereist meer samenwerking en coördinatie en een passend wettelijk kader.

30 mio
EINDGEBRUIKERS (ELIA GROEP)

Kom meer te weten over het Consumer-Centric systeem.

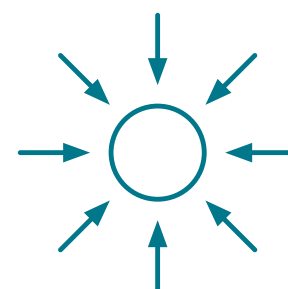

“In 2018 heeft Elia groep een eerste belangrijke stap gezet voor het creëren van een open systeem waarin de consument centraal staat. Experts bij Elia en innovatieve marktspelers hebben de handen in elkaar geslagen om de ambities die beschreven staan in de visienota ‘Towards a Consumer-Centric System’ van Elia groep waar te maken. Er moet nog heel wat onderzoek en ontwikkeling gebeuren om het systeem in de startblokken te zetten, maar de technologie maakt grote sprongen vooruit. Bij Elia groep hebben we een proeftuin opgericht, we werken hiervoor nauw samen met de distributienetbeheerders.”

Patrick De Leener –
Chief Customers, Market & System Officer bij Elia

DOELSTELLINGEN

Wij hertekenen de energiemarkt en werken een nieuw design uit zodat alle technologieën en marktspelers er hun plaats vinden, op welk net ze ook aangesloten zijn. Zo kunnen we de economische voordelen ten volle benutten. Wij zetten ons in voor de verdere uitbouw van een eengemaakte interne Europese energiemarkt.

ONZE AMBITIES

Naar een open en geïntegreerde markt

Transmissiecapaciteit over internationale grenzen heen beschikbaar stellen voor marktspelers levert toegevoegde economische waarde voor de hele samenleving. We hebben makkelijker toegang tot de energiemarkten en dit maakt ons concurrentieler. Consumenten krijgen toegang tot de goedkoopste energie, ongeacht van waar deze afkomstig is.

Het Europese wettelijke kader sturen en toepassen

De Europese netcodes worden op initiatief van de Europese Commissie opgesteld op basis van voorstellen van de transmissienetbeheerders en zijn erop gericht de energiemarkt een gezamenlijk wettelijk kader te bieden dat voor alle lidstaten van toepassing is. De Europese Unie wil de reeds bestaande strategieën versterken die bijdragen tot een betrouwbare, competitieve en koolstofarme sector in de pan-Europese energiemarkt, zoals uit het maatregelenpakket ‘Clean Energy Package’ voor alle Europeanen duidelijk naar voren komt.

Het net efficiënt gebruiken

Elia groep draagt bij aan het behalen van de klimaatdoelstellingen door het alsmaar groeiend aandeel hernieuwbare energie op de meest effectieve en efficiënte manier in het net te integreren.

Onze expertise ten dienste van de maatschappij

Elia groep is een actief lid van een aantal nationale en Europese verenigingen en stelt haar expertise graag ter beschikking om het toekomstige energiesysteem te helpen uittekenen. Wij voeren geregeld diepgaande studies uit waarmee we degelijk advies kunnen geven over de behoeften van het elektriciteitssysteem. Bovendien is Elia groep een bedrijf dat haar maatschappelijke verantwoordelijkheid opneemt en projectgroepen opricht om meer inzicht te krijgen in de behoeften van de marktspelers en de beste oplossingen te kunnen vinden.

“50Hertz moet de kloof overbruggen tussen wat haalbaar is op het gebied van netuitbreiding en wat nodig is in functie van de toename van hernieuwbare energie en de energietransitie. Wij zien in dat het onmogelijk is om het net eindeloos te blijven uitbreiden en wij zijn ook van mening dat het publieke draagvlak stilaan zijn grenzen bereikt. Om een grotere transportcapaciteit in de toekomst te kunnen bieden, zullen innovatieve oplossingen nodig zijn. Hierbij denken we aan HVDC-lijnen (hoogspanningsgelijkstroom) zoals SuedOstLink, netversterkingsmaatregelen met hoogperformante geleiders (HTLS of High Temperature Low Sag) of het inzetten van luchtlijnen naargelang de weersomstandigheden. Daarnaast testen wij de mogelijkheden van het geplande en planbare hogere capaciteitsgebruik van individuele lijnen binnen ons net.

Dirk Biermann –
Chief Markets and System
Operation Officer bij 50Hertz

Efficiënt netgebruik en systeembeheer

Om te kunnen garanderen dat het net de klok rond optimaal werkt, activeren de controlecentra van Elia en 50Hertz de regelmiddelen die voor een veilig net zorgen met een netbetrouwbaarheidsgraad die in 2018 uitkwam op 99,999 procent. We hebben toegang tot ondersteunende diensten die ons helpen om de frequentie en spanning op het elektriciteitssysteem op een stabiel peil te houden, congesties te beheren en productie en verbruik in real time in evenwicht te houden. In het verleden stelden vooral conventionele elektriciteitscentrales die ondersteunende diensten ter beschikking. Aangezien de hernieuwbare energiebronnen het geleidelijk overnemen van de conventionele elektriciteitscentrales (bijv. de doelstelling van 65 procent hernieuwbare energie die in Duitsland werd bepaald), zullen leveranciers met opslag in batterijen, power-to-X technologie en ook verschillende technologieën bestemd voor hernieuwbare energie een belangrijke rol spelen in de komende jaren en decennia. Ook vraagbeheer met afkoppelbare belasting en aanbiedingen van nieuwe flexibiliteit van grootschalige installaties zullen nodig zijn om een veilig en efficiënt systeembeheer te garanderen.

01 Frequency Containment Reserve

Frequentiebegrenzingsreserve (Frequency Containment Reserve, FCR) wordt automatisch geactiveerd voor het op continue basis opwaarts en afwaarts regelen van de frequentie, en dit nagenoeg onmiddellijk (binnen 0 tot 30 seconden) als het nodig is om de frequentie van het Europese systeem te stabiliseren.

02 Automatic Frequency Restoration Reserve

Automatische frequentieherstelreserve (Automatic Frequency Restoration Reserve, aFRR) wordt automatisch geactiveerd voor continu opwaarts en afwaarts regelen van de frequentie, binnen 30 seconden tot 15 minuten, als het nodig is voor het opvangen van plotse onevenwichten in de zone die Elia groep beheert.

03 Manual Frequency Restoration Reserve

Manuele frequentieherstelreserve (Manual Frequency Restoration Reserve, mFRR) kan op verzoek van Elia groep manueel opwaarts (opregeling) worden geactiveerd. Elia groep gebruikt deze reserve voor het opvangen van een ernstig onevenwicht in de zone die door Elia groep wordt beheerd en/of voor het aanpakken van congestieproblemen.

Ontdek welke instrumenten de controlecentra van Elia groep gebruiken om een betrouwbaar net te verzekeren.

Netoptimalisatie

Vandaag integreert 50Hertz reeds met succes ongeveer 56,5 procent hernieuwbare energie in het transmissienet in het noordoosten van Duitsland. Ondanks het grote percentage variabele wind- en zonne-energie is de zekerheid van de energievoorziening van het net toch altijd gegarandeerd. Duitsland streeft naar een aandeel van 65 procent voor 2030, maar voor de regelzone van 50Hertz verwachten wij dat dit al in 2021 het geval zal zijn.

Welke uitdagingen staan 50Hertz te wachten bij de verdere integratie van hernieuwbare energie in het net?

Dr. Dirk Biermann: "Het is de ambitie van 50Hertz en de andere Duitse transmissienetbeheerders om het toenemende aantal hernieuwbare energiebronnen de volgende jaren zo efficiënt mogelijk in het net te integreren. Daarnaast moet 50Hertz het net verder ontwikkelen om de extra transmissie van hernieuwbare energie van het noorden naar het zuiden en van het oosten naar het zuidwesten mogelijk te maken. Aangezien de vergunningsprocedures voor nieuwe lijnen heel wat tijd in beslag nemen, bekijkt 50Hertz wat het kan doen via geoptimaliseerd gebruik van de bestaande infrastructuur en een verbeterd congestiebeheer."

Waar ziet u de het grootste ontwikkelingspotentieel?

Dr. Dirk Biermann: "Laat ons eerst de situatie bekijken van waar we komen: Wanneer er veel wind is, hebben we druk netverkeer, vooral van het noorden naar het zuiden, en krijgen we te maken met grote bottlenecks op onze lijnen. Ook als de situatie op het net zo moeilijk is, nemen we de veiligheidsregels in acht. Dat houdt in dat we overbelasting en uitschakeling van de lijnen moeten vermijden zelfs als er een ander netelement uitschakelt, zoals de Europese standaard het voorschrijft. Om aan deze voorwaarde te voldoen, houden wij redundante transmissiecapaciteit beschikbaar alleen voor het geval er zich een onderbreking voordoet (het geval n-1). Toch geloven wij dat we een deel van deze redundantie ook in normale werkingsomstandigheden zouden kunnen gebruiken, als we ervoor zorgen dat we flexibel en snel genoeg kunnen reageren om onderbrekingen op te vangen. Dat klinkt logisch en makkelijk maar dat impliceert een paradigma-verschuiving naar nieuwe automatisatieconcepten binnen het systeembeheer,

nieuwe sturingsmechanismen voor de elektriciteitsstromen in het net en een geoptimaliseerde coördinatie van de flexibiliteitsbronnen. We geloven heel sterk in deze innovatieve ontwikkelingen die we al in zekere mate hebben geïntegreerd in het Duitse netontwikkelingsplan. Aan de ene kant zorgt dat ervoor dat we geen investeringen aangaan die uiteindelijk niet nodig zouden zijn, aan de andere kant vertrouwen we erop dat er in de toekomst nog innovatie zal komen die niemand kan voorzien vandaag. Het is goed om optimistisch te zijn en we willen die innovatieve ontwikkelingen opleveren tijdens de komende jaren. De samenleving moet er zich echter van bewust zijn dat de belofte die wij doen geen welbepaalde oplossing of kortetermijnoplossing inhoudt maar een lang en onzeker onderzoeks- en ontwikkelingsproject dat moeite en tijd kost.

En hoe staat het met de batterijen?

Dr. Dirk Biermann: "De prijzen van batterijen zijn sterk gedaald en zij zullen als leveranciers van flexibiliteit nog belangrijker worden. Op het vlak van de optimalisering van het systeembeheer zouden zij ons kunnen helpen om snel genoeg te reageren als er zich onderbrekingen voordoen. We onderzoeken dat in het kader van het zogenaamde 'grid booster'-concept."

65%

**AANDEEL
HERNIEUWBARE
ENERGIE IN 2030**

**Dirk Biermann –
Chief Markets en System
Operation Officer bij 50Hertz**

OPTIMALISATIEPROJECTEN

REEAL - redispatching met HEB-eenheden (hernieuwbare energiebronnen)

Door het groeiende aandeel hernieuwbare energie ontstaan er steeds meer situaties waarin netcongestie niet langer efficiënt kan worden opgelost door in te grijpen in de productie van conventionele eenheden. In zones met een groot aantal HEB-eenheden en maar weinig conventionele productie moet congestiebeheer deels worden aangepakt door redispatching met verafgelegen energiecentrales, waardoor de kosten oplopen.

In de toekomst zouden netbeheerders ook kleinere conventionele energiecentrales en HEB-eenheden met een geïnstalleerde capaciteit van 100 kW moeten kunnen gebruiken voor redispatching. Dit betekent een vereenvoudiging van het aantal relevante installaties en vereist een nauwe samenwerking met de distributienetbeheerders, met wie heel wat van deze eenheden in verbinding staan.

Volgens de huidige planning zullen de nieuwe regelgevingen in 2020 van kracht zijn. Daarom heeft 50Hertz

een uitgebreid project gestart om de nieuwe wettelijke verplichtingen na te leven. Medewerkers uit heel wat verschillende departementen werken samen aan REEAL, wat staat voor Redispatch mit Erneuerbaren Energien Anlagen (redispatching met HEB-eenheden). Nauwe samenwerking tussen de Duitse transmissie-netbeheerders, distributienetbeheerders, direct marketeers en het Duitse federale netwerkagentschap zal volgen.

Integratie van alternatieve flexibiliteit in de secundaire reserve

Sinds midden 2016 onderzoekt Elia of het haalbaar is andere flexibiliteitsmogelijkheden dan grote gascentrales te integreren in de markt van de secundaire reserve en of deelname kan worden opgesteld voor eenheden van uiteenlopende omvang en met diverse technologieën (bv. biogas, warmtekrachtkoppeling, warmtepompen), inclusief vraagbeheer. In 2018 heeft Elia met stakeholders overlegd over een voorstel voor het ontwerpen uitvoeringsplan van de automatische frequentieherstelreserve (aFRR). In deze studie worden verschillende aanpassin-

gen voorgesteld, waaronder de toepassing van een rangordeactivering, een dagelijkse aFRR-aankoop, regels die biedingen binnen een klantenportfolio mogelijk maken en andere nieuwe functies die het openstellen van de aFRR-markt voor alle technologieën vergemakkelijken, los van het spanningsniveau en het soort aFRR-leverancier (BRP (Balance Responsible Party)/BSP (Balance Service Provider)). Elia verwacht dat het nieuwe aFRR-ontwerp samen met een afzonderlijke aankoop van FCR- en aFRR-producten in juli 2020 gelanceerd zal worden. Omdat er een technische en economische beoordeling moet opgesteld worden, raadt Elia aan de beslissing voor de implementatie van de energieoverdracht op de aFRR-markt uit te stellen.

Voorbereidingen voor de implementatie van dynamische dimensionering en dagelijkse aankoop van reserves

In 2018 ontwikkelde Elia een softwaretool voor het dagelijks bepalen van haar vereiste reservecapaciteit. Dankzij deze tool kan een nieuwe methodologie worden toegepast voor een 'dynamische' bijna-realtime dimensionering van de noden aan balanceringsreserves op basis van day-ahead voorspelde systeemvoorwaarden, met inbegrip van offshore- en onshorewindenergie, fotovoltaïsche zonne-energie, de vraag naar elektriciteit, de planning van elektriciteitscentrales en transmissie. Implementatie van de dynamische dimensionering en een dagelijkse aankoop van manuele frequentieherstelreserve (mFRR) wordt verwacht in 2020, na het voltooiën van een parallelle run in 2019.

Eerste integratie van batterijtechnologie

Een van de belangrijkste verantwoordelijkheden van transmissie-netbeheerders is het perfect in evenwicht houden van het elektriciteitssysteem. Om het nodige evenwicht te bereiken, hebben transmissie-netbeheerders contracten afgesloten met heel wat verschillende entiteiten om in geval van een tekort over megawatts te kunnen beschikken.

Op Europees niveau bestaat een frequentiebegrenzingsreserve (FCR) met 3.000 MW die voor het hele continent beschikbaar is. Dit betekent dat eender welk

Europees land in nood een beroep kan doen op de Europese FCR. In ruil daarvoor is elk Europees land verplicht om bij te dragen aan deze FCR. België moet bijvoorbeeld 100 MW bijdragen. Vanaf dit jaar mag ook batterijcapaciteit in de bijdragemix in België worden opgenomen, wat betekent dat andere technologieën met verschillende spanningsniveaus ook kunnen deelnemen.

Batterijen op TNB-schaal

In Duitsland worden batterijen al sinds enkele jaren ingezet voor de primaire regelreserve. Samen met andere transmissie-netbeheerders en stakeholders onderzoekt 50Hertz het potentieel van grootschalige batterijen die het elektriciteitssysteem een beduidende hoeveelheid extra flexibiliteit zouden bezorgen. Batterijen kunnen aangestuurd worden om zeer snel extra vermogen te injecteren, of om vermogen van het systeem op te nemen. Dit maakt het voor ons mogelijk om razendsnel te reageren in geval van storingen en incidenten. Dankzij dit innovatieve systeembeheer kunnen we de redundantie in het net verminderen en op die manier de capaciteit helpen verhogen. Dat wordt nu onderzocht in een studie die in 2018 is gestart en drie jaar zal duren.

Inertierapport over stabiliteit - Maatregelen voor stabilisering van het systeem

Dit jaar is 50Hertz een onderzoek begonnen naar de gevolgen van een vermindering van het aantal conventionele energiecentrales voor het systeem. In Duitsland zijn er nog heel wat kolengestookte centrales. De inertie die de turbines creëren, zorgt voor meer stabiliteit op het net. Als het systeem echter minder conventionele centrales telt, moet 50Hertz nog steeds de stabiliteit van het net garanderen en ervoor zorgen dat er voldoende inertie is voor zowel normale als noodsituaties. 50Hertz is van mening dat er waarschijnlijk nieuwe apparatuur in het systeem zal moeten worden ingebouwd om de vermindering van het aantal conventionele energiecentrales te compenseren.

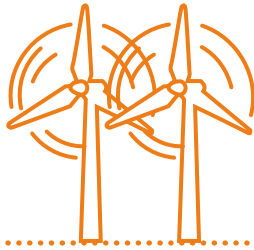

“De batterijprijzen zijn in het verleden beduidend gedaald en het is mogelijk dat deze trend blijft duren. Hoewel de impact van batterijen op de transmissietaak beperkt zal blijven, zullen ze wel degelijk een belangrijke rol spelen in het garanderen van de systeemveiligheid. Zeker in netten met een hoge belasting en met weinig conventionele productie scheidt dit mogelijkheden op lange termijn.”

Dr. Klaus v. Sengbusch -
Head of Strategic
Grid Planning bij 50Hertz

MARKTPLATFORMEN VOOR HET BEHEER VAN DE TOENEMENDE FLEXIBILITEIT

Het BidLadder-project

BidLadder is een marktplatform dat opgericht werd door Elia en sinds september 2017 in gebruik is. Alle marktspelers kunnen hun flexibiliteit dagelijks op dit platform aanbieden om het systeem in evenwicht te houden, ongeacht het spanningsniveau waarop zij aangesloten zijn en de technologie die zij gebruiken (productie- of vraagbeheer). Dit betekent dat kleinere eenheden uitermate flexibel kunnen deelnemen. Tot voor kort konden alleen grote productie-eenheden met een geïnstalleerde capaciteit van minstens 25 MW hun beschikbare energie aanbieden. Kleinere productie-eenheden en vraagflexibiliteit waren uitgesloten. Het platform is sinds september 2017 ook

beschikbaar voor het distributiesysteem. Aan de hand van het DataHub-platform, dat samen met distributienetbeheerders werd ontwikkeld, zal Elia de gegevensuitwisseling binnen BidLadder eenvoudiger maken.

DataHub-project

Op 1 januari 2018 lanceerden Elia en de Belgische distributienetbeheerders (DSB's) het gezamenlijke platform T-DSO DataHub voor het uitwisselen van gegevens. Dit is een belangrijk initiatief voor het creëren van een breder flexibiliteitsbereik om zo de balanceringskosten en dus ook de kosten voor alle netgebruikers te drukken.

“Op het vlak van samenwerking is DataHub een belangrijke stap die ons dichterbij een geïntegreerde markt brengt. De drie gewesten - Vlaanderen, Wallonië en Brussel - hebben nauw samengewerkt om hun processen op elkaar af te stemmen. Dit is een samenwerkingsinitiatief pur sang, met een gezamenlijk projectteam en een echt gezamenlijke aanpak.”

**Patrick De Leener -
Chief Customers, Market &
System Officer bij Elia**

Elektriciteitsproducenten en gebruikers die aangesloten zijn op het transmissie- of distributienet (voor alle spanningen vanaf 5 kV) en die, op verzoek, in staat zijn om elektriciteit te produceren of tijdelijk het verbruik te beperken, hebben de mogelijkheid gekregen om Elia dagelijks deze flexibiliteit aan te bieden. Wanneer Elia deze aangeboden capaciteit gebruikt, wat meestal de volgende dag gebeurt, worden de marktspelers en netgebruikers daarvoor vergoed. Dit betekent dat marktspelers en netgebruikers actief het systeem mee in balans kunnen houden.

De ontwikkeling van DataHub volgt op de lancering van BidLadder, een platform waarop marktspelers al hun beschikbare flexibiliteit kunnen aanbieden aan Elia. Om BidLadder open te stellen voor het distributiesysteem, hadden Elia en de distributienetbeheerders een tool nodig om de gegevensuitwisselingen vlotter te doen verlopen, en DataHub is die tool geworden.

WindNODE-flexibiliteitsplatform

Het WindNODE-partnerproject, dat wordt ondersteund door het Duitse federale ministerie van Economische Zaken en Energie (BMWi), telt meer dan 70 partnerbedrijven en vormt de ideale basis om systeeminnovaties waar te maken. Dit partnernetwerk vertegenwoordigt alle stakeholders uit de energiesector, wat betekent dat er direct feedback op de ontwikkeling kan worden gegeven. 50Hertz is de consortiumleider van dit project.

In 2018 startte de testfase van een belangrijk subproject van het door 50Hertz geleide WindNODE-project: een flexibiliteitsplatform dat moet aantonen hoe decentrale systemen beter geïntegreerd kunnen worden in processen binnen de energiesector. Samen met regionale distributienetbeheerders ontwikkelde 50Hertz dit flexibiliteitsplatform, waarmee het mogelijk wordt voor bijkomende marktdeelnemers om schakelbare of verschuifbare belastingen, en dus hun flexibiliteit, aan te bieden. Op basis van deze aanbiedingen kunnen gedistribueerde flexibiliteiten op een technologie-neutrale manier worden geïntegreerd in de netcongestiebeheerprocessen.

Tijdens een tweede subproject zal 50Hertz de procedures voor het in evenwicht houden van het systeem verder ontwikkelen om de implementatieopties voor decentrale flexibiliteiten te verbeteren. De slimmemeterinfrastructuur vormt een belangrijke basis om hierin te slagen, aangezien de automatische verwerking van meetwaarden uiterst belangrijk is voor het efficiënt beheren van processen. Bovendien zullen de gegevens van de intelligente meetsystemen worden aangewend voor betere prognoses van het markt- en systeemgebruik, die ten slotte de motor vormt van de energietransitie.

“Alleen al in 2017 werd een totaal van 641 GWh aan hernieuwbare energie uit de regelzone van 50Hertz geschrapt om overbelasting van de netten te voorkomen. Deze hoeveelheid energie is voldoende om de stad Berlijn gedurende twee weken volledig van elektriciteit te voorzien. Hier kan het flexibiliteitsplatform de rol van centrale bouwsteen innemen: leveranciers gebruiken het platform om voorheen ongebruikte regionale flexibiliteiten voor elektriciteitsverbruik of -productie door te geven. Biddingen zijn mogelijk voor de volgende en dezelfde dag. Netbeheerders controleren deze biddingen en gebruiken ze wanneer hun berekeningen netcongestie aantonen.”

**Dr. Georg Meyer-Braune -
Project Manager Windnode
bij 50Hertz**

Naar een eengemaakte Europese interne energiemarkt

Elia groep ontwikkelt het elektriciteitsnet en de elektriciteitsmarkten over de grenzen heen. Elia en 50Hertz werken als groep nauw samen met andere Europese transmissie- en distributienetbeheerders om de huidige methodologieën voor capaciteitstoewijzing te optimaliseren en zo het potentieel van elektriciteitsuitwisselingen volop te kunnen benutten.

XBID, de Europese grensoverschrijdende intraday-oplossing

In juni 2018 lanceerden de benoemde elektriciteitsmarktbeheerders (NEMO's) en de transmissie-netbeheerders (TNB's) de Europese grensoverschrijdende intraday-oplossing (XBID) en daarnaast nog tien lokale implementatieprojecten. Dit was een belangrijke stap naar een geïntegreerde Europese intradaymarkt.

De lancering van XBID en de tien lokale implementatieprojecten zorgen ervoor dat de volgende landen met elkaar continu intraday elektriciteit kunnen uitwisselen: België, Denemarken, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Letland, Litouwen, Nederland, Noorwegen, Oostenrijk, Portugal, Spanje en Zweden. De overige Europese landen zullen aansluiten tijdens de tweede 'golf' die gepland is in de zomer van 2019.

De XBID-oplossing is gebaseerd op een gemeenschappelijk IT-systeem met een gedeeld orderboek (Shared Order Book, SOB), een capaciteitsbeheermodule (Capacity Management Module, CMM) en een leveringsmodule (Shipping Module, SM). Binnen het intraday-tijdsbestek kan het systeem orders, die de marktdeelnemers invoeren voor continue matching, binnen één biedzone matchen met orders die marktdeelnemers in een andere biedzone binnen het geografische bereik van de XBID-oplossing op een vergelijkbare manier indienen. Dit kan zolang er transmissiecapaciteit beschikbaar is. De XBID-oplossing ondersteunt impliciete continue handel en indien nodig expliciete toewijzing (Duitse/

Franse grens). Dit is conform het doelmodel van de EU voor een geïntegreerde intradaymarkt.

Intraday-koppeling in de hele Europese Unie is een essentieel onderdeel van de voltooiing van de Europese interne energiemarkt. Gezien het groeiend aandeel van variabele hernieuwbare energie in de Europese productiemix is de koppeling van de intradaymarkten via grensoverschrijdende handel een instrument dat voor de marktpartijen steeds belangrijker wordt om hun posities in evenwicht te houden. Met het XBID-initiatief zal de intradayhandel in het algemeen efficiënter verlopen.

Dwarsregeltransformatoren (PST's)

Een andere belangrijke realisatie in 2018 was de installatie van dwarsregeltransformatoren voor de interconnectoren naar Tsjechië en Polen, respectievelijk in samenwerking met ČEPS (de Tsjechische TNB) en PSE (de Poolse TNB). Dit project is een mooi voorbeeld van Europese samenwerking.

XBID HIGHLIGHTS

- Na vijf jaar hard werk, werd de XBID-oplossing op 12/13 juni 2018 in gebruik genomen;
- 1.550 pagina's aan contracten (MSA, DSA Hosting en DSA Maintenance) werden onderhandeld en overeengekomen met de dienstverlener;
- 11.800 testcases/-scenario's werden uitgevoerd door de XBID-testgroep (XTG);
- 25.403 acties werden formeel geregistreerd door de stuurcomités, task forces en werkgroepen;
- 344 fysieke vergaderingen;
- 480 - dat was het recordaantal e-mails in verband met XBID die op één dag binnenkwamen.

ONZE COLLEGA'S IN SECTORALE VERENIGINGEN

GRI 102-12

Pascale Fonck, Chief External Relations Officer bij Elia, werd in juni 2017 bestuurslid van ENTSO-E. Patrick De Leener, nu Chief Customers, Market & System Officer bij Elia, was CEO van CORESO tot november 2016, en Jan Van Roost, voormalig Head of Settlement, Metering & Data Reporting bij Elia, is sinds augustus 2017 Chief Operations Officer van CORESO. Cécile Pellegrin, Head of Network Operations bij Elia, is sinds augustus 2017 Head of Development bij CORESO. Olivier Feix, Head of Nature Conservation and Permits bij 50Hertz, is sinds november 2018 herverkozen als bestuurslid van het Renewable Grid Initiative (RGI) voor de volgende twee jaar.

Jan Van Roost
COO bij CORESO

Patrick De Leener
Chief Customers,
Market & System
Officer bij Elia

Pascale Fonck
Elia's Chief External
Relations Officer

Cécile Pellegrin
Head of Development
bij CORESO

Olivier Feix
Head of Nature
Conservation &
Permits bij 50Hertz

Internationale samenwerking

GRI 102-13

Elia groep is actief lid van verschillende internationale organisaties die zich inzetten voor een grotere veiligheid, duurzaamheid en betrouwbaarheid van de elektriciteitsnetten wereldwijd.

ENTSO-E

Het Europees netwerk van transmissiebedieners voor elektriciteit (European Network of Transmission System Operators for Electricity, ENTSO-E) verenigt alle Europese transmissiebedieners en een aantal transmissiebedieners die verbonden zijn met het Europese elektriciteitsnet. ENTSO-E is het contactpunt voor entiteiten zoals de Europese Commissie en het Agentschap voor de samenwerking tussen energieregulators (Agency for the Cooperation of Energy Regulators, ACER) voor technische problemen en markaangelegenheden.

EPEX SPOT SE

Elia heeft een minderheidsaandeel (17%) in de holding HGRT1, die op zijn beurt aandeelhouder (49%) is van de Europese elektriciteitsbeurs EPEX SPOT SE. Deze beurs beheert een aantal elektriciteitsverhandelingsplatformen, voornamelijk in de regio Centraal-West-Europa (namelijk Duitsland, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk, Nederland, België, Oostenrijk, Zwitserland en Luxemburg). Deze markten zijn goed voor 50% van het Europese elektriciteitsverbruik.

EEX | EPEX

50Hertz engageert zich voor de uitbouw van een geïntegreerde Europese elektriciteitsmarkt. Om dit doel te bereiken, heeft 50Hertz 10% van de aandelen in de Europese Energiebeurs in Leipzig in handen (European Energy Exchange (EEX)) en heeft het in die hoedanigheid dus onrechtstreeks een aandeel in de Europese Energiebeurs (EPEX) in Parijs.

CORESO en TSC Net

De regionale technische coördinatiecentra CORESO en TSC Net brengen verschillende Europese transmissiebedieners samen met de bedoeling de operationele veiligheid van de netten in Centraal-West-Europa te verbeteren. De ontwikkeling van intraday-markten heeft geleid tot een toename van grensoverschrijdende elektriciteitsstromen. CORESO en TSC Net streven ook naar een betere integratie van hernieuwde energieproductie in de regio door gegevens en expertise uit te wisselen.

GO15

Elia groep is stichtend lid van GO15, een vrijwillig initiatief dat 's werelds 19 grootste transmissiebedieners verenigt. De organisatie vertegenwoordigt 3,4 miljard consumenten op zes continenten en stelt gezamenlijke actieplannen op waarmee ze de veiligheid en betrouwbaarheid van het wereldwijde elektriciteitsstelsel wil verbeteren.

RGI

Elia en 50Hertz zijn beide stichtend lid van het Renewables Grid Initiative (RGI), een unieke samenwerking van niet-gouvernementele milieuorganisaties en transmissiebedieners uit heel Europa. RGI promoot een transparante, milieuverantwoorde netuitbreiding om de gestage toename van hernieuwbare energie te ondersteunen en de energietransitie mogelijk te maken.

Afvaardiging van de Europese Commissie bezoekt het hoofdkantoor van Elia groep in Brussel en Berlijn

Op 15 maart bracht een afvaardiging van de Europese Commissie een bezoek aan de hoofdzetel van Elia in Brussel om er een opleiding te volgen. Ambtenaren die aan energieprojecten in de vertegenwoordigingskantoren van de Europese Commissie werken overal ter wereld, van Burundi tot Tadzjikistan, namen hieraan deel. Elia groep gaf een presentatie over de bedrijfsactiviteiten, de rol van de nationale controlecentra en de Europese elektriciteitsmarkt. Elia Grid International gaf toelichting over de consultancydiensten die zij haar klanten aanbiedt. Aan de hand van dergelijke initiatieven kan Elia groep aan de Europese Commissie laten zien dat wij een betrouwbare partner zijn en de nodige expertise in huis hebben.

Als een verantwoordelijk transmissiebedrijf ontvangt 50Hertz geregeld bezoekers vanuit heel de wereld. Bezoekers uit de VS, Mexico, Turkije, de Verenigde Arabische Emiraten, Ghana, India en China brachten een bezoek aan het Transmission Control Centre in Neuenhagen en het hoofdkantoor van 50Hertz in Berlijn. Zij kwamen hun licht opsteken over onze ervaring met veilige integratie van hernieuwbare energiebronnen in het transmissiesysteem en de ontwikkeling van de elektriciteitsmarkt.

CEO van Elia groep opent Best Paths-conferentie en European Utility Week

In zijn toespraak op de Best Paths-conferentie riep Chris Peeters op om verder in te zetten op innovatie en internationale samenwerking. Het Best Paths-project brengt een multidisciplinair team uit elf landen samen, met onder meer Elia in België en 50Hertz in Duitsland. Best Paths streeft naar de ontwikkeling van nieuwe nettechnologieën om de capaciteit van het pan-Europese transmissie-net en de flexibiliteit van het elektriciteitsstelsel te verbeteren.

Chris Peeters was ook één van de gastsprekers tijdens de European Utility Week in Wenen. Op 6 november presenteerde hij de visie van Elia groep over een consumentgericht energiesysteem. Dit evenement is een jaarlijks forum dat alle grote spelers binnen het Europese energiesysteem samenbrengt. Dit jaar ging de aandacht vooral naar digitalisering, decarbonisering, energiemarkten en innovatie.

“ Digitalisering is een van de belangrijkste uitdagingen voor Elia groep. Ook in andere sectoren zien we hoe de digitalisering snel evolueert. Dit schept hoge verwachtingen in de samenleving, die ook van de voordelen binnen de energiesector wil genieten. Consumenten willen hun flexibiliteit en investeringen ten volle benutten voor een zo groot mogelijk comfort en een zo laag mogelijke energiefactuur. Ze kunnen dat doen door aan de ene kant hun elektrische apparaten te gebruiken wanneer de elektriciteit het goedkoopst is; zo dragen ze bij aan het systeem door tijdens de daluren het energieoverschot te verbruiken. En aan de andere kant willen zij hun zonne-energieproductie op het net aanbieden op het ogenblik dat hen het beste uitkomt. ”

Chris Peeters –
CEO van Elia groep

Onze expertise ten dienste van de samenleving

Als transmissienetbeheerder publiceert Elia groep toekomstgerichte studies om de vinger aan de pols te houden.

Towards a Consumer-Centric System

[C4 - EUS - DMA Demand-side management programmes](#)

In november 2018 heeft Elia groep een visienota gepubliceerd over de mogelijkheden die in de toekomst aan de eindgebruiker zullen worden aangeboden om van een betere service en een meer optimale energiefactuur te genieten. ‘Towards a Consumer-Centric System’ spoort particulieren en bedrijven ertoe aan rechtstreeks te profiteren van geavanceerde energiediensten via een realtime communicatieplatform, een aangepast marktdesign en digitale innovaties. Zo zullen eindgebruikers hun technologische investeringen volop kunnen benutten, hun energiefactuur optimaliseren en bijdragen aan de systeembalans.

Met deze visienota wil Elia groep inzicht verschaffen en het debat over het toekomstige energiesysteem openen. Vandaag is er geen rechtstreeks verband tussen consumentengedrag in de lagere spanningsniveaus en de prijssignalen van de groothandelsmarkt. De consument krijgt amper prikkels om te reageren op de noden van het systeem dat met

variabele hernieuwbare energie moet omgaan en het steeds moeilijker krijgt om het evenwicht tussen energieproductie en -verbruik te bewaren.

Door het systeem open te stellen voor potentieel miljoenen prosumenten, kunnen wij de belangen van netbeheerders, commerciële energiespelers en consumenten op elkaar afstemmen, wat voor alle betrokken partijen voordelen zou opleveren. Zo krijgen de consumenten meer comfort en kunnen ze hun energiefactuur optimaliseren, commerciële spelers kunnen dan weer nieuwe diensten creëren en de netbeheerders kunnen voordeel halen uit het gedrag dat beter afgestemd is op de noden van het systeem.

In 2019 zullen Elia en 75 marktpartijen uit verschillende sectoren deelnemen aan een open testomgeving voor het uittesten van innovatieve concepten voor het verstrekken van energiediensten aan prosumenten. De testfase loopt tot eind 2019. In 2018 ontwikkelde Elia in België reeds I.O.Energy, een initiële gebruikscasus waarbij het concept van een realtime-communicatieplatform werd getest. Dit gebeurde in samenwerking met Fluvius, Luminus, Enervalis en Scholt.

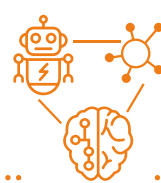
ELIA GROEP DEFINIEERT DRIE BELANGRIJKE BOUWSTENEN OM HET CONSUMENTGERICHTE ENERGIESYSTEEM WAAR TE MAKEN:

01 Een realtimecommunicatieplatform dat de data van miljoenen digitale activa verstuurt tussen de eindgebruiker en de diverse partijen (netbeheerders, marktpartijen, clearing houses enz.) die door de eindgebruiker zijn aangeduid. De data blijven eigendom van de eindgebruiker.

02 Een aangepast marktdesign dat het mogelijk maakt om signalen te sturen zodat eindgebruikers hun productie- en consumptiegedrag kunnen aanpassen aan de noden van de markt. Commerciële partijen kunnen zo nieuwe diensten ontwikkelen die niet alleen het comfort van de eindgebruiker verhogen, maar tegelijk de energiefactuur optimaliseren door de technologische investeringen van de prosument beter te laten renderen.

03 Nieuwe digitale tools zoals blockchain, Internet of Things (IoT) en artificiële intelligentie (AI) die het complexe systeembeheer met meer bi-directionele elektriciteitsstromen helpen managen. Dankzij een verbeterde monitoring, analyse en controle kunnen netbeheerders de verwachte productie beter voorspellen en het aanbod hierop afstemmen. Commerciële marktpartijen kunnen via verbeterde digitale middelen hun klantenportefeuille beter beheren en volautomatische energiediensten aanbieden die de flexibele capaciteit bij de eindgebruiker activeert.

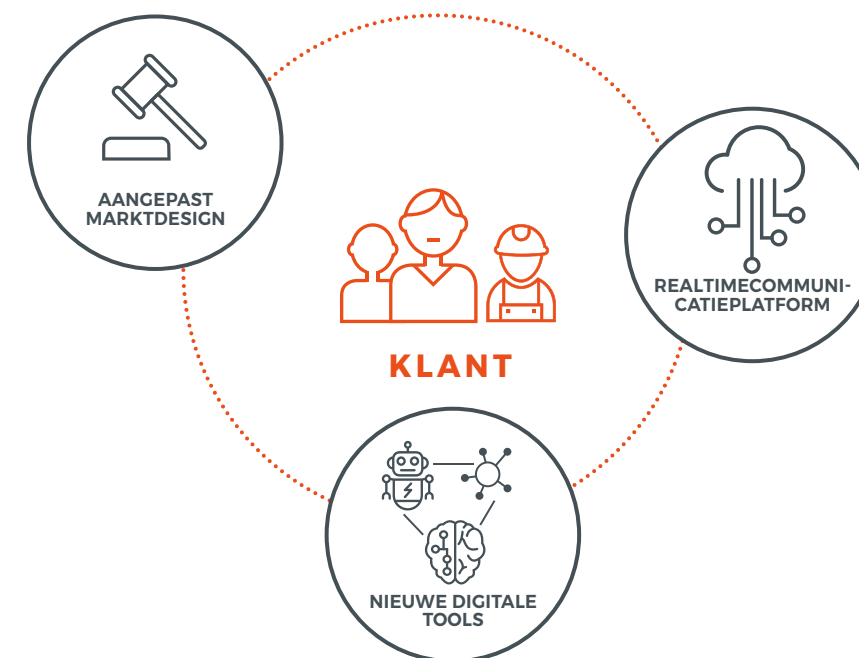

De visienota werd op vrijdag 23 november voorgesteld tijdens de jaarlijkse Stakeholders' Day van Elia. Meer dan 250 experts uit de energiesector waren aanwezig om de lopende en toekomstige projecten te bespreken. Scan de code om de nota te lezen.

“ Ik ben verheugd dat Elia als een van de toonaangevende transmissienetbeheerders haar visie naar voren heeft gebracht over hoe we zullen implementeren wat we momenteel op politiek niveau aan het bespreken zijn. Dat is precies wat we nodig hebben, we moeten kort op de bal spelen, anticiperen, in een vroege fase al met ideeën komen over hoe we de omwenteling van het design van de elektriciteitsmarkt kunnen realiseren. Ik ben erg dankbaar dat Elia dit initiatief heeft genomen. ”

Klaus-Dieter Borchardt –
Adjunct-directeur-generaal
Energiebeleid, Europese
commissie

#4

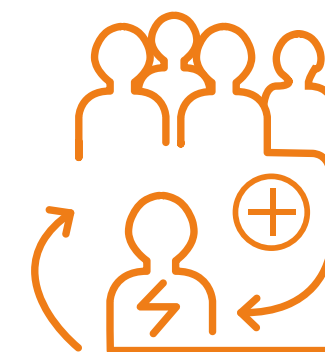
We werken samen om waarde te creëren voor de samenleving.

GRI 102-29, GRI 413-1

De activiteiten van Elia groep hebben een impact op de sociaal-economische ontwikkeling in België en Duitsland. Als belangrijke speler binnen het energiesysteem streeft Elia groep ernaar om met haar verschillende stakeholders een open en transparante dialoog te blijven voeren. In alle fases van haar infrastructuurprojecten houdt Elia groep rekening met de behoeften en bekommernissen van haar stakeholders. In onze contacten staan empathie, expertise en integriteit centraal.

Dat betekent dat Elia maatschappelijk verantwoord ondernemen erg belangrijk vindt met onder meer een actieve deelname aan de milieu- en klimaatbescherming. Elia groep respecteert

flora, fauna en biodiversiteit, springt zuinig om met natuurlijke hulpbronnen en houdt het energieverbruik en de uitstoot van haar activiteiten zo laag mogelijk.

116,3 hectaren

50Hertz BEHEERT MEER DAN 116,3 HECTAREN GROENE CORRIDORS ONDER HOOGSPANNINGSLIJNEN.

“Om de lijnen en infrastructuur van de toekomst te kunnen bouwen, is al in een vroegere fase meer systematische samenwerking nodig. 50Hertz is ervan overtuigd dat stakeholderparticipatie tot betere projectresultaten leidt. Het bedrijf wil alle stakeholders al erg vroeg bij het proces betrekken - lang voordat het technische ontwerp van het project wordt uitgewerkt.

Zo kunnen wij hun input gedurende het volledige project in de verschillende fases van de planning integreren. Op die manier evolueren de netprojecten van 50Hertz samen met de stakeholders. We moeten ons netproject samen sterker maken! Daarvoor is actieve deelname van de stakeholders nodig en niet alleen maar aanvaarding.”

Olivier Feix –
Head of Nature Conservation and Permits bij 50Hertz

G4 - EUS - DMA - Stakeholder participation

DOELSTELLINGEN

Wij blijven een proactieve en open dialoog voeren om de participatie van onze verschillende stakeholders te stimuleren. Wij zijn een transparante en vertrouwde adviseur van besluitvormers en willen zo waarde scheppen voor de samenleving.

ONZE AMBITIES

Proactieve dialoog & engagement van de stakeholders

We bouwen aan het systeem van de toekomst via een proactieve dialoog met onze diverse stakeholders gedurende het hele project. Via wederzijds respect en empathie trachten we tot oplossingen te komen waar zowel de samenleving als het milieu het best bij varen.

Onze expertise in dienst van de samenleving

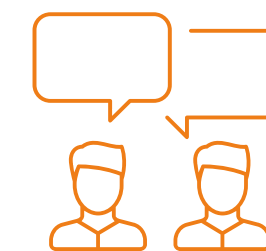
Wij voeren de nodige studies en analyses uit en staan de verschillende regeringen bij met ons advies over hoe we de energietransitie kunnen realiseren in het belang van de samenleving.

“In 2018 heeft Elia een nieuwe aanpak opgestart voor haar grote infrastructuurprojecten, met een sleutelrol voor de gouverneur van de provincie waar het project wordt uitgevoerd. De gouverneur brengt de vertegenwoordigers van de gemeenschap samen (milieu, economisch en landbouw) om tot een eerste consensus te komen over thema's, zoals wat zijn de verwachtingen, de technologie, de matigingsmaatregelen en de corridor. Deze consensus wordt dan gebruikt om de input te krijgen van de burgemeesters en burgers. Deze aanpak helpt niet alleen om de risico's te beheersen maar biedt ook opportuniteiten om het project te verbeteren. Duurzaamheid staat ook bovenaan onze agenda, en een aantal projecten werden gestart om de ecologische voetafdruk van Elia te verkleinen en lokale gemeenschappen te ondersteunen.”

Ilse Tant –
Chief Community Relations' Officer bij Elia

G4 - EUS - DMA - Stakeholder participation

Participatie van de stakeholders

GRI 102-43, GRI 102-44

Elia groep is ervan overtuigd dat een vroege betrokkenheid van alle stakeholders essentieel is voor het welslagen van de energietransitie en de enorme projecten die daarvoor nodig zijn. In 2018 leverde de groep opnieuw inspanningen om van meet af aan waardevolle input te verzamelen. Al vanaf de vroege conceptfase werken wij nauw samen met alle stakeholders zoals lokale gemeenschappen, verenigingen, ngo's en verschillende overheidsinstanties. Wij zijn verschillende initiatieven gestart met gouverneurs en burgemeesters die cruciaal zijn voor het samenbrengen van alle belanghebbenden.

ENGAGEMENT VAN DE STAKEHOLDERS

GRI 102-21

Roadshows voor bruggenbouwers

In 2018 startte Elia met roadshows om de contacten met de federale en regionale politici te verbeteren maar ook om met de gemeenschap de dialoog aan te gaan over de grote projecten die in het nieuwe Federaal Ontwikkelingsplan 2020-2030 omschreven zijn. Het draagvlak dat wij tijdens de roadshow opbouwden was voor ons de aanzet om de vergunningsprocedures op te starten voor twee grote projecten in Vlaanderen en Wallonië. Voor deze projecten werkt Elia samen met de Belgische provinciegouverneurs, die een belangrijke rol spelen in het uitleggen van de infrastructuurplannen aan de bur-

gers in hun regio. De gouverneurs zijn als het ware de bruggenbouwers tussen Elia en de regionale belangen. Zij begrijpen de lokale gevoeligheden en kennen de belangen van hun provincie

Deelname op maat met behulp van een standaardtoolkit

50Hertz heeft een speciale toolkit met een strategische aanpak voor al zijn netprojecten. De toolkit omvat tal van verschillende initiatieven, van informele bijeenkomsten, over infomarkten, dialoogtours, workshops, meetings en informatiecampagnes tot digitale platformen. De participatie-instrumenten worden jaarlijks verbeterd, mede dankzij de uitwisseling van ervaringen met andere internationale infrastructuurbedrijven en ngo's.

Tariefmethodologie 2020-2023

In de eerste maanden van 2018 hebben de CREG en Elia overleg gepleegd over de tariefmethodologie die voor de regulatoire periode 2020-2023 van toepassing zal zijn. Uit deze raadplegingsronde vloeiden aanpassingen voort, zoals het bepalen van stimulansen voor de nieuwe regulatoire periode, de manier waarop de billijke winstmarge wordt bepaald, het passend gearingniveau, maar ook nog andere aanpassingen betreffende de redelijkheidscriteria van de tariefstructuur. Na de raadplegingsronde tussen Elia en legde de CREG zijn voorstel van tariefmethodologie tijdens een raadpleging aan het publiek voor. Zij nam de de opmerkingen in aanmerking en keurde op 28 juni 2018 de tariefmethodologie definitief goed. Elia zal deze tariefmethodologie moeten toepassen om het tariefvoorstel 2020-2023 op te stellen dat op het einde van de winterperiode in 2019 aan het publiek ter raadpleging zal worden voorgelegd.

Stakeholder-evenementen

In 2018 organiseerde 50Hertz verschillende informatieve evenementen voor verschillende stakeholders. In november woonden meer dan 250 gasten van alle politieke overtuigingen een par-

Bekijk de video over hoe 50Hertz haar stakeholders heeft betrokken bij het compactLine project.

“Elia wil de politieke stakeholders en regulatoren zo snel mogelijk bij het proces betrekken. Daarom startte Elia in 2018 al tijdens de eerste fases van heel wat projecten met besprekingen. Een betere informatiestroom zorgt ook voor extra vertrouwen.

Een goed voorbeeld hiervan is het federaal regelgevend kader, waarbij Elia haar tarieven voor de volgende vier jaar moet opstellen. De volgende tarieven zullen ingaan vanaf 2020, maar Elia heeft met de CREG overleg gepleegd over de tariefmethodologie die de CREG in 2018 had uitgewerkt. Elia start nu de besprekingen op om de tarieven vast te leggen. Zo krijgen alle betrokken marktpartijen de kans om ruim op voorhand hun standpunt duidelijk te maken en hun beweegredenen toe te lichten. We zouden ook in 2020 gewoon de nieuwe tarieven kunnen aankondigen, maar zo werken we niet.”

Pascale Fonck –
Chief External Relations
Officer bij Elia

mentaire avond bij in het hoofdzetel van 50Hertz. Belangrijke sprekers waren onder meer de voorzitter van de Duitse groene partij, Annalena Baerbock, de CEO van de Duitse vereniging van de energie- en watersector (BDEW, Bundesverband der Energie- und Wasserwirtschaft) en de Duitse parlementaire staatssecretaris van het ministerie van milieu, Rita Schwarzluehr-Sutter. Vertegenwoordigers van verschillende federale ministeries, het Duitse parlement, toonaangevende industriële bedrijven, ngo's en verenigingen waren aanwezig en voerden samen levendige debatten over een oplossing voor het veilig integreren van 65% hernieuwbare energie in het net tegen 2030.

Op het politiek toneel organiseert 50Hertz in Berlijn ook regelmatig een 'Energienlunch' met politieke stakeholders, ngo's en verenigingen. Op deelstaatsniveau nodigt 50Hertz dan weer geregeld belanghebbenden uit op de zogenaamde 'Ländertreff Netze Nordost'. Hier worden vertegenwoordigers van alle deelstaten binnen de netgebied van 50Hertz uitgenodigd om de meest urgente energiebeleidsuitdagingen te bespreken met experts van 50Hertz. Daarnaast houdt het bedrijf jaarlijks zowat honderd vergaderingen met internationale, nationale en lokale politici, industrievertegenwoordigers of ngo's om waar nodig of als er vraag naar is specifieke onderwerpen te verduidelijken.

Distributienetbeheerders, elektriciteitsverbruikers, exploitanten van staalfabrieken, fabrikanten, bruinkoolproducenten en ontwikkelaars van hernieuwbare energie waren slechts enkele van de klanten die deelnamen aan het eendaagse Client Forum, waar verhitte debatten worden gehouden maar toch elkaars standpunten worden gerespecteerd.

“Aan de ene kant zie je duidelijk het politieke en maatschappelijke elan om de energietransitie te verwezenlijken en bestaat er een duidelijk wettelijk kader en is er zelfs druk om de vereiste uitbreiding van het hoogspanningsnet in Duitsland te versnellen. Aan de andere kant maken mensen zich ook heel concrete en eigenlijk persoonlijke zorgen, wat ook zeker te begrijpen valt. Volgens 50Hertz is de enige weg om uit dit dilemma te geraken een doorgedreven dialoog met alle stakeholders. Dat is ook de doeltreffendste manier om een evenwichtige oplossing te vinden tussen deze fundamenteel tegenovergestelde standpunten. Deze dialoog neemt afhankelijk van de stakeholders vele vormen aan, maar moet altijd respectvol verlopen en helderheid bieden.”

Kerstin Maria Rippel –
Head of Communications and
Public Affairs bij 50Hertz

250

GASTEN VAN ALLE POLITIEKE OVERTUIGINGEN VERZAMELDEN IN DE HOOFDZETEL VAN 50Hertz

Stakeholders' Day 2018 van Elia

Op vrijdag 23 november organiseerde Elia haar jaarlijkse Stakeholders' Day met meer dan 250 experts, marktspelers en stakeholders uit de energiesector om actuele en toekomstige projecten te bespreken. Tijdens dit event hadden wij twee ministers uitgenodigd als gastspreker: Alexander De Croo (vicepremier en federaal minister van Ontwikkelingssamenwerking, Digitale Agenda, Telecom en Post) en Marie Christine Marghem (federaal minister van Energie, Leefmilieu en Duurzame Ontwikkeling).

De Users' Group van Elia

De Users' Group is een overlegorgaan met vertegenwoordigers van verschillende groepen, zoals grote verbruikers, energieproducenten, leveranciers en distributienetbeheerders, maar ook werkgeversorganisaties, elektriciteitsbeurzen, overheidsinstanties en dergelijke meer. Elia gebruikt de Users' Group als forum voor het informeren en raadplegen van deze stakeholders over een aantal specifieke gebieden in verband met de werking van de elektriciteitsmarkt. Daarnaast worden ook meningen over specifieke

CONCEPTNOTA MOG II

Elia begrijpt de ambitie van de overheid om de energietransitie waar te maken en weet dat er nood is aan meer hernieuwbare energie. Daarom heeft Elia voorgesteld dat de Belgische overheid een werkgroep opricht die een 'Conceptnota' zal opstellen over het wettelijke kader voor de tweede golf offshore-infrastructuur, onder meer 'MOG II'. MOG II zal nieuwe windparken in het Belgische deel van de Noordzee aansluiten, zoals voorgesteld in de Belgische energiestrategie en het energiepact, en in overeenstemming met het Maritiem Ruimtelijk Plan 2020-2026 van de overheid om nieuwe zones te bestemmen voor de opwekking en transmissie van elektriciteit. De werkzaamheden aan de Conceptnota werden al vroeg in het jaar opgestart, waarna deze meteen werd goedgekeurd. Daarna werd een speciale werkgroep opgericht die de eerste krijtlijnen van het nieuwe wettelijke kader moet uittekenen.

kwesties en aanbevelingen doorgegeven aan de betrokken minister(s) en/of regulatoren.

Elia lanceerde publieke consultatie over de wijziging van het Federaal Technisch Reglement

Na twee jaar intensief onderhandelen met alle betrokken marktspelers, organiseerde Elia een formele publieke raadpleging over de aanpassing van het de federale netreglement. Op basis van de voorstellen werd de wettekst opgesteld die de regels bepaalt voor grensoverschrijdende uitwisselingen voor de Belgische elektriciteitsmarkt. Het tekstvoorstel dat Elia voorlegde is het resultaat van een eerste grondige herziening van het reglement sinds 2002.

Gedurende vier weken konden de stakeholders hun standpunt doorgeven en officieel reageren op de opmerkingen die tijdens de voorgaande ontmoetingen en workshops bij Elia in het kader van de Users' Group werden geformuleerd.

Op 17 mei diende Elia het finale voorstel van herziening van het Federaal Technisch Reglement bij de bevoegde instanties in alsook de toelichtingsnota met de geconsolideerde reacties van de raadplegingsprocedure.

Ontwerpvoorstel voor het capaciteitsvergoedingsmechanisme

Eind 2017 publiceerde Elia een bevoorradingszekerheidsstudie (Adequacy Outlook report) dat concludeerde dat België in het licht van de geplande kernuitstap in 2025 nood heeft aan investeringen in nieuwe productiecapaciteit. Andere onafhankelijke studies kwamen tot dezelfde conclusie.

In de loop van 2018 stond Elia samen met de Administratie voor Energie en de CREG op verzoek van de minister van Energie de federale regering bij, om de principes uit te werken voor het design van het zogenaamde capaciteitsvergoedingsmechanisme (Capacity Remuneration Mechanism (CRM)). De bedoeling van een CRM is een kader op te zetten om tijdig in productiecapaciteit te kunnen investeren (thermische capaciteit, vraagbeheer, enz.). Deze investeringen zijn nodig om de bevoorradingszekerheid in 2025 en nadien veilig te stellen.

De Belgische regering zal het voorstel van het initiële design voor het CRM in het eerste trimester van 2019 goedkeuren. Daarna zullen de principes van het gedetailleerde design moeten worden uitgewerkt met alle stakeholders om het vervolgens ter goedkeuring voor te leggen aan de Europese Commissie. Zoals voorzien in het wetsontwerp zou een eerste veiling in 2021 moeten plaatsvinden. Tegen 2025 zal er nieuwe capaciteit moeten kunnen worden geleverd.

Verbeterde stakeholderdialoog

In 2018 bleef 50Hertz systematisch samenwerken met lokale burgemeesters en dit is van onschatbare waarde gebleken. Door de burgemeesters in een zo vroeg mogelijk stadium en uit de eerste hand informatie te verstrekken over een voorgesteld project, kunnen ze deze kennis delen met de omwonenden. Deze aanpak heeft het proces van vroegtijdige participatie van burgers en belanghebbers sterk ondersteund en de dialoog verrijkt.

“Deze unieke aanpak van 50Hertz met deelname van de stakeholders bij de ontwikkeling van het net wordt ook erg gewaardeerd door de gemeenschap en de politieke wereld. 50Hertz behandelt zijn stakeholders met respect, is op het terrein aanwezig en pakt projecten op een empathische en duurzame manier aan. Tenslotte is het ook heel belangrijk dat we onze projecten kunnen verbeteren door rekening te houden met deze lokale informatie. Zo maakt Public Acceptance integraal deel uit van de vergunningsprocedure.”

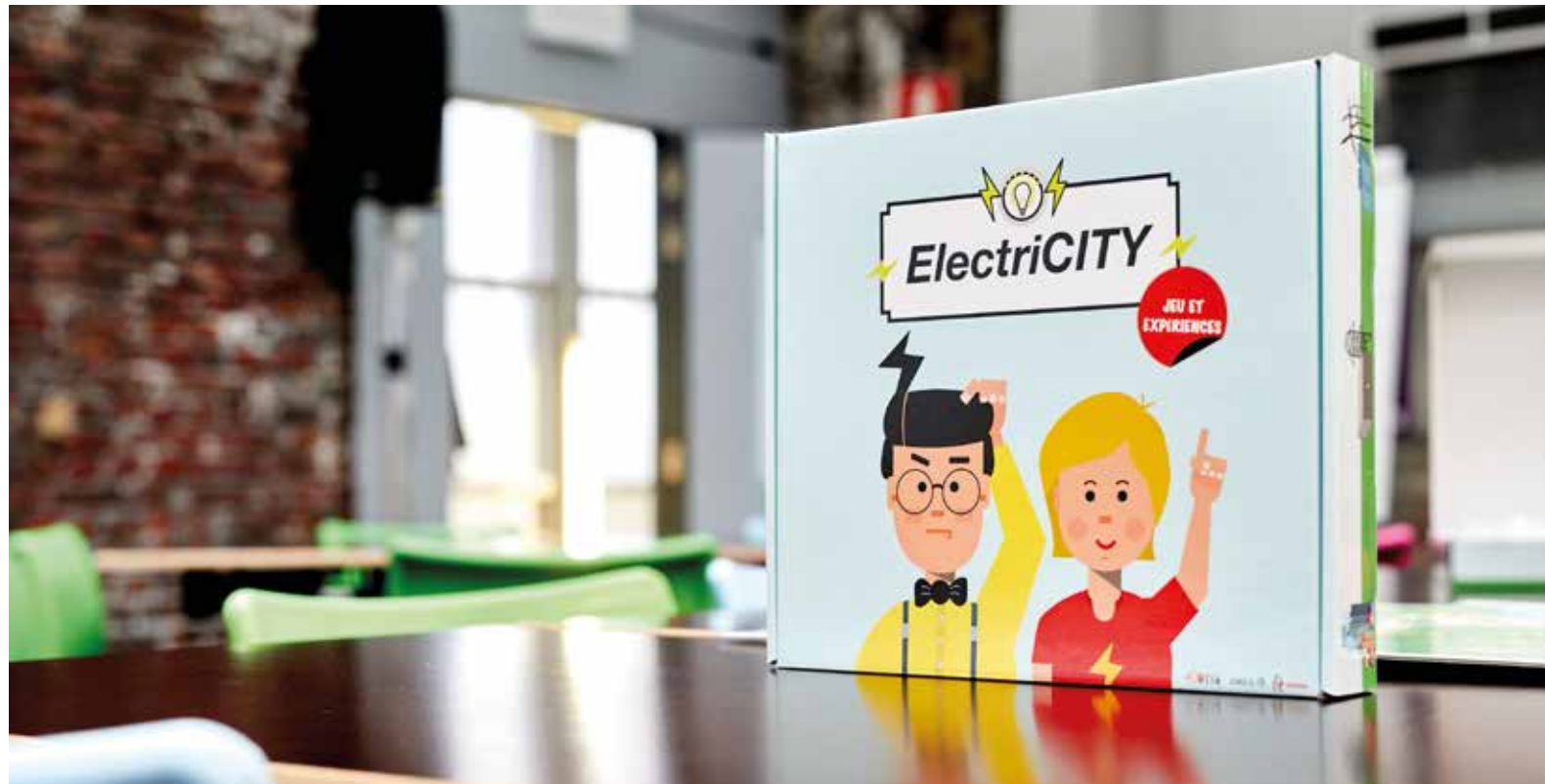
Danuta Kneipp -
Head of Public Participation
Combined Grid Solution
bij 50Hertz

[G4 - EUS - DMA - Stakeholder participation](#)

Bekijk de
aftermovie van
Stakeholders' Day
2018.

EDUCATIEVE PROJECTEN

Elia geeft gastles ElectriCity in lagere school in Temse

Op 18 oktober gaven Elia-experts een gastles over energie aan de Vrije Lagere School Hollebeek in Temse. Vele leerlingen zien dagelijks de werken in het kader van het project Mercator-Horta en dit vormde dan ook de ideale gelegenheid voor dit gastcollege.

Aan de hand van het ElectriCity-spel dat Elia vorig jaar lanceerde, konden de leerlingen spelenderwijs kennismaken met energie. Op deze manier kwamen ze te weten welke uitdagingen komen kijken bij de uitbouw van het hoogspanningsnet en leerden ze bij over de energietransitie.

ElectriCITY is een gratis onderwijspakket voor kinderen van 10 tot 14 jaar dat Elia samen met de distributienetbeheerders heeft ontwikkeld. Het pakket heeft tot doel jongeren bewust te maken van het belang van elektriciteit en een rationeel gebruik van energie. In 2018 voltooidde Elia de Duitse en Franse versie ervan.

Leerlingen van het vijfde leerjaar van de gemeentelijke basisschool 'Calmette' in Frameries testten als eersten het nieuwe educatief pakket uit tijdens een persconferentie in het wetenschapsmuseum en avonturenpark 'Het Pass' in Bergen, in het bijzijn van minister van energie Jean-Luc Crucke, Chris Peeters, CEO van Elia, en vertegenwoordigers van Ores en Resa.

Interactieve tentoonstelling 50Hertz maakt energietransitie voelbaar

De interactieve tentoonstelling 'Energie gemeinsam wenden' (Samen gaan voor energietransitie), die eind 2012 ontwikkeld werd door 50Hertz en het Duitse onafhankelijke instituut voor milieukwesties (Unabhängiges Institut für Umweltfragen, UfU e.V.), illustreert verschillende aspecten van de transformatie van het energiesysteem op een speelse manier. De tentoonstelling werd door de Duitse UNESCO-commissie in de bloemetjes gezet als project van het VN-decennium voor onderwijs in het teken van duurzame ontwikkeling. In 2018 bezochten meer dan 1.100 leerlingen de interactieve tentoonstelling.

Open Wervendag: Elia opent de deuren van het Nemo Link-conversiestation in Brugge

Op 6 mei 2018 nam Elia opnieuw deel aan de Open Wervendag, een initiatief van de Belgische Confederatie Bouw waarbij bijzondere werken worden opengesteld voor het grote publiek. Elia stelde eenmalig de werf open van het conversiestation Nemo Link in Brugge dat begin 2019 operationeel wordt.

Varen naar een offshorewindpark

Met de ondersteuning van Elia konden 800 mensen tijdens het weekend van 15 en 16 september 2018 gratis genieten van een trip naar de windparken in de Belgische Noordzee. Onderweg kregen ze technische uitleg, waardoor ze de ervaring extra konden smaken. De windturbines die momenteel in gebruik zijn, wekken voldoende elektriciteit op om in de jaarlijkse energiebehoefte van 1 miljoen Belgen te voorzien. Om deze mijlpaal te vieren, organiseerden Elia en het Belgian Offshore Platform (BOP) dit gezamenlijke publieke event. Elia zal de toekomstige windparken aansluiten op het Modular Offshore Grid (MOG). Zie pagina 44.

Tijdens de vierde Dag van de Hernieuwbare Energie in Mecklenburg-Voorpommeren kregen zowat 300 geïnteresseerde burgers meer informatie over de verschillende offshoreprojecten.

“De missie van Be Planet sluit perfect aan bij onze sociale rol als netbeheerder. Wij werken eraan om een vlotte overgang naar het elektriciteitsnet van de toekomst te garanderen, een net dat betrouwbaar, duurzaam en betaalbaar zal zijn. Dit houdt een nauwe samenwerking met regionale en lokale actoren in, en waar mogelijk ook de creatie van win-win-situaties. Be Planet helpt ons in contact te komen met plaatselijke middenveldorganisaties en met hen samen te werken om de biodiversiteit en energie-efficiëntie te verbeteren.”

**Julien Madani –
Project Communication
Manager bij Elia**

MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD ONDERNEMEN

Vluchtelingen aan werk helpen

Voor het tweede jaar op rij werkte Elia mee aan 'Rising You', een opleidingsplan voor jonge vluchtelingen in samenwerking met het Vlaamse tewerkstellings-agentschap VDAB en IRIS Anticorrosion, een bedrijf gespecialiseerd in de conditiebewaking en het onderhoud van industriële productiesites.

In de lente van 2018 organiseerde Rising You gespecialiseerde opleidingen voor het schilderen van elektriciteitsmasten en het beklimmen van elektriciteits- en telecommasten. Dit project was meer dan geslaagd en zal in 2019 worden voortgezet. In 2018 vonden 46 van de 48 vluchtelingen die eraan deelnamen werk.

Partnerschap met Be Planet

De voorbije twee jaar heeft Elia met de stichting van openbaar nut Be Planet samengewerkt aan de ontwikkeling en ondersteuning van burgerinitiatieven voor

ecologische transitie in gemeenschappen waar momenteel Elia-infrastructuurprojecten lopen.

Op 18 december maakten Elia, Be Planet en de gemeenteraad van Courcelles de winnaars bekend van de projectoproep die in Courcelles in de provincie Henegouwen was uitgeschreven. De winnaars werden gekozen op basis van de verdienstelijkheid van hun projecten ter bevordering van ecologische transitie en duurzame ontwikkeling. De partners hebben € 30.000 vrijgemaakt om te voorzien in materiële en/of financiële ondersteuning voor vier gemeenschapsprojecten, gaande van het beschermen van bijen en biodiversiteit tot het promoten van lokale en milieuvriendelijke voedselproductie.

Neem een kijkje achter de schermen van Open Wervendag 2018

De milieueffecten verzachten & de ecologische diversiteit bevorderen

GRI 304-1
GRI 304-2
GRI 304-3

Energie-infrastructuurprojecten moeten voldoen aan heel wat wettelijke verplichtingen in verband met de matiging en compensatie van de gevolgen die ze hebben voor het milieu. Elia groep ziet milieuaspecten echter als een kans om matigingsmaatregelen op een juiste manier te integreren in het planningsproces, en daarna in een constructieve dialoog met plaatselijke stakeholders geschikte maatschappelijke maatregelen uit te werken.

Raadpleeg het 'Duurzaamheidsverslag' voor een overzicht van alle compensatiemaatregelen die door Elia en 50Hertz werden getroffen

Ontdek hoe Elia groene corridors creëert onder luchtlijnen.

"Green Deal is een sterk engagement dat Elia aangaat om de biodiversiteit verder te bevorderen en natuurlijke habitats te herstellen bij onze hoogspanningslijnen en -stations."

Igor Lefebvre -
Head of Environment & CSR
bij Elia

IN BELGIË

Elia neemt deel aan Green Deal Bedrijven en Biodiversiteit

Elia heeft samen met meer dan 100 andere bedrijven de vrijwillige overeenkomst 'Green Deal Bedrijven en Biodiversiteit' ondertekend, een initiatief van het departement Omgeving van de Vlaamse overheid dat bedrijven aanmoedigt om de biodiversiteit op hun terreinen te verhogen. Elia wil de komende drie jaar langs haar hoogspanningsinfrastructuur extra maatregelen treffen.

26,24 km

SINDS 2016 INSTALLEERDEN WE MEER DAN 26,24 KM AAN VOGELKRULLEN

Groene corridors onder luchtlijnen 2.0

Om de bevoorradingszekerheid te kunnen garanderen, moet er rond de elektrische geleiders van onze hoogspanningslijnen een veilige afstand worden aangehouden. In plaats van geregeld alles wat onder de lijnen groeit af te maaien, is Elia samen met RTE het geslaagde project Life+ gestart, waarbij naar oplossingen worden gezocht om niet alleen veilige afstanden te kunnen garanderen maar ook de biodiversiteit te behouden.

Dit zevenjarige project was een groot succes. We slaagden erin om 130 km bosrijke corridors om te vormen tot echte 'ecologische corridors'. In plaats van bomen te kappen en beplanting te verhakselen, plant Elia nu kleinere bomen, legt vijvers aan of zet schapen uit op het natuurlijke weiland. Deze methode houdt geen risico's in voor het net en bevordert de lokale fauna en flora die geleidelijk weer hun plek innemen. Beslissingen in het kader van het project hebben we altijd genomen in overleg met de betrokken eigenaars, boeren, jachtclubs, gemeenten en overheden, en zo hebben we langetermijnovereenkomsten gesloten.

Deze positieve resultaten zetten Elia ertoe aan om een volgend LIFE 2-project te lanceren maar deze keer zonder externe middelen.

Vogelkrullen op onze lijnen

In 2015 bleek uit een gezamenlijk onderzoek van Elia, Natuurpunt, Natagora, Vogelbescherming Vlaanderen en het Vlaams Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) dat 3,4% van het luchtlijnennet van Elia gevaarlijk was voor vogels omdat bepaalde hoogspanningslijnen voor die dieren nagenoeg onzichtbaar zijn. Elia bracht eerst de risicovolste gebieden nauwkeurig in kaart en stelde vervolgens een actieplan op voor het aanbrengen van vogelkrullen om het risico op vogelsterfte te verminderen. Deze apparaten die de vorm van een veer hebben, worden aan de lijnen vastgemaakt en doen het risico op aanvliegen aanzienlijk afnemen. Sinds 2016 installeerden we meer dan 12,6 km aan vogelkrullen.

Nestkasten op onze installaties

Op sommige van haar installaties plaatst Elia nestkasten zodat bedreigde soorten er veilig kunnen broeden. Bij het plaatsen van deze kasten wordt rekening gehouden met de natuurlijke broedperiodes van de vogels. De voorbije 17 jaar plaatste Elia niet minder dan 56 nestkasten voor beschermde vogelsoorten, waaronder torenvalken, slechtvalken en bosuilen. Met sommige van deze nestkasten worden grote successen geboekt. Zo werden er sinds 2002 al 42 slechtvalken geboren in de nestkast in Schelle.

710

IN 2018 WERDEN ER 710 COMPENSATIEMAATREGELEN GETROFFEN (50Hertz).

IN DUITSLAND

710 compensatiemaatregelen

50Hertz doet er alles aan om zijn impact op de natuur en de biodiversiteit zo beperkt mogelijk te houden. Wanneer interventie in het milieu onvermijdelijk is, past 50Hertz compensatiemaatregelen toe. In 2018 werden er 710 compensatiemaatregelen getroffen.

Kom meer te weten over de verschillende compensatiemaatregelen van 50Hertz.

Zuidwestelijke interconnector: belangrijk biotoop gered

In de Kaiserwiese komen heel wat beschermde planten en insecten voor. Deze natuurlijke erfgoedsite wordt beschermd door de Europese Habitatrichtlijn. 50Hertz steunt de regio Ilm-Kreis bij het behoeden en verbeteren ervan. Na de Tweede Wereldoorlog werd deze weide gebruikt als verzamelpunt voor vliegtuigbommen. De noodzakelijke jaarlijkse maaibeurt in de herfst was alleen mogelijk na strikte voorzorgsmaatregelen en bracht hoge kosten met zich mee. Al jarenlang probeerde de voorzitter van de lokale instantie voor natuurbehoud tevergeefs om deze belangrijke habitat met inheemse planten- en insectensoorten de nodige zorg te bieden.

Vandaag staat de gladiool er in de zomer in volle bloei. Zwermen vlinders, waaronder erg zeldzame soorten, tonen aan dat de toegepaste maatregelen meer dan geslaagd zijn. Het beheerplan voor de toekomstige zorg wordt nog verder uitgewerkt. De maaitijd in de herfst moet bijvoorbeeld goed gekozen worden om rekening te houden met zeldzame insecten.

Grote biodiversiteitsprojecten en ecopoolpartnerschappen

In 2018 heeft 50Hertz een ecologische langetermijnaanpak uitgewerkt om via meerjaarlijkse partnerschappen ecopools in zijn regio te ontwikkelen. In dergelijke ecopools kunnen meerdere ecologische dimensies worden gecombineerd om ecosystemen met fauna en flora te verrijken. In het kader van de offshoreontwikkeling aan de kust van Mecklenburg-Voorpommeren heeft 50Hertz heel wat aandacht besteed aan de ontwikkeling van maritieme projecten. Een daarvan is de verwijdering van een grote kunstmatige dam in de Baltische Zee die de stroming blokkeerde zodat schadelijke sedimentatie werd opgehoopt. 50Hertz is ook gestart met de ontwikkeling van een concept voor de heraanleg van riffen in de Baltische Zee in samenwerking met WWF.

Beheer van ecologische corridors

Om in bosrijke gebieden een luchtlijn te kunnen plaatsen, worden er meestal ecologische corridors aangelegd. Omdat er bepaalde veiligheidsafstanden aangehouden moeten worden, moet er voldoende ruimte zijn langs de geleiders en tot de ondergrond. Daarom moeten er op bepaalde plaatsen langs de corridors regelmatig bomen worden verwijderd. Bomen en struiken zijn echter de habitat van heel wat dieren en planten. Daarom wil 50Hertz deze natuurlijke ruimtes op lange termijn zo weinig mogelijk verstoren en de biodiversiteit onder de luchtlijnen verhogen. Tijdens het project ontwikkelt zich een biologisch divers en waardevol eiland. De Duitse overheid vraagt dat we ecologische corridors aanleggen bij nieuwe lijnprojecten. 50Hertz past het ecosysteembeheer toe en beheert zo nieuwe en bestaande gebieden op een ecologische manier maar dat is een vrijwillig initiatief.

Betere hotline voor vogelbescherming

Hoogspanningslijnen kunnen gevaarlijk zijn voor vogels. Naast concrete acties voor de bescherming van vogelsoorten (bv. speciale nesten op masten, nestkasten voor roofvogels), plaatste 50Hertz in 2018 extra vogelkrullen langs bepaalde delen van het bestaande net. In het kader van het Renewables Grid Initiative startte het bedrijf een door Naturschutz Deutschland e. V. geleid project voor het oprichten van een nationale 'Vogelfund und Stromleitung'-hotline (hotline voor vogels die men aantreft en hoogspanningslijnen). Via dit baanbrekende initiatief – de eerste hotline voor vogels bij aanvliegingen ooit – kan men systematisch precieze informatie verzamelen over de gevolgen van de lijnen voor vogels.

VOORBEELDEN VAN COMPENSATIEMAATREGELEN

AANPLANTING

Aanplanting van gangen en rijen bomen, hagen en boomgaarden

BOSSEN

Bosherstructurering, nieuwe beboste gebieden

WATERBOUWKUNDE

Renaturatie van vijvers, herstel van waterlopen in hun oorspronkelijke staat, creatie van kleine waterlichamen, herstel van stromende en stilstaande waterlichamen

AFBRAAK

Bodemdoorlaatbaarheid, afbraak van gebouwen in gemeenschappelijke buitenruimtes

BESCHERMING VAN SOORTEN

Bouw van beschermingsapparatuur voor amfibieën, broedplaatsen, vleermuis- en reptielenhabitats, beschermingstorens voor soorten

OVERIGE
Bekabeling van middenspanningslijnen

#5

We stemmen onze cultuur af op onze strategie.

Door de wijziging van de aandeelhouderskring was 2018 een bijzonder belangrijk jaar voor Elia groep. Elia en 50Hertz zullen door hun nauwere samenwerking de groep als een sterk merk kunnen positioneren op de Europese arbeidsmarkt. Wij zijn ons er terdege van bewust dat het succes van Elia groep bepaald wordt door de realisaties en inzet van onze medewerkers.

Wij willen de beste talenten aantrekken door een toonaangevende transmissiebeheerder in Europa te zijn, met gelijke kansen voor iedereen. Wij willen onze medewerkers helpen hun vaardigheden te ontwikkelen om zo een krachtige organisatie op te zetten waar mensen de mogelijkheid krijgen om meer initiatief te nemen.

Door binnen onze groep een bedrijfscultuur te ontwikkelen met extra aandacht voor veiligheid en duurzaamheid, zullen wij positief de uitdagingen van morgen kunnen aanpakken.

● 2.441

TOTAAL AANTAL MEDEWERKERS
(ELIA GROEP)

“Elia groep is een ambitieus bedrijf dat actief is in een snel veranderende sector. Om binnen deze dynamische omgeving onze centrale rol te kunnen blijven spelen, streven wij binnen al onze afdelingen naar innovatie en samenwerking. Daarnaast willen wij een bedrijfscultuur tot stand brengen die steunt op permanente feedback. Door op een constructieve manier feedback te geven, ondersteunen we elkaar bij het uitvoeren van onze dagelijkse taken. Dit is essentieel voor een modern en flexibel bedrijf dat zowel binnen als buiten de bedrijfsgrenzen snel op trends wil kunnen inspelen.”

Peter Michiels –
Chief Human Resources and
Internal Communication
Officer bij Elia

DOELSTELLINGEN

Wij willen binnen onze groep een bedrijfscultuur laten leven die focust op veiligheid en duurzaamheid tijdens onze activiteiten en onze talenten volop benut om zo uit te groeien tot een krachtige organisatie.

“In 2018 zette 50Hertz zijn koers voor een duurzame netontwikkeling voort. We legden ons toe op het regulatorische kader, de empowerment maatregelen en ook de verdere ontwikkeling van het kader voor de Environmental Social Governance (ESG). Dat had een impact op de bedrijfsstrategie en tal van maatregelen werden in het nieuwe bedrijfsplan opgenomen. We zijn verheugd dat duurzaamheid geleidelijk deel uitmaakt van ons DNA, en dat we ook standaarden ontwikkelen die stevig in onze bedrijfscultuur ingebed zullen zijn. Duurzaamheid moet aan bod komen in alle domeinen van ons bedrijf maar moet vooral de kern van ons bedrijf raken, de medewerkers.”

Marco Nix –
Chief Financial Officer
bij 50Hertz

ONZE AMBITIES

Veiligheid voorop

Als groep investeren wij voortdurend in veiligheid en verwachten wij van ons personeel (zowel op het terrein als in onze administratieve sites), onderaannemers, collega's, de distributienetbeheerders, en alle anderen dat zij hun werk altijd veilig en verantwoordelijk uitvoeren.

Onze talenten ontwikkelen

Elia groep bekijkt de talenten die vandaag al werken binnen de organisatie en welke er eventueel nog moeten bijkomend aangeworven worden. Door individuele groeimogelijkheden aan te bieden, streven wij ernaar om onze talenten continu te ontwikkelen. Daarnaast stimuleren wij diversiteit binnen onze teams en veroordelen wij discriminatie in de werkomgeving.

GRI 102-16

ONZE AMBITIEUZE WAARDEN

In een veranderende energiesector zijn vier ambitieuze waarden van cruciaal belang om de strategie van Elia groep te kunnen verwezenlijken. Ze worden weerspiegeld in het gedrag en de mentaliteit van onze medewerkers.

Ondernemend

Onze medewerkers zijn proactief en nemen initiatieven om te verbeteren en nieuwe wegen in te slaan.

Samenwerken

Elia groep vindt samenwerking, zowel binnen het bedrijf als met externe partners, heel belangrijk. Onze medewerkers delen hun kennis en informatie en geven elkaar eerlijke feedback, waardoor hun ideeën kunnen rijpen. Ze streven naar goede samenwerking en een win-winpartnerschap.

Wij zijn verantwoordelijk

Onze medewerkers dragen de volledige verantwoordelijkheid van hun projecten of taken. Ze verwezenlijken hun motiverende, ambitieuze doelstellingen en werken met enthousiasme vanaf het begin tot het einde aan een opdracht.

Wij zijn flexibel

In een voortdurend veranderende wereld staan onze medewerkers open voor nieuwe ontwikkelingen. Ze zijn proactief en zetten door.

Een cultuur gebaseerd op feedback

Om uitstekend werk te kunnen leveren, moedigen wij een open feedbackcultuur aan, die aangeeft wat onze verwachtingen zijn met betrekking tot competenties en gedragingen. Wij gaan hierover in dialoog en leren wij hoe wij onze prestaties op een hoog peil kunnen houden.

Duurzaamheid met de D van ons DNA

Elia groep wil binnen de sector een centrale rol vervullen en waarde creëren voor al haar stakeholders. Daarom maakt duurzaamheid deel uit van alle aspecten van onze bedrijfsactiviteiten.

Veiligheid komt altijd op de eerste plaats

GRI 403-1

“50Hertz streeft altijd naar een veilige en gezonde werkomgeving voor zijn werknemers. In 2018 werd een grote campagne gehouden over de best practices voor veiligheid. Tijdens contactmomenten met de doelgroepen werd telkens informatie verstrekt die volledig op de betrokken groep was toegespitst. Een uitgebreid programma over de lessen die werden getrokken uit ‘schierongevallen’ kwam onder andere aan bod, of er werd bijvoorbeeld gevraagd naar eigen tips om de veiligheid te verbeteren, en er was ook een sticker- en postercampagne die administratieve medewerkers wees op mogelijk gevaarlijke handelingen. 50Hertz en Elia beschikken allebei over hun eigen goed werkende veiligheidsprogramma’s, maar één ding is duidelijk geworden: beide bedrijven delen dezelfde visie en willen dezelfde doelen bereiken door best practices uit te wisselen en elkaar te steunen om deze doelen te bereiken.”

Thorsten Schröder –
Head of Health and Safety
bij 50Hertz

Veiligheid is een essentieel onderdeel van onze bedrijfscultuur. Elia groep wil een authentieke veiligheidscultuur ontwikkelen die door elke medewerker en afdeling van het bedrijf wordt gerespecteerd. Onze medewerkers krijgen vanaf hun eerste werkdag grondige veiligheidsopleidingen om ervoor te zorgen dat ze hun eigen veiligheid en die van hun collega’s en de omgeving altijd respecteren. Daarnaast vinden wij ook de veiligheid van onze onderaannemers en derden die in opdracht van ons werken erg belangrijk.

IN BELGIË

Veiligheidsprogramma GO FOR ZERO

GO FOR ZERO is een programma met projecten voor de optimalisatie van de veiligheidscultuur bij Elia waarbij heel het bedrijf betrokken is. Het belangrijkste doel dat we met dit programma willen bereiken is dat iedereen die in of in de nabijheid van onze installaties werkt

elke dag veilig terug naar huis kan keren. Wij zijn er rotsvast van overtuigd dat we hierin moeten uitblinken om operationele uitmuntendheid te kunnen bereiken.

GO FOR ZERO VEILIGHEIDSPROGRAMMA

DE VIJF PIJLERS VAN GO FOR ZERO

01

People & Technical Skills

In een wereld die constant verandert moet iedereen voortdurend zijn vaardigheden verder ontwikkelen en bijleren. Het project People & Technical Skills is gericht heeft als doel de technische en gedragscompetenties binnen Elia in kaart te brengen, en vervolgens opleidingstrajecten uit te werken om deze Elia-vaardigheden te verbeteren.

02

Operational & Safety Excellence

Feedback, een open dialoog en correcte communicatie binnen en tussen onze teams zijn stuk voor stuk cruciaal als Elia haar ambitieuze doelstellingen met betrekking tot veiligheid, efficiëntie en operationele kwaliteit wil bereiken. Als we ons voortdurend willen verbeteren, moeten we oplossingen voor operationele problemen onderzoeken en ontwikkelen.

03

Operational & Safety Excellence met DNB's

Elia deelt heel wat hoogspanningsstations met distributienetbeheerders. Daarom hebben Elia en haar collega's binnen de distributiesector besloten een project voor meer veiligheid te lanceren.

04

Safety for Contractors

Als reactie op de energietransitie zal Elia het meest ambitieuze investeringsprogramma uit haar geschiedenis uitvoeren. Samen met haar onderaannemers streeft Elia ernaar dat ook zij kunnen uitpakken met een optimale veiligheid en nul ongevallen.

05

Safety Leadership

Elia heeft structureel een managementstijl ingevoerd die medewerkers aanmoedigt om risicovol gedrag te rapporteren en veilig te werken. Managers moeten inspireren en het goede voorbeeld geven, zorgen voor een klimaat van vertrouwen waarin alle medewerkers veiligheidsgerichte attitudes en gedrag aannemen, en ze mogen nooit beknibbelen op veiligheid.

“Elia groep is ervan overtuigd dat veiligheidscultuur niet gaat over het aantal ingevoerde procedures, maar wel over het afstemmen van het gedrag van de medewerkers op de veiligheidsdoelen. Iedereen moet een ‘safety leader’ worden. Wie een onveilige situatie ziet, moet de werkzaamheden stilleggen en de betrokken collega feedback geven. Het werk mag pas weer worden voortgezet als alles veilig is. Hoe we ‘stop’ zeggen tijdens onze werkzaamheden werd het hele jaar toegelicht tijdens de ‘Make a Difference’-roadshow. In Duitsland werd ook een initiatief uitgerold waarbij aan alle leidinggevenden werd gevraagd als goed voorbeeld op te treden en met één stem te spreken. Er werd een intern HR-team samengesteld dat tijdens elke teamvergadering deze nieuwe gedragingen en cultuur kwam toelichten.”

Stéphane Otto –
Head of Health and Safety bij Elia

“Bij Elia groep engageren we ons om iedereen veilig naar huis te laten terugkeren, onze medewerkers, onderaannemers en iedereen die in de nabijheid van onze installaties werkt. Samen gaan we voor nul ongevallen: veilig vandaag en veilig morgen. Wij willen onze veiligheidsdoelstellingen bereiken door de juiste vaardigheden te ontwikkelen, ons toe te spitsen op een goede operationele dialoog tussen alle teams en op continue verbetering.”

Walter Geelen –
Head of Maintenance &
Commissioning South
bij Elia

DE VEILIGHEIDSWEKEN VAN ELIA

Elk jaar in mei en september organiseert Elia de Veiligheidsweken voor haar medewerkers om hen te sensibiliseren voor het belang van veiligheid. Het programma omvat verschillende communicatiemomenten, opleidingssessies en teamoefeningen. Het doel hiervan is dat iedereen meewerkt en de boodschap duidelijk begrijpt. In mei 2018 stonden de ‘non-negotiables’ in de kijker: ‘onbespreekbaar gedrag’, dat we niet langer binnen het bedrijf willen zien. In september was het thema ‘Veiligheid op de weg’.

Sensibiliseringscampagne over de gevaren van Elia-installaties

In 2018 voerde Elia opnieuw haar veiligheids campagne bij derden die in of bij onze installaties werken. Door hen te sensibiliseren over de verschillende risico's van het werken in de nabijheid van elektrische installaties, hopen wij het aantal ongevallen te kunnen beperken. Ondanks onze continue inspanningen deden zich dit jaar drie dodelijke ongevallen voor waar derden en onderaannemers bij betrokken waren. Daarom zet Elia het belang van veiligheidsmaatregelen nog extra in de verf en zullen de campagnes ook in 2019 doorgaan.

IN DUITSLAND

Veiligheidsprogramma Gib8

In maart 2018 introduceerde 50Hertz ‘Gib8’, een programma over veiligheid op projectwerven en op kantoor. De hoge standaarden van 50Hertz gelden echter ook voor onderaannemers op de bouwterreinen van 50Hertz. Daarom werd er niet alleen aandacht besteed aan de werknemers maar vooral ook aan leveranciers en onderaannemers. Als leveranciers er niet in slagen om het aantal veiligheidsincidenten te verminderen, is 50Hertz onverbiddelijk: ofwel mogen ze niet deelnemen aan de volgende aanbesteding, ofwel wordt hun deelname in de toekomst volledig geschrapt. Daarnaast moeten leveranciers bepaalde duur-

zaamheidsprocedures en strenge veiligheidsvoorschriften toepassen.

50Hertz merkte met genoeg dat de leveranciers graag meededen aan het programma en dat dit nu positieve resultaten oplevert. Offshore is hier een goed voorbeeld van. Het aantal incidenten daalde er met bijna 50%, ondanks de erg uitdagende werkomstandigheden (alle elektrische bekabeling voor het offshore windpark Ostwind 1 was vroeger klaar dan gepland).

Lopende opleiding en sensibilisering

De werknemers die in de hoogspanningsstations en op het terrein aan de slag zijn, krijgen zes keer per jaar een opleiding. Op kantoor is dit één keer per jaar. Daarnaast wordt er ook jaarlijks een wedstrijd over veiligheid op het werk gehouden om de personeelsleden nog verder te sensibiliseren en motiveren. Enerzijds wordt er rekening gehouden met de ongevallencijfers van de individuele sites van het vorige jaar, en anderzijds wordt kennis over veiligheid op het werk getest.

50Hertz BEHAALT OPNIEUW OHSAS-CERTIFICAAT

Het bedrijfsbrede beheersysteem voor gezondheid en veiligheid op het werk voldoet aan de belangrijkste internationale norm voor gezondheid en veiligheid op het werk: OHSAS (Occupational Health and Safety Assessment Series) 18001: 2007.

1.190 inspecties

IN 2018 WAREN ER IN TOTAAL 1159 INSPECTIES OP HET TERREIN GEPLAND. UITEINDELIJK WERDEN ER 1190 INSPECTIES UITGEVOERD (DECEMBER 2018), NOG BETER DUS DAN HET VOOROPGESTELDE AANTAL.

Cultuurverandering

GRI 404-1

In 2018 richtte HR zich vooral op het bouwen van een gezamenlijk fundament voor een nauwere samenwerking. Beide bedrijven hebben een sterke lokale verankering en een eigen, zeer specifieke bedrijfscultuur. Vandaag worden ze geïntegreerd in één multinationale Groep met meer dan 2.400 medewerkers.

“De intensievere samenwerking tussen Elia en 50Hertz biedt onze medewerkers meer persoonlijke ontplooiingsmogelijkheden in een internationale context. Het maakt interculturele uitwisseling tussen collega’s mogelijk en stimuleert verdere kennisdeling. Zo werken we momenteel aan uitstekende veiligheidsnormen voor de hele groep.”

**Barbara Verhaegen -
Head of Internal
Communication bij Elia**

Het uitbouwen van de Elia groep

We hebben een gezamenlijk project opgestart om de samenwerking tussen Elia en 50Hertz te versterken. We bekijken hoe de twee bedrijven nauwer kunnen samenwerken om toegevoegde waarde te creëren, onze gezamenlijke expertise te verhogen en nieuwe normen voor uitmuntendheid uit te werken. Er werden twaalf work streams uitgestippeld om kennis uit te wisselen over de belangrijkste problemen waar de twee bedrijven mee kampen en waar nog heel wat beter en efficiënter kan worden gewerkt - wat uiteindelijk ook in het belang is van de samenleving. Dit gezamenlijk initiatief zal ons helpen om onze ambities te verwezenlijken en onze positie als toonaangevende groep van transmissienetbeheerders in Europa te verstevigen.

CO-CREATIE

Veranderingen aanbrengen

Na de werknemersenquête ‘Sag es!’ (Zeg het!) uit 2017 wil het bedrijf meer werknemersparticipatie en op die manier ook meer empowerment aanmoedigen. Tijdens de enquête waren verschillende problemen aan het licht gekomen. De voornaamste daarvan werden in verschillende departementen besproken, waarna een aanpak werd vastgelegd die al tot oplossingen heeft geleid.

Uit de 50Hertz-enquête is ook een Management Conference voortgevloeid, waar 100 managers de maatregelen schetsten die ze na het lezen van de resultaten van de enquête hebben ingevoerd. Een belangrijk punt was de behoefte aan intensievere samenwerking tussen verschillende departementen, en heel wat managers hebben wijzigingen doorgevoerd om dit te verbeteren.

Make A Difference - een cultuur gebaseerd op feedback

Begin 2018 blies Elia het project MAD rond onze bedrijfscultuur nieuw leven in met de introductie van ‘Make A Difference’ (MAD), een overkoepelend programma met initiatieven die onze medewerkers helpen een verschil te maken op het werk.

Een van deze initiatieven is een bedrijfscultuur van continue verbetering ontwikkelen, waarbij iedereen elkaar feedback geeft. Wij zien eerlijke, respectvolle en regelmatige feedback als een instrument dat collega’s helpt bij het verbeteren van hun handelingen, taken en attitudes. De feedbackcultuur van Elia is gebaseerd op vier gouden regels:

“Heel wat bedrijven organiseren enquêtes, maar die leiden niet altijd tot veranderingen. 50Hertz daarentegen wil de wijzigingen en verbeteringen die voorgesteld werden door de werknemers aanbrengen. Een betere communicatie in het hele bedrijf is een breed initiatief.”

**Julia Persitzsky -
Head of Learning &
Development bij 50Hertz**

DE FEEDBACKCULTUUR VAN ELIA IS GEBASEERD OP VIER GOUDEN REGELS:

01

Wees eerlijk en respectvol.

02

Toon waardering en wees constructief.

03

Wees specifiek.

04

Op het gepaste moment.

“Het is uitermate belangrijk dat wij het eens zijn over de verschillende doelstellingen die wij tijdens dit project willen bereiken. Een efficiënte samenwerking en transparante communicatie binnen Elia groep helpen ons om de juiste beslissingen te nemen.”

**Olivier Feix -
Head of Nature Conservation
and Permits bij 50Hertz**

ERVARINGEN UITWISSELEN

Elia Group Management Days

In 2018 organiseerden Elia en 50Hertz opnieuw de jaarlijkse Elia Group Management Days, waar 80 managers samenkwamen om informeel informatie uit te wisselen en verder te werken aan een gemeenschappelijke cultuur.

Collega's van Elia en 50Hertz wisselen best practices over gegevensbeheer uit

Op 7 november kwamen verschillende collega's van 50Hertz en Elia samen in de hoofdzetel van 50Hertz in Berlijn om thema's te bespreken als klantenbeheer, meting en transparantie van gegevens. Beide bedrijven gebruiken soortgelijke technische en IT-oplossingen en krijgen vaak te maken met dezelfde uitdagingen. Door nauwer samen te werken, kunnen we best practices delen en elkaar helpen obstakels te overwinnen.

Een diepe duik in het project Combined Grid Solution

Het risicobeheer verbeteren, voor meer transparantie zorgen en de timing van onze projecten optimaliseren zijn slechts enkele van de doelstellingen van het samenwerkingsproject. Om het belang van een efficiënte samenwerking te benadrukken, brachten onze CEO Chris Peeters en onze CFO Catherine

Vandenborre een bezoek aan het hoogspanningsstation in Bentwisch. Daar ontmoetten ze de teams die aan het interconnectieproject Combined Grid Solution (CGS) werken.

Het 50Hertz-team en vertegenwoordigers van projectpartner energinet.dk gaven er een gedetailleerd overzicht van de uitdagingen, rollen en verantwoordelijkheden met betrekking tot risico- en leveranciersbeheer tijdens de aanleg van de onderzeese elektriciteitskabel tussen Duitsland en Denemarken. Chris en Catherine ontmoetten er ook ABB, de constructiepartner voor dit specifieke project.

Onze talenten ontwikkelen

Elia groep heeft verschillende initiatieven opgezet om de best practices van Elia en 50Hertz te combineren. De twee bedrijven willen een 'talent-ecosysteem' creëren dat hen zal helpen nieuwe vaardigheden zoals digitale expertise te integreren. Wij willen er zeker van zijn dat wij de juiste mensen hebben om aan het energiesysteem van de toekomst te bouwen. Er wordt momenteel een gemeenschappelijk kader uitgewerkt zodat talenten binnenkort vrij binnen onze organisatie kunnen circuleren.

**172
nieuwe
medewerkers**

IN 2018 REKRUTEERDE ELIA GROEP 172 NIEUWE TALENTEN OM HAAR TEAMS TE VERSTERKEN EN IS VAN PLAN OM DIT JAAR NOG EENS 100 TALENTEN AAN TE WERVEN.

Functie-uitwisselingen

Elia groep heeft de manier herdacht waarop zij talenten tussen België en Duitsland uitwisselt. In het verleden waren er een aantal eenmalige talentuitwisselingen voor langetermijnopdrach-

ten, maar nu zijn er heel wat meer uitwisselingskansen van drie tot zes maanden. Zo kunnen wij de beste mensen toewijzen aan projecten en ervoor zorgen dat best practices worden toegepast.

“Voor het eerst publiceert HR vacatures in beide landen, en heel wat mensen grijpen deze kans. Zo is een Belgische offshore medewerker verhuisd naar Duitsland om er met aankoop bezig te zijn, en is een Duitse medewerker die eerst offshore in de Baltische Zee aan de slag was naar een interconnectorproject in Scandinavië getrokken. Een andere Duitse medewerker is dan weer overgeschakeld naar het departement Customer Relations in België.”

**Dr. Andreas Holleczek -
Recruiting Officer
bij 50Hertz**

“Deze brainstorm was erg verrijkend. Daarom hebben we besloten om in het eerste kwartaal van 2019 nog een meeting te organiseren in Brussel. Daar willen we een presentatie geven van de vooruitgang die Elia geboekt heeft op het gebied van validatietechnieken voor meetgegevens, en de eerste beelden tonen van de nieuwe MDM-tool (Meter Data Management) die Elia momenteel ontwikkelt.”

**Patricia Haemers -
Head of Settlement, Metering,
Data & Reporting bij Elia**

Duurzaam handelen

Voor Elia groep maken milieubescherming en het behoud van natuurlijke hulpbronnen onlosmakelijk deel uit van onze cultuur en strategie. Elia en 50Hertz werken aan een gezamenlijk platform voor duurzaamheidsrapportage - volgens de normen van het Global Reporting Initiative (GRI). Zo is de blik van de groep op duurzaamheid verruimd. Het gaat niet meer louter om de gedachte dat het planten van bomen milieuhinder kan verzachten; het perspectief is veel breder en de aanpak veel verregaander.

Stages bij ngo's

Een proactieve dialoog maakt deel uit van onze duurzaamheidscultuur. Daarom is werken bij een ngo een belangrijk onderdeel van elke stage om een beter inzicht te krijgen in de standpunten van ngo's. 50Hertz verwacht dat jonge medewerkers projecten vanuit alle mogelijke gezichtshoeken bekijken. Daarom moeten alle stagiairs, ongeacht hun plaats in het bedrijf, dus verplicht bij een ngo werken.

Samenwerking met leveranciers

De hechte samenwerking met onze leveranciers komt tot uiting in onze overeenkomsten met hen, waarin niet alleen gezondheid en veiligheid, maar ook kwaliteitszorg en milieuoverwegingen aan de orde komen. Ook hebben we al de eerste stappen gezet om plichten rond het respecteren van de mensenrechten in de toeleveringsketen te identificeren en te beheren.

Initiatieven van Elia-medewerkers

Elia streeft ernaar een duurzaam en verantwoordelijk bedrijf te zijn. Om dat doel te bereiken, werken we hard om onze ecologische voetafdruk te verminderen. Dit doen we zowel met een top-down als bottom-up benadering. In 2018 startte een groep medewerkers in samenwerking met Elia's departement Environment & CSR het 'ambassadeursinitiatief'. Meer dan 30 collega's-vrijwilligers pakken problemen rond duurzame ontwikkeling aan. Ze wisselen ideeën uit op Jive, het Elia-community platform, en komen elke maand samen om een ideeën uit te wisselen en acties te plannen.

Het eerste thema dat aan bod komt is 'voeding' en er lopen acties om voedselverspilling tegen te gaan, meer lokale producten te gebruiken en meer sociale impact uit te oefenen.

Jaarverslag van Elia wint een duurzaamheidsaward

Het Jaarverslag 2017 van Elia heeft de award voor 'Best First Sustainability Report' in de wacht gesleept in de categorie 'First Year Reporting' tijdens de editie 2018 van de Awards for Best Belgian Sustainability Reports. Ilse Tant, Chief Public Acceptance Officer van Elia, nam de prijs voor Elia in ontvangst uit handen van Thierry Dupont, voorzitter van het Belgische Instituut van de Bedrijfsrevisoren. Deze awards zijn een initiatief van het Belgische Instituut van de Bedrijfsrevisoren waarmee het bedrijven wil aansporen om over duurzame ontwikkeling te rapporteren en wijst op het belang van transparante communicatie met de stakeholders.

"In 2018 is onze ESG-rating nog verbeterd. Dat is misschien maar een miniem gegeven in het grotere geheel, maar al die kleine stappen worden weerspiegeld in onze aankooprijzen en aandeelwaarde. Deze zachte factoren krijgen veel erkenning. We behalen goede resultaten en hebben een solide cashflow, waardoor we al onze ambitieuze projecten kunnen uitvoeren, zonder dat we ons tot de externe markt hoeven wenden! Daaruit blijkt dat we professioneel zijn en dat mensen erop kunnen vertrouwen dat we doen wat we beloven."

Marco Nix -
Chief Financial Officer
bij 50Hertz

ificial
elligence
ects @ Elia

drone
automation
flexibility
prosumers
data

#6

We houden onze
ogen open voor
innovatie- en
groeimogelijkheden.

Innovatie speelt een essentiële rol in een snel veranderend energielandschap, waarin we moeten evolueren naar een betrouwbaarder, meer betaalbaar en efficiënter energiesysteem. Het is immers de enige manier om de noodzakelijke veranderingen te begrijpen, erop in te spelen en ze snel door te voeren. We blijven innoveren in onze activiteiten zodat we de sector verder kunnen ontwikkelen, wat de samenleving nu en ook later ten goede zal komen.

Als we mogelijkheden ontdekken, onderzoeken en testen we die uitgebreid opdat Elia groep klaar zou zijn voor de volgende generatie geavanceerde technologieën. Als uit die tests blijkt dat de technologie in kwestie efficiënt is, gaat innovatief denken ook daadwerkelijk deel uitmaken van onze dagelijkse manier van werken.

We blijven innovatieve technologieën integreren en de nieuwste ontwikkelingen in de energiesector volgen we op de voet. Ook dit zien we als een kans en we willen hierin een voortrekkersrol spelen. Er zijn binnen Elia groep verschillende initiatieven die innovatief denken aanmoedigen en belonen. Zo zorgen we ervoor dat onze medewerkers voorop blijven lopen op het vlak van nieuwe ontwikkelingen.

135 ●

STARTERS UIT 38 LANDEN
HEBBEN ZICH AANGEMELD
VOOR DE 2^E EDITIE VAN DE
OPEN INNOVATIE-UITDAGING
VAN ELIA GROEP.

“Op dit ogenblik zien we vier belangrijke trends die het energielandschap transformeren: grote stromen van hernieuwbare energie binnen Europa, hernieuwbare productie en decentralisering. Digitalisering is de motor achter al deze trends en samen zullen ze leiden tot energiemarkten en bedrijfsmodellen met een ontwrichtend effect. Het is aan ons om te anticiperen op de potentiële impact op onze activiteiten en met de markt mee te vernieuwen.”

Menno Janssens –
Head of Innovation bij Elia

Lees meer over hoe digitalisering de transformatie van de energiesector versnelt.

DOELSTELLINGEN

We bouwen aan een cultuur van innovatie en ondernemerschap om de energietransitie te versnellen. We werken aan een ecosysteem waarin we de nodige instrumenten en werkwijzen kunnen ontwikkelen voor een energiesysteem met meer digitale technologie, decentrale productie en hernieuwbare energie.

ONZE AMBITIES

Uitblinken in het beheer van assets

De integratie van hernieuwbare energie en de versterking van interconnecties vergt meer van onze infrastructuur. Door nieuwe technologieën in te voeren, kan Elia groep het gebruik van haar assets op verschillende manieren verbeteren. Zo kunnen we de capaciteit versterken en de efficiëntie en betrouwbaarheid bevorderen.

Het elektriciteitsnet van morgen ontwikkelen en beheren

Elia groep stemt de uitbreiding en de versterking van het net af op de noden van de samenleving. We moeten rekening houden met het stijgende percentage hernieuwbare energie en de geleidelijke decentralisering van de productie.

Een voortrekkersrol blijven spelen in het domein van de marktfacilitering

Elia groep ontwerpt een efficiënte en transparante elektriciteitsmarkt om een vlotte overgang naar een duurzame, betaalbare en geïntegreerde Europese markt te garanderen. Om dit te realiseren, werkt Elia groep samen met verschillende stakeholders zodat de markt zich kan aanpassen aan de groeiende noden aan flexibiliteit op de balanceringsmarkt.

Open innovatie via samenwerking

In een wereld waarin kennis wijdverspreid is, zet Elia groep resoluut in op open innovatie. Het volstaat immers niet om te vertrouwen op onze eigen ideeën en expertise om onze technologie te verbeteren. Processen en ontwikkelingen van andere bedrijven, zoals start-ups, kunnen een waardevolle bijdrage leveren aan de ontwikkeling van onze infrastructuur.

“In 2017 heeft de nieuwe Duitse coalitieregering bepaald dat de energiemix in Duitsland tegen 2030 voor 65 procent uit hernieuwbare energiebronnen moet bestaan. Dat betekent dat er extra transmissiecapaciteit nodig is die qua omvang vergelijkbaar is met het aantal gigawatt van drie gigantische HVDC-luchtlijnen.

Volgens ons zal dit niet haalbaar zijn omdat hiervoor geen maatschappelijk draagvlak is en er gewoonweg niet genoeg plaats is voor die enorme lijnen. Bovendien zouden ze ook nadelige gevolgen hebben voor het milieu.

Het is onze verantwoordelijkheid om de uitdagingen en uitbreiding van het net slim aan te pakken met behulp van innovatie. Als transmissienetbeheerder staan we voor de uitdaging om ervoor te zorgen dat er niet nog meer luchtlijnen nodig zijn; vandaar de behoefte aan vernieuwing van het net.”

Nadja Ballauf –
Head of Corporate Development bij 50Hertz

Uitblinken in het beheer van assets

U-space-dronedemonstraties in België

Het SAFIR-consortium (Safe and Flexible Integration of Initial U-space Services in a Real Environment) bestaat uit 13 organisaties uit de publieke en private sector die door Single European Sky ATM Research Joint Undertaking (SESAR JU) uitgekozen zijn. Door de deelname aan het SAFIR-project wil Elia mee een bijdrage leveren aan het EU-wetgevingsproces voor drones en aan de verdere uitrol van interoperabele, geharmoniseerde en gestandaardiseerde dronediensten in Europa. Deze demonstraties bestaan onder andere uit het in kaart brengen van hoogspanningslijnen en het inspecteren van masten.

Elia kan via het gebruik van drones het veiligheidsrisico verminderen voor haar medewerkers tijdens inspecties. Het zou ook de flexibiliteit en efficiëntie verbeteren, waardoor Elia de kosten voor het beheer van het net binnen de perken kan houden.

“Vooruitgaan met het testen van een gedeeld luchtruim voor nieuw gebruik is zeker van groot belang voor de bedrijven. Als energiebedrijf met een grote en kritieke infrastructuur is het van essentieel belang dat we onbemande luchtvaartuigen voor onze activiteiten kunnen gebruiken om een betrouwbare en betaalbare werking van het net onder alle omstandigheden te waarborgen.”

Johan Maricq –
Innovation Project Leader
bij Elia

Ontdek hoe Elia drones en AI gebruikt in de dagelijkse activiteiten.

PROOF OF CONCEPT MET DRONE-INSPECTIES EN ARTIFICIËLE INTELLIGENTIE

Elia voert momenteel tests uit voor onderzoek naar twee manieren waarop dronetechnologie de kwaliteit en efficiëntie van de inspectie van luchtlijnen kan verbeteren en risico's voor onze medewerkers en collega's kan voorkomen:

- **Het aanmaken van een automatisch vluchtplan:** momenteel moet een dronepiloot voorzichtig rond de infrastructuur navigeren terwijl een andere persoon foto's neemt met de camera die aan de drone is bevestigd. Met dit project zal de drone automatisch door een toepassing rond de mast genavigeerd worden en zullen er foto's gemaakt worden op vaste posities, onder vaste hoeken.
- **Naverwerking van de verzamelde beelden:** zoals hierboven vermeld, worden er bij inspecties van onze lijnen een aantal beelden gemaakt. Om met al die gegevens om te kunnen gaan en de potentiële toepassingen ervan te optimaliseren, zullen er nieuwe technieken voor naverwerking en systemen voor gegevensbeheer nodig zijn. Een van de meest veelbelovende technieken die vandaag beschikbaar zijn, is het gebruik van artificiële intelligentie om automatisch gebreken op te sporen

Tests met HTLS-geleiders (high temperature low sag)

Een project op langere termijn richt zich op een beter gebruik van het bestaande net via het gebruik van HTLS-geleiders (high-temperature low sag). Luchtlijnen die in gebruik zijn, worden warm. Hoe meer elektriciteit er door de lijnen stroomt, hoe warmer ze worden, en dat kan ervoor zorgen dat lijnen doorhangen. Als ze te zeer doorhangen, mogen we ze niet meer gebruiken.

Om dit probleem tegen te gaan, willen Elia en 50Hertz nieuwe geleiders gebruiken die een grotere elektriciteitsstroom aankunnen. Door verschillende producenten werden acht nieuwe geleiders ontwikkeld die aan een strenge testperiode van één jaar werden onderworpen. In dat ene jaar werd twintig jaar gebruik gesimuleerd. We zullen nu beslissen welke hoge-temperatuursgeleiders geschikt zijn voor toekomstige projecten.

Satellietondersteunde analyse van vegetatie

50Hertz werkt momenteel samen met een bedrijf uit Berlijn aan een project rond satellietondersteunde analyse van vegetatie. Hiermee zou 50Hertz de paden rond de masten op een milieuvriendelijkere manier kunnen beheeren. De groei van takken zouden we zo

via satelliet kunnen volgen, waardoor we proactiever te werk kunnen gaan bij het onderhoud van de paden rond masten in plaats van een technicus te sturen om na te kijken of we de takken moeten wegsnoeien. Zo kan 50Hertz de doorgang rond de masten proactief beheren.

Virtual reality voor extra veiligheid

Elia is altijd op zoek naar nieuwe technologieën en bestudeerde daarom de voordelen van virtual reality voor onze dagelijkse activiteiten. Na de conceptuele workshop in 2017 startte Elia met het Sarqa VR-project.

De bedoeling van Sarqa VR is de 'gamification' van interventies op locatie. Door virtueel toegang te krijgen tot hoogspanningsstations kunnen onze collega's op het terrein de nodige afbakeningen voor elke werkopdracht aanbrengen en de potentiële risico's identificeren die hun interventie inhoudt.

Tijdens deze voorbereiding kunnen ze nagaan of de veiligheidszones worden nageleefd en conflicten vermijden met andere geplande of lopende werkzaamheden. Er is ook een validatiemodus waarmee een veiligheidsverantwoordelijke hun voorbereidingswerk kan valideren. Dit hulpmiddel kan ook worden gebruikt voor de opleiding van nieuwe werknemers.

“In overeenstemming met het Europese 'Best Paths'-onderzoeksproject dat afliep in 2018 hebben Elia en 50Hertz samen onderzoek verricht naar HTLS-geleiders (high temperature low sag) voor luchtlijnen. 50Hertz deed dit via technisch onderzoek en Elia via demonstraties op locatie. Er was heel wat internationale interesse hiervoor. Het project is een echt succesverhaal en laat zien wat Elia en 50Hertz kunnen bereiken als ze de krachten bundelen.”

Wilhelm Kiewitt –
Specialist Corporate
Development bij 50Hertz

Beleef hoe wij Virtual Reality integreren.

HOE WERKT HET?

De virtuele hoogspanningsstations zijn gebaseerd op bestaande plannen en weerspiegelen elk aspect van de realiteit.

Met behulp van een virtual reality-headset betreedt de persoon het hoogspanningsstation. Hij of zij navigeert in het station door een afstandsbediening in de gewenste richting te richten.

Een tweede afstandsbediening, die op het scherm verschijnt in de vorm van een tablet, biedt toegang tot verschillende opties: de werkzones bepalen met behulp van kegels, kettingen enz.; elementen zoals dienstvoertuigen plaatsen om te zien of ze al dan niet in de veiligheidszones terechtkomen enz.

DEZE VIRTUELE VOORBEREIDING HEEFT VERSCHILLENDE VOORDELEN:

- de voorbereiding van de interventies specificeren
- de documenten met betrekking tot de werkvoorbereiding digitaliseren
- anticiperen op problemen en problemen visualiseren in de context

Het elektriciteitsnet van morgen ontwikkelen en beheren

“Het aanleggen van een proeflijn met een compleet nieuw luchtlijnontwerp brengt voor alle betrokkenen heel wat uitdagingen met zich mee. Voordat we konden testen of de nieuwe lijn veilig werkte, moesten tal van nieuwe ontwikkelingen voor de allereerste keer op het terrein in gebruik worden genomen. Zo waren er bijvoorbeeld voor het nieuwe aanspanningssysteem van de lijn niet alleen speciale koppelstukken nodig door de grote trekkracht, maar moest de apparatuur om de lijn te installeren ook worden aangepast.”

Joachim Löbe –
Head of Line Projects bij 50Hertz

compactLine

G4 - EUS - DMA - STAKEHOLDER PARTICIPATION

De praktijktestfase van het compactLine-proefproject voor meer aanvaarding van 380kV-luchtlijnen ging van start in augustus 2018. De nieuwe mast is veel minder hoog dan een traditionele Donaumast, die meestal 50 tot 60 meter hoog is. Doordat bovendien de bundels met geleiders minder doorhangen, neemt de compactLine-technologie minder ruimte in beslag in de lijncorridor dan conventionele luchtlijnsystemen.

50Hertz werkt voor dit project samen met het Duitse ministerie van Economie, universiteiten en partners in de sector. Er wordt rekening gehouden met diverse factoren, zoals nieuwe onderhoudsprocedures en publieke aanvaarding. Ook moesten er nieuwe onderdelen, zoals isolatoren en apparaten worden ontwikkeld. Alle verschillende stakeholders, met name de lokale gemeenschap en ngo's (zoals NABU en het WWF) werden van bij de start nauw bij het project betrokken.

Bekijk de video over compactLine en kom meer te weten over het project.

Geïsoleerde armen voor Stevin

Voor het Stevin-project in België werden twee nieuwe technologieën in gebruik genomen. Op compacte masten werden geïsoleerde armen geïnstalleerd om een bestaande 150kV-lijn te vervangen. Door masten op die manier om te bouwen, kon het spanningsniveau opgetrokken worden tot 380 kV zonder de nieuwe masten te verhogen. Dankzij HTLS-geleiders (high-temperature low sag) - die het doorhangen tegengaan als de temperatuur op de lijn stijgt - kunnen de nieuwe 380kV-lijnen nu meer vermogen aan.

Flexibiliteitsplatform in het WindNODE-project

G4-EUS-DMA DEMAND-SIDE MANAGEMENT PROGRAMMES

Het 'Flexibility Platform' helpt meer hernieuwbare energie in het net te integreren. Daarbij werkt het kostenverlagend en leidt het tot minder CO₂-uitstoot.

Het 'Flexibility Platform' is een digitaal aankoopplatform om de afkoppeling van windparken tegen te gaan wanneer er congestie op het net is. In dergelijke kritieke situaties moeten namelijk bepaalde windparken van het net worden afgekoppeld en moet worden beslist welke er tijdelijk worden stilgelegd. Dit betekent ook dat groene, hernieuwbare energie wordt afgekoppeld, in plaats van bijvoorbeeld kolengestookte energie. Bovendien moeten er bij het afkoppelen van windparken ook nog andere producenten worden gezocht. Gewoonlijk zijn dit producenten in Zuid-Europa met conventionele energiecentrales.

Het nieuwe platform maakt het mogelijk om zo veel mogelijk marktspelers te coördineren, van de distributienetbeheerders, over de handelszaken met hun koel-systemen en de grootverbruikers tot de decentrale producenten. Bij dit project ligt de nadruk op een hechte samenwerking tussen 50Hertz en de distributienetbeheerders. Het is de bedoeling van het Flexibility Platform om de flexibiliteit van vele uiteenlopende bronnen maximaal te benutten.

Bij het platform zijn vier industriële centrales in Berlijn betrokken, met processen die variëren van ongeveer 50 kilowatt tot 4 megawatt, en ook een nationale supermarktketen stelt zijn flexibiliteit beschikbaar. In vijftig logistieke locaties en 3.800 vestigingen over heel Duitsland kunnen de temperaturen drastisch worden verlaagd als er veel zonne- en windenergie beschikbaar is. Ook virtuele energiecentrales (bundelen van decentrale productie en verbruik) worden in het project opgenomen om congestie te vermijden.

50Hertz is erg trots zich de leider van dit consortium te mogen noemen en zo meer dan 70 marktspelers samen te brengen om de testfase van het nieuwe platform aan te vatten. De eerste resultaten van de testfase worden verwacht in het eerste kwartaal van 2019.

Een voortrekkersrol blijven spelen in marktfacilitering

“Elia groep is ervan overtuigd dat een consumentgericht energie-systeem mogelijkheden zal scheppen voor een nieuw ecosysteem met koplopers die meer diensten en meer comfort zullen aanbieden aan de consument alsook commerciële mogelijkheden voor de marktspelers en netstabiliteit voor de netbeheerders.”

Alexandre Torreele -
Head of Innovation & Digital
bij Elia

Eerste consumentgerichte use case I.O.Energy platform

In 2018 testte Elia een eerste use case (I.O.Energy) in België die de uitwisseling van realtime data tussen energiespelers zal mogelijk maken zodat toekomstige energiediensten kunnen ontwikkeld worden. Via het platform zullen eindgebruikers gelinkt worden aan een realtime prijsprikkel zodat zij kunnen nagaan of ze voordeel halen uit hun flexibel verbruiksgedrag. In de use-case wordt er gebruik gemaakt van huisbatterijen, warmtepompen, laadsystemen elektrische voertuigen en koelinstallaties. Deze worden bij een eerste release van het IO.Energy platform uitgetest.

Door het uitwisselen van realtime informatie mogelijk te maken, leggen we de bouwstenen voor een systeem waarbij de consumenten toegang zullen hebben tot een ruim aanbod van competitieve energiediensten die zijn afgestemd op hun noden.

“Wind krijgt altijd voorrang. Dit betekent dat, als er meer wind is dan voorspeld, of als de interconnector uitvalt, de markt moet worden bijgestuurd zodat de planning voor de grenscapaciteit overeenstemt met de capaciteit die fysiek beschikbaar is. Dat betekent in dit geval dat de energiemarkt onmiddellijk overeenkomstige compensatiemaatregelen moet starten. Bovendien moeten de fysieke stromen overeenstemmen met de planning zelfs bij schommelingen in de windproductie. De interconnector is eigenlijk een zwak, driefasig netwerk, waardoor ook het handhaven van de spanningsstabiliteit voor ons een grote uitdaging is. Die is onder andere het gevolg van de sterk fluctuerende elektriciteitsstromen. Bovendien zal de markt moeten worden verwittigd in geval van vrije transmissiecapaciteiten op korte termijn. Deze en andere uitdagingen lossen we op met de eerste volledig geautomatiseerde systeembeheerder, de Mastercontroller for Interconnector Operations (MIO).”

Dr. Anne Katrin Marten -
Head of Concepts and Analysis
bij 50Hertz

Begin 2019 verwachten we de resultaten van de eerste use case, om dan in de loop van 2019 nog meer marktspelers te laten deelnemen aan het ecosysteem. Marktspelers die geïnteresseerd zijn, konden zich inschrijven voor midden januari 2019. Om zoveel mogelijk marktspelers te laten deelnemen zal er voor midden 2019 een proeftuin ('sandbox') worden opgezet waarin nieuwe en bestaande concepten worden uitgetest en geëvalueerd om in een latere fase opgeschaald te worden.

HET VOLLEDIG GEAUTOMATISEERDE SYSTEEM VAN DE MASTERCONTROLLER FOR INTERCONNECTOR OPERATION (MIO) OMVAT:

- berekening van de potentiële energie-uitwisseling tussen Duitsland en Denemarken, die gebruikt wordt voor de planningsschema's voor energie-uitwisseling;
- spanningsregeling;
- voorkomen van overbelasting van apparatuur;
- volledige benutting van de werkmiddelen;
- realtimebediening van de interconnector, injectie van de windparken en behoud van de prioritaire injecties

Mastercontroller for Interconnector Operation (MIO) - 'Het brein van Combined Grid Solution'.

Combined Grid Solution (CGS) is een project dat volslagen uniek is in de wereld. Het verbindt een Duits en Deens offshore windpark rechtstreeks via een hoogspanningsplatform op zee. Een conversiestation aan land - in Bentwisch - zal de verschillende fasehoeken van het Deense en Duitse transmissienet harmoniseren en zo de uitwisseling van energie tussen de twee netten mogelijk maken. Maar ook voor de werking van het 50Hertz-systeem zijn er uitdagingen in dit project.

Op de interconnector concurreren de energiestromen van de offshore windparken en van de energiemarkten om gebruik te kunnen maken van de beschikbare capaciteit. Om te garanderen dat de injectie van windenergie voorrang krijgt, moeten de voorspellingen continu vergeleken worden met de productie en het verbruik van elektriciteit op dat moment. Daarbij moet rekening worden gehouden met de spanningsstabiliteit bij sterk fluctuerende energiestromen. De beschikbare capaciteit moet op elk moment onmiddellijk aan alle spelers van de elektriciteitsmarkt worden meegedeeld.

Het brein van CGS dat dit mogelijk maakt, is de Master Controller for Interconnector Operation (MIO), waarmee onlangs suc-

Bezoek de
IO.Energy website
voor meer
informatie.

cesvolle tests werden uitgevoerd. MIO berekent maximum elke 5 minuten vóór een vooraf bepaalde prognoseperiode automatisch de de interconnectorcapaciteit en ondersteunt die, samen met andere systemen op het net en andere MIO-functionaliteiten die om de 5 seconden het net monitoren. Dit garandeert de veiligheid van het systeem en de optimale en economisch efficiëntste werking van de interconnector.

De eerste proefprojecten rond blockchain in de energiesector in Europa

Elia heeft een proefproject opgestart om mogelijke toepassingen voor blockchain-technologie in de energiesector te onderzoeken. De toenemende productie van hernieuwbare energie maakt het voor transmissienetbeheerders steeds moeilijker om te garanderen dat productie en verbruik op elk moment in evenwicht zijn. De elektriciteitsopwekking uit hernieuwbare bronnen schommelt voortdurend, waardoor flexibele reserves die snel kunnen worden ingeschakeld (zoals batterijen, vraagsturing via warmtepompen enz.) nodig zijn om een stabiel evenwicht te garanderen. Elia onderzoekt de mogelijkheden van blockchaintechnologie als betaalsysteem voor de zakelijke afwikkeling van dergelijke complexe, snelle transacties. Het proefproject in samenwerking met SettleMint en Actility duurt drie maanden.

WAT IS BLOCKCHAIN?

Blockchain is een gedistribueerde technologie voor digitale transacties die een veilige opslag van gegevens mogelijk maakt en het toelaat om 'smart contracts' uit te voeren in peer-to-peernetwerken. Dankzij zijn intrinsieke eigenschappen (blockchain is onveranderlijk, transparant en veilig) is het ook eenvoudiger om de uitvoering van contracten te automatiseren.

Aangezien de mogelijkheden van deze technologie gestaag blijven uitbreiden, kunnen blockchain en smart contracts ons mogelijk helpen met het automatisch beheren van meerdere flexibiliteitsbronnen. Als deze technologie in de toekomst op verschillende niveaus van de markt wordt toegepast (kortetermijnvereisten, ondersteunende diensten enz.), zou ze de manier waarop de energiesector werkt grondig kunnen wijzigen.

“Elia werd uitgenodigd om op 14 november 2018 haar lopende blockchainprojecten te komen presenteren tijdens de Share Your ENERGY-conferentie. Tijdens deze conferentie komen de invloedrijkste energie-innovators samen, wat aantoonde dat wij worden gezien als een van de drijvende krachten achter de energietransitie. Wij hebben ons gefocust op de blockchaintest die wij momenteel binnen Elia aan het voeren zijn, en ook op het Proof of Concept dat wij in augustus samen met Actility en SettleMint gelanceerd hebben.”

Pieter Vanbaelen -
Product Development
Manager bij Elia

Kom meer te weten over
Blockchain in de
energiesector

Open innovatie via samenwerking

Elia Group Innovation Days

Op 12 november organiseerde 50Hertz in zijn hoofdzetel in Berlijn de zesde editie van de Innovation Days. Tijdens dit evenement presenteerden zowel collega's van 50Hertz als van Elia hun innovatieve projecten. Op 7 december hield Elia haar vierde Initiative Fair. Meer dan 200 nieuwsgierige collega's namen deel aan het evenement en ontdekten er de vele initiatieven binnen Elia groep.

Open Innovation Challenge

Voor de tweede keer organiseerde Elia groep de Open Innovation Challenge in Brussel. Met deze internationale wedstrijd voor start-ups willen wij innovatieve oplossingen ontwikkelen om de kwaliteit van verbruiks- en productievoorspellingen te verbeteren. Elke start-up die werkt met Big Data, blockchain en AI, voorspellende analyse of hernieuwbare energie kon deelnemen aan de Elia Group Start-up Challenge en proberen een proof of concept ter waarde van € 20.000 in de wacht te slepen.

Van de vijf finalisten was het uiteindelijk PowerMarket die de jury wist te overtuigen met zijn oplossing voor het detecteren van zonnepanelen en verbeteren van prognoses voor zonne-energieproductie. Aan de hand van satellietbeelden en artificiële intelligentie kan PowerMarket uiterst nauwkeurig de exacte locatie van zonnepanelen en hun geïnstalleerde capaciteit identificeren. Deze waardevolle gegevens kunnen dan in combinatie met meteorologische gegevens worden

Wil je meer weten over de Open Innovation Challenge? Bekijk de video!

gebruikt om voor elk uur en elke dag van het jaar de zonne-energieproductie te schatten. Dankzij dergelijke nauwkeurige voorspellingen moeten er minder reserves worden geactiveerd, waardoor er ook minder activeringskosten gemaakt moeten worden. Elia en PowerMarket zullen dit concept drie maanden testen om de efficiëntie van deze innovatieve oplossing voor het voorspellen van zonne-energieproductie aan te tonen.

Ook 50Hertz is van mening dat het belangrijk is om flexibel te blijven en altijd open te staan voor nieuwe ideeën. Wij baseren ons niet alleen op onze jarenlange ervaring, maar werken ook samen met start-ups die de traditionele energiemarkt vanuit een ander oogpunt bekijken. 50Hertz werkt momenteel aan een project om na te gaan hoe weers- en netvoorspellingen verbeterd kunnen worden met behulp van artificiële intelligentie.

Hack Belgium

In april heeft Elia deelgenomen aan de tweede editie van Hack Belgium. Tijdens dit evenement kwamen experts uit verschillende sectoren, ondernemers en andere enthousiaste en getalenteerde mensen samen om innovatieve ideeën uit te werken die ten goede zullen komen aan de Belgische samenleving.

Met haar deelname toont Elia aan dat zij voor de energietransitie en de toekomst van België bereid is om innovatieve en maatschappelijk verantwoorde acties te ondernemen. Dit biedt ook de werknemers van Elia de gelegenheid om de ondernemende en innovatieve ingesteldheid te cultiveren die cruciaal is voor de toekomst van het bedrijf.

Consortium InnoDC

De toenemende integratie van HVDC en hernieuwbare energie heeft het net en ons begrip ervan getransformeerd. Deze wijzigingen vormen een uitdaging voor de werking van energiesystemen. Het is de verantwoordelijkheid van Elia om een veilige en betrouwbare werking van het systeem te garanderen. Dit betekent dat het ook van cruciaal belang is dat wij begrijpen wat de impact is van deze nieuwe scenario's en hoe wij met deze nieuwe uitdagingen moeten omgaan.

Daarom hebben wij besloten deel uit te maken van InnoDC, een consortium met veertien partners uit de industrie, de academische wereld en de tertiaire sector dat voor onderzoekers in Europa een ontwikkelingstraject uitstippelt op het gebied van offshorewind- en DC-netten (gelijkstroom). Dit consortium wordt gefinancierd door het programma Horizon 2020 van de Europese Commissie en zal aan 15 beginnende onderzoekers van partneruniversiteiten een opleiding geven over offshorewind- en DC-netten en hen voorbereiden op hun rol in de energietransitie.

Bij Elia zal een beginnend onderzoeker proberen te bepalen welke modellen en softwaretools er nodig zijn om energiesystemen te bestuderen met een hoge penetratie van elektronische vermogensapparaten. Hierdoor krijgen wij meer inzicht in bestaande softwaretools en kunnen wij verbeteringen voorstellen. Het onderzoek wil nagaan hoe wij de onderdelen van het energiesysteem nauwkeurig kunnen modelleren en bepalen welke modelleringsdetailniveau er daadwerkelijk nodig is voor verschillende soorten systeemstudies met deze nieuwe technologie.

Het Elia-aandeel in 2018

ELIA OP DE BEURS

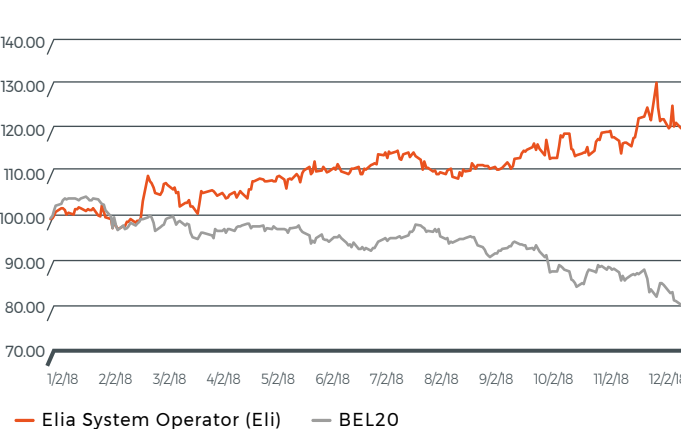
Het Elia-aandeel bereikte opnieuw een hoogterecord in 2018.

Het klokte af op een koers van € 58.30, ongeveer 21.7% hoger dan in 2017, en deed het beter dan de BEL20-Index.

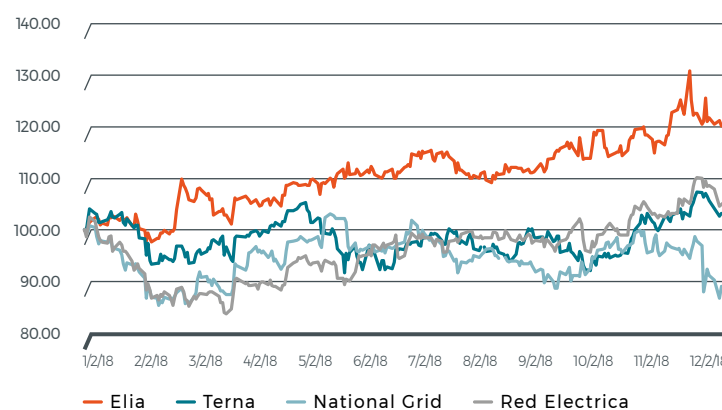
EVOLUTIE VAN HET ELIA-AAANDEEL EN HET VERHANDELDE VOLUME

EVOLUTIE VAN HET ELIA-AAANDEEL TEN OPZICHTE VAN DE BEL20-INDEX

EVOLUTIE VAN HET ELIA-AAANDEEL TEN OPZICHTE VAN VERGELIJKBARE EUROPESE MARKTSPELERS

“Gedreven door de verwerving van de bijkomende participatie van 20% in Eurogrid, met een volledige controle als resultaat, en de investeringen die we doen in onze infrastructuur om de energietransitie mogelijk te maken, rapporteerde Elia groep een stijging van zijn netto-inkomsten.”

Catherine Vandenberghe
Chief Financial Officer bij Elia

61%

AAANDEEL VAN DUITSLAND IN DE NETTOWINST VAN ELIA GROEP

1,66 €

BRUTODIVIDEND PER AAANDEEL

Elia groep boekte sterke financiële resultaten in 2018, mede dankzij de verwerving van een bijkomend belang van 20% in Eurogrid International. Onder impuls van solide tussentijdse resultaten, de volledige controle en consolidatie van 50Hertz en de uitvoering van strategische investeringen in het belang van de samenleving, bleef het vertrouwen van de aandeelhouders groeien in 2018. Dat werd ook weerspiegeld door de sterke performance van het Elia-aandeel, dat afklokte op een koers van €58.30, d.i. 21.7% hoger dan de koers van €47.90 eind 2017. De laagste koers in 2018 bedroeg €46.90 op 9 februari, terwijl de hoogste koers, €62.70, op 10 december werd bereikt.

Het jaarlijks rendement, met inbegrip van het dividend, bedraagt 24.3%. Het aandeel scoort dus veel beter dan het aandeel van vergelijkbare marktspelers en de BEL20-Index.

De liquiditeit van het aandeel bleef stabiel in vergelijking met 2017 (van gemiddeld 28.106 aandelen per dag in 2017 naar 27.793 in 2018).

Met 61,015,058 uitstaande aandelen registreerde Elia een marktkapitalisatie van €3.557.177,881 eind december. In 2018 werden 7.087.338 Elia-aandelen verhandeld op de Euronext-beurs in Brussel.

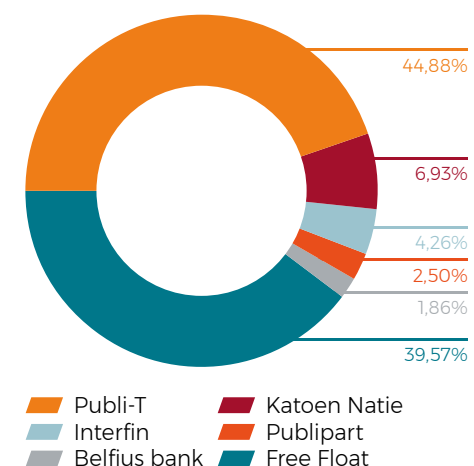
Selectie van de drie liquiditeitsleveranciers voor het elia-aandeel

Eind 2009 sloot Elia een liquiditeitscontract af met KBC Securities en Bank Degroof, die allebei officieel erkend zijn door NYSE Euronext. In 2014 werd een derde contract afgesloten met Belfius. Deze drie financiële instellingen maken sindsdien deel uit van het orderboek voor het Elia-aandeel en zijn betrokken bij zowel de aankoop als de verkoop van aandelen.

Dividend

Op 21 februari 2019 besliste de raad van bestuur van Elia om een nominaal dividend voor te stellen van €101.3 miljoen, of €1.66 per aandeel (bruto) tijdens de algemene aandeelhoudersvergadering van 21 mei 2019, in overeenstemming met het dividendbeleid en onder voorbehoud van de goedkeuring van de winstbestemming door de jaarlijkse algemene aandeelhoudersvergadering. Dit betekent een stijging van het dividend voor het vierde opeenvolgende jaar en meer bepaald met 2,5% in vergelijking met 2017.

AAANDEELHOUDERSSTRUCTUUR

FINANCIËLE KALENDER

12 april 2019	Jaarverslag 2018 beschikbaar op de website
21 mei 2019	Algemene aandeelhoudersvergadering
22 mei 2019	Tussentijdse resultaten eerste kwartaal 2019
31 mei 2019	Dividenduitkering 2018
26 juli 2019	Publicatie halfjaarlijkse resultaten 2019
29 november 2019	Tussentijdse resultaten derde kwartaal 2019

Het dividend zal door de volgende bankagenten worden uitgekeerd aan de aandeelhouders: BNP Paribas Fortis, ING Belgium, KBC en Belfius. Eventuele dividenduitkeringen voor aandelen op een effectenrekening zullen automatisch worden verwerkt door de betreffende bank of beleggingsmakelaar. Dividenduitkeringen voor geregistreerde aandelen worden door Elia rechtstreeks betaald aan de aandeelhouders.

Dividendbeleid

Op 21 maart 2019 heeft de raad van bestuur officieel het toekomstige dividendbeleid goedgekeurd dat hij tijdens de algemene aandeelhoudersvergadering zal voorstellen. Overeenkomstig dit beleid zal het volledige dividend voor het boekjaar niet lager liggen dan de stijging van de consumptieprijsindex in België ('inflatie').

Het dividendbeleid dat de raad van bestuur heeft goedgekeurd, bekrachtigt het dividendbeleid dat het bedrijf tevoren reeds toepaste. Dat beleid ondersteunt onze langetermijnambitie om een echt stabiel dividend aan de aandeelhouders aan te bieden en zorgt ervoor dat we een sterke balans kunnen aanhouden zodat we over de nodige middelen beschikken om ons investeringsprogramma te kunnen uitvoeren.

De raad van bestuur preciseert dat de dividenden in de toekomst zullen afhangen van de bedrijfsresultaten (die door uiteenlopende factoren worden beïnvloed, zoals de evolutie van de Belgische interestvoeten op lange termijn en factoren die buiten de controle van het bedrijf liggen), van de financiële situatie van ons bedrijf, alsook van onze financieringsbehoeften (in het bijzonder wat de investeringsuitgaven en het investeringsplan betreft) en commerciële vooruitzichten.

Het voorgestelde dividendbeleid bepaalt een uitkeringspercentage van 36,80% van de IFRS-winst die wordt toegerekend aan de eigenaars van gewone aandelen.

INVESTEERDERS

Voor alle vragen over Elia en haar aandeel, kunt u contact opnemen met:

Yannick Dekoninck
Investor Relations Manager,
Boulevard de l'Empereur 20
1000 Brussels, Belgium
Tel.: +32 2 546 75 79
Fax: +32 2 546 71 80

Op de website van Elia groep, www.eliagroup.eu, vindt u informatie over de groep (persberichten, jaarverslagen, koers van het aandeel, kennisgevingen en dergelijke meer).

Kerncijfers

(in miljoen EUR)	2018	2017 ⁽⁵⁾	2016	2015	2014 ^(3, 4)
Geconsolideerde resultaten					
Totaal opbrengsten en andere bedrijfsopbrengsten and other operating income	1.931,8	867,1	868,1	851,4	836,3
EBITDA ⁽¹⁾	750,5	455,4	425,0	442,8	402,6
Resultaat uit bedrijfsactiviteiten (EBIT) ⁽²⁾	502,6	324,6	295,0	336,4	289,7
Netto financieringslasten	(93,2)	(76,5)	(82,9)	(92,8)	(100,6)
Inkomstenbelasting	(102,2)	(39,6)	(32,0)	(32,9)	(21,4)
Genormaliseerde nettowinst	280,8	203,4	168,0	175,8	153,4
Gerapporteerde nettowinst	307,1	208,5	179,9	210,6	167,9
<i>Minderheidsbelangen</i>	25,7	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Hybride effecten</i>	6,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Nettowinst toe te rekenen aan eigenaars van gewone aandelen	275,2	208,5	179,9	210,6	167,9
(in miljoen EUR)	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2014
Geconsolideerde balans					
Totaal activa	13.754,3	6.582,3	6.241,5	6.435,6	5.697,0
Eigen vermogen toe te rekenen aan eigenaars van de vennootschap company	3.447,5	2.563,3	2.511,4	2.413,6	2.285,1
<i>Eigen vermogen toe te rekenen aan eigenaars van gewone aandelen</i>	2.741,3	2.563,3	2.511,4	2.413,6	2.285,1
<i>Hybride effecten</i>	706,2	0,0	0,0	..0	0,0
Netto financiële schuld	4.605,6	2.689,1	2.557,3	2.583,4	2.539,2
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2014
Overige kerncijfers					
Regulatory Asset Base (RAB) (bn EUR) ⁽⁶⁾	9,2	7,4	7,1	6,7	6,1
Dividend per aandeel (EUR)	1,66	1,62	1,58	1,55	1,54
Rendement op het eigen vermogen	8,16%	8,14%	7,16%	8,73%	7,35%
Rendement op het eigen vermogen (aangepast) ⁽⁷⁾	10,04%	8,14%	7,16%	8,73%	7,35%
Winst per aandeel (aangepast) (EUR) ⁽⁸⁾	4,52	3,42	2,95	3,47	2,77
Eigen vermogen per aandeel (EUR)	44,9	42,1	41,2	39,7	37,6
Aantal aandelen (einde periode)	61.015.058	60.901.019	60.753.714	60.750.239	60.738.264

1 EBITDA = ebit + afschrijvingen + veranderingen in voorzieningen

2 EBIT = resultaat uit bedrijfsactiviteiten + aandeel in resultaat van investeringen opgenomen volgens vermogensmutatiemethode, na winstbelastingen

3 Vanaf 2014 worden de ondernemingen die eerder proportioneel geconsolideerd werden, verwerkt volgens de vermogensmutatiemethode.

4 De cijfers 2014 werden herwerkt en omvatten de restitutierecht conform IAS 19

5 De Groep past de volledige retroactieve methode van IFRS 15 toe, wat resulteert in aangepaste vergelijkende cijfers voor het boekjaar 2017.

6 RAB includes 60% of 50Hertz until 2017 and 80% as of 2018

7 EPS (aangepast) = Nettowinst toe te rekenen aan eigenaars van gewone aandelen / gewogen gemiddelde aantal aandelen

8 RoE (aangepast) = Nettowinst toe te rekenen aan eigenaars van gewone aandelen / eigen vermogen toe te rekenen aan eigenaars van gewone aandelen

Bespreking en analyse door het management van de resultaten voor 2018

Onze positie in 50Hertz versterken en vooruitgang boeken in belangrijke investeringen

- De Elia Groep realiseerde netinvesteringen voor een totaal van € 636,7 miljoen in België en € 491,5 miljoen in Duitsland om een betrouwbaar, duurzaam en betaalbaar energiesysteem te garanderen dat tegemoetkomt aan de maatschappelijke vraag voor gepaste acties tegen de opwarming van de aarde en klimaatverandering.
- Verwerving van een bijkomende participatie van 20% in Eurogrid International in april 2018, waardoor volledige zeggenschap over Eurogrid werd verkregen en de consolidatiemethode werd gewijzigd.
- De genormaliseerde nettowinst van de Elia Groep stijgt met 38,0% tot € 280,8 miljoen als gevolg van de bijkomende participatie in Eurogrid, solide operationele prestaties in combinatie met de vrijval van een voorziening voor hangende geschillen in Duitsland en de realisatie van strategische investeringen in België.
- Stijging van de nettowinst (aandeel Elia groep) met 32,0% tot €275,2 million
- Tijdens de algemene vergadering van 21 mei 2019 zal een dividend van € 1,66 worden voorgesteld.
- Elia en 50Hertz blijven een zeer hoge systeembetrouwbaarheid (99,999%) bieden, ten voordele van 30 miljoen eindgebruikers in België en Duitsland

ELIA GROEP (in miljoen EUR)	2017 ²	2018
Totaal opbrengsten	867,1	1.931,8
EBITDA	455,4	750,5
EBIT	324,6	502,6
<i>Niet-recurrente elementen</i>	0,1	28,1
<i>Genormaliseerde EBIT³</i>	324,7	474,5
Netto financieringslasten	(76,5)	(93,2)
Genormaliseerde nettowinst	203,4	280,8
Nettowinst	208,5	307,1
<i>Minderheidsbelangen</i>	0,0	25,7
Nettowinst toe te rekenen aan de Groep	208,5	281,4
<i>Hybride effecten</i>	0,0	6,2
Nettowinst toe te rekenen aan eigenaars van gewone aandelen	208,5	275,2
Totaal activa	6.582,3	13.754,3
Eigen vermogen toe te rekenen aan de eigenaars van de vennootschap	2.563,3	3.447,5
Netto financiële schuld	2.689,1	4.605,6
CAPEX ⁴	946,2	1128,2
Gewone winst per aandeel (EUR) (deel Elia)	3,42	4,52
Return on equity (aangepast) (%) (deel Elia)	8,14	10,04
Eigen vermogen toe te rekenen aan de eigenaars van de vennootschap per aandeel (EUR)	42,1	44,9

1 Nettowinst toe te rekenen aan de aandeelhouders van gewone aandelen (na minderheidsbelangen en verdeling aan hybride effecten)

2 De Groep past de volledige retroactieve methode van IFRS 15 toe, wat resulteert in aangepaste vergelijkende cijfers voor het boekjaar 2017.

3 De term "genormaliseerd" verwijst naar prestatie maatstaven (EBIT, Nettowinst) vóór niet-recurrente elementen. Niet-recurrente elementen zijn inkomsten of uitgaven die niet regelmatig voorkomen in het kader van de normale activiteiten van de onderneming. Ze worden afzonderlijk voorgesteld omdat ze belangrijk zijn voor het begrip van de onderliggende duurzame prestaties van de onderneming omwille van hun omvang of aard.

4 CAPEX-bedrag omvat 100% van de in Duitsland gerealiseerde investering

Financiële resultaten

De resultaten van 2018 worden sterk beïnvloed door de verwerving van een bijkomende deelneming van 20% in Eurogrid, die Elia op 26 april 2018 verwierf. Door die verrichting steeg het belang van Elia in Eurogrid van 60% naar 80%, waardoor Elia de volledige controle heeft over Eurogrid. Bijgevolg is de consolidatie van Eurogrid en zijn dochterondernemingen gewijzigd van een vermogensmutatiemethode, die van toepassing was voor de eerste vier maanden van het boekjaar 2018, naar een integrale consolidatie vanaf de acquisitie (mei 2018). De totale aankoopprijs bedroeg € 976,5 miljoen voor de bijkomende participatie van 20%, plus € 12,2 miljoen aan interesten.

De acquisitie is volledig gefinancierd door de uitgifte van een hybride lening van € 700 miljoen en een obligatielening van € 300 miljoen, waarvan de rentelasten als niet-gereguleerd worden beschouwd en daardoor niet gedekt zijn door de tarieven. De hybride lening heeft geen invloed op de winst, aangezien het als een component van het eigen vermogen wordt beschouwd onder IFRS, vanwege haar permanente aard en de mogelijkheid voor de emittent om de coupons eventueel uit te stellen.

De **genormaliseerde nettowinst van de Elia groep** steeg met 38,0% naar € 280,8 miljoen. Deze stijging was het gevolg van de bovenvermelde acquisitie (en de consolidatie-impact ervan) en een hoger genormaliseerd resultaat voor zowel Elia Transmission als 50Hertz Transmission, gedeeltelijk gecompenseerd door een hogere niet-gereguleerde kost voor de financiering van de bijkomende participatie in Eurogrid.

• **Elia Transmission (Belgium)** zette sterke resultaten neer, met een genormaliseerde nettowinst van € 114,9 miljoen (gestegen met 17,2 %) onder impuls van de volledige realisatie van de 'mark-up'-investeringen sinds de start van de tariefperiode in 2016 (gestegen met € 11,1 miljoen), het hogere gemiddelde eigen vermogen en OLO ten opzichte van 2017 (gestegen met € 2,9 miljoen) en lagere regulatorie afrekeningen van het voorgaande jaar (gestegen met € 1,7 miljoen). Die effecten werden enigszins tenietgedaan door een lagere bijdrage van incentives (gedaald met € 1,8 miljoen). Tot slot werd de genormaliseerde nettowinst positief beïnvloed

(gestegen met € 2,5 miljoen) door de beperkte schade aan de elektrische installaties.

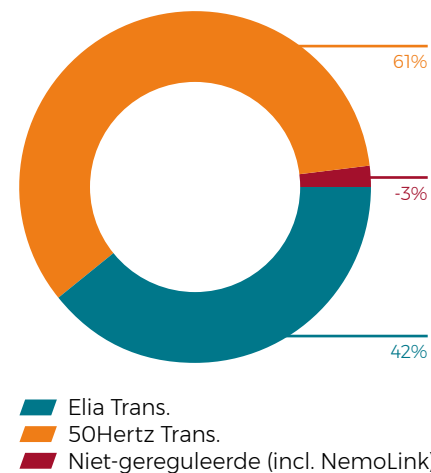
• **50Hertz Transmission (Duitsland) (op een 100%-basis)** boekte een sterke stijging van de genormaliseerde nettowinst (gestegen met 18,5%), vooral dankzij de vrijgave van een voorziening voor hangende geschillen (+ € 50,8 miljoen). Die voorziening werd aangelegd na de eenmaking van Duitsland om eventuele rechtsvorderingen van grondeigenaren in Oost-Duitsland te dekken. Na een herbeoordeling ingegeven door een belastingcontrole is een deel van de voorziening vrijgegeven. Een groot deel (€ 48,7 miljoen) werd in april vrijgegeven en was daardoor maar voor 60% toewijsbaar aan Elia. Het lopende investeringsprogramma bij 50Hertz leidde ook tot hogere vergoedingen voor zowel onshore als offshore CAPEX (gestegen met € 22,1 miljoen) en de operationele kosten en overige kosten daalden verder (gestegen met € 5,5 miljoen) dankzij het in 2017 gelanceerde efficiëntieprogramma. Verder daalde de vergoeding van de offshore bedrijfsuitgaven met € 40,4 miljoen als gevolg van de overgang naar een mechanisme op basis van werkelijke uitgaven in 2019. De toegestane vergoeding voor offshore bedrijfsuitgaven is gewijzigd van een forfaitair bedrag voor bedrijfsuitgaven van 3,4% op geïnvesteerde kapitaaluitgaven, zoals toegepast in het verleden, naar een pass-through-mechanisme van de werkelijke kosten. Tot slot, gezien de hogere afschrijvingen (gedaald met € 8,3 miljoen) in verband met het lopende investeringsprogramma en de lagere financiële kosten (gestegen met € 6,3 miljoen), bedroeg de genormaliseerde nettowinst voor de Duitse activiteiten € 216,3 miljoen.

• Het **niet-gereguleerde segment (incl. Nemo Link)** boekte een genormaliseerd nettoverlies van € 7,8 miljoen (- € 2,9 miljoen). Dit verlies is te wijten aan de niet-gereguleerde financieringskosten voor de bovenvermelde acquisitie (niet gedekt door de tarieven) en het lagere resultaat van EGI. Aangezien de NemoLink interconnector eind 2018 nog niet operationeel was, bleef de nettobijdrage ervan aan het resultaat beperkt tot € 0,7 miljoen.

De **gerapporteerde nettowinst van de Elia groep** boekte een meer uitgesproken stijging (gestegen met 47,3%) naar € 307,1 miljoen. Deze stijging heeft vooral te maken met niet-recurrent inkomen gekoppeld aan de acquisitie (€ 4,3 miljoen), en de opbrengst van de gedeeltelijke ingebruikname van de Ostwind 1 offshore connector bij 50Hertz Transmission (€ 23,5 miljoen).

De **nettowinst toe te rekenen aan de eigenaars van gewone aandelen** (na aftrek van € 25,7 miljoen minderheidsbelangen en € 6,2 miljoen toe te rekenen aan houders van hybride effecten) steeg met 32,0 % tot € 275,2 miljoen. Die stijging werd gestimuleerd door de acquisitie van de bijkomende participaties van 20% in Eurogrid en het gecombineerde resultaat van een stijging van de nettowinst in zowel België als Duitsland.

GENORMALISEERDE NETTOWINST

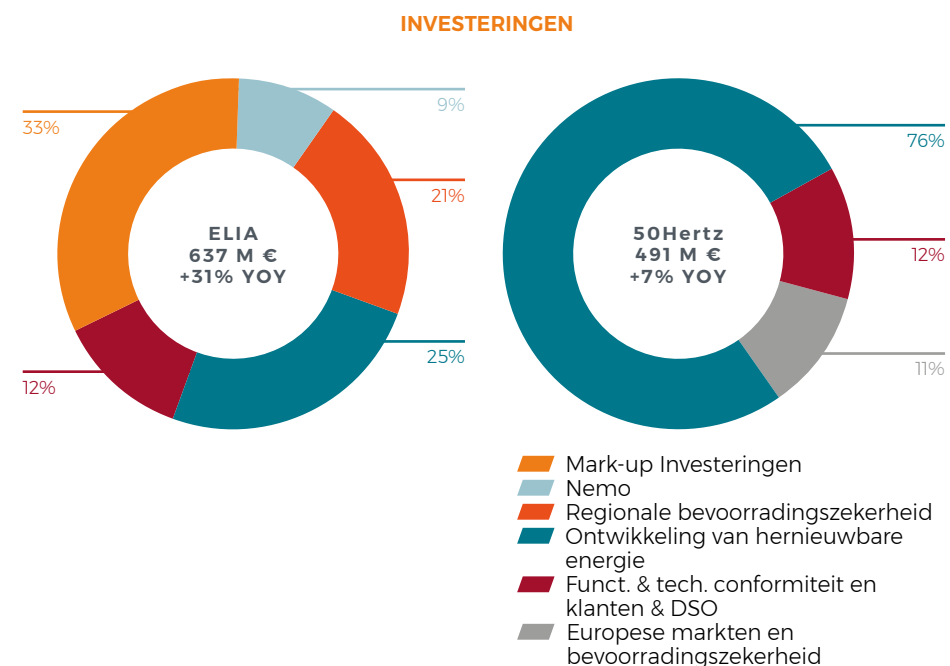
Investeringen

Door de uitbouw van internationale hoogspanningsverbindingen en het integreren van steeds grotere hoeveelheden hernieuwbare energieproductie stimuleert de Elia groep zowel de integratie van de Europese energiemarkt als de decarbonisering van onze samenleving.

Infrastructuurwerkzaamheden voor meer interconnecties met de buurlanden

In **België** is grote vooruitgang geboekt in de bouw van twee nieuwe interconnectoren: **Nemo Link** (met Groot-Brittannië) en **ALEGrO** (met Duitsland). Meer interconnecties met de buurlanden zorgen voor een betere integratie van hernieuwbare energie en maken betaalbare energieprijzen mogelijk op de Europese interne markt. Nemo Link is een joint venture met National Grid Ventures (VK). De commerciële operaties gingen van start op 30 januari 2019 (1000 MW uitwisselingscapaciteit). De twee conversiestations aan weerszijden van het Kanaal (in Brugge en in Richborough) converteren de hoogspanningsgelijkstroom (HVDC) van de 140 km lange onderzeese kabel in wisselstroom (en omgekeerd) voor verdere transmissie naar het vasteland. De werken van het ALEGrO-project begonnen midden januari 2018. Volgens de planning zullen ze twee jaar duren. De 90 km lange ondergrondse HVDC-verbinding (waarvan 40 km op Belgisch grondgebied) wordt gerealiseerd in samenwerking met de Duitse netbeheerder Amprion.

In **Duitsland** werden in 2018 de dwarsregeltransformatoren (**phase-shifters** of PSTs) in **Röhrsdorf en Vierraden** in gebruik genomen voor de interconnecties met respectievelijk Tsjechië en Polen. Beide projecten onderstrepen de nauwe samenwerking tussen 50Hertz en zijn naburige transmissie-netbeheerders. Dankzij de PSTs kunnen de internationale stromen op een meer efficiënte manier gecontroleerd worden, waardoor de re-dispatchingkosten kunnen worden gedrukt en er meer handelscapaciteit ter beschikking komt tussen de Europese lidstaten. In het kader van een innovatieproject, bouwde 50Hertz de interconnector tussen twee offshore windparken dat bekend staat als het **Combined Grid Solution** project (400 MW uitwisselingscapaciteit). Het wordt gezamenlijk uitgevoerd met de Deense netbeheerder Energinet. De interconnector loopt tussen het offshore windpark Kriegers Flack

(Denemarken) en het offshore windpark Baltic 2 (Duitsland) die amper 30 km van elkaar liggen. Op het einde van het jaar werden de offshore kabels die het Deense en het Duitse platform onderling verbinden onder spanning gebracht. Het Combined Grid Solution project is een wereldprimeur want het is de eerste verbinding tussen een onderzeese interconnector en een windpark op zee. De verbinding zal in de loop van 2019 in gebruik worden genomen.

Infrastructuurwerken voor integratie van offshore windenergie

In **België** vorderden de werken aan het **Modular Offshore Grid (MOG)** in 2018 goed. Het offshore schakelplatform wordt gebouwd op 40 km van de kust van Zeebrugge. Het MOG zal als een 'stop-contact' fungeren voor de kabels van de nieuwe windparken op zee en zal de offshore windenergie aan land brengen. In 2018 werd de funderingsvoet met succes in zee geplaatst en werd de laatste hand gelegd aan het bovenste gedeelte (het schakelplatform). De productie van de kabel is op schema. Deze zal in 2019 worden geplaatst.

In **Duitsland** realiseerde 50Hertz de drie kabelverbindingen (die in totaal 190 km overbruggen) voor twee offshore windparken in de Baltische Zee: Arkona-

Becken Südost en Wikinger, met een respectieve capaciteit van 358 MW en 350 MW. De werken aan de offshore netaansluitingen die in 2015 startten, zijn beter gekend onder de naam **Ostwind 1**. Begin april werd het offshore schakelplatform Arkona succesvol geplaatst op de funderingen. In oktober 2018 werd de offshore kabel gelegd tussen het offshore windpark Wikinger (Iberdrola) ten noorden van het eiland Rügen en het onshore netaansluitingspunt van het 50Hertz-net in Lubmin. In 2018 injecteerde Wikinger 885 GWh hernieuwbare energie in het 50Hertz-net, goed voor het elektriciteitsverbruik van 220.000 gezinnen. Dit project loopt voor op de planning en de kosten liggen 10% lager dan gebudgetteerd. Tegen het einde van volgend jaar zal het project klaar zijn.

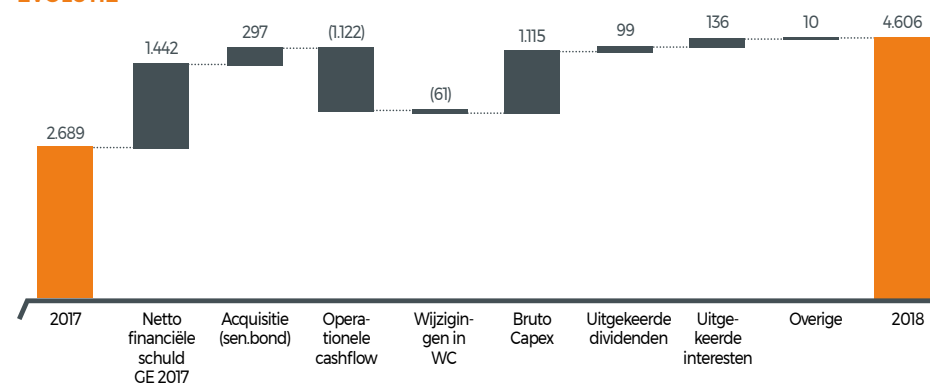
Volgend op een aanbesteding in april 2018 voor de installatie van offshore windparken, kende de BNetzA (de Duitse federale regulator) 733 MW aan connectiecapaciteit toe in de Baltische Zee, meer bepaald aan de windparken Arcadis-Ost 1, Baltic Eagle en Wikinger Süd. Na gesprekken met de operatoren van de windparken, wees 50Hertz het contract voor de productie en de plaatsing van de drie 220Kv-kabels op AC (wisselstroom) voor het **Ostwind 2**-project toe aan het consortium NKT-Boskalis.

Netto financiële schuld & kredietstatistieken

(in miljoen EUR)	2017	2018
Netto financiële schuld	2.689,1	4.605,6
Hefboom (D/E) (incl. Minderheidsbelangen & hybride)	1,12x	1,71x
Nettoschuld / EBITDA	5,9	6,1
EBITDA / Bruto interest	5,6	6,5
Gemiddelde kost van de schuld	2,92%	2,30%
% vast van bruto schuld	82,51%	92,16%

De **netto financiële schuld** is gestegen tot € 4.605,6 miljoen, waarvan € 1.272,9 miljoen verbonden is met de volledige consolidatie van Eurogrid. De nettoschuld steeg verder met de uitgifte van een obligatielening van € 300 miljoen voor de financiering van de bovenvermelde acquisitie en een banklening van € 210 miljoen voor de financiering van Nemo Link. Wat Elia Transmission betreft, werd het grootscheepse CAPEX-programma hoofdzakelijk gefinancierd door cashflow van bedrijfsactiviteiten, het gebruik van € 50 miljoen aan handelspapieren en € 100 miljoen EIB-lening. Bij Eurogrid werd in 2018 geen externe schuld uitgegeven.

2018 NETTO FINANCIËLE SCHULD EVOLUTIE

Elia Transmission in België

(in miljoen EUR)	2017 ⁵	2018
Totaal opbrengsten	851,3	959,4
EBITDA	349,7	369,1
EBIT	218,9	228,9
Niet-recurrente elementen	0,0	0,0
Genormaliseerde EBIT	218,9	228,9
Netto financieringslasten	(77,1)	(65,4)
Genormaliseerde winst	98,0	114,9
Nettowinst	103,0	114,9
Balans totaal	5.449,0	5.909,2
Eigen vermogen	1.687,1	1.757,1
Netto financiële schuld	2.511,9	2.825,1
Vrije kasstroom	(32,8)	(263,3)

De **opbrengsten van Elia Transmission** zijn gestegen tot € 959,4 miljoen (+ 12,7 %) vergeleken met dezelfde periode vorig jaar. De stijging van de opbrengsten is het gevolg van een hogere toegestane gereguleerde nettowinst en van hogere afschrijvingen en belastingen, die worden doorgerekend in de opbrengsten. Die hogere opbrengsten werden gedeeltelijk geneutraliseerd door lagere kosten, voornamelijk voor ondersteunende diensten en financiering, die in het voordeel van de consument in de opbrengsten worden doorgerekend.

De **EBITDA** (gestegen met 5,5%) en **EBIT** (gestegen met 4,5%) werden vooral beïnvloed door de hogere gereguleerde nettowinst, de hogere afschrijvingen, de lagere financieringslasten en hogere lopende belastingen die moeten worden doorgerekend in de tarieven, die deels gecompenseerd werden door het lagere resultaat uit investeringen opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode.

De **nettofinancieringskosten** (gedaald met 15,2%) daalden ten opzichte van vorig jaar met € 11,7 miljoen. In 2018 zijn de renteswapcontracten die eind 2017 afliepen, verlengd tegen lagere rentetarieven als gevolg van de context van lage rentevoeten. De daling van de rentelasten die daaruit voortvloeit komt, conform het regelgevende kader, integraal ten goede aan de verbruikers.

Dit resulteerde in een verhoogde **genormaliseerde nettowinst** tot € 114,9 miljoen (een stijging van 17,2%). Aangezien er in 2018 geen eenmalige posten werden vastgesteld, is de **gerapporteerde nettowinst** in mindere mate gestegen, met 11,5 %.

€ 114,9 mio

NETTOWINST 2018 VOOR ELIA TRANSMISSION IN BELGIË

Het **balanstotaal** steeg met € 460,2 miljoen naar € 5.909,2 miljoen, voornamelijk als gevolg van het investeringsprogramma. Het **eigen vermogen** steeg vooral als gevolg van de reservatie van de winst van 2018 en de kapitaalverhoging van € 5,3 miljoen voorbehouden voor personeel, min de bijdrage van de gereguleerde activiteiten aan de dividenduitkering van 2017.

50Hertz Transmission in Duitsland

(in miljoen EUR)	2017 ⁵	2018
Totaal opbrengsten	1.330,2	1.364,9
EBITDA	472,4	475,0
EBIT	322,6	385,4
Niet-recurrente elementen	0,2	30,6
Genormaliseerde EBIT	322,4	354,8
Netto financieringslasten	(54,3)	(45,6)
Genormaliseerde winst	182,6	216,3
Nettowinst	182,7	237,9
Waarvan toe te rekenen aan de Elia Groep	109,6	169,2
Balans totaal	6.188,1	6.752,1
Eigen vermogen	1.354,4	1.491,8
Netto financiële schuld	1.442,3	1.272,9
Vrije kasstroom	283,8	278,7

De **opbrengsten van 50Hertz Transmission** stegen met 2,6% ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar. Dat was het gevolg van hogere opbrengsten door het lopende CAPEX-programma, deels gecompenseerd door lagere doorrekening van niet-beheersbare kosten voor energie en een lagere vergoeding voor offshore bedrijfskosten.

De **EBITDA** steeg licht met € 2,6 miljoen tot € 475,0 miljoen (stijging met 0,5%). De totale investeringsvergoeding daalde (- € 25,9 miljoen) doordat de hogere onshore vergoeding (+ € 17,5 miljoen) en offshore vergoeding (+ € 14,0 miljoen), onder impuls van het lopende investeringsprogramma, meer dan gecompenseerd werden door de lagere toegestane vergoeding voor offshore bedrijfsuitgaven (- € 57,4 miljoen). De regulatoire opbrengsten van het Basisjaarmechanisme daalden (- € 3,3 miljoen) als gevolg van de jaarlijkse aanpassing voor inflatie en productiviteit zoals opgelegd door het regelgevende kader. Bedrijfsuitgaven en andere kosten zijn licht gedaald (+ € 2,4 miljoen). Het efficiëntieprogramma dat in 2017 werd ingevoerd, leidde tot een verdere daling in verschillende bedrijfsuitgaven, zoals onderhoud en verzekering. Tegelijkertijd, stegen de inkomsten uit geactiveerde eigen productie door een hogere toewijzing van personeelskosten aan nieuwe investeringen en die slechts gedeeltelijk werden gecompenseerd door hogere salariskosten, als gevolg van een stijging van de tarifaire lonen en extra personeel om het groeiende investeringsprogramma uit te rollen.

De **genormaliseerde EBIT** (+ 10,1%) werd verder beïnvloed door de vrijval van een voorziening voor hangende geschillen over erfdiensbaarheden (+ € 72,1 miljoen). Na een herbeoordeling ingegeven door een belastingcontrole is een deel van de voorziening vrijgegeven. Dat werd deels gecompenseerd door de toegenomen afschrijvingen als gevolg van de ingebruikname van de zuidwestelijke interconnector en de Noordring in de tweede helft van 2017 en de gedeeltelijke ingebruikname van Ostwind 1 in 2018 (- € 11,8 miljoen).

€ 237,9 mio

NETTOWINST 2018 VOOR 50Hertz TRANSMISSION IN DUITSLAND

Rekening houdend met eenmalige opbrengsten verbonden aan de gedeeltelijke ingebruikname van het Ostwind 1-project (€ 33,3 miljoen) en een bonus voor het efficiënte beheer van hernieuwbare energie (€ 0,1 miljoen), gedeeltelijk gecompenseerd door de regulatoire regeling van voorgaande jaren (- € 2,8 miljoen), bedroeg de **gerapporteerde EBIT** in totaal € 385,4 miljoen.

De **totale activa** zijn gestegen met € 564,0 miljoen tot € 6.752,1 miljoen (toename met 9,1%), vooral als gevolg van de gedane investeringen en een verdere stijging in de kaspositie.

Tenslotte, 2018 toonde een positieve **vrije kasstroom** van € 278,7 miljoen, waarvan € 84,3 miljoen werd gegenereerd door het EEG-mechanisme. Het lopende investeringsprogramma is gefinancierd door operationele cashflow en werkkapitaal. In 2018 werd geen nieuwe langetermijnschuld uitgegeven door Eurogrid. Dienovereenkomstig is de **netto financiële schuld** gedaald tot € 1.272,9 miljoen ten opzichte van eind 2017. Deze omvat een EEG-kaspositie van € 859,4 miljoen.

(5) De Groep past de volledige retroactieve methode van IFRS 15 toe, wat resulteert in aangepaste vergelijkende cijfers voor het boekjaar 2017.

Niet-gereguleerde segment van de Groep (inclusief NemoLink)

(in miljoen EUR)	2017	2018
Totaal opbrengsten	19,8	13,9
EBITDA	(2,6)	(7,9)
EBIT	(3,0)	(8,9)
Niet-recurrente elementen	0,0	(3,3)
Genormaliseerde EBIT	(3,0)	(5,6)
Netto financieringslasten	0,6	1,3
Genormaliseerde winst	(4,9)	(7,8)
Nettowinst	(4,9)	(3,5)
Waarvan toe te rekenen aan de Elia Groep	(4,1)	(2,8)
Balanstotaal	594,4	1.677,9
Eigen vermogen	334,7	1.052,7
Netto financiële schuld	171,4	507,6

De **niet-gereguleerde opbrengsten** daalden met 29,9% ten opzichte van 2017. Dat kwam vooral door de opbrengsten van EGI die daalden van € 13,2 miljoen naar € 9,5 miljoen, doordat er minder 'owner engineering'-diensten werden geleverd dan in 2017. Verder heeft de verkoop in 2018 van het Training and Research Centre for Power Systems Security (GridLab) aan DNV GL geleid tot lagere opbrengsten (daling met € 1,0 miljoen).

Een **genormaliseerd bedrijfsverlies (EBIT)** van € 5,6 miljoen werd gegenereerd door hogere niet-gereguleerde kosten en de lagere bijdrage van EGI, gedeeltelijk gecompenseerd door een beperkte bijdrage van Nemo Link (aangezien nog niet operationeel in 2018). Het gerapporteerde bedrijfsverlies steeg nog meer uitgesproken tot € 8,9 miljoen aangezien de acquisitie van Eurogrid niet-recurrente kosten genereerde van € 3,3 miljoen met betrekking tot juridische kosten en advieskosten.

Het **netto financiële inkomen** steeg naar €1,3 miljoen, hoofdzakelijk als gevolg van de acquisitie van een bijkomende deelneming in Eurogrid, wat wordt beschouwd als niet-gereguleerde financiering en daardoor geen impact heeft op de tarieven. De herwaardering van de oorspronkelijke participatie van 60% van de groep in Eurogrid naar reële waarde, leidde tot de opname van een financiële eenmalige winst van € 9,2 miljoen, gedeeltelijk gecompenseerd door de financiële kosten van de financiering van deze transactie. Eerst werd een overbruggingskrediet van € 968,1 miljoen gesloten, wat leidde tot financiële uitgaven van € 1,8 miljoen. In augustus werd het overbruggingskrediet met succes geherfinancierd door de uitgifte van een obligatielening van € 300 miljoen (coupon 1,50%) en een hybride lening van € 700 miljoen (coupon 2,75%). Terwijl de hybride lening geen impact heeft op de winst (opgebouwde dividenden worden rechtstreeks in het eigen vermogen verwerkt), zijn er voor de obligatielening € 2,6 miljoen rentekosten opgenomen. Bovendien werd de mid-swaprate voor zowel de obligatielening als de hybride lening volledig afgedekt. De afwikkeling van de hedge gekoppeld aan de hybride lening resulteerde in een eenmalig financieel verlies van € 3,2 miljoen.

Het **genormaliseerde nettoverlies** steeg tot € 7,8 miljoen en heeft vooral te maken met de financieringskosten voor de acquisitie van Eurogrid (- € 3,5 miljoen), een lager resultaat van EGI (afname met € 0,5 miljoen) en hogere niet-gereguleerde kosten. Aangezien Nemo Link in 2018 nog niet operationeel was, was de nettobijdrage van Nemo Link beperkt tot € 0,7 miljoen. Rekening houdend met eenmalige elementen, daalde het gerapporteerde nettoverlies tot € 3,5 miljoen aangezien de herwaardering van de oorspronkelijke participatie in Eurogrid van de groep naar reële waarde (+ € 9,2 miljoen) gedeeltelijk werd gecompenseerd door acquisitie-gerelateerde uitgaven en eenmalige financierings- en hedgingkosten (- € 4,9 miljoen).

De totale **activa** stegen met € 1.083,5 miljoen naar € 1.677,9 miljoen onder impuls van de gestegen participatie in Eurogrid waarop een goodwill van € 703,3 miljoen werd opgenomen. Bijgevolg steeg de netto financiële schuld naar € 507,6 miljoen en weerspiegelt ze hoofdzakelijk de obligatielening die werd gesloten om de bijkomende participatie van 20% in Eurogrid te financieren.

Niet-recurrente elementen - reconciliatietabel

PERIODE EINDIGEND PER 31 DEC. 2018 (in miljoen EUR)	ELIA TRANSMISSIE	50HERTZ TRANSMISSIE (100%)	NIET- GEREGULEERD (100%)	CONSOLIDATIE HERWERKINGEN	ELIA GROEP
EBIT - Niet-recurrente elementen					
Afrekeningsmechanisme vorig jaar	0,0	(2,8)	0,0	1,4	(1,4)
Vermogensmutatiemethode 50Hertz (60% nettowinst)	0,0	0,0	0,0	(0,6)	(0,6)
Ingebruikstelling Offshore	0,0	33,3	0,0	0,0	33,3
Energie bonussen	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1
Kosten acquisitie Eurogrid	0,0	0,0	(3,3)	0,0	(3,3)
Totaal EBIT niet-recurrente elementen	0,0	30,6	(3,3)	0,8	28,1
Niet-recurrent nettofinancieringslasten	0,0	0,0	(3,8)	0,0	(3,8)
Herwaardering participatie Eurogrid International	0,0	0,0	9,2	0,0	9,2
Totaal Voor Winstbelastingen - niet-recurrente elementen	0,0	30,6	2,1	0,8	33,5
Impact fiscale hervorming op uitgestelde belastingen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Belastingimpact	0,0	(9,0)	2,2	(0,4)	(7,3)
Nettowinst - niet-recurrente elementen	0,0	21,6	4,3	0,4	26,3

PERIODE EINDIGEND PER 31 DEC 2017 (in miljoen EUR)	ELIA TRANSMISSIE	50HERTZ TRANSMISSIE (100%)	NIET- GEREGULEERD (100%)	CONSOLIDATIE HERWERKINGEN	ELIA GROEP
EBIT - Niet-recurrente elementen					
Afrekeningsmechanisme vorig jaar	0,0	(4,6)	0,0	4,6	0,0
Vermogensmutatiemethode 50Hertz (60% nettowinst)	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
Energie bonussen	0,0	4,8	0,0	(4,8)	0,0
Totaal EBIT niet-recurrente elementen	0,0	0,2	0,0	(0,1)	0,1
Impact fiscale hervorming op uitgestelde belastingen	5,0	0,0	0,0	0,0	5,0
Belastingimpact	0,0	(0,1)	0,0	0,1	0,0
Nettowinst - niet-recurrente elementen	5,0	0,1	0,0	(0,1)	5,1

Na de verwerving van het bijkomende belang van 20% in Eurogrid International, nam het niet-gereguleerde segment (inclusief NemoLink) een niet-recurrente winst op van € 4,3 miljoen, als de herwaardering naar de reële waarde van de initiële deelname van de Groep in Eurogrid (€ 9,2 miljoen) werd gedeeltelijk gecompenseerd door acquisitiegerelateerde uitgaven en niet-recurrente financierings- en afdekingskosten (- € 4,9 miljoen)

Bij 50Hertz Transmission zijn deze posten voornamelijk gekoppeld aan de gedeeltelijke inbedrijfstelling van het Ostwind 1-project (€ 33,3 miljoen) en een bonus voor het efficiënte beheer van hernieuwbare energie (€ 0,1 miljoen), gedeeltelijk gecompenseerd door wettelijke afwikkeling van voorgaande jaren (- € 2,8 miljoen).

Reporting parameters

Maatschappelijke zetel

Dit verslag beperkt zich tot Elia System Operator en Elia Asset, die onder de naam Elia als één economische entiteit handelen, en tot 50Hertz Transmission.

De maatschappelijke zetel van Elia System Operator en Elia Asset is gevestigd
Keizerslaan 20
1000 Brussel, België

De maatschappelijke zetel van 50Hertz GmbH is gevestigd
Heidestraße 2
D-10557 Berlin, Duitsland

De maatschappelijke zetel van Eurogrid International is gevestigd
Joseph Stevensstraat, 7
1000 Brussel, België

De maatschappelijke zetel van Elia Grid International is gevestigd
Joseph Stevensstraat, 7
1000 Brussel, België

Verslaggevingsperiode

Dit verslag behelst de periode van 1/1/2018 tot 31/12/2018.

Contact

Group Communications and Reputation
Marleen Vanhecke
T + 32 486 49 01 09
Keizerslaan 20
1000 Brussel
info@elia.be
T +32 2 546 72 41

Hoofdzetels Elia groep

Keizerslaan, 20, B-1000 Brussel
T +32 2 546 70 11
F +32 2 546 70 10
info@elia.be

Heidestraße 2
10557 Berlin
T +49 30 5150 0
F +49 30 5150 2199
info@50hertz.com

Concept en eindredactie

Elia Group Communication and Reputation

Grafische vormgeving

www.chriscom.be

Verantwoordelijke uitgever

Pascale Fonck

Ce document est également disponible en français.
This document is also available in English.

We willen iedereen bedanken die meegewerkt heeft aan de samenstelling van dit jaarverslag.

Scan de code
en bezoek ons
downloadcenter

Time to accelerate

Corporate Governance en
Financieel Verslag 2018

Inhoud

Corporate governance verklaring*	2
Board of directors	2
Samenstelling van de organen op 31 december 2018	3
Remuneratieverslag	11
Risico's en onzekerheden waarmee het bedrijf wordt geconfronteerd	16
Kenmerken van de systemen voor interne controle en risicobeheer	20
Geconsolideerde Jaarrekening*	24
Geconsolideerde Jaarrekening	26
Toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening	31
Verslag van het college van commissarissen over de geconsolideerde jaarrekening	95
Informatie met betrekking tot de moederverenootschap	99

* Deze hoofdstukken vormen het jaarverslag cf. artikel 119 Wetboek van vennootschappen.

Gereguleerde informatie, bekendmaking 12 april 2019, na beurstijd.

Corporate governance verklaring

Elia voldoet aan specifieke verplichtingen betreffende transparantie, neutraliteit en niet-discriminatie ten opzichte van al haar stakeholders.

De corporate governance bij Elia steunt op twee pijlers:

- de Corporate Governance Code¹ van 2009 die Elia als haar referentiecode heeft aangenomen;
- de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt en het koninklijk besluit van 3 mei 1999 betreffende het beheer van het elektriciteits-transmissienet die van toepassing zijn op Elia als transmissienetbeheerder.

RAAD VAN BESTUUR

Bernard Gustin

Claude Grégoire

Geert Versnick

Michel Allé

Luc De Temmerman

Frank Donck

Cécile Flandre

Philip Heylen

Luc Hujoel

Roberte Kesteman

Jane Murphy

Dominique Offergeld

Rudy Provoost

Saskia Van Uffelen

SAMENSTELLING VAN DE ORGANEN OP 31 DECEMBER 2018

Raad van bestuur

VOORZITTER

- Bernard Gustin, onafhankelijk bestuurder

VICEVOORZITTERS²

- Claude Grégoire, bestuurder benoemd op voorstel van Publi-T
- Geert Versnick, bestuurder benoemd op voorstel van Publi-T

BESTUURDERS

- Michel Allé, onafhankelijk bestuurder
- Luc De Temmerman, onafhankelijk bestuurder
- Frank Donck, onafhankelijk bestuurder
- Cécile Flandre, bestuurder benoemd op voorstel van Publi-T
- Claude Grégoire, bestuurder benoemd op voorstel van Publi-T
- Bernard Gustin, onafhankelijk bestuurder
- Philip Heylen, bestuurder benoemd op voorstel van Publi-T
- Luc Hujoel, bestuurder benoemd op voorstel van Publi-T
- Roberte Kesteman, onafhankelijk bestuurder
- Jane Murphy, onafhankelijk bestuurder
- Dominique Offergeld, bestuurder benoemd op voorstel van Publi-T
- Rudy Provoost, bestuurder benoemd op voorstel van Publi-T
- Saskia Van Uffelen, onafhankelijk bestuurder
- Geert Versnick, bestuurder benoemd op voorstel van Publi-T

VERTEGENWOORDIGSTER VAN DE FEDERALE REGERING MET EEN ADVISERENDE STEM

- Nele Roobrouck

Adviserende comités van de raad van bestuur

CORPORATE GOVERNANCE COMITÉ³

- Luc Hujoel, voorzitter
- Luc De Temmerman
- Frank Donck
- Philip Heylen
- Jane Murphy

AUDITCOMITÉ⁴

- Michel Allé, voorzitter
- Frank Donck
- Roberte Kesteman
- Dominique Offergeld
- Rudy Provoost

VERGOEDINGSCOMITÉ⁵

- Luc De Temmerman, voorzitter
- Philip Heylen
- Roberte Kesteman
- Dominique Offergeld
- Saskia Van Uffelen

STRATEGISCH COMITÉ⁶

- Rudy Provoost, voorzitter
- Claude Grégoire
- Bernard Gustin
- Luc Hujoel
- Geert Versnick
- Michel Allé, permanent genodigde

College van commissarissen

- KPMG Bedrijfsrevisoren burg. cvba, vertegenwoordigd door Alexis Palm
- Ernst & Young Bedrijfsrevisoren burg. cvba, vertegenwoordigd door Patrick Rottiers

Directiecomité

- Chris Peeters, voorzitter en Chief Executive Officer
- Markus Berger, Chief Infrastructure Officer
- Patrick De Leener, Chief Customers, Market & System Officer
- Frédéric Dunon, Chief Assets Officer
- Pascale Fonck, Chief External Relations Officer
- Peter Michiels, Chief Human Resources & Internal Communication Officer
- Ilse Tant, Chief Community Relations Officer
- Catherine Vandenborre, Chief Financial Officer

Algemeen secretaris

- Aude Gaudy

² Claude Grégoire en Geert Versnick werden als vicevoorzitters benoemd vanaf 22 maart 2018.

³ Saskia Van Uffelen was lid van het corporate governance comité tot 22 maart 2018. Luc De Temmerman werd benoemd als lid van het corporate governance comité vanaf 22 maart 2018.

⁴ Michel Allé, voorzitter ad interim van het auditcomité, werd benoemd als voorzitter van het auditcomité vanaf 22 maart 2018. Luc De Temmerman en Geert Versnick waren leden van het auditcomité tot 22 maart 2018. Roberte Kesteman en Rudy Provoost werden benoemd als leden van het auditcomité vanaf 22 maart 2018.

⁵ Claude Grégoire was lid van het vergoedingscomité tot 22 maart 2018. Philip Heylen, Roberte Kesteman en Dominique Offergeld werden benoemd als leden van het vergoedingscomité vanaf 22 maart 2018.

⁶ Het strategisch comité werd samengesteld door de buitengewone algemene vergadering van 15 maart 2018. De leden van het strategisch comité werden vanaf die datum benoemd.

Raad van bestuur

De raden van bestuur van Elia System Operator en van Elia Asset zijn elk samengesteld uit 14 leden die geen uitvoerende functie vervullen bij Elia System Operator noch bij Elia Asset.

Dezelfde bestuurders zetelen in de raden van bestuur van beide vennootschappen.

De helft van de bestuurders zijn onafhankelijke bestuurders die voldoen aan de voorwaarden zoals omschreven in artikel 526ter van het Wetboek van vennootschappen, in artikel 2(30) van de wet van 29 april 1999 met betrekking tot de organisatie van de elektriciteitsmarkt en in de statuten. Zij hebben een gunstig eensluidend advies over hun onafhankelijkheid ontvangen van de CREG. De andere helft van de bestuurders zijn niet-onafhankelijke bestuurders, benoemd door de algemene vergadering op voorstel van Publi-T, op grond van de huidige samenstelling van het aandeelhouderschap (zie hiervoor de sectie 'Structuur van het aandeelhouderschap' op pagina 80 van deze verklaring).

Overeenkomstig de wettelijke en statutaire bepalingen, worden de raden van bestuur van Elia System Operator en Elia Asset ondersteund door vier comités: het corporate governance comité, het auditcomité, het vergoedingscomité en het strategisch comité, waarvan de

samenstelling identiek is voor Elia System Operator en Elia Asset. De raden van bestuur zien erop toe dat deze comités efficiënt werken.

Overeenkomstig de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt, bepalen het Wetboek van vennootschappen en de statuten van Elia System Operator en Elia Asset dat de raad van bestuur bestaat uit minstens één derde (1/3) leden van het andere geslacht. Deze regel van één derde (1/3) wordt op evenredige wijze toegepast op de onafhankelijke bestuurders en de niet-onafhankelijke bestuurders.

Bovendien, in overeenstemming met de Corporate Governance Code 2009, het Huishoudelijk Reglement van de raad van bestuur en de Wet van 3 september 2017 betreffende de bekendmaking van niet-financiële informatie en informatie inzake diversiteit door bepaalde grote vennootschappen en groepen, is de samenstelling van de raad van bestuur gebaseerd op genderdiversiteit en diversiteit in het algemeen, evenals op de complementariteit van vaardigheden, ervaringen en kennis.

Bij de zoektocht naar en benoeming van nieuwe bestuurders wordt bijzondere aandacht besteed aan diversiteitsparameters in termen van leeftijd, geslacht en complementariteit.

Wijzigingen in de samenstelling van de raad van bestuur

De samenstelling van de raad van bestuur werd in 2018 niet gewijzigd.

Duur, vervalddag van mandaten en procedure van benoeming

De bestuurders van Elia System Operator en van Elia Asset worden (her)benoemd voor een duur van 6 jaar.

De mandaten van alle bestuurders verstrijken na afloop van de gewone algemene vergadering van Elia System Operator en van Elia Asset van 2023 met betrekking tot het boekjaar afgesloten op 31 december 2022, met uitzondering van de bestuurders die hieronder worden vermeld, voor wie de vervalddatum van het mandaat verschillend is.

De mandaten van Luc De Temmerman, Frank Donck, Luc Hujol, Saskia Van Uffelen en Geert Versnick als bestuurders van Elia System Operator en van Elia Asset verstrijken na afloop van de gewone algemene vergadering van deze vennootschappen van 2020 met betrekking tot het boekjaar afgesloten op 31 december 2019.

Het mandaat van Michel Allé als onafhankelijke bestuurder van Elia System Operator en van Elia Asset verstrijkt na afloop van de gewone algemene vergadering van deze vennootschappen van 2022 met betrekking tot het boekjaar afgesloten op vrijdag 31 december 2021.

De termijn van zes jaar van het mandaat van de bestuurders, die afwijkt van de termijn van vier jaar die wordt aanbevolen door de Corporate Governance Code, is gerechtvaardigd wegens de specifieke kenmerken en de technische, financiële en juridische complexiteit die eigen zijn aan de taken van de transmissie-netbeheerder en die een langere ervaring in deze materie vereisen.

Ter herinnering, er gelden specifieke corporate governance voorschriften voor de benoeming van de onafhankelijke en niet-onafhankelijke bestuurders van de raden van bestuur van Elia System Operator en Elia Asset, alsook voor de samenstelling en werking van hun comités. Deze bepalingen zijn vastgesteld door de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt en de statuten van deze vennootschappen.

De wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt heeft aan het corporate governance comité een belangrijke taak gegeven bij het voorstellen van onafhankelijke kandidaat-bestuurders. Zij worden benoemd op basis van een door het corporate governance comité opgestelde lijst van kandidaten. Het comité onderzoekt het up-to-date *curriculum vitae* van elke kandidaat en hun verklaring op eer inzake de onafhankelijkheidscriteria vereist door de wettelijke en statutaire bepalingen die op Elia van toepassing zijn. De algemene vergadering benoemt vervolgens de onafhankelijke bestuurders. Deze benoemingen worden voorgelegd aan de CREG, die eensluidend advies moet uitbrengen over de onafhankelijkheid van elke onafhankelijke bestuurder. Er wordt een soortgelijke procedure toegepast in het geval er een mandaat van onafhankelijk bestuurder zou openvallen in de loop van het mandaat en de raad van bestuur één van de door het corporate governance comité voorgestelde kandidaten zou coöpteren.

Het corporate governance comité oefent dus de functies van een benoemingscomité uit voor de benoeming van de onafhankelijke bestuurders. Wat de benoeming van de niet-onafhankelijke bestuurders betreft, is er geen benoemingscomité dat aanbevelingen formuleert aan de raad van bestuur. Deze situatie wijkt dus af van de voorschriften van de Corporate Governance Code. Deze afwijking wordt verantwoord doordat de raad van bestuur in de mate van het mogelijke steeds tracht een consensus te bereiken. Meer nog, geen enkele belangrijke beslissing kan worden genomen zonder een meerderheid te bereiken binnen de groep van onafhankelijke bestuurders en de groep van niet-onafhankelijke bestuurders.

Activiteitenverslag van de raad van bestuur

GRI 102-19, GRI 102-26

De raad van bestuur oefent ten minste de volgende (niet-exhaustief opgesomde) bevoegdheden uit:

- hij bepaalt het algemeen, financieel en dividendbeleid van de vennootschap, alsook de waarden en de strategie van de vennootschap; bij het omzetten van de waarden en strategieën in de voornaamste beleidslijnen houdt de raad van bestuur rekening met de maatschappelijke verantwoordelijkheid van

de onderneming ('corporate social responsibility'), met genderdiversiteit en met diversiteit in het algemeen;

- hij oefent de bevoegdheden uit die hem worden toegekend door of krachtens het Wetboek van vennootschappen, door de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt en door de statuten;

- hij stelt alle handelingen die nuttig of noodzakelijk zijn om het maatschappelijk doel te verwezenlijken, met uitzondering van de bevoegdheden die door de wet of door de statuten aan de algemene vergadering zijn voorbehouden;

- hij oefent toezicht uit. In dit kader oefent hij onder meer algemene controle uit op het directiecomité met inachtneming van de wettelijke beperkingen op het vlak van de toegang tot de commerciële en andere vertrouwelijke gegevens betreffende de netgebruikers en de werking ervan, in het kader van dit toezicht maakt hij eveneens over de manier waarop de activiteit van de onderneming gevoerd wordt en zich ontwikkelt om zo na te gaan of de vennootschap correct beheerd wordt. Bovendien monitort en evalueert hij de efficiëntie van de adviserende comités van de raad en de manier waarop de activiteit verloopt.

In 2018 vergaderde de raad van bestuur van Elia System Operator negen keer en de raad van bestuur van Elia Asset acht keer. De raad van bestuur boog zich met name over de strategische dossiers (in het bijzonder het dossier met het oog op het verwerven van een bijkomende participatie van 20% in Eurogrid International CVBA, de holdingmaatschappij van de Duitse TNB 50Hertz Transmission GmbH), de financiële en regulatoire situatie van de vennootschap en haar dochterondernemingen en de evolutie van grote investeringsprojecten.

Indien een lid niet aanwezig kan zijn, laat hij zich in het algemeen vertegenwoordigen. Overeenkomstig artikel 19.4 van de statuten van Elia System Operator en artikel 18.4 van de statuten van Elia Asset kan een lid dat belet of afwezig is aan een ander lid van de raad schriftelijk volmacht geven om hem op een bepaalde vergadering van de raad van bestuur te vertegenwoordigen en er in zijn plaats te stemmen. Geen enkele volmachtouder mag echter meer dan twee bestuurders vertegenwoordigen.

Evaluatie

De evaluatieprocedure van de raad van bestuur werd uitgevoerd in overeenstemming met principe 4 van de Corporate Governance Code die de vennootschap heeft aanvaard als haar referentiecodel.

Naar aanleiding van de nieuwe methode voor de evaluatie van de werking van de raad van bestuur (met inbegrip van een evaluatie van de globale bijdrage van de bestuurders), die van zijn comités, alsook van de interactie tussen de raad van bestuur en het directiecomité, die goedgekeurd werd op 27 september 2018, wordt deze evaluatie bij Elia uitgevoerd aan de hand van een transparante en periodieke procedure waarbij de bestuurders een evaluatievragenlijst invullen, gevolgd door een individueel gesprek met de voorzitter van de raad van bestuur en de voorzitter van het corporate governance comité. De resultaten worden besproken door de raad van bestuur en desgevallend worden gepaste maatregelen genomen op de punten die kunnen worden verbeterd. Elia heeft eind 2018 een evaluatie van de werking van de raad van bestuur georganiseerd. De resultaten van deze evaluatie zullen begin 2019 besproken worden.

College van commissarissen

De gewone algemene vergadering van Elia System Operator en van Elia Asset heeft op 16 mei 2017 Ernst & Young Bedrijfsrevisoren burg. cvba en KPMG Bedrijfsrevisoren burg. cvba herbenoemd als commissarissen van deze vennootschappen en dit voor een periode van drie jaar. Hun mandaat verstrijkt na afloop van de gewone algemene vergadering van Elia System Operator en van Elia Asset van 2020 met betrekking tot het boekjaar afgesloten op 31 december 2019.

Ernst & Young Bedrijfsrevisoren burg. cvba werd voor de uitoefening van dit mandaat vertegenwoordigd door Patrick Rottiers.

KPMG Bedrijfsrevisoren burg. cvba werd voor de uitoefening van dit mandaat vertegenwoordigd door Alexis Palm.

Diversiteit binnen de raad van bestuur		
Aantal personen in de raad van bestuur van Elia System Operator en van Elia Asset op 31 december 2018	Eenheid	2018
Mannen	35 - 55 jaar	3
	≥ 55 jaar	6
Vrouwen	35 - 55 jaar	2
	≥ 55 jaar	3

Belangrijke gebeurtenissen in 2018

Oprichting van een ad hoc raadgevend comité

De raad van bestuur heeft de oprichting goedgekeurd van een ad hoc raadgevend comité in overeenstemming met artikel 522 van het Wetboek van vennootschappen. Het doel van het ad hoc raadgevend comité was de raad van bestuur en het directiecomité bij te staan in het uitoefenen van het voorkeurecht van Elia System Operator om een bijkomende participatie van 20% te verwerven in Eurogrid International CVBA, de holding-maatschappij van de Duitse TNB 50Hertz Transmission GmbH. Dankzij deze transactie heeft Elia nu 80% van Eurogrid International CVBA in handen.

Het ad hoc raadgevend comité bestond uit Bernard Gustin (voorzitter), Michel Allé, Luc Hujol, Roberte Kesteman en Geert Versnick.

Statutenwijzigingen naar aanleiding van de vaststelling van de kapitaalverhoging voorbehouden aan het personeel

De buitengewone algemene vergadering van Elia System Operator van 15 mei 2018 heeft het voorstel tot kapitaalverhoging voorbehouden aan het personeel van de vennootschap en van haar Belgische dochtervennootschappen goedgekeurd.

Deze kapitaalverhoging werd in twee delen uitgevoerd, met name in december 2018 en in maart 2019, voor een totaal maximumbedrag van 6 miljoen € (maximum 5.300.000 € in 2018 en maximaal 700.000 € in 2019), door de uitgifte van nieuwe aandelen van categorie B, met opheffing van het voorkeurecht van de bestaande aandeelhouders ten gunste van de personeelsleden van de vennootschap en van haar Belgische dochtervennootschappen, in voorkomend geval onder de fractiewaarde van de bestaande aandelen van dezelfde categorie.

De buitengewone algemene vergadering heeft beslist om voor de kapitaalverhoging van 2018 de uitgifteprijs vast te stellen op een bedrag gelijk aan het gemiddelde van de slotkoersen van de laatste dertig kalenderdagen voorafgaand aan 25 oktober 2018, verminderd met 16,66 %.

De kapitaalverhoging 2018 werd verwezenlijkt ten belope van een totaal bedrag (inclusief uitgiftepremie) van 5.295.971,16 €. Er werden 114.039 aandelen van categorie B van Elia System Operator uitgegeven.

Als gevolg van de kapitaalverhoging 2018 werden de artikelen 4.1 en 4.2 van de statuten van Elia System Operator met betrekking tot het maatschappelijk kapitaal en het aantal aandelen op 20 december 2018 gewijzigd.

De recentste versie van de statuten van Elia System Operator is integraal beschikbaar op de website van de vennootschap (www.elia.be, onder 'Elia', 'Corporate Governance', 'Documenten').

Oprichting van een strategisch comité

De buitengewone algemene vergadering van Elia System Operator en Elia Asset van 15 mei 2018 heeft het voorstel met betrekking tot het oprichten van een strategisch comité goedgekeurd.

Het strategisch comité heeft een raadgevende rol en heeft als taak het formuleren van aanbevelingen op het vlak van de strategie aan de raad van bestuur.

Het comité heeft aldus de volgende taken:

- het identificeren en onderzoeken van de marktevoluties en contextuele factoren die op middellange en lange termijn een invloed kunnen uitoefenen op de strategische koers van Elia Groep en op de daaraan verbonden strategische keuzes en prioriteiten;
- het voorbereiden en onderhouden van de dialoog over de belangrijkste onderwerpen en de daaraan verbonden opties en scenario's die relevant zijn voor de strategie van Elia Groep op middellange en lange termijn;
- het ontwikkelen en indienen van voorstellen betreffende de essentiële strategische keuzes en prioriteiten die bepalend zijn voor Elia Groep in de toekomst op middellange en lange termijn.

De leden van het strategisch comité ontvangen geen vergoeding, behalve de voorzitter, die vergoed wordt op dezelfde manier als de voorzitters van de andere raadgevende comités van de raad van bestuur.

Als gevolg van de oprichting van het strategisch comité werd een nieuw artikel 16*bis* toegevoegd aan de statuten van Elia System Operator.

De recentste versie van de statuten van Elia System Operator is integraal beschikbaar op de website van het bedrijf (www.elia.be, onder 'Elia', 'Corporate Governance', 'Documenten').

Andere opvallende gebeurtenissen

Raadpleeg pagina's 20 tot 25 van het Elia groep Activiteitenverslag 2018 voor andere opvallende gebeurtenissen in 2018.

Vergoedingscomité

Naast zijn gebruikelijke bevoegdheden ter ondersteuning van de raad van bestuur heeft het vergoedingscomité krachtens artikel 526*quater* van het Wetboek van vennootschappen, de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt en de statuten eveneens de taak om aan de raad van bestuur aanbevelingen te formuleren over het remuneratiebeleid en de individuele remuneratie van de leden van het directiecomité en de bestuurders. Daarnaast stelt het vergoedingscomité een remuneratieverslag op dat door het comité wordt toegelicht op de gewone algemene vergadering.

Het vergoedingscomité van Elia System Operator is zes keer bijeengekomen in 2018⁷. Het vergoedingscomité van Elia Asset is vijf keer bijeengekomen in 2018.

Eenmaal per jaar evalueert de vennootschap haar kaderpersoneel in overeenstemming met haar performancemanagementbeleid. Dit beleid is ook van toepassing op de leden van het directiecomité. Op deze manier evalueert het vergoedingscomité de leden van het directiecomité op basis van een aantal kwantitatieve en kwalitatieve collectieve en individuele doelstellingen, eveneens rekening houdend met de feedback van de interne en externe stakeholders.

Het dient aangestipt dat het variabele gedeelte van de vergoedingen van het directiecomité werd aangepast om rekening te houden met de invoering van de meerjarentarieven. Het gevolg hiervan is dat het remuneratiebeleid voor de leden van het directiecomité sinds 2008 onder andere een jaarlijkse variabele vergoeding en een deelneming op lange termijn omvat, gespreid over de duur van

de meerjarige regelgeving. De jaarlijkse variabele vergoeding in verband met de strategie van Elia Groep bestaat uit twee delen: de realisatie van kwantitatieve collectieve doelstellingen en de persoonlijke prestaties, waaronder de voortgang in collectieve infrastructuurprojecten, veiligheid en AIT ('Average Interruption Time' - gemiddelde tijd van onderbreking van de elektriciteitsvoorziening)⁸.

Het vergoedingscomité heeft ook het voorstel van collectieve doelstellingen voor het directiecomité voor het jaar 2018 goedgekeurd. Bovendien heeft het vergoedingscomité het remuneratieverslag, dat deel uitmaakt van het jaarverslag betreffende het jaar 2017 goedgekeurd en heeft het een positief advies geformuleerd over de kapitaalverhoging ten behoeve van het personeel. Voorts is het vergoedingscomité een denkoefening begonnen over de leidende beginselen van het vergoedingsbeleid van de kaderleden van de groep. Dit zal worden voortgezet in 2019.

Auditcomité

Naast zijn gebruikelijke bevoegdheden ter ondersteuning van de raad van bestuur heeft het auditcomité, krachtens artikel 526*bis* van het Wetboek van vennootschappen, de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt en de statuten, met name de volgende taken:

- de rekeningen onderzoeken en de budgetten controleren;
- het proces van financiële verslaggeving opvolgen;
- de doeltreffendheid van de systemen voor interne controle en risicobeheer van de vennootschap nagaan;
- de interne audits en hun doeltreffendheid opvolgen;
- de wettelijke controle van de jaarrekeningen opvolgen;
- de onafhankelijkheid van de commissarissen beoordelen en nagaan;
- voorstellen formuleren aan de raad van bestuur voor de benoeming en herverkiezing van de commissarissen en de voorwaarden van hun aanstelling;
- in voorkomend geval een onderzoek instellen naar de kwesties die aanleiding geven tot het ontslag van de commissarissen en aanbevelingen formuleren voor acties die in dit verband vereist zijn;
- de aard en de reikwijdte nagaan van de niet-auditdiensten die de commissarissen verstrekken;

- de doeltreffendheid van de externe auditprocessen nagaan.

Krachtens artikel 96, §1,9° van het Wetboek van vennootschappen en de statuten moet dit verslag de verantwoordelijkheid bevatten van de onafhankelijkheid en van de deskundigheid op het gebied van boekhouding en audit van ten minste één lid van het auditcomité. Het huishoudelijk reglement van het auditcomité bepaalt in dit opzicht dat alle leden van het auditcomité over voldoende noodzakelijke ervaring en competenties beschikken om hun rol in het auditcomité te kunnen vervullen, met name op het vlak van boekhouding, audit en financiën. Op grond van dit reglement moet de beroepservaring van minstens twee leden van het auditcomité in dit verslag worden toegelicht.

De ervaring van Michel Allé, de voorzitter van het auditcomité, alsook van Dominique Offergeld, lid van het auditcomité, wordt hieronder in detail beschreven.

Michel Allé (onafhankelijk bestuurder van Elia System Operator en van Elia Asset sinds 17 mei 2016 en voorzitter van het auditcomité) is van opleiding burgerlijk ingenieur in de fysica en heeft ook een master in de economie (beide behaald aan de Université Libre de Bruxelles). Behalve zijn academische carrière als professor economie en financiën (Solvay Brussels School, Polytechnische school van de ULB) heeft hij vele jaren gewerkt als financieel directeur. In 1979 begon hij zijn carrière bij de diensten van de Belgische eerste minister, als adviseur in de afdeling voor de planning van het wetenschapsbeleid. Vanaf 1982 was hij directeur van het nationale R&D-programma inzake energie en daarna directeur van innovatieve ondernemingen. In 1987 voegde hij zich bij de COBEP A Group, waar hij verschillende functies uitoefende en met name vicevoorzitter was van Mosane van 1992 tot 1995. Van 1995 tot 2000 was hij lid van het directiecomité van de COBEP A Group. Daarna was hij financieel directeur van BIAC (tussen 2001 en 2005) en van de NMBS (tussen 2005 en 2015). Hij heeft ook ruime ervaring als bestuurder, aangezien hij met name bestuurder was of nog is bij Telenet, Zetes, Eurvest, Mobistar en D'leteren. Hij maakte deel uit van het auditcomité van Telenet en was voorzitter van het auditcomité van Zetes.

Dominique Offergeld (niet-onafhankelijk bestuurder van Elia System Operator en van Elia Asset) behaalde een diploma in economische en sociale wetenschappen (richting openbare economie) aan de Université Notre Dame de la Paix in Namen. Ze volgde meerdere extra-universitaire programma's, waaronder het General Management Program aan het Cedep (INSEAD) in Fontainebleau (Frankrijk). Ze begon haar carrière in 1988 bij de Generale Bank (nu BNP Paribas Fortis), in het departement bedrijfsfinanciering en werd in 1999 benoemd tot deskundige van de viceminister-president en minister van Economische Zaken van het Waals Gewest. In 2001 werd ze adviseur van de vicepremier en van de minister van Buitenlandse Zaken. Tussen 2004 en 2005 was ze adjunct-directeur van het kabinet van de minister van Energie, vervolgens werd ze in 2005 algemeen adviseur van de NMBS-Holding. Ze was bestuurder van (onder andere) Publigaz en regeringscommissaris bij Fluxys. Ze was ook voorzitter van de raad van bestuur en het auditcomité van de NMBS. Tussen 2014 en 2016 was ze directrice van de strategische cel van de minister van Mobiliteit, belast met Belgocontrol en de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen. Ze was financieel directrice van ORES cvba, een functie die ze ook tussen 2008 en 2014 uitoefende en die ze opnieuw uitoefent sinds augustus 2016.

Het auditcomité is bevoegd om een onderzoek in te stellen in alle aangelegenheden die het aanbelangt. Het beschikt daartoe over de nodige werkmiddelen, heeft toegang tot alle informatie, met uitzondering van de vertrouwelijke commerciële gegevens betreffende de netgebruikers en kan advies inwinnen bij interne en externe experts.

Het auditcomité heeft in 2018 zeven keer vergaderd.

Het comité heeft de jaarrekeningen van 2017 onderzocht, zowel in Belgian GAAP als in IFRS. Het heeft ook de halfjaarlijkse resultaten van 30 juni 2018 en de kwartaalresultaten van 2018 geanalyseerd conform de Belgian GAAP en de IFRS-regels. Het comité heeft eveneens de twee projecten opgevolgd met betrekking tot het uitoefenen van het voorkeurecht van Elia System Operator om een bijkomende participatie van 20% te verwerven in Eurogrid International CVBA, de holding-maatschappij van de Duitse TNB 50Hertz Transmission GmbH en hun impact op de financiering van de Groep.

⁷ Waarvan één vergadering voor notaris om de kapitaalverhoging voorbehouden aan het personeel vast te stellen.

⁸ Leveringsbetrouwbaarheidsindicator: aantal minuten per consument per jaar.

Het comité heeft kennisgenomen van de uitgevoerde interne audits en aanbevelingen.

Het comité volgt daarnaast een actieplan voor elke uitgevoerde audit, om de efficiëntie, de traceerbaarheid en sensibilisering voor de geauditeerde domeinen te verbeteren en bijgevolg de eraan verbonden risico's te beperken en te verzekeren dat de controleomgeving en het risicobeheer adequaat zijn. Het comité heeft de verschillende actieplannen opgevolgd vanuit verschillende invalshoeken (planning, resultaten, prioriteiten) en dit, onder andere, op basis van een activiteitenverslag van de dienst interne audit. Het auditcomité heeft kennisgenomen van de strategische risico's en risicoanalyses ad hoc op basis van de omgeving waarin de Groep evolueert. Het auditcomité heeft regelmatig de conformiteit van de non-audit diensten met de wettelijke vereisten onderzocht.

Corporate governance comité

Naast zijn gebruikelijke bevoegdheden ter ondersteuning van de raad van bestuur heeft het corporate governance comité, krachtens de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt en de statuten, de volgende taken:

- aan de algemene vergadering kandidaten voorstellen voor de mandaten van onafhankelijk bestuurder;
- voorafgaandelijk de aanstelling en/of, in voorkomend geval, het ontslag van de leden van het directiecomité goedkeuren;
- op verzoek van elke onafhankelijke bestuurder, van de voorzitter van het directiecomité of van de bevoegde federale en/of gewestelijke regelgevende instantie(s) van de elektriciteitsmarkt, ieder belangenconflict onderzoeken tussen, enerzijds, de netbeheerder en, anderzijds, een dominerende aandeelhouder, een gemeente-aandeelhouder of een met een dominerende aandeelhouder geassocieerde of verbonden onderneming, en hierover verslag uitbrengen aan de raad van bestuur. Deze opdracht heeft tot doel de onafhankelijkheid van de bestuurders te versterken in aanvulling op de procedure voorzien in artikel 524 van het Wetboek van vennootschappen, die de vennootschap ook toepast;

- zich uitspreken over de gevallen van onverenigbaarheid in hoofde van de leden van het directiecomité en van de personeelsleden;

- toezien op de toepassing binnen de vennootschap van de wettelijke, reglementaire, decretale en andere bepalingen met betrekking tot het beheer van de elektriciteitsnetten, de doeltreffendheid ervan evalueren ten aanzien van de vereisten van onafhankelijkheid en onpartijdigheid van het beheer van voormelde netten, alsook toezien op de naleving van de artikelen 4.4 en 13.1, tweede en derde lid van de statuten van Elia System Operator. Hierover wordt jaarlijks een rapport voorgelegd aan de raad van bestuur en aan de federale en/of gewestelijke regelgevende instantie(s) voor de elektriciteitsmarkt;

- op verzoek van ten minste één derde van de leden een vergadering van de raad van bestuur samenroepen overeenkomstig de oproepingsformaliteiten die in de statuten zijn vastgelegd;

- na kennisgeving door een bestuurder de conformiteit onderzoeken met artikel 9.1, b), c) en d) van de richtlijn 2009/72/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit, alsook het lidmaatschap onderzoeken van een bestuurder van de raad van toezicht, de raad van bestuur of de organen die wettelijk een onderneming vertegenwoordigen die, direct of indirect, zeggenschap uitoefent over een producent en/of leverancier van elektriciteit, en hierover verslag uitbrengen aan de raad van bestuur. Bij dit onderzoek houdt het corporate governance comité rekening met de rol en de invloed die de betrokken bestuurder heeft in de betrokken onderneming en met de mate van zeggenschap of invloed van de betrokken onderneming over haar dochteronderneming. Het comité onderzoekt eveneens of bij de uitoefening van het mandaat van de betrokken bestuurder in de vennootschap een mogelijkheid of een drijfveer bestaat om bepaalde producent- of leveranciersbelangen te begunstigen ten nadele van andere netgebruikers wat de toegang tot en investeringen in het net betreft;

- voorafgaandelijk aan iedere benoeming van een bestuurder, ongeacht of het de benoeming betreft van een nieuwe bestuurder, dan wel de herbenoeming van een bestaande bestuurder, onderzoeken of de kandidaat-bestuurder de onverenigbaarheden opgenomen in de

statuten van de vennootschap in acht neemt. Met het oog daarop dient iedere kandidaat-bestuurder aan het comité een overzicht te bezorgen van (i) de mandaten die hij bekleedt in de raad van bestuur, de raad van toezicht of een ander orgaan van andere rechtspersonen dan de vennootschap en (ii) iedere andere functie of activiteit die hij uitoefent, al dan niet bezoldigd, ten dienste van een onderneming die één van de volgende functies vervult: de productie of de levering van elektriciteit.

Het comité heeft in 2018 vier keer vergaderd.

In het kader van zijn wettelijke en statutaire bevoegdheden en met inachtneming van de vertrouwelijkheidsregels heeft het comité met name de volgende dossiers behandeld: de toepassing en de naleving van wettelijke, reglementaire en statutaire vereisten van onafhankelijkheid toepasselijk voor onafhankelijke bestuurders van de vennootschap (artikel 13 van de statuten), het onderzoek naar de overeenstemming met de vereisten inzake de volledige ontvlechting van de eigendomsstructuren ('full ownership unbundling'), zoals voorzien door de wet en de statuten (artikel 14 van de statuten) en de voorbereiding van de corporate governance verklaring. Het comité heeft ook de succession planning onderzocht.

Strategisch comité

Op grond van de statuten heeft het strategisch comité als taak het formuleren van aanbevelingen op het vlak van de strategie aan de raad van bestuur.

Het comité heeft aldus de volgende taken:

- het identificeren en onderzoeken van de marktevoluties en contextuele factoren die op middellange en lange termijn een invloed kunnen uitoefenen op de strategische koers van Elia Groep en op de daaraan verbonden strategische keuzes en prioriteiten;
- het voorbereiden en onderhouden van de dialoog over de belangrijkste onderwerpen en de daaraan verbonden opties en scenario's die relevant zijn voor de strategie van Elia Groep op middellange en lange termijn;
- het ontwikkelen en indienen van voorstellen inzake de essentiële strategische keuzes en prioriteiten die bepalend zijn voor Elia Groep in de toekomst op middellange en lange termijn.

Het comité heeft in 2018 drie keer vergaderd en heeft in het bijzonder thema's zoals het creëren van waarde via (digitale) innovatie en (an)organische groei onderzocht in diverse scenario's en hypotheses.

Directiecomité

Het directiecomité is overeenkomstig artikel 9, §9 van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt en de statuten met name belast met:

- het operationeel beheer van de elektriciteitsnetten, inclusief de commerciële, technische, financiële, regelgevende en personeelsaangelegenheden verbonden aan dit operationeel beheer,
- het dagelijks bestuur van de netbeheerder,
- de uitoefening van de bevoegdheden die hem door de statuten worden toegekend,
- de uitoefening van de bevoegdheden die aan hem gedelegeerd worden door de raad van bestuur, binnen de grenzen van de algemene beleidsregels en -principes en de beslissingen genomen door de raad van bestuur.

Het directiecomité beschikt over alle nodige bevoegdheden, inclusief de bevoegdheid van vertegenwoordiging,

en voldoende bewegingsruimte om de bevoegdheden uit te oefenen die aan hem werden gedelegeerd en om een bedrijfsstrategie voor te stellen en toe te passen, zonder afbreuk te doen aan de bevoegdheden van de raad van bestuur en de verplichting van de raad van bestuur om zich te houden aan de wettelijke beperkingen inzake de toegang tot de commerciële gegevens en andere vertrouwelijke gegevens betreffende de netgebruikers en de verwerking ervan.

Het directiecomité houdt over het algemeen ten minste één keer per maand een formele vergadering. De leden komen ook wekelijks samen in het kader van informele vergaderingen. Een lid dat niet aanwezig kan zijn, laat zich gewoonlijk vertegenwoordigen. Een volmacht kan worden gegeven via elk schriftelijk communicatiemiddel (waarvan de authenticiteit redelijkerwijs identificeerbaar is) aan een ander lid van het directiecomité, in overeenstemming met het huishoudelijk reglement van het directiecomité. Geen enkele volmachtouder mag echter meer dan twee directieleden vertegenwoordigen.

Het directiecomité heeft in 2018 21 keer vergaderd voor Elia System Operator en 17 keer voor Elia Asset.

Het comité brengt elk kwartaal verslag uit aan de raad van bestuur over de financiële situatie van de vennootschap (meer bepaald over de overeenstemming tussen het budget en de vastgestelde resultaten) en op elke vergadering van de raad van bestuur over het beheer van het transmissienet. In het kader van de rapportering over het beheer van het transmissienet in 2018, heeft het directiecomité de raad van bestuur voornamelijk op de hoogte gehouden over de strategische dossiers (in bijzonder het dossier met betrekking tot het verwerven van een bijkomende participatie van 20% in Eurogrid International CVBA, de holdingmaatschappij van de Duitse TNB 50Hertz Transmission GmbH), de ontwikkelingen in de wetgeving die toepasselijk is op de vennootschap, over de financiële toestand van de vennootschap, de toestand van haar dochtervennootschappen, de belangrijke beslissingen van de reguleerders en de besturen, alsook over de opvolging en ontwikkeling van de grote investeringsprojecten.

GRI 102-20

De Corporate Social Responsibility (CSR) van Elia System Operator en van Elia Asset is een verantwoordelijkheid van de Chief Community Relations Officer.

Directiecomité

Chris Peeters
Voorzitter en Chief Executive Officer

Catherine Vandendorpe
Chief Financial Officer

Markus Berger
Chief Infrastructure Officer

Patrick De Leener
Chief Customers, Market & System Officer

Frédéric Dunon
Chief Assets Officer

Pascale Fonck
Chief External Relations Officer

Peter Michiels
Chief Human Resources & Internal Communication Officer

Ilse Tant
Chief Community Relations Officer

Wijzigingen van de samenstelling van het directiecomité

De samenstelling van het directiecomité werd niet gewijzigd in 2018.

Bovendien is, in overeenstemming met de Wet van 3 september 2017 betreffende de bekendmaking van niet-financiële informatie en informatie inzake diversiteit door bepaalde grote vennootschappen en groepen, de samenstelling van het directiecomité gebaseerd op genderdiversiteit en diversiteit in het algemeen, evenals op de complementariteit van vaardigheden, ervaringen en kennis.

Bij de zoektocht naar en benoeming van nieuwe directeurs wordt bijzondere aandacht besteed aan diversiteitsparameters in termen van leeftijd, geslacht en complementariteit.

Gedragscode

Na de inwerkingtreding van de Europese Verordening (EU) nr. 596/2014 betreffende marktmisbruik heeft Elia haar gedragscode aangepast. Deze gedragscode is gericht op de voorkoming van mogelijke inbreuken op de wetgeving betreffende misbruik van voorkennis en marktmanipulatie door de personeelsleden en personen met leidinggevende verantwoordelijkheid binnen de Elia Groep. De gedragscode legt een reeks regels en meldingsplichten op voor de transacties door deze personen met hun effecten van Elia System Operator, conform met de bepalingen in de Verordening betreffende marktmisbruik en de wet

van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en andere financiële diensten. Deze gedragscode is beschikbaar op de website van de vennootschap (www.elia.be, onder 'Elia', 'Corporate Governance', 'Documenten').

Corporate governance charter en huishoudelijke reglementen van de raad van bestuur, van de adviserende comités van de raad van bestuur en van het directiecomité

Het Corporate Governance Charter en de huishoudelijke reglementen van de raad van bestuur, de adviserende comités van de raad van bestuur en het directiecomité zijn beschikbaar op de website van de vennootschap (www.elia.be, onder 'Elia', 'Corporate Governance', 'Documenten'). De bevoegdheden van de raad van bestuur en van het directiecomité staan gedetailleerd beschreven in de statuten van de vennootschap en werden om die reden niet hernomen in de huishoudelijke reglementen van de raad van bestuur en van het directiecomité.

Reglementering inzake transparantie - kennisgevingen

In 2018 heeft Elia System Operator geen kennisgevingen ontvangen in de zin van de wet van 2 mei 2007 betreffende de openbaarmaking van belangrijke deelnemingen in emittenten waarvan aandelen zijn toegelaten tot de verhandeling op een gereguleerde markt en houdende diverse bepalingen, en het koninklijk besluit van 14 februari 2008 betreffende de openbaarmaking van belangrijke participaties.

Overeenkomstig artikel 15 van de wet van 2 mei 2007 heeft Elia System Operator op 18 januari 2019 de realisatie van de kapitaalverhoging ten behoeve van het personeel van Elia System Operator NV en haar Belgische dochterondernemingen, vastgesteld voor de notaris op 20 december 2018, bekendgemaakt, op grond waarvan 114.039 nieuwe aandelen van Elia System Operator NV werden uitgegeven.

Zie ook het persbericht van 18 januari 2019, gepubliceerd op de website van de onderneming (www.eliagroup.eu, onder 'Investor Relations').

Het totaal door Elia uitgegeven aandelen bedraagt 61.015.058.

Voor meer informatie over de structuur van het aandeelhouderschap op 31 december 2018, zie de sectie "Structuur van het aandeelhouderschap op de balansdatum".

REMUNERATIEVERSLAG

VERGOEDING VAN DE LEDEN VAN DE RAAD VAN BESTUUR EN VAN HET DIRECTIECOMITÉ

Procedure die in 2016 werd goedgekeurd om het remuneratiebeleid en de remuneratie van de leden van de raad van bestuur en van het directiecomité te bepalen

Het vergoedingscomité heeft overeenkomstig de artikelen 16.1 en 15.1 van de statuten van Elia System Operator en van Elia Asset in 2016 een remuneratiebeleid voor de leden van de raad van bestuur en van het directiecomité opgesteld en dit werd goedgekeurd door de raden van bestuur van Elia System Operator en van Elia Asset.

Het remuneratiebeleid voor de bestuurders werd goedgekeurd door de algemene vergadering van aandeelhouders van Elia System Operator en van Elia Asset van 17 mei 2016. Het remuneratiebeleid voor de leden van het strategisch comité werd goedgekeurd door de buitengewone algemene vergadering van aandeelhouders van Elia System Operator en van Elia Asset van 15 mei 2018.

Daarnaast heeft het vergoedingscomité aanbevelingen geformuleerd omtrent het remuneratiebeleid evenals de remuneratie van de bestuurders en de leden van het directiecomité.

De samenstelling en de activiteiten van het vergoedingscomité worden meer in detail beschreven op pagina 6 van het jaarverslag.

REMUNERATIE VAN DE LEDEN VAN DE RAAD VAN BESTUUR

Als gevolg van de beslissing van de gewone algemene vergadering van Elia System Operator en Elia Asset van 17 mei 2016 zijn de regels met betrekking tot de remuneratie van de bestuurders gewijzigd. De nieuwe regels die van toepassing zijn vanaf 1 januari 2016 worden hieronder beschreven.

Het totale bedrag van de bruto vergoedingen van de veertien bestuurders in 2018 bedroeg 885.128,26 € (478.895,33 € voor Elia System Operator en 406.232,93 € voor Elia Asset).

De tabel hieronder bevat de brutobedragen die individueel aan iedere bestuurder werden toegekend voor Elia System Operator en Elia Asset samen.

Deze bedragen werden berekend op basis van negen vergaderingen van de raad van bestuur van Elia System Operator en acht vergaderingen van de raad van bestuur van Elia Asset in 2018. In 2018 heeft het auditcomité zeven keer vergaderd, het corporate governance comité vier keer, het vergoedingscomité van Elia System Operator zes keer⁹, het vergoedingscomité van Elia Asset vijf keer, het strategisch comité drie keer en het ad hoc raadgevend comité van Elia System Operator elf keer.

De vergoeding van de bestuurders bestaat uit een vaste jaarlijkse vergoeding van 25.000 € per jaar (12.500 € voor Elia System Operator en 12.500 € voor Elia Asset) en zitpenningen ten belope van 1.500 € (750 € voor Elia System Operator en 750 € voor Elia Asset) per bijkomende vergadering van de raad van bestuur, te tellen vanaf de eerste vergadering van de raad van bestuur waaraan de bestuurder deelneemt. De vaste jaarlijkse vergoeding en de zitpenningen worden verhoogd met een supplement van 100% voor de voorzitter van de raad van bestuur en van 30% voor iedere vicevoorzitter van de raad van bestuur.

Voor elke vennootschap, is de vaste jaarlijkse vergoeding voor elk lid van een adviserend comité van de raad van bestuur (zijnde het auditcomité, het vergoedingscomité, het corporate governance comité en het ad hoc raadgevend comité van Elia System Operator) vastgesteld op 3.000 € per jaar per comité en is de zitpenning voor elk lid van een comité vastgesteld op 750 € per vergadering van een comité (te tellen vanaf de eerste vergadering waaraan het lid deelneemt). De vaste jaarlijkse vergoeding en de zitpenningen worden verhoogd met een supplement van 30% voor elke voorzitter van een comité. De leden van het strategisch comité ontvangen geen vergoeding, behalve de voorzitter, die vergoed wordt op dezelfde manier als de voorzitters van de andere raadgevende comités van de raad van bestuur.

De vaste jaarlijkse vergoedingen en de zitpenningen worden jaarlijks geïndexeerd in januari volgens de index van de consumptieprijzen van de maand januari 2016.

De vaste jaarlijkse vergoedingen en de zitpenningen dekken alle kosten, met uitzondering van (a) de kosten gemaakt door een bestuurder met domicilie buiten België bij de uitoefening van zijn mandaat (zoals verplaatsings- en verblijfskosten), voor zover de bestuurder buiten België gedomicilieerd is op het moment van zijn benoeming of, indien de bestuurder in kwestie zijn domicilie wijzigt na zijn benoeming, na goedkeuring van het vergoedingscomité, (b) van alle kosten gemaakt door een bestuurder in het geval waarin een vergadering van de raad van bestuur buiten België georganiseerd wordt (bijvoorbeeld in Duitsland) en (c) van alle kosten gemaakt door een bestuurder tijdens zijn verplaatsingen naar het buitenland in het kader van zijn mandaat, op verzoek van de voorzitter of de vicevoorzitters van de raad van bestuur. Alle vergoedingen en kosten worden in rekening gebracht bij de exploitatiekosten van de vennootschap.

Alle vergoedingen worden evenredig in verhouding met de duur van het mandaat van bestuurder toegekend.

Op het einde van elk 1^e, 2^e en 3^e kwartaal wordt een voorschot op de jaarlijkse vergoedingen aan de bestuurders betaald. In december van het lopende jaar wordt een eindafrekening gemaakt.

Er worden geen andere voordelen in natura, aandelenopties, kredieten of voorschotten aan de bestuurders toegekend. Elia System Operator en Elia Asset hebben geen kredieten toegekend aan of voor een lid van de raad van bestuur.

⁹ Waarvan één vergadering voor notaris om de kapitaalverhoging voorbehouden aan het personeel vast te stellen.

BESTUURDER	VERGOEDINGEN	RAAD VAN BESTUUR VAN ELIA SYSTEM OPERATOR	RAAD VAN BESTUUR VAN ELIA ASSET	AUDIT-COMITÉ VAN ELIA SYSTEM OPERATOR	AUDIT-COMITÉ VAN ELIA ASSET	CORPORATE GOVERNANCE COMITÉ VAN ELIA SYSTEM OPERATOR	CORPORATE GOVERNANCE COMITÉ VAN ELIA ASSET	VERGOEDINGS-COMITÉ VAN ELIA SYSTEM OPERATOR	VERGOEDINGS-COMITÉ VAN ELIA ASSET	STRATEGISCH COMITÉ VAN ELIA SYSTEM OPERATOR	STRATEGISCH COMITÉ VAN ELIA ASSET	AD HOC RAAD-GEVEND COMITÉ
Michel ALLÉ	73.549,80 €	9/9	8/8	7/7	7/7	-	-	-	-	3/3	3/3	11/11
Luc DE TEMMERMAN ¹⁰	75.977,10 €	9/9	8/8	4/4 ¹¹	4/4 ¹²	3/3 ¹³	3/3 ¹⁴	6/6	5/5	-	-	-
Frank DONCK ¹⁵	69.165,00 €	9/9	8/8	7/7	7/7	4/4	4/4	-	-	-	-	-
Cécile FLANDRE ¹⁶	37.062,00 €	7/9	7/8	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Claude GRÉGOIRE ¹⁷	54.883,08 €	9/9	8/8	-	-	-	-	3/3 ¹⁸	3/3 ¹⁹	2/3	2/3	-
Bernard GUSTIN ²⁰	94.090,50 €	9/9	8/8	-	-	-	-	-	-	3/3	3/3	11/11
Philip HEYLEN	56.824,92 €	7/9	6/8	-	-	4/4	4/4	2/2 ²¹	2/2 ²²	-	-	-
Luc HUJOEL ²³	65.093,40 €	8/9	7/8	-	-	4/4	4/4	-	-	2/3	2/3	10/11
Roberte KESTEMAN ²⁴	69.540,84 €	9/9	8/8	3/3 ²⁵	3/3 ²⁶	-	-	3/3 ²⁷	2/2 ²⁸	-	-	11/11
Jane MURPHY	50.373,00 €	9/9	8/8	-	-	3/4	3/4	-	-	-	-	-
Dominique OFFERGELD	63.088,92 €	9/9	8/8	7/7	7/7	-	-	1/2 ²⁹	1/2 ³⁰	-	-	-
Rudy PROVOOST	56.317,54 €	7/9	7/8	2/3 ³¹	2/3 ³²	-	-	-	-	3/3	3/3	-
Saskia VAN UFFELEN ³³	51.751,08 €	7/9	6/8	-	-	1/1 ³⁴	1/1 ³⁵	4/6	4/5	-	-	-
Geert VERSNICK	67.411,08 €	9/9	8/8	4/4 ³⁶	4/4 ³⁷	-	-	-	-	3/3	3/3	10/11

10 De bezoldiging van Luc De Temmerman wordt aan de vennootschap InDeBom Strategies Comm. V. uitgekeerd.

11 Luc De Temmerman was lid van het auditcomité tot 22 maart 2018.

12 Luc De Temmerman was lid van het auditcomité tot 22 maart 2018.

13 Luc De Temmerman is lid van het corporate governance comité sinds 22 maart 2018.

14 Luc De Temmerman is lid van het corporate governance comité sinds 22 maart 2018.

15 De bezoldiging van Frank Donck wordt aan de vennootschap Ibervest NV uitgekeerd.

16 De bezoldiging van Cécile Flandre wordt aan de vennootschap Belfius Insurance NV uitgekeerd.

17 De bezoldiging van Claude Grégoire wordt aan de vennootschap Socofe NV uitgekeerd.

18 Claude Grégoire was lid van het vergoedingscomité tot 22 maart 2018.

19 Claude Grégoire was lid van het vergoedingscomité tot 22 maart 2018.

20 De bezoldiging van Bernard Gustin wordt aan de vennootschap Bernard Gustin SPRL uitgekeerd.

21 Philip Heylen is lid van het vergoedingscomité sinds 22 maart 2018.

22 Philip Heylen is lid van het vergoedingscomité sinds 22 maart 2018.

23 De bezoldiging van Luc Hujuel wordt aan de vennootschap Interfin CVBA uitgekeerd.

24 De bezoldiging van Roberte Kesteman wordt aan de vennootschap Symvoui BVBA uitgekeerd.

25 Roberte Kesteman is lid van het auditcomité sinds 22 maart 2018.

26 Roberte Kesteman is lid van het auditcomité sinds 22 maart 2018.

27 Roberte Kesteman is lid van het vergoedingscomité sinds 22 maart 2018.

28 Roberte Kesteman is lid van het vergoedingscomité sinds 22 maart 2018.

29 Dominique Offergeld is lid van het vergoedingscomité sinds 22 maart 2018.

30 Dominique Offergeld is lid van het vergoedingscomité sinds 22 maart 2018.

31 Rudy Provoost is lid van het auditcomité sinds 22 maart 2018.

32 Rudy Provoost is lid van het auditcomité sinds 22 maart 2018.

33 De bezoldiging van Saskia Van Uffelen wordt aan de vennootschap Quadrature SPRL uitgekeerd.

34 Saskia Van Uffelen was lid van het corporate governance comité tot 22 maart 2018.

35 Saskia Van Uffelen was lid van het corporate governance comité tot 22 maart 2018.

36 Geert Versnick was lid van het auditcomité tot 22 maart 2018.

37 Geert Versnick was lid van het auditcomité tot 22 maart 2018.

Remuneratiebeleid van het directiecomité

Doeleinden

Ons remuneratiesysteem is ontworpen om de beste talenten aan te trekken, te behouden en te motiveren om zo onze doelstellingen op korte en lange termijn te bereiken binnen een samenhangend kader.

De principes met betrekking tot de remuneratie van het leidinggevend personeel van de groep zijn:

- In de eerste plaats veiligheid benadrukken, werken in het belang van de onderneming door zich te richten op operationele prestaties
- Een salarisbeleid ontwerpen dat leidinggevend en aanmoedigt om onze kernwaarden van ondernemerschap, samenwerking, verantwoordelijkheid en agility na te leven
- De beste talenten aantrekken, behouden en ontwikkelen om onze strategie en doelstellingen op korte en lange termijn te kunnen realiseren
- Door onze variabele beloning zowel het succes van het team op het niveau van de onderneming als individuele bijdragen belonen
- Een systeem voor functieclassificatie en beloning van personeel uitwerken op basis van een objectieve en meetbare methodologie
- Het remuneratiesysteem op het geschikte referentiepunt op de markt positioneren om de talenten aan te trekken die we nodig hebben en om concurrerend te zijn, en hiervoor gegevens van verschillende leveranciers gebruiken (met inbegrip van Hay).
- Op geen enkele grond medewerkers discrimineren via ons remuneratiesysteem
- Onze regelingen m.b.t. sociale voordelen ontwikkelen om retentie te bevorderen en een zekere omgeving te bieden aan onze werknemers en hun gezin

Het vergoedingscomité is in 2018 ook een denkoefening begonnen over de leidende beginselen van het vergoedingsbeleid van de kaderleden van de groep. Dit zal worden voortgezet in 2019.

Het vergoedingscomité evalueert jaarlijks de leden van het directiecomité. De evolutie in het basissalaris is afhankelijk van de positionering van elk lid van het directiecomité ten opzichte van het referentiesalaris in de algemene markt en van de beoordeling van zijn/haar individu-

ele prestaties. Bovendien kan het vergoedingscomité, geval per geval, voorzien om de raad van bestuur aan te bevelen om uitzonderlijke bonussen toe te kennen voor bijzondere prestaties in specifieke, niet-recurrente dossiers.

Sinds 2004 wordt de Hay-methode toegepast om het gewicht van elke directiefunctie te bepalen en een marktconforme vergoeding te waarborgen.

De vergoeding van de leden van het directiecomité is samengesteld uit de volgende elementen:

- basisloon,
- variabele kortetermijnvergoeding,
- variabele langetermijnvergoeding,
- pensioen,
- andere voordelen.

Overeenkomstig artikel 17.9 van de statuten van Elia System Operator is een afwijking van de bepalingen van artikel 520ter, 1e en 2e lid van het Wetboek van vennootschappen voorzien voor de leden van het directiecomité.

Wat de variabele vergoeding betreft, evalueert het vergoedingscomité de leden van het directiecomité op het einde van ieder jaar op basis van een zeker aantal kwalitatieve en kwantitatieve doelstellingen. Het variabele gedeelte van de vergoeding bestaat sinds 2008 uit twee pijlers, één op korte termijn en één op lange termijn.

Basisvergoeding

Alle leden van het directiecomité van Elia System Operator en van Elia Asset hebben het statuut van werknemer.

In 2018 werd aan de voorzitter van het directiecomité een basisvergoeding van 417.910,66 € uitbetaald. De recurrente vergoeding die aan de overige leden van het directiecomité werd uitbetaald, bedroeg in totaal 1.489.240,99 € (respectievelijk 1.002.173,93 € voor de directie in dienst van Elia System Operator en 487.067,06 € voor de directie in dienst van Elia Asset).

In 2018 werd aan alle leden van het directiecomité samen dus een totaalbedrag van 1.907.151,65 € aan basisvergoeding betaald.

Variabele kortetermijnvergoeding

De eerste pijler van de variabele vergoeding is gebaseerd op het bereiken van een aantal doelstellingen die in het begin

van elk jaar worden vastgelegd door het vergoedingscomité, waarbij 30% van de variabele vergoeding betrekking heeft op het behalen van individuele doelstellingen en 70% op het behalen van collectieve doelstellingen van de Elia Groep ('short-term incentive plan').

In 2018 bedroeg de vooraf verdiende variabele kortetermijnvergoeding van de voorzitter van het directiecomité 285.312,01 €.

De vooraf verdiende variabele vergoeding die in 2018 aan de overige leden van het directiecomité werd uitbetaald, bedroeg in totaal 605.338,46 € (respectievelijk 415.045,65 € voor de directie in dienst van Elia System Operator en 190.297,82 € voor de directie in dienst van Elia Asset).

In 2018 werd aan alle leden van het directiecomité samen dus een totaalbedrag van 890.650,47 € aan variabele vergoeding betaald.

De collectieve doelstellingen voor het jaar 2018 waren:

- **Netto financieel resultaat na belasting**
- **Efficiëntie op het niveau van de OPEX-kosten**
- **Veiligheid**
- **De uitvoering en opvolging van collectieve projecten en onze bedrijfstransformatie**
- **AIT (de betrouwbaarheid van het net)**

Nadat met succes een bijkomende participatie verworven werd van 20% in Eurogrid International, de holdingmaatschappij van de Duitse TNB 50Hertz Transmission GmbH, heeft de raad van bestuur op aanraden van het vergoedingscomité besloten om aan bepaalde leden van het directiecomité een bijkomende vergoeding toe te kennen voor een totaalbedrag van 190.000 € voor dit extra werk. 100.000 € werd uitgekeerd aan de voorzitter en 90.000 € aan bepaalde andere leden van het directiecomité (voor Elia System Operator). Deze vergoeding, die deel uitmaakt van de uitzonderlijke vergoeding voor bijzondere prestaties in specifieke, niet-recurrente dossiers, komt bovenop de vooraf verdiende variabele vergoeding voor het jaar 2018 die hierboven vermeld wordt.

Totale jaarvergoeding

In 2018 werd aan de voorzitter van het directiecomité een totale vergoeding van 803.222,67 € uitbetaald.

De totale jaarvergoeding van de overige leden van het directiecomité bedroeg in totaal 2.184.579,45 € (respectievelijk 1.507.124,58 € voor de directie in dienst van Elia System Operator en 677.364,88 € voor de directie in dienst van Elia Asset).

Het totaalbedrag van de jaarvergoeding van alle leden van het directiecomité samen bedroeg in 2018 aldus 2.987.802,12 €.

Variabele langetermijnvergoeding

De tweede pijler van de variabele vergoeding is gebaseerd op meerjarencriteria die vastgelegd worden voor 4 jaar ('long-term incentive plan'). De vooraf verdiende variabele vergoeding in 2018 kan geraamd worden op 58.005,32 € (maximumbedrag in geval van volledige realisatie van de meerjarencriteria die werden bepaald voor de betrokken tariefperiode) voor de voorzitter van het directiecomité voor de gepresteerde periode in 2018 en op 375.321,71 € voor de overige leden van het directiecomité (respectievelijk 252.592,13 € voor de directie in dienst van Elia System Operator en 122.729,03 € voor de directie in dienst van Elia Asset).

Deze bedragen worden op het einde van elk jaar herzien naargelang de realisatie van de meerjarencriteria. Het eerste deel van de variabele langetermijnvergoeding voor de tariefperiode 2016-2019 werd uitbetaald in 2018 en het resterende bedrag zal worden betaald in 2020. De vergoeding wordt definitief verworven op het moment van uitbetaling.

Invorderingen

De premies die voor de voorgaande periode zijn betaald, kunnen worden teruggevorderd in geval van bewezen fraude of duidelijk foutieve financiële overzichten.

Stortingen in het extralegaal pensioen

Sinds 2007 zijn alle pensioenplannen voor de leden van het directiecomité van het type 'vaste premies' ('defined contribution'), waarbij het gestorte bedrag voor belastingen wordt berekend op basis van de jaarvergoeding. In 2018 werd door Elia System Operator een totaalbedrag van 107.935,55 € gestort voor de voorzitter van het directiecomité.

Aan de overige leden van het directiecomité werd door Elia een bedrag van 332.032,48 € uitbetaald (respectievelijk 213.207,19 € voor de directie in dienst van Elia System Operator en 118.825,29 € voor de directie in dienst van Elia Asset).

Andere voordelen

De andere voordelen die aan de leden van het directiecomité worden toegekend, zoals het gewaarborgd inkomen in geval van langdurige ziekte of ongeval, ziektekosten- en hospitalisatieverzekering, de invaliditeits- en overlijdensverzekering, de tariefvoordelen, de andere premies, de tussenkomst in het openbaar vervoer, de terbeschikkingstelling van een bedrijfswagen, de kosten die eigen zijn aan de werkgever en andere kleine voordelen worden toegekend volgens de regels die gelden voor alle kaderleden van de onderneming.

De kosten van deze andere voordelen worden voor 2018 begroot op 38.823,00 € voor de voorzitter van het directiecomité en op 215.832,65 € voor de andere leden van het directiecomité samen (respectievelijk 145.427,27 €

voor de directie in dienst van Elia System Operator en 70.405,38 € voor de directie in dienst van Elia Asset).

Er werden in 2018 geen opties op aandelen in Elia toegekend aan de leden van het directiecomité.

Bepalingen van de arbeidsovereenkomsten en vertrekvergoedingen voor de leden van het directiecomité

De arbeidsovereenkomsten van de leden van het directiecomité die na 3 mei 2010 zijn afgesloten, werden opgesteld in overeenstemming met de geldende wetgeving inzake opzeg en ontslag.

De arbeidsovereenkomsten die vóór 3 mei 2010 werden gesloten met de leden van het directiecomité bevatten geen bijzondere modaliteiten inzake ontslag.

Indien de vennootschap besluit een niet-concurrentiebeperking van 12 maanden op te leggen aan het lid van het directiecomité, heeft het lid van het directiecomité recht op een bijkomende uitkering van 6 maanden.

Aandelen van Elia System Operator in het bezit van de leden van het directiecomité

Dit is het aantal aandelen dat de leden van het directiecomité bezitten op 31 december 2018:

LEDEN VAN HET DIRECTIECOMITÉ	op 31.12.2018	op 31.12.2017
Chris PEETERS <i>Chief Executive Officer - voorzitter van het directiecomité</i>	3.324	1.844
Markus BERGER <i>Chief Infrastructure Officer</i>	9.156	9.156
Patrick DE LEENER <i>Chief Customers, Market & System Officer</i>	3.886	3.125
Frédéric DUNON <i>Chief Assets Officer</i>	2.171	2.852
Pascale FONCK <i>Chief External Relations Officer</i>	661	661
Peter MICHIELS <i>Chief Human Resources & Internal Communication Officer</i>	729	-
Ilse TANT <i>Chief Community Relations Officer</i>	2.460	2.460
Catherine VANDENBORRE <i>Chief Financial Officer</i>	1.406	1.389

Er zijn in 2018 geen opties op aandelen toegekend in Elia System Operator voor de leden van het directiecomité. De leden van het directiecomité kunnen aandelen kopen via de bestaande kapitaalverhogingen voorbehouden aan het personeel of op de beurs.

ANDERE MEE TE DELEN INFORMATIE KRACHTENS ARTIKEL 96 VAN HET WETBOEK VAN VENNOOTSCHAPPEN EN ARTIKEL 34 VAN HET KONINKLIJK BESLUIT VAN 14 NOVEMBER 2007 BETREFFENDE DE VERPLICHTINGEN VAN EMITTENTEN VAN FINANCIËLE INSTRUMENTEN DIE ZIJN TOEGELATEN TOT DE VERHANDELING OP EEN GERELEMENTEERDE MARKT

Dit deel bevat informatie die overeenkomstig voormelde bepalingen in het jaarverslag dient te worden opgenomen en die niet in andere delen van het jaarverslag voorkomt.

Informatie omtrent de bijzondere zeggenschapsrechten van bepaalde houders van effecten

Overeenkomstig artikel 4.3 van de statuten van Elia System Operator en van Elia Asset hebben alle aandelen van beide vennootschappen dezelfde rechten, ongeacht de categorie waartoe ze behoren, behoudens wanneer de statuten hierover anders bepalen.

In dit verband bepalen de statuten dat bepaalde specifieke rechten zijn verbonden aan de aandelen van categorie A en van categorie C met betrekking tot (i) de benoeming van leden van de raad van bestuur (artikel 13.5.2 van de statuten van Elia System Operator en artikel 12.5.2 van de statuten van Elia Asset) en (ii) de goedkeuring van beslissingen van de algemene vergadering (artikelen 28.2.1 en 28.2.2 van de statuten van Elia System Operator en artikel 27.2 van de statuten van Elia Asset).

Informatie omtrent de wettelijke of statutaire beperking van de uitoefening van het stemrecht

Overeenkomstig artikel 4.3, lid 3 van de statuten van Elia System Operator en van Elia Asset worden de stemrechten verbonden aan de aandelen die direct of indirect worden aangehouden door bedrijven die werkzaam zijn in de productie en/of de levering van elektriciteit en/of van aardgas, geschorst.

Informatie omtrent de regels voor wijziging van de statuten

In geval van wijziging van de statuten van Elia System Operator en van Elia Asset zijn artikel 29 van de statuten van Elia System Operator en artikel 28 van de statuten van Elia Asset van toepassing.

Informatie omtrent de wettelijke of statutaire beperking op de overdrachten van effecten

De overdrachten van effecten in Elia System Operator worden geregeld overeenkomstig artikel 9 van de statuten van Elia System Operator.

Aandeelhoudersstructuur op de afsluitingsdatum

	AANDELEN	% AANDELEN	% STEMRECHTEN
Publi -T (aandelen categorie B en C)	27.383.507 ³⁸	44.88	44.88
Publipart (aandelen categorie A)	1.526.756	2.50	2.50
Belfius Insurance (Federale Participatie- en Investeringsmaatschappij) (aandelen categorie B)	1.134.760 ³⁹	1.86	1.86
Katoen Natie Group (aandelen categorie B)	4.231.148 ⁴⁰	6.93	6.93
Interfin (aandelen categorie B)	2.598.143 ⁴¹	4.26	4.26
Free float (aandelen categorie B)	24.140.744	39.57	39.57
Totaal	61.015.058	100	100

³⁸ Op basis van het aantal aandelen die deelnemen aan de gewone algemene vergadering van Elia System Operator van 15 mei 2018.

³⁹ Op basis van het aantal aandelen die deelnemen aan de gewone algemene vergadering van Elia System Operator van 15 mei 2018.

⁴⁰ Op basis van het aantal aandelen die deelnemen aan de gewone algemene vergadering van Elia System Operator van 16 mei 2017.

⁴¹ Op basis van het aantal aandelen die deelnemen aan de gewone algemene vergadering van Elia System Operator van 15 mei 2018.

RISICO'S EN ONZEKERHEDEN WAARMEE HET BEDRIJF WORDT GECONFRONTEERD

GRI 102-15, GRI 102-30

1. Reglementaire en inkomstenrisico's

Onvoorziene en/of ongelegen komende wijzigingen of misinterpretaties van de regulatoire of beleidsmechanismen (tarieven, incentives, doelstellingen inzake hernieuwbare energie, werkingsregels) zouden in strijd kunnen zijn met de strategie die de netbeheerder heeft uitgestippeld of voor ogen heeft en dat zou zware financiële en organisatorische gevolgen kunnen hebben.

Internationaal

De twee transmissienetbeheerders voor elektriciteit binnen de Elia groep anticiperen proactief op de Europese regelgevingen, op de nieuwe richtlijnen en regels die op Europees niveau worden voorbereid of die op omzetting in Belgisch en Duits recht wachten, om de onzekerheden zoveel mogelijk te beperken. Elia en 50Hertz volgen in het bijzonder en aandachtig het overleg op Europees niveau dat concreet tot maatregelen, waaronder het zogenaamde 'winter-maatregelenpakket (het zogenaamde 'winter package') heeft geleid. Deze maatregelen zouden in de toekomst een grote weerslag kunnen hebben op de taken en verantwoordelijkheden van de transmissienetbeheerders.

Zowel Elia als 50Hertz zijn gecertificeerde transmissienetbeheerders volgens het 'full ownership unbundling'-model. Zij zijn er dus toe gehouden om volledig onafhankelijk te zijn van de elektriciteits- en gasproducenten en elektriciteits- en gasleveranciers. Zij moeten voortdurend voldoen aan de verplichtingen die voortvloeien uit deze certificering. Daarnaast blijven zowel Elia als 50Hertz een actieve rol spelen in projecten die bedoeld zijn om een geïntegreerde Europese energiemarkt uit te bouwen, zoals de Europese Commissie die nastreeft.

Voor de uitoefening van hun activiteiten hebben Elia en 50Hertz een licentie, die kan worden ingetrokken als ze onder andere niet beschikken over de menselijke, technische en/of financiële middelen om een continu en betrouwbaar beheer van het net te verzekeren in overeenstemming met de vigerende wetgeving en de onafhankelijkheidseisen opgenomen in artikel 9 van de Elektriciteitsrichtlijn van de Europese Unie.

Een dergelijke intrekking zou een negatieve materiële impact op Elia en/of 50Hertz hebben.

Elia en 50Hertz behoren daarenboven tot de oprichtende leden van ENTSO-E, de Europese organisatie van netbeheerders die in december 2008 werd opgericht en die 43 transmissienetbeheerders uit 36 landen verenigt, onder meer uit de landen van de Europese Unie. Deze vereniging neemt onder andere de rol op zich van het Europees Netwerk van Transmissienetbeheerders, zoals bepaald in het derde pakket.

Nationaal

Het Belgisch wettelijk kader werd vastgelegd bij de omzetting van de eerste Europese richtlijn over de interne elektriciteitsmarkt in de Elektriciteitswet van 29 april 1999. Met de wijziging van 8 januari 2012 werd de Elektriciteitswet grondig gewijzigd met de bedoeling ze af te stemmen op de wetgevende maatregelen van het Derde Energiepakket.

Overeenkomstig artikel 258 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, ziet de Europese Commissie onder meer toe op de omzetting van de Europese richtlijnen in het nationaal recht. In dat kader heeft ze op 25 februari 2016 een met redenen omkleed advies gericht aan de Belgische staat op 25 februari 2016 waarin ze, zoals in het persbericht werd vermeld, oordeelde dat België bepaalde regels die betrekking hebben op de unbundling (dit betekent dat de eigendom en de boekhouding van de Belgische transmissieactiviteiten volledig gescheiden is van de andere productie- of leveringsactiviteiten) niet correct heeft omgezet waardoor andere bedrijven dan de Belgische transmissienetbeheerder, geen interconnectoren hebben kunnen ontwikkelen en uitbaten met andere Europese lidstaten. Daarenboven oordeelde de Europese Commissie in haar advies ook dat de regels met betrekking tot de verbruikers niet correct zijn omgezet. De Belgische overheden hebben aan de Europese Commissie hun visie en argumenten doorgegeven met betrekking tot de juiste omzetting van de betrokken Europese bepalingen in het Belgisch recht.

De nettowinst van de onderneming wordt in ruime mate bepaald door een (Belgische en Duits) mechanisme van billijke vergoeding alsook door incentives die gebaseerd zijn op de tarifaire richtlijnen die in de Elektriciteitswet zijn vastgesteld.

Voor de periode 2016-2019 wordt het financiële resultaat van Elia elk jaar enerzijds beïnvloed door de evolutie van de Belgische lineaire obligaties (OLO's op 10 jaar) en anderzijds door een specifiek mechanisme dat sinds 2016 is ingevoerd. Dit mechanisme behelst tegelijkertijd een incentive gekoppeld aan de voortgang van bouwwerkzaamheden voor de aanleg van grote projecten op het gebied van interconnectiecapaciteit (gericht op het bevorderen van de integratie van de Europese energiemarkten en systemen), en een corrigerende factor die de afwijking weergeeft tussen de reële waarde van de OLO van het jaar en een referentiewaarde. Het financiële resultaat van Elia wordt ook beïnvloed door de verwezenlijking en/of de eventuele overschrijding van de efficiëntieverbeteringsfactoren, door de resultaten behaald met betrekking tot de uiteenlopende incentives die de regulator heeft vastgesteld alsook door de analyses van de verschillende budgetrubrieken uitgevoerd ex post door de federale regulator.

Op 3 december 2015 werden de tarieven en de mechanismen die bepalend zijn voor de rentabiliteit van Elia als transmissienetbeheerder in België goedgekeurd door de CREG voor een nieuwe tariefperiode van 4 jaar, die van toepassing is van 1 januari 2016 tot 31 december 2019.

In geval van afwijkingen tussen de geraamde kosten en de werkelijk gemaakte kosten (gedekt door de tarieven), neemt de CREG de finale beslissing of de gemaakte kosten al dan niet als onredelijk worden beschouwd. Deze beslissing kan leiden tot het verwerpen van de gemaakte kosten. Vandaar dat zij niet in aanmerking worden genomen bij het bepalen van de tarieven voor de volgende periode en zij dus een algemene negatieve impact hebben.

Elia moet een nieuw tarifair voorstel ter goedkeuring voorleggen aan de CREG voor de periode 2020-2023, dat gebaseerd is op de tariefmethodologie 2020-2023 die de CREG in juni 2018 heeft opgesteld. Het uitwerken van dit tariefvoorstel zal verschillende maanden in beslag nemen en zal ten laatste eind 2019 uitmonden in de opmaak van de nieuwe transmissietarieven die van toepassing zullen zijn in de betrokken periode. Dit proces moet nauw worden opgevolgd zodat de netbeheerder over de inkomsten kan beschikken - dus ook de cashflow - die het nodig heeft om zijn uiteenlopende opdrachten te vervullen.

In de loop van 2019 zal ook de Belgische regulatoire aanpak ten aanzien van de investeringen van Elia in niet-gereguleerde activiteiten ook moeten worden verduidelijkt als Elia deze investeringen uitvoert en deze financiert met externe middelen.

Anderzijds hangt de omzet van Elia ook af van de hoeveelheid energie die via haar net wordt vervoerd en dus van de economische activiteit van haar klanten en de gemeenschap in het algemeen die de onderneming bedient. Haar omzet wordt ook bepaald door de snelle toename van de decentrale elektriciteitsproductie die rechtstreeks in de distributienetten wordt geïnjecteerd. Als gevolg van het werkelijke verbruiksniveau van de industriële en huishoudelijke klanten kunnen de werkelijk vervoerde elektriciteitsvolumes afwijken van de ramingen op basis waarvan de regulator de tarieven voor de periode 2016-2019 heeft bepaald. Afhankelijk van de geldende regelgeving zal/zullen dit inkomstentekort en/of de extra kosten, zoals de behoefte aan bijkomende financiering, worden gecompenseerd door de tarieven van de volgende regulatoire periodes. Het effect op het elektriciteitsverbruik en de injectie vanuit de verschillende klantsegmenten, samen met de onzekerheid over de vooruitzichten met betrekking tot de economische activiteit bij de industriële klanten, vormen dus een risico voor de liquiditeitspositie van Elia.

De Elektriciteitswet heeft aan de transmissienetbeheerder recentelijk de opdracht toevertrouwd om een transmissienet te bouwen in de mariene wateren waarover België rechtsbevoegdheid heeft. De CREG heeft een regelgevend kader opgezet dat specifiek voor dit onderzees net van toepassing is.

Deze specifieke uitbreiding van het huidige regelgevende kader houdt in het bijzonder rekening met de reglementaire, contractuele en technische risico's gelinkt aan een dergelijke activiteit, in het bijzonder door een bijkomende billijke winstmarge toe te kennen voor de eigen middelen die de netbeheerder in dit offshore net zou investeren. De aanzienlijke toename van de energievolumes die vanuit de nieuwe offshore windparken worden verwacht zullen gepaard gaan met een aanzienlijke stijging van de heffing die wordt toegepast om de aankoopkosten van nieuwe groenstroomcertificaten te dekken. Er zal bijzondere aandacht worden geschonken aan de beheersing van de cashflow die uit deze situatie zal voortvloeien.

De inkomsten van Elia worden beïnvloed door de dividenden die Elia ontvangt van de ondernemingen waarin

het een belang heeft, en in het bijzonder de dividenden van 50Hertz via Eurogrid International.

De door 50Hertz toegepaste tarieven worden gereguleerd door het Duitse federale reguleringsinstantie BNetzA (Bundesnetzagentur). De beslissingen en handelingen van het BNetzA in het huidige regelgevend kader hebben een aanzienlijke impact op 50Hertz.

Bovendien is het regelgevend kader waarin 50Hertz zijn activiteiten uitvoert onderworpen aan belangrijke Europese, nationale en regionale wetgeving en regelgeving. Hoewel 50Hertz zo goed mogelijk tracht te anticiperen op de Europese wetgeving, kunnen nieuwe richtlijnen en verordeningen op Europees niveau of richtlijnen of verordeningen die op omzetting in nationale wetgeving wachten, hoe dan ook elementen van onzekerheid vormen.

De wetgeving en de richtlijnen inzake hernieuwbare energiebronnen kunnen ook een aanzienlijke impact hebben op de liquiditeitspositie van 50Hertz. Veranderingen in de wetgeving kunnen het huidige regulator en/of liquiditeitsrisico sterk beïnvloeden.

Bevoegdheidsverdeling

Wat de regelgeving en wetgeving betreft, bestaan er in België ook risico's met betrekking tot de bevoegdheidsverdeling tussen de Belgische federale en regionale entiteiten. Zo kunnen de tegenstrijdigheden tussen de verschillende regelgevingen, bijvoorbeeld wat de technische reglementen betreft, voor Elia de uitoefening van haar taken bemoeilijken. De evolutie in deze regelgeving en de wijzigingen die in de toekomst zullen worden aangebracht, kunnen eveneens een impact hebben op de aansprakelijkheid van de vennootschap bij een stroomonderbreking of, in het kader van een eventuele staatsvorming, op de bevoegdheidsverdeling tussen het federale en het regionale niveau, inclusief de bevoegdheid inzake de goedkeuring van de transmissietarieven.

2. Operationele risico's

Evenwicht op het net

Ieder jaar trachten Elia en 50Hertz om aan een zo gunstig mogelijke prijscontracten af te sluiten zodat zij over de nodige reserves beschikken om in hun respectievelijke regelzones continu het evenwicht tussen productie en verbruik te behouden. Daartoe onderzoeken zij, zowel op nationaal als op Europees niveau, de mogelijkheden om het toenemende aandeel van productie-eenheden voor elektriciteit uit hernieuwbare

bronnen met een variabel karakter in het elektrische systeem te integreren zonder het evenwicht op het net in het gedrang te brengen. De toename, ook op Europees niveau, van het aantal eenheden op basis van warmtekraftkoppeling en hernieuwbare energie dat op de distributienetten wordt aangesloten, en de aansluiting van grote offshore windmolenparken brengen ook nieuwe uitdagingen met zich op het vlak van het operationele beheer van de netten en de verdere uitbouw van hun infrastructuur.

Een belangrijke ontwikkeling sinds 2014 is de negatieve evolutie van de Belgische nationale elektriciteitsproductie als gevolg van de sluiting en buitengebruikstelling van productie-eenheden. Dit resulteerde in een algemene daling van de beschikbare productiecapaciteit voor de Belgische verbruikers en de groeiende afhankelijkheid van de elektriciteit die vanuit de buitenlandse markten wordt ingevoerd. Als gevolg van deze gewijzigde omstandigheden op het vlak van de stroomvoorziening wordt een strategische elektriciteitsreserve voorzien. Deze reserve wordt aangelegd voor de winterperiode. Zij is opgebouwd uit productiecapaciteit die vooraf wordt vastgelegd, gereserveerd en buiten de elektriciteitsmarkt wordt gehouden en die de transmissienetbeheerder kan benutten indien de elektriciteitsbevoorrading ontoereikend is. De vele problemen rond het Belgische nucleaire productiepark de voorbije jaren illustreren de onzekerheden waarmee de stroomvoorziening te kampen heeft. Ook de daadwerkelijke beschikbaarheid en de lokalisatie van deze productie-eenheden interageren met de onderhouds- en/of investeringsprogramma's voor de 400 kV-netten, alsook de voorwaarden om toegang te hebben tot middelen die kunnen worden ingeschakeld om de nodige ondersteunende diensten voor de exploitatie van het net te leveren.

Het valt niet uit te sluiten dat er in de toekomst nog andere productie-eenheden definitief of gedeeltelijk zullen sluiten, wat zal blijven wegen op de moeilijke bevoorradingssituatie. Ook de onzekerheid over de beschikbaarheid van het Franse nucleaire park die alsmat afneemt zou gepaard kunnen gaan met een mogelijke daling van de hoeveelheden elektriciteit die vanuit Frankrijk kunnen worden ingevoerd. Of het noodzakelijk blijft dat de strategische reserve en/of andere mechanismen kunnen worden ingezet, blijft een belangrijk aandachtspunt tijdens de komende jaren.

In dit verband dient te worden vermeld dat de federale regering formele stappen heeft ondernomen die zouden kunnen uitmonden in de invoering van een capa-

citeitsvergoedingsmechanisme (CRM: capacity remuneration mechanism) om meer zekerheid te hebben wat de stroomvoorziening betreft. Elia volgt deze ontwikkelingen op de voet, vooral omdat onze onderneming zelf een sleutelrol zou kunnen spelen in de implementatie van dit mechanisme.

Bovendien zijn de veranderende tendensen in de injecties en de afnames en de versterking van de interconnectiecapaciteit tussen de lidstaten van de Unie afhankelijk van toelatingen en vergunningen die door lokale, regionale, nationale en internationale instanties moeten worden afgeleverd. Het tijdig verkrijgen van deze vergunningen en goedkeuringen vormt een cruciale uitdaging voor het naleven van de uitvoeringstermijnen. Deze toelatingen en vergunningen kunnen daarenboven voor de bevoegde rechtbanken en gerechtshoven worden betwist.

Terwijl de volumes aan decentrale, variabele elektriciteitsproductie toenemen en de gecentraliseerde productiecapaciteit almaar blijft dalen, wordt Elia geconfronteerd met de veroudering van haar assets. Deze drie factoren maken het nog ingewikkelder om het energie-evenwicht te bewaren.

Stroomonderbrekingen

De netten van Elia en 50Hertz behoren tot de meest betrouwbare in Europa. Toch kan wegens onvoorziene gebeurtenissen, zoals bijzondere weersomstandigheden, de goede werking van één of meerdere infrastructuurelementen onderbroken worden. In de meeste gevallen hebben deze gebeurtenissen geen impact op de stroombevoorrading van de gebruikers, omdat de netten die Elia en 50Hertz beheren een vermaasde structuur hebben. Hierdoor kunnen de aangesloten gebruikers langs verscheidene wegen worden bereikt. In extreme gevallen kan het elektrische systeem door een incident echter gedeeltelijk of volledig uitvallen (lokale of algemene black-out) met aansprakelijkheidsvorderingen en geschillen tot gevolg die de resultaten van de exploitatie negatief kunnen beïnvloeden. Dergelijke onderbrekingen kunnen het gevolg zijn van natuurlijke fenomenen of onvoorziene gebeurtenissen (zoals hevige stormwind), maar ook van operationele problemen in België of in het buitenland. De Elia groep houdt op geregelde tijdstippen crisioefeningen om optimaal op deze situaties te kunnen inspelen. In geval van een aan Elia toe te schrijven fout beperken de algemene voorwaarden van de standaardcontracten de aansprakelijkheid van Elia en 50Hertz tot een redelijk niveau. Het verzekeringsbeleid beoogt de beperking van de financiële impact van deze risico's.

Elektronische, informatica- en telecommunicatierisico's

De invoering en integratie van elektronische, informatica-, digitaliserings- en telecommunicatietechnologieën voor het operationeel beheer, de communicatie en het toezicht (zoals de slimme netten of smart grids) in de elektrische systemen heeft de aard van de elektrische systemen en infrastructuur, waarvan de netbeheerders, zoals Elia en 50Hertz, gebruik maken, gewijzigd.

Een falend telecommunicatienetwerk of falende ondersteunende informatiesystemen die worden gebruikt voor het beheer van het elektrische systeem en ook pogingen om de toegang tot onze IT-systemen of de data via verschillende kanalen te kraken, kan problemen veroorzaken op het gebied van de werking van het elektrische systeem. Elia neemt de nodige maatregelen om een back-up te organiseren van het informaticanetwerk en de bijbehorende informaticasystemen in de mate dat de technische en financiële mogelijkheden het toelaten. Elia heeft recovery-plannen opgesteld voor de meest kritieke IT-systemen en test deze geregeld uit. Het is evenwel onmogelijk om de eventualiteit van een defect aan de componenten van het telecommunicatienet en de informatiesystemen volledig uit te sluiten. Elia zal erop toezien om bij problemen met deze systemen de impact voor haar klanten maximaal te beperken.

Milieurisico

De resultaten van Elia kunnen worden beïnvloed door uitgaven die worden gedaan om aan de milieuwetgeving te voldoen. Hetzelfde geldt voor kosten die worden gemaakt voor de uitvoering van preventieve of remediërende maatregelen of om vorderingen van derden af te wikkelen. Het milieubeleid wordt uitgewerkt en op de voet gevolgd om deze risico's onder controle te houden. Aangepaste provisijs worden aangelegd telkens als de aansprakelijkheid van Elia of 50Hertz met betrekking tot saneringskwesities in het geding kan komen.

Risico in verband met de vergunningen

Zowel Elia als 50Hertz hebben als opdracht een elektriciteitsnet uit te bouwen dat aan de energiebehoeften van hun respectievelijke klanten voldoet, als ook aan de ontwikkeling van de energie-sector in de richting van een meer decentrale productie, waardoor de netten moeten worden versterkt.

De elektriciteitsinfrastructuur moet dan ook versterkt of nieuw gebouwd worden en daarvoor zijn vergunningen nodig. Soms gaat het verkrijgen van vergunningen gepaard met een uitgebreide dia-

loog met omwonenden en met de overheden, waardoor de bouw van deze infrastructuur vertraging kan oplopen.

Risico's verbonden aan de leveranciers van infrastructuurwerken

De doelstellingen van Elia zijn wat de infrastructuur betreft, blootgesteld aan het toenemende risico van capaciteitsproblemen die verschillende belangrijke leveranciers kunnen treffen. Deze situatie vloeit voort uit het feit dat de vraag op de Europese markt voortdurend toeneemt terwijl het aanbod relatief stabiel blijft. Elia zal hiervoor op regelmatige tijdstippen anticiperende capaciteitsanalyses uitvoeren om een proactieve dialoog met haar leveranciers te voeren.

De moeilijke economische situatie op de Europese markt (zie ook Macro-Economische risico's) kan ook de financiële gezondheid van de leveranciers in het gedrang brengen waardoor deze niet meer kunnen voldoen aan hun contractuele verplichtingen. Bijgevolg kan de bouw van infrastructuur vertraging oplopen.

Risico's op juridische geschillen

De vennootschap voert haar activiteiten op zodanige wijze uit dat het risico op juridische geschillen tot een minimum wordt beperkt. Niettemin gebeurt het dat de vennootschap betrokken raakt in juridische geschillen. Indien nodig, worden hiervoor gepaste provisijs aangelegd.

Veiligheid en welzijn

De Elia groep beheert installaties die bij ongevallen of agressie van buitenaf lichamelijke schade kunnen veroorzaken aan mensen. Personen die in of in de buurt van installaties voor elektriciteitstransmissie werken, kunnen bij ongeval, fout of nalatigheid worden blootgesteld aan het risico van elektrocutie. De veiligheid en het welzijn van mensen (eigen personeelsleden of derden) vormen een dagelijkse prioriteit voor de directie, het management en het personeel van de Elia groep. Elia beschikt over een gezondheids- en veiligheidsbeleid, voert veiligheidsanalyses uit en promoot een veiligheidscultuur.

Risico's verbonden aan de interne controlemechanismen

Elk intern proces beïnvloedt op zijn manier het bedrijfsresultaat. Het stelsel van meerjarentarieven vergroot de noodzaak om de globale efficiëntie van het bedrijf jaar na jaar nog te doen toenemen. Daarom wordt de doeltreffendheid van de interne processen geregeld gecontroleerd met behulp van presentatie-indicatoren en/of audits, om de gepaste controle ervan te garanderen. Dit

aspect staat onder het toezicht van het auditcomité, dat de werkzaamheden van de dienst Interne Audit & Enterprise Risk Management aanstuurt en opvolgt.

Terreurdaden of sabotage

Het elektriciteitsnet en zijn assets zijn geografisch wijd verspreid en kunnen potentieel gezien blootgesteld zijn aan terreurdaden of sabotage. Dergelijke gebeurtenissen kunnen de exploitatie van het net negatief beïnvloeden en kunnen defecten op het net veroorzaken of het net doen uitvallen. Netdefecten of systeemfouten kunnen op hun beurt een materieel omgekeerd effect hebben op de financiële situatie en de operationele resultaten.

3. Financiële risico's

De Groep is blootgesteld aan verschillende financiële risico's bij de uitoefening van de taken: het marktrisico (meer bepaald het interestrisico, het inflatierisico, het belastingrisico en een beperkt wisselkoersrisico), het liquiditeitsrisico, en het kredietrisico. De risico's waaraan de onderneming is blootgesteld, worden geïdentificeerd en geanalyseerd om de limieten en gepaste controles te bepalen, en toe te zien op de risico's en de naleving van deze limieten. Met dat doel voor ogen heeft de Groep de verantwoordelijkheden en specifieke procedures vastgelegd, in het bijzonder met betrekking tot de financiële instrumenten die moeten worden aangewend en de exploitatielimieten voor de beheersing van deze risico's. Deze procedures en de betrokken systemen worden geregeld herzien om elke wijziging op het gebied van de marktomstandigheden en de activiteiten van de Groep in aanmerking te nemen. De financiële impact van deze risico's is beperkt aangezien Elia en 50Hertz werken volgens het Belgische of Duitse regelgevend kader. Zie hoofdstuk 'Regelgevend kader' voor meer informatie.

Om hun investeringen te financieren en hun strategische doelstellingen op korte en op lange termijn te bereiken, doen Elia en 50Hertz een beroep op de kapitaalmarkten en deze worden sterk beïnvloed door de macro-economische tendensen.

In 2019 zullen de tendensen voornamelijk worden gekenmerkt door een strakker monetair beleid zowel in de Verenigde Staten als in de eurozone en door een mogelijke escalatie van de huidige geopolitieke spanningen in het kader van de handelsrelaties van verschillende landen met de Verenigde Staten. Wat de eurozone betreft, zou de groei kunnen blijven vertragen door de onzekerheid die er heerst als gevolg van de uitkomst wat de Brexit en/of Italië betreft.

Deze macro-economische elementen kunnen tot uiting komen in de markten via een grote volatiliteit, wat een negatieve invloed zou kunnen uitoefenen op de groei van Elia en 50Hertz en op het nastreven van hun doelstellingen. In het kader van haar inspanningen om het financieel risico te beperken, streeft de onderneming ernaar om verschillende bronnen te gebruiken voor haar schuldinstrumenten. Om ons herfinancieringsrisico goed te beheren, ontwikkelen we sterke bankrelaties met een groep van financiële instellingen, handhaven we een sterke en voorzichtige financiële positie en zorgen we voor de diversifiëring van onze financieringsbronnen. Het liquiditeitsrisico op korte termijn beheren we op dagelijkse basis met volledige dekking van de financieringsbehoeften via de beschikbare kredietlijnen en een commercial paper-programma (zie ook toelichting 8.1. Financieel risico en beheer van afgeleide instrumenten).

Overigens maken Elia en Eurogrid GmbH het voorwerp uit van een rating van respectievelijk S&P en Moody's.

We hebben geen zekerheid dat de rating dezelfde zal blijven voor een gegeven periode of dat deze niet zal worden verlaagd door het ratingbureau als het oordeelt dat de omstandigheden in de toekomst dat rechtvaardigen. Mocht een ratingbureau beslissen om de creditrating van het bedrijf te verlagen, zou dat de financieringsopties van het bedrijf kunnen beperken en de kosten van haar leningen kunnen doen stijgen.

Naar aanleiding van de Belgische wetgeving en regelgeving inzake decentrale of hernieuwbare productie, meer bepaald op basis van zonnepanelen en windturbines, hebben de federale en gewestregeringen de toekenning van 'groenestroomcertificaten' als financieel steunmechanisme voor hernieuwbare energie ingesteld. Elia is verplicht deze certificaten tegen een gegarandeerde minimumprijs te kopen. Dat houdt een liquiditeitsrisico in, omdat deze groenestroomcertificaten als call-opties zullen worden aangewend en het niet zeker is of ze zullen worden uitgeoefend. Elia kan bijgevolg onverwachts geconfronteerd worden met grote hoeveelheden groenestroomcertificaten die Elia dan verplicht moet kopen, hetgeen een risico voor de liquiditeitspositie van Elia inhoudt. Elia heeft de regulatorische mechanismen en de mechanismen voor de planning van de liquiditeiten ingevoerd waarmee het daaraan verbonden liquiditeitsrisico gedeeltelijk kan worden opgevangen.

Indien de regelgeving de afschaffing van bepaalde groenestroomcertificaten

oplegt, dan zal Elia overgaan tot het hanteren van een gepaste toeslag ter compensatie van de gemaakte kosten. Elia heeft een beroep gedaan op de CREG om de tarieven aan te passen om eventuele tekorten te recupereren als gevolg van verschillen tussen de uitgaven verbonden aan de openbare dienstverplichtingen en de inkomsten uit de goedgekeurde toeslagen om deze uitgaven te dekken. In een poging om een sterke stijging van dit tarief te voorkomen, heeft de Waalse regering een wettelijke mogelijkheid gecreëerd en bevestigd waardoor Elia kan vragen om groenestroomcertificaten bij een goedgekeurde externe partij te plaatsen om zo het aantal op te kopen groenestroomcertificaten tijdelijk te beperken.

Wat de regionale openbare dienstverplichtingen betreft, blijft men door het onevenwicht op de groenestroomcertificaten markt in Wallonië vaak een beroep doen op de gegarandeerde minimumprijs en blijft de verkoop van groenestroomcertificatenmarkt aan Elia hoog. Het tarief voor openbare dienstverplichtingen voor de financiering van de steunmaatregelen voor hernieuwbare energie in Wallonië, dat werd voorzien om de kosten die worden gemaakt m.b.t. de verkoop van groenestroomcertificaten aan Elia te dekken, volstaat niet om de liquide middelen die Elia hiervoor nodig heeft te dekken. Eind 2018 werd opnieuw een herziening van de situatie voorgesteld om tegemoet te komen aan de behoefte aan liquide middelen op middellange termijn met betrekking tot de groenestroomcertificaten in Wallonië. Om over de nodige liquide middelen op middellange termijn te kunnen beschikken, werd op 13 september 2018 een nieuw ontwerpdecreet goedgekeurd in de Waalse regering. Dat moet de groenestroomcertificatenmarkt in Wallonië weer in evenwicht brengen tegen 2025 door het surplus van groenestroomcertificaten op de markt te elimineren. Daartoe zal er een bank worden ingeschakeld die de aankoop van de groenestroomcertificaten tegen de gewaarborgde minimumprijs kan helpen financieren. Het nieuwe decreet zal in 2019 van kracht worden.

Wat de federale openbare dienstverplichtingen betreft, nemen door de ingebruikstelling van de nieuwe offshore windparken de verkoop van groenestroomcertificaten aan Elia tegen de gegarandeerde minimumprijs en bijgevolg de cashstromen van de onderneming zeer sterk toe. Dat betekent ook dat Elia meer liquide middelen nodig heeft omwille van het tarief voor de openbare dienstverplichtingen voor de financiering van groenestroomcertificaten. Om de ondersteuning van de domeinconcessies

die vanaf 1 juli 2018 worden afgerond, te verzekeren, werd er op 17 augustus 2018 een koninklijk besluit gepubliceerd dat het koninklijk besluit van 16 juli 2002 wijzigt en mechanismen invoert die de productie van hernieuwbare energie bevorderen. Een nieuw ontwerp van koninklijk besluit dat in eerste lezing door de federale ministerraad in oktober 2018 werd goedgekeurd, zal in 2019 worden goedgekeurd. Dit koninklijk besluit zal de berekeningswijze van dit tarief wijzigen om een systeem met voorschotten in te voeren zoals bepaald in het koninklijk besluit van 17 augustus 2018.

Zo ook is 50Hertz blootgesteld aan een liquiditeitsrisico omdat het verplicht is om elektriciteit op basis van hernieuwbare energiebronnen tegen een vaste prijs aan te kopen en weer te verkopen tegen prijzen die met de markt schommelen.

4. Factoren met betrekking tot de context

Macro-economische risico's

Sinds de zomer van 2018 is vooral in Europa de economische groei vertraagd. Dat was vooral te wijten aan de sterke daling van autoproductie in Duitsland, heeft te maken met de Brexit en het belastingbeleid in Italië en de handelsoorlog tussen de Verenigde Staten en China.

De voornaamste macro-economische risico's zijn gelinkt aan externe factoren die het gevolg zijn van de toegenomen geo-

politieke spanningen, de mogelijke strakkere financiële handelsvoorwaarden wereldwijd die een hogere schuldenlast teweegbrengen, verstoringen die het gevolg zijn van toegenomen automatisering en digitalisering en de toenemende druk door de strakkere marktvoorschriften en protectionistische maatregelen in de context van het toenemend nationalisme en populisme.

Risico inzake human resources

Om onze strategische doelstellingen te realiseren en de verandering in heel de organisatie door te voeren, hebben we nood aan de expertise, het engagement en het empowerment van onze werknemers. Elia voert een actief branding- en rekruteringsbeleid. De onderneming streeft ernaar een adequaat expertise- en kennisniveau te handhaven in een gespannen arbeidsmarkt. Dit is een voortdurend risico wegens de hoge specialisatiegraad van haar activiteiten en de toegenomen complexiteit van de betrokken vakgebieden. Om de nieuwe en toekomstige risico's op te vangen, waaronder de digitalisering en demografische veranderingen heeft het departement HR zich meer gefocust op het ontwikkelen van een flexibeler aanpak op het vlak van het loopbaanbeleid en het leiderschap alsook op de noden van de medewerkers tijdens alle fasen in de loopbaan, alsook de overstapfase naar het pensioen, in overeenstemming met de nieuwe werkmodellen en organisatiestructuren.

Imagorisico

Zeer algemeen kunnen zich bepaalde omstandigheden voordoen die het imago van het bedrijf negatief kunnen beïnvloeden. Er zouden effectieve of vermeende vergissingen kunnen gebeuren op het vlak van de governance- of regulatorische voorschriften, die onze reputatie zouden kunnen schaden. Naast het zich voordoen van de risico's die hier aan bod zijn gekomen zouden nog tal van andere factoren onze exploitatielicentie kunnen beïnvloeden, ons vermogen om in nieuwe middelen en contracten te voorzien kunnen schaden en onze toegang tot de kapitaalmarkten kunnen beperken. Elia beschikt onder meer over een intern controlemechanisme om de overeenstemming met de regelgeving ook op het vlak van de vertrouwelijkheid van gegevens (GDPR) te garanderen. Het valt echter nooit uit te sluiten dat externe partijen onoordeelkundig omspringen met informatie waarover zij beschikken. Dit kan een effect hebben op de beurskoers van de onderneming.

Overige

Elia is zich ervan bewust dat er nog andere risico's kunnen bestaan waarvan het bedrijf op dit moment nog geen kennis heeft. Sommige risico's kunnen vandaag verwaarloosbaar lijken, maar dit sluit niet uit dat ze in de toekomst belangrijker kunnen worden. De hier gehanteerde onderverdeling geeft geen enkele indicatie van de potentiële gevolgen van de opgesomde risico's.

KENMERKEN VAN DE SYSTEMEN VOOR INTERNE CONTROLE EN RISICOBEEHER

Het referentiekader van de interne risicobeheerscontrole dat door het directiecomité geïmplementeerd is en door de Raad van Bestuur van Elia is goedgekeurd, is gebaseerd op het COSO II Framework. Dit kader omvat vijf nauw verbonden basiscomponenten om een geïntegreerd proces te verzekeren voor de systemen voor interne controle en risicobeheer: de controleomgeving, de risicobeoordeling, de controleactiviteiten, de informatie en de communicatie en de monitoring. Door deze concepten toe te passen en in haar processen en activiteiten te integreren kan Elia haar activiteiten onder controle houden, de efficiëntie van haar operaties verbeteren, haar middelen optimaal inzetten en zo bijdragen tot de realisatie van haar doelstellingen. Hierna wordt de toepassing van COSO II binnen Elia beschreven.

1. CONTROLEOMGEVING

Organisatie van de interne controle

Overeenkomstig de statuten van Elia heeft de raad van bestuur verschillende comités opgericht die helpen bij de uitoefening van zijn verantwoordelijkheden: het directiecomité, het auditcomité, het vergoedingscomité en het corporate governance comité. Het auditcomité werd door de raad belast met het toezicht op: (i) het proces van financiële reporting, (ii) de efficiëntie van de systemen voor interne controle van het beheer van de bedrijfsrisico's, (iii) de interne audit en de efficiëntie ervan, (iv) de statutaire audit van de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening, inclusief de opvolging van alle vragen en aanbevelingen van de externe auditeurs, (v) de onafhankelijkheid van de externe auditeurs, (vi) het onderzoeken van de rekeningen en het controleren van de budgetten.

Het auditcomité komt in principe driemaandelijks bijeen om deze verschillende punten te bespreken.

Het departement Finance ondersteunt het directiecomité door tijdig de correcte en betrouwbare financiële informatie ter beschikking te stellen die nodig is voor de besluitvorming betreffende de opvolging van de rentabiliteit van de activiteiten en het efficiënt beheer van de financiële diensten van de onderneming. De externe financiële reporting waaraan Elia is onderworpen omvat (i) de statutaire financiële en fiscale reporting, (ii) de geconsolideerde financiële reporting, (iii) de specifieke reportingverplichtingen van een beursgenoteerd bedrijf, (iv) en de reporting die door het regelgevend kader wordt opgelegd. Elia heeft een gestructureerde aanpak ontwikkeld, die bijdraagt tot de volledigheid en exactheid van de financiële informatie en rekening houdt met de termijnen voor de controle van de

activiteiten en de interventie van de voornaamste betrokkenen, teneinde adequate controles en rekeningen te verzekeren.

Integriteit en ethiek

De integriteit en ethiek van Elia zijn van essentieel belang in haar interne controleomgeving. Het directiecomité en het management communiceren regelmatig over deze principes om de wederzijdse rechten en plichten van de onderneming en van haar medewerkers toe te lichten. Deze regels worden aan alle nieuwe medewerkers meegedeeld en de naleving ervan is formeel voorzien in de arbeidsovereenkomsten. De gedragscode heeft bovendien als doel inbreuken op de Belgische wetgeving inzake het gebruik van voorkennis of marktmanipulatie en verdachte activiteiten te vermijden. Het management ziet er continu op toe dat de medewerkers de interne waarden en procedures naleven en neemt, indien nodig, de nodige maatregelen, zoals beschreven in het bedrijfsreglement en in de arbeidsovereenkomsten.

De ethische code definieert wat Elia als correct ethisch ondernemen beschouwt, en stipuleert het beleid en een aantal principes m.b.t. het vermijden van belangenconflicten. Integer en onafhankelijk handelen met alle stakeholders is een essentieel uitgangspunt in het handelen van onze medewerkers. De Ethische Code van Elia stelt uitdrukkelijk dat de Groep omkoping verbiedt in welke vorm dan ook, alsook misbruik van voorkennis en marktmanipulatie. Dit wordt ook ondersteund door de Gedragscode van Elia. Elia en haar medewerkers maken geen gebruik van geschenken of entertainment om concurrentievoordeel te behalen. Facilitaire betalingen zijn niet toegestaan door Elia. Het verhullen van geschenken of entertainment als liefdadigheidsgiften is evenzeer een schending van de Ethische Code. De Ethische Code onderstreept ook het verbod van elke vorm van racisme en discriminatie, gelijke kansen voor alle werknemers en de bescherming van de vertrouwelijkheid wat het gebruik van IT-systemen betreft. Iedereen die specifiek bij het aankoopproces betrokken is, moet zich houden aan de deontologie van Elia betreffende aankopen en alle regels die daaruit voortvloeien. Elia's aankoop-deontologie is intern en extern gepubliceerd en steunt op 4 pijlers: vertrouwelijkheid; niet-discriminerende behandeling van de leveranciers; transparantie; en het vermijden van belangenconflicten. Op een regelmatige basis zorgt het management van de medewerkers die betrokken zijn in de aankoop- en betaal-processen voor voldoende training en awareness aangaande deze topics.

Wegens haar wettelijk statuut van transmissienetbeheerder voor elektriciteit is Elia onderworpen aan een groot aantal statutaire en regulatorische voorschriften die drie fundamentele principes definiëren: niet-discriminerend gedrag, vertrouwelijke behandeling van informatie en transparantie m.b.t. niet-confidentiële markt-informatie versus alle actoren uit deze elektriciteitsmarkt. Om aan deze specifieke verplichtingen te voldoen heeft Elia een 'Engagement Program' uitgewerkt dat door het corporate governance comité is goedgekeurd. De Compliance Officer rapporteert hierover jaarlijks aan de regulerende organen.

Eventuele inbreuken m.b.t. deze codes kunnen gemeld worden aan de Compliance Officer, die deze op een objectieve en vertrouwelijke wijze behandelt. De Compliance Officer verklaart in 2018 geen meldingen m.b.t. inbreuken in deze materies ontvangen te hebben, noch van interne medewerkers, noch van externe stakeholders.

Interne Audit integreert in zijn jaarprogramma een aantal acties en controle-audits teneinde specifieke preventies tegen fraude te ontwikkelen. Eventuele vaststellingen worden systematisch gerapporteerd aan het Auditcomité. In 2018 werden geen relevante vaststellingen gedaan m.b.t. financiële fraude in de specifieke audit aangaande de aankopen en betaal-processen noch in de andere audits van het audit jaarprogramma.

Rollen en Verantwoordelijkheden

Het intern controlesysteem van Elia steunt op duidelijk omschreven rollen en verantwoordelijkheden op alle niveaus van de organisatie. De rollen en verantwoordelijkheden van de diverse comités binnen Elia zijn voornamelijk geïdentificeerd in het wettelijk kader dat van toepassing is op Elia, in de statuten en in het Corporate Governance Charter.

Het departement Boekhouding staat onder toezicht van de Chief Financial Officer en is belast met de statutaire financiële en fiscale reporting en de consolidatie van de verschillende dochtervennootschappen van de Elia groep. Het departement Beheerscontrole staat in voor de opvolging van de boekhouding en voor de analytische reporting en is belast met alle financiële reporting in de regulatorische context. Het departement Investor Relations is belast met de specifieke reporting die van toepassing is op een beursgenoteerde onderneming.

Wat het proces van financiële reporting betreft, zijn de taken en verantwoordelijkheden van iedere werknemer van het departement Boekhouding duidelijk omlind om te waarborgen

dat de geleverde financiële resultaten de financiële transacties van Elia exact en eerlijk weergeven. De belangrijkste controles en het tijdschema voor de realisatie van deze taken en controles werden geïdentificeerd en opgenomen in een gedetailleerd kader van taken en verantwoordelijkheden.

Alle entiteiten van de consolidatiekring hebben een IFRS boekhoudhandleiding geïmplementeerd. Die geldt als referentie inzake de boekhoudkundige principes en procedures, teneinde coherentie en vergelijkbaarheid te verzekeren, alsook een correcte boekhouding en reporting binnen de Groep.

Het departement Finance beschikt over de nodige instrumenten, zoals IT-tools, voor de uitvoering van zijn taken. Alle entiteiten van de consolidatiekring gebruiken dezelfde ERP-applicatie, die diverse geïntegreerde controles bevat en een gepaste taakverdeling ondersteunt. Bovendien licht Elia de rollen en verantwoordelijkheden van al haar medewerkers toe door middel van een beschrijving van elke functie overeenkomstig de methodologie van Business Process & Applications.

Competenties

Elia houdt in haar processen inzake rekrutering, opleiding en retentie, rekening met het cruciale belang van de competenties en de expertise van haar medewerkers om ervoor te zorgen dat haar activiteiten op een betrouwbare en efficiënte wijze worden uitgevoerd. Het departement Human Resources heeft adequate beleidslijnen uitgestippeld en geeft een omschrijving van alle functies teneinde de rollen, verantwoordelijkheden en functievereisten te identificeren, alsook de kwalificaties die nodig zijn om deze te vervullen.

Elia heeft een beleid opgesteld voor het beheer van de generieke en specifieke competenties in overeenstemming met de waarden van de onderneming en moedigt al haar medewerkers aan om opleidingen te volgen om de hun toegewezen taken efficiënt te kunnen uitvoeren. De vereisten in termen van competentieniveaus worden continu geanalyseerd door middel van formele en informele (zelf-)evaluatie op verschillende tijdstippen tijdens de loopbaan van de medewerkers.

Aan alle medewerkers die rechtstreeks of onrechtstreeks betrokken zijn bij de financiële reporting worden opleidingsprogramma's inzake financiële reporting aangeboden. De opleiding is zowel toegespitst op het bestaande regelgevend kader en de boekhoudkundige verplichtingen als op de activiteiten zelf, met een hoge graad van inzicht zodat de goede vragen kunnen worden gesteld.

2. Risicobeoordeling

Risicobeoordeling is een ander systeem voor interne controle dat van cruciaal belang is voor Elia om de strategische doelstellingen van haar opdracht te realiseren; de raad van bestuur en de Risk Manager identificeren, analyseren en beoordelen geregeld samen de belangrijkste strategische en tactische risico's. Deze risico's worden kwalitatief en/of kwantitatief beoordeeld afhankelijk van hun aard en hun potentiële impact. De Risk Manager stelt vervolgens aanbevelingen voor betreffende de manier waarop elk van deze risico's het best kan worden beheerd, rekening houdend met de interactie tussen alle aan Elia verbonden risico's. Op basis van deze evaluatie worden preventieve, bijsturende en/of corrigerende acties geïmplementeerd om zo, indien nodig, de bestaande interne controles te versterken.

Het management van Elia is verantwoordelijk voor het invoeren van een efficiënte interne controle, die onder andere een correcte financiële reporting waarborgt. Het onderstreept het belang van het risicobeheer inzake financiële reporting door samen met het auditcomité rekening te houden met de volledige waaier van activiteiten en de daaraan verbonden risico's. Het ziet erop toe dat de risico's correct worden weergegeven in de financiële resultaten en reportings. De risicobeoordeling gaat bovendien verder dan de gekende risico's van Elia en tracht te anticiperen op de aard en de kenmerken van opkomende risico's die een impact op de activiteiten van Elia kunnen hebben.

De voornaamste stappen in de beoordeling van de financiële risico's zijn:

1. het identificeren van de doorslaggevende elementen van de financiële reporting en de doelstellingen ervan;
2. het identificeren van de belangrijke risico's in de realisatie van de doelstellingen;
3. het identificeren van de controlemechanismen van de risico's.

De doelstellingen van de financiële reporting omvatten (i) de conformiteit van de financiële verklaringen met de algemeen aanvaarde boekhoudkundige principes, (ii) de transparantie en juistheid van de informatie in de financiële resultaten, (iii) het toepassen van boekhoudkundige principes die aangepast zijn aan de sector en aan de transacties van de onderneming en (iv) de juistheid en betrouwbaarheid van de financiële resultaten.

De activiteiten van Elia als transmissienetbeheerder voor elektriciteit met betrekking tot haar fysieke installaties dragen

in belangrijke mate bij tot de financiële resultaten. De gepaste procedures en controles werden dan ook ingevoerd om over een volledige en realistische inventaris van de fysieke installaties te beschikken. Risicobeheer is een activiteit die op het niveau van de onderneming wordt gevoerd en ondersteund door aan alle medewerkers verantwoordelijkheden ter zake toe te wijzen bij de uitvoering van hun specifieke activiteiten, zoals in de policy voorgeschreven.

Een continue beoordeling

Dankzij een aanpak die tegelijk top-down en bottom-up is, kan Elia gebeurtenissen identificeren en, in de mate van het mogelijke, erop anticiperen, en reageren op eventuele incidenten, zowel van buitenaf als binnenin de organisatie, die de realisatie van de doelstellingen kunnen beïnvloeden.

Top-down aanpak gebaseerd op de strategische risico's

Driemaandelijks worden de strategische risico's geëvalueerd in een reporting aan het auditcomité. Telkens wanneer een bedreiging of potentiële opportuniteiten worden vastgesteld worden actieplannen of specifieke evaluaties van nieuwe risico's uitgevoerd.

Bottom-up aanpak met betrekking tot de business

Teneinde nieuwe risico's te identificeren of veranderingen van de bestaande risico's te evalueren, blijven de Risk Manager en het management continu in contact en zijn ze alert voor veranderingen die een eventuele aanpassing van de risicobeoordeling en van de daaraan verbonden actieplannen vereisen. Aan de hand van criteria wordt beslist of het nodig is om de processen van financiële reporting en de daaraan verbonden risico's te evalueren. Het accent ligt op de risico's in verband met de veranderingen van de financiële en regulatorische omgeving, de industriële praktijken, de boekhoudkundige normen en de ontwikkelingen van de onderneming, zoals fusies en overnames.

Het operationeel management analyseert de risico's en stelt actieplannen voor. Ingrijpende wijzigingen van de waarderingsregels moeten de raad van bestuur worden goedgekeurd. Het Risk Management speelt een essentiële rol in het handhaven van de waarde van Elia voor de stakeholders en voor de gemeenschap. Het werkt met alle departementen samen om Elia optimale kansen te geven om haar strategische doelstellingen te verwezenlijken en adviseert de onderneming betreffende de aard en de mogelijke gevolgen van toekomstige risico's.

3. Controleactiviteiten

Voornaamste controleactiviteiten

Elia heeft op de verschillende niveaus van haar structuur interne controlemechanismen geïmplementeerd teneinde te waarborgen dat de normen en interne procedures voor het correct beheer van de geïdentificeerde risico's worden nageleefd. Enkele voorbeelden:

- (i) een duidelijke taakverdeling in de processen om te vermijden dat een enkele persoon een transactie initieert, goedkeurt en registreert; met het oog daarop werden beleidslijnen voor de toegang tot de informatiesystemen opgesteld en bevoegdheden gedelegeerd;
- (ii) auditmiddelen zijn in de processen geïntegreerd om de eindresultaten in verband te brengen met de onderliggende transacties;
- (iii) gegevensveiligheid en -integriteit door een correcte toekenning van rechten;
- (iv) een gepaste documentatie van de processen via de intranetapplicatie Business Process & Applications die de beleidslijnen en procedures centraliseert.

De departementsverantwoordelijken moeten ervoor zorgen dat controleactiviteiten geïmplementeerd worden met betrekking tot de inherente risico's van hun departement.

Proces van financiële reporting

Voor ieder belangrijk risico inzake financiële reporting heeft Elia adequate controles gedefinieerd om de kans op fouten tot een minimum te beperken. De rollen en verantwoordelijkheden werden gedefinieerd voor het afsluitingsproces van de financiële resultaten. Voor iedere stap werd een continue follow-up ingevoerd, met een gedetailleerde agenda van alle activiteiten van de dochtervennootschappen van de Groep. Controles worden uitgevoerd om de kwaliteit en de naleving van de interne en externe verplichtingen en aanbevelingen na te gaan. Tijdens de afsluiting wordt een specifieke test uitgevoerd om belangrijke ongewone transacties te controleren, alsook de boekhoudkundige lijnen en aanpassingen aan het einde van de periode, de transacties van de ondernemingen en de belangrijkste ramingen. De combinatie van al deze controles biedt voldoende zekerheid dat de financiële resultaten betrouwbaar zijn. Geregelde interne en externe audits dragen ook bij tot de kwaliteit van de financiële reporting.

Bij het identificeren van de risico's die de realisatie van de doelstellingen van de financiële reporting kunnen beïnvloeden, houdt het management rekening met de mogelijkheid van foute verklaringen als gevolg van fraude en neemt het de nodige maatregelen indien de interne controle moet worden versterkt. De interne audit voert specifieke audits uit, op basis van de evaluatie van de mogelijke frauderisico's, teneinde fraude te vermijden en te voorkomen.

4. Informatie en communicatie

Elia communiceert de relevante informatie aan haar medewerkers om hen in staat te stellen hun verantwoordelijkheden op te nemen en hun doelstellingen te bereiken. De financiële informatie is noodzakelijk voor de budgettering, de ramingen en de controle van de conformiteit met het regelgevende kader. Daarnaast is de operationele informatie absoluut noodzakelijk om de verschillende rapporten op te stellen die cruciaal zijn voor de goede werking van de onderneming. Elia registreert dan ook de recente en historische gegevens die nodig zijn om haar bedrijfsrisico's te evalueren. Er wordt een beroep gedaan op verschillende communicatiekanalen: handleidingen, nota's, e-mails, uithangborden met informatie en intranetapplicaties. De financiële resultaten worden aan een interne reporting onderworpen en worden op verschillende niveaus gevalideerd. Het management dat met de financiële reporting belast is, komt geregeld samen met de overige interne diensten (operationele en controlediensten) om de informatie betreffende de financiële reporting te identificeren. Het valideert en documenteert de voornaamste assumpties die aan de basis liggen van de registratie van de reserves en de rekeningen van de onderneming.

Op het niveau van de Groep worden de geconsolideerde resultaten per segment verdeeld en gevalideerd door middel van een vergelijking met de historische cijfers en een vergelijkende analyse tussen de ramingen en de werkelijkheid. Deze financiële informatie wordt maandelijks aan het directiecomité gerapporteerd en driemaandelijks met het auditcomité besproken. De voorzitter van het auditcomité informeert vervolgens de raad van bestuur.

5. Monitoring

Elia evalueert continu of haar benadering van het risicobeheer adequaat is. De monitoringprocedures zijn een combinatie van de monitoringactiviteiten die tijdens het normale verloop van de business worden uitgevoerd en ad hoc evaluaties met betrekking tot specifiek uitgekozen thema's. De monitoringactiviteiten omvatten (i) een maandelijkse reporting van de strategische indicatoren aan het directiecomité en het management, (ii) een follow-up van de belangrijkste operationele indicatoren op het niveau van de departementen, (iii) een maandelijkse financiële reporting, met een onderzoek van de afwijkingen ten opzichte van het budget, van de vergelijkingen met voorafgaande periodes en van de gebeurtenissen die een impact kunnen hebben op de kostencontrole. De feedback van derden wordt eveneens in rekening genomen op basis van diverse bronnen zoals (i) de beursindicatoren en de rapporten van de noteringsinstantie, (ii) de waarde van het aandeel, (iii) de rapporten van de federale en regionale regulators over de naleving van het wettelijk en regelgevend kader en (iv) de rapporten van de veiligheids- en verzekeringsmaatschappijen. Door de gegevens afkomstig van externe bronnen met de intern geënerde gegevens te vergelijken en aan

de hand van de daaruit voortvloeiende analyses kan Elia zich continu verbeteren. De interne audit speelt ook een sleutelrol op het gebied van monitoring door onafhankelijke reviews te realiseren van de belangrijkste financiële en operationele processen met betrekking tot de reglementeringen die op Elia van toepassing zijn. De resultaten van deze reviews worden aan het auditcomité gerapporteerd om het te ondersteunen in zijn opdracht betreffende het toezicht op de efficiëntie van de interne controlesystemen, het risicobeheer en de processen voor financiële reporting van de onderneming.

De wettelijke entiteiten van de Groep zijn bovendien aan een externe audit onderworpen. Deze audit omvat in het algemeen de evaluatie van de interne controle en beoordeelt de (jaarlijkse en halfjaarlijkse) statutaire en geconsolideerde financiële resultaten. De externe auditoren geven aanbevelingen om de interne controlesystemen te verbeteren. Deze aanbevelingen, de actieplannen en hun implementatie zijn het voorwerp van een jaarlijkse reporting aan het auditcomité, wat betreft de entiteiten die beschikken over een dergelijk orgaan. Het Auditcomité rapporteert aan de raad van bestuur betreffende de onafhankelijkheid van de statutaire auditor of auditor vennootschap en bereidt een ontwerp van resolutie voor de aanduiding van de externe auditor voor.

VERKLARING VAN DE VERANTWOORDELIJKE PERSONEN

De ondergetekenden, Chris Peeters, voorzitter van het directiecomité en Chief Executive Officer, en Catherine Vandenborre, Chief Financial Officer, verklaren, voor zover hen bekend, dat:

- a. de jaarrekeningen, die zijn opgesteld overeenkomstig de toepasselijke standaarden voor jaarrekeningen, een getrouw beeld geven van het vermogen, van de financiële toestand en van de resultaten van Elia en de in de consolidatie opgenomen ondernemingen;
- b. het jaarverslag een getrouw overzicht geeft van de ontwikkeling en de resultaten van het bedrijf en van de positie van Elia en de in de consolidatie opgenomen ondernemingen, alsmede een beschrijving van de voornaamste risico's en onzekerheden waarmee zij geconfronteerd worden.

Brussel, 21 maart 2019

Catherine Vandenborre
Chief Financial Officer

Chris Peeters
Chief Executive Officer

Inhoudstafel

GECONSOLIDEERDE JAARREKENING	26	6. Elementen van de geconsolideerde balans	59
Geconsolideerde winst- of verliesrekening	26	6.1. Materiële vaste activa	59
Geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	27	6.2. Immateriële activa en goodwill	60
Geconsolideerde balans	28	6.3. Langlopende handels- en overige vorderingen	61
Geconsolideerd overzicht van mutaties in het eigen vermogen	29	6.4. Investerings opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode	62
Geconsolideerd kasstroomoverzicht	30	6.4.1 Joint ventures	62
TOELICHTING BIJ DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING	31	6.4.2 Geassocieerde deelnemingen	62
1. Verslaggevende entiteit	31	6.5. Overige financiële activa	63
2. Basis voor presentatie	31	6.6. Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen	63
2.1. Conformiteitsverklaring	31	6.7. Voorraden	64
2.2. Functionele en presentatievaluta	38	6.8. Kortlopende handels- en overige vorderingen, over te dragen kosten en verkregen opbrengsten	64
2.3. Waarderingsbasis	38	6.9. Actuele belastingvorderingen & -verplichtingen	65
2.4. Gebruik van ramingen en oordelen	38	6.10. Geldmiddelen en kasequivalenten	65
2.5. Goedkeuring door de Raad van Bestuur	39	6.11. Eigen vermogen	66
3. Belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving	40	6.11.1 Eigen vermogen toe te rekenen aan de eigenaar van de vennootschap	66
3.1. Grondslagen voor consolidatie	40	6.11.2 Hybride effecten	66
3.2. Omrekening in vreemde valuta	41	6.12. Rentedragende leningen en financieringsverplichtingen	67
3.3. Balansposten	41	6.13. Personeelsbeloningen	68
3.3.1. Materiële vaste activa	41	6.14. Voorzieningen	74
3.3.2. Immateriële activa	42	6.15. Overige langlopende verplichtingen	75
3.3.3. Handels- en overige vorderingen	43	6.16. Handelsschulden en overige schulden	75
3.3.4. Voorraden	43	6.17. Over te dragen opbrengsten en toe te rekenen kosten	76
3.3.5. Geldmiddelen en kasequivalenten	43	6.18. Financiële instrumenten - reële waarden	77
3.3.6. Niet-financiële activa	43	7. Groepsstructuur	78
3.3.7. Financiële activa	44	7.1. Bedrijfscombinaties en verwerving van minderheidsbelangen	78
3.3.8. Afgeleide financiële instrumenten en hedge accounting	44	7.2. Dochterondernemingen, joint ventures en geassocieerde deelnemingen	81
3.3.9. Eigen vermogen	45	8. Andere toelichtingen	82
3.3.10. Financiële verplichtingen	45	8.1. Beheer van financiële risico's en derivaten	82
3.3.11. Personeelsbeloningen	45	8.2. Toezegging en voorwaardelijke verplichtingen	85
3.3.12. Voorzieningen	46	8.3. Verbonden partijen	86
3.3.13. Handelsschulden en overige schulden	46	8.4. Gebeurtenissen na balansdatum	88
3.3.14. Overheidssubsidies	46	8.5. Varia 88	
3.4. Posten in de resultatenrekening	47	8.6. Diensten verleend door de commissarissen	88
3.5. Overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten en mutatieoverzicht van het eigen vermogen	48	9. REGELGEVEND KADER EN TARIEVEN	89
4. Rapportering per segment	48	9.1. Regelgevend kader in België	89
4.1. Basis voor segmentrapportering	48	9.1.1 Federale wetgeving	89
4.2. Elia Transmission (België)	49	9.1.2 Gewestelijke wetgeving	89
4.3. 50Hertz Transmission (Duitsland)	51	9.1.3 Regelgevende instanties	89
4.4. Niet-gereguleerde activiteiten (incl. Nemo Link)	53	9.1.4 Tariefbepaling	89
4.5. Aansluiting van de informatie over te rapporteren segmenten met IFRS-bedragen	54	9.2. Regelgevend kader in Duitsland	92
5. Elementen van de geconsolideerde winst- en verliesrekening en niet-gerealiseerde resultaten	55	9.2.1 Relevante wetgeving	92
5.1. Bedrijfsopbrengsten en overige inkomsten	55	9.2.2 Regelgevende instanties in Duitsland	92
5.2. Bedrijfskosten	55	9.2.3 Tarieven in Duitsland	92
5.3. Nettofinancieringslasten	56	9.3. Regelgevend kader voor NemoLink Interconnector	94
5.4. Inkomstenbelastingen	57	VERSLAG VAN HET COLLEGE VAN COMMISSARISSEN OVER DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING	95
5.5. Winst per aandeel (WPA)	58	INFORMATIE MET BETREKKING TOT DE MOEDERVENNOOTSCHAP	99
5.6. Niet-gerealiseerde resultaten	58	Balans na winstverdeling	100
		Resultatenrekening	101

GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

Geconsolideerde winst- of verliesrekening

GRI 201-1 (Revenues, Operating costs, Employees wages and benefits)

(in miljoen EUR) - Periode eindigend per 31 december	Toelichting	2018	2017 (herwerkt *)
Voortgezette bedrijfsactiviteiten			
Opbrengsten	(5.1)	1.822,8	808,2
Grond- en hulpstoffen	(5.2)	(41,5)	(9,6)
Overige bedrijfsopbrengsten	(5.1)	109,0	59,0
Diensten en diverse goederen	(5.2)	(945,7)	(344,4)
Personeelskosten	(5.2)	(229,3)	(147,2)
Afschrijvingen en waardeverminderingen	(5.2)	(252,3)	(131,2)
Wijziging in voorzieningen	(5.2)	4,4	0,4
Overige bedrijfskosten	(5.2)	(30,4)	(19,6)
Resultaat uit bedrijfsactiviteiten		437,0	215,5
Aandeel in resultaat van investeringen opgenomen volgens vermogensmutatiemethode (na belastingen)	(6.3)	65,6	109,1
Resultaten voor intrest en belastingen (EBIT) **		502,6	324,6
Nettofinancieringslasten			
Financieringsbatens	(5.3)	(93,3)	(76,5)
Financieringslasten		21,9	5,5
		(115,2)	(81,9)
Winst vóór winstbelastingen		409,3	248,1
Winstbelastingen	(5.4)	(102,2)	(39,5)
Winst op voorgezette bedrijfsactiviteiten		307,1	208,6
Winst over de verslagperiode			
Winst toe te rekenen aan			
Eigenaars van gewone aandelen		275,2	208,6
Houders van hybride effecten		6,2	0,0
Minderheidsbelang		25,7	0,0
Winst over de verslagperiode		307,1	208,6
Winst per aandeel (in EUR)			
Gewone winst per aandeel	(5.5)	4,52	3,42
Verwaterde winst per aandeel	(5.5)	4,52	3,42

* Zie Toelichting 2.1 voor details over de aanpassing als gevolg van een wijziging in de grondslagen voor financiële verslaggeving.

**EBIT (Earnings Before Interest and Taxes) = resultaat uit bedrijfsactiviteiten en aandeel in de winst uit investeringen opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode (na winstbelastingen)

De toelichting maakt integraal deel uit van deze geconsolideerde jaarrekening.

Geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten

(in miljoen EUR) - Periode eindigend per 31 december	Toelichting	2018	2017 (herwerkt *)
Winst over de verslagperiode		307,1	208,6
Niet-gerealiseerde resultaten			
Elementen die zijn of kunnen overgeboekt worden naar de winst- en verliesrekening:			
Effectief deel van aanpassingen in de reële waarde van kasstroomafdekkingen	(5.6)	(8,4)	9,4
Belastingimpact op deze elementen		2,2	(3,2)
Elementen die nooit naar de winst- en verliesrekening worden overgeboekt:			
Herwaarderingen van verplichtingen voor personeelsvergoedingen na uitdiensttreding	(6.13)	0,8	(13,7)
Investeringen opgenomen volgens vermogensmutatiemethode - deel van niet-gerealiseerde resultaten		0,0	1,1
Effectief deel van de aanpassingen in de reële waarde van investeringen	(5.6)	2,7	0,0
Belastingimpact op deze elementen	(6.13)	(0,2)	2,3
Niet-gerealiseerde resultaten over het boekjaar, na belastingen		(2,9)	(4,1)
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten over het boekjaar		304,2	204,5
Winst toe te rekenen aan:			
Eigenaars van de Vennootschap		271,9	204,5
Hybride effecten		6,2	0,0
Minderheidsbelang		26,1	0,0
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten over het boekjaar		304,2	204,5

* Zie Toelichting 2.1 voor details over de aanpassing als gevolg van een wijziging in de grondslagen voor financiële verslaggeving.

De toelichting maakt integraal deel uit van deze geconsolideerde jaarrekening.

Geconsolideerde balans

(in miljoen EUR)	Toelichting	31 december 2018	31 december 2017 (herwerkt *)
ACTIVA			
VASTE ACTIVA		11.362,8	6.079,1
Materiële vaste activa	(6.1)	8.456,2	3.202,4
Immateriële activa en goodwill	(6.2)	2.502,3	1.738,6
Handels- en overige vorderingen	(6.3)	177,0	147,8
Investerings opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode	(6.4)	135,4	928,6
Overige financiële vaste activa (incl. derivaten)	(6.5)	86,9	60,9
Uitgestelde belastingvorderingen	(6.6)	5,0	1,0
VLOTTENDE ACTIVA		2.391,5	503,2
Vorraden	(6.7)	19,2	13,6
Handels- en overige vorderingen	(6.8)	558,9	281,1
Actuele belastingvorderingen	(6.9)	3,6	3,8
Geldmiddelen en kasequivalenten	(6.10)	1.789,3	195,2
Over te dragen kosten en verkregen opbrengsten	(6.8)	20,5	9,6
Totaal activa		13.754,3	6.582,3
EIGEN VERMOGEN EN VERPLICHTINGEN			
EIGEN VERMOGEN		3.748,9	2.564,4
Eigen vermogen toe te rekenen aan de eigenaars van de Vennootschap	(6.11)	3.447,5	2.563,3
Eigen vermogen toe te rekenen aan de aandeelhouders		2.741,3	2.563,3
Aandelenkapitaal		1.521,5	1.517,6
Uitgiftepremie		14,3	11,9
Reserves		173,0	173,0
Afdekkingsreserves		(6,2)	0,0
Ingehouden winsten		1.038,7	860,8
Hybride effecten	(6.11)	706,2	0,0
Minderheidsbelang		301,4	1,1
LANGLOPENDE VERPLICHTINGEN		6.289,0	3.047,9
Leningen en overige langlopende financieringsverplichtingen	(6.12)	5.773,8	2.834,7
Personeelsbeloningen	(6.13)	104,0	84,3
Derivaten	(8.1)	2,9	0,0
Voorzieningen	(6.14)	96,9	20,8
Uitgestelde belastingverplichtingen	(6.6)	95,2	19,5
Overige verplichtingen	(6.15)	216,2	88,5
KORTLOPENDE VERPLICHTINGEN		3.716,4	970,0
Leningen en overige financieringsverplichtingen	(6.12)	621,1	49,5
Voorzieningen	(6.14)	16,5	4,5
Handelsschulden en overige schulden	(6.16)	1.989,1	378,5
Actuele belastingverplichtingen	(6.9)	93,1	2,9
Over te dragen opbrengsten en toe te rekenen kosten	(6.17)	996,6	534,6
Totaal Eigen vermogen en verplichtingen		13.754,3	6.582,3

* Zie Toelichting 2.1 voor details over de aanpassing als gevolg van een wijziging in de grondslagen voor financiële verslaggeving.

De toelichting maakt integraal deel uit van deze geconsolideerde jaarrekening.

Geconsolideerd overzicht van mutaties in het eigen vermogen

GRI 201-1 (Economic value retained)

(in miljoen €)	Aandelen-kapitaal	Uitgiftepremie	Afdekkings-reserves	Omrekenings-verschillen	Reserves	Ingehouden winst	Nettowinst toe te rekenen aan eigenaars van gewone	Hybride effecten	Eigen vermogen toe te rekenen aan de eigenaars van de vennootschap	Minderheidsbelang	Totaal eigen vermogen
Stand per 1 januari 2017, zoals gerapporteerd	1.517,2	11,8	(6,1)	0,0	173,0	815,5	2.511,4	0,0	2.511,4	1,2	2.512,6
Wijziging in grondslag voor financiële verslaggeving IFRS 15						(56,9)	(56,9)		(56,9)		(56,9)
Stand herwerkt per 1 januari 2017	1.517,2	11,8	(6,1)	0,0	173,0	758,6	2.454,5	0,0	2.454,5	1,2	2.455,7
Winst over de verslagperiode						208,6	208,6		208,6	0,0	208,6
Niet-gerealiseerde resultaten			6,2			(10,3)	(4,1)		(4,1)		(4,1)
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten			6,2			198,3	204,5		204,5	0,0	204,5
Transacties met eigenaars, rechtstreeks verwerkt in het eigen vermogen											
Bijdragen van en uitkeringen aan eigenaars											
Uitgifte gewone aandelen	0,2	0,1					0,3		0,3		0,3
Kosten mbt op aandelen gebaseerde betalingen	0,1						0,1		0,1		0,1
Dividenden						(96,2)	(96,2)		(96,2)		(96,2)
Totaal bijdragen en uitkeringen	0,3	0,1				(96,2)	(95,8)		(95,8)		(95,8)
Totaal bijdragen van en uitkeringen aan eigenaars	0,3	0,1				(96,2)	(95,8)		(95,8)		(95,8)
Stand per 31 december 2017	1.517,6	11,9	0,0	0,0	173,0	860,8	2.563,3	0,0	2.563,3	1,1	2.564,4
Stand per 1 januari 2017, zoals gerapporteerd	1.517,6	11,9	0,0	0,0	173,0	938,2	2.640,7	0,0	2.640,7	1,1	2.641,8
Wijziging in grondslag voor financiële verslaggeving IFRS 15						(77,4)	(77,4)		(77,4)		(77,4)
Stand herwerkt per 31 december 2017	1.517,6	11,9	0,0	0,0	173,0	860,8	2.563,3	0,0	2.563,3	1,1	2.564,4
Wijziging in grondslag voor financiële verslaggeving IFRS 9						2,9	2,9		2,9		2,9
Stand herwerkt per 1 januari 2018	1.517,6	11,9	0,0	0,0	173,0	863,7	2.566,2	0,0	2.566,2	1,1	2.567,3
Winst over de verslagperiode						281,6	281,6		281,6	25,7	307,3
Niet-gerealiseerde resultaten			(6,2)	0,0		2,8	(3,5)		(3,5)	0,5	(3,1)
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten			(6,2)	0,0		284,4	278,2		278,2	26,1	304,2
Transacties met eigenaars, rechtstreeks verwerkt in het eigen vermogen											
Bijdragen van en uitkeringen aan eigenaars											
Uitgifte gewone aandelen	2,8	2,5					5,3		5,3		5,3
Kosten mbt op aandelen gebaseerde	1,0						1,0		1,0		1,0
Uitgifte van hybride effecten						(3,2)	(3,2)	700,0	696,8		696,8
Verdeling aan hybride effecten						(6,2)	(6,2)	6,2	0,0		0,0
Belastingen op verdeling hybride						(1,8)	(1,8)		(1,8)		(1,8)
Dividenden						(98,7)	(98,7)		(98,7)	(20,0)	(118,7)
Totaal bijdragen en uitkeringen	3,8	2,5				(109,9)	(103,6)	706,2	602,6	(20,0)	582,6
Veranderingen in zeggenschap											
Aanpassing minderheidsbelang EGI, tengevolge acquisitie						0,5	0,5		0,5	(0,5)	0,0
Acquisitie						0,0	0,1		0,1	294,6	294,7
Totaal veranderingen in zeggenschap						0,0	0,5		0,5	294,1	294,7
Totaal bijdragen van en uitkeringen aan eigenaars	3,8	2,5				(109,4)	(103,1)	706,2	603,1	274,1	877,3
Stand per 31 december 2018	1.521,4	14,4	(6,2)	0,0	173,0	1.038,7	2.741,3	706,2	3.447,5	301,4	3.748,9

* Zie Toelichting 2.1 voor details over de aanpassing als gevolg van een wijziging in de grondslagen voor financiële verslaggeving.

De toelichting maakt integraal deel uit van deze geconsolideerde jaarrekening.

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

(in miljoen EUR) - Periode eindigend per 31 december	Toelichting	2018	2017 (herwerkt *)
Kasstroom uit bedrijfsactiviteiten			
Winst over de verslagperiode		307,1	208,6
Aanpassing voor:			
Netto financieringslasten	(5.3)	93,3	76,5
Overige niet-kaskosten		1,1	0,1
Winstbelastingen	(5.4)	105,9	29,2
Aandeel in resultaat van investeringen verwerkt volgens de vermogensmutatiemethode, na belasting		(65,6)	(109,1)
Afschrijvingen materiële en amortisatie immateriële activa		249,5	131,4
Boekwinst op verkoop van materiële en immateriële activa		12,6	6,5
Bijzondere waardeverminderingen op vlottende activa		3,8	0,0
Mutatie voorzieningen		(9,2)	(5,3)
Mutatie aanpassing naar reële waarde van derivaten		1,3	1,1
Mutatie uitgestelde belastingen		(3,6)	10,4
Kasstroom uit bedrijfsactiviteiten		696,1	349,3
Mutatie voorraden		(1,8)	9,3
Mutatie handels- en overige vorderingen		(50,5)	98,2
Mutatie overige vlottende activa		7,8	4,8
Mutatie handelsschulden en overige schulden		(12,9)	(12,3)
Mutatie overige kortlopende verplichtingen		117,9	95,3
Wijzigingen in werkkapitaal		60,5	195,3
Betaalde rente		(141,8)	(88,4)
Ontvangen rente		5,7	1,7
Betaalde winstbelastingen		(103,8)	(27,6)
Nettokasstroom uit bedrijfsactiviteiten		516,7	430,3
Kasstroom uit investeringsactiviteiten			
Verwerving van immateriële activa		(23,2)	(10,6)
Verwerving van materiële activa		(991,1)	(369,1)
Verwerving van investeringen opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode		(23,8)	(57,2)
Verwerving van dochteronderneming	(7.1)	(988,7)	0,0
Verworven geldmiddelen bij verwerving van dochteronderneming	(7.1)	1.902,7	0,0
Opbrengst uit de verkoop van materiële vaste activa		2,4	1,5
Opbrengst uit de verkoop van investeringen		0,2	0,0
Opbrengst uit kapitaalvermindering van onderneming opgenomen volgens vermogensmutatiemethode		0,0	0,1
Ontvangen dividend van onderneming opgenomen volgens vermogensmutatiemethode		2,0	56,8
Leningen en lange termijn vorderingen aan joint ventures		(35,7)	(84,6)
Nettokasstroom gebruikt bij investeringsactiviteiten		(155,2)	(463,1)
Kasstroom uit financieringsactiviteiten			
Opbrengst uit de uitgiften van aandelenkapitaal	(6.11)	5,3	0,4
Kosten verbonden aan uitgifte van aandelenkapitaal	(6.11)	(0,1)	0,0
Betaald dividend (-)	(6.11)	(98,7)	(96,2)
Aflossing van opgenomen leningen (-)	(6.12)	0,0	(100,0)
Uitgifte hybride effecten	(6.11)	696,8	0,0
Ontvangsten van opgenomen leningen (+)	(6.12)	656,9	247,2
Minderheidsbelangen		(20,0)	0,0
Overige kasstromen uit financieringsactiviteiten		(7,6)	0,0
Nettokasstroom uit (gebruikt bij) financieringsactiviteiten		1.232,6	51,4
Netto-toename (afname) van geldmiddelen en kasequivalenten		1.594,1	18,6
Geldmiddelen en kasequivalenten per 1 januari		195,2	176,6
Geldmiddelen en kasequivalenten per 31 december		1.789,3	195,2
Netto-toename (afname) van geldmiddelen en kasequivalenten		1.594,1	18,6

* Zie Toelichting 2.1 voor details over de aanpassing als gevolg van een wijziging in de grondslagen voor financiële verslaggeving. De toelichting maakt integraal deel uit van deze geconsolideerde jaarrekening.

TOELICHTING BIJ DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

1. Verslaggevende entiteit

Elia System Operator nv (hierna 'de Vennootschap' of 'Elia') is gevestigd in België, met maatschappelijke zetel gelegen aan de Keizerslaan 20, B-1000 Brussel. De geconsolideerde jaarrekening van de Vennootschap voor het boekjaar 2018 omvat de jaarrekening van de Vennootschap en haar dochterondernemingen (hierna aangeduid als de 'Groep' of 'Elia groep') en het belang van de Groep in joint ventures en geassocieerde deelnemingen.

De Vennootschap is een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid, met aandelen genoteerd op Euronext Brussels, onder het symbool ELI.

De Elia groep is opgebouwd rond twee transmissienetbeheerders voor elektriciteit: Elia Transmission in België en 50Hertz Transmission, een van de vier Duitse transmissienetbeheerders (actief in het noorden en het oosten van Duitsland). Door de acquisitie van een bijkomende participatie van 20% in 50Hertz Transmission (Duitsland) in april 2018 (zie Toelichting 7.1) verwierf de Groep de zeggenschap over het segment 50Hertz Transmission (Duitsland). Vanaf de acquisitiedatum wordt 50Hertz Transmission (Duitsland) beschouwd als een dochteronderneming en worden haar resultaten en balans volledig geconsolideerd. De grondslagen voor financiële verslaggeving van Elia Transmission (België) en 50Hertz Transmission (Duitsland) werden al vóór de acquisitie in overeenstemming gebracht.

De Groep heeft ook een participatie van 50% in NemoLink Ltd, de entiteit die een elektrische interconnector heeft gebouwd en uitbaat tussen het Verenigd Koninkrijk en België. Nemo Link is een joint venture met National Grid Ventures (VK) en is operationeel sinds 30 januari 2019 met een transfercapaciteit van 1000 MW.

Met ongeveer 2.300 medewerkers en een netwerk van zo'n 18.600 km hoogspanningsverbindingen ten dienste van 30 miljoen eindconsumenten behoort de Elia groep tot de top 5 van de Europese TNB's. Ze staat in voor de efficiënte, betrouwbare en zekere transmissie van elektriciteit van producenten naar distributienetbeheerders en grote industriële gebruikers, alsook voor de import en export van elektriciteit van en naar de buurlanden. De Groep is een drijvende kracht in de ontwikkeling van de Europese elektriciteitsmarkt en de integratie van hernieuwbare energie. Naast haar activiteiten als netbeheerder in België en Duitsland biedt de Elia groep aan bedrijven een waaier van consultancy- en engineeringactiviteiten aan. De Groep treedt op onder de wettelijke entiteit Elia System Operator, een beursgenoteerd bedrijf met Publi-T, een gemeentelijke holding, als referentieaandeelhouder.

2. Basis voor presentatie

2.1. Conformiteitsverklaring

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards (IFRS), zoals aangenomen voor gebruik in de Europese Unie. De Groep heeft alle door de IASB gepubliceerde nieuwe en herziene standaarden en interpretaties toegepast die toepasselijk zijn voor de activiteiten van de Groep en die gelden voor boekjaren die beginnen op 1 januari 2018.

Nieuwe en herziene standaarden en interpretaties

Indien een standaard of aanpassing een invloed heeft voor de Groep, is deze uitgelegd hieronder, samen met de impact:

- **IFRS 9: Financiële instrumenten** weerspiegelt alle fasen van het project met betrekking tot financiële instrumenten en vervangt IAS 39: Financiële instrumenten: Opname en Waardering en alle vorige versies van IFRS 9. In de standaard worden nieuwe vereisten ingevoerd voor classificatie en waardering, bijzondere waardevermindering en hedge accounting.

De Groep heeft ervoor gekozen om de vrijstelling in IFRS 9 met betrekking tot de overgang voor classificatie, waardering en bijzondere waardevermindering toe te passen en heeft bijgevolg de vergelijkende perioden in het jaar van eerste toepassing niet aangepast. Daarnaast heeft de Groep ervoor gekozen om, in overeenstemming met IFRS 9, veranderingen in de reële waarde van een deelneming die niet wordt aangehouden voor handelsdoeleinden op te nemen in de niet-gerealiseerde resultaten.

De Groep heeft ook de impact van de drie aspecten van IFRS 9 in detail onderzocht.

(i) Classificatie en waardering

Handelsvorderingen worden aangehouden om contractuele kasstromen te innen, en zullen naar verwachting leiden tot kasstromen die uitsluitend kapitaalaflossingen en rentebetalingen betreffen. De Groep heeft de kenmerken van de contractuele kasstroom van die instrumenten geanalyseerd en heeft besloten dat ze voldoen aan de criteria voor waardering tegen geamortiseerde kostprijs volgens IFRS 9.

Het is de bedoeling om deelnemingen in niet-beursgenoteerde ondernemingen aan te houden tot in de nabije toekomst. In voorgaande perioden zijn voor die investeringen geen bijzondere waardeverminderingverliezen opgenomen in de winst-en-verliesrekening. De Groep heeft besloten om gebruik te maken van de optie om veranderingen in de reële waarde op te nemen onder de niet-gerealiseerde resultaten.

De impact van de wijziging voor de Groep wat betreft deelnemingen in niet-beursgenoteerde ondernemingen wordt hieronder uiteengezet:

(in miljoen EUR) – Deelnemingen in niet-beursgenoteerde bedrijven	Voor verkoop beschikbare activa	Reële waarde via Niet-gerealiseerde resultaten
Balans op 31 december 2017 – IAS 39	0,2	0,0
Herclassificatie van niet-verhandelde aandelen van Voor verkoop beschikbare activa naar Reële Waarde via Niet-gerealiseerde resultaten	(0,2)	0,2
Balans op 1 januari 2018 – IFRS 9	0,0	0,2

De impact van deze wijziging op het eigen vermogen van de Groep is als volgt:

(in miljoen EUR) – Deelnemingen in niet-beursgenoteerde bedrijven	Impact op Eigen vermogen van de Groep
Herwaardering van niet-verhandelde aandelen van 'Voor verkoop beschikbare activa' naar 'Reële Waarde via Niet-gerealiseerde resultaten' - Elia Transmissie (België)	0,0
Herwaardering van niet-verhandelde aandelen van 'Voor verkoop beschikbare activa' naar 'Reële Waarde via Niet-gerealiseerde resultaten' - 50Hertz Transmissie (Duitsland) (*)	3,2
Impact op overgedragen resultaten van de Groep	3,2

* Niet-verhandelbare aandelen aangehouden binnen 50Hertz Transmissie (Duitsland) werden per 1 januari 2018 geherwaardeerd voor een bedrag van € 5,4 miljoen (tegen 100%).

Er is geen impact op de verslaggeving van financiële verplichtingen door de Groep, aangezien de nieuwe voorschriften alleen betrekking hebben op de verslaggeving van financiële verplichtingen die zijn aangewezen als gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in winst of verlies. De Groep beschikt niet over dergelijke verplichtingen. IFRS 9 heeft geen invloed op de grondslagen voor financiële verslaggeving voor de verwijdering van financiële activa en verplichtingen uit de balans.

(ii) Bijzondere waardevermindering

Volgens IFRS 9 moet de Groep verwachte kredietverliezen boeken op al haar obligaties, leningen en handelsvorderingen, of op jaarbasis, of op levensduurbasis.

De beoordeling voor het Belgische segment gaf aan dat door de toepassing van de methode op basis van verwachte kredietverliezen op 1 januari 2018 de voorziening voor verliezen op handelsvorderingen op die datum moet toenemen met € 0,3 miljoen ten opzichte van de voorziening voor handelsvorderingen die is opgenomen volgens IAS 39. De uitgestelde belastingvorderingen zouden stijgen met € 0,1 miljoen en de nettowinst voor de periode zou dalen met € 0,2 miljoen.

Een gelijkaardige beoordeling voor het Duitse segment gaf aan dat door de toepassing van de methode op basis van verwachte kredietverliezen per 1 januari 2018 de voorziening voor verliezen op handelsvorderingen op die datum moest toenemen met € 0,2 miljoen ten opzichte van de voorziening voor handelsvorderingen die is opgenomen volgens IAS 39. De uitgestelde belastingvorderingen zouden stijgen met minder dan € 0,1 miljoen en de nettowinst voor de periode zou dalen met € 0,2 miljoen.

(iii) Hedge accounting

Volgens de gewijzigde voorschriften voor hedge accounting kunnen meer afdekkingsrelaties in aanmerking komen voor hedge accounting, aangezien de nieuwe standaard een benadering introduceert die meer op beginselen is gebaseerd. Op 1 januari 2018 konden er echter geen nieuwe afdekkingsrelaties worden aangewezen.

- **IFRS 15: Opbrengsten uit contracten met klanten** (van kracht vanaf 1 januari 2018) voorziet in een nieuw, uitgebreid kader om te bepalen of, hoeveel en wanneer opbrengsten moeten worden opgenomen. De standaard vervangt de bestaande richtsnoeren voor de opname van opbrengsten, waaronder IAS 18: Opbrengsten, IAS 11: Onderhanden projecten in opdracht van derden, IFRIC 18: Overdracht van activa van klanten en IFRIC 13: Loyaliteitsprogramma's.

De Groep heeft de beoordeling van de impact van de toepassing van IFRS 15 voor de geconsolideerde jaarrekening afgerond en voorziet enkel een impact als gevolg van de toepassing van IFRIC 18. De Groep heeft gekozen voor de volledige retroactieve toepassing van IFRS 15. Dat betekent dat de vergelijkende cijfers werden herwerkt om rekening te houden met de gevolgen van IFRS 15. De Groep heeft ook gebruikgemaakt van de praktische hulpmiddelen voor voltooide contracten, wat betekent dat er geen aanpassing was van voltooide contracten die in dezelfde vergelijkende periode begonnen en eindigden, of van contracten die aan het begin van de vroegste voorgestelde periode werden voltooid.

De Groep heeft een aantal standaardcontracten voor haar klanten waaronder het grootste deel van haar opbrengsten valt. Die contracten zijn specifiek voor elk segment. De analyse van de mogelijke impact van IFRS 15 gebeurde bijgevolg door middel van een doorlichting van die standaardcontracten. De onderstaande tabel biedt een overzicht van de verschillende opbrengstklassen met verwijzing naar de bijbehorende contracten en het resultaat van de mogelijke impact van IFRS 15.

Klasse van opbrengsten (per segment)	Klasse van opbrengsten (Groep)	Contracten	Status analyse	Toepassing IFRS 15	Verandering boekhoudregel	Verandering bedrag opbrengsten	Verandering moment van opbrengst	Impact op eigen vermogen bij heropening 01/01/2018 (voor belastingen) (*)

Opbrengsten Elia Transmission (België)

Aansluitingen	Opbrengsten	Aansluitingscontract	compleet	ja	nee	nee	nee	0,0
Beheer en ontwikkeling van de netwerkinfrastructuur	Opbrengsten	Toegangscontract	compleet	ja	nee	nee	nee	0,0
Beheer van het elektrisch systeem	Opbrengsten	Toegangscontract	compleet	ja	nee	nee	nee	0,0
Compensatie van onevenwichten	Opbrengsten	ARP contract	compleet	ja	nee	nee	nee	0,0
Marktintegratie	Opbrengsten	ARP contract	compleet	ja	nee	nee	nee	0,0
Internationale inkomsten	Opbrengsten	Congestie opbrengsten	compleet	ja	nee	nee	nee	0,0
Overige bedrijfsopbrengsten	Overdracht van activa van klanten	Tussenkost klanten	compleet	ja	ja	nee	ja	(63,3)
Overige bedrijfsopbrengsten	Opbrengsten	EGi contracten	compleet	ja	nee	nee	nee	0,0
Overige bedrijfsopbrengsten	Optimaal gebruik van activa	Telecom contracten	compleet	ja	nee	nee	nee	0,0

Opbrengsten 50Hertz Transmission (Duitsland) (aan 100%)

Verticale netwerk tarieven	n/a	Contract gebruik netwerk	compleet	ja	nee	nee	nee	0,0
Ondersteunende diensten	n/a	Contract voor balancingsgroepen	compleet	ja	nee	nee	nee	0,0
Overige bedrijfsopbrengsten	n/a	Tussenkost klanten	compleet	ja	ja	nee	ja	(23,5)

(*) De aanpassingen van het eigen vermogen van 50Hertz Transmission (Duitsland) zijn weergegeven aan 100%. Die aanpassingen hebben een impact van 60% op het geconsolideerde eigen vermogen van de Groep. Bijgevolg bedraagt de totale impact op het eigen vermogen van de Groep € 77,4 miljoen.

Volgens IFRIC 18 werden tussenkosten van klanten volledig opgenomen als opbrengsten, terwijl volgens IFRS 15 dergelijke vergoedingen moeten worden opgenomen als uitgestelde opbrengsten en gespreid over de levensduur van het onderliggende actief.

Onderstaande tabellen tonen de impact van de omschakeling naar IFRS 15 op de opbrengsten van de segmenten Elia Transmission (België) en 50Hertz Transmission (Duitsland):

Opbrengsten Elia Transmission (België)	31 december 2017 zoals gerapporteerd	31 december 2017 herwerkt	31 december 2017 verschil
Aansluitingen	42,2	42,2	0,0
Beheer en ontwikkeling van de netwerkinfrastructuur	479,2	479,2	0,0
Beheer van het elektrisch systeem	118,5	118,5	0,0
Compensatie van onevenwichten	170,7	170,7	0,0
Marktintegratie	24,3	24,3	0,0
Internationale inkomsten	47,3	47,3	0,0
Overige bedrijfsopbrengsten	81,7	61,4	(20,4)
Subtotaal opbrengsten & overige bedrijfsopbrengsten	963,9	943,6	(20,4)
Afrekeningsmechanisme: afwijkingen goedgekeurd budget	(92,3)	(92,3)	0,0
Totaal opbrengsten & overige bedrijfsopbrengsten	871,7	851,3	(20,4)

Opbrengsten 50Hertz Transmission (Duitsland)	31 december 2017 zoals gerapporteerd	31 december 2017 herwerkt	31 december 2017 verschil
Verticale netwerktarieven	1.241,4	1.241,4	0,0
Horizontale netwerktarieven	210,2	210,2	0,0
Ondersteunende diensten	94,0	94,0	0,0
Overige bedrijfsopbrengsten	72,7	73,5	0,8
Subtotaal opbrengsten & overige bedrijfsopbrengsten	1.618,3	1.619,1	0,8
Afrekeningsmechanisme: terug te geven in huidige tarifaire	(288,9)	(288,9)	0,0
Totaal opbrengsten & overige bedrijfsopbrengsten	1.329,4	1.330,2	0,8

De samengevatte impact op de opbrengsten van de Groep is als volgt:

(in miljoen EUR) - Periode eindigend per	31 december 2017 zoals gerapporteerd	31 december 2017 herwerkt	31 december 2017 verschil
Opbrengsten			
Opbrengsten	806,4	806,4	0,0
Overdracht van activa van klanten	22,1	1,7	(20,4)
Totaal opbrengsten	828,5	808,2	(20,4)
Overige bedrijfsopbrengsten			
Diensten en technische expertise	(0,3)	(0,3)	0,0
Intern geproduceerde vaste activa	25,5	25,5	0,0
Optimaal gebruik van activa	14,3	14,3	0,0
Andere	18,5	18,5	0,0
Meerwaarde op realisatie MVA	1,0	1,0	0,0
Totaal overige bedrijfsopbrengsten	59,0	59,0	0,0

De ondernemingen die zijn opgenomen in het segment 50Hertz Transmission Duitsland zijn per 31 december 2017 verwerkt volgens de vermogensmutatiemethode (tegen 60%). De impact van IFRS 15 op de opname van hun opbrengsten wordt daarom weergegeven onder de post 'Aandeel in de winst uit investeringen opgenomen volgens vermogensmutatiemethode (na winstbelastingen)' in de resultaten van de Groep.

De samengevatte impact op de opbrengsten van de Groep is als volgt:

Kerncijfers (in miljoen EUR)	31 december 2017 zoals gerapporteerd	31 december 2017 herwerkt	31 december 2017 verschil
Totaal opbrengsten	887,5	867,1	(20,4)
Aandeel in resultaat van investeringen opgenomen volgens vermogensmutatiemethode (na winstbelastingen)	108,7	109,1	0,4
Winstbelastingen	(39,1)	(39,6)	(0,5)
Nettowinst	229,1	208,6	(20,6)
Balanstotaal	6.596,5	6.582,3	(14,2)
Eigen vermogen	2.640,7	2.563,3	(77,4)
Kerncijfers per aandeel			
Gewone winst per aandeel (EUR)	3,76	3,42	(0,34)
Eigen vermogen per aandeel (EUR)	43,36	42,09	(1,27)

De inkomstenbelastingen, zoals weergegeven in bovenstaande tabel, omvatten het gecombineerde effect van bijkomende tijdelijke verschillen die gedurende het boekjaar 2017 zijn opgebouwd en die hebben geleid tot een verhoogde uitgestelde belastingverplichting van € 6,9 miljoen, evenals een compenserend effect als gevolg van de herwaardering van de gecumuleerde tijdelijke verschillen tegen de lagere belastingtarieven, zoals vastgesteld in het kader van de belastinghervorming, met een effect van € 7,4 miljoen.

- **Algemeen effect van nieuwe, herziene of gewijzigde IASB-standaarden:** Als gevolg van de wijzigingen in de grondslagen voor financiële verslaggeving van de entiteit voor IFRS 15 en IFRS 9, moesten de vergelijkende cijfers en de openingsbalansen worden herwerkt. Zoals hierboven aangegeven, werd IFRS 9 in het algemeen toegepast zonder vergelijkende informatie te herwerken. De herclassificaties en de aanpassingen die voortvloeien uit de nieuwe regels voor bijzondere waardevermindering zijn bijgevolg niet verwerkt in de herwerkte balans per 31 december 2017, maar zijn wel opgenomen in de openingsbalans per 1 januari 2018.

In de volgende tabellen wordt per afzonderlijke post aangegeven welke aanpassingen zijn verwerkt.

Verkorte geconsolideerde balans

(in miljoen EUR)	31 december 2017 zoals gerapporteerd	IFRS 15	31 december 2017 herwerkt	IFRS 9	1 januari 2018 herwerkt
ACTIVA					
VASTE ACTIVA	6.093,2	(14,1)	6.079,1	3,2	6.082,3
Materiële vaste activa	3.202,4	0,0	3.202,4	0,0	3.202,4
Immateriële activa en goodwill	1.738,6	0,0	1.738,6	0,0	1.738,6
Handels- en overige vorderingen	147,8	0,0	147,8	0,0	147,8
Investeringen opgenomen volgens de	942,7	(14,1)	928,6	3,1	931,7
Overige financiële vaste activa (incl. derivaten)	60,9	0,0	60,9	0,0	60,9
Uitgestelde belastingvorderingen	1,0	0,0	1,0	0,1	1,0
VLOTTENDE ACTIVA	503,2	0,0	503,2	(0,3)	502,9
Voorraden	13,6	0,0	13,6	0,0	13,6
Handels- en overige vorderingen	281,1	0,0	281,1	(0,3)	280,8
Actuele belastingvorderingen	3,8	0,0	3,8	0,0	3,8
Geldmiddelen en kasequivalenten	195,2	0,0	195,2	0,0	195,2
Over te dragen kosten en verkregen opbrengsten	9,6	0,0	9,6	0,0	9,6
Totaal activa	6.596,5	(14,1)	6.582,3	2,9	6.585,2
EIGEN VERMOGEN EN VERPLICHTINGEN					
EIGEN VERMOGEN	2.641,8	(77,4)	2.564,4	2,9	2.567,3
Eigen vermogen toe te rekenen aan de eigenaars van de Vennootschap	2.640,7	(77,4)	2.563,3	2,9	2.566,2
Aandelenkapitaal	1.517,6	0,0	1.517,6	0,0	1.517,6
Uitgiftepremie	11,9	0,0	11,9	0,0	11,9
Reserves	173,0	0,0	173,0	0,0	173,0
Ingehouden winsten	938,2	(77,4)	860,8	2,9	863,7
Minderheidsbelang	1,1	0,0	1,1	0,0	1,1
LANGLOPENDE VERPLICHTINGEN	2.984,6	63,3	3.047,9	0,0	3.047,9
Leningen en overige langlopende financieringsverplichtingen	2.834,7	0,0	2.834,7	0,0	2.834,7
Personeelsbeloningen	84,3	0,0	84,3	0,0	84,3
Voorzieningen	20,8	0,0	20,8	0,0	20,8
Uitgestelde belastingverplichtingen	40,9	(21,4)	19,5	0,0	19,5
Overige verplichtingen	3,8	84,6	88,5	0,0	88,5
KORTLOPENDE VERPLICHTINGEN	970,0	0,0	970,0	0,0	970,0
Leningen en overige financieringsverplichtingen	49,5	0,0	49,5	0,0	49,5
Voorzieningen	4,5	0,0	4,5	0,0	4,5
Handelsschulden en overige schulden	378,5	0,0	378,5	0,0	378,5
Actuele belastingverplichtingen	2,9	0,0	2,9	0,0	2,9
Over te dragen opbrengsten en toe te rekenen	534,6	0,0	534,6	0,0	534,6
Totaal Eigen vermogen en verplichtingen	6.596,5	(14,1)	6.582,3	2,9	6.585,2

Verkorte geconsolideerde winst- en verliesrekening

(in miljoen EUR) – 31 december 2017	2017 zoals gerapporteerd	IFRS 15	2017 herwerkt
Voortgezette bedrijfsactiviteiten			
Opbrengsten	828,5	(20,4)	808,2
Grond- en hulpstoffen	(9,6)	0,0	(9,6)
Overige bedrijfsopbrengsten	59,0	0,0	59,0
Diensten en overige goederen	(344,4)	0,0	(344,4)
Personeelskosten	(147,2)	0,0	(147,2)
Afschrijvingen en waardeverminderingen	(131,2)	0,0	(131,2)
Wijziging in voorzieningen	0,4	0,0	0,4
Overige bedrijfskosten	(19,6)	0,0	(19,6)
Resultaat uit bedrijfsactiviteiten	235,9	(20,4)	215,5
Aandeel in resultaat van investeringen opgenomen volgens vermogensmutatiemethode (na belastingen)	108,7	0,3	109,1
Resultaten voor intrest en belastingen (EBIT)	344,6	(20,1)	324,6
Nettofinancieringslasten	(76,5)	0,0	(76,5)
Financieringsbatens	5,5	0,0	5,5
Financieringslasten	(81,9)	0,0	(81,9)
Winst vóór winstbelastingen	268,2	(20,1)	248,1
Winstbelastingen	(39,1)	(0,5)	(39,5)
Winst op voorgezette bedrijfsactiviteiten	229,1	(20,5)	208,6
Winst over de verslagperiode	229,1	(20,5)	208,6
Winst toe te rekenen aan			
Eigenaars van de Vennootschap	229,1	(20,5)	208,6
Minderheidsbelang	0,0	0,0	0,0
Winst over de verslagperiode	229,1	(20,5)	208,6

Verkorte geconsolideerde winst-en-verliesrekening en niet-gerealiseerde resultaten

(in miljoen EUR) – 31 december 2017	2017 zoals gerapporteerd	IFRS 15	2017 herwerkt
Winst over de verslagperiode	229,1	(20,5)	208,6
Niet-gerealiseerde resultaten			
Elementen die zijn of kunnen overgeboekt worden naar de winst- en verliesrekening:			
Effectief deel van aanpassingen in de reële waarde van kasstroomafdekkingen	9,4	0,0	9,4
Belastingimpact op deze elementen	(3,2)	0,0	(3,2)
Elementen die nooit naar de winst- en verliesrekening worden overgeboekt:			
Herwaarderingen van verplichtingen voor vergoedingen na uitdiensttreding	(13,7)	0,0	(13,7)
Investeringen opgenomen volgens vermogensmutatiemethode - deel van niet-gerealiseerde resultaten	1,1	0,0	1,1
Belastingimpact op deze elementen	2,3	0,0	2,3
Niet-gerealiseerde resultaten over het boekjaar, na belastingen:	(4,1)	0,0	(4,1)
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten over het boekjaar	225,0	(20,5)	204,5
Winst toe te rekenen aan:			
Eigenaars van de Vennootschap	225,0	(20,5)	204,5
Minderheidsbelang	0,0	0,0	0,0
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten over het boekjaar	225,0	(20,5)	204,5

Naast IFRS 9 en IFRS 15 werden in 2018 een aantal andere standaarden, amendementen en interpretaties van kracht met beperkte of geen impact voor de Groep:

- **Verduidelijking van de classificatie en waardering van op aandelen gebaseerde betalingstransacties** (wijzigingen in IFRS 2 – van kracht vanaf 1 januari 2018). De IASB heeft wijzigingen in IFRS 2 'Op aandelen gebaseerde betalingen' gepubliceerd die betrekking hebben op drie belangrijke gebieden: de effecten van voorwaarden voor onvoorwaardelijke toezegging op de waardering van een op aandelen gebaseerde betalingstransactie die wordt afgewikkeld in geldmiddelen; de classificatie van een op aandelen gebaseerde betalingstransactie die netto wordt afgewikkeld na inhouding van bronbelasting; en de verwerking van een op aandelen gebaseerde betalingstransactie wanneer door een wijziging van de voorwaarden de afwikkeling in eigenvermogensinstrumenten zal plaatsvinden in plaats van in geldmiddelen. Deze wijziging had geen impact op de Groep.

- **Transacties in vreemde valuta en vooruitbetalingen** (IFRIC 22 – van kracht vanaf 1 januari 2018) De interpretatie verduidelijkt

hoe de transactiedatum moet worden bepaald voor de wisselkoers die moet worden gebruikt bij de eerste opname van gerelateerde activa, uitgaven of inkomsten wanneer een entiteit vooraf een vergoeding betaalt of ontvangt voor contracten in vreemde valuta. Deze wijziging had geen impact op de Groep.

- **Overdrachten van vastgoedbeleggingen** (wijzigingen in IAS 40 – van kracht vanaf 1 januari 2018) De wijzigingen verduidelijken dat overdrachten naar of van vastgoedbeleggingen enkel mogelijk zijn als er een verandering in het gebruik heeft plaatsgevonden die door bewijzen wordt gestaafd. Een verandering in gebruik vindt plaats wanneer het vastgoed beantwoordt of niet langer beantwoordt aan de definitie van vastgoedbelegging. Een verandering in intentie alleen is niet voldoende om een overdracht te ondersteunen. De Groep werd niet beïnvloed door deze nieuwe behandeling.
- **Toepassing van IFRS 9 Financiële instrumenten met IFRS 4 Verzekeringscontracten** (wijzigingen in IFRS 4 – van kracht vanaf 1 januari 2018). De wijzigingen hebben tot doel de gevolgen enigszins te beperken van het niet gelijktijdig invoeren van de nieuwe standaard voor financiële instrumenten, IFRS 9 en IFRS 17 Verzekeringscontracten, die IFRS 4 vervangt. De wijzigingen bieden entiteiten die verzekeringscontracten uitgeven twee keuzemogelijkheden: tijdelijke vrijstelling van de toepassing van IFRS 9 en de 'overlay'-benadering. Deze wijzigingen zijn niet van toepassing op de Groep.
- **Investeringen in geassocieerde deelnemingen en joint ventures – Verduidelijking dat de waardering van investeringen tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening een keuze is per investering** (wijzigingen in IAS 28 – van kracht vanaf 1 januari 2018). Deze wijzigingen hebben geen effect op de geconsolideerde jaarrekening van de Groep.

Standaarden, wijzigingen en interpretaties die nog niet van kracht waren in 2018.

De Groep paste onderstaande standaarden, interpretaties of wijzigingen, die op de datum van de bekrachtiging van deze geconsolideerde jaarrekening gepubliceerd maar nog niet van kracht waren, niet voortijdig toe:

- **IFRS 16** werd gepubliceerd in januari 2016 en vervangt IAS 17: Leaseovereenkomsten, IFRIC 4: Vaststelling of een overeenkomst een leaseovereenkomst bevat, SIC-15: Operationele leases – Stimulansen en SIC 27: Evaluatie van de economische realiteit van transacties, rekening houdend met de juridische vorm van een leaseovereenkomst. In IFRS 16 worden de beginselen omschreven voor de opname, waardering, presentatie en toelichting van leaseovereenkomsten en verplicht leasenemers om alle leaseovereenkomsten op eenzelfde wijze op de balans te rapporteren, gelijkaardig aan de opname van financiële leases volgens IAS 17. De standaard omvat twee vrijstellingen voor de opname voor leasenemers; leaseovereenkomsten van activa met lage waarde (bijvoorbeeld pc's) en kortlopende leaseovereenkomsten (d.w.z. leaseovereenkomsten met een leaseperiode van 12 maanden of minder). Op de aanvangsdatum van een leaseovereenkomst neemt een lease-nemer een verplichting op om leasebetalingen te verrichten (d.w.z. de leaseverplichting) en een actief dat het recht vertegenwoordigt om het onderliggende actief gedurende de leaseperiode te gebruiken (d.w.z. het actief met gebruiksrecht). Leaseneemers moeten de rentelasten op de leaseverplichting en de afschrijvingskosten op het actief afzonderlijk erkennen.

Leaseneemers zijn ook verplicht om de leaseverplichting te herwaarderen wanneer zich bepaalde gebeurtenissen voordoen (bijvoorbeeld een wijziging in de leaseperiode of een wijziging in toekomstige leasebetalingen als gevolg van een wijziging aan een index of rentevoet die wordt gebruikt om de betalingen te bepalen). De lease-nemer zal in het algemeen het bedrag van de herwaardering van de leaseverplichting opnemen alsook een aanpassing doorvoeren ten opzichte van het actief dat het gebruiksrecht vertegenwoordigt.

Voor de leasegever blijft de financiële verslaggeving volgens IFRS 16 in wezen ongewijzigd ten opzichte van de huidige financiële verslaggeving volgens IAS 17. Leasegevers blijven alle leaseovereenkomsten classificeren volgens hetzelfde classificatieprincipe als in IAS 17 en maken een onderscheid tussen twee soorten leaseovereenkomsten: operationele en financiële leases.

Volgens IFRS 16 moeten lease-nemers en leasegevers uitgebreidere informatie verstrekken dan op grond van IAS 17 vereist is.

IFRS 16 is van toepassing op boekjaren die beginnen op of na 1 januari 2019. Vervroegde toepassing is toegestaan, maar niet vooraleer een entiteit IFRS 15 toepast. Een lease-nemer kan ervoor kiezen de standaard toe te passen volgens een volledige retroactieve of een gewijzigde retroactieve benadering. De overgangsbepalingen van de standaard staan bepaalde vrijstellingen toe.

Overgang naar IFRS 16

De Groep is van plan om IFRS 16 toe te passen op basis van de gewijzigde retroactieve benadering, d.w.z. dat zij de standaard zal toepassen op haar leaseovereenkomsten met een cumulatief effect op de datum dat de standaard eerst van toepassing is.

In overeenstemming met de standaard voor leaseovereenkomsten kiest de Groep ervoor om de volgende vrijstellingen te gebruiken bij de toepassing van IFRS 16:

- Korte termijn-leaseovereenkomsten, d.w.z. duur van de overeenkomst van minder dan een jaar;
- leaseovereenkomsten waarvoor het onderliggende actief van lage waarde is;
- immateriële activa.

De belangrijkste oordelen en veronderstellingen in het bepalen van het leaseactief en de verplichting zijn de volgende:

- We hebben gebruikgemaakt van de praktische hulpmiddelen, d.w.z. één disconteringsvoet per groep contracten, gebundeld per looptijd. Er werd verondersteld dat deze leaseovereenkomsten gelijkaardige kenmerken hebben. Er werd geen gebruik gemaakt van achteraf verkregen kennis. De gebruikte disconteringsvoet is de beste raming van de Groep voor de gewogen gemiddelde marginale rentevoet.
- De Groep heeft de niet-opzegbare periode van elk van de contracten beoordeeld in het kader van IFRS 16. Dit omvat de periode die wordt gedekt door een optie om de leaseovereenkomst te verlengen, indien de lease-nemer redelijk zeker is dat hij die optie kan uitoefenen. Zeker wanneer het gaat om kantoorhuurcontracten heeft de Groep haar beste raming gemaakt van de niet-opzegbare periode op basis van alle informatie waarover de Groep beschikt.

In 2018 heeft de Groep een gedetailleerde impactanalyse voor IFRS 16 uitgevoerd en voltooid. Samengevat is de verwachte impact van de toepassing van IFRS 16 op de balans als volgt:

(in miljoen EUR)	Impact van IFRS16 op 1 januari 2019
Materiële vaste activa (gebruiksrecht activum)	95,8
Leaseverplichting	95,8

Aangezien de activa van de Groep op de overgangdatum gelijk zijn aan verplichtingen, heeft dit geen impact op de winst- en verliesrekening op de toepassingsdatum.

De operationele leaseverplichtingen van de Groep volgens IAS 17, zoals vermeld in toelichting 8.2, en de leaseverplichting van de Groep volgens IFRS 16, zoals hierboven aangegeven, kunnen als volgt worden gecombineerd:

(in miljoen EUR)	Reconciliatie IAS 17 naar IFRS 16
Minimale leasebetalingen volgens IAS 17 per 31 december 2018	53,7
Contracten buiten beschouwing voor IFRS 16	(5,6)
Effect van verdiscontering	(21,8)
Effect van leasetermijn assumpties	69,5
Leaseverplichting erkend bij eerste toepassing van IFRS16 per 1 januari 2019	95,8

Contracten die buiten het toepassingsgebied van IFRS 16 vallen, zijn meestal contracten waarbij (i) geen specifieke activa werden geïdentificeerd, of waarbij (ii) wanneer activa werden geïdentificeerd in het contract, de Groep er geen controle over kan uitoefenen.

Het effect van veronderstellingen over de leasetermijn komt voort uit de schatting van de meest waarschijnlijke einddatum van het contract volgens IFRS 16, die in bepaalde gevallen verschilt van de einddatum die in het contract is bepaald. Dat is vaak het geval voor contracten waar het waarschijnlijk is dat het contract zal worden verlengd.

- De volgende **standaarden, wijzigingen en interpretaties** zijn nog niet van kracht in 2018. De wijzigingen in de onderstaande standaarden, wijzigingen en interpretaties zullen naar verwachting geen significante impact hebben op de jaarrekening, en worden daarom niet verder beschreven:
 - Wijzigingen aan IFRS 10 en IAS 28: Verkoop of inbreng van activa tussen een investeerder en zijn geassocieerde deelneming of joint venture;
 - IFRS 17: Verzekeringscontracten;
 - Jaarlijkse verbeteringen van IFRS-standaarden van Cyclus 2015-2017; vooral gericht op IFRS 3, IFRS 11, IAS12 en IAS 23;
 - Wijzigingen aan IFRS 9: Vooruitbetalingseigenschappen met negatieve vergoeding;
 - Wijzigingen aan IAS 28: Langetermijnbelangen in geassocieerde deelnemingen en joint ventures;
 - IFRIC Interpretatie 23: Onzekerheid over de behandeling van inkomstenbelasting.
 - Wijzigingen aan IAS 19: Wijziging, inperking of afwikkeling van een plan;
 - Wijzigingen aan IAS 1 en IAS 8 met betrekking tot de definitie van materialiteit;
 - Wijzigingen aan de Verwijzingen naar het conceptueel kader in IFRS-standaarden: Wijzigingen aan het conceptueel kader.

2.2. Functionele en presentatievaluta

De geconsolideerde jaarrekening wordt gepresenteerd in miljoenen euro (de functionele valuta van de Vennootschap), afgerond op het dichtstbijzijnde honderdduizendtal, tenzij anders vermeld.

2.3. Waarderingsbasis

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld op basis van historische kosten, uitgezonderd de afgeleide financiële instrumenten, die tegen reële waarde worden gewaardeerd. Vaste activa worden gewaardeerd tegen de laagste boekwaarde en de realiseerbare waarde van de te verkopen activa. Personeelsbeloningen worden gewaardeerd tegen de huidige waarde van de beloofde personeelsverplichtingen, minus de reële waarde van de fondsbeleggingen. Wijzigingen in de reële waarde van financiële activa worden in de niet-gerealiseerde resultaten verwerkt.

2.4. Gebruik van ramingen en oordelen

De opstelling van de geconsolideerde jaarrekening in overeenstemming met IFRS vereist dat het management beoordelingen, schattingen en veronderstellingen maakt die een impact kunnen hebben op de gerapporteerde bedragen van activa en passiva en baten en lasten. De schattingen en onderliggende veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en diverse andere factoren die gezien de omstandigheden redelijk geacht worden en waarvan de resultaten de basis vormen voor de beoordeling van de boekwaarde van activa en passiva. De uiteindelijke resultaten kunnen verschillen van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend herzien. Herzieningen van boekhoudkundige schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien indien die herziening enkel die periode beïnvloedt, of in de periode van de herziening en toekomstige periodes indien de herziening zowel huidige als toekomstige periodes beïnvloedt.

De volgende rubrieken bevatten informatie over belangrijke punten van schattingsonzekerheden en kritische oordelen bij de toepassing van de grondslagen die het meest van invloed zijn op de bedragen opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening:

- Het nettoresultaat van het Belgische en het Duitse segment wordt vooral bepaald door berekeningsmethodes die zijn vastgesteld door respectievelijk de Belgische federale regulator, m.n. de Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas ("CREG"), en de Duitse federale regulator, m.n. het Bundesnetzagentur ("BNetzA"). Voor bepaalde berekeningen is een oordeel nodig. Meer informatie hierover is te vinden in Toelichtingen 6.17, 9.1.4 en 9.2.3.
- Consolidatie van entiteiten waarin de Groep minder dan 20% van de stemrechten bezit, maar een invloed van betekenis heeft: volgens IFRS 10 beoordeelt de Groep of zij aanzienlijke invloed heeft op haar geassocieerde deelnemingen en moet zij deze bijgevolg consolideren. Dit wordt opnieuw beoordeeld bij elke verslagperiode (zie ook Toelichting 6.4);
- In de loop van het jaar werd een bijkomende participatie verworven in Eurogrid International cvba, de holdingmaatschappij van 50Hertz Transmission (Duitsland). In overeenstemming met IFRS 3 en de richtlijnen voor stapsgewijze overnames, moest de bestaande participatie worden geherwaardeerd naar de reële waarde op de datum van de transactie. Daarvoor was een belangrijk oordeel nodig. Meer details daarover zijn opgenomen in Toelichting 7.1.
- Uitgestelde belastingvorderingen worden slechts opgenomen voor het overdragen van ongebruikte fiscale verliezen en ongebruikte belastingvoordelen in de mate dat het waarschijnlijk is dat toekomstige belastbare winsten beschikbaar zullen zijn waartegen deze ongebruikte fiscale verliezen en ongebruikte belastingvoordelen kunnen worden aangewend. Bij de beoordeling houdt het management rekening met elementen zoals de bedrijfsstrategie op lange termijn en mogelijkheden van belastingplanning op lange termijn (zie Toelichting 6.6);
- Kredietrisico ten opzichte van klanten: het management controleert nauwgezet de uitstaande handelsvorderingen en houdt hierbij ook rekening met de ouderdom van de vordering, de betalingshistoriek en de dekking van kredietrisico's (zie Toelichting 8.1);
- Personeelsbeloningen inclusief restitutierechtten – zie Toelichting 6.13:
 - De Groep beschikt over toegezegde pensioenregelingen en bijdrageregelingen, die behandeld worden in Toelichting 6.13. De berekening van de activa en verplichtingen met betrekking tot deze regelingen is gebaseerd op actuariële en statistische veronderstellingen. Dat is bijvoorbeeld het geval voor de huidige waarde van toekomstige pensioenverplichtingen. De huidige waarde wordt onder andere beïnvloed door veranderingen in disconteringsvoeten en financiële veronderstellingen zoals toekomstige loonstijgingen. Daarnaast wordt de huidige waarde van toekomstige pensioenverplichtingen ook beïnvloed door demografische veronderstellingen, zoals de gemiddelde veronderstelde pensioenleeftijd.
 - Bij het bepalen van de gepaste disconteringsvoet gebruikt het management de rentevoeten van bedrijfsobligaties in dezelfde valuta, d.w.z. de euro, met een minimale rating AA, zoals bepaald door minstens één groot ratingbureau, en geëxtrapoleerd volgens de rendementscurve om in lijn te zijn met de verwachte termijn van de brutoverplichting. Obligaties met een hogere en lagere rentevoet worden uitgesloten bij het bepalen van de gepaste rendementscurve;
 - Om de overeenkomstige huidige waarde te berekenen, worden de rentevoeten van de rendementscurve toegepast op de geraamde kasstroom van elke regeling. Vervolgens wordt één disconteringsvoet vastgesteld die dezelfde huidige waarde oplevert. De uiteindelijke disconteringsvoet weerspiegelt dus zowel het huidige renteklimaat als de specifieke kenmerken van de verplichtingen.
- Voorzieningen voor milieusaneringskosten: op het einde van elk jaar wordt een schatting gemaakt van de toekomstige kosten met betrekking tot bodemsanering op basis van het advies van een deskundige. De omvang van deze saneringskosten hangt af van een beperkt aantal onzekerheden, met inbegrip van de identificatie van nieuwe bodemverontreinigingen (zie Toelichting 6.14).
- Overige voorzieningen zijn bepaald op basis van de waarde van de ingestelde vorderingen of het geschatte bedrag van de risicoblootstelling. De verwachte timing van de bijbehorende uitgaande kasstromen is afhankelijk van de voortgang en de duur van de bijbehorende processen of procedures (zie Toelichting 6.14).
- Onderzoek op waardevermindering op goodwill: de Groep analyseert de waardevermindering op goodwill en kasstroomgenererende eenheden (KGE) op de verslagdatum, en wanneer er indicaties zijn dat de boekwaarde mogelijk hoger is dan de realiseerbare waarde. Deze analyse is gebaseerd op veronderstellingen over onder andere de evolutie van de markt, het marktaandeel, de evolutie van de marge en disconteringsvoeten (zie Toelichting 6.2).
- Waardering tegen reële waarde van financiële instrumenten: wanneer de reële waarde van financiële activa en financiële passiva in de balans niet kan worden bepaald op basis van genoteerde prijzen op actieve markten, wordt hun reële waarde bepaald met behulp van waarderingstechnieken. Voor deze waarderingstechnieken wordt, waar mogelijk, gebruikgemaakt van gegevens uit waarneembare markten. Wanneer dit niet mogelijk is, is enige mate van oordeelsvorming noodzakelijk om de reële waarde te bepalen. Veranderingen in de reële waarde van een afgeleid afdekkingsinstrument dat is aangemerkt als een kasstroomafdekking, worden rechtstreeks opgenomen als niet-gerealiseerde resultaten, voor zover de afdekking effectief is. Het niet-effectieve deel wordt in de winst- en verliesrekening opgenomen (zie Toelichting 6.18).
- De gebruiksduur van de vaste activa wordt bepaald op basis van de werkelijke afschrijving van elk actief. De afschrijvingen voor materiële vaste activa worden voornamelijk berekend op basis van de gebruiksduur bepaald door het regelgevende kader in België en Duitsland, wat wordt beschouwd als de best mogelijke benadering van de werkelijke gebeurtenissen op het vlak van economisch gebruik.

2.5. Goedkeuring door de Raad van Bestuur

Op 21 maart 2019 heeft de Raad van Bestuur deze geconsolideerde jaarrekening goedgekeurd voor publicatie.

Belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving

3.1. Grondslagen voor consolidatie

DOCHTERONDERNEMINGEN

Een dochteronderneming is een entiteit die door de Vennootschap wordt gecontroleerd. De Groep controleert een entiteit wanneer zij blootgesteld is aan, of rechten heeft op variabele winsten omwille van haar betrokkenheid bij de entiteit en zij de bevoegdheid heeft om via haar zeggenschap over de entiteit die opbrengsten te beïnvloeden. De jaarrekening van dochterondernemingen is opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening vanaf de datum dat de zeggenschap aanvangt tot de datum dat de zeggenschap ophoudt. De grondslagen voor financiële verslaggeving van dochterondernemingen worden, waar nodig, gewijzigd om ze overeen te laten komen met de grondslagen die de Groep toepast. Verliezen die toepasbaar zijn op de minderheidsbelangen in een dochteronderneming worden aan de minderheidsbelangen toegeschreven, zelfs als de minderheidsbelangen hierdoor een negatief saldo op de balans krijgen.

GEASSOCIEERDE DEELNEMINGEN

Een geassocieerde deelneming is een entiteit waarin de Vennootschap een invloed van betekenis maar geen zeggenschap uitoefent over de financiële en operationele beleidslijnen. De geconsolideerde jaarrekening omvat het aandeel van de Groep in de totale opgenomen winsten en verliezen van geassocieerde deelnemingen volgens de vermogensmutatiemethode, vanaf de datum dat de invloed van betekenis aanvangt tot de datum waarop de invloed van betekenis ophoudt. Wanneer het aandeel van de Groep in de verliezen haar participatie in een geassocieerde deelneming overschrijdt, wordt de boekwaarde verminderd tot nul en worden verdere verliezen niet langer opgenomen, behalve in de mate dat de Groep een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting is aangegaan of betalingen heeft verricht in naam van een geassocieerde deelneming.

BELANGEN IN JOINT VENTURES

Een joint venture is een overeenkomst waarbij de Groep gezamenlijke zeggenschap uitoefent en rechten heeft op de nettoactiva van de overeenkomst, dit in tegenstelling tot gezamenlijke activiteiten waarbij de Groep rechten heeft op de activa en verplichtingen voor de passiva. Belangen in joint ventures worden geboekt volgens de vermogensmutatiemethode. Ze worden initieel verwerkt tegen kostprijs. Na de eerste opname wordt het aandeel van de Groep in de totale opgenomen winsten en verliezen van joint ventures volgens de vermogensmutatiemethode geboekt in de geconsolideerde jaarrekening, vanaf de datum dat de gezamenlijke zeggenschap aanvangt tot de datum waarop de gezamenlijke zeggenschap ophoudt. Wanneer het aandeel van de Groep in de verliezen haar participatie in een joint venture overschrijdt, wordt de boekwaarde verminderd tot nul en worden verdere verliezen niet langer opgenomen, behalve in de mate dat de Groep een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting is aangegaan of betalingen heeft verricht in naam van een joint venture.

MINDERHEIDSBELANGEN

Minderheidsbelangen worden gewaardeerd tegen hun evenredige deel van de identificeerbare nettoactiva van de overgenomen partij op de aankoopdatum. Wijzigingen in het belang van de Groep in een niet 100%-dochteronderneming die niet leiden tot een verlies van zeggenschap, worden geboekt als transacties van eigen vermogen.

VERLIES VAN ZEGGENSCHAP

Bij het verlies van zeggenschap verwijdt de Groep de activa en passiva van de dochteronderneming, alle minderheidsbelangen en andere componenten van de niet-gerealiseerde resultaten van de dochteronderneming uit de balans. Een eventuele meer- of minwaarde die voortvloeit uit het verlies van zeggenschap wordt opgenomen als winst of verlies. Als de Groep een belang behoudt in de vorige dochteronderneming, dan wordt dit belang aan de reële waarde gewaardeerd op de dag waarop de Groep de zeggenschap verliest. Vervolgens wordt het geboekt als een investering opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode of als een reële waarde via niet-gerealiseerde resultaten, afhankelijk van de invloed die de Groep behoudt.

ELIMINATIE VAN INTRAGROEPSTRANSACTIES

Intragroepssaldi en niet-gerealiseerde winsten en verliezen of baten en lasten die voortvloeien uit intragroepstransacties, worden geëlimineerd bij het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening.

Niet-gerealiseerde winsten die voortvloeien uit transacties met geassocieerde deelnemingen, worden geëlimineerd in overeenstemming met het belang dat de Groep in de entiteit heeft. Niet-gerealiseerde verliezen worden geëlimineerd op dezelfde wijze als niet-gerealiseerde winsten, maar enkel in de mate dat er geen bewijs voorhanden is van een bijzondere waardevermindering.

BEDRIJFSCOMBINATIES EN GOODWILL

Goodwill ontstaat bij de overname van dochterondernemingen, joint ventures en geassocieerde deelnemingen, en vertegenwoordigt het positieve verschil tussen de overgedragen vergoeding en het belang van de Groep in de netto reële waarde van de netto identificeerbare activa, verplichtingen en de voorwaardelijke verplichtingen van de overgenomen partij.

De Groep waardeert goodwill op de aankoopdatum als:

- de reële waarde van de overgedragen vergoeding; plus
- het opgenomen bedrag van een minderheidsbelang in de overgenomen partij; plus
- als de bedrijfscombinatie in fasen verloopt, de reële waarde van het vooraf bestaande vermogensbelang in de overgenomen partij; minus
- de reële waarde van de identificeerbare overgenomen activa en de aangegane verplichtingen op de aankoopdatum.

Wanneer het verschil negatief is, wordt onmiddellijk een winst op voordelige acquisitie opgenomen in de resultatenrekening.

De overgedragen vergoeding is exclusief bedragen voor de afwikkeling van eerder bestaande relaties. Deze bedragen worden in het algemeen in de winst- en verliesrekening opgenomen.

Transactiekosten die door de Groep worden gemaakt in verband met een bedrijfscombinatie, met uitzondering van de kosten die verband houden met de uitgifte van schuldbewijzen of aandelen, worden als last opgenomen wanneer ze worden gemaakt.

Eventuele voorwaardelijke vergoedingen die moeten worden betaald, worden gewaardeerd tegen de reële waarde op de aankoopdatum. Als de voorwaardelijke vergoeding als eigen vermogen wordt geklasseerd, dan wordt deze niet opnieuw gewaardeerd

en wordt de afwikkeling in het eigen vermogen opgenomen. In andere gevallen worden wijzigingen in de reële waarde van de voorwaardelijke vergoeding in de winst- en verliesrekening opgenomen.

3.2. Omrekening in vreemde valuta

TRANSACTIES EN SALDI IN VREEMDE VALUTA

Transacties in vreemde valuta worden omgerekend naar de functionele valuta van de Vennootschap tegen de wisselkoers die geldt op de datum van de transactie. Monetaire activa en passiva aangeduid in vreemde valuta op balansdatum worden omgerekend tegen de wisselkoers die geldt op die datum. Verschillen die ontstaan bij de omrekening van vreemde valuta worden opgenomen in de winst- en verliesrekening.

Niet-monetaire activa en passiva die in vreemde valuta op basis van historische kosten worden gewaardeerd, worden omgerekend tegen de wisselkoers op datum van de transactie.

BUITENLANDSE BEDRIJFSACTIVITEITEN

Een buitenlandse activiteit is een entiteit die een dochteronderneming, geassocieerde deelneming, een belang in een joint venture of filiaal van de verslaggevende entiteit is en waarvan de activiteiten zijn gebaseerd of worden uitgevoerd in een ander land dan het land van de verslaggevende entiteit of in een andere valuta dan de valuta van de verslaggevende entiteit.

De financiële verslaggeving van alle entiteiten van de Groep met een functionele valuta die verschilt van de presentatievaluta van de Groep wordt als volgt omgerekend naar de presentatievaluta:

- activa en passiva worden omgerekend tegen de wisselkoers op de verslagdatum;

- inkomsten en uitgaven worden omgerekend tegen de gemiddelde wisselkoers van het jaar.

Verschillen die ontstaan bij de omrekening van de netto-investering in buitenlandse dochterondernemingen, belangen in joint ventures en geassocieerde deelnemingen tegen de wisselkoersen bij de sluiting van het boekjaar, worden opgenomen in het eigen vermogen onder Niet-gerealiseerde resultaten. Bij de (gedeeltelijke) verkoop van buitenlandse dochterondernemingen, joint ventures en geassocieerde deelnemingen worden de gecumuleerde omrekeningsverschillen (gedeeltelijk) opgenomen in de winst of het verlies als onderdeel van winst/verlies uit de verkoop.

3.3. Balansposten

3.3.1. Materiële vaste activa

Activa in eigendom

Materiële vaste activa worden uitgedrukt aan kostprijs (met inbegrip van rechtstreeks toerekenbare kosten, waaronder de financieringskosten), verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen (zie het hoofdstuk 'Waardevermindering'). De kosten van zelf vervaardigde activa omvatten de kosten van materialen, van direct toewijsbare personeelskosten en, waar relevant, van de initiële schatting van de kosten van het ontmantelen en verwijderen van de activa en het herstellen van de site waarop zij gelegen zijn. Wanneer onderdelen van materiële vaste activa een verschillende gebruiksduur hebben, worden zij geboekt als afzonderlijke materiële vaste activa.

Kosten na eerste opname

De Groep neemt in de boekwaarde van een materieel vast actief de kosten op van het vervangen van een deel van dat actief wanneer die kosten worden gemaakt, enkel wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen met betrekking tot het actief aan de Groep zullen toekomen, en indien de kosten van het actief betrouwbaar kunnen worden gewaardeerd. Alle overige kosten, zoals herstellings- en onderhoudskosten, worden als een uitgave opgenomen in de winst- en verliesrekening zodra zij worden gemaakt.

Afschrijvingen

Afschrijvingen worden in de winst- en verliesrekening opgenomen volgens de lineaire methode over de geschatte gebruiksduur van elk bestanddeel van een materieel vast actief. De terreinen worden niet afgeschreven. De gebruikte afschrijvingspercentages zijn opgenomen in de tabel hierna.

De afschrijvingsmethoden, de resterende levensduur, alsook de eventuele restwaarde van de materiële vaste activa worden op het einde van elk boekjaar geëvalueerd en, in voorkomend geval, prospectief aangepast.

• Administratieve gebouwen	1,67% – 2,00%
• Industriële gebouwen	2,00 – 4,00%
• Luchtlijnen	2,00 – 4,00%
• Ondergrondse kabels	2,00 – 5,00%
• Onderstations (faciliteiten en machines)	2,50 – 6,67%
• Afstandsbediening	3,00 – 12,50%
• Dispatching	4,00 – 10,00%
• Andere TGU (uitrusting van gehuurde gebouwen)	contractuele periode
• Voertuigen	6,67 – 20,00%
• Gereedschap en kantoormeubilair	6,67 – 20,00%
• Hardware-apparatuur	25,00 – 33,00%

Bijzondere waardevermindering

De boekwaarde van de materiële activa van de Groep wordt op elke balansdatum herzien om vast te stellen of er enige aanwijzing is voor een bijzondere waardevermindering. Indien zulke aanwijzing bestaat, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat.

Een bijzondere waardevermindering wordt opgenomen telkens als de boekwaarde van een actief of kasstroomgenererende eenheid de realiseerbare waarde ervan overschrijdt. Bijzondere waardeverminderingen worden opgenomen in de winst- en verliesrekening. Opgenomen bijzondere waardeverminderingen met betrekking tot kasstroomgenererende eenheden worden eerst toegerekend om de

boekwaarde te verminderen van aan kasstroomgenererende eenheden toegewezen goodwill en dan om de boekwaarde te verminderen van de andere activa in de eenheden op een pro-ratabasis.

Na de opname van een bijzondere waardevermindering, zullen de afschrijvingskosten voor het actief aangepast worden voor toekomstige periodes.

Verplichting tot ontmanteling

Er wordt een provisie aangelegd voor buitendienststellings- en milieukosten op basis van de geschatte toekomstige uitgaven, verdisconteerd tot hun actuele waarde. Een initiële schatting voor de buitendienststellings- en milieukosten van materiële vaste activa is verwerkt in de oorspronkelijke kosten van de materiële vaste activa in kwestie.

Wijzigingen in de voorzieningen als gevolg van herziene schattingen of disconteringsvoeten of wijzigingen in de verwachte timing van uitgaven voor materiële vaste activa worden verwerkt als wijzigingen in hun boekwaarde en worden prospectief afgeschreven over hun resterende geschatte economische levensduur; in andere gevallen worden deze wijzigingen in de winst- en verliesrekening opgenomen.

De toename in de voorzieningen als gevolg van de discontering is als financieringskost opgenomen in de winst- en verliesrekening.

Verwijdering van de balans

Een actief wordt niet meer op de balans opgenomen in geval van verkoop of indien er geen toekomstige economische voordelen van het gebruik of van de verkoop worden verwacht. Een eventuele opbrengst of verlies voortvloeiend uit de verwijdering van het actief (hetgeen wordt berekend als het verschil tussen de netto-opbrengst bij verkoop of buitendienststelling en de boekwaarde van het actief) wordt opgenomen in de winst- en verliesrekening onder overige bedrijfsopbrengsten/overige bedrijfskosten, gedurende het jaar waarin het actief wordt verwijderd van de balans.

3.3.2. Immateriële activa

Goodwill

Goodwill wordt opgenomen aan kost, minus gecumuleerde waardeverminderingen. Goodwill is toegewezen aan kasstroomgenererende eenheden en wordt niet afgeschreven, maar jaarlijks getest op bijzondere waardeverminderingen (zie het hoofdstuk 'Waardevermindering'). In geval van geassocieerde deelnemingen wordt de boekwaarde van de goodwill inbegrepen in de boekwaarde van de investering in de geassocieerde deelneming.

Computersoftware

Softwarelicenties die verworven worden door de Groep worden uitgedrukt aan kostprijs verminderd met cumulatieve afschrijvingen (zie verder) en bijzondere waardeverminderingen (zie het hoofdstuk 'Waardevermindering').

Uitgaven in verband met onderzoeksactiviteiten ondernomen om intern software te ontwikkelen, worden in de winst- en verliesrekening opgenomen als een uitgave zodra zij gedaan worden. Uitgaven met betrekking tot de ontwikkelingsfase van intern ontwikkelde software worden gekapitaliseerd indien:

- de ontwikkelingskosten betrouwbaar kunnen worden bepaald;
- de software technisch en commercieel haalbaar is en de toekomstige economische voordelen waarschijnlijk zijn;
- de Groep van plan is – en over voldoende middelen beschikt – om de ontwikkeling te voltooien;
- de Groep van plan is om de software actief te gebruiken.

De geactiveerde uitgaven omvatten materiaalkosten, de directe personeelskosten en de indirecte kosten die direct toerekenbaar zijn aan het gebruiksklaar maken van de software. De overige kosten worden in de winst- en verliesrekening opgenomen op het moment dat deze zich voordoen.

Licenties, patenten en vergelijkbare rechten

Uitgaven voor aangekochte licenties, patenten, handelsmerken of vergelijkbare rechten worden geactiveerd en lineair afgeschreven over de eventuele contractperiode of over de geschatte gebruiksduur.

Kosten na eerste opname

Uitgaven na eerste opname voor geactiveerde immateriële activa worden slechts geactiveerd wanneer hierdoor de toekomstige economische voordelen toenemen. Alle andere uitgaven worden in de winst- en verliesrekening opgenomen op het moment dat zij zich voordoen.

Afschrijvingen

Afschrijvingen gebeuren lineair ten laste van de winst- en verliesrekening over de geschatte gebruiksduur van immateriële activa, tenzij deze onbepaald is. Voor goodwill en immateriële activa met onbepaalde gebruiksduur wordt systematisch op elke balansdatum nagegaan of er sprake is van bijzondere waardevermindering. Software wordt afgeschreven vanaf de datum waarop hij beschikbaar is voor gebruik. De geschatte gebruiksduur is als volgt:

- Licenties 20,00%
- Concessies contractuele periode
- Computersoftware 20,00 - 25,00%

De afschrijvingsmethoden, de resterende levensduur, alsook de eventuele restwaarde van de immateriële activa worden jaarlijks geëvalueerd en in voorkomend geval prospectief aangepast.

Bijzondere waardevermindering

De boekwaarde van de immateriële activa van de Groep, wordt op elke balansdatum herzien om vast te stellen of er enige aanwijzing is voor een bijzondere waardevermindering. Indien zulke aanwijzing bestaat, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat.

Voor goodwill en immateriële activa met onbepaalde gebruiksduur en immateriële activa die nog niet gebruiksklaar zijn, wordt de realiseerbare waarde geschat aan het einde van elke verslagperiode.

Een bijzondere waardevermindering wordt opgenomen telkens als de boekwaarde van een actief of kasstroomgenererende eenheid de realiseerbare waarde ervan overschrijdt. Bijzondere waardeverminderingen worden opgenomen in de winst- en verliesrekening. Opgenomen bijzondere waardeverminderingen met betrekking tot kasstroomgenererende eenheden worden eerst toegerekend om de boekwaarde te verminderen van aan kasstroomgenererende eenheden toegewezen goodwill en dan om de boekwaarde te verminderen van de andere activa in de eenheden op een pro-ratabasis.

Na de opname van een bijzondere waardevermindering, zullen de afschrijvingskosten voor het actief aangepast worden voor toekomstige periodes.

3.3.3. Handels- en overige vorderingen

Onderhanden projecten in opdracht van derden

Onderhanden projecten in opdracht van derden worden uitgedrukt aan kostprijs, vermeerderd met winst naar rato van de voortgang van de werken, verminderd met een voorziening voor voorzienbare verliezen en verminderd met gefactureerde voorschotten naar rato van de voortgang van het project. De kostprijs omvat alle uitgaven die rechtstreeks verband houden met specifieke projecten, alsook, de toerekening van de gemaakte vaste en variabele indirecte kosten in verband met de contractuele activiteiten van de Groep gebaseerd op normale operationele capaciteit.

Handels- en overige vorderingen

Handelsvorderingen en overige vorderingen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, minus de nodige voorzieningen voor bedragen die als niet-invorderbaar worden beschouwd.

Bijzondere waardevermindering

Voor handelsvorderingen en contractactiva past de Groep een vereenvoudigde benadering toe in de berekening van de verwachte kredietverliezen (ECL's). De Groep spoort daarom geen veranderingen op in het kredietrisico, maar neemt in de plaats daarvan op elke verslagdatum een voorziening op voor verliezen op basis van levenslange ECL's. De Groep heeft een voorzieningsmatrix opgesteld die gebaseerd is op haar historische ervaring met kredietverliezen, als beste indicatie voor toekomstige kredietverliezen.

Zie Toelichting 8.1, 'Kredietrisico', voor een gedetailleerde beschrijving van het model.

3.3.4. Voorraden

Voorraden (reserveonderdelen) worden uitgedrukt aan hun kost, of hun netto-opbrengstwaarde indien deze lager is. De netto-opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs, verminderd met de geschatte kosten van voltooiing en verkoopkosten. De kostprijs van voorraden is gebaseerd op de waarderingsregel van de gewogen gemiddelde kostprijs. De kostprijs van voorraden omvat de initiële aankoopprijs vermeerderd met andere directe aanschaffingskosten gerelateerd aan de levering en het operationeel maken.

Waardeverminderingen van voorraden aan netto-opbrengstwaarde worden geboekt in de periode waarin de waardevermindering zich voordoet.

3.3.5. Geldmiddelen en kasequivalenten

Geldmiddelen en kasequivalenten omvatten kassaldi, banksaldi, handelspapieren en direct opvraagbare deposito's. Kaskredieten die direct opeisbaar zijn en die een integraal deel uitmaken van het thesauriebeheer van de Groep, maken in het kasstroomoverzicht deel uit van kasequivalenten en geldmiddelen.

3.3.6. Niet-financiële activa

De boekwaarde van de activa van de Groep, met uitzondering van voorraden en uitgestelde belastingen, worden op elke balansdatum herzien om vast te stellen of er enige aanwijzing is voor een bijzondere waardevermindering. Indien zulke aanwijzing bestaat, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat.

Voor goodwill en immateriële activa met onbepaalde gebruiksduur en immateriële activa die nog niet gebruiksklaar zijn, wordt de realiseerbare waarde geschat aan het einde van elke verslagperiode.

Een bijzondere waardevermindering wordt opgenomen telkens als de boekwaarde van een actief of kasstroomgenererende eenheid de realiseerbare waarde ervan overschrijdt. Bijzondere waardeverminderingen worden opgenomen in de winst- en verliesrekening. Opgenomen bijzondere waardeverminderingen met betrekking tot kasstroomgenererende eenheden worden eerst toegerekend om de boekwaarde te verminderen van aan kasstroomgenererende eenheden toegewezen goodwill en dan om de boekwaarde te verminderen van de andere activa in de eenheden op een pro-ratabasis.

Na de opname van een bijzondere waardevermindering, zullen de afschrijvingskosten voor het actief aangepast worden voor toekomstige periodes.

Berekening van de realiseerbare waarde

De realiseerbare waarde van immateriële activa en materiële vaste activa is gelijk aan de reële waarde verminderd met de verkoopkosten, of hun bedrijfswaarde indien deze hoger is. Bij het beoordelen van de bedrijfswaarde worden de verwachte toekomstige kasstromen verdisconteerd tot hun actuele waarde aan de hand van een disconteringvoet vóór belasting die een weerspiegeling is van de huidige marktbeoordeling van de tijdswaarde van geld en de risico's eigen aan het actief.

De activa van de Groep genereren geen kasstromen die onafhankelijk zijn van andere activa. De realiseerbare waarde is bijgevolg bepaald voor de kasstroomgenererende eenheid (d.w.z. het gehele hoogspanningsnet) waartoe de activa behoren. Dit is tevens het niveau waarop de Groep zijn goodwill beheert en economische voordelen bekomt van de verworven goodwill.

Terugnemingen van bijzondere waardeverminderingen

Er gebeuren geen terugnemingen van bijzondere waardeverminderingen met betrekking tot goodwill. Met betrekking tot andere activa wordt een bijzondere waardevermindering teruggenomen indien er een wijziging is geweest in de schattingen die gebruikt worden om de realiseerbare waarde vast te stellen.

Een bijzondere waardevermindering wordt slechts teruggenomen in de mate dat de boekwaarde van het actief niet hoger is dan de boekwaarde, na aftrek van afschrijvingen of waardevermindering, die zou zijn vastgesteld indien geen bijzondere waardevermindering was opgenomen.

3.3.7. Financiële activa

Eerste opname en waardering

De classificatie van financiële activa bij de eerste opname hangt af van de kenmerken van de contractuele kasstroom van de financiële activa en het bedrijfsmodel van de Groep voor het beheer ervan. De Groep waardeert een financieel actief aanvankelijk tegen reële waarde plus transactiekosten.

Financiële activa worden beheerd met als doel ze aan te houden tot het einde van de looptijd en contractuele kasstromen te innen. De financiële activa die leiden tot kasstromen zijn uitsluitend betalingen van de hoofdsom en rente op de uitstaande hoofdsom.

Latere waardering

Voor de latere waardering worden financiële activa onderverdeeld in twee categorieën:

- financiële activa tegen geamortiseerde kostprijs (schuldinstrumenten)
- financiële activa aangewezen als gewaardeerd tegen reële waarde via de niet-gerealiseerde resultaten (eigenvermogensinstrumenten)

Financiële activa tegen geamortiseerde kostprijs

Financiële activa tegen geamortiseerde kostprijs worden gewaardeerd aan de hand van de methode van de effectieve rentevoet en zijn onderhevig aan bijzondere waardeverminderingen. Winst en verlies worden opgenomen in de winst- en verliesrekening wanneer het actief uit de balans wordt verwijderd, wordt gewijzigd of een bijzondere waardevermindering heeft ondergaan.

De financiële activa tegen geamortiseerde kostprijs van de Groep omvatten leningen aan derden.

Financiële activa aangewezen als gewaardeerd tegen reële waarde via de niet-gerealiseerde resultaten (eigenvermogensinstrumenten)

Bij de eerste opname classificeert de Groep haar beleggingen in eigen vermogen onherroepelijk als eigenvermogensinstrumenten gewaardeerd tegen reële waarde via de niet-gerealiseerde resultaten wanneer de Groep geen belangrijke invloed heeft en de activa niet worden aangehouden voor handelsdoeleinden. De classificatie wordt per instrument bepaald.

Winsten en verliezen op deze financiële activa komen nooit terecht in de winst- en verliesrekening. Dividenden worden opgenomen als overige opbrengsten in de winst- en verliesrekening wanneer het recht op betaling is vastgesteld, behalve wanneer de Groep voordeel haalt uit dergelijke opbrengsten als compensatie voor een deel van de kosten van het financieel actief. In dat geval worden dergelijke winsten opgenomen in de niet-gerealiseerde resultaten. Eigenvermogensinstrumenten, die worden aangewezen als gewaardeerd tegen reële waarde via de niet-gerealiseerde resultaten, zijn niet onderworpen aan een beoordeling op bijzondere waardevermindering.

De Groep heeft ervoor gekozen om niet-beursgenoteerde deelnemingen waarvoor de Groep geen significante invloed heeft in deze categorie, onherroepelijk te classificeren.

Bijzondere waardevermindering van financiële activa

De Groep neemt een vergoeding op voor verwachte kredietverliezen (ECL's) voor zijn schuldinstrumenten. Zie Toelichting 8.1, 'Kredietrisico', voor een gedetailleerde beschrijving van de benadering.

3.3.8. Afgeleide financiële instrumenten en hedge accounting

Afgeleide financiële instrumenten

De Groep maakt soms gebruik van afgeleide financiële instrumenten om de valuta- en renterisico's af te dekken die voortvloeien uit bedrijfs-, financierings- en investeringsactiviteiten. In overeenstemming met het thesauriebeleid houdt de Groep geen derivaten aan voor handelsdoeleinden en geeft de Groep deze ook niet uit. Derivaten die echter niet in aanmerking komen voor hedge accounting worden verwerkt als instrumenten aangehouden voor handelsdoeleinden.

Afgeleide financiële instrumenten worden bij de eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde. De winst of het verlies uit fluctuaties van de reële waarde wordt onmiddellijk in de winst- en verliesrekening opgenomen. Indien derivaten voor hedge accounting in aanmerking komen, is de opname van een resulterende winst of een resulterend verlies afhankelijk van de aard van de post die wordt afgedekt.

De reële waarde van renteswaps is het geschatte bedrag dat de Groep zou ontvangen of betalen om de swap per balansdatum te beëindigen, waarbij rekening wordt gehouden met de actuele rente en met de kredietwaardigheid van de tegenpartijen en van de Groep. De reële waarde van valutatermijncontracten is de contante waarde van de genoteerde termijakoers per balansdatum.

Voor afdekking gebruikte derivaten

Kasstroomafdekkingen

Veranderingen in de reële waarde van een afgeleid afdekkingsinstrument dat is aangemerkt als een kasstroomafdekking worden rechtstreeks opgenomen als niet-gerealiseerde resultaten, voor zover de afdekking effectief is. Het niet-effectieve deel wordt als last in de winst- en verliesrekening opgenomen.

Vóór 1 januari 2018 wees de Groep alle termijncontracten aan als afdekkingsinstrumenten. Alle winsten of verliezen die voortvloeien uit wijzigingen in de reële waarde van derivaten werden rechtstreeks in de winst-en-verliesrekening opgenomen, met uitzondering van het effectieve deel van de kasstroomafdekkingen, die in de niet-gerealiseerde resultaten werden opgenomen en later naar de winst-en-verliesrekening werden geherclassificeerd wanneer de afdekkingspost de winst-en-verliesrekening beïnvloedde.

Vanaf 1 januari 2018 wijst de Groep enkel het contante element van termijncontracten aan als afdekkingsinstrumenten. Het termijnelement wordt geboekt in de niet-gerealiseerde resultaten en geaccumuleerd als een afzonderlijke eigenvermogenscomponent onder afdekkingsreserves.

Indien een afdekkingsinstrument niet langer voldoet aan de voorwaarden voor 'hedge accounting', afloopt of wordt verkocht, beëindigd of uitgeoefend, wordt de afdekking prospectief beëindigd. De cumulatieve winst (of het cumulatieve verlies) dat eerder in de niet-gerealiseerde resultaten was opgenomen, blijft daar onderdeel van uitmaken tot de verwachte transactie heeft plaatsgevonden. Als het afgedekte element een niet-financieel actief betreft, wordt het onder de niet-gerealiseerde resultaten opgenomen bedrag overgeboekt naar de boekwaarde van het actief wanneer dit verantwoord is. In andere gevallen wordt het onder de niet-gerealiseerde resultaten opgenomen bedrag overgeboekt naar de winst- en verliesrekening in dezelfde periode waarin het afgedekte element van invloed is op de winst- en verliesrekening.

Cumulatieve winsten en verliezen met betrekking tot reeds afgelopen derivaten of beëindigde afdekkingsrelaties blijven verwerkt als onderdeel van de niet-gerealiseerde resultaten zolang het waarschijnlijk is dat de afgedekte transactie zich zal voordoen. Indien de afgedekte transactie niet langer waarschijnlijk is, worden de gecumuleerde winsten of verliezen onmiddellijk vanuit de niet-gerealiseerde resultaten naar de winst- en verliesrekening overgebracht.

Afdekking van monetaire activa en passiva

Hedge accounting wordt niet toegepast op afgeleide instrumenten die in economische zin worden gebruikt als afdekking van in vreemde valuta's luidente activa en verplichtingen. Veranderingen in de reële waarde van dergelijke derivaten worden als onderdeel van de valutakoerswinsten en –verliezen, in de winst- en verliesrekening opgenomen.

3.3.9. Eigen vermogen

Aandelenkapitaal – transactiekosten

Transactiekosten met betrekking tot de uitgifte van kapitaal worden afgetrokken van ontvangen kapitalen.

Dividenden

Dividenden worden opgenomen als een schuld in de periode waarin zij vastgesteld zijn.

Hybride effecten

Hybride effecten zijn sterk achtergestelde effecten. Met uitzondering van gewone aandelen zijn hybride effecten de meest achtergestelde instrumenten in de kapitaalstructuur van de Groep in een insolventiehiërarchie. Houders van hybride effecten hebben beperkte mogelijkheden om het resultaat van een faillissementsprocedure of een herstructurering los van een faillissement te beïnvloeden. Hybride effecten zijn eeuwigdurende instrumenten; de voorwaarden voorzien niet in gevallen van wanbetaling en geven houders niet het recht om terugbetaling of aflossing te eisen.

Behoudens enkele uitzonderingen waarbij de opgebouwde rente verplicht betaalbaar is (bijv. wanneer een dividend wordt uitgekeerd op gewone aandelen), kan de Groep ervoor kiezen om de betaling van alle rente die anders zou worden uitgekeerd op een rentebetaldatum, uit te stellen. Dergelijk verzuim van betaling zou voor geen enkel doel een wanbetaling vormen. Op basis van hun kenmerken worden hybride effecten volgens IFRS geclassificeerd als eigenvermogensinstrument. De bijbehorende uitgiftekosten worden rechtstreeks in overgedragen resultaten opgenomen.

3.3.10. Financiële verplichtingen

Financiële verplichtingen bestaan uit rentedragende leningen en financieringsverplichtingen in de Groep. Ze worden initieel verwerkt tegen reële waarde verminderd met toerekenbare transactiekosten. Na de eerste opname worden rentedragende leningen en financieringsverplichtingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, waarbij een verschil tussen de kostprijs en het aflossingsbedrag op basis van de effectieve-rentemethode in de winst- en verliesrekening wordt opgenomen over de looptijd van de leningen.

3.3.11. Personeelsbeloningen

Toegezegde-bijdrageregelingen

In België worden op bijdragen gebaseerde pensioenvoorzieningen, die in de Belgische pensioenwetgeving als toegezegde-bijdrageregelingen worden aangeduid, voor boekhoudkundige doeleinden geclassificeerd als toegezegd-pensioenregelingen vanwege het minimumrendement dat de werkgever wettelijk moet waarborgen.

De brutoverplichting uit hoofde van toegezegde pensioenrechten (DBO) werd bepaald volgens de Projected Unit Credit (PUC)-methode. De reële waarde van de activa komt voor elke regeling overeen met de som van de (eventuele) opgebouwde individuele reserves en de waarde van de (eventuele) collectieve fondsen.

In Duitsland omvat de toegezegd-pensioenregeling een vast pensioen dat bij pensionering moet worden betaald aan een werknemer en gewoonlijk gebaseerd is op een of meer factoren zoals de leeftijd, anciënniteit en het loon van de werknemer. De fondsbeleggingen en -verplichtingen zijn bepaald door een actuaaris.

Toegezegd-pensioenregelingen

Voor toegezegd-pensioenregelingen, die zowel in België als in Duitsland bestaan, worden de pensioenuitgaven voor elke regeling afzonderlijk beoordeeld op jaarbasis door erkende actuarissen die gebruik maken van de 'projected unit credit'-methode. Er wordt een schatting gemaakt van de pensioenrechten die werknemers hebben opgebouwd in ruil voor hun diensten in het boekjaar en voorafgaande periodes; deze pensioenrechten worden verdisconteerd om de huidige waarde ervan vast te stellen en de reële waarde van de fondsbeleggingen wordt hiervan afgetrokken. De disconteringvoet is de rentevoet op balansdatum op hoogwaardige obligaties met vervaldata die de termijnen van de verplichtingen van de Groep benaderen en die uitgedrukt zijn in de valuta waarin de beloningen naar verwachting zullen worden betaald.

Wanneer de pensioenrechten van een regeling verbeterd worden, wordt het gedeelte van de verbeterde pensioenrechten dat betrekking heeft op diensten door werknemers verricht in het verleden, als een uitgave opgenomen in de winst- en verliesrekening op de vroegste van deze twee data:

- wanneer de aanpassing of beperking van de regeling gebeurt; of
- wanneer de entiteit de gerelateerde herstructureringskosten onder IAS 37 of de ontslagvergoedingen opneemt.

Waar de berekening in een voordeel voor de Groep resulteert, wordt het opgenomen actief beperkt tot de huidige waarde van toekomstige terugbetalingen van de regeling of kortingen in toekomstige bijdragen tot de regeling.

Herwaarderingen - bestaande uit actuariële winsten en verliezen, het effect van het activaplafond (met uitsluiting van bedragen die opgenomen zijn in de nettorentekosten op de netto toegezegd-pensioenverplichting), en de opbrengst van fondsbeleggingen (met uitsluiting van bedragen die opgenomen zijn in de nettorentekosten op de netto toegezegd-pensioenverplichting) - worden onmiddellijk opgenomen in de balans met een overeenkomend debet of credit op de ingehouden winsten via de niet-gerealiseerde resultaten in de periode waarin ze verschijnen. Herwaarderingen worden niet geherklasseerd als winst of verlies in latere periodes.

Restitutierechten (België)

Restitutierechten worden opgenomen als aparte activa als en alleen als het bijna absoluut zeker is dat een andere partij (een deel van) de uitgaven zal betalen om de betreffende brutoverplichting uit hoofde van toegezegde pensioenrechten te vereffenen. De restitutierechten worden voorgesteld als vast actief, onder andere financiële activa en worden gewaardeerd tegen verwachte waarde. De restitutierechten volgen dezelfde behandeling als de daarmee overeenstemmende brutoverplichting uit hoofde van toegezegde pensioenrechten. Wanneer de wijzigingen in de periode het gevolg zijn van wijzigingen in de financiële veronderstellingen, of van ervaringsaanpassingen of wijzigingen in de demografische veronderstellingen, dan wordt het actief aangepast via de niet-gerealiseerde resultaten. De componenten van de kosten uit hoofde van de toegezegd-pensioenregeling worden opgenomen zonder de bedragen die verband houden met veranderingen in de boekwaarde van de restitutierechten.

Andere lange termijn personeelsbeloningen

De nettoverplichting van de Groep met betrekking tot andere personeelsbeloningen op lange termijn dan pensioenregelingen wordt jaarlijks berekend door erkende actuarissen. De nettoverplichting wordt berekend via de 'Projected Unit Credit'-methode en is het bedrag van de toekomstige beloning dat werknemers verdiend hebben in ruil voor hun diensten in de verslagperiode en voorafgaande periodes. De verplichting wordt verdisconteerd tot de huidige waarde ervan en de reële waarde van eventuele daarop betrekking hebbende activa wordt in mindering gebracht. De disconteringvoet is het rendement op balansdatum op hoogwaardige obligaties die vervaldata hebben die de termijnen van de verplichtingen van de Groep benaderen en die uitgedrukt zijn in de valuta waarin de beloningen naar verwachting zullen worden betaald.

Korte termijn personeelsbeloningen

Korte termijn personeelsbeloningen worden op een niet-verdisconteerde basis gewaardeerd en opgenomen wanneer de daarmee verband houdende dienst wordt verricht. Er wordt een verplichting in de balans opgenomen voor het bedrag dat naar verwachting ten gevolge van een korte termijn bonus in contanten of een winstdelingsregeling zal worden uitbetaald indien de Groep een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting heeft als gevolg van verstreken diensttijd van werknemers en indien deze verplichting betrouwbaar kan worden bepaald.

3.3.12. Voorzieningen

Een voorziening wordt in de balans opgenomen wanneer de Groep een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting heeft als gevolg van een gebeurtenis uit het verleden en het waarschijnlijk is dat een uitstroom van economische voordelen – waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt – vereist zal zijn om de verplichting af te wikkelen. Indien het effect wezenlijk is, worden voorzieningen vastgesteld door de verwachte toekomstige kasstromen te verdisconteren aan een disconteringvoet vóór belasting die een afspiegeling is van de huidige marktbeoordeling van de tijdswaarde van geld en, waar aangewezen, de risico's eigen aan de verplichting.

Indien de Groep verwacht dat een (deel van de) voorziening kan worden verhaald op een derde, wordt deze vergoeding alleen opgenomen als een afzonderlijk actief indien deze vergoeding vrijwel zeker is. De last die met een voorziening samenhangt, wordt opgenomen in de winst- en verliesrekening na aftrek van een eventuele vergoeding.

De totale geraamde kosten vereist voor de ontmanteling en de verwijdering van het actief worden, indien relevant, opgenomen als materiële activa en afgeschreven over de volledige gebruiksduur van het actief. De totale geraamde kosten vereist voor de ontmanteling en de verwijdering van het actief, verdisconteerd tot de huidige waarde ervan, worden geboekt als voorzieningen. Indien het bedrag verdisconteerd wordt, wordt de toename in de voorziening wegens het verstrijken van de tijd verantwoord als financieringslasten.

3.3.13. Handelsschulden en overige schulden

Handels- en overige schulden worden uitgedrukt tegen geamortiseerde kostprijs.

3.3.14. Overheidssubsidies

Overheidssubsidies worden opgenomen wanneer het redelijkerwijs zeker is dat de Groep de subsidie zal ontvangen en dat aan alle onderliggende voorwaarden is voldaan. Subsidies die aan een actief zijn verbonden, worden onder overige verplichtingen opgenomen en worden systematisch in de resultatenrekening opgenomen tijdens de verwachte gebruiksduur van het bijbehorend actief. Subsidies die aan uitgavenposten zijn verbonden, worden in de resultatenrekening opgenomen in dezelfde periode als de uitgave waarvoor de subsidie werd ontvangen. Overheidssubsidies worden als overige bedrijfsopbrengsten opgenomen in de resultatenrekening.

3.4. Posten in de resultatenrekening

INKOMSTEN

Opbrengsten

IFRS 15 stelt een vijfstappenmodel op voor de verwerking van opbrengsten uit contracten met klanten en vereist dat opbrengst wordt opgenomen tegen een bedrag dat de vergoeding weerspiegelt waarop een entiteit verwacht recht te hebben in ruil voor de overdracht van goederen of diensten aan een klant. Dit zijn de vijf stappen die voor elk contract met een klant in acht moeten worden genomen:

1. Het contract (de contracten) met een klant identificeren;
2. De prestatieverplichtingen in het contract (de contracten) identificeren;
3. De transactieprijs bepalen;
4. De transactieprijs toewijzen aan de prestatieverplichtingen;
5. De opbrengsten opnemen wanneer de prestatieverplichtingen zijn vervuld, of wanneer de zeggenschap over de goederen of diensten is overgedragen aan de klant.

De opbrengsten omvatten de wijzigingen aan het afrekeningsmechanisme (zie Toelichting 6.17).

De standaard vereist dat entiteiten een oordeel vellen, rekening houdend met alle relevante feiten en omstandigheden bij de toepassing van elke stap van het model op contracten met hun klanten. De standaard specificeert ook de verwerking van de bijkomende kosten voor het verkrijgen van een contract en de kosten die rechtstreeks verband houden met de uitvoering van een contract. Bovendien vereist de standaard uitgebreide toelichtingen.

De Groep heeft IFRS 15 toegepast volgens de volledig retroactieve methode. De Groep heeft de praktische hulpmiddelen voor voltooid contracten gebruikt.

Meer details over het effect van de overgang naar IFRS 15 zijn te vinden in Toelichting 2.1.

Verkochte goederen, verleende diensten en onderhanden projecten in opdracht van derden

Opbrengsten uit diensten en de verkoop van goederen worden opgenomen in de winst- en verliesrekening wanneer de prestatieverplichtingen zijn nagekomen, of wanneer de zeggenschap over de goederen of diensten is overgedragen aan de klant.

Onderhanden projecten in opdracht van derden worden opgenomen volgens dezelfde methode als hierboven beschreven. Een verwacht verlies op een project wordt onmiddellijk opgenomen in de winst- en verliesrekening.

Overdracht van activa van klanten

Overdracht van activa van klanten wordt opgenomen wanneer de zeggenschap over de goederen of diensten wordt overgedragen aan de klant voor een bedrag dat de vergoeding weergeeft waarop de Groep verwacht recht te hebben in ruil voor die goederen of diensten.

Overige bedrijfsopbrengsten

Overige bedrijfsopbrengsten worden opgenomen wanneer ze verdiend zijn of wanneer de relevante dienst gepresteerd werd.

UITGAVEN

Betalingen van operationele leasing

Betalingen uit hoofde van operationele leasing worden lineair opgenomen in de winst- en verliesrekening over de leaseperiode. Ontvangen vergoedingen als stimulering voor het sluiten van leaseovereenkomsten worden in de winst- en verliesrekening opgenomen als een integraal deel van de totale leasinguitgaven.

Overige bedrijfskosten

Eigendomsbelastingen worden onmiddellijk volledig opgenomen zodra het eigendomsrecht vaststaat (gewoonlijk op 1 januari van het betrokken jaar). Deze kosten, die worden gekwalificeerd als niet-beheersbare kosten binnen het regelgevende kader, worden evenwel opgenomen als opbrengsten door het afrekeningsmechanisme voor hetzelfde bedrag, wat resulteert in een nulimpact op de winst- en verliesrekening.

FINANCIERINGSBATEN EN -LASTEN

De financieringslasten omvatten interesten op leningen, berekend volgens de effectieve rentevoetmethode, wisselkoersverliezen, winsten uit muntafdekkingen die wisselkoersverliezen compenseren, resultaten uit de afdekkingen van renterisico's, verliezen op afdekkingsinstrumenten die niet worden gebruikt in het kader van een afdekkingstransactie, verliezen op voor handelsdoeleinden aangehouden financiële activa en waardeverminderingen op financiële activa, alsook verliezen uit afdekkingsineffectiviteit.

Financieringsbaten omvatten rentebaten op bankdeposito's, die in de winst- en verliesrekening worden opgenomen aan de hand van de methode van de effectieve rente naarmate ze oplopen.

Financieringslasten die niet direct toewijsbaar zijn aan de aankoop, bouw of productie van een in aanmerking komend actief worden in de winst- en verliesrekening opgenomen aan de hand van de methode van de effectieve rente.

WINSTBELASTINGEN

De winstbelastingen omvatten de over de verslagperiode verschuldigde en uitgestelde belasting. De winstbelasting wordt opgenomen in de winst- en verliesrekening behalve wanneer zij betrekking heeft op posten die rechtstreeks worden opgenomen in het eigen vermogen.

De over de verslagperiode verschuldigde belasting is de verwachte te betalen belasting op de belastbare winst voor het jaar, met toepassing van belastingtarieven die zijn vastgesteld of grotendeels zijn vastgesteld aan het einde van de verslagperiode en alle aanpassingen aan de te betalen belasting met betrekking tot vroegere jaren.

Uitgestelde belastingverplichtingen worden verwerkt op basis van de balansmethode op tijdelijke verschillen die ontstaan tussen de boekwaarde van activa en verplichtingen ten behoeve van de financiële verslaggeving en de fiscale boekwaarde van die posten. Uitgestelde belastingen worden niet verwerkt voor de volgende tijdelijke verschillen: de eerste opname van activa of verplichtingen in een transactie die geen bedrijfscombinatie betreft en noch de commerciële noch de fiscale winst in de voorzienbare toekomst zullen beïnvloeden, en verschillen die verband houden met investeringen in dochterondernemingen en joint ventures terwijl het waarschijnlijk is dat deze in de voorzienbare toekomst niet zullen worden afgewikkeld. Voor tijdelijke verschillen die voortvloeien uit de eerste opname van goodwill worden geen uitgestelde belastingverplichtingen opgenomen. Uitgestelde belastingverplichtingen worden gewaardeerd met behulp van de belastingtarieven die naar verwachting van toepassing zullen zijn bij terugname van de tijdelijke verschillen, op basis van de wetten die per verslagdatum zijn vastgesteld of materieel zijn vastgesteld. Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen worden gesaldeerd indien er een wettelijk afdwingbaar recht bestaat om de verschuldigde belastingvorderingen en -verplichtingen te salderen en de uitgestelde posten samenhangen met door dezelfde belastingautoriteit opgelegde winstbelasting aan dezelfde belastingplichtige entiteit, dan wel aan verschillende belastingplichtige entiteiten die de bedoeling hebben om de verschuldigde belastingvorderingen en -verplichtingen te salderen of waarvan de belastingvorderingen en -verplichtingen gelijktijdig worden gerealiseerd.

Een uitgestelde belastingvordering wordt slechts opgenomen in de mate dat het waarschijnlijk is dat toekomstige belastbare winsten beschikbaar zullen zijn waartegen de actiefpost kan worden aangewend. Uitgestelde belastingvorderingen worden verminderd in de mate waarin het niet langer waarschijnlijk is dat het daarmee samenhangende belastingvoordeel gerealiseerd zal worden.

Bijkomende winstbelastingen die voortvloeien uit de uitkering van dividenden worden tezelfdertijd opgenomen als de verplichting om het betrokken dividend te betalen.

3.5. Overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten en mutatieoverzicht van het eigen vermogen

Het overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten geeft een beeld van alle in de geconsolideerde winst- en verliesrekening en het geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen opgenomen opbrengsten en lasten. De Groep heeft ervoor gekozen de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten weer te geven met behulp van de tweeledige methode: de winst- en verliesrekening onmiddellijk gevolgd door het overzicht van de niet-gerealiseerde resultaten. Daardoor bevat het mutatieoverzicht van het eigen vermogen alleen wijzigingen die betrekking hebben op de aandeelhouders.

4. Rapportering per segment

4.1. Basis voor segmentrapportering

De Groep heeft beslist om zijn segmentstructuur te herzien ten opzichte van vorig jaar. Door het groter belang in 50Hertz Transmission (Duitsland) werd het interne rapporteringsproces van de Groep herzien, wat uiteindelijk heeft geleid tot een gewijzigde segmentrapportering. De Groep is van mening dat deze verandering leidt tot een segmentstructuur die de operationele activiteiten en de huidige interne rapportering van de Groep beter weergeeft.

De Groep heeft haar segmentrapportering in overeenstemming gebracht met de verschillende regelgevende kaders die momenteel bestaan in de Groep. Deze rapporteringsbenadering is ook in overeenstemming met de interne rapportering van de Groep aan de Chief Operating Decision Maker (CODM) waardoor de CODM de prestaties en activiteiten beter en op een transparante manier kan evalueren en beoordelen.

Krachtens IFRS 8 heeft de Groep de volgende bedrijfssegmenten geïdentificeerd op basis van de bovenvermelde criteria:

- Elia Transmission (België), dat de activiteiten omvat die gebaseerd zijn op het Belgische regelgevende kader: de gereuleerde activiteiten van Elia System Operator nv, Elia Asset nv, Elia Engineering nv, Elia Re nv, HGRT SAS, Coreso nv, Ampacimon nv en Enervalis nv, waarvan de activiteiten rechtstreeks verbonden zijn met de rol van Belgisch transmissienetbeheerder en onderworpen zijn aan het regelgevende kader van toepassing in België – zie Rubriek 9.1.3.
- 50Hertz Transmission (Duitsland), dat de activiteiten omvat die gebaseerd zijn op het Duitse regelgevende kader: Eurogrid GmbH, 50Hertz Transmission GmbH en 50Hertz Offshore GmbH, waarvan de activiteiten rechtstreeks verbonden zijn met de rol van transmissienetbeheerder in Duitsland – zie Rubriek 9.2.3.
- Niet-gereuleerde activiteiten (incl. Nemo Link), met inbegrip van:
 - Eurogrid International CVBA;
 - de niet-gereuleerde activiteiten van Elia System Operator nv, Elia Asset nv en Elia Engineering nv; 'Niet-gereuleerde activiteiten' verwijst naar activiteiten die niet rechtstreeks verband houden met de rol van TNB (zie Rubriek 9.1). De belangrijkste zijn:
 - de holdingactiviteiten in het segment van 50Hertz Transmission (Duitsland); en
 - de holdingactiviteiten in Nemo Link Ltd. Deze vennootschap omvat en beheert het Nemo-project, dat het VK en België verbindt met behulp van hoogspanningselektricitetskabels, waardoor elektriciteit kan worden uitgewisseld tussen de twee landen en waarvoor een specifiek regelgevend kader werd opgezet. Zie Rubriek 9.3 voor meer details.
 - Atlantic Grid, daarin begrepen E-Offshore A LLC en Atlantic Grid Investment A Inc. Beide zijn verbonden met het Atlantic Wind Connection-project dat bedoeld is om het eerste hoogspanningsgelijkstroomnet te ontwikkelen voor de oostkust van de Verenigde Staten;
 - EGI (Elia Grid International nv, Elia Grid International GmbH en Elia Grid International LLC), bedrijven die specialisten leveren op het vlak van advies, diensten, engineering en aankoop en die waarde creëren door oplossingen te leveren die gebaseerd zijn op internationale best practices, terwijl ze de gereuleerde bedrijfsomgevingen volledig in acht nemen;

De drie bedrijfssegmenten zijn ook geïdentificeerd als de drie kasstroomgenererende eenheden van de Groep, aangezien de groep activa die door de segmenten worden beheerd, afzonderlijk kasstromen genereren.

De CODM werd door de Groep geïdentificeerd als de raad van bestuur, CEO's en bestuurscomités van elk segment. De CODM beoordeelt periodiek de prestatie van de segmenten van de Groep aan de hand van verschillende indicatoren zoals opbrengst, EBITDA en bedrijfswinst.

De informatie die aan de CODM wordt voorgelegd, volgen de IFRS-grondslagen voor financiële verslaggeving van de Groep, dus hoeven er geen reconciliatieposten te worden vermeld.

4.2. Elia Transmission (België)

GRI 201-1 (TSO Belgium)

De tabel hieronder geeft de geconsolideerde resultaten over 2018 van Elia Transmission (België) weer.

Resultaten Elia Transmission (in miljoen EUR) - Periode eindigend per 31 december	2018	2017 (herwerkt *)	Vershil (%)
Totaal opbrengsten en overige bedrijfsopbrengsten	959,4	851,3	12,7%
Afschrijvingen en waardeverminderingen, wijziging in voorzieningen	(140,2)	(130,8)	7,2%
Resultaat uit bedrijfsactiviteiten	227,1	217,0	4,7%
Aandeel in resultaat van investeringen opgenomen volgens	1,8	2,0	(10,0%)
Resultaten voor intrest en belastingen (EBIT)	228,9	218,9	4,5%
Resultaten voor afschrijvingen, waardeverminderingen, intresten en belastingen (EBITDA)	369,1	349,7	5,5%
Financieringsbaten	0,6	1,9	(68,4%)
Financieringslasten	(66,0)	(79,0)	(16,5%)
Winstbelastingen	(48,6)	(38,8)	25,3%
Nettowinst toe te rekenen aan de Eigenaars van de Vennootschap	114,9	103,0	11,6%
Geconsolideerde balans (in miljoen EUR)	2018	2017 (herwerkt *)	Vershil (%)
Balanstotaal	5.909,2	5.449,0	8,4%
Investeringsuitgaven	600,7	388,1	54,8%
Netto financiële schuld	2.825,1	2.511,9	12,5%

EBITDA (Earnings Before Interest and Taxes, Depreciations and Amortisations) = EBIT + afschrijvingen + veranderingen in voorzieningen
 EBIT = resultaat uit bedrijfsactiviteiten en aandeel in het resultaat van investeringen verwerkt volgens de vermogensmutatiemethode (na winstbelasting) Netto financiële schuld = langlopende en kortlopende leningen en overige financieringsverplichtingen verminderd met geldmiddelen en kasequivalenten
 * Zie Toelichting 2.1 voor details over de aanpassing als gevolg van een wijziging in de grondslagen voor financiële verslaggeving.

De tariefmethodologie die op 26 november 2015 door de regulator CREG werd goedgekeurd, werd begin 2016 van kracht. De methodologie is van toepassing voor een periode van vier jaar (2016 - 2019). Zie Toelichting 9.1 voor meer informatie over het nieuwe regelgevende kader.

Financieel

De opbrengsten van Elia Transmission zijn gestegen tot € 959,4 miljoen (+ 12,7 %) vergeleken met dezelfde periode vorig jaar. De stijging van de opbrengsten is het gevolg van een hogere toegestane gereuleerde nettowinst en van hogere afschrijvingen en belastingen, die worden doorgerekend in de opbrengsten. Die hogere opbrengsten werden gedeeltelijk geneutraliseerd door lagere kosten, voornamelijk voor ondersteunende diensten en financiering, die in het voordeel van de consument in de opbrengsten worden doorgerekend.

Onderstaande tabel geeft een gedetailleerder beeld van de evolutie van de verschillende componenten van de bedrijfsopbrengsten:

(in miljoen EUR)	2018	2017 (herwerkt *)	Vershil (%)
Netwerktarieven:	904,3	882,2	2,5%
Aansluitingen	42,6	42,2	0,9%
Beheer en ontwikkeling van de netwerkinfrastructuur	472,7	479,2	(1,4%)
Beheer van het elektrisch systeem	116,2	118,5	(1,9%)
Compensatie van onevenwichten	189,5	170,7	11,0%
Marktintegratie	25,5	24,3	4,9%
Internationale inkomsten	57,8	47,3	22,1%
Overige bedrijfsopbrengsten	61,0	61,4	(0,6%)
Subtotaal opbrengsten & overige bedrijfsopbrengsten	965,3	943,6	2,3%
Afrekeningsmechanisme: afwijkingen goedgekeurd budget	(5,9)	(92,3)	(93,6%)
Totaal opbrengsten & overige bedrijfsopbrengsten	959,4	851,3	12,7%

* Zie Toelichting 2.1 voor details over de aanpassing als gevolg van een wijziging in de grondslagen voor financiële verslaggeving.

De opbrengsten uit aansluitingen stegen licht tot € 42,6 miljoen (+ 0,9%), hoofdzakelijk door hogere opbrengsten uit verbindingstudies.

De opbrengsten uit **het beheer en de ontwikkeling van de netwerkinfrastructuur** (gedaald met 1,4%) en uit **het beheer van het elektriciteitssysteem** (gedaald met 1,9%) daalden licht, voornamelijk door een tariefverlaging.

Diensten verleend in het kader van energiebeheer en individuele balancing van balancinggroepen worden betaald binnen de opbrengsten uit de **compensatie voor onevenwichten**. Deze opbrengsten zijn met € 18,8 miljoen gestegen naar € 189,5 miljoen, hoofdzakelijk door de tariefverhoging voor het beheer van energiereserves en 'black-start' gebaseerd op afname (+ € 15,0 miljoen), een volumedaling voor het beheer van energiereserves en 'black-starts' gebaseerd op injectie (- € 11,8 miljoen) en door hogere opbrengsten uit de compensatie van onevenwichten (+ € 15,6 miljoen). De stijging in de opbrengsten uit onevenwichten is te wijten aan hogere onevenwichtsprijzen in 2018 in het algemeen en voor de maand maart in het bijzonder als gevolg van een onverwachte koudegolf en hoge pieken in de onevenwichtsprijzen in de tweede helft van 2018.

De laatste rubriek van de tarifaire opbrengsten omvat de diensten die Elia Transmission verleent in het kader van de **marktintegratie**. Daarvoor stegen de opbrengsten met 4,9% tot € 25,5 miljoen, voornamelijk als gevolg van een tariefverhoging.

De **internationale opbrengsten** stegen met € 10,5 miljoen (gestegen met 22,1%) door hogere inkomsten uit congestie aan de zuidgrens door een combinatie van een grotere nucleaire beschikbaarheid in Frankrijk en een lagere nucleaire beschikbaarheid in België in heel 2018.

Andere inkomsten bleven in de lijn van vorig jaar met een bedrag van € 61,0 miljoen en vertegenwoordigt vooral klantenbijdragen en inkomsten uit geactiveerde eigen productie.

Het **afrekeningsmechanisme** (€ 5,9 miljoen) omvat de afwijkingen in het huidige jaar van de door de regulator goedgekeurde budget (€ 52,9 miljoen) en de vereffening van netto-overschotten uit de vorige tariefperiode (- € 47,0 miljoen). Het operationele surplus van de door de regulator toegestane kosten en opbrengsten ten opzichte van het budget moet worden terugbetaald aan de consumenten en maakt daarom geen deel uit van de opbrengsten. Het operationele surplus ten opzichte van het budget is voornamelijk het resultaat van hogere tarifaire verkopen (€ 5,1 miljoen), hogere internationale opbrengsten (€ 15,7 miljoen), lagere kosten voor ondersteunende diensten (€ 24,6 miljoen) en lagere financiële lasten (€ 28,8 miljoen). Die werden deels gecompenseerd door een hogere gereguleerde nettowinst (€ 7,3 miljoen) en hogere belastingen dan geraamd in het budget (€ 18,6 miljoen).

De **EBITDA** (gestegen met 5,5%) en **EBIT** (gestegen met 4,5%) werden vooral beïnvloed door de hogere gereguleerde nettowinst, de hogere afschrijvingen, de lagere financieringslasten en hogere lopende belastingen die moeten worden doorgerekend in de tarieven, die deels gecompenseerd werden door het lagere resultaat uit investeringen opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode.

De **nettofinancieringskosten** (gedaald met 15,2%) daalden ten opzichte van vorig jaar met € 11,7 miljoen. In 2018 zijn de renteswapcontracten die eind 2017 afliepen, verlengd tegen lagere rentetarieven als gevolg van de context van lage rentevoeten. De daling van de rentelasten die daaruit voortvloeit komt, conform het regelgevende kader, integraal ten goede aan de verbruikers.

De **nettowinst** steeg met 11,5% tot € 114,9 miljoen, voornamelijk door de volgende factoren:

1. Stijging van de **billijke vergoeding** (toename met € 2,9 miljoen): De hogere gemiddelde OLO-rente in vergelijking met 2017 (+ 0,07%) en de toename van het eigen vermogen door de reservering van een deel (€ 45 miljoen) van de winst over 2017, mondten uit in een billijke vergoeding van € 44 miljoen.
2. Daling van de gerealiseerde **incentives** (daling met € 1,8 miljoen):
3. Sterke operationele prestatie, vooral met betrekking tot de incentive in verband met de invoercapaciteit (stijging met € 3,4 miljoen), welvaart (stijging met € 1,1 miljoen) en continuïteit in de stroomvoorziening (stijging met € 0,6 miljoen), werd geneutraliseerd door de lagere prestaties op de beïnvloedbare incentive (daling met € 2,1 miljoen), lagere incentive bij tijdige voltooiing van het investeringsprogramma aangezien geen enkel project in 2018 in bedrijf zou worden gesteld (daling met € 1,0 miljoen) en lagere efficiëntie (daling met € 1,7 miljoen). Bovendien had het hogere gemiddelde belastingpercentage een negatieve impact op de nettobijdrage van incentives (daling met € 2,2 miljoen)
4. Hogere **mark-up** voor strategische investeringen (toename met € 11,1 miljoen) die was goed voor € 42,2 miljoen.
5. De beperktere schade aan de elektrische installaties in vergelijking met 2017 (toename met € 2,5 miljoen).
6. Regulatorische afrekening voor vorig jaar (stijging van € 1,7 miljoen).
7. Andere (+ € 0,2 miljoen): betreft voornamelijk een hogere voorziening voor dubieuze debiteuren met de toepassing van de IFRS 9 en uitgestelde belastingen.

Het **balanstotaal** steeg met € 460,2 miljoen naar € 5.909,2 miljoen, voornamelijk als gevolg van het investeringsprogramma. De gereguleerde **netto financiële schuld** steeg naar € 2.825,1 miljoen (toename met 12,5%) aangezien het CAPEX-programma van Elia hoofdzakelijk werd gefinancierd door cashflows gegenereerd door bedrijfsactiviteiten, de opname van een EIB-lening van € 100 miljoen die in 2017 werd aangegaan en handelspapier voor een bedrag van € 50 miljoen.

Het **eigen vermogen** steeg vooral als gevolg van de reservatie van de winst van 2018 en de kapitaalverhoging van € 5,3 miljoen voorbehouden voor personeel, min de bijdrage van de gereguleerde activiteiten aan de dividenduitkering van 2017.

4.3. 50Hertz Transmission (Duitsland)

GRI 201-1 (TSO Germany)

Onderstaande tabel geeft meer inzicht in de geconsolideerde resultaten van 2018 van 50Hertz Transmission (Duitsland) system operator in Duitsland:

50Hertz Transmission kerncijfers (in miljoen EUR) – Periode eindigend per 31 december	2018	2017 (herwerkt *)	Vershil (%)
Totaal opbrengsten en overige bedrijfsopbrengsten	1.364,9	1.330,2	2,6%
Afschrijvingen en waardeverminderingen, wijziging in voorzieningen	(89,6)	(149,9)	(40,2%)
Resultaten voor intrest en belastingen (EBIT)	385,4	322,6	19,5%
Resultaten voor afschrijvingen, waardeverminderingen, intresten en belastingen (EBITDA)	475,0	472,4	0,5%
Financieringsbatens	2,5	1,9	31,6%
Financieringslasten	(48,1)	(56,2)	(14,4%)
Winstbelastingen	(101,9)	(85,6)	19,1%
Nettowinst toe te rekenen aan de Eigenaars van de Vennootschap	169,2	109,6	54,4%
Geconsolideerde balans (in miljoen EUR)	31 december 2018	31 december 2017 (herwerkt *)	Vershil (%)
Balanstotaal	6.752,1	6.188,1	9,1%
Investeringsuitgaven	511,0	478,1	6,9%
Netto financiële schuld	1.272,9	1.442,3	(11,7%)

EBITDA (Earnings Before Interest and Taxes, Depreciations and Amortisations) = EBIT + afschrijvingen + veranderingen in voorzieningen
 EBIT = resultaat uit bedrijfsactiviteiten en aandeel in het resultaat van investeringen verwerkt volgens de vermogensmutatiemethode (na winstbelasting) Netto financiële schuld = langlopende en kortlopende leningen en overige financieringsverplichtingen verminderd met geldmiddelen en kasequivalenten
 * Zie Toelichting 2.1 voor details over de aanpassing als gevolg van een wijziging in de grondslagen voor financiële verslaggeving.

De **opbrengsten van 50Hertz Transmission** stegen met 2,6% ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar. Dat was het gevolg van hogere opbrengsten door het lopende CAPEX-programma, deels gecompenseerd door lagere doorrekening van niet-beheersbare kosten voor energie en een lagere vergoeding voor offshore bedrijfskosten.

De **totale opbrengsten** worden gedetailleerder weergegeven in onderstaande tabel:

(in miljoen EUR)	2018	2017 (herwerkt *)	Vershil (%)
Netwerktarieven:	1.402,6	1.545,6	(9,3%)
Verticale netwerktarieven	1.047,3	1.241,4	(15,6%)
Horizontale netwerktarieven	233,8	210,2	11,2%
Ondersteunende diensten	121,5	94,0	29,3%
Overige bedrijfsopbrengsten	68,4	73,5	(6,9%)
Subtotaal opbrengsten en overige inkomsten	1.471,0	1.619,1	(9,1%)
Afrekeningsmechanisme: afwijkingen van het goedgekeurde budget	(106,1)	(288,9)	n.r.
Totaal opbrengsten en overige inkomsten	1.364,9	1.330,2	2,6%

* Zie Toelichting 2.1 voor details over de aanpassing als gevolg van een wijziging in de grondslagen voor financiële verslaggeving.

De **opbrengsten uit verticale nettarieven** (tarieven voor eindverbruikers) daalden met € 194,1 miljoen (afname met 15,6%) ten opzichte van 2017, voornamelijk als gevolg van een afname van de totale door het regelgevende kader toegestane inkomsten. De vergoeding voor niet-beheersbare energiekosten daalde met € 272,6 miljoen, voornamelijk als gevolg van de afwikkeling van vorige jaren. In 2017 werd een tarifair tekort gerecupereerd (veroorzaakt door hoge energiekosten in 2015), terwijl in 2018 een tarifair surplus wordt terugbetaald aan de consument (veroorzaakt door lage energiekosten in 2016). Daarnaast is de regulatorische vergoeding op activa gestegen als gevolg van onshore en offshore investeringen (+ € 11,9 miljoen). Tot slot werden de opbrengsten positief beïnvloed door hogere offshore kosten van derden die worden doorgegeven aan de klanten (+ € 40,9 miljoen).

De **opbrengsten uit horizontale nettarieven** (tarieven aan andere TNB's) stegen met € 23,6 miljoen (toename met 11,2%) vooral als gevolg van een hogere voorziening voor offshore kosten (+ € 21,2 miljoen). In Duitsland worden alle kosten voor de aansluiting van offshore installaties verdeeld over de vier Duitse transmissienetbeheerders. Dat betekent dat 50Hertz ongeveer 20% van die kosten draagt en 80% van zijn eigen aansluitingskosten doorrekent aan de drie andere TNB's. Door de toegenomen offshore investeringen, die in 2018 vooral betrekking hadden op de aansluiting van de offshore installatie Ostwind 1 en Ostwind 2 op het net, stegen de kosten die horizontaal worden doorgerekend aan de andere TNB's, wat een impact had op de horizontale opbrengsten.

De **opbrengsten uit ondersteunende diensten** stegen met € 27,5 miljoen (stijging met 29,3%) ten opzichte van 2017. Door een nieuwe kostendelingsovereenkomst tussen de Duitse TNB's kunnen meer redispatchkosten worden aangerekend aan andere TNB's. De redispatchkosten zijn dus gestegen (+ € 10,2 miljoen), hoewel de totale redispatchmaatregelen verminderde dankzij de uitbreiding van het net (zuidwestelijke interconnector) en een efficiënt beheer. Bovendien heeft het nieuwe kostendelingsmechanisme voor reservecentrales in 2018 voor het eerst inkomsten gegenereerd (+ € 13,7 miljoen).

Het **afrekeningsmechanisme** omvat zowel de jaarlijkse verrekening van tekorten en surplussen ontstaan vóór 2018 (toename met € 120,8 miljoen) als het in 2018 gerealiseerde nettosurplus door het verschil tussen de kosten die in de tarieven mogen doorgerekend worden en de werkelijke kosten (afname met € 226,9 miljoen). De verplichting voor 2018 wordt sterk bepaald door de werkelijke redispachkosten die ver onder de toegestane vergoeding van dit jaar liggen (- € 166,5 miljoen). Daarnaast zijn de opbrengsten uit de nettarieven (horizontaal en verticaal) gebaseerd op offshore bedrijfsuitgaven van 3,4% op het geïnvesteerde kapitaal. Met de overgang vanaf 2019 naar een mechanisme op basis van werkelijke uitgaven heerst een sterke waarschijnlijkheid dat ook in 2018 alleen de gemaakte offshorekosten zullen worden aanvaard (pass-on benadering). Het verschil tussen de toegestane vergoeding en de werkelijke kosten moet aan de klant worden terugbetaald, wat leidt tot de erkenning van een verplichting voor offshore kosten (- € 72,8 miljoen).

De **EBITDA** steeg licht met € 2,6 miljoen tot € 475,0 miljoen (stijging met 0,5%). De totale investeringsvergoeding daalde (- € 25,9 miljoen) doordat de hogere onshore vergoeding (+ € 17,5 miljoen) en offshore vergoeding (+ € 14,0 miljoen), onder impuls van het lopende investeringsprogramma, meer dan gecompenseerd werden door de lagere toegestane vergoeding voor offshore bedrijfsuitgaven (- € 57,4 miljoen). De regulatoire opbrengsten van het Basisjaarmechanisme daalden (- € 3,3 miljoen) als gevolg van de jaarlijkse aanpassing voor inflatie en productiviteit zoals opgelegd door het regelgevend kader. Bedrijfsuitgaven en andere kosten zijn licht gedaald (+ € 2,4 miljoen). Het efficiëntieprogramma dat in 2017 werd ingevoerd, leidde tot een verdere daling in verschillende bedrijfsuitgaven, zoals onderhoud en verzekering. Tegelijkertijd stegen de inkomsten uit geactiveerde eigen productie door hogere toewijzing van personeelskosten aan nieuwe investeringen en die slechts gedeeltelijk werden gecompenseerd door hogere salariskosten, als gevolg van een stijging van de tarifaire lonen en extra personeel om het uitbreidende investeringsprogramma uit te rollen.

De **EBIT** (+ 19,5%) werd verder beïnvloed door de vrijval van een voorziening voor hangende geschillen over erfdiensbaarheden (+ € 72,1 miljoen). Die voorziening werd aangelegd na de eenmaking van Duitsland om eventuele rechtsvorderingen van grondeigenaren in Oost-Duitsland te dekken. Na een herbeoordeling ingegeven door een belastingcontrole is een deel van de voorziening vrijgegeven. Dat werd deels gecompenseerd door de toegenomen afschrijvingen als gevolg van de ingebruikname van de zuidwestelijke interconnector en de Noordring in de tweede helft van 2017 en de gedeeltelijke ingebruikname van Ostwind 1 in 2018 (- € 11,8 miljoen). Rekening houdend met eenmalige opbrengsten verbonden aan de gedeeltelijke ingebruikname van het Ostwind-project (€ 33,3 miljoen) en een bonus voor het efficiënte beheer van hernieuwbare energie (€ 0,1 miljoen), gedeeltelijk gecompenseerd door de regulatoire regeling van voorgaande jaren (- € 2,8 miljoen), bedroeg de **EBIT** € 385,4 miljoen.

De **nettowinst** steeg tot € 237,9 miljoen, waarvan € 169,2 miljoen (stijging met 54,4%) toe te rekenen was aan de eigenaars van de Vennootschap als gevolg van:

1. Toenemende activa die leiden tot hogere investeringsvergoedingen (gestegen met € 31,5 miljoen);
2. Lagere vergoeding voor offshore bedrijfsuitgaven (gedaald met € 57,4 miljoen);
3. Lagere basisjaaropbrengsten (gedaald met € 3,3 miljoen);
4. Lagere bedrijfsuitgaven en andere kosten (gestegen met € 2,4 miljoen);
5. Vrijgave van voorziening voor hangende geschillen (gestegen met € 72,1 miljoen);
6. Hogere afschrijvingen (gedaald met € 11,8 miljoen) door de ingebruikname van investeringen;
7. Verlaagde nettofinancieringskosten (gestegen met € 7,4 miljoen), hoofdzakelijk door een verlaging van de rente op belastingrisico's (+ € 3,8 miljoen) en lagere rente op de voorziening voor hangende geschillen over erfdiensbaarheden na de vrijgave (+ € 2,6 miljoen);
8. Hogere winstbelastingen (gedaald met € 7,2 miljoen).

De **totale activa** zijn gestegen met € 564,0 miljoen tot € 6.752,1 miljoen (toename met 9,1%), vooral als gevolg van de gedane investeringen en een verdere stijging in de kaspositie. 2018 toonde een positieve **vrije kasstroom** van € 278,7 miljoen, waarvan € 84,3 miljoen werd gegenereerd door het EEG-mechanisme. Het lopende investeringsprogramma is gefinancierd door operationele cashflow en werkkapitaal. In 2018 werd geen nieuwe langetermijnschuld uitgegeven door Eurogrid GmbH. De **netto financiële schuld** is dienovereenkomstig gedaald tot € 1.272,9 miljoen ten opzichte van eind 2017. Deze omvat een EEG-kaspositie van € 859,4 miljoen.

4.4. Niet-gereguleerde activiteiten (incl. Nemo Link)

GRI 201-1 (Non-regulated activities)

In onderstaande tabel staan de geconsolideerde resultaten van 2018 voor het segment 'Niet-gereguleerde activiteiten' (incl. Nemo Link):

Niet-gereguleerde activiteiten (incl. NemoLink) kerncijfers (in miljoen EUR) – Periode eindigend per 31 december	2018	2017 (herwerkt *)	Vershil (%)
Totaal opbrengsten en overige bedrijfsopbrengsten	13,9	19,8	(29,8%)
Afschrijvingen en waardeverminderingen, wijziging in voorzieningen	(1,0)	(0,3)	233,3%
Resultaat uit bedrijfsactiviteiten	(9,3)	(1,6)	481,3%
Aandeel in resultaat van investeringen opgenomen volgens vermogensmutatiemethode (na winstbelastingen)	0,3	(1,4)	n.r.
Resultaten voor intrest en belastingen (EBIT)	(8,9)	(3,0)	196,7%
Resultaten voor afschrijvingen, waardeverminderingen, intresten en belastingen (EBITDA)	(7,9)	(2,6)	203,8%
Financieringsbaten	19,1	3,6	430,6%
Financieringslasten	(17,8)	(3,0)	493,3%
Winstbelastingen	4,1	(2,5)	n.r.
Nettowinst toe te rekenen aan de Eigenaars van de Vennootschap	(2,8)	(4,1)	(31,7%)
Geconsolideerde balans (in miljoen EUR)	31 december 2018	31 december 2017 (herwerkt *)	Vershil (%)
Balanstotaal	1.677,9	594,4	182,3%
Investeringsuitgaven	0,0	0,0	n.r.
Netto financiële schuld	507,6	171,4	196,1%

EBITDA (Earnings Before Interest and Taxes, Depreciations and Amortisations) = EBIT + afschrijvingen + veranderingen in voorzieningen
 EBIT = resultaat uit bedrijfsactiviteiten en aandeel in het resultaat van investeringen verwerkt volgens de vermogensmutatiemethode (na winstbelasting) Netto financiële schuld = langlopende en kortlopende leningen en overige financieringsverplichtingen verminderd met geldmiddelen en kasequivalenten
 * Zie Toelichting 2.1 voor details over de aanpassing als gevolg van een wijziging in de grondslagen voor financiële verslaggeving.

De **niet-gereguleerde opbrengsten** daalden met 29,8% ten opzichte van 2017. Dat was vooral toe te schrijven aan de opbrengsten van EGI, die daalden van € 13,2 miljoen tot € 9,5 miljoen doordat er minder 'owner's engineering'-diensten werden geleverd dan in 2017. De verkoop in 2018 van het Training and Research Centre for Power Systems Security (GridLab) aan DNV GL heeft ook geleid tot lagere opbrengsten (daling met € 1,0 miljoen).

Een **bedrijfsverlies (EBIT)** van € 8,9 miljoen werd gegenereerd (stijging met meer dan 100%) door hogere niet-gereguleerde kosten en de lagere bijdrage van EGI. Dit werd gedeeltelijk gecompenseerd door een beperkte bijdrage van Nemo Link, aangezien het nog niet operationeel was in 2018. De belangrijkste drijfveer voor de niet-gereguleerde kosten was de overname van Eurogrid, die € 3,3 miljoen aan juridische en advieskosten met zich meebracht.

Het **netto financiële inkomen** steeg naar €1,3 miljoen, hoofdzakelijk als gevolg van de acquisitie van een bijkomende deelneming in Eurogrid, wat wordt beschouwd als niet-gereguleerde financiering en daardoor geen impact heeft op de tarieven. De herwaardering van de oorspronkelijke participatie van 60% van de groep in Eurogrid naar reële waarde, leidde tot de opname van een financiële eenmalige winst van € 9,2 miljoen, gedeeltelijk gecompenseerd door de financiële kosten van de financiering van deze transactie. Eerst werd een overbruggingskrediet van € 968,1 miljoen gesloten. In augustus werd het overbruggingskrediet met succes geherfinancierd door de uitgifte van een obligatielening van € 300 miljoen (coupon 1,50%) en hybride effecten van € 700 miljoen (coupon 2,75%). Terwijl de hybride effecten geen impact heeft op de winst (opgebouwde dividenden worden rechtstreeks in het eigen vermogen verwerkt), zijn er voor het overbruggingskrediet en de obligatielening € 4,4 miljoen rentekosten opgenomen. Bovendien werd de mid-swaprate voor zowel de obligatielening als de hybride effecten volledig afgedekt. De afwikkeling van de hedge gekoppeld aan de hybride effecten resulteerde in een eenmalig financieel verlies van € 3,2 miljoen.

Het **nettoverlies** bedroeg € 3,5 miljoen, waarvan € 2,8 miljoen (daling met 41,7%) toe te rekenen was aan de eigenaars van de Vennootschap als gevolg van:

1. Het lagere resultaat voor **EGI** (daling met € 0,5 miljoen) door waardeverminderingen of uitgestelde belastingvorderingen opgenomen in de resultaten van vorige jaren;
2. De financieringskosten in verband met de **overname van Eurogrid** (daling met € 3,5 miljoen), die hoofdzakelijk bestaan uit financieringsuitgaven die verband houden met de overbruggingsfinanciering, de obligatielening en de rating van de lening;
3. Het hogere resultaat voor **Nemo Link** (stijging met € 1,1 miljoen) dankzij een kleine outperformance op de financiering van de dochteronderneming en de eerste positieve bijdrage als geassocieerde deelneming;
4. Het effect van de overname van Eurogrid, aangezien de herwaardering van de oorspronkelijke participatie in Eurogrid van de Groep naar reële waarde (+ € 9,2 miljoen) gedeeltelijk werd gecompenseerd door acquisitie-gerelateerde uitgaven en eenmalige financierings- en hedgingkosten (- € 4,9 miljoen).

De totale **activa** stegen met € 1.083,5 miljoen naar € 1.677,9 miljoen, voornamelijk als gevolg van de verdere investeringen in Nemo Link en de toegenomen participatie in Eurogrid. Voor deze acquisitie is een goodwill van € 703,3 miljoen opgenomen (zie Toelichting 7.1 voor details). Bijgevolg steeg de **netto financiële schuld** naar € 507,6 miljoen en weerspiegelt ze de obligatielening die werd gesloten om de bijkomende participatie van 20% in Eurogrid te financieren. De uitgegeven hybride effecten werd gekwalificeerd als eigen vermogen onder IFRS, rekening houdend met de optie om coupons naar eigen goeddunken van de emittent uit te stellen.

4.5. Aansluiting van de informatie over te rapporteren segmenten met IFRS-bedragen

Geconsolideerde balans (in miljoen EUR) – Periode eindigend per 31 december	2018	2018	2018	2018	2018
	Elia Transmissie	50Hertz Transmissie	Niet-gereguleerd (incl. Nemo)	Consolidatie herwerkingen & intersegment transacties (d)	Elia Groep
	(a)	(b)	(c)	(d)	(a)+(b)+(c)+(d)
Totaal opbrengsten en overige bedrijfsopbrengsten	959,4	1.364,9	13,9	(406,4)	1.931,8
Afschrijvingen en waardeverminderingen, wijziging in voorzieningen	(140,2)	(89,6)	(1,0)	(17,1)	(247,9)
Resultaat uit bedrijfsactiviteiten	227,1	385,4	(9,3)	(166,2)	437,0
Aandeel in resultaat van investerings opgenomen volgens vermogens- mutatiemethode, na belastingen	1,8	0,0	0,3	63,5	65,6
Resultaten voor intrest en belastingen (EBIT)	228,9	385,4	(8,9)	(102,8)	502,6
Resultaten voor afschrijvingen, waardeverminderingen, intresten en belastingen (EBITDA)	369,1	475,0	(7,9)	(85,7)	750,5
Financieringsbatens	0,6	2,5	19,1	(0,3)	21,9
Financieringslasten	(66,0)	(48,1)	(17,8)	16,7	(115,2)
Winstbelastingen	(48,6)	(101,9)	4,1	44,2	(102,2)
Nettowinst toe te rekenen aan de Eigenaars van de Venootschap	114,9	169,2	(2,8)	0,1	281,4

Geconsolideerde balans (in miljoen EUR)	31 dec 2018	31 dec 2018	31 dec 2018	31 dec 2018	31 dec 2018
Balanstotaal	5.909,2	6.752,1	1.677,9	(584,9)	13.754,3
Investeringsuitgaven	600,7	511,0	0,0	(20,8)	1.090,9
Netto financiële schuld	2.825,1	1.272,9	507,6	0,0	4.605,6

Geconsolideerde balans (in miljoen EUR) – Periode eindigend per 31 december*	2017	2017	2017	2017	2017
	Elia Transmissie	50Hertz Transmissie	Niet-gereguleerd (incl. Nemo)	Consolidatie herwerkingen & intersegment transacties (d)	Elia Groep
	(a)	(b)	(c)	(d)	(a)+(b)+(c)+(d)
Totaal opbrengsten en overige bedrijfsopbrengsten	851,3	1.330,2	19,8	(1.334,2)	867,1
Afschrijvingen en waardeverminderingen, wijziging in voorzieningen	(130,8)	(149,9)	(0,3)	150,2	(130,8)
Resultaat uit bedrijfsactiviteiten	217,0	322,6	(1,6)	(322,5)	215,5
Aandeel in resultaat van investerings opgenomen	2,0	0,0	(1,4)	108,5	109,1
Resultaten voor intrest en belastingen (EBIT)	218,9	322,6	(3,0)	(213,9)	324,6
Resultaten voor afschrijvingen, waardeverminderingen, intresten en belastingen (EBITDA)	349,7	472,4	(2,6)	(364,1)	455,4
Financieringsbatens	1,9	1,9	3,6	(1,9)	5,5
Financieringslasten	(79,0)	(56,2)	(3,0)	56,3	(81,9)
Winstbelastingen	(38,8)	(85,6)	(2,5)	87,3	(39,6)
Nettowinst toe te rekenen aan de Eigenaars van de Venootschap	103,0	109,6	(4,0)	0,0	208,6

Geconsolideerde balans (in miljoen EUR)	31 dec 2017	31 dec 2017	31 dec 2017	31 dec 2017	31 dec 2017
Balanstotaal	5.449,0	6.188,1	594,4	(5.649,2)	6.582,3
Investeringsuitgaven	388,1	478,1	0,0	(478,1)	388,1
Netto financiële schuld	2.511,9	1.442,3	171,4	(1.436,5)	2.689,1

* Zie Toelichting 2.1 voor details over de aanpassing als gevolg van een wijziging in de grondslagen voor financiële verslaggeving.

Er zijn geen belangrijke intersegment transacties.

De Groep heeft in geen van beide bedrijfssegmenten een concentratie van klanten.

5. Elementen van de geconsolideerde winst- en verliesrekening en niet-gerealiseerde resultaten

In de loop van het boekjaar verkreeg Elia volledige zeggenschap over Eurogrid door de verwerving van een bijkomende participatie van 20% in Eurogrid International, wat resulteerde in een wijziging van de consolidatiemethode van vermogensmutatie naar volledige consolidatie. Er waren geen wijzigingen in de basis voor presentatie en daardoor waren er geen herwerkingen van cijfers van vorige jaren nodig.

5.1. Bedrijfsopbrengsten en overige inkomsten

(in miljoen EUR)	2018	2017*
Netwerktarieven	1.811,7	790,0
Overdracht van activa van klanten	2,6	1,7
Overige bedrijfsopbrengsten	8,5	16,4
Overige inkomsten:	109,0	59,0
Diensten en technische expertise	1,6	(0,3)
Intern geproduceerde vaste activa	53,9	25,5
Optimaal gebruik van activa	16,3	14,3
Andere	36,8	18,5
Meerwaarde op realisatie MVA	0,5	1,0
Totaal opbrengsten & overige bedrijfsopbrengsten	1.931,8	867,1

* Zie Toelichting 2.1 voor details over de aanpassing als gevolg van een wijziging in de grondslagen voor financiële verslaggeving.

Een gedetailleerde analyse van de opgenomen opbrengsten van de Groep op segmentniveau is terug te vinden in de segmentrapporten. Het segment Elia Transmission (België) rapporteerde opbrengsten van € 959,4 miljoen (Toelichting 4.2), het segment 50Hertz Transmission (Duitsland) rapporteerde opbrengsten van € 1.364,9 miljoen (Toelichting 4.3) en het segment 'Niet-gereguleerde activiteiten (inclusief Nemo Link)' rapporteerde opbrengsten van € 13,9 miljoen (Toelichting 4.4). De hierboven vermelde gerapporteerde opbrengsten van € 1.931,8 miljoen zijn gecorrigeerd voor het effect van inter-segmentopbrengsten, voor een bedrag van € 3,8 miljoen, en voor Duitse segmentopbrengsten die zijn opgenomen in de periode van januari tot april (bij toepassing van de vermogensmutatiemethode), voor een bedrag van € 402,6 miljoen.

De eigen productie van de Groep heeft betrekking op de tijd van het eigen personeel dat aan investeringsprojecten heeft gewerkt.

De Groep heeft in de verslagperiode € 11,5 miljoen aan opbrengsten opgenomen die aan het begin van de periode waren inbegrepen in het saldo van de contractverplichtingen. De Groep heeft in de verslagperiode geen substantiële opbrengsten opgenomen indien er in voorgaande periodes sprake was van prestatieverplichtingen.

5.2. Bedrijfskosten

GROND- EN HULPSTOFFEN, DIENSTEN EN DIVERSE GOEDEREN

(in miljoen EUR)	2018	2017
Grond- en hulpstoffen	41,5	9,6
Aankoop van ondersteunende diensten	500,2	140,2
Diensten en diverse goederen (excl. aankoop van ondersteunende diensten)	445,5	204,2
Totaal	987,2	354,0

De kosten van de Groep voor 'Grond- en hulpstoffen' waren vrij laag op het einde van het boekjaar 2017 en waren toe te schrijven aan Elia Transmission (België) voor een bedrag van € 5,3 miljoen en aan EGI voor een bedrag van € 4,3 miljoen. Terwijl de kosten van Elia Transmission (België) in 2018 stabiel bleven (€ 5,6 miljoen) zijn de grondstofkosten van EGI in het jaar aanzienlijk gedaald tot € 0,5 miljoen, voornamelijk door een daling van de gerealiseerde EPC-contracten. In 2018 heeft 50Hertz Transmission (Duitsland) aan deze kosten bijgedragen voor een bedrag van € 35,4 miljoen, als gevolg van grondstofkosten van € 54,2 miljoen voor het volledige jaar (waarvan de eerste vier maanden werden teruggenomen). De grondstofkosten voor het Duitse segment bleven min of meer in lijn met het boekjaar 2017, toen de kostenbasis € 56,8 miljoen bedroeg.

De aankoop van ondersteunende diensten omvat de kosten voor diensten waardoor de Groep het evenwicht op het net bewaart tussen injecties en afnames, de constante spanning op het net handhaaft en de congesties beheert. De kosten die Elia Transmission (België) in 2018 heeft gemaakt, zijn gestegen tot € 199,2 miljoen (van € 140,2 miljoen in 2017) als gevolg van de onverwachte onbeschikbaarheid van een aantal nucleaire eenheden in het laatste kwartaal van 2018. Dit leidde tot zeer hoge reserveringsprijzen op de markt. 50Hertz Transmission (Duitsland) heeft € 296,6 miljoen kosten gemaakt, wat overeenstemt met alle kosten vanaf de datum van overname tot eind 2018.

'Diensten en diverse goederen' heeft betrekking op het onderhoud van het net, diensten van derden, verzekeringen, consultancy, en andere. De stijging ten opzichte van het voorgaande jaar wordt voornamelijk gedreven door de bijdrage van 50Hertz Transmission (Duitsland) in het jaar voor een bedrag van € 222,4 miljoen.

PERSENEELSKOSTEN**GRI 201-1 (payments to government: social security contributions)**

(in miljoen EUR)	2018	2017
Bezoldigingen	159,5	101,6
Sociale lasten	36,1	26,2
Pensioenkosten	17,0	7,2
Overige personeelskosten	4,8	9,9
Kosten mbt op aandelen gebaseerde betalingen	1,1	0,1
Personeelsvoordelen (andere dan pensioenen)	10,8	2,2
Totaal	229,3	147,2

In december 2018 bood de Elia groep haar werknemers in België aan om in te tekenen op een kapitaalverhoging van Elia System Operator nv. De kapitaalverhoging leidde tot de creatie van 114.039 bijkomende aandelen zonder nominale waarde. De werknemers van de Groep kregen een korting van 16,66 % op de beurskoers van het aandeel, wat resulteerde in een toegekende korting van € 1,1 miljoen. De transactie resulteerde in een kapitaalverhoging van € 2,8 miljoen en een verhoging van de uitgiftepremie met € 2,5 miljoen.

De totale personeelskosten voor de Belgische en niet-gereguleerde activiteiten bedroegen in 2018 € 157,7 miljoen (ten opzichte van € 147,2 miljoen vorig jaar) door een hoger aantal VTE's (1.390,6) dan in 2017 (1.332,2). 50Hertz Transmission (Duitsland) vertegenwoordigde € 71,6 miljoen van de personeelskosten van de Groep in 2018.

Voor meer informatie over pensioenkosten en personeelsvoordelen, zie Toelichting 6.13 Personeelsbeloningen.

AFSCHRIJVINGEN, AMORTISATIE, BIJZONDERE WAARDEVERMINDERING EN WIJZIGINGEN IN VOORZIENINGEN

(in miljoen EUR)	2018	2017
Afschrijvingen van immateriële activa	16,5	8,0
Afschrijvingen van materiële activa	233,1	123,4
Totaal afschrijvingen	249,5	131,4
Waardeverminderingen op voorraden en handelsvorderingen	2,8	(0,3)
Totaal waardeverminderingen	2,8	(0,3)
Overige voorzieningen	(3,1)	1,3
Milieuvoorzieningen	(1,3)	(1,6)
Beweging op voorzieningen	(4,4)	(0,4)
Totaal	247,9	130,8

Het bedrag van waardeverminderingen op handelsvorderingen wordt verklaard in Toelichting 8.1 'Beheer van financiële risico's en derivaten'.

Een uitgebreide beschrijving wordt gegeven in andere hoofdstukken over immateriële vaste activa (zie Toelichting 6.2), materiële vaste activa (zie Toelichting 6.1) en voorzieningen (zie Toelichting 6.14).

OVERIGE BEDRIJFSKOSTEN**GRI 201-1 (payments to government: taxes other than income tax)**

(in miljoen EUR)	2018	2017
Belastingen andere dan winstbelastingen	13,9	11,9
Minderwaarde op verkoop, buitendienststellingen materiële activa	13,5	7,5
Minderwaarden op realisatie handelsvorderingen	0,4	0,0
Overige	2,6	0,3
Overige bedrijfskosten	30,4	19,6

Belastingen andere dan inkomstenbelastingen bestaan hoofdzakelijk uit eigendomsbelastingen.

De verliezen op de verkoop van materiële vaste activa bedragen in totaal € 11,2 miljoen voor Elia Transmission (België), tegenover € 7,5 miljoen het voorgaande jaar en € 2,2 miljoen voor 50Hertz Transmission (Duitsland).

Het totale aandeel van 50Hertz Transmission (Duitsland) in de overige bedrijfskosten van de Groep in 2018 bedroeg € 6,6 miljoen.

5.3. Nettofinancieringslasten

(in miljoen EUR)	2018	2017
Financieringsopbrengsten	21,9	5,5
Interestbaten uit beleggingswaarden, geldmiddelen en kasequivalenten	7,1	3,6
Overige financiële baten	14,8	1,9
Financieringskosten	(115,2)	(81,9)
Interestlasten	(95,8)	(68,1)
Interestlasten op derivaten	(4,4)	(9,3)
Overige financiële lasten	(15,0)	4,5
Nettofinancieringslasten	(93,2)	(76,5)

Financieringsopbrengsten zijn gestegen van € 5,5 miljoen in 2017 naar € 21,9 miljoen in 2018. De bijdrage van 50Hertz Transmission (Duitsland) aan de financieringsopbrengsten bedraagt € 2,2 miljoen voor 2018. De interestbaten omvatten € 6,3 miljoen (2017: € 3,6 miljoen) aan interesten uit een leningovereenkomst tussen Elia System Operator en Nemo Link Ltd. Zie toelichting 6.4.1 voor meer details. De overige financiële opbrengsten omvatten ook een herwaarderingsmeerwaarde van € 9,2 miljoen tot de reële waarde van de initiële participatie van 60% van de Groep in Eurogrid. Zie Toelichting 4.4.

De interestlasten op euro-obligaties en andere bankleningen stegen door een aantal factoren. Elia Transmission (België) heeft netto € 67,6 miljoen aan interestlasten op leningen in het jaar opgelopen, wat vergelijkbaar is met het voorgaande jaar. De licht gestegen rente op leningen is voornamelijk het gevolg van een stijging van de nominale waarde van de uitstaande schuld, die werd veroorzaakt door de in september 2018 uitgegeven obligatielening van € 300 miljoen, de EIB-lening van € 100 miljoen en een speciale lening toegewezen aan NemoLink van € 210 miljoen die in december 2018 werd afgesloten. Deze lichte stijging wordt echter volledig gecompenseerd door het hogere niveau van de gekapitaliseerde financieringskosten in het jaar, namelijk € 9,0 miljoen (2017: € 8,3 miljoen), waarbij de stijging van de kosten het gevolg is van de roll-out van een aantal grotere projecten. Het aandeel van 50Hertz Transmission (Duitsland) in de interestlasten op leningen bedroeg € 28,2 miljoen.

De interestlasten op derivaten zijn sterk gedaald door een aantal renteswaps die in het boekjaar 2017 zijn geëindigd en in 2018 gedeeltelijk werden vervangen door renteswaps tegen lage marktrentes.

De overige financiële kosten zijn gestegen door een aantal eenmalige financiële kosten die voortvloeien uit de acquisitie van de 20% participatie in 50 Hertz Transmission (Duitsland).

Voor meer details over nettoschulden en leningen, zie Toelichting 6.12.

5.4. Inkomstenbelastingen**GRI 201-1 (Payments to government by country: corporate income taxes)****OPGENOMEN IN DE WINST- EN VERLIESREKENING**

De geconsolideerde resultatenrekening omvat de volgende inkomstenbelastingen:

(in miljoen EUR)	2018	2017 (herwerkt *)
Huidig boekjaar	82,6	28,5
Aanpassingen m.b.t. voorgaande jaren	23,2	0,7
Totaal kortlopende verschuldigde winstbelastingen	105,9	29,2
Ontstaan en terugname van tijdelijke verschillen	(3,7)	10,4
Totaal uitgestelde winstbelastingen	(3,7)	10,4
Totaal verschuldigde winstbelasting in winst -en verliesrekening	102,2	39,6

* Zie Toelichting 2.1 voor details over de aanpassing als gevolg van een wijziging in de grondslagen voor financiële verslaggeving.

De totaal verschuldigde inkomstenbelastingen waren in 2018 hoger dan in 2017. De volledige consolidatie van 50Hertz Transmission (Duitsland) in de laatste acht maanden van 2018 heeft geleid tot een stijging van € 57,8 miljoen in de totale inkomstenbelastingen. De resterende stijging van de verschuldigde belastingen is onder meer het gevolg van een aanzienlijke beperking van de gevolgen van de notionele interestaftrek (NIA) in 2018. Dit had een aanzienlijk positief belastingeffect in 2017.

AANSLUITING VAN EFFECTIEF BELASTINGTARIEF

De belasting op de winst (het verlies) vóór belastingen van de Groep verschilt van het theoretische bedrag berekend op basis van de wettelijke aanslagvoet in België en de werkelijke winsten (verliezen) van de geconsolideerde vennootschappen:

(in miljoen EUR)	2018	2017 (herwerkt *)
Winst voor belastingen	409,3	268,2
Winstbelastingen	(102,2)	39,1
Verschuldigde winstbelastingen met toepassing van het lokaal belastingtarief	121,0	91,2
Lokaal belastingtarief	29,58%	33,99%
Effect van belastingtarief in buitenland	(0,1)	(0,2)
Belastingimpact resultaat van deelnemingen verwerkt volgens de vermogensmutatiemethode	(19,4)	(37,0)
Verworpen uitgaven	5,3	2,6
Aanpassingen m.b.t. voorafgaande jaren	0,5	0,7
Gebruik van notionele interesten	0,0	(13,1)
Belastingkrediet onderzoek en ontwikkeling	(0,5)	(2,3)
Gebruik van uitgestelde belastingen op overgedragen NIA	0,0	7,9
Belastinghervorming: aanpassing uitgestelde belastingen	(0,4)	(12,4)
Overige	(4,2)	1,3
Winstbelastingen	102,2	39,6

NIA = Notionele interestaftrek

* Zie Toelichting 2.1 voor details over de aanpassing als gevolg van een wijziging in de grondslagen voor financiële verslaggeving.

** Het nominale belastingtarief in Duitsland bedraagt 29.59%

De Belgische notionele interestaftrek (NIA) heeft een aanzienlijk effect op de inkomstenbelastingen voor boekjaar 2017. Aangezien alle resterende notionele interestaftrek in 2017 werd gebruikt, waren de positieve effecten van de notionele interestaftrek in 2018 niet langer voelbaar.

Uitgestelde inkomstenbelastingen worden verder besproken in Toelichting 6.6.

5.5. Winst per aandeel (WPA)

GEWONE WPA

De gewone winst per aandeel wordt berekend door de nettowinst die is toe te schrijven aan de aandeelhouders van de Venootschap te delen (€ 275,2 miljoen) door het gewogen gemiddelde van het aantal gewone uitstaande aandelen doorheen het jaar.

Gewogen gemiddeld aantal gewone aandelen	2018	2017
Uitgegeven gewone aandelen per 1 januari	60.901.019	60.891.158
Effect van in maart 2017 uitgegeven aandelen		7.646
Effect van in december 2018 uitgegeven aandelen	3.437	
Gewogen gemiddeld aantal gewone aandelen per 31 december	60.904.456	60.898.804

VERWATERDE WPA

De verwaterde winst per aandeel wordt berekend door de winst (of het verlies) die kan worden toegekend aan de aandeelhouders en het gewogen gemiddeld aantal gewone uitstaande aandelen te corrigeren voor de gevolgen van alle potentiële gewone aandelen die tot verwatering zullen leiden en die bestaan uit aandelenopties en converteerbare obligaties.

De verwaterde winst per aandeel is gelijk aan de gewone winst per aandeel, aangezien er geen converteerbare obligaties noch aandelenopties bestaan.

Eigen vermogen per aandeel

Het eigen vermogen per aandeel bedroeg € 44,9 per aandeel op 31 december 2018, tegenover € 42,1 per aandeel eind 2017.

5.6. Niet-gerealiseerde resultaten

De totale gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten omvatten zowel het resultaat van de periode dat in de winst- en verliesrekening is opgenomen als de niet-gerealiseerde resultaten die in het eigen vermogen zijn opgenomen. Niet-gerealiseerde resultaten omvatten alle veranderingen in het eigen vermogen met uitzondering van die veranderingen die betrekking hebben op de eigenaar dewelke direct worden opgenomen in het 'overzicht van mutaties in het eigen vermogen'.

Wijzigingen in de reële waarde

Kasstroomafdekkingen

Het negatieve effect in reële waarde van kasstroomafdekkingen was voornamelijk te wijten aan de negatieve reële waarde op de afwikkelingsdatum van de pre-hedge op de obligatielening uitgegeven in september 2018 in verband met de verwerving van de 20% participatie in 50Hertz. De afdekkingsreserve is in detail beschreven in Toelichting 8.1.

Reële waarde op investeringen via de niet-gerealiseerde resultaten

Investeringen die eerder tegen geamortiseerde kostprijs werden gewaardeerd, worden met de toepassing van IFRS 9 via niet-gerealiseerde resultaten gewaardeerd (voor zover de investering niet onder IFRS 12 is gecategoriseerd). Dit had een positief effect van € 2,7 miljoen in niet-gerealiseerde resultaten.

Herwaarderingen

De niet-gerealiseerde resultaten op verplichtingen na uitdiensttreding hadden een beperkte impact van € 0,8 miljoen (€ 0,6 na belastingen). Zie Toelichting 6.13 voor meer details. Het effect in het voorgaande jaar was vooral het gevolg van ervaringsaanpassingen.

6. Elementen van de geconsolideerde balans

6.1. Materiële vaste activa

(in miljoen EUR)	Terreinen en gebouwen	Machines en uitrusting	Meubilair en voertuigen	Andere materiele vaste activa	Activa in aanbouw	Totaal
AANSCHAFFINGSWAARDE						
Stand per 1 januari 2017	199,8	4.904,2	162,2	14,8	448,9	5.729,9
Verwervingen	3,5	46,3	8,8	0,1	318,6	377,3
Buitengebruikstellingen	(0,3)	(43,2)	(1,7)	(0,2)	(0,1)	(45,6)
Overboekingen van ene post naar andere	2,9	357,9	0,0	4,6	(365,5)	0,0
Stand per 31 december 2017	205,9	5.265,1	169,3	19,3	401,9	6.061,6
Stand per 1 januari 2018	205,9	5.265,1	169,3	19,3	401,9	6.061,6
Bedrijfscombinatie	207,0	2.713,3	68,6	0,0	1.504,4	4.493,4
Verwervingen	6,1	162,5	20,1	0,1	841,4	1.030,1
Buitengebruikstellingen	(4,1)	(68,6)	(6,3)	0,0	(22,2)	(101,1)
Overboekingen van ene post naar andere	2,7	1.087,1	10,4	5,7	(1.105,9)	0,0
Stand per 31 december 2018	417,6	9.159,3	262,2	25,2	1.619,7	11.483,9
AFSCHRIJVINGEN EN MINDERWAARDEN						
Stand per 1 januari 2017	(22,8)	(2.613,7)	(125,7)	(11,3)	0,0	(2.773,4)
Afschrijvingen	(1,9)	(110,8)	(8,6)	(2,1)	0,0	(123,5)
Buitengebruikstellingen	0,1	35,6	1,7	0,2	0,0	37,6
Overboekingen van ene post naar andere	0,0	3,0	0,0	(3,0)	0,0	0,0
Stand per 31 december 2017	(24,7)	(2.685,9)	(132,6)	(16,1)	0,0	(2.859,2)
Stand per 1 januari 2018	(24,7)	(2.685,9)	(132,6)	(16,1)	0,0	(2.859,2)
Afschrijvingen	(4,4)	(207,2)	(21,2)	(0,9)	0,0	(233,7)
Buitengebruikstellingen	2,8	56,4	6,0	0,0	0,0	65,2
Overboekingen van ene post naar andere	0,0	5,7	(0,3)	(5,3)	0,0	0,0
Stand per 31 december 2018	(26,3)	(2.831,0)	(148,1)	(22,3)	0,0	(3.027,7)
BOEKWAARDE						
Stand per 1 januari 2017	177,0	2.290,5	36,5	3,5	448,9	2.956,5
Stand per 31 december 2017	181,2	2.579,3	36,7	3,2	401,9	3.202,4
Stand per 1 januari 2018	181,2	2.579,3	36,7	3,2	401,9	3.202,4
Stand per 31 december 2018	391,3	6.328,3	114,1	2,9	1.619,7	8.456,2

De grootste verwervingen in België hebben betrekking op grote interconnectieprojecten zoals Brabo (€ 47,2 miljoen) en ALEGrO (€ 101,0 miljoen). Er waren ook belangrijke verwervingen in verband met de verbetering van de hoogspanningslijn Mercator-Horta (€ 43,1 miljoen) en er werd € 111,4 miljoen geïnvesteerd in de Modular Offshore Grid.

In totaal werd in Duitsland € 219,5 miljoen geïnvesteerd in onshore projecten, terwijl offshore investeringen in totaal € 272,0 miljoen bedroegen. De belangrijkste onshore investeringen hielden verband met de modernisering van het telecommunicatienetwerk (€ 24,2 miljoen), de versterking van hoogspanningsmasten om de operationele veiligheid te verbeteren (€ 15,1 miljoen), de herstructurering en de versterking van de luchtlijn van Wolmirstedt naar Güstrow (€ 11,3 miljoen) en de versterking van de luchtlijn van Wolmirstedt naar Helmstedt (€ 10,3 miljoen). De offshore investeringen werden vooral uitgevoerd voor de offshore netaansluitingen van Ostwind 1 (€ 126,8 miljoen), Ostwind 2 (€ 98,7 miljoen) en het offshore interconnectorproject Kriegers Flak Combined Grid Solution (€ 43,8 miljoen).

In 2018 werd € 16,3 miljoen aan financieringskosten geactiveerd op de verwervingen in 2018. € 8,8 miljoen (€ 8,2 miljoen in 2017), op basis van een gemiddelde rentevoet van 2,68% (3,21% in 2017) is afkomstig van het segment Elia Transmission (België). Een bedrag van € 7,5 miljoen, op basis van een gemiddelde rentevoet van 1,25% komt van het segment 50Hertz Transmission (Duitsland).

Openstaande investeringsverplichtingen worden beschreven in Toelichting 8.2.

6.2. Immateriële activa en goodwill

(in miljoen EUR)	Goodwill	Ontwikkelingskosten software	Licenties / Concessies	Totaal
AANSCHAFFINGSWAARDE				
Stand per 1 januari 2017	1.707,8	90,2	3,4	1.801,3
Verwervingen	0,0	10,5	0,3	10,8
Buitengebruikstellingen	0,0	0,0	(0,1)	(0,1)
Stand per 31 december 2017	1.707,8	100,7	3,6	1.812,1
Stand per 1 januari 2018	1.707,8	100,7	3,6	1.812,1
Bedrijfscombinatie	0,0	30,8	21,8	52,6
Verwervingen	703,3	24,3	0,0	727,6
Buitengebruikstellingen	0,0	(0,5)	0,0	(0,5)
Stand per 31 december 2018	2.411,1	155,3	25,4	2.591,8
AFSCHRIJVINGEN EN MINDERWAARDEN				
Stand per 1 januari 2017	(0,0)	(63,3)	(2,2)	(65,5)
Afschrijvingen	0,0	(7,6)	(0,4)	(8,0)
Stand per 31 december 2017	(0,0)	(70,9)	(2,6)	(73,5)
Stand per 1 januari 2018	(0,0)	(70,9)	(2,6)	(73,5)
Afschrijvingen	0,0	(15,1)	(1,3)	(16,4)
Buitengebruikstellingen	0,0	0,4	0,0	0,4
Stand per 31 december 2018	(0,0)	(85,7)	(3,9)	(89,5)
BOEKWAARDE				
Stand per 1 januari 2017	1.707,8	26,9	1,1	1.735,8
Stand per 31 december 2017	1.707,8	29,8	1,0	1.738,6
Stand per 1 januari 2018	1.707,8	29,8	1,0	1.738,6
Stand per 31 december 2018	2.411,1	69,6	21,5	2.502,3

Software omvat zowel IT-toepassingen die door de Vennootschap worden ontwikkeld voor het beheer van het net als software voor de normale bedrijfsactiviteiten van de Groep.

In de loop van 2018 werd een bedrag van € 0,2 miljoen financieringslasten (€ 0,2 miljoen in 2017) geactiveerd op de verwervingen in 2017 tegen een gemiddelde rentevoet van 2,68% (3,21% in 2017).

De goodwill heeft betrekking op de volgende bedrijfscombinaties en is toegewezen aan de KGE Elia Transmission voor de verwerving van Elia Asset en Elia Engineering en aan de KGE 50Hertz Transmission voor de verwerving van de 20% participatie in Eurogrid International:

(in miljoen EUR)	2018	2017
Verwerving belang Elia Asset door Elia System Operator - 2002	1.700,1	1.700,1
Verwerving belang Elia Engineering door Elia Asset - 2004	7,7	7,7
Verwerving belang Eurogrid International – 2018 *	703,4	0,0
Totaal	2.411,2	1.707,8

*Zie Toelichting 7.1. voor een gedetailleerde beschrijving en berekening van de goodwill in verband met de verwerving van de 20% participatie in Eurogrid International

TOETSING OP BIJZONDERE WAARDEVERMINDERING VOOR DE KASSTROOMGENERERENDE EENHEID DIE GOODWILL BEVAT

Verwerving van Elia Asset en Elia Engineering

In 2002 resulteerde de verwerving van Elia Asset door de Vennootschap voor een bedrag van € 3.304,1 miljoen in een positief consolidatieverschil van € 1.700,1 miljoen. Dit positieve consolidatieverschil was het resultaat van het verschil tussen de aanschafwaarde van deze entiteit en de boekwaarde van haar activa. Het verschil is toe te schrijven aan verschillende elementen zoals (i) de aanstelling van Elia als TNB voor een periode van 20 jaar, (ii) de unieke middelen waarover Elia in België kan beschikken aangezien Elia voor 100% eigenaar is van het net op zeer hoge spanning en de eigenaar is van (of het gebruiksrecht heeft op) 94% van het hoogspanningsnet, en dus als enige het recht heeft om een ontwikkelingsprogramma voor te stellen en (iii) Elia beschikt over de knowhow als TNB.

Op de datum van verwerving konden deze elementen niet op objectieve, transparante en betrouwbare wijze in euro worden gekwalificeerd of gekwantificeerd. Bijgevolg kon het verschil niet worden toegewezen aan specifieke activa en werd het als niet-

toegewezen beschouwd. Daarom werd dit verschil vanaf de eerste toepassing van IFRS in 2005 erkend als goodwill. Het regelgevend kader, voornamelijk de verrekening in de tarieven van de buitengebruikstelling van vaste activa zoals van toepassing sinds 2008, had geen impact op deze boekhoudkundige verwerking. De goodwill zoals hierboven beschreven en de goodwill ontstaan bij de verwerving van Elia Engineering in 2004 zijn voor de toetsing betreffende de bijzondere waardeverminderingen aan de enige kasstroomgenererende eenheid toegerekend, aangezien de inkomsten en lasten werden gegenereerd door één activiteit, meer bepaald de 'gereguleerde activiteit in België'.

Om die reden heeft de Vennootschap de boekwaarde van de goodwill aan één eenheid toegewezen, zijnde de gereguleerde activiteit in België. Sinds 2004 werden jaarlijks toetsingen op bijzondere waardeverminderingen uitgevoerd die niet resulteerden in de opname van enige waardeverminderingverliezen. Kasstroomgenererende eenheden waaraan goodwill werd toegerekend worden minstens één keer per jaar getoetst op bijzondere waardeverminderingen, rekening houdend met de hoogste waarde van hun reële waarde minus de verkoopkosten of de bedrijfswaarde, waarbij de volgende veronderstellingen en waarderingsmethoden worden toegepast.

De toetsing op bijzondere waardeverminderingen werd gedaan door een onafhankelijk expert. Deze toetsing op bijzondere waardeverminderingen is gebaseerd op een aantal verschillende waarderingsmethodes die onderworpen zijn aan verschillende veronderstellingen. De belangrijkste waarderingsmethodes in deze toetsing op bijzondere waardeverminderingen zijn:

- Discontering van toekomstige kasstromen (DCF-modellen): Er werden een aantal verschillende DCF-varianten gebruikt, die onderling voornamelijk verschillen in de methode die wordt gebruikt om de zogenaamde 'terminal value' te bepalen. Rekening houdend met de bijzonderheden van de activiteiten van de Groep wordt voorrang gegeven aan het Regulated Asset Base (RAB)-model als basis voor de schatting van de eindwaarde;
- Discontering van toekomstige dividenden;
- Marktwaarderingen die gebaseerd zijn op marktmultiples van vergelijkbare bedrijven;
- Waarderingsmethoden die gebaseerd zijn op multiples afgeleid van recente transacties.

De methode van toekomstige kasstromen en toekomstige dividenden is gebaseerd op het ondernemingsplan voor de periode 2019-2028. De volgende algemene belangrijke veronderstellingen werden gebruikt:

- een aanslagvoet van 25% vanaf 2020;
- een onafgebroken groei van 1,5%;
- een marktrisicopremie van 5,5%;

In het bijzonder met betrekking tot de bovengenoemde waarderingsmethoden, werden de volgende belangrijke veronderstellingen gebruikt:

- 1) DCF-gebaseerde modellen:
 - Risicovrije rentevoet: 0,8%;
 - Levered beta van 0,7;
 - Levered beta wordt berekend op basis van de beoogde schuldgraad van 60%;
 - Kosten van eigen vermogen: 7,3%;
 - Kosten van schulden vóór belastingen: 2,4%;
 - WACC: 3,99%.
- 2) Discontering van toekomstige dividenden:
 - In dit model wordt rekening gehouden met dividenden en verwachte kapitaalverhogingen;
 - Kosten van eigen vermogen: 7,3%.
- 3) Marktwaarderingen:
 - Waargenomen Ondernemingswaarde / EBIT: 15,6.
 - Waargenomen P/E: 12,8.
 - Waargenomen Ondernemingswaarde / RAB: 1,5.
- 4) Waarderingsmethoden gebaseerd op recente transacties
 - Waargenomen Ondernemingswaarde / EBIT: 18,7.

De onafhankelijke analyse en gevoeligheidsanalyse gaven geen aanleiding tot het identificeren van een waardevermindering op de aanwezige goodwill in het boekjaar 2018. In verband met de beoordeling van de realiseerbare waarde meent het management, op basis van de analyse van de externe deskundige en op basis van wat op dit moment bekend is, dat geen redelijkerwijze te verwachten wijziging van enige van de bovenstaande veronderstellingen zou leiden tot materiële waardeverminderingen.

Verwerving van Eurogrid International

In april 2018 resulteerde de verwerving van een bijkomende participatie van 20% in Eurogrid International door de Vennootschap voor een bedrag van € 988,7 miljoen in een positief consolidatieverschil van € 703,4 miljoen. Dit positieve consolidatieverschil was het resultaat van het verschil tussen de aanschafwaarde van deze entiteit en de boekwaarde van haar activa.

6.3. Langlopende handels- en overige vorderingen

(in miljoen EUR)	2018	2017
Leningen aan derden	2,6	0,0
Leningen aan gezamenlijke overeenkomsten	174,4	147,8
Totaal	177,0	147,8

Zoals vermeld in Toelichting 5.1 heeft de Groep een participatie van 50% in Nemo Link Ltd. Dit bedrijf wordt door beide aandeelhouders gefinancierd via eigen vermogen en leningen. Als gevolg hiervan staat er per 31 december 2018 een langlopende vordering van € 174,4 miljoen uit op Nemo Link Ltd. Deze wordt geboekt als een ongedekt kredietinstrument met een vaste rentevoet en een looptijd van 25 jaar na de commerciële exploitatiedatum van de interconnector (zie Toelichting 6.4).

Naast de lening aan Nemo Link heeft de Groep ook een uitstaande vordering op een derde voor een bedrag van € 2,6 miljoen. Deze vordering werd toegekend voor de financiering van een gezamenlijk project met Elia.

Zie Toelichting 8.1. voor een gedetailleerde analyse van het kredietrisico dat met deze leningen verbonden is.

6.4. Investerings opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode

6.4.1. Joint ventures

Eurogrid International CVBA

In april 2018 verwierf de Groep een bijkomende participatie van 20% en zeggenschap over Eurogrid International CVBA. Als gevolg hiervan wordt Eurogrid International CVBA vanaf de datum van verwerving niet langer opgenomen als een joint venture, maar als een volledig geconsolideerde entiteit. Het aandeel van de winst van investeringen opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode in de eerste vier maanden van 2018 voor Eurogrid International CVBA was € 63,5 miljoen. Zie Toelichting 7.1.

Nemo Link Ltd

Op 27 februari 2015 hebben Elia System Operator en National Grid samen een joint-ventureovereenkomst afgesloten met betrekking tot de bouw van de Nemo Link Interconnector tussen België en het VK. Dat project bestaat uit onderzeese en ondergrondse kabels die verbonden zijn met een conversiestation en hoogspanningsstation in beide landen, waardoor elektriciteit in beide richtingen kan worden vervoerd tussen de twee landen en het VK en België kunnen rekenen op een meer betrouwbare en beter toegankelijke toegang tot elektriciteit en duurzame elektriciteitsproductie. Elke aandeelhouder heeft een belang van 50% in Nemo Link Ltd, een Brits bedrijf.

Beide aandeelhouders hebben sinds 2016 financiering verleend aan Nemo Link Ltd via inbreng in het eigen vermogen en leningen (verdeling 50/50).

In 2018 verstrekte Elia financiering voor € 59,5 miljoen, waarmee de totale financiering door Elia opliep tot € 290,7 miljoen, waarvan 40% via inbreng in het eigen vermogen en 60% via leningen. De cijfers van deze joint venture zijn opgenomen in het segment 'Niet-gereguleerde activiteiten (Incl. NemoLink)'. Zie Toelichting 4.4.

De volgende tabel geeft een overzicht van de financiële informatie van de joint venture op basis van zijn IFRS-jaarrekening en de aansluiting met de boekwaarde van het belang van de Groep in de geconsolideerde jaarrekening.

(in miljoen EUR)	2018	2017
Percentage eigendomsbelang	50,0%	50,0%
Vaste activa	606,3	490,7
Vlottende activa	35,5	63,7
Langlopende verplichtingen	381,2	297,1
Kortlopende verplichtingen	27,4	72,3
Eigen vermogen	233,2	185,0
Group's carrying amount for the interest	116,6	92,5
Opbrengsten en overige bedrijfsopbrengsten	0,0	0,0
Afschrijvingen	0,0	0,0
Financieringsopbrengsten	0,6	(0,1)
Winst voor belastingen	0,6	(0,1)
Winstbelastingen	0,0	(2,6)
Winst over het boekjaar	0,6	(2,7)
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten over het boekjaar	0,6	(2,7)
Aandeel van de Groep in de winst over het boekjaar	0,3	(1,4)
Dividenden ontvangen door de Groep	0,0	0,0

6.4.2. Geassocieerde deelnemingen

De Groep heeft vier geassocieerde deelnemingen. Het gaat hier telkens om investeringen die opgenomen zijn volgens de vermogensmutatiemethode.

De Groep heeft een aandeel van 12,5% in Enervalis nv, een startup die vernieuwende software-as-a-service oplossingen ontwikkelt waarmee marktpelers hun energiefactuur kunnen optimaliseren door in te spelen op de toenemende vraag naar flexibiliteit in het elektriciteitssysteem. Een vertegenwoordiger van de Groep werd benoemd tot lid van de Raad van Bestuur van Enervalis. Daarom is de Groep van mening dat ze een aanzienlijke invloed heeft en wordt Enervalis via de vermogensmutatiemethode in de boeken opgenomen.

De Groep heeft een aandeel van 20,5% in Ampacimon nv, een Belgisch bedrijf dat innovatieve monitoringsystemen ontwikkelt voor TNB's en DNB's (Distributienetbeheerders), zodat zij sneller kunnen anticiperen op veranderingen in vraag en aanbod van energie.

Na de verwerving van een participatie van 20% in 50Hertz is het aandeel van de Groep in Coreso nv gestegen tot 22,2%. Coreso nv is een vennootschap die coördinatiediensten levert om de veilige uitbating van het hoogspanningsnet in verschillende Europese landen te vergemakkelijken.

HGRT SAS is een Franse vennootschap met een aandeel van 49,0% in Epex Spot, de elektriciteitsbeurs in Duitsland, Frankrijk, Oostenrijk, Zwitserland, Luxemburg en (via 100% geassocieerde deelneming APX) het VK, Nederland en België. De Groep zelf heeft een aandeel van 17,0% in HGRT. Als een van de stichtende vennoten van HGRT heeft de Groep een gouden aandeel, waardoor de Groep een minimaal aantal vertegenwoordigers heeft in de Raad van Bestuur. Dat vormt een invloed van betekenis en daarom wordt HGRT via de vermogensmutatiemethode in de boeken opgenomen. In 2018 ontving de Groep van HGRT een dividend van € 2,0 miljoen (€ 0,9 miljoen in 2017).

Geen enkele van deze vennootschappen is beursgenoteerd.

De volgende tabel geeft een overzicht van de financiële informatie van de investering van de Groep in deze vennootschappen op basis van hun respectieve jaarrekeningen die zijn opgesteld in overeenstemming met de IFRS-standaarden.

(in miljoen EUR)	Enervalis		Ampacimon		Coreso		HGRT	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Percentage eigendomsbelang	12,5%	12,5%	20,5%	20,5%	22,2%	20,6%	17,0%	17,0%
Vaste activa	0,3	0,3	0,3	0,2	4,4	3,1	93,7	93,0
Vlottende activa	1,4	1,4	2,2	5,8	2,2	2,5	6,3	7,2
Langlopende verplichtingen	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Kortlopende verplichtingen	0,3	0,3	0,0	2,8	4,5	3,2	0,4	0,1
Eigen vermogen	1,3	1,3	2,5	3,1	2,7	2,4	99,6	100,2
Boekwaarde van de investering van de Groep	0,7	0,7	0,5	0,6	0,6	0,4	16,9	17,0
Opbrengsten en overige bedrijfsopbrengsten	0,0	0,8	0,0	2,6	13,7	10,5	0,0	0,0
Winst voor belastingen	0,0	(1,1)	(0,6)	0,7	0,6	0,5	10,8	11,0
Winstbelastingen	0,0	0,0	0,0	(0,3)	(0,3)	(0,2)	0,1	(0,2)
Winst over het boekjaar	0,0	(1,1)	(0,6)	0,4	0,3	0,2	10,9	10,8
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten over het boekjaar	0,0	(1,1)	(0,6)	0,4	0,3	0,2	10,9	10,8
Aandeel van de Groep in de winst over het boekjaar	0,0	0,0	(0,1)	0,1	0,0	0,0	1,9	1,8

6.5. Overige financiële activa

(in miljoen EUR)	2018	2017
Beleggingen die voor verkoop beschikbaar zijn	7,0	7,1
Andere deelnemingen	27,7	0,2
Restitutierechten	52,2	53,6
Totaal	86,9	60,9

Beleggingen die voor verkoop beschikbaar zijn worden gewaardeerd tegen reële waarde. Het risicoprofiel van deze beleggingen wordt besproken in Toelichting 8.1.

Vanaf 2018 bestaat 'Andere deelnemingen' hoofdzakelijk uit deelnemingen die 50Hertz Transmission in bezit heeft, wat de stijging ten opzichte van 2017 verklaart.

De restitutierechten houden verband met de verplichtingen voor (i) de gepensioneerde werknemers die onder specifieke uitkeringsregelingen vallen (Regeling B - niet-gefinancierde regeling) en voor (ii) het medisch plan en de tariefregeling voor gepensioneerde personeelsleden. Zie Toelichting 6.13. Personeelsbeloningen. De restitutierechten zijn te recupereren via de gereguleerde tarieven. Het volgende principe is van toepassing: alle opgelopen pensioenkosten voor gepensioneerde werknemers met 'regime B' en de kosten gerelateerd aan gezondheidszorg en tariefvoordelen van gepensioneerde personeelsleden van Elia worden vastgelegd door de regulator (CREG) als niet-beheersbare kosten die via de regelgevende tarieven te recupereren zijn. De afname van de boekwaarde van dit actief wordt beschreven in Toelichting 6.13: 'Personeelsbeloningen'

6.6. Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen

IN DE BALANS OPGENOMEN UITGESTELDE BELASTINGVORDERINGEN EN -VERPLICHTINGEN

(in miljoen EUR)	2018		2017 (herwerkt) *	
	Activa	Passiva	Activa	Passiva
Materiële activa	3,3	(157,4)	1,2	(10,1)
Immateriële activa	0,0	(8,2)	0,0	(8,4)
Handels- en overige vorderingen	1,7	0,0	0,0	0,0
Rentedragende leningen en overige langlopende financieringsverplichtingen	2,2	(4,0)	0,0	(1,2)
Personeelsvoordelen	26,2	(13,9)	7,5	0,0
Provisies	40,6	0,0	0,0	0,0
Over te dragen opbrengsten	9,4	(2,9)	0,0	0,0
Gereguleerde verplichtingen	19,6	0,0	0,0	0,0
Uitgestelde belastingsschuld op kapitaalsubsidies	0,0	(1,1)	0,0	(1,2)
Overgedragen verliezen	2,5	0,0	0,0	0,0
Overige	0,7	(9,0)	0,8	(7,3)
Belasting vorderingen (verplichtingen)	106,3	(196,5)	9,6	(28,2)
Saldiering van belastingvorderingen en -verplichtingen	(101,3)	101,3	(8,6)	8,6
Netto belastingvordering / (verplichting)	5,0	(95,2)	1,0	(19,6)

*Als gevolg van de toepassing van IFRS 15 is de openingsbalans van de uitgestelde belastingverplichting van PPE naar beneden bijgesteld met € 21,4 miljoen. Zie Toelichting 2.1 voor meer details.

De wijzigingen in uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen kunnen als volgt worden voorgesteld:

WIJZIGINGEN IN DE UITGESTELDE BELASTINGVORDERINGEN EN -VERPLICHTINGEN TEN GEVOLGE VAN MUTATIES IN DE TIJDELIJKE VERSCHILLEN GEDURENDE HET BOEKJAAR*

(in miljoen EUR)	Openings balans	Business Combinations	Opgenomen in winst (verlies) rekening	Opgenomen in eigen vermogen	Andere	Eindbalans
2017						
Materiële activa *	(31,4)		1,6	20,9	0,0	(8,8)
Immateriële activa	(9,2)		0,8			(8,4)
Rentedragende leningen en overige langlopende financieringsverplichtingen	1,7		0,3	(3,2)		(1,2)
Personeelsvoordelen	5,6		(0,3)	2,3		7,5
Overgedragen notionele intrestaftrek accounting years	11,9		(11,9)			0,0
Uitgestelde belastingschuld op kapitaalsubsidies					(1,2)	(1,2)
Overige	(6,5)		(0,1)			(6,5)
Totaal	(27,9)	0,0	(9,5)	20,0	(1,2)	(18,6)
2018						
Materiële activa	(8,8)	(157,6)	12,4	0,0	0,0	(154,1)
Immateriële activa	(8,4)	0,0	0,2	0,0	0,0	(8,2)
Handels- en overige vorderingen	0,0	1,8	(0,1)	0,0	0,0	1,7
Rentedragende leningen en overige langlopende financieringsverplichtingen	(1,2)	(3,2)	0,4	2,2	0,0	(1,8)
Personeelsvoordelen	7,5	4,2	0,7	(0,2)	0,0	12,3
Provisies	0,0	54,4	(13,8)	0,0	0,0	40,6
Over te dragen opbrengsten	0,0	6,3	0,2	0,0	0,0	6,5
Gereguleerde verplichtingen	0,0	18,1	1,5	0,0	0,0	19,6
Uitgestelde belastingschuld op kapitaalsubsidies	0,0	0,0	2,5	0,0	0,0	2,5
Overgedragen verliezen	(1,2)	0,0	0,1	0,0	0,0	(1,1)
Overige	(6,5)	0,5	(0,4)	0,0	(1,8)	(8,2)
Totaal	(18,6)	(75,5)	3,7	2,0	(1,8)	(90,2)

*Als gevolg van de toepassing van IFRS 15 is de openingsbalans van de uitgestelde belastingverplichting van PPE naar beneden bijgesteld met € 21,4 miljoen. Zie Toelichting 2.1 voor meer details.

De lijn 'Overige' bevat een bedrag van € 1,8 miljoen aan uitgestelde belastingen op uitkeringen op hybride effecten, die geen invloed hadden op de niet-gerealiseerde resultaten en de winst- en verliesrekening.

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN UITGESTELDE BELASTINGVORDERINGEN OF -VERPLICHTINGEN

Per 31 december 2018 is er een niet-opgenomen uitgestelde belastingvordering van € 0,5 miljoen met betrekking tot overgedragen belastingverliezen afkomstig van EGI nv.

6.7. Voorraden

(in miljoen EUR)	2018	2017
Grond- en hulpstoffen	34,0	27,6
Geboekte waardeverminderingen	(14,8)	(14,0)
Totaal	19,2	13,6

De artikelen in het magazijn zijn hoofdzakelijk wissel- en reservestukken voor onderhoud en herstellingswerken aan de hoogspanningsstations, luchtlijnen en ondergrondse kabels van de Groep. Ook balansen van onderhanden werken zijn opgenomen.

De stijging van de voorraden is het gevolg van de verworven voorraad van 50Hertz Transmission.

Waardeverminderingen worden geboekt vanaf het moment waarop voorraadartikelen onderhevig zijn aan verminderde voorraadbeweging. Deze waren iets hoger dan in 2017.

6.8. Kortlopende handels- en overige vorderingen, over te dragen kosten en verkregen opbrengsten

(in miljoen EUR)	2018	2017
Onderhanden projecten in opdracht van derden	3,6	3,9
Overige handelsvorderingen en vooruitbetalingen	417,9	227,2
Heffingen	38,9	20,6
BTW en andere belastingen	50,5	24,2
Overige	48,0	5,2
Over te dragen kosten en verkregen opbrengsten	20,5	9,5
Totaal	579,4	290,6

Handelsvorderingen brengen geen interest op en zijn gewoonlijk betaalbaar op 15 tot 30 dagen.

Onderhanden projecten in opdracht van derden zijn licht gedaald van € 3,9 miljoen vorig jaar naar € 3,6 miljoen op het einde van het jaar. Onderhanden projecten in opdracht van derden komen hoofdzakelijk voort uit de activiteiten van EGI.

De stijging van de heffingen is voornamelijk te wijten aan:

- een stijging met € 27,2 miljoen in verband met de Vlaamse groenestroomcertificaten, voornamelijk door de stijging van het aantal certificaten dat in 2018 door producenten aan Elia werd verkocht tegen de gegarandeerde minimumprijs;
- gedeeltelijk gecompenseerd door de heffingen voor de strategische reserve, die daalde van een vordering van € 9,3 miljoen naar een schuld van € 7,5 miljoen. Dit is het gevolg van het feit dat er minder kosten werden gemaakt voor de strategische reserve, aangezien er voor de winter 2018/2019 geen reserve moest worden aangelegd.

De blootstelling van de Groep aan krediet- en valutarisico's en verliezen als gevolg van waardeverminderingen die verbonden zijn aan handels- en overige vorderingen, wordt getoond in Toelichting 8.1.

Op 31 december is de ouderdomsanalyse van de handels- en overige vorderingen en de vooruitbetalingen als volgt:

(in miljoen EUR)	2018	2017
Niet vervallen	389,7	218,7
Vervallen minder dan 30 dagen	6,6	0,8
Vervallen tussen 31 en 60 dagen	(0,6)	2,9
Vervallen tussen 61 dagen en één jaar	23,6	2,8
Meer dan één jaar	0,5	1,6
Totaal (excl. waardevermindering)	419,8	226,8
Dubieuze vorderingen	170,2	1,7
Geboekte waardevermindering	(169,8)	(1,3)
Provisie voor verwachte kredietverliezen	(2,3)	0,0
Totaal	417,9	227,2

Zie Toelichting 8.1. voor een gedetailleerde analyse van het kredietrisico opgelopen in verband met deze handelsvorderingen.

6.9. Actuele belastingvorderingen & -verplichtingen

(in miljoen EUR)	2018	2017
Fiscale vorderingen	3,6	3,8
Fiscale verplichtingen	(93,1)	(2,9)
Netto fiscale vordering / (verplichting)	(89,5)	0,9

De belastingvorderingen zijn in lijn gebleven met het voorgaande jaar. De € 3,6 miljoen belastingvorderingen per 31 december 2018 hebben voornamelijk betrekking op voorschotten op vennootschapsbelasting van 2018 die moeten worden teruggevorderd in boekjaar 2019.

6.10. Geldmiddelen en kasequivalenten

(in miljoen EUR)	2018	2017
Direct opvraagbare deposito's	1.356,2	55,2
Banksaldi	433,1	140,0
Totaal	1.789,3	195,2

Geldmiddelen en kasequivalenten zijn aanzienlijk gestegen door de verwerving van 50Hertz Transmission (Duitsland). De geldmiddelen die deze bedrijven in bezit hebben, werden vroeger verwerkt met de vermogensmutatiemethode. De geldmiddelen en kasequivalenten die 50Hertz Transmission (Duitsland) in bezit heeft, bedragen eind 2018 € 1.590 miljoen.

De verwerving van een bijkomende participatie van 20% in Eurogrid (zie Toelichting 7.1) en het uitgebreide investeringsprogramma (zie Toelichting 6.1) werden gefinancierd door de uitgifte van een hybride effecten (zie Toelichting 6.10.2) en bijkomende leningen (zie Toelichting 6.12), wat resulteerde in een kaspositie die stabiel bleef in vergelijking met het voorgaande jaar (d.w.z. zonder rekening te houden met het effect van de bijkomende kasmiddelen verkregen via 50Hertz (Transmission)).

Kortetermijndeposito's worden belegd voor periodes die variëren van enkele dagen en een paar weken tot enkele maanden (meestal niet langer dan 3 maanden), afhankelijk van de onmiddellijke behoefte aan kasmiddelen, en ontvangen rente volgens de rentevoeten van de kortetermijndeposito's. De rentevoet van rentedragende investeringen aan het einde van de verslagperiode varieert van -0,4% tot 1,0%.

Op de banktegoeden wordt interest uitbetaald of ingehouden tegen variabele rentevoeten op basis van de dagelijkse bankdepositorente. Het renterisico van de Groep en de gevoeligheidsanalyse voor financiële activa en verplichtingen worden besproken in Toelichting 8.2.

De geldmiddelen en kasequivalenten die hierboven en in het kasstroomoverzicht worden vermeld, omvatten € 29,9 miljoen die wordt gehouden door Elia RE. Deze deposito's zijn onderworpen aan wettelijke beperkingen en zijn bijgevolg niet rechtstreeks beschikbaar voor algemeen gebruik door de andere entiteiten binnen de Groep.

'Banksaldi' omvat een bedrag van € 0,1 miljoen in aan restricties onderhevige geldmiddelen. Dit betreft een vooruitbetaling ontvangen op EU-financiering voor een consortium, waarvan 50Hertz Transmission de syndicaatsrekening beheert.

6.11. Eigen vermogen

6.11.1. Eigen vermogen toe te rekenen aan de eigenaar van de vennootschap

AANDELENKAPITAAL EN UITGIFTEPREMIE

Aantal aandelen	2018	2017
Uitstaand per 1 januari	60.901.019	60.891.158
Uitgegeven tegen betaling in contanten	114.039	9.861
Aantal aandelen (einde periode)	61.015.058	60.901.019

De buitengewone aandeelhoudersvergadering van 17 mei 2016 heeft beslist om voor de Belgische werknemers een kapitaalverhoging door te voeren (in twee stappen/periodes: een in 2016 voor maximaal € 5,3 miljoen en een in 2017 voor maximaal € 0,7 miljoen) voor een totaalbedrag van maximaal € 6,0 miljoen. De tweede schijf van deze kapitaalverhoging (fiscale schijf) voor de Belgische werknemers vond plaats in maart 2017 voor een bedrag van € 0,4 miljoen, die bestaat uit een kapitaalverhoging van € 0,3 miljoen en een verhoging van € 0,1 miljoen in uitgiftepremie. Als onderdeel van deze tweede schijf werden 9.861 nieuwe aandelen uitgegeven.

De buitengewone algemene vergadering van 15 mei 2018 heeft beslist om het directiecomité te machtigen om een kapitaalverhoging van € 5,3 miljoen te initiëren voor zijn Belgische werknemers.

In december 2018 bood de Elia groep zijn werknemers in België aan om in te tekenen op een kapitaalverhoging van Elia System Operator nv (belastingen en niet-belastingen), wat leidde tot een toename van € 3,8 miljoen (met inbegrip van de kosten voor de kapitaalverhoging van € 1,1 miljoen) in het aandelenkapitaal en tot een toename van € 2,5 miljoen in uitgiftepremie. Het aantal uitstaande aandelen steeg met 114.039 aandelen zonder nominale waarde.

RESERVES

Volgens de Belgische wetgeving moet elk jaar 5 % van de statutaire nettowinst van de Vennootschap worden overgedragen naar de wettelijke reserve tot die wettelijke reserve 10 % van het kapitaal bedraagt. Per 31 december 2018 bedraagt de wettelijke reserve van de Groep € 173,0 miljoen en vertegenwoordigt ze 10 % van het kapitaal.

De Raad van Bestuur kan aan de aandeelhouders de uitkering van een dividend voorstellen tot een maximumbedrag van de beschikbare reserves en van de overgedragen winst van vorige boekjaren van de Vennootschap, inclusief de winst van het boekjaar dat eindigde op maandag 31 december 2018. Aandeelhouders moeten de uitkering van een dividend goedkeuren tijdens de jaarlijkse algemene vergadering van aandeelhouders.

AFDEKKINGSRESERVE

De afdekkingsreserve bestaat uit het effectieve deel van de cumulatieve nettomutatatie in de reële waarde van kasstroomafdekkingsinstrumenten met betrekking tot afgedekte transacties die nog niet hebben plaatsgevonden.

DIVIDEND

GRI 201-1 (payments to providers of capital)

Na de rapporteringsdatum deed de Raad van Bestuur het onderstaande dividendvoorstel.

Dividend	2018	2017
Dividend per aandeel	1,66	1,62

Tijdens de algemene aandeelhoudersvergadering op 15 mei 2018 stelde de Raad van Bestuur de uitkering voor van een brutodividend van € 1,62 per aandeel, wat overeenstemt met een nettodividend van € 1,134 per aandeel en een totaalbedrag van € 98,7 miljoen.

Tijdens de vergadering van de Raad van Bestuur van 21 februari 2019 werd een brutodividend van € 1,66 per aandeel voorgesteld. Dit dividend is onder voorbehoud van goedkeuring door de aandeelhouders tijdens de jaarlijkse algemene vergadering op 21 mei 2019 en werd niet opgenomen als een verplichting in de geconsolideerde jaarrekening van de Groep.

Het totale dividend bedraagt, op basis van het aantal uitstaande aandelen op 21 februari 2019, € 101,3 miljoen.

6.11.2. Hybride effecten

GRI 201-1 (Payments to providers of capital)

In september 2018 gaf de Groep hybride effecten uit voor de financiering van de bijkomende participatie van 20% in 50Hertz Transmission (Duitsland). De uitgifte resulteerde in een toename van het eigen vermogen van de Groep met € 700 miljoen.

De hybride effecten hebben een optionele, cumulatieve coupon van 2,75%, die ieder jaar op 5 december en vanaf 5 december 2019 naar goedgevoerde van de Groep betaalbaar is. Per 31 december 2018 bedraagt het niet-uitgekeerde cumulatieve dividend € 6,2 miljoen, met betrekking tot de periode van 5 september 2018 tot 31 december 2018. De hybride effecten hebben een initiële vervaldatum in december 2023 en worden daarna elke vijf jaar opnieuw ingesteld.

De hybride effecten hebben van S&P een BBB- rating gekregen. De hybride effecten zijn gestructureerd als eeuwigdurende instrumenten, hebben een achtergestelde positie ten opzichte van alle niet-achtergestelde schulden en zullen overeenkomstig IFRS als eigen vermogen in de jaarrekening van de Groep worden opgenomen.

6.12. Rentedragende leningen en financieringsverplichtingen

(in miljoen EUR)	2018	2017
Leningen op lange termijn	5.773,8	2.834,7
Subtotaal lange termijnleningen	5.773,8	2.834,7
Leningen op korte termijn	549,9	0,0
Toe te rekenen interest	71,1	49,5
Subtotaal korte termijnleningen	621,1	49,5
Totaal	6.394,9	2.884,2

Onderstaande tabellen geven een overzicht van de mutaties in de verplichtingen van de Groep die het gevolg zijn van financieringsactiviteiten, met inbegrip van zowel mutaties die voortvloeien uit kasstromen als mutaties anders dan in geld.

(in miljoen EUR)	Kortlopende leningen en financieringsverplichtingen	Langlopende leningen en financieringsverplichtingen	Totaal
Stand op 1 januari 2017	147,5	2.586,4	2.733,9
Kasstroom: betaalde interesten	(88,4)	0,0	(88,4)
Kasstroom: aflossing van opgenomen leningen	(100,0)	0,0	(100,0)
Kasstroom: ontvangsten van opgenomen leningen	0,0	247,4	247,4
Verlopen rente	90,4	0,0	90,4
Andere	0,0	0,9	0,9
Stand op 31 december 2017	49,5	2.834,7	2.884,2

Stand op 1 januari 2018	49,5	2.834,7	2.884,2
Bedrijfscombinatie	28,5	2.829,9	2.858,4
Kasstroom: betaalde interesten	(141,8)	0,0	(141,8)
Kasstroom: aflossing van opgenomen leningen	0,0	0,0	0,0
Kasstroom: ontvangsten van opgenomen leningen	50,0	606,9	656,9
Verlopen rente	135,0	0,0	135,0
Andere	499,9	(497,7)	2,3
Stand op 31 december 2018	621,1	5.773,8	6.394,9

De nettostijging in rentedragende leningen en financieringsverplichtingen wordt vooral verklaard door de uitgifte van een nieuwe obligatielening van € 300 miljoen in september 2018 als onderdeel van de financiering van de verwerving van Eurogrid, de uitgifte van een specifieke geamortiseerde lening van € 210 miljoen voor de financiering van de investering in Nemo Link, en het gebruik van de kredietlijn van € 100 miljoen bij de Europese Investeringsbank.

In het boekjaar 2018 heeft 'Andere' voornamelijk betrekking op de herclassificaties van langlopende schulden naar kortlopende schulden overeenkomstig het moment dat de instrumenten vervallen.

De informatie over de algemene voorwaarden van de uitstaande rentedragende leningen en financieringsverplichtingen wordt hieronder gegeven:

(in miljoen EUR)	Verval dag	Boek-waarde	Intrest-voet voor hedging	Interest-voet na hedging	Huidige proportie van de interestvoet: vast	Huidige proportie van de interestvoet: variabel
Uitgiften van obligatieleningen 2004 / 15 jaar	2019	499,9	5,25%	5,25%	100,00%	0,00%
Uitgiften van obligatieleningen 2013 / 15 jaar	2028	547,6	3,25%	3,25%	100,00%	0,00%
Uitgiften van obligatieleningen 2013 / 20 jaar	2033	199,4	3,50%	3,50%	100,00%	0,00%
Uitgiften van obligatieleningen 2014 / 15 jaar	2029	346,8	3,00%	3,00%	100,00%	0,00%
Uitgiften van obligatieleningen 2015 / 8,5 jaar	2024	498,7	1,38%	1,38%	100,00%	0,00%
Uitgiften van obligatieleningen 2017 / 10 jaar	2027	247,7	1,38%	1,38%	100,00%	0,00%
Uitgiften van senior obligatielening 2018/10 jaar	2028	297,3	1,50%	1,50%	100,00%	0,00%
Aandeelhouderslening	2022	42,1	0,89%	0,89%	60,51%	39,49%
Andere lening	2022	453,7	0,89%	0,89%	60,51%	39,49%
Termijnlening	2033	209,7	1,80%	1,80%	100,00%	0,00%
Europese Investeringsbank	2025	100	1,08%	1,08%	100,00%	0,00%
Belgisch treasury bills programma	2019	50	-0,23%	-0,23%	100,00%	0,00%
Obligatielening als deel van het Euro Medium Term Note Programme 2010	2020	499,1	3,88%	3,88%	100,00%	0,00%
Obligatielening als deel van het Debt Issuance Programme 2015	2025	497,5	1,88%	1,88%	100,00%	0,00%
Obligatielening als deel van het Debt Issuance Programme 2015	2023	748,4	1,62%	1,63%	100,00%	0,00%
Obligatielening als deel van het Debt Issuance Programme 2015	2030	139,1	2,63%	2,63%	100,00%	0,00%
Obligatielening als deel van het Debt Issuance Programme 2016	2028	746,7	1,50%	1,50%	100,00%	0,00%
Uitgiften van obligatieleningen 2014 / 30 jaar	2044	50	3,00%	3,00%	100,00%	0,00%
Banklening	2026	150	0,90%	0,90%	100,00%	0,00%
Totaal		6.323,80			92,16%	7,84%

De bovenstaande € 6.323,8 miljoen moet worden verhoogd met € 71,1 miljoen aan interesten om de totale schuld van € 6.394,9 miljoen opnieuw samen te stellen.

De volgende clausules zijn vereist voor de euro-obligaties die zijn uitgegeven onder het EMTN-programma van € 3,0 miljard en de reservefaciliteiten:

- De Vennootschap zal geen zekerheid verschaffen (een zekerheid betekent een hypotheek, last, pand, voorrecht of enige andere vorm van bezwaring of zekerheid. Een persoonlijke garantie of borgstelling vormt geen 'zekerheid') om enige relevante schuld van enige persoon te waarborgen of om enige garantie of schadeloosstelling te waarborgen voor enige relevante schuld van enige persoon.
- De Vennootschap zal bewerkstelligen dat geen van haar belangrijke dochterondernemingen enige zekerheid zal bieden om enige relevante schuld van enige persoon te waarborgen of om enige garantie of schadeloosstelling te waarborgen voor enige relevante schuld van enige persoon.
- De Vennootschap zal bewerkstelligen dat haar belangrijke dochterondernemingen via geen enkele andere persoon enige zekerheid zal bieden om enige relevante schuld van de Vennootschap of haar belangrijke dochterondernemingen te waarborgen of om enige garantie of schadeloosstelling te waarborgen voor enige relevante schuld van de Emittent of een van zijn belangrijke dochterondernemingen.
- De Vennootschap handhaaft een belang van minimaal 75 % in Elia Asset nv.
- De Vennootschap behoudt haar vergunning als transmissienetbeheerder.

Informatie over het vervaldagprofiel van de financiële verplichtingen van de Groep op basis van contractuele niet-gedisconteerde betalingen is te vinden in Toelichting 8.1 'Liquiditeitsrisico'.

6.13. Personeelsbeloningen

De Groep heeft diverse wettelijke en feitelijke verplichtingen op het vlak van toegezegd-pensioenregelingen in verband met haar Belgische en Duitse activiteiten.

Hieronder worden de totale nettoverplichtingen voor personeelsbeloningen vermeld:

(in miljoen EUR)	2018			2017		
	België	Duitsland	Totaal	België	Duitsland	Totaal
Toegezegde pensioenregelingen	20,3	20,6	40,8	21,2	n.r.	21,2
Andere vergoedingen na uitdiensttreding	62,2	2,4	64,6	63,1	n.r.	63,1
Totaal voorzieningen voor personeelsvoordelen	82,5	22,9	105,4	84,3	n.r.	84,3

Van de € 105,4 miljoen aan voorzieningen voor personeelsbeloningen opgenomen op het einde van het boekjaar 2018, wordt € 104,0 miljoen gepresenteerd op lange termijn en € 1,4 miljoen op korte termijn (Toelichting 6.14).

BELGIË

TOEGEZEGDE-BIJDRAGEREGELINGEN

Personeel dat op basis van een 'loonschaal' wordt betaald en is aangeworven na 1 juni 2002 en management/kaderpersoneel dat na 1 mei 1999 is aangeworven, worden gedekt door twee pensioenregelingen op basis van toegezegde bijdragen (Powerbel en Enerbel).

De Enerbel-regeling is een regeling toegekend aan werknemers aangeworven na 1 juni 2002, waartoe de werknemer en de werkgever bijdragen op basis van een voorafbepaalde formule.

De Powerbel-regeling is een regeling voor managers aangeworven na 1 mei 1999. De werknemers- en werkgeversbijdragen zijn gebaseerd op een vast percentage van het loon van de werknemer.

De nieuwe wet op de aanvullende pensioenen, die eind 2015 werd gepubliceerd, wijzigde het gewaarborgde rendement van toegezegde-bijdragerregelingen enigszins. Voor betalingen uitgevoerd na 1 januari 2016 verplicht de wet werkgevers om over de volledige loopbaan een gemiddeld jaarrendement van minstens 1,75 % te waarborgen (tot 3,75% naargelang wie bijdraagt)

Voor verworven rechten moet het gewaarborgde minimumrendement tot 31 december 2015 nog steeds minstens 3,25 % voor de bijdragen van de werkgever en 3,75 % voor de bijdragen van de werknemer bedragen, waarbij de werkgever een eventueel verlies moet bijpassen.

Als gevolg van voorgaande wijziging en zoals vermeld in de boekhoudkundige grondslagen worden alle toegezegde-bijdragerregelingen krachtens de Belgische pensioenwetgeving voor boekhoudkundige doeleinden geassocieerd als toegezegd-pensioenregelingen vanwege het minimumrendement dat de werkgever wettelijk moet waarborgen.

Elia Transmission België heeft bepaalde verworven reserves die door de verzekeraars zijn gegarandeerd overgedragen naar de 'Cash Balance – Best Off'-pensioenregelingen sinds 2016. De voornaamste doelstelling van deze regelingen is elke aangesloten persoon een gewaarborgd minimumrendement van 3,25 % op de verworven reserves tot de pensioenleeftijd te garanderen.

Zowel de werknemers- als de werkgeversbijdragen worden maandelijks betaald voor de basisplannen. De werknemersbijdrage wordt door de werkgever ingehouden op het loon en aan de verzekeringsmaatschappij betaald. De omvang van toekomstige kasstromen hangt af van de loonstijgingen.

TOEGEZEGD-PENSIOENREGELINGEN

Voor een gesloten populatie voorzien collectieve overeenkomsten in de elektriciteits- en gasector in aanvullende pensioenen gebaseerd op het jaarloon en de loopbaan van een werknemer in een bedrijf (gedeeltelijk terug te betalen aan de erfgenaam in geval van vroegtijdig overlijden van de werknemer). De toegekende uitkeringen zijn gekoppeld aan het bedrijfsresultaat van Elia. Voor deze verplichtingen bestaat er noch een extern pensioenfonds, noch een groepsverzekering, waardoor er ook geen reserves bij derden opgebouwd zijn. Deze verplichtingen worden geassocieerd als toegezegd-pensioenregelingen.

De collectieve overeenkomst bepaalt dat aan actief personeel aangeworven tussen 1 januari 1993 en 31 december 2001 en het management/directiepersoneel aangeworven voor 1 mei 1999 dezelfde waarborgen worden toegekend via een toegezegd-pensioenregeling (Elgabel en Pensibel – gesloten regelingen). De verplichtingen in het kader van deze toegezegd-pensioenregelingen worden gefinancierd via een aantal pensioenfonds voor de elektriciteits- en gasector en via verzekeringsmaatschappijen.

Zoals hierboven vermeld, heeft Elia Transmission (België) bepaalde verworven reserves die door de verzekeraars zijn gegarandeerd overgedragen naar de 'Cash Balance – Best Off'-pensioenregelingen sinds 2016. Aangezien die garantie een verplichting van de werkgever is, vormen deze regelingen toegezegd-pensioenregelingen.

Zowel de werknemers- als de werkgeversbijdragen worden maandelijks betaald voor de basisplannen. De werknemersbijdragen worden door de werkgever ingehouden op het loon en aan de verzekeringsmaatschappij betaald.

OVERIGE PERSONEELSVERPLICHTINGEN

Elia Transmission België heeft aan het personeel ook bepaalde vervroegde pensioenregelingen en andere vergoedingen na uitdiensttreding, zoals een dekking van medische kosten en een bijdrage in de energieprijzen, naast andere beloningen op lange termijn (jubilarispremies). Niet al deze voordelen worden gefinancierd en deze vergoedingen na uitdiensttreding worden, in overeenstemming met IAS 19, geassocieerd als toegezegd-pensioenregelingen.

DUITSLAND

TOEGEZEGDE-BIJDRAGEREGELINGEN

In geval van extern gefinancierde toegezegde-bijdragerregelingen is de verplichting van 50Hertz Transmission (Duitsland) beperkt tot de betaling van de overeengekomen bijdragen. Voor die toegezegde-bijdragerregelingen die opgenomen zijn in de vorm van directe waarborgen, zijn er congruente werkgeversaansprakelijkheidsverzekeringen afgesloten.

- Pensioenverplichtingen voor leidinggevenden (overeenkomst met personeelsvertegenwoordigers vanaf 2003):** individuele contractuele pensioenverplichtingen gebaseerd op een overeenkomst met vertegenwoordigers;
- Pensioenverplichtingen voor leidinggevenden (overeenkomst met personeelsvertegenwoordigers vanaf 19 augustus 2008):** individuele contractuele pensioenverplichtingen met betrekking tot een bedrijfspensioenplan dat voortvloeit uit de Vattenfall Europe Group;
- Collectieve arbeidsovereenkomst betreffende de bedrijfspensioenregeling:** verplichtingen gebaseerd op de collectieve arbeidsovereenkomst betreffende de bedrijfspensioenregeling van 50Hertz Transmission, gesloten op 28 november 2007
- Directe verzekering:** directe verzekeringspolissen voor alle vroegere werknemers die van 1993 tot 31 december 2004 bij Verenigde Energiewerke AG (VEAG) hebben gewerkt, met uitzondering van managers;
- Individuele toezeggingen:** individuele toezeggingen die uitsluitend worden gefinancierd door externe pensioenfonds (welzijnsfonds en pensioenfonds).

TOEGEZEGD-PENSIOENREGELINGEN

Toegezegd-pensioenregelingen geven werknemers het recht om rechtstreekse pensioenaanspraken te maken tegen 50Hertz Transmission. De voorzieningen hiervoor zijn opgenomen in de balans. Indien fondsbeleggingen uitsluitend worden gecreëerd om aan de pensioenverplichtingen te voldoen, wordt het bedrag verrekend met de contante waarde van de verplichting. De volgende toegezegd-pensioenregelingen bestaan in Duitsland:

- Collectieve arbeidsovereenkomst betreffende de bedrijfspensioenregeling

In overeenstemming met de collectieve arbeidsovereenkomst betreffende de bedrijfspensioenregeling wordt aan de werknemers een bedrijfspensioenplan toegekend op basis van een toegezegde-bijdrageregeling (van kracht op 1 januari 2007). Deze overeenkomst is van toepassing op alle werknemers in de zin van Sec. 5 (1) van de Duitse Arbeidsgrondwet (BetVG) en is op 1 januari 2007 bij de vennootschap in werking getreden. Deelname aan de regeling is op vrijwillige basis. De regeling kent pensioenuitkeringen toe bij het bereiken van de wettelijke pensioenleeftijd, bij vervroegde uitstroom uit de wettelijke pensioenverzekering en bij arbeidsongeschiktheid en overlijden. De huidige pensioenuitkeringen worden met 1% per jaar verhoogd, zodat de regeling als een toegezegd-pensioenregeling wordt geïnclassificeerd.

- TVV Energie

Deze pensioenregeling heeft betrekking op directe waarborgen die voortvloeien uit een collectieve arbeidsovereenkomst van 16 oktober 1992. Ze werd op 1 januari 1993 afgesloten voor nieuwe aanwervingen. Deze bijdrageregeling is van toepassing op werknemers die tot 30 november 2001 bij Verenigde Energiewerke AG werkten en van wie de verworven rechten werden toegekend aan Vattenfall Europe Transmission GmbH (nu 50Hertz Transmission GmbH). De regeling omvat pensioenverplichtingen gebaseerd op de anciënniteit en het loonniveau en kent ouderdoms- en invaliditeitspensioenen toe, maar geen pensioen voor nabestaanden. Het is niet mogelijk om de huidige vergoedingen na uitdiensttreding die voor het eerst na 1 januari 1993 verschuldigd zijn, te indexeren.

OVERIGE PERSONEELSVERPLICHTINGEN

50Hertz Transmission heeft ook de volgende verplichtingen, die zijn opgenomen onder 'Overige personeelsverplichtingen':

- Verplichtingen met betrekking tot uitkeringen voor langdurige dienst;
- Verplichtingen uit Duitse gefaseerde pensioenregelingen;
- Verplichtingen met betrekking tot uitkeringen voor opgespaarde overuren;

Niet al deze voordelen worden gefinancierd en deze vergoedingen na uitdiensttreding worden, in overeenstemming met IAS 19, geïnclassificeerd als toegezegd-pensioenregelingen.

VERPLICHTINGEN VOOR PERSONEELSBELONINGEN OP GROEPSNIVEAU

Hieronder worden de nettoverplichtingen van de Groep voor personeelsbeloningen vermeld:

(in miljoen EUR)	Pensioenregelingen		Andere	
	2018	2017	2018	2017
Huidige waarde van de brutoverplichting	(247,8)	(224,3)	(85,8)	(63,7)
Reële waarde van de fondsbeleggingen	207,0	203,1	21,2	0,6
Voorzieningen voor personeelsverplichtingen	(40,8)	(21,2)	(64,6)	(63,1)

Wijzigingen in de huidige waarde van de brutoverplichting (in miljoen EUR)	Pensioenregelingen		Andere	
	2018	2017	2018	2017
Beginsaldo	(224,3)	(192,1)	(63,7)	(63,6)
Bedrijfscombinatie	(19,0)	0,0	(17,1)	0,0
Aan het dienstjaar toegerekende kosten	(9,1)	(6,9)	(4,5)	(1,7)
Rentekosten	(3,2)	(3,2)	(1,2)	(1,0)
Bijdragen van de deelnemers	0,3	(1,2)	2,2	0,0
Kosten van vervroegde pensionering	(0,1)	0,1	0,0	0,0
Inbegrepen herberekeningen winst/(verlies) in niet-gerealiseerde resultaten en de winst- en verliesrekening, ontstaan door:				
• Veranderingen in demografische veronderstellingen	(0,5)	1,7	0,0	0,7
• Veranderingen in financiële veronderstellingen	2,2	(0,7)	0,9	(0,6)
• Ervaringsaanpassingen	6,4	(16,5)	0,6	(0,2)
Belastingen op bijdragen betaald gedurende het jaar	(0,7)	1,2	(0,0)	0,0
Pensioenkosten van verstreken diensttijd	0,0	0,0	0,0	0,0
Betaalde vergoedingen	15,1	11,8	0,2	2,7
Afwikkelingen	0,0	0,0	0,0	0,0
Transferten	(14,9)	(18,5)	(3,2)	0,0
Eindsaldo	(247,8)	(224,3)	(85,8)	(63,7)

Wijziging van de reële waarde van de fondsbeleggingen (in miljoen EUR)	Pensioenregelingen		Andere	
	2018	2017	2018	2017
Beginsaldo	203,1	179,9	0,6	0,6
Bedrijfscombinatie	0,1	0,0	14,8	0,0
Rentebaten	3,1	2,8	0,0	0,0
Herberekening winst/(verlies) in niet-gerealiseerde resultaten ontstaan door:				
Rendement op de fondsbeleggingen (exclusief rentebaten)	(10,1)	2,4	(0,2)	(0,0)
Bijdragen van de werkgever	11,1	9,9	5,3	1,1
Bijdragen van de werknemer	1,3	1,2	0,0	0,0
Betaalde vergoedingen	(16,3)	(11,8)	(2,5)	(1,1)
Transferten	14,9	18,5	3,2	0,0
Eindsaldo	207,0	203,1	21,2	0,6

Bedragen opgenomen onder niet-gerealiseerde resultaten (in miljoen EUR)	Pensioenregelingen		Andere	
	2018	2017	2018	2017
Pensioenkost				
Aan het dienstjaar toegerekende kosten	(9,1)	(6,9)	(4,5)	(1,7)
Kosten van vervroegde pensionering	(0,1)	0,1	0,0	0,0
Pensioenkosten van verstreken diensttijd	0,0	0,0	0,0	0,0
Afwikkelingen	0,0	0,0	0,1	0,0
Actuariële winst/(verlies) op lange termijn personeelsbeloningen	0,0	0,0	0,8	0,5
Netto rentekosten op de netto voorziening voor personeelsverplichtingen	(0,1)	(0,4)	(1,2)	(1,0)
Rentekosten	(3,2)	(3,2)	(1,2)	(1,0)
Rendement op fondsbeleggingen	3,1	2,8	0,0	0,0
Andere	(0,2)	0,0	(0,3)	0,0
Kosten van toegezegd-pensioenregelingen opgenomen in winst of verlies	(9,5)	(7,2)	(5,0)	(2,2)

Actuariële winst/(verlies) op lange termijn personeelsbeloningen, ontstaan door:				
1/ Veranderingen in demografische veronderstellingen	(0,5)	1,7	0,0	0,2
2/ Veranderingen in financiële veronderstellingen	2,2	(0,7)	0,7	0,2
3/ Ervaringsaanpassingen	6,4	(16,5)	0,0	(1,0)
Rendement op de fondsbeleggingen (exclusief rentebaten)	(10,1)	2,4	(0,2)	0,0
Herberekeningen van bruto verplichting (schuld)vordering in niet-gerealiseerde resultaten	(2,0)	(13,1)	0,5	(0,6)
Totaal	(11,6)	(20,3)	(4,5)	(2,8)

(in miljoen EUR)	2018	2017
Detail van de toegezegd-pensioenregeling per type deelnemer	(333,6)	(288,0)
Actieve deelnemers	(251,8)	(215,5)
Niet-actieve deelnemers met uitgestelde voordelen	(15,1)	(10,9)
Gepensioneerden en begunstigen	(66,7)	(61,6)
Detail van de toegezegd-pensioenregeling per voordeel	(333,6)	(288,0)
Pensioenen	(253,7)	(224,3)
Andere vergoedingen (gezondheidszorg en tarifaire voordelen)	(65,0)	(45,0)
Afscheid- en jubilarispremies	(14,8)	(18,7)

Bij het bepalen van de gepaste disconteringsvoet gebruikt de Groep de rentevoeten van bedrijfsobligaties in dezelfde valuta als de verplichting voor de vergoeding na uitdiensttreding, met minimaal een 'AA'-rating, zoals bepaald door een internationaal erkend ratingbureau, en geëxtrapoleerd, indien nodig, volgens de rendementscurve om in lijn te zijn met de verwachte termijn van de brutoverplichting uit hoofde van toegezegde pensioenrechten.

Jaarlijks wordt er een stresstest uitgevoerd. Deze test gaat na of de minimale financieringsvereisten bestand zijn tegen 'schokken' met een waarschijnlijkheid van 0,5 %.

De leden dragen (meestal) bij tot de financiering van de pensioenuitkeringen door betaling van een persoonlijke bijdrage.

Het jaarsaldo van het vast bedrag in het kader van de toegezegd-pensioenregeling wordt gefinancierd door de werkgever via een periodieke toewijzing, uitgedrukt als een percentage van de totale loonsom van de aangeslotenen. Dit percentage wordt bepaald volgens de methode van de gezamenlijke kosten en wordt jaarlijks herzien. Deze financieringsmethode bestaat erin dat toekomstige kosten gespreid worden over de resterende periode van de regeling. De kosten worden geraamd op basis van projecties (loonstijging en inflatie worden in rekening genomen). De veronderstellingen met betrekking tot loonstijging, inflatie, personeelsverloop en leeftijd-looptijd worden bepaald op basis van de historische statistieken van de Vennootschap. De gehanteerde sterftetabels komen overeen

met de realiteiten uit het verleden binnen het financieringsinstrument en houden rekening met de verwachte wijzigingen in de sterftcijfers. De Groep berekent de netto-interest op de netto toegezegd-pensioenschuld (-vordering) met dezelfde disconteringsvoet voor obligaties van hoge kwaliteit (zie hierboven) als om de toegezegd-pensioenverplichting te berekenen (de netto-interestaanpak). Deze veronderstellingen worden op geregelde basis in vraag gesteld. Uitzonderlijke gebeurtenissen (zoals de wijziging van de regeling, gewijzigde veronderstellingen, te korte dekkingsgraad ...) kunnen uiteindelijk leiden tot openstaande betalingen bij de sponsor.

De toegezegd-pensioenregelingen stellen de Vennootschap bloot aan actuariële risico's zoals: investeringsrisico, renterisico, langlevensrisico.

Investeringsrisico

De huidige waarde van de verplichting uit hoofde van de toegezegd-pensioenregeling wordt berekend met behulp van een disconteringsvoet gelijk aan die van bedrijfsobligaties van hoge kwaliteit. Het verschil tussen het effectief rendement op fondsbeleggingen en rentebaten op fondsbeleggingen is inbegrepen in de lijn Herberekening winst/(verlies) in niet-gerealiseerde resultaten. Momenteel heeft de regeling een relatief evenwichtige investering die als volgt wordt voorgesteld:

Overzicht van de activa van het plan per categorie in %	2018	2017
Beursgenoteerde beleggingen	73,54%	80,74%
Aandelen - Eurozone	14,40%	15,35%
Aandelen - buiten de Eurozone	19,34%	20,90%
Staatsobligaties - Eurozone	0,96%	5,10%
Andere obligaties - Eurozone	25,67%	31,25%
Andere obligaties - buiten de Eurozone	13,17%	8,14%
Niet beursgenoteerde beleggingen	26,46%	19,26%
Verzekeringscontracten	7,72%	0,00%
Onroerende goederen	2,54%	3,77%
Liquide middelen	3,01%	1,04%
Andere	13,19%	14,44%
Totaal (in %)	100,00%	100,00%

Door de langdurige aard van de verplichtingen inzake toegezegd-pensioenregelingen wordt het als gepast beschouwd dat een redelijk gedeelte van de fondsbeleggingen belegd wordt in eigenvermogensinstrumenten om het rendement van het fonds te benutten. In Duitsland worden alle fondsbeleggingen in verzekeringsovereenkomsten geïnvesteerd.

Renterisico

Een daling van de rentetarieven op obligaties zal de verplichtingen inzake toegezegd-pensioenregeling doen stijgen. Dit zal echter gedeeltelijk gecompenseerd worden door een hoger rendement uit de schuldbeleggingen inzake toegezegd-pensioenregelingen, die vandaag voor ongeveer 95 % zijn belegd in pensioenfondsen met een verwacht rendement van 3,3%.

Langlevensrisico

De huidige waarde van de verplichting uit hoofde van de toegezegd-pensioenregeling wordt berekend op basis van de beste raming van de sterftegraad van de deelnemers van de pensioenregeling tijdens en na hun tewerkstelling. Een stijging in de levensverwachting van de deelnemers zal de pensioenverplichting doen stijgen. De prospectieve sterftetafels uit de IA/BE zijn gebruikt in België en de 2005G Heubeck-tabellen in Duitsland.

Loonrisico

De huidige waarde van de verplichting uit hoofde van de toegezegd-pensioenregeling wordt berekend op basis van de toekomstige lonen van de deelnemers van de pensioenregeling. Zo zal een stijging in loon van de deelnemers de verplichting van de pensioenregeling doen stijgen.

ACTUARIËLE VERONDERSTELLINGEN

(in % en in jaren)	2018 België	2017 België	2018 Duitsland
Disconteringsvoet			
- Toegezegde Pensioenregelingen en cash balance - best off plannen	1,39%	1,31%	2,00%
- Pensioenregelingen - Toegezegd-bijdrageregelingen	tussen 1,72% en 1,79%	tussen 1,77% en 1,87%	-
- Andere regelingen	1,80%	1,72%	2,00%
Verwachte gemiddelde loonstijging (zonder inflatie)	1,00%	1,00%	1,75%
Verwachte inflatie	1,75%	1,75%	2,00%
Verwachte stijging van de ziektekosten (inclusief inflatie)	2,75%	2,75%	2,25%
Verwachte stijging van de tariefvoordelen	1,75%	1,75%	-
Gemiddeld verwachte pensioenleeftijd:			
- Niet-kaderpersoneel	63	63	65
- Kaderpersoneel	65	65	65
Levensverwachting uitgedrukt in jaren van een gepensioneerde op 65 jaar op datum van afsluiting:*			
- Man	19,9	19,9	20,1
- Vrouw	23,6	24,0	23,6

*Gebruikte sterftetabellen: IABE in België, 2005G Heubeck in Duitsland

	België	België	Duitsland
Gewogen gemiddelde duur van de toegezegd-pensioenregeling	8,95	9,58	23,90
Gewogen gemiddelde duur van de toegezegde-bijdrageregelingen	16,82	18,43	n.r.
Gewogen gemiddelde duur van de andere vergoedingen na uitdiensttreding	13,47	14,03	12,47

In Duitsland wordt de verplichting van de toegezegde-bijdrageregelingen volledig gedekt door de fondsbeleggingen. Daarom is er geen gewogen gemiddelde duur nodig en wordt deze dus niet berekend.

Het effectieve rendement op de fondsbeleggingen in % lag voor 2018 tussen -2,49% en -7,75% (tegenover een vork van 3,31% tot 5,86% in 2017).

Hieronder een overzicht van de verwachte kasuitgaven voor de DB-plannen.

Verwachte toekomstige kasuitgaven	< 12 maand	1-5 jaren	6-10 jaren
- Pensioenregelingen	(0,9)	(6,0)	(6,4)
- Overige	(4,4)	(15,7)	(13,8)
Totaal (in miljoen EUR)	(5,4)	(21,7)	(20,2)

Voormelde uitgaande kasstromen gaan gepaard met enige mate van onzekerheid, die als volgt kan worden verklaard:

- Tussen de veronderstellingen en de werkelijkheid kunnen verschillen optreden: bijv.: pensioenleeftijd, toekomstige loonsverhoging;
- De hierboven vermelde verwachte uitgaande kasstromen zijn gebaseerd op een gesloten populatie en houden dus geen rekening met nieuwe aanwervingen;
- Toekomstige premies worden berekend op basis van het laatst bekende kostencijfer dat op jaarlijkse basis wordt herzien en varieert in overeenstemming met het rendement op fondsbeleggingen, de werkelijke loonsverhoging tegenover de veronderstellingen en de onverwachte bewegingen in de populatie.

GEVOELIGHEIDSANALYSE

Impact op de toegezegd-pensioenverplichting (in miljoen EUR)	België Stijging (+) / Daling (-)	Duitsland Stijging (+) / Daling (-)
Impact op de netto toegezegd-pensioenverplichtingen in geval van stijging van :		
Disconteringsvoet (0,5%)	12,6	4,9
Gemiddelde loonstijging - zonder inflatie (0,5%)	(8,3)	(0,2)
Inflatie (0,25%)	(4,8)	(0,3)
Stijging van de ziektekosten (1%)	(4,4)	n.r.
Stijging van de tariefvoordelen (0,5%)	(1,6)	n.r.
Levensverwachting gepensioneerden (1 jaar)	(3,1)	(1,0)

HERWAARDERINGEN VAN VERPLICHTINGEN UIT HOOFDE VAN VERGOEDINGEN

NA UITDIENSTTREDING

(in miljoen EUR)	2018	2017
Cumulatief bedrag per 1 januari	(22,1)	(11,8)
Bedrijfscombinatie	(0,7)	0,0
In de verslagperiode erkend	0,6	(10,3)
Cumulatief bedrag per 31 december	(22,1)	(22,1)

De bovenstaande herwaarderingen van vergoedingen na uitdiensttreding hebben ook betrekking op 50Hertz Transmission (Duitsland). Het cumulatieve bedrag omvat een netto cumulatieve herwaardering van € 3,1 miljoen voor 50Hertz Transmission (Duitsland).

(in jaren)	2018	2017	2018
------------	------	------	------

RESTITUTIERECHTEN (BELGIË)

Zoals beschreven in Toelichting 6.5 werd een vast actief (binnen Overige financiële activa) opgenomen als restitutierechten die gekoppeld zijn aan de toegezegd-pensioenverplichting voor de populatie aan wie de verplichtingen uit hoofde van de interestregeling, de vergoeding van medische kosten en de tariefvoordelen voor gepensioneerde Elia-medewerkers ten goede komen. Elke wijziging in deze verplichtingen heeft ook een invloed op de overeenkomstige restitutierechten onder vaste overige financiële activa.

De wijziging in restitutierechten is hieronder voorgesteld:

Herberekeningen van bruto verplichting ontstaan door (in miljoen EUR)	Pensioenregelingen		Andere	
	2018	2017	2018	2017
Beginsaldo	(28,0)	(31,8)	(25,6)	(26,3)
Aan het dienstjaar toegerekende kosten	3,3	3,7	1,2	1,6
Rentekosten	(0,3)	(0,4)	(0,5)	(0,5)
Actuariële winst/(verlies) op lange termijn personeelsbeloningen, ontstaan door:				
1/ Veranderingen in demografische veronderstellingen	0,0	0,0	0,0	0,0
2/ Veranderingen in financiële veronderstellingen	0,2	(0,1)	0,4	0,1
3/ Ervaringsaanpassingen	(0,3)	0,2	(2,6)	(0,5)
Belastingen op bijdragen betaald gedurende het jaar	0,0	0,5	0,0	0,0
Eindsaldo	(25,1)	(28,0)	(27,1)	(25,6)

6.14. Voorzieningen

(in miljoen EUR)	Milieu	Elia Re	Voorziening erfdienst- baarheid	Ontmantelin- gver- plichting	Personeels- beloningen	Overige	Totaal
Stand per 1 januari 2017	16,2	7,1				2,5	25,8
Dotatie voorzieningen	3,0	1,6				0,3	4,3
Terugname voorzieningen	(4,0)	0,0				(0,1)	(4,1)
Aanwending voorzieningen	(0,6)	(0,6)				(0,1)	(0,7)
Stand per 31 december 2017	14,6	8,1				2,6	25,3
Langlopend deel	10,1	8,1				2,6	20,8
Kortlopend deel	4,5	0,0				0,0	4,5
Stand per 1 januari 2018	14,6	8,1	0,0	0,0	0,0	2,6	25,3
Bedrijfscombinaties	3,4	0,0	15,0	66,8	1,5	4,8	91,6
Dotatie voorzieningen	0,7	1,3	0,0	2,4	0,0	0,3	4,7
Terugname voorzieningen	(0,7)	(1,3)	(2,9)	0,0	(0,1)	(0,3)	(5,3)
Aanwending voorzieningen	(2,3)	(0,1)	(0,1)	0,0	0,0	(0,2)	(2,7)
Discontering van voorzieningen	(0,3)	0,0	(0,1)	0,3	0,0	0,0	(0,1)
Stand per 31 december 2018	15,3	8,0	12,0	69,5	1,4	7,2	113,4
Langlopend deel	10,8	8,0	6,0	69,5	0,0	2,6	96,9
Kortlopend deel	4,5	0,0	6,0	0,0	1,4	4,5	16,5

De Groep heeft voorzieningen opgenomen voor het volgende:

Milieu: De milieuvoorziening voorziet in een bestaande blootstelling met betrekking tot bodemsanering. De voorziening van € 15,3 miljoen heeft vooral betrekking op het Belgische segment; slechts € 2,0 miljoen van de voorziening heeft betrekking op het Duitse segment. Dat verklaart de beperkte stijging van de voorziening van € 14,6 miljoen eind 2017 naar € 15,3 miljoen per 31 december 2018.

Specifiek voor het Belgische segment heeft Elia in Vlaanderen op meer dan 200 terreinen bodemonderzoeken uitgevoerd in overeenstemming met contractuele overeenkomsten en met de Vlaamse regelgeving. Er werd op een aantal terreinen aanzienlijke bodemverontreiniging vastgesteld, wat vooral te wijten is aan historische vervuiling als gevolg van vroegere of nabijgelegen industriële activiteiten (gasfabrieken, verbrandingsovens, chemicaliën, enz.). Ook in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het Waalse Gewest heeft Elia analyses en studies uitgevoerd om verontreiniging op te sporen in een aantal substations en een aantal percelen met masten voor bovengrondse elektriciteitsleidingen. Op basis van de gevoerde analyses en studies heeft Elia voorzieningen aangelegd voor de mogelijke toekomstige saneringskosten in lijn met de relevante wetgeving.

Milieuvoorzieningen worden opgenomen en gewaardeerd op basis van de beoordeling van een deskundige, die rekening houdt met de BATNEEC (Best Available Techniques Not Entailing Excessive Costs - beste beschikbare technologie die geen buitensporige kosten veroorzaakt) en de omstandigheden die aan het einde van de verslagperiode gekend zijn. De timing van de afwikkeling is onduidelijk, maar voor terreinen waar momenteel werkzaamheden bezig zijn, wordt de onderliggende voorziening als een kortetermijnavvoering gekwalificeerd.

Elia Re: Voor Elia Re, een herverzekeringscaptive, is aan het einde van het jaar een bedrag van € 8,0 miljoen opgenomen. € 3,5 miljoen daarvan houdt verband met vorderingen voor de installatie van luchtlijnen, € 3,2 miljoen voor elektrische installaties en € 1,3 miljoen voor aansprakelijkheidsvorderingen (tegenover € 3,8 miljoen voor de installatie van luchtlijnen, € 2,9 miljoen voor elektrische installaties en € 1,4 miljoen voor aansprakelijkheidsvorderingen in 2017). De verwachte timing van de bijbehorende kasuitstroom hangt af van de vooruitgang en de duur van de respectieve procedures.

Erfdienstbaarheidsvoorzieningen: De erfdienstbaarheidsvoorziening heeft betrekking op betalingen die aan landeigenaars kunnen worden gedaan ter compensatie voor bovengrondse lijnen die over hun eigendom passeren. Deze erfdienstbaarheidsrechten worden in het Duitse segment opgenomen voor bovengrondse lijnen gebouwd door de vorige eigenaars van 50Hertz Transmission, waarbij het risico voortvloeit uit sectie 9 van de Duitse wet tot wijziging van het kadaster (GBBerG.). De schattingen zijn gebaseerd op de waarde van ingestelde vorderingen of het geschatte bedrag van de risicoblootstelling. De verwachte timing van de bijbehorende kasuitstroom hangt af van de vooruitgang en de duur van de ingestelde vordering.

Ontmantelingsverplichting: Als onderdeel van het CAPEX-programma van de Groep is de Groep blootgesteld aan ontmantelingsverplichtingen, waarvan de meeste betrekking hebben op offshore projecten. Deze voorzieningen houden rekening met het effect van discontering en de verwachte kosten voor het ontmantelen en verwijderen van materiaal van sites of uit zee. De boekwaarde van de voorziening bedroeg op 31 december 2018 € 69,5 miljoen en heeft volledig betrekking op het Duitse segment. De Groep heeft hier een benadering per geval gedaan om de kasuitstroom te schatten die nodig is om de verplichting na te komen.

Personeelsbeloningen: Zie Toelichting 6.13 voor meer details over deze kortetermijnpersoneelsbeloningen.

'**Overige**' omvat verschillende voorzieningen voor geschillen om waarschijnlijke kosten te dekken waarvoor de Groep door een derde partij werd gedagvaard of waarbij de Groep betrokken is in gerechtelijke procedures. Deze schattingen zijn bepaald op basis van de waarde van de ingestelde vorderingen of het geschatte bedrag van de risicoblootstelling. De verwachte timing van de bijbehorende kasuitstroom hangt af van de vooruitgang en de duur van de onderliggende procedures.

6.15. Overige langlopende verplichtingen

(in miljoen EUR)	2018	2017 (herwerkt *)
Kapitaalsubsidies	85,8	3,8
Over te dragen opbrengsten	129,8	84,6
Overige	0,6	0,0
Totaal	216,2	88,5

* Zie Toelichting 2.1 voor details over de aanpassing als gevolg van een wijziging in de grondslagen voor financiële verslaggeving.

€ 82,1 miljoen van de investeringssubsidies heeft betrekking op 50Hertz Transmission (Duitsland). Dit wordt opgenomen in de winst- en verliesrekening wanneer het recht op de subsidies is verworven. Het bedrag is gestegen van € 10,0 miljoen eind 2017 voor de investeringssubsidies ontvangen voor de Southwest Coupling line.

De stijging van de overige langlopende verplichtingen is voornamelijk het gevolg van de verwerving van een participatie van 20% in 50Hertz. De uitgestelde inkomsten hebben betrekking op ontvangen klantenbijdragen, die in de winst- en verliesrekening worden opgenomen in overeenstemming met de gebruiksduur van het desbetreffende actief. De verplichting is ontstaan als onderdeel van de toepassing van IFRS 15 die verder wordt toegelicht in Toelichting 2.1. Eind 2018 werd een verplichting van € 87,4 miljoen opgenomen in Elia Transmission (België) en een verplichting van € 42,3 miljoen werd opgenomen in 50Hertz Transmission (Duitsland).

6.16. Handelsschulden en overige schulden

(in miljoen EUR)	2018	2017
Handelsschulden	602,4	220,8
BTW, diverse belastingschulden	19,4	8,9
Bezoldigingen en sociale lasten	31,3	28,1
Dividend	1,2	1,2
Heffingen	1.137,7	108,0
Overige	137,9	11,1
Toe te rekenen schulden	59,2	0,4
Total	1.989,1	378,5

Het bedrag voor heffingen kan worden opgesplitst in heffingen met betrekking tot 50Hertz Transmission (€ 1.029,2 miljoen) en heffingen met betrekking tot Elia Transmission (€ 108,5 miljoen).

De heffingen voor Elia Transmission zijn stabiel ten opzichte van vorig jaar (stijging met € 0,5 miljoen). Deze heffingen omvatten federale heffingen, die op 31 december 2018 in totaal € 43,4 miljoen bedroegen en ongewijzigd zijn gebleven ten opzichte van 2017. Heffingen voor de Waalse regering zijn licht gedaald naar € 45,9 miljoen, tegenover € 49,1 miljoen eind 2017. Het resterende saldo bestaat uit federale groenestroomcertificaten (€ 11,4 miljoen) en strategische reserves (€ 7,6 miljoen).

De heffingen voor 50Hertz Transmission bestaan hoofdzakelijk uit EEG (€ 865,5 miljoen), KWK (€ 31,6 miljoen), §19 StromNEV (€ 96,3 miljoen) en Offshore bijdragen (€ 33,7 miljoen).

Over te dragen opbrengsten en toe te rekenen kosten

(in miljoen EUR)	2018	2017
Over te dragen opbrengsten en toe te rekenen kosten	19,3	8,5
Afrekeningsmechanisme België	532,9	526,1
Afrekeningsmechanisme Duitsland	444,5	0,0
Totaal	996,7	534,6

Het afrekeningsmechanisme wordt in Toelichting 9 beschreven. De bedragen verbonden aan het afrekeningsmechanisme worden toegelicht in Toelichting 4.

Het afrekeningsmechanisme op 31 december 2018 wordt in de onderstaande tabel uiteengezet:

(in miljoen EUR)	regelgevend kader België	regelgevend kader Duitsland
Terug te geven in huidige tarifaire periode	110,5	0,0
Terug te geven in volgende tarifaire periodes	422,4	444,5
Totaal	532,9	444,5

Aangezien het huidige Duitse regelgevende kader afloopt in 2018 zijn alle terug te betalen bedragen voor de volgende regelgevende periode.

De Groep werkt in een gereguleerde omgeving die stelt dat tarieven het mogelijk moeten maken om totale opbrengsten te realiseren die bestaan uit:

1. een billijk rendement op het geïnvesteerde kapitaal;
2. alle niet-onredelijke kosten die door de Groep worden gemaakt.

Aangezien de tarieven gebaseerd zijn op ramingen, is er altijd een verschil tussen de tarieven die effectief worden aangerekend en de tarieven die hadden moeten worden aangerekend om alle redelijke kosten van de netbeheerder te dekken en de aandeelhouders te voorzien van een billijke vergoeding op hun investering.

Indien de toegepaste tarieven resulteren in een overschot of tekort op het einde van het jaar, impliceert dit dat de tarieven aangerekend aan de gebruikers/het publiek in het algemeen lager of hoger hadden kunnen zijn (en omgekeerd). Een overschot of tekort voortvloeiend uit het afrekeningsmechanisme wordt daarom noch opgenomen in de winst- en verliesrekening, noch als een onderdeel van het eigen vermogen.

Op een gecumuleerde basis zou men kunnen argumenteren dat het publiek een voorafbetaling (=overschot) gedaan heeft op zijn toekomstige gebruik van het net. Het overschot (tekort) is als dusdanig geen provisie voor een toekomstig verlies (recuperatie) van inkomsten, maar een uitgestelde/toegerekende opbrengst voor (t.o.v.) de gebruikers. Op basis van het regelgevende kader is de Groep van oordeel dat het overschot (tekort) geen opbrengst (last) vormt. Om die reden worden deze bedragen gesaldeerd en opgenomen onder 'Overgedragen opbrengsten en toe te rekenen kosten'. Het overschot of tekort wordt het daaropvolgende boekjaar door de regulator gecontroleerd en goedgekeurd.

Zie Toelichting 9.1 voor meer details.

6.18. Financiële instrumenten – reële waarden

De volgende tabel toont de boekwaarden en reële waarden van financiële activa en passiva, inclusief hun niveau in de reële-waarde-hiërarchie:

(in miljoen EUR)	Boekwaarde					Reële waarde			
	Reële waarde door winst of verlies	Reële waarde via niet-gerealiseerde resultaten	Geamortiseerde kostprijs	Overige financiële verplichtingen	Totaal	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Totaal
31 december 2017									
Overige financiële vaste activa	7,3				7,3	7,1		0,2	7,3
Handels- en overige vorderingen			428,9	0,0	428,9				0,0
Geldmiddelen en kasequivalenten			195,2	0,0	195,2				0,0
Voor afdekking gebruikte renteswaps		0,0			0,0		0,0		0,0
Niet door zakelijke zekerheid gedekte bankleningen en andere leningen				(545,3)	(545,3)		(545,3)		(545,3)
Niet door zakelijke zekerheid gedekte obligaties				(2.338,9)	(2.338,9)		(2.621,2)		(2.621,2)
Handelsschulden en overige schulden				(378,5)	(378,5)				
Totaal	7,3	0,0	624,1	(3.262,7)	(2.631,3)	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.
31 december 2018									
Overige financiële vaste activa	7,0	27,7			34,7	7,0		27,7	34,7
Handels- en overige vorderingen			736,0		736,0				
Geldmiddelen en kasequivalenten			1.789,3		1.789,3				
Voor afdekking gebruikte renteswaps		2,9			2,9		2,9		2,9
Niet door zakelijke zekerheid gedekte bankleningen en andere leningen				(1.076,9)	(1.076,9)		(1.076,9)		(1.076,9)
Niet door zakelijke zekerheid gedekte obligaties				(5.318,0)	(5.318,0)		(5.603,1)		(5.603,1)
Handelsschulden en overige schulden				(1.989,0)	(1.989,0)				
Totaal	7,0	30,6	2.525,3	(8.383,9)	(5.821,0)	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.

De bovenstaande tabellen vermelden geen reële-waarde-informatie voor financiële activa en passiva die niet gewaardeerd werden tegen reële waarde, zoals geldmiddelen en kasequivalenten en handels- en overige vorderingen en handels- en overige schulden, omdat hun boekwaarde een redelijke benadering vormt van hun reële waarde.

De reële waarde is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een verplichting kan worden afgewikkeld in een zakelijke, objectieve transactie tussen onafhankelijke partijen. Voor wat betreft financiële instrumenten die in de balans gewaardeerd worden tegen reële waarde, vereist IFRS 7 dat de waarderingen tegen reële waarde bekendgemaakt worden door middel van de volgende reële-waardehiërarchie:

Niveau 1: De reële waarde van een financieel instrument dat verhandeld wordt op een actieve markt, wordt gewaardeerd op basis van genoteerde (niet-aangepaste) prijzen voor identieke activa of passiva. Een markt wordt beschouwd als actief indien er op eenvoudige en regelmatige wijze genoteerde prijzen beschikbaar zijn, afkomstig van een beurs, handelaar, makelaar, sectorgroep, 'pricing service' of regelgevende instantie, en deze prijzen ontleend zijn aan daadwerkelijke en regelmatig uitgevoerde markttransacties tussen onafhankelijke partijen;

Niveau 2: De reële waarde van financiële instrumenten die niet worden verhandeld op een actieve markt wordt bepaald met behulp van waarderingstechnieken. Deze waarderingstechnieken maken zoveel mogelijk gebruik van waarneembare marktinformatie wanneer deze beschikbaar is en steunen zo weinig mogelijk op ramingen die specifiek zijn voor de entiteit. Indien alle belangrijke inputs die nodig zijn om de reële waarde van een instrument te bepalen, ofwel rechtstreeks (d.w.z. als prijzen), ofwel onrechtstreeks (d.w.z. afgeleid van prijzen) waarneembaar zijn, wordt het instrument opgenomen in niveau 2;

Niveau 3: Als een of meerdere belangrijke gegevens gebruikt voor de toepassing van de waarderingstechniek niet gebaseerd zijn op waarneembare marktdata, dan wordt het financieel instrument opgenomen in niveau 3. Het bedrag van de reële waarde opgenomen onder 'Overige financiële activa' is bepaald op basis van (i) recente transactieprijsen, bekend bij de Groep, voor vergelijkbare financiële activa of (ii) zijn gebaseerd op waarderingsrapporten uitgegeven door derden.

De reële waarde van de financiële activa en verplichtingen, andere dan degene die in bovenstaande tabel getoond worden, benadert hun boekwaarden, hoofdzakelijk omwille van de vervaldata op korte termijn van deze instrumenten.

REËLE-WAARDEHIËRARCHIE

De reële waarde van de 'sicavs' behoort tot niveau 1, wat inhoudt dat de waardering is gebaseerd op (onaangepaste) genoteerde marktprijzen in actieve markten voor dergelijke instrumenten.

De reële waarde van de renteswaps, leningen en obligatie-uitgiften behoort tot niveau 2, wat inhoudt dat de waardering gebaseerd is op input van andere dan de opgegeven prijzen die waarneembaar zijn voor de activa of de verplichtingen. Deze categorie bevat instrumenten gewaardeerd op basis van genoteerde marktprijzen in actieve markten voor dergelijke instrumenten; genoteerde prijzen voor identieke of vergelijkbare instrumenten in markten die worden geacht minder actief te zijn; of andere waarderingstechnieken, die direct of indirect voortvloeiën uit waarneembare marktgegevens.

SCHATTING VAN DE REËLE WAARDE

Derivaten

Voor beoordelingen van rente en renteswaps van vreemde valuta worden verklaringen van makelaars gebruikt. Deze opgaven worden gecontroleerd met behulp van waardingsmodellen of technieken gebaseerd op de geactualiseerde waarde van de geschatte toekomstige kasstromen. De modellen gebruiken diverse inputs, waaronder de kredietwaardigheid van tegenpartijen en rentecurves op het einde van de verslagperiode. Per 31 december 2018 wordt het tegenpartijrisico als bijna nihil beschouwd als gevolg van de negatieve marktwaarde van de IRS. Het eigen risico van de Groep op het niet nakomen van de verplichtingen werd eveneens op bijna nihil geschat.

Rentedragende leningen

De reële waarde wordt berekend op basis van de verdisconteerde toekomstige aflossingen en rentebetalingen.

7. Groepsstructuur

7.1. Bedrijfscombinaties en verwerving van minderheidsbelangen

Op 26 april 2018 voltooide de Groep de acquisitie van een bijkomende participatie van 20% in Eurogrid International CVBA ('Eurogrid'), de holdingmaatschappij die het segment 50Hertz Transmission (Duitsland) bezit. Na die verrichting bezit Elia 80% van Eurogrid en heeft het volledige zeggenschap over 50Hertz Transmission (Duitsland).

De acquisitie is het gevolg van de beslissing van Elia om zijn voorkeurrecht uit te oefenen nadat het IFM Global Infrastructure Fund, een fonds geadviseerd door IFM Investors Pty Ltd, op 2 februari 2018 had bekendgemaakt dat het van plan was om de helft van zijn participatie van 40% in Eurogrid te verkopen. Door de acquisitie verwierf de Groep een bijkomende participatie van 20% in Eurogrid. De afronding van de acquisitie is een belangrijke stap voorwaarts in de realisatie van de groeistrategie van de Elia groep. Het zal een verdere verbetering van de samenwerking tussen Elia en 50Hertz mogelijk maken en benadrukt de ambitie van Elia om een van de toonaangevende transmissienetbeheerders in Europa te zijn. De verrichting verbetert het profiel en de middelen van de Groep, waardoor de Groep één betrouwbaar, duurzaam, betaalbaar en geïntegreerd energiesysteem kan realiseren, en zal geen negatieve invloed hebben op de tarieven voor de eindgebruiker, die in de respectieve landen worden gereguleerd.

Op de datum van de afronding van de verrichting (26 april 2018) heeft Elia zeggenschap verkregen over 50Hertz Transmission (Duitsland) en bijgevolg werden de financiële gegevens vanaf die datum integraal geconsolideerd in de rekeningen van de Elia groep. De transactie werd aanvankelijk gefinancierd door middel van een overbruggingskrediet, dat in september 2018 werd vervangen door hybride effecten (€ 700 miljoen) en een obligatielening (€ 300 miljoen).

Verworven activa en verplichtingen

De volgende tabel biedt een overzicht van de opgenomen bedragen van de activa en verplichtingen die werden verworven op acquisitiedatum.

(in miljoen EUR)	Reële waarde bij verwerving
Immateriële activa	52,6
Materiële vaste activa	4.493,4
Overige vaste activa	45,6
Handels- en overige vorderingen	220,5
Geldmiddelen en kasequivalenten	1.902,9
Overige vlottende activa	22,4
Langlopende financieringsverplichtingen	(2.829,9)
Voorzieningen	(43,6)
Uitgestelde belastingverplichtingen	(96,3)
Andere langlopende verplichtingen	(73,7)
Handelsschulden en overige schulden	(1.612,1)
Actuele belastingverplichtingen	(105,0)
Gereguleerde schuld	(421,3)
Andere kortlopende verplichtingen	(82,5)
Totaal verworven geïdentificeerde netto activa	1.472,9

De handelsvorderingen omvatten een voorziening van € 89,9 miljoen voor dubieuze vorderingen.

De waarderingmethodes die werden gebruikt om de reële waarde van materiële activa te bepalen waren als volgt:

Overgenomen activa	Waarderingsbesluit
Materiële vaste activa	<p>Het overgrote deel van alle materiële vaste activa wordt aangehouden door de entiteit '50Hertz Transmission', die voor onbepaalde duur de TNB is voor de regio. De reële waarde van de materiële vaste activa werd geacht zeer dicht bij de boekwaarde te liggen en wel om de volgende redenen:</p> <ul style="list-style-type: none"> vanwege de zeer specifieke aard van de activa bestaat er geen actieve markt of is er geen markt beschikbaar waarop de activa kunnen worden verhandeld. Het is dan ook niet mogelijk een betrouwbare schatting te maken van de waarde waarvoor goed geïnformeerde partijen deze activa zouden verhandelen. De Groep is daarom van mening dat de bestaande boekwaarde de beste schatting is van de reële waarde van de activa. De waarde van de onderneming wordt voornamelijk gedreven door een 'verwachte stijging' van de RAB-waarde (<i>Regulated Asset Base</i>). Die verwachte stijgingen zijn voornamelijk het gevolg van de toekomstige uitstroom van kasmiddelen. Het zou dan ook ongepast zijn om (reeds) uit te gaan van een waardestijging van de activa, aangezien die waarde pas zal kunnen worden vastgesteld door een voortgezet kapitaalprogramma dat in de toekomst moet worden uitgevoerd. De gebruiksduur van de vaste activa wordt zo gekozen dat die gebruiksduur zo goed mogelijk overeenkomt met de werkelijke afschrijving van elk actief. De afschrijvingen van materiële vaste activa worden berekend op basis van de gebruiksduur die door het Duitse federale netwerkagentschap is erkend voor wettelijke doeleinden; het agentschap is van mening dat die waarden de best mogelijke benadering voorstellen van de werkelijkheid in termen van economisch gebruik. <p>Dat indachtig is de Group van mening dat de boekwaarde van de materiële vaste activa van 50Hertz Transmission (Duitsland) de beste schatting is van de reële waarde.</p>
Handels- en overige vorderingen	De reële waarde wordt bepaald door rekening te houden met openstaande vorderingen, verminderd met aanpassingen voor oninbaarheid.
Geldmiddelen en kasequivalenten	De boekwaarde van de geldmiddelen en kasequivalenten werd geacht gelijk te zijn aan de reële waarde ervan, zodat de boekwaarde niet moest worden aangepast.
Leningen en overige financieringsverplichtingen	Euro-obligaties worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Dat zorgt nochtans op de acquisitiedatum voor een zeer dichte benadering van de reële waarde.
Handels- en overige schulden	De boekwaarde van de openstaande handels- en overige schulden wordt geacht de reële waarde te benaderen.

8. Andere toelichtingen

8.1. Beheer van financiële risico's en derivaten

PRINCIPES VAN FINANCIËEL RISICOBEEHER

De Groep streeft ernaar om elk risico te identificeren en strategieën uit te stippelen om de economische impact op de resultaten van de Groep te beheersen.

De afdeling Risk Management stelt de risicobeheersingsstrategie vast, bewaakt de risicoanalyse en rapporteert aan het management en de auditcomité. Het financiële risicobeleid wordt toegepast door een geschikt beleid te bepalen en effectieve controle- en rapporteringsprocedures op te zetten. Er worden bepaalde afgeleide afdekkingsinstrumenten gebruikt in functie van de betreffende risico-inschatting. Afgeleide instrumenten worden uitsluitend als afdekkingsinstrumenten gebruikt. Het regelgevende kader waarin de Groep functioneert, beperkt in sterke mate de mogelijke gevolgen voor de winst- en verliesrekening (zie het hoofdstuk 'Regelgevend kader en tarieven'). De gevolgen van o.a. rentestijging, kredietrisico enz. kunnen volgens de wetgeving in de tarieven worden verrekend.

KREDIETRISICO

Het kredietrisico omvat alle vormen van blootstelling aan een tegenpartij, d.w.z. waar tegenpartijen mogelijk hun verplichtingen ten opzichte van de Vennootschap in het kader van een lening, afdekking, afwikkeling en andere financiële activiteiten niet zullen nakomen. De Vennootschap is blootgesteld aan een kredietrisico bij zijn bedrijfsactiviteiten en thesaurieactiviteiten. Voor de bedrijfsactiviteiten heeft de Groep een actief kredietbeleid dat rekening houdt met de risicoprofielen van klanten. De blootstelling aan het kredietrisico wordt voortdurend bewaakt en daarom worden voor bepaalde grote contracten de nodige bankgaranties aan de tegenpartij gevraagd.

Op het einde van de verslagperiode was er geen sprake van belangrijke concentraties van kredietrisico. Het maximale kredietrisico is de boekwaarde van elk financieel actief, met inbegrip van afgeleide financiële instrumenten.

(in miljoen EUR)	2018	2017
Leningen en vorderingen - lange termijn	177,0	147,8
Leningen en vorderingen - korte termijn	558,9	281,1
Geldmiddelen en kasequivalenten	1.789,3	195,2
Beleggingen die voor verkoop beschikbaar zijn	7,1	7,1
Voor afdekking gebruikte renteswaps:		
Passiva	(2,9)	-
Totaal	2.529,5	631,2

Hieronder is de beweging in de waardeverminderingen op leningen en vorderingen in de loop van het jaar opgenomen:

(in miljoen EUR)	Dubieuze debiteuren	Waardevermindering	Resterend saldo
Beginsaldo	1,3	(1,1)	0,2
Veranderingen tijdens het jaar	0,4	(0,2)	0,2
Stand per 31 december 2017	1,7	(1,3)	0,4
Beginsaldo	1,7	(1,3)	0,4
Veranderingen tijdens het jaar	168,6	(168,5)	0,1
Stand per 31 december 2018	170,3	(169,8)	0,5

De Groep gelooft dat de bedragen die meer dan 30 dagen voorbij vervaldatum zijn nog realiseerbaar zijn; gebaseerd op historisch betalingsgedrag en uitgebreide analyse van klantenkredietrisico, inclusief onderliggende kredietbeoordelingen van klanten indien beschikbaar. De kredietkwaliteit van de handels- en overige vorderingen wordt geëvalueerd op basis van een kredietbeleid.

IFRS 9 vereist dat de Groep financiële activa een bijzondere waardevermindering laat ondergaan op basis van een toekomstgerichte benadering van verwachte kredietverliezen (ECL).

De Groep past de vereenvoudigde benadering van IFRS 9 toe bij de waardering van de verwachte kredietverliezen, waarbij voor alle handelsvorderingen een vergoeding voor verwachte verliezen over de hele levensduur wordt gehanteerd.

Op elke verslagdatum wordt een analyse van de bijzondere waardevermindering uitgevoerd aan de hand van een voorzieningsmatrix om de verwachte kredietverliezen te meten. De voorzieningstarieven zijn voor alle klanten gebaseerd op vervallen dagen. Er is geen segmentering van klanten aangezien alle klanten gelijkaardige verliespatronen vertonen. Handelsvorderingen tussen vennootschappen zijn uitgesloten aangezien er geen kredietrisico is. Bovendien zijn handelsvorderingen in verband met een hangend commercieel geschil uitgesloten om dubbele voorzieningen te vermijden (voorziening voor risico's en lasten).

De voorzieningstarieven zijn gebaseerd op de betalingsprofielen van de verkopen over een periode van 36 maanden voor respectievelijk 31 december 2018 of 1 januari 2018 en de overeenstemmende historische kredietverliezen die in deze periode werden ervaren. Aangezien het verkoop- en betalingsprofiel van de klanten van de Groep over de jaren heen heel stabiel is gebleven, is de Groep van mening dat de historische kredietverliezen een goede indicatie vormen voor toekomstige (verwachte) kredietverliezen.

Vervolgens wordt een verlies bij ingebrekestelling berekend als percentage van het bedrag van de handelsvorderingen dat niet door een bankgarantie is gedekt. Dit percentage wordt vermenigvuldigd met de uitstaande handelsvorderingen.

Op basis daarvan werd de verliesvoorziening per 31 december 2018 en 1 januari 2018 (na toepassing van IFRS 9) als volgt bepaald voor handelsvorderingen:

1 januari 2018	Niet vervallen	0-30 dagen vervallen	31-60 dagen vervallen	61 dagen - 1 jaar vervallen	1 jaar - 2 jaar vervallen	> 2 jaar vervallen	Totaal
Verwacht kredietverlies (%)	0,0%	0,2%	0,4%	2,8%	35,2%	100,0%	
Handelsvorderingen - boekwaarde	131,9	7,8	7,8	3,2	0,3	0,0	151,1
Kredietverlies bij in gebrekestelling	97,2%	97,2%	97,2%	97,2%	97,2%	97,2%	
Provisie verwacht kredietverlies	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,3

31 december 2018	Niet vervallen	0-30 dagen vervallen	31-60 dagen vervallen	61 dagen - 1 jaar vervallen	1 jaar - 2 jaar vervallen	> 2 jaar vervallen	Totaal
Verwacht kredietverlies (%)	0,0%	1,4%	6,0%	10,8%	72,2%	100,0%	
Handelsvorderingen - boekwaarde	406,7	3,6	0,5	20,8	0,3	0,2	432,2
Kredietverlies bij in gebrekestelling	91,2%	83,3%	78,8%	78,0%	86,1%	78,0%	
Provisie verwacht kredietverlies	0,1	0,1	0,0	1,7	0,2	0,2	2,3

De boekwaarde van de handelsvorderingen in bovenstaande tabellen omvatten enkel de vorderingen die onderhevig zijn aan bijzondere waardevermindering. De algemene openstaande vorderingen werden aangepast voor, onder andere, terugvorderbare btw bij insolventie van de debiteur en facturen die nog moeten worden uitgegeven.

VALUTARISICO

De Groep is niet blootgesteld aan enig belangrijk valutarisico, noch ten gevolge van transacties, noch met betrekking tot de omzetting van vreemde valuta's in euro, aangezien hij geen buitenlandse investeringen of activiteiten heeft en minder dan 1 % van zijn kosten uitgedrukt zijn in andere munteenheden dan de euro.

LIQUIDITEITSRISICO

Het liquiditeitsrisico is het risico dat de Groep haar financiële verplichtingen niet zou kunnen nakomen. De Groep beperkt dit risico door de kasstromen op een continue basis te bewaken en ervoor te zorgen dat er steeds voldoende kredietfaciliteiten aanwezig zijn.

Het is de bedoeling van de Groep om een evenwicht te bewaren tussen de continuïteit van de financiering en flexibiliteit door het gebruik van bankleningen, bevestigde en onbevestigde kredietfaciliteiten, een handelspapierprogramma's enz. Voor financiering op middellange tot lange termijn gebruikt de Groep obligaties. Het looptijdenprofiel van de schuldenportefeuille is over meerdere jaren gespreid. De thesaurie van de Groep beoordeelt vaak zijn financieringsbronnen, rekening houdend met zijn eigen kredietbeoordeling en de algemene marktomstandigheden.

Obligatie-emissies in 2013, 2014, 2015, 2017 en 2018 en leningscontracten ondertekend met de EIB en andere banken in 2018, bewijzen dat de Groep toegang heeft tot verschillende financieringsbronnen.

(in miljoen EUR)	Nominale waarde	Boekwaarde	Contractuele kasstromen	6 maand of minder	6-12 maanden	1-2 jaar	2-5 jaar	> 5 jaar
Niet-afgeleide financiële instrumenten	3.273,8	3.262,7	(3.814,7)	(452,6)	(2,2)	(576,4)	(644,8)	(2.138,7)
Niet door zakelijke zekerheid gedekte obligaties	2.350,0	2.338,9	(2.919,6)	(71,9)	0,0	(571,9)	(137,1)	(2.138,7)
Niet door zakelijke zekerheid gedekte bankleningen en andere leningen	545,3	545,3	(566,1)	(51,7)	(2,2)	(4,4)	(507,8)	0,0
Handelsschulden en overige schulden	378,5	378,5	(378,5)	(378,5)				
Afgeleide financiële verplichtingen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Voor afdekking gebruikte renteswaps	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal per 31 december 2017	3.273,8	3.262,7	(3.864,2)	(502,1)	(2,2)	(576,4)	(644,8)	(2.138,7)
Niet-afgeleide financiële instrumenten	8.406,0	8.384,0	(9.372,5)	(2.709,8)	(45,6)	(619,0)	(1.537,7)	(4.460,4)
Niet door zakelijke zekerheid gedekte obligaties	5.340,0	5.318,0	(6.212,1)	(592,5)	(41,2)	(607,6)	(1.014,6)	(3.956,2)
Niet door zakelijke zekerheid gedekte bankleningen en andere leningen	1.076,9	1.076,9	(1.171,3)	(128,2)	(4,4)	(11,4)	(523,1)	(504,2)
Handelsschulden en overige schulden	1.989,1	1.989,1	(1.989,1)	(1.989,1)	0,0	0,0	0,0	0,0
Afgeleide financiële verplichtingen	n.r.	2,9	(2,9)	(0,3)	(0,3)	(0,6)	(1,7)	0,0
Voor afdekking gebruikte renteswaps	n.r.	2,9	(2,9)	(0,3)	(0,3)	(0,6)	(1,7)	0,0
Totaal per 31 december 2018	8.406,0	8.386,9	(9.375,4)	(2.710,1)	(45,9)	(619,6)	(1.539,4)	(4.460,4)

In 2018 gaf Elia Transmission België een euro-obligatie van 10 jaar van € 300 miljoen uit. Daarbovenop werden een EIB-lening en een specifieke lening ondertekend ter waarde van respectievelijk € 100 miljoen en € 210 miljoen.

Hieronder worden details van de gebruikte en ongebruikte reservekredietfaciliteiten gegeven:

(in miljoen EUR)	Vervaldag	Beschikbaar bedrag	Gemiddelde interestvoet	Bedrag Gebruikt	Bedrag Niet gebruikt
Bevestigde kredietfaciliteiten	08/07/2021	110,0	Euribor + 0,30%	0,0	110,0
Bevestigde kredietfaciliteiten	08/07/2021	110,0	Euribor + 0,30%	0,0	110,0
Bevestigde kredietfaciliteiten	08/07/2021	110,0	Euribor + 0,30%	0,0	110,0
Bevestigde kredietfaciliteiten	08/07/2021	110,0	Euribor + 0,30%	0,0	110,0
Bevestigde kredietfaciliteiten	08/07/2021	110,0	Euribor + 0,30%	0,0	110,0
Bevestigde kredietfaciliteiten	08/07/2021	100,0	Euribor + 0,30%	0,0	100,0
Belgisch treasury bills programma	onbepikt	350,0	Euribor + marge bij afsluiten overeenkomst	50,0	300,0
Voorschot op vaste termijn EGI	onbepikt	2,5	Euribor + 0,75%	0,0	2,5
Bevestigde kredietfaciliteiten	24/03/2022	750,0	Euribor + 0,275%	0,0	750,0
Bevestigde kredietfaciliteiten	onbepikt	150,0	gem. 1M-Euribor +0,275%	0,0	150,0
Bevestigde kredietfaciliteiten	14/12/2026	150,0	0,90%	150,0	0,0
Totaal		2.052,5		200,0	1.852,5

RENTERISICO

Het renterisico is het risico dat de reële waarde of toekomstige kasstromen van een financieel instrument zullen fluctueren als gevolg van veranderingen in de markttrentes. De risicoblootstelling van de Groep aan markttrentes heeft voornamelijk betrekking op de langlopende schulden van de Groep met variabele rentevoeten.

De Groep beheert haar renterisico met een evenwichtige portefeuille van leningen en financieringsverplichtingen met vaste en variabele rente. Om dit te beheren, zou de Groep renteswaps kunnen aangaan, wat ertoe zou leiden dat de Groep overeenkomt om op bepaalde intervallen het verschil tussen de vaste en de variabele rentebedragen, die berekend zijn op basis van een afgesproken theoretische hoofdsom, om te wisselen. Deze swaps worden gebruikt om de onderliggende schuldverplichtingen af te dekken. De Groep had per 31 december 2017 geen openstaande renteswaps. Per 31 december 2018 stonden renteswaps open voor een nominaal schuldbedrag van € 300 miljoen.

De tabel (zie Toelichting 6.12) geeft de gemiddelde rentevoet aan.

GEVOELIGHEIDSANALYSE

Op korte en lange termijn zullen wijzigingen in rentetarieven geen invloed hebben op het geconsolideerde resultaat, daar de Groep functioneert in een regelgevend kader waarin de gevolgen van de fluctuaties van de financiële lasten via de tarieven worden gecompenseerd, behalve voor de elementen die rechtstreeks als niet-gerealiseerde resultaten worden opgenomen.

GEVOELIGHEIDSANALYSE VAN DE REËLE WAARDE VOOR RENTESWAPS

Een wijziging van 100 basispunten in rentevoeten zou de overige gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten hebben verhoogd (verlaagd) met de hieronder vermelde bedragen:

(in miljoen EUR)	100 bp stijging	100 bp daling
Renteswaps	10,3	(10,3)

AFDEKKINGSACTIVITEITEN EN DERIVATEN

De Groep is blootgesteld aan bepaalde risico's met betrekking tot haar lopende bedrijfsactiviteiten. Het primaire risico dat wordt beheerd met behulp van afgeleide instrumenten is het renterisico.

Alle afgeleide financiële instrumenten die de Groep aangaat, hebben betrekking op een onderliggende transactie of voorspelde blootstelling, afhankelijk van de verwachte impact op de resultatenrekening, en als aan de criteria van IFRS 9 is voldaan, beslist de Groep geval per geval of hedge accounting zal worden toegepast.

Derivaten niet aangewezen als afdekkingsinstrumenten

In juni 2018 heeft de Groep een pre-hedge renteswap afgesloten ter afdekking van het renterisico met betrekking tot de emissie van de hybride effecten. Volgens IFRS 9 is een voorwaarde voor de toepassing van hedge accounting dat de afgedekte transactie winst of verlies kan beïnvloeden. Aangezien de dividenden van de hybride effecten nooit een invloed zullen hebben op winst en verlies, kon de Groep geen hedge accounting toepassen op het derivaat. Bij de afwikkeling van het derivaat in september resulteerde dit in een impact op winst of verlies van € 3,3 miljoen bij de afwikkeling van het instrument.

Derivaten aangewezen als afdekkingsinstrumenten

De Groep heeft beslist om het renterisico af te dekken in het kader van de verwerving van een participatie van 20% in 50Hertz Transmission (Duitsland), waarvoor initieel een overbruggingskrediet werd aangegaan. Om de potentiële blootstelling aan het renterisico af te dekken, heeft de Groep in juni 2018 een pre-hedge renteswap afgesloten om de marktrente op het ogenblik van de uitgifte van de obligatielening van € 300 miljoen vast te leggen. De Groep heeft hedge accounting toegepast omdat de derivatentransactie voldeed aan de vereisten van IFRS 9. Met de afwikkeling van de transactie in september werd het deel van de winst of het verlies op het derivaat opgenomen in de afdekkingsreserves en had het een impact van € 5,7 miljoen.

Deze afdekkingsreserves worden gerecycleerd tot winst en verlies over de levensduur van het onderliggende afgedekte instrument, d.w.z. de obligatielening met een looptijd van 10 jaar.

Voor een lening van € 496 miljoen is de rentevoet variabel en had Elia het risico gedekt door renteswaps af te sluiten. Toen de swaps eind 2017 afliepen, sloot de Groep drie renteswaps met een totaal nominaal bedrag van € 300,0 miljoen. De renteswaps worden onder IFRS 9 alle drie aangewezen als kasstroomafdekkingen. De negatieve netto reële waarde van deze renteswaps per 31 december 2018 is € 2,9 miljoen.

KAPITAALRISICOBEBEER

Het kapitaalstructuurbeheer van de Groep heeft tot doel de verhouding tussen schulden en eigen vermogen voor de gereuleerde activiteiten in overeenstemming te houden met het aanbevolen niveau bepaald door het relevante regelgevend kader.

De richtlijnen voor dividenduitkeringen van de Vennootschap hebben betrekking op het optimaliseren van de dividenduitkeringen, rekening houdend met het feit dat er een zelffinancierend vermogen nodig is om haar wettelijke opdracht als transmissienetbeheerder uit te voeren, toekomstige CAPEX-projecten te financieren en, meer in het algemeen, de strategie van de Groep uit te voeren.

De Vennootschap biedt haar personeelsleden de mogelijkheid om in te schrijven op kapitaalverhogingen die uitsluitend voor hen zijn voorbehouden.

8.2. Toezegging en voorwaardelijke verplichtingen

LEASEOVEREENKOMSTEN WAARBIJ DE GROEP ALS LESSEE OPTREEDT

De Groep heeft overeenkomsten gesloten om doorgangsrechten te verkrijgen voor zowel ondergrondse als bovengrondse kabels. Deze rechten worden vaak verkregen in de vorm van vruchtgebruik of concessies. De algemene voorwaarden van deze contracten variëren naargelang de tegenpartij en het tijdstip waarop het contract werd aangegaan.

De Groep huurt ook motorvoertuigen, IT-materiaal en kantoorgebouwen. De huurovereenkomsten met betrekking tot auto's en IT-apparatuur hebben een gemiddelde duur van drie jaar. De huurcontracten voor gebouwen hebben een normale looptijd van negen jaar, met de mogelijkheid om de huur vervolgens te verlengen. Over de verlenging wordt beslist door de specifieke entiteit die als leasener optreedt. Normale voorwaarden voor verlenging van leaseovereenkomsten zijn van toepassing.

Hieronder volgt een overzicht van de minimale leasebetalingen voor de toekomst in het kader van niet-opzegbare operationele leasing:

(in miljoen EUR)	<1 jaar	1–5 jaar	>5 jaar
Gebruiksrecht land	0,5	1,9	7,2
Gebouwen	2,4	0,6	0,0
Voertuigen, IT materiaal & diversen	7,3	10,9	0,0
Stand per 31 december 2017	10,2	13,4	7,2
Gebruiksrecht land	0,3	0,9	5,1
Gebouwen	3,6	6,5	10,0
Voertuigen, IT materiaal & diversen	12,1	15,2	0,1
Stand per 31 december 2018	15,9	22,6	15,2

De volgende lasten voor deze leasecontracten zijn opgenomen in de winst- en verliesrekening:

(in miljoen EUR)	2018	2017
Gebruiksrecht land	0,3	1,7
Gebouwen	4,4	2,5
Voertuigen, IT materiaal & diversen	11,9	6,4
Totaal	16,6	10,6

LEASEOVEREENKOMSTEN WAARBIJ DE GROEP ALS LEASEGEVER OPTREEDT

De Groep is leaseovereenkomsten voor handelseigendommen aangegaan voor bepaalde materiële vaste activa, voornamelijk bestaande uit de optimalisatie van het gebruik van de sites en hoogspanningsmasten.

De toekomstige minimale te ontvangen huurinkomsten worden als volgt samengevat:

(in miljoen EUR)	<1 jaar	1–5 jaar	>5 jaar
Telecom	14,4	6,5	0,0
Land & Gebouwen	0,6	0,2	0,0
Stand per 31 december 2017	15,0	6,7	0,0
Telecom	15,9	6,4	4,3
Land & Gebouwen	0,3	0,0	0,0
Stand per 31 december 2018	16,2	6,4	4,3

De volgende opbrengsten met betrekking tot deze leaseovereenkomsten werden opgenomen in de resultatenrekening:

(in miljoen EUR)	2018	2017
Telecom	16,7	14,3
Land & Gebouwen	1,0	0,6
Totaal	17,7	14,9

VOORWAARDELIJKE VERPLICHTINGEN HUURGELDEN – AANKOOPTIES EN BEPERKINGEN

De Groep heeft geen contracten met voorwaardelijke verplichtingen voor huurgelden en in de relevante leasecontracten werden geen aankoopties overeengekomen. Bovendien bevatten deze belangrijke leasecontracten geen escaleringsclausules of belangrijke beperkingen voor het gebruik van de betreffende activa.

TOEZEGGINGEN TOT AANKOOP VAN VASTE ACTIVA

Per 31 december 2018 heeft de Groep een toezegging voor € 1.586,8 miljoen met betrekking tot aankoopcontracten voor de installatie van materiële vaste activa voor de verdere uitbouw van het net.

ANDERE VOORWAARDELIJKE VERPLICHTINGEN EN TOEZEGGINGEN

Per 31 december 2018 heeft de Groep een toezegging voor € 147,4 miljoen met betrekking tot aankoopcontracten voor algemene uitgaven en onderhouds- en herstellingskosten.

Elia System Operator heeft ook een moedermaatschappijgarantie voor een bedrag van € 113,7 miljoen verstrekt aan zijn joint venture Nemo Link Ltd; deze had betrekking op de EPC-contracten en werd toegekend zodat Nemo Link Ltd de relevante interconnector kon bouwen.

Na de goedkeuring van de Waalse overheid en de CREG heeft Elia op 22 juni 2015 een overeenkomst met Solar Chest gesloten voor de verkoop van Waalse groenestroomcertificaten voor een totaalbedrag van € 275 miljoen, waarvan € 221 miljoen werd gerealiseerd in 2015 en een totaalbedrag van € 48 miljoen werd gerealiseerd in 2016. De missie van Solar Chest is Waalse groenestroomcertificaten te kopen, houden en verkopen voor periodes van vijf, zes en zeven jaar. Aan het einde van elke periode (30 juni 2020, 30 juni 2021 en 30 juni 2022) worden potentiële onverkochte certificaten teruggekocht door Elia. De CREG heeft aan Elia bevestigd en gegarandeerd dat de kosten en uitgaven voor de terugkoop van onverkoopbare certificaten aan het einde van elke reserveringsperiode zullen worden goedgekeurd om volledig te worden gerecupereerd via de tarieven voor 'heffingen', met als gevolg dat de potentiële terugkoop door Elia geen invloed zal hebben op de financiële prestaties van de Vennootschap.

In september 2017 verkocht Elia 2,8 miljoen aan groenestroomcertificaten aan het Waalse Gewest (d.w.z. het Waals Agentschap voor Lucht en Klimaat), wat leidde tot een nettokasinstroom van € 176,2 miljoen. Dit vloeide voort uit het decreet van 29 juni 2017, dat een wijziging was van het decreet van 12 april 2011 inzake de organisatie van de regionale elektriciteitsmarkt en het decreet van 5 maart 2008 inzake de oprichting van de Waals Agentschap voor Lucht en Klimaat. De door Elia overgedragen groenestroomcertificaten kunnen door dit agentschap geleidelijk worden doorverkocht vanaf 2022, rekening houdend met de marktomstandigheden voor groenestroomcertificaten op dat moment. De wetgeving bepaalt ook dat de groenestroomcertificaten gedurende maximaal 9 jaar in het bezit moeten blijven van dit agentschap, na deze periode is Elia verplicht om onverkochte certificaten terug te kopen. Deze verbintenissen voor terugkoop hebben geen impact op de financiële prestaties van Elia, aangezien de kosten en uitgaven voor de terugkoop volledig moeten worden teruggevorderd door middel van de tarieven voor 'heffingen'.

In november 2018 verkocht Elia nog eens € 0,7 miljoen aan groenestroomcertificaten aan het Waalse Gewest (d.w.z. het Waals Agentschap voor Lucht en Klimaat), wat leidde tot een nettokasinstroom van € 43,3 miljoen. Net als voor de transactie in september 2017 kan van Elia geëist worden om een deel van de verkochte certificaten vanaf 2023 terug te kopen. Elke terugkoop zal worden gedekt door de tarieven voor heffingen.

8.3. Verbonden partijen**CONTROLLERENDE ENTITEITEN**

De referentieaandeelhouder van Elia System Operator is Publi-T en dat is sinds 2017 onveranderd gebleven. Behalve de jaarlijkse dividenduitkering hebben er in 2018 geen transacties plaatsgevonden met de referentieaandeelhouder.

TRANSACTIES MET PERSONEELSLEDEN IN INVLOEDRIJKE**BESTUURSFUNCTIES**

Invloedrijke bestuursfuncties worden uitgeoefend door de leden van de raad van bestuur van Elia en het directiecomité van Elia. Zowel de raad van bestuur van Elia als het directiecomité van Elia hebben een aanzienlijke invloed op de hele Elia groep.

Bij 50Hertz Transmission (Duitsland) zijn de personeelsleden in invloedrijke bestuursfuncties de leden van de raad van bestuur van Eurogrid International CVBA, die verantwoordelijk is voor het toezicht op de activiteiten van 50Hertz Transmission (Duitsland). De leden van het directiecomité van 50Hertz Transmission en de toezichtraad die op het niveau van het Duitse segment is ingesteld zijn ook personeelsleden in invloedrijke bestuursfuncties.

De leden van de Raad van Bestuur van Elia zijn geen werknemers van de Groep. De details van de vergoeding voor hun mandaat zijn terug te vinden in het hoofdstuk 'Deugdelijk Bestuur' als onderdeel van dit jaarverslag. De leden van de Raad van Bestuur van Eurogrid International CVBA worden niet vergoed.

De andere personeelsleden in invloedrijke functies zijn werknemers van de Groep. De componenten van hun vergoeding worden hieronder weergegeven.

Personeelsleden in invloedrijke functies ontvingen tijdens het jaar geen aandelenopties, speciale leningen of andere voorschotten van de Groep.

(in miljoen EUR)	2018	2017
Korte termijn personeelsbeloningen	4,8	2,6
Basisvergoedingen	4,1	1,8
Variabele vergoedingen	0,7	0,8
Vergoedingen na uitdiensttreding	0,7	0,4
Andere variabele vergoeding	1,2	0,7
Totale bruto vergoeding	6,7	3,7
Aantal personen (in eenheden)	12	8
Gemiddelde bruto vergoeding per persoon	0,6	0,5
Aantal aandelen (in eenheden)	24.331	20.005

Bovendien beoordeelde het Directiecomité van Elia ook of er transacties plaatsvonden met entiteiten waarin zij of leden van de Raad van Bestuur een invloed van betekenis uitoefenen (bv. posities als CEO, CFO, vicevoorzitter van het Directiecomité enz.).

Met sommige distributienetbeheerders vonden er belangrijke transacties plaats in 2018. Het totaalbedrag van de gerealiseerde verkooptransacties bedraagt € 54,3 miljoen. Het totaalbedrag van de uitgaven bedraagt € 4,8 miljoen. Per 31 december 2018 bedroegen de openstaande handelsvorderingen € 4,5 miljoen en was er een openstaand saldo handelsschulden van € 0,2 miljoen.

TRANSACTIES MET JOINT VENTURES EN GEASSOCIEERDE DEELNEMINGEN

Transacties tussen de Vennootschap en haar dochterondernemingen, die verbonden partijen zijn, werden geëlimineerd tijdens de consolidatie en worden bijgevolg niet opgenomen in deze toelichting.

Er waren in het boekjaar 2018 geen transacties met E-Offshore, Atlantic Grid Investment of Enervalis.

Transacties met joint ventures en geassocieerde deelnemingen worden niet geëlimineerd; details van de transacties met andere verbonden partijen worden hieronder weergegeven:

(in miljoen EUR)	2018	2017
Transacties met geassocieerde ondernemingen	6,5	23,2
Verkopen van goederen	2,5	33,3
Aankopen van goederen	(2,5)	(14,7)
Rente- en soortgelijke opbrengsten	6,5	4,6
Uitstaande balansposities tegenover geassocieerde ondernemingen	196,6	134,9
Langetermijnvorderingen	174,7	147,7
Handelsvorderingen	10,5	4,2
Handelsschulden	(0,2)	(11,7)
Over te dragen opbrengsten en toe te rekenen kosten	(11,6)	(5,3)

Vóór de verwerving van de bijkomende participatie van 20% in 50Hertz Transmission (Duitsland) (zie Toelichting 7.1) werden alle transacties met de vennootschappen waaruit het Duitse segment bestaat, toegelicht in deze Toelichting. Aangezien de Elia groep met deze bijkomende participatie van 20% zeggenschap kreeg over dit segment, zijn de entiteiten in het segment 50Hertz Transmission (Duitsland) nu dochterondernemingen en dus niet langer inbegrepen.

'Langetermijnvorderingen' en 'Over te dragen opbrengsten en toe te rekenen kosten' hebben betrekking op aandeelhoudersfinanciering verstrekt door Elia System Operator voor zijn joint venture Nemo Link Limited. De stijging van die posten ten opzichte van vorig jaar kan worden toegeschreven aan de bijkomende financiering die tijdens het jaar is aangegaan. Zie ook Toelichting 8.2 waarin de waarborgen uitgegeven door Elia System Operator voor zijn joint venture Nemo Link Ltd worden toegelicht.

De sterke stijging van de langetermijnvorderingen is een resultaat van de financiering van 2018 in Nemo Link – zie Toelichting 6.3.

De Groep heeft ook een uitstaande lening met haar aandeelhouder PubliPart voor een bedrag van € 42,1 miljoen. Wij verwijzen naar Toelichting 6.12 voor meer details.

8.4. Gebeurtenissen na balansdatum

Elia had in 2018 beroep aangetekend tegen de bepaling van de tariefmethodologie 2020-2023 van de CREG, omtrent de impact op gereguleerde tarieven van leningen aangegaan om niet-gereguleerde activiteiten te financieren. Volgens deze bepaling, wordt de financiering van niet-gereguleerde activiteiten gevaloriseerd aan voorwaarden die gelijkwaardig zijn aan een financiering die integraal door eigen middelen zou zijn verzekerd. Op 10 januari heeft Elia een kopie ontvangen van het arrest van het Marktenhof, dat haar beroep ontvankelijk maar ongegrond verklaart. Het voorwerp van dit arrest beperkt zich tot de deze bepaling van de tariefmethodologie 2020-2023 die van kracht blijft zoals goedgekeurd en gepubliceerd op 28 juni 2018 en dus van toepassing vanaf 2020. Na analyse van dit arrest, zijn er volgens Elia gegronde redenen om aan te nemen dat dit arrest geen impact heeft op de bestaande investeringen in niet-gereguleerde activiteiten. Mochten er zich in de toekomst elementen voordoen die tot substantieel andere gevolgen zouden leiden, dan zal Elia te gepasten tijde deze analyseren en standpunt innemen, met inbegrip van de mogelijke rechtsmiddelen en andere mitigerende maatregelen.

8.5. Varia

Gevolgen van het Verenigd Koninkrijk dat de Europese Unie verlaat

De Groep heeft een analyse gedaan van de potentiële impact op de jaarrekening van de Groep in geval van een harde of zachte brexit. Het grootste risico dat werd vastgesteld, had betrekking op haar joint venture Nemo Link Ltd.

Uit de analyse van de Groep is gebleken dat Nemo Link Ltd klaar is voor zowel het scenario van een zachte als een harde brexit. Bij een zachte brexit zou het VK in de Interne Energiemarkt (IEM) blijven. Bij een harde Brexit zou het de IEM verlaten.

De Groep heeft met succes een consultatie afgerond die ertoe heeft geleid dat de toegangsregels van de IEM door beide regulatoren werden goedgekeurd, mocht zich een zachte brexit voordoen. Tegelijk werden niet-IEM-toegangsregels ter consultatie verstuurd, mocht zich een harde brexit voordoen.

Uit alle ontvangen feedback en de uitgevoerde analyse kan algemeen worden geconcludeerd dat Nemo Link zowel bij een zachte als een harde brexit operationeel zou blijven. De rentabiliteit van de investering zou ook grotendeels onaangetast blijven door het boven- en ondergrensmechanisme (zie Toelichting 9.3), dat zekerheid biedt met betrekking tot de kasstromen van de vennootschap over een periode van 25 jaar.

Afgezien van het hierboven aangestipte risico verwacht de Groep dat de brexit een zeer beperkte impact zal hebben op de geconsolideerde jaarrekening.

8.6. Diensten verleend door de commissarissen

De Algemene Aandeelhoudersvergadering heeft KPMG Bedrijfsrevisoren BCVBA aangesteld als commissaris (vertegenwoordigd door dhr. Alexis Palm) en Ernst & Young Bedrijfsrevisoren BCVBA (vertegenwoordigd door dhr. Patrick Rottiers) voor de audit van de geconsolideerde jaarrekening van Elia System Operator nv en de audit van de statutaire jaarrekening van Elia System Operator nv, Elia Asset nv, Elia Engineering nv., Elia Grid International nv en Eurogrid International CVBA.

50Hertz Transmission (Duitsland) heeft Ernst & Young GmbH aangesteld voor de audit van de geconsolideerde jaarrekening van Eurogrid GmbH en de statutaire jaarrekening van 50Hertz Transmission GmbH en 50Hertz Offshore GmbH. KPMG GmbH werd aangesteld voor de audit van Elia Grid International GmbH.

De volgende tabel vermeldt de honoraria van het college van commissarissen en van hun verbonden ondernemingen met betrekking tot verleende diensten voor het boekjaar 2018:

in EUR	België	Duitsland	Totaal
Statutaire audit	169.692	239.000	408.692
Audit gerelateerd	65.771	26.000	91.771
Winstbelastingen	2.220	75.375	77.595
Indirecte belastingen	17.062	0	17.062
Overig advies	85.700	0	85.700
Totaal	340.445	340.375	680.820

REGELGEVEND KADER EN TARIEVEN

1. Regelgevend kader in België

1.1. Federale wetgeving

De Elektriciteitswet vormt de algemene basis van het regelgevende kader en bevat de belangrijkste principes die van toepassing zijn op de activiteiten van Elia als beheerder van het transmissienet voor elektriciteit in België.

Deze wet werd grondig gewijzigd op 8 januari 2012 door de omzetting op federaal niveau van het derde pakket van Europese richtlijnen. De nieuwe Elektriciteitswet die eruit voortvloeit:

- verscherpt de ontvlechting van de transmissieactiviteiten;
- bepaalt meer in detail de regels met betrekking tot het beheer van en de toegang tot het transmissienet;
- herdefinieert de wettelijke opdracht van de transmissienetbeheerder, en breidt ze meer bepaald uit tot de offshore gebieden die binnen het rechtsgebied van België vallen; en
- verruimt de bevoegdheden van de regelgevende instantie, in het bijzonder voor het opstellen van methodes voor het bepalen van de transmissietarieven.

Verscheidene koninklijke besluiten en in het bijzonder het koninklijk besluit inzake het federaal technisch reglement verduidelijken het regelgevend kader dat toepasselijk is voor het beheer van het transmissienet. De beslissingen van de CREG (Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas) vullen deze bepalingen aan, wat resulteert in het regelgevende kader waarbinnen Elia zijn activiteiten uitoefent op federaal niveau.

1.2. Gewestelijke wetgeving

De drie Belgische gewesten zijn op hun respectieve grondgebieden verantwoordelijk voor de lokale transmissie van elektriciteit op netten met een spanning gelijk aan of lager dan 70 kV. De gewestelijke regulatoren hebben bevoegdheid over het niet-tarifaire luik van de reglementering voor het lokale transmissienet; de bepaling en de controle van de tarieven vallen onder de bevoegdheid van de federale overheid.

Het Vlaamse Gewest, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het Waalse Gewest hebben ook de bepalingen van het derde Europese pakket die hen aanbelangen in hun regelgeving omgezet. De gewestdecreten werden aangevuld met verscheidene andere voorschriften over openbare dienstverplichtingen, hernieuwbare energie en toelatingsprocedures voor leveranciers.

1.3. Regelgevende instanties

Zoals de EU-wetgeving het vereist, wordt de Belgische elektriciteitsmarkt door onafhankelijke regulatoren bewaakt en gecontroleerd.

FEDERALE REGULATOREN

De CREG is de federale regelgevende instantie en zijn bevoegdheden ten aanzien van Elia zijn onder andere:

- het goedkeuren van de standaardvoorwaarden van de drie hoofdcontracten die door de Vennootschap op federaal niveau worden gebruikt: het verbindingscontract, het toegangscontract en het ARP-contract;
- het goedkeuren van het systeem voor capaciteitstoewijzing aan de grenzen tussen België en zijn buurlanden;
- het goedkeuren van de benoeming van de onafhankelijke leden van de Raad van Bestuur;
- het bepalen van de tariefmethodologie die de netbeheerder moet naleven bij de berekening van de verschillende tarieven die op de netgebruikers worden toegepast;
- het afleveren van een certificaat om zeker te zijn dat de netbeheerder wel degelijk de eigenaar is van de infrastructuur die hij beheert en voldoet aan de voorschriften inzake onafhankelijkheid ten opzichte van producenten en leveranciers.

GEWESTELIJKE REGULATOREN

De exploitatie van elektriciteitsnetten met een spanning gelijk aan of lager dan 70 kV valt onder de bevoegdheid van de respectieve gewestelijke regulatoren. Elk van hen kan van om het even welke beheerder (met inbegrip van Elia wanneer deze dergelijke spanningsnetten exploiteert) eisen om alle specifieke bepalingen van de gewestelijke voorschriften inzake elektriciteit na te leven, op straffe van administratieve boetes of andere sancties. De gewestelijke regulatoren hebben echter geen bevoegdheid over de bepaling van de elektriciteitstransmissietarieven. De tariefbepaling voor de elektriciteitsnetten die een transmissiefunctie hebben is uitsluitend een bevoegdheid van de CREG.

1.4. Tariefbepaling

TARIEFREGELGEVING

Op 18 december 2014 werd door de CREG een besluit aangenomen tot vaststelling van de methoden gebruikt voor het berekenen en vastleggen van de tariefvoorwaarden voor de gebruikers van het elektriciteitsnet met een transmissiefunctie. Elia heeft deze methodologie gebruikt als basis voor zijn tariefvoorstel voor 2016-2019 dat op 30 juni 2015 werd voorgelegd. Dit tariefvoorstel, aangepast aan de besprekingen tussen Elia en de CREG in de loop van het 2e semester van 2015, werd op 3 december 2015 goedgekeurd door de regulator.

TARIEFREGLEMENTERING VAN TOEPASSING IN BELGIË

Het grootste deel van de inkomsten van Elia als beheerder van netten met een transmissiefunctie (het transmissienet en de lokale en gewestelijke transmissienetten in België) is afkomstig van de gereguleerde tarieven die Elia aanrekent voor het gebruik van deze netten (tariefinkomsten) en die op voorhand door de CREG worden goedgekeurd. Op 1 januari 2008 trad een gereguleerd tariefmechanisme in werking, waarbij de goedgekeurde tarieven gelden voor periodes van vier jaar, behoudens uitzonderlijke omstandigheden. Het jaar 2017 was dus het tweede jaar van de derde vierjarige regulatoire periode.

Het tariefmechanisme is gebaseerd op de boekhouding volgens de Belgische boekhoudkundige regels (BE GAAP). De tarieven worden vastgesteld op basis van gebudgetteerde kosten, verminderd met een aantal niet-tarifaire opbrengsten. Deze kosten worden vervolgens gedeeld zowel op basis van een raming van de elektriciteitsvolumes die van het net worden afgenomen en van het ter beschikking gestelde vermogen als, voor sommige kosten, op basis van de geraamde volumes van in het net geïnjecteerde elektriciteit, overeenkomstig de bepalingen van de tariefmethodologie die door de CREG is opgesteld.

De in aanmerking genomen kosten omvatten de geraamde waarde van de toegestane billijke vergoeding van het geïnvesteerde kapitaal, een schatting van de aan Elia toegekende bedragen uit hoofde van prestatiegebonden incentives en de prognoses voor diverse kostencategorieën. Deze kosten zijn onderverdeeld in drie groepen: de beheersbare kosten, waarvoor efficiëntiewinsten of - verliezen evenredig verdeeld worden tussen Elia (stijging of daling van de toegelaten winst) en de netgebruikers (stijging of daling van de toekomstige tarieven); de niet-beheersbare kosten, die Elia niet kan beïnvloeden en waarvoor afwijkingen ten opzichte van het budget volledig worden toegerekend aan de totale opbrengsten van de toekomstige regulatoire periode; de beïnvloedbare kosten, waarvoor een gemengde regel geldt.

BILLIJKE VERGOEDING

De billijke vergoeding is het rendement op het kapitaal dat in het net werd geïnvesteerd. Ze is gebaseerd op de gemiddelde jaarlijkse waarde van het gereguleerd actief (Regulated Asset Base - RAB), die jaarlijks wordt berekend, rekening houdend met nieuwe investeringen, afschrijvingen en variatie van de behoeften aan bedrijfskapitaal.

In deze context wordt de billijke vergoeding berekend volgens een formule die een verschillend rendement toekent aan het eigen vermogen dat 33 % vertegenwoordigt van de RAB (deel A) en aan het eigen vermogen dat deze verhouding overschrijdt (deel B). Deze formule is als volgt:

Billijke vergoeding = A + B met:

- A = [33 % x gemiddelde RAB in jaar n x ((OLO n)+(bèta x risicopremie)] x illiquiditeitspremie] plus
- B = [(S – 33 %) x gemiddelde RAB x (OLO n + 70 basispunten)] waarbij:
- OLO is de rentevoet van Belgische lineaire obligaties op 10 jaar, voor het betrokken jaar;
- S = geconsolideerd eigen vermogen/RAB, volgens de Belgische boekhoudnormen (BE GAAP);
- bèta (β) = moet worden berekend op basis van de dagprijzen van het aandeel Elia, vergeleken met de index BEL 20, over een periode van drie jaar – de waarde van bèta kan niet lager zijn dan 0,53;
- de risicopremie is vastgelegd op 3,5%;
- de illiquiditeitspremie is vastgelegd op 1,10.

DEEL A

Het vergoedingspercentage (in %) zoals vastgesteld door de CREG voor het jaar 'n' is gelijk aan de som van de risicoloze rentevoet, dit wil zeggen de gemiddelde rente van Belgische lineaire obligaties op 10 jaar, en een premie voor het risico van de aandelenmarkt, gewogen door de toepasselijke bètafactor.

De referentieverhouding van 33 % wordt toegepast op de gemiddelde waarde van het gereguleerd actief (RAB) van Elia om het referentievermogen van Elia te berekenen.

Door de opgelegde referentieverhouding stimuleert de CREG een verhouding tussen het eigen vermogen en het gereguleerd actief die zo dicht mogelijk bij 33% ligt. Bijgevolg wordt deel B (dat van toepassing is op het deel van het referentievermogen dat 33 % van het gereguleerd actief overschrijdt) vergoed tegen een lager tarief.

DEEL B

Indien de effectieve verhouding van het eigen vermogen van Elia hoger is dan de referentieverhouding, dan wordt het surplus vergoed tegen een percentage dat op de volgende manier wordt berekend: [(OLO n + 70 basispunten)].

Bovendien kan de regulator, in overeenstemming met de elektriciteitswet, hogere rendementen vaststellen voor het geïnvesteerde kapitaal om projecten van nationaal of Europees belang te financieren (zie verder 'Andere incentives')

Niet-beheersbare elementen

Deze categorie van kosten en opbrengsten waarover Elia geen directe controle heeft, is niet onderworpen aan incentivemechanismen door de CREG en wordt volledig bestemd voor de berekening van de inkomsten die door de tarieven moeten worden gedekt. De tarieven worden vastgesteld op basis van de geraamde waarde van deze kosten en het verschil met de werkelijke waarden wordt ex post bestemd voor de berekening van de tarieven voor de volgende periode.

De belangrijkste niet-beheersbare kosten zijn afschrijvingen van onroerende goederen, nevendiensten (met uitzondering van kosten in verband met de reservering van nevendiensten, behalve 'black start', die als 'beïnvloedbare kosten' worden beschouwd), kosten in verband met door een overheidsinstantie opgelegde verplaatsingen van lijnen en belastingen. Ook financiële lasten waarvoor het embedded-debt principe van toepassing is zijn niet-beheersbaar. Bijgevolg zijn alle werkelijke en redelijke financieringskosten in verband met schuldfinanciering inbegrepen in de tarieven.

Sommige inkomsten zijn niet-beheersbaar, zoals bijvoorbeeld inkomsten uit grensoverschrijdende congestie of financiële inkomsten.

Beheersbare elementen

De kosten en opbrengsten waarover Elia directe controle heeft zijn onderworpen aan een incentivemechanisme, wat inhoudt dat Elia wordt aangezet om deze kosten te verminderen en deze opbrengsten te verhogen. Zo worden de inspanningen voor efficiëntie (en omgekeerd ook de inefficiënties) die Elia realiseert voor de helft verdeeld over de winst van Elia en de toekomstige tarieven.

Beïnvloedbare kosten

De kosten in verband met de reservering van ondersteunde diensten, behalve 'black start', worden beschouwd als 'beïnvloedbare kosten', d.w.z. dat de winst van Elia gedeeltelijk (ten belope van 15%) wordt beïnvloed door de stijging of de vermindering van deze kosten, binnen bepaalde grenzen (-2 miljoen en +6 miljoen euro vóór belasting)

Andere incentives

- *Marktintegratie*: Deze incentive bestaat uit drie luiken: (i) verbetering van de importcapaciteit van België en (ii) stijging van de sociale welvaart door de regionale marktkoppeling. Deze twee componenten hebben een uitsluitend positief effect op het nettoresultaat, met een respectief maximum van 6 miljoen en 11 miljoen euro (vóór belasting). (iii) de winsten (dividenden en vermogenswinsten) die voortvloeien uit de financiële participatie van Elia in bepaalde ondernemingen en die bijdragen aan de marktintegratie (CASC, CORESO, HGRT, APX-ENDEX) Dit wordt verdeeld over Elia (60%) en de toekomstige tarieven (40%);

- *Investeringsprogramma*: Deze incentive beoogt drie doelstellingen: (i) de verantwoording ex ante en ex post door Elia van de uitgaven voor elke investering (deze doelstelling draagt met een maximum van 2,5 miljoen euro bij aan de winst vóór belasting) (ii) de naleving van de geplande data voor de indienststelling van de projecten Stevin, Brabo, Alegro en van de 4e dwarsregeltransformator (1 miljoen euro vóór belasting per project dat tijdig in dienst wordt gesteld). (iii) de uitvoering van een lijst van geselecteerde strategische projecten, vooral investeringen ter versterking van de Europese integratie ('mark-up incentive'). De mark-up wordt berekend als percentage op het totale werkelijk bestede bedrag waarbij de investeringsbedragen zijn geplafonneerd per jaar en per project en de incentive wordt berekend op basis van het werkelijk geïnvesteerde bedrag. De mark-up wordt toegepast op het volledige percentage wanneer het percentage van OLO lager dan of gelijk is aan 0,5%. Deze wordt verminderd als het percentage van OLO hoger is dan 0,5% en daalt tot 0 voor een percentage van OLO dat gelijk is aan of hoger is dan 2,16%. Er dient te worden opgemerkt dat 10% van de voor elk project verkregen mark-up moet worden terugbetaald indien het project niet binnen de gestelde termijn is voltooid of indien het project na de inbedrijfstelling niet voldoende beschikbaar is.

- *Continuïteit in de stroomvoorziening*: Elia geniet een incentive berekend op basis van de AIT (Average Interruption Time), gemeten op jaarbasis. Het toegekende bedrag is beperkt tot 2 miljoen euro (vóór belasting).

- *Innovatie*: De incentive wordt berekend op basis van het bedrag van de gemaakte kosten voor het verkrijgen van innovatiesubsidies, met een maximumbedrag dat overeenkomt met 50% van het subsidiebedrag of met 1 miljoen euro (vóór belasting);

- *Discretionaire incentive*: de CREG bepaalt elk jaar de doelstellingen die Elia moet bereiken in het kader van deze incentive. Deze hebben voornamelijk betrekking op de uitvoering van projecten en mechanismen om het evenwicht tussen vraag en aanbod op de elektriciteitsmarkt te bewaren. Deze incentive draagt bij aan de winst voor een maximum van 2 miljoen euro (vóór belasting).

Regelgevend kader voor de Modular Offshore Grid

Op 29 maart 2018 heeft de CREG de tariefmethodologie goedgekeurd om specifieke regels op te nemen die van toepassing zijn op de investering in de Modular Offshore Grid. De belangrijkste kenmerken zijn (i) een specifiek premierisico dat op deze investering moet worden toegepast, (ii) het afschrijvingspercentage dat van toepassing is op MOG-activa, (iii) bepaalde kosten die specifiek zijn voor de MOG en anders worden geclassificeerd dan de kosten voor onshore activiteiten, (iv) de vaststelling van het niveau van de kosten zal worden bepaald op basis van de kenmerken van de MOG-activa en ten slotte (v) specifieke incentives met betrekking tot het beheer en de exploitatie van de offshore activa.

Afrekeningsmechanisme: afwijkingen van gebudgetteerde waarden

De werkelijke volumes vervoerde elektriciteit kunnen verschillen van de voorspelde volumes. Als de vervoerde volumes hoger (of lager) zijn dan de voorspelde, wordt de afwijking van de gebudgetteerde waarde geboekt op een overlopende rekening tijdens het jaar waarin ze zich voordoet en creëert ze een 'regulatoire schuld' (of 'regulatoire opbrengst') waarmee rekening zal worden gehouden tijdens de berekening van de tarieven van de volgende tariefperiode. Ongeacht afwijkingen tussen de voorspelde parameters voor tariefbepaling (billijke vergoeding, niet-beheersbare elementen, beheersbare elementen, beïnvloedbare kosten, incentivecomponenten, toewijzing van kosten en opbrengsten tussen gereguleerde en niet-gereguleerde activiteiten) en de effectief gemaakte kosten of opbrengsten met betrekking tot deze parameters, neemt de CREG de uiteindelijke beslissing over de vraag of de gemaakte kosten/opbrengsten redelijk worden geacht om te worden gedragen door de tarieven. Deze beslissing kan leiden tot de afwijzing van gemaakte kostenelementen en indien dergelijke kostenelementen worden afgewezen, wordt het bedrag niet in aanmerking genomen voor de tariefbepaling voor de volgende periode. Ondanks het feit dat Elia een rechterlijke toetsing van dergelijke beslissingen kan vragen, kan een afwijzing, indien deze rechterlijke toetsing geen succes zou hebben, een negatieve impact hebben op de financiële positie van Elia.

Allocatie van kosten en opbrengsten tussen gereguleerde en niet-gereguleerde activiteiten

De tariefmethodologie voor 2016-2019 bevat een mechanisme voor de ontwikkeling van nieuwe activiteiten door Elia buiten het toepassingsgebied van de regulering in België en waarvan de kosten niet worden gedekt door de nettarieven in België. Deze methodologie voert een mechanisme in om te verzekeren dat de impact van financiële deelnemingen van Elia in andere vennootschappen die door de CREG niet worden beschouwd als deel van de RAB (zoals deelnemingen in gereguleerde of niet-gereguleerde activiteiten buiten België, zoals het aandeelhouderschap in 50Hertz of EGI) neutraal is voor de Belgische netgebruikers.

2. Regelgevend kader in Duitsland

2.1. Relevante wetgeving

Het Duitse regelgevend kader is verdeeld over diverse wetgevingsstukken. De kernwet is de Duitse wet inzake energievoorziening (Energiewirtschaftsgesetz – EnWG), die het algemene wettelijke kader definieert voor de gas- en elektriciteitsvoorziening in Duitsland. De EnWG wordt ondersteund door een aantal wetten, verordeningen en regulerende besluiten, die gedetailleerde bepalingen verstrekken over het huidige stelsel van incentiverende regelgeving, boekhoudmethoden en toegangscontracten voor het net, met inbegrip van:

- de Verordening inzake de tarieven van het elektriciteitsnet (Verordnung über die Entgelte für den Zugang zu Elektrizitätsversorgungsnetzen (Stromnetzentgeltverordnung – StromNEV)), die onder andere beginselen en methoden vaststelt voor de berekening van de netwerkstarieven en verdere verplichtingen van de systeembeheerders;
- De verordening inzake toegang tot het elektriciteitsnet (Verordnung über den Zugang zu Elektrizitätsversorgungsnetzen of de Stromnetzzugangsverordnung – StromNZV), die onder meer verdere bijzonderheden specificceert over de toegang tot de transmissienetten (en andere soorten netten) door vaststelling van het vereffeningssysteem (Bilanzkreissystem), planning van elektriciteitsbevoorrading, regelingsenergie en andere algemene verplichtingen, bijv. congestiebeheer (Engpaßmanagement), publicatieverplichtingen, metering, minimumeisen voor verschillende soorten contracten en de verplichting van bepaalde netbeheerders om het Bilanzkreissystem voor de hernieuwbare energiebronnen te beheren;
- De verordening inzake incentiverende regelgeving (Verordnung über die Anreizregulierung der Energieversorgungsnetze of de Anreizregulierungsverordnung – ARegV), die de basisvoorschriften beschrijft voor de incentiverende regulering voor TNB's en andere netbeheerders (zoals hierna meer in detail beschreven). Ook worden hier algemene richtlijnen gegeven voor productiviteitsbenchmarking, welke kosten daarbij in aanmerking worden genomen, welke methode gebruikt kan worden om de inefficiëntie te bepalen en hoe dit vertaald kan worden naar jaarlijkse doelstellingen voor productiviteitsgroei.

2.2. Regelgevende instanties in Duitsland

De regelgevende instanties voor de energiesector in Duitsland zijn het Bundesnetzagentur (BNetzA) in Bonn (voor netten waarop 100.000 en meer netgebruikers rechtstreeks of onrechtstreeks aangesloten zijn) en de specifieke regelgevende instanties in de respectieve deelstaten (voor netten waarop minder dan 100.000 netgebruikers rechtstreeks of onrechtstreeks aangesloten zijn). De regelgevende instanties zijn onder andere belast met de niet-discriminerende toegang tot het net voor derde partijen en het toezicht op de tarieven die de netbeheerders toepassen voor het gebruik van het net. 50Hertz Transmission en 50Hertz Offshore zijn onderworpen aan de bevoegdheid van het BNetzA.

2.3. Tarieven in Duitsland

Het huidige mechanisme voor de tariefregelgeving in Duitsland is vastgelegd in de ARegV-verordening. Krachtens de ARegV-verordening worden de nettarieven vastgesteld om een vooraf bepaalde inkomstenlimiet, zoals vastgesteld door het BNetzA, te genereren voor elke TNB en voor elke regulatoire periode. De inkomstenlimiet is voornamelijk gebaseerd op de kosten van een basisjaar en wordt vastgelegd voor de volledige regulatoire periode, behalve wanneer de limiet wordt aangepast om rekening te houden met specifieke gevallen die in de ARegV zijn bepaald. Het is de netbeheerders niet toegestaan om hun individueel bepaalde inkomstenlimiet te overschrijden. Elke regulatoire periode duurt vijf jaar, de tweede regulatoire periode begon op 1 januari 2014 en zal eindigen op 31 december 2018. Tarieven zijn algemeen en niet onderworpen aan onderhandeling met klanten. Individuele tarieven worden slechts aan bepaalde klanten toegestaan (in bepaalde vaste omstandigheden die in de toepasselijke wetten worden vermeld) volgens § 19 StromNEV (bijvoorbeeld bij alleengebruik van netactiva). Het BNetzA moet deze individuele tarieven goedkeuren.

Voor de inkomstenlimiet worden de kosten die een netbeheerder maakt in twee categorieën ingedeeld:

- Permanent niet-beïnvloedbare kosten (PNBK): deze kosten zijn voor 100 % geïntegreerd in de 'inkomstenlimiet' en zijn dus volledig gedekt door de nettarieven, weliswaar doorgaans met een vertraging van twee jaar. De PNBK omvatten het rendement op het eigen vermogen, de bedrijfsbelasting, de financieringskosten, afschrijvingen en operationele kosten (op dit moment vastgelegd op 0,8% van de geactiveerde investeringskosten van de respectieve onshore investeringen) voor wat de investeringsmaatregelen worden genoemd. De financieringskosten met betrekking tot de investeringsmaatregelen zijn op dit moment begrensd tot de effectieve financieringskosten of tot de financieringskosten berekend in overeenstemming met een gepubliceerde richtlijn van het BNetzA, indien dat bedrag lager is. Sinds 2012 worden de kosten in verband met deze investeringsmaatregelen gebaseerd op ramingen. De verschillen tussen de ramingen en de effectieve waarden worden weerspiegeld in de regulatoire rekening. Bovendien omvatten de PNBK de kosten voor de ondersteunende diensten, de netverliezen, de inschakelingskosten, de Europese initiatieven en de opbrengsten van de veilingen. Deze kosten en opbrengsten zijn opgenomen in de inkomstenlimiet op basis van een procedureel reguleringsmechanisme van het federaal agentschap voor netwerken conform Artikel 11(2) ARegV (FSV). Het reguleringsproces met betrekking tot ondersteunende diensten en kosten voor netwerkverliezen geeft de systeembeheerder een stimulans om de geplande kosten via een bonus- en boetemechanismen te overtreffen. Sinds de herziening van de ARegV in 2016 worden ook de kosten voor de beperking van hernieuwbare energiebronnen om netcongestie tegen te gaan, gebaseerd op ramingen. Bovendien kunnen ook kosten die voortvloeien uit Europese projecten van gemeenschappelijk belang (Projects of Common Interest – PCI) waarvoor tot een kostenbijdrage van Duitsland is beslist, worden opgenomen als PNBK, zij het met een vertraging van twee jaar;
- Tijdelijke niet-beïnvloedbare kosten (TNBK) en beïnvloedbare kosten (BK): deze kosten omvatten het rendement op eigen vermogen, de afschrijvingen, de financieringskosten, de bedrijfsbelasting en andere operationele kosten en zijn onderworpen aan een incentivemechanisme dat is vastgelegd door het BNetzA en dat een efficiëntiefactor (alleen van toepassing op BK), een productiviteitswinstfactor en een inflatiefactor (van toepassing op TNBK en BK) over een periode van vijf jaar omvat. Bovendien voorziet het huidige incentivemechanisme in de toepassing van een kwaliteitsfactor, maar de criteria en het

implementatiemechanisme voor deze factor voor transmissienetbeheerders moeten nog door het BNetzA worden bepaald. De verschillende factoren die zijn gedefinieerd, geven de transmissienetbeheerder een doelstelling op middellange termijn om inefficiënt geachte kosten te vermijden. Wat de financieringskosten betreft, moeten de toegestane financieringskosten (die verbonden zijn aan de beïnvloedbare kosten) bewezen vermarktbaar zijn;

Wat het rendement op eigen vermogen betreft, bevatten de relevante wet- en regelgeving bepalingen met betrekking tot het toegestane rendement op eigen vermogen, dat in de TNBK/BK is opgenomen voor activa die tot de regulatoire activabasis behoren en de PNBK voor activa die in investeringsbudgetten zijn goedgekeurd. Voor de tweede regulatoire periode (2014-2018) is het rendement op eigen vermogen vastgesteld op 7,14 % voor investeringen uitgevoerd vóór 2006 en 9,05 % voor investeringen uitgevoerd vanaf 2006, gebaseerd op 40 % van de totale waarde van de activa die worden beschouwd als 'met eigen vermogen gefinancierd', terwijl de rest wordt behandeld als 'quasi-schuld'. In 2016 legde het BNetzA het rendement op eigen vermogen vast voor de derde regulatoire periode (2019-2023); in vergelijking met de tweede regulatoire periode werden de waarden sterk verminderd, tot 5,12 % voor investeringen uitgevoerd vóór 2006 en 6,91 % voor investeringen uitgevoerd sinds 2016. Het rendement op het eigen vermogen wordt berekend vóór vennootschapsbelasting, maar na bedrijfsbelasting;

Los van de inkomstenlimiet wordt 50Hertz gecompenseerd voor de kosten in verband met zijn verplichtingen inzake hernieuwbare energie, met inbegrip van EEG- and CHP/KWKG-verplichtingen en offshore verplichtingen. Daartoe zijn diverse toeslagen ingevoerd die onderworpen zijn aan specifieke reguleringsmechanismen die bedoeld zijn voor een evenwichtige behandeling van kosten en inkomsten.

WIJZIGINGEN IN DE TARIEFREGELGEVING

In 2016 trad een herziening van de ARegV in werking die verschillende relevante wijzigingen doorvoerde, met name inzake de regelgeving voor distributienetbeheerders. De TNB's worden echter ook getroffen doordat de herziene ARegV leidt tot veranderingen van verschillende aspecten die relevant zijn voor de PNBK, zoals de methodologie voor het bepalen van vervangingsdelen in nieuwe investeringsmaatregelen (status quo blijft behouden voor investeringsmaatregelen die al zijn goedgekeurd of aangevraagd), de afweging van de kosten van de beperking van hernieuwbare energiebronnen op basis van voorspelde waarde, en de afweging van PCI-kosten. Bovendien onderbouwt de herziene ARegV de methodologieën die kunnen worden toegepast voor het meten van de individuele efficiëntie van de vier Duitse TNB's, waarbij alleen een internationale benchmark of een relatieve referentienetanalyse voor dit doel wordt toegestaan.

Per 31 december 2018 had 50Hertz de goedkeuring verkregen voor 94 van de 127 aanvragen voor actieve investeringsmaatregelen die sinds 2008 zijn ingediend.

Op basis van het totale aangevraagde investeringsbudget van € 15 miljard bedroeg het goedgekeurde investeringsbudget op dezelfde datum € 10,4 miljard

TARIEVEN

De nettoegangstarieven werden berekend op basis van de betreffende inkomstenlimieten en werden op 11 december 2018 gepubliceerd voor het jaar 2019. Ze zijn gemiddeld 23% gedaald ten opzichte van 2018. Een belangrijke drijfveer voor een tariefverlaging was het vervangen van offshore kosten door een nieuwe offshore toeslag (zie onderstaande paragraaf). Verder heeft 50Hertz zijn netuitbreidingsprojecten actief en met succes voortgezet; de ingebruikname van nieuwe lijnen heeft het mogelijk gemaakt om de kosten voor redispatching en inperking van hernieuwbare energiebronnen te verlagen en zo de aanhoudend hoge kosten van de netuitbreiding te compenseren en een tariefverlaging mogelijk te maken.

De laatste jaren hebben de nettoegangstarieven van de vier Duitse TNB's zich verschillend ontwikkeld. Dat was hoofdzakelijk het gevolg van de verschillende volumes hernieuwbare energie die in de controlezones zijn geïnstalleerd, wat leidde tot aanzienlijk hogere tarieven in die controlezones met hogere niveaus van hernieuwbare energie. In juli 2017 ging de Wet inzake modernisering van nettarieven ("Netzentgeltmodernisierungsgesetz" – NEMoG) van kracht. De NEMoG voorziet vanaf 2019 de stapsgewijze harmonisatie van de tarieven voor nettoegang van de vier Duitse TNB's die zal leiden tot uniforme transmissietarieven in 2023. Bovendien schaft de NEMoG zogenaamde vermeden nettarieven (vNNE) voor vluchtige opwekking van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen af en creëert ze een nieuwe regeling voor offshore-netwerkaansluitingen, waardoor de daarmee gepaard gaande kosten vanaf 2019 worden verlegd van de tarieven naar een toeslag.

3. Regelgevend kader voor NemoLink Interconnector

De belangrijkste kenmerken van het regelgevende kader van NemoLink Ltd kunnen als volgt worden samengevat:

- Vanaf de datum van ingebruikname zal een specifiek regelgevend kader van toepassing zijn op de Nemo Link interconnector. Het kader maakt deel uit van de nieuwe tariefmethodologie die op 18 december 2014 door de CREG werd uitgegeven. Het boven- en ondergrensregime is een op inkomsten gebaseerd regime met een looptijd van 25 jaar. De nationale regulatoren in het VK en België (respectievelijk de OFGEM en de CREG) zullen de niveaus van de boven- en ondergrens ex-ante bepalen en deze zullen grotendeels vastliggen voor de duur van het regime. Bijgevolg zullen investeerders zekerheid hebben over het regelgevende kader tijdens de levensduur van de interconnector.
- Vanaf de operationele fase, gaat het boven- en ondergrensregime van start. Om de vijf jaar beoordelen de regulatoren de opbrengsten van de cumulatieve interconnector (na aftrek van eventuele marktgerelateerde kosten) over de periode in vergelijking met de cumulatieve boven- en ondergrenzen om te bepalen of de boven- of ondergrens in werking treedt. Alle opbrengsten boven de bovengrens worden teruggegeven aan de TNB in het VK (National Electricity Transmission System Operator of 'NETSO') en aan de TNB in België op een 50/50-basis. De TNB's zouden dan de netlasten voor netgebruikers in hun respectieve landen verlagen. Als de opbrengsten onder de ondergrens uitkomen, dan worden de eigenaars van de interconnector gecompenseerd door de TNB's. De TNB's zullen op hun beurt de kosten terugverdienen door middel van netlasten. National Grid vervult de rol van NETSO in het VK en de Emittent, de Belgische TNB in België.
- Elke periode van vijf jaar wordt afzonderlijk bekeken. Aanpassingen van de boven- en ondergrens in één periode zullen geen invloed hebben op de aanpassingen voor toekomstige perioden, en de totale opbrengsten van één periode zullen in toekomstige perioden niet in aanmerking worden genomen.
- De elementaire kenmerken van de tariefmethodologie is als volgt:

Duur van het regime	25 jaar
Boven- en ondergrenzen	De niveaus worden vastgelegd bij de aanvang van het regime en blijven in reële termen vastgesteld voor een periode van 25 jaar vanaf de start van de regeling. Op basis van de toepassing van mechanistische parameters op kostenefficiëntie: er zal een benchmark voor de kosten voor het leveren van de ondergrens worden toegepast en een benchmark voor het rendement op eigen vermogen om de bovengrens te leveren.
Beoordelingsperiode (beoordelen of de opbrengsten van de interconnector boven of onder de bovengrens/ondergrens liggen)	Om de vijf jaar met tussentijdse aanpassingen indien vereist en gerechtvaardigd door de beheerder. Met tussentijdse aanpassingen kunnen beheerders hun opbrengsten tijdens de beoordelingsperiode terugverdienen als de opbrengsten onder de ondergrens (of boven de bovengrens) liggen, maar aan het einde van de vijfjaarlijkse beoordelingsperiode nog steeds moeten worden opgewaardeerd.
Mechanisme	Als de opbrengsten tussen de bovengrens en de ondergrens liggen, wordt geen aanpassing gedaan. Opbrengsten boven de bovengrens worden teruggegeven aan eindklanten en elk verlies van opbrengsten onder de ondergrens vereist betaling van netgebruikers (via netlasten).
- De boven- en ondergrenzen voor Nemo Link zullen worden vastgelegd wanneer de uiteindelijke projectkosten bekend zijn en zullen dan voor de hele duur van het regime worden vastgelegd.

VERSLAG VAN HET COLLEGE VAN COMMISSARISSEN OVER DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

KPMG Bedrijfsrevisoren CVBA
Luchthaven Brussel Nationaal 1K
1930 Zaventem
Belgium

Ernst & Young Bedrijfsrevisoren CVBA
De Kleetlaan 2
1831 Diegem
Belgium

Verslag van het College van commissarissen aan de algemene vergadering van Elia System Operator NV over de geconsolideerde jaarrekening voor het boekjaar afgesloten op 31 december 2018

In het kader van de wettelijke controle van de geconsolideerde jaarrekening van Elia System Operator NV (de "Vennootschap") en zijn dochterondernemingen (samen de "Groep"), leggen wij u ons commissarisverslag voor. Dit bevat ons verslag over de controle van de geconsolideerde jaarrekening voor het boekjaar afgesloten op 31 december 2018, alsook het verslag betreffende de overige door wet-, regelgeving en normen gestelde eisen. Deze verslagen zijn één en ondeelbaar.

Wij werden benoemd in onze hoedanigheid van commissaris door de algemene vergadering van 16 mei 2017, overeenkomstig het voorstel van het bestuursorgaan uitgebracht op aanbeveling van het auditcomité en op voordracht van de ondernemingsraad. Ons mandaat loopt af op de datum van de algemene vergadering die beraadslaagt over de jaarrekening afgesloten op 31 december 2019. Wij hebben de wettelijke controle van de geconsolideerde jaarrekening van de Groep uitgevoerd gedurende 18 opeenvolgende boekjaren voor KPMG Bedrijfsrevisoren CVBA en 17 opeenvolgende boekjaren voor Ernst & Young Bedrijfsrevisoren CVBA.

Verslag over de controle van de geconsolideerde jaarrekening

Oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben de wettelijke controle uitgevoerd van de geconsolideerde jaarrekening van de Groep over het boekjaar afgesloten op 31 december 2018 opgesteld in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards (IFRS) zoals goedgekeurd door de Europese Unie en met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften. Deze geconsolideerde jaarrekening omvat de geconsolideerde balans op 31 december 2018, alsook de geconsolideerde winst- en verliesrekening, het geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten, het geconsolideerd overzicht van mutaties in het eigen vermogen en het geconsolideerd kasstroomoverzicht over het boekjaar afgesloten op die datum evenals de toelichtingen bij de geconsolideerde jaarrekening bestaande uit een overzicht van de belangrijkste gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige informatieverschaffing. Het totaal van de geconsolideerde balans bedraagt EUR 13.754,3 miljoen en de geconsolideerde winst- en verliesrekening sluit af met een winst van het boekjaar van EUR 307,1 miljoen.

Naar ons oordeel geeft de geconsolideerde jaarrekening een getrouw beeld van het vermogen en de financiële toestand van de Groep op 31 december 2018, alsook van zijn geconsolideerde resultaten en van zijn geconsolideerde kasstromen over het boekjaar dat op die datum is afgesloten, in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards (IFRS) zoals goedgekeurd door de Europese Unie en met de in

België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften.

Basis voor ons oordeel zonder voorbehoud

We hebben onze controle uitgevoerd in overeenstemming met de International Standards on Auditing ("ISA's"). Onze verantwoordelijkheden uit hoofde van die standaarden zijn nader beschreven in het gedeelte "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de geconsolideerde jaarrekening" van ons verslag.

Wij hebben alle deontologische vereisten die relevant zijn voor de controle van de geconsolideerde jaarrekening in België nageleefd, met inbegrip van deze met betrekking tot de onafhankelijkheid.

Wij hebben van het bestuursorgaan en van de aangestelden van de Vennootschap de voor onze controle vereiste ophelderingen en inlichtingen verkregen.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Kernpunten van de controle

Kernpunten van onze controle betreffen die aangelegenheden die naar ons professioneel oordeel het meest significant waren bij de controle van de geconsolideerde jaarrekening van de huidige verslagperiode. Deze aangelegenheden zijn behandeld in de context van onze controle van de geconsolideerde jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons

Verslag van het College van commissarissen van 5 april 2019 over de Jaarrekening van Elia System Operator NV over het boekjaar afgesloten op 31 december 2018 (vervolg)

oordeel hierover, en wij verschaffen geen afzonderlijk oordeel over deze aangelegenheden

Berekening van het netto resultaat

Beschrijving

Zoals beschreven in toelichtingen 6.17 'Over te dragen opbrengsten en toe te rekenen kosten', 9.1.4 'Tariefbepaling' en 9.2.3 'Tarieven in Duitsland' van de Geconsolideerde Jaarrekening, wordt het netto resultaat van het Belgische en het Duitse segment bepaald door toepassing van berekeningsmethodes zoals opgelegd door de Belgische regulator, de Commissie voor de Regulering van de Electriciteit en het Gas (de "CREG") and de Duitse regulator, de Bundesnetzagentur (the "BNetzA") (samen de "Tariefmecanismes").

Deze tariefmechanismes zijn gebaseerd op berekeningsmethodes die complex zijn en die het gebruik vereisen van parameters (gemiddelde interest op overheidsobligaties, de Beta van Elia's aandeel, rendement op eigen vermogen,...), boekhoudgegevens van de gereguleerde activiteiten (het gereguleerd actief ('RAB'), het gereguleerd eigen vermogen, investeringen en verkregen subsidies) en externe operationele gegevens (zoals import capaciteit per uur, consumenten- en producenten overschotten).

Beide Tariefmechanismes maken een onderscheid tussen kosten en opbrengsten op basis van de controle dat de Groep heeft over deze kosten en opbrengsten in elk van de segmenten. De afwijkingen in gereguleerde kosten en opbrengsten gekwalificeerd als niet-beheersbare elementen worden volledig geïncorporeerd in toekomstige tarieven. De elementen gekwalificeerd als beheersbaar zijn deze waarover de Groep controle heeft, en waarbij afwijkingen (gedeeltelijk) ten laste of ten bate komt van de aandeelhouders.

Daarom zijn de berekeningsmethodes van het netto resultaat van de Groep complex en behoeven ze inschattingen van het management, meer bepaald met betrekking tot het gebruik van correcte boekhoudgegevens, operationele data en parameters zoals opgelegd door de regulators. Het gebruik van foutieve boekhoudkundige, operationele data en afwijkingen in assumpties kunnen een significante impact hebben op het netto resultaat van de Groep.

Uitgevoerde procedures

Onze controleprocedures omvatten onder andere het volgende:

- Evaluatie van de opzet en het testen van de werking van de voornaamste interne controles met betrekking tot de berekening van het netto resultaat, met inbegrip van de controles met betrekking tot de volledigheid en accuraatheid van de gebruikte data in

de berekeningen, inclusief beoordelingscontroles van het management;

- Evaluatie van de adequate en consistente classificatie van opbrengsten en kosten volgens de aard (beheersbaar en niet-beheersbaar) zoals beschreven in de Tariefmechanismes;
- Uitvoeren van onafhankelijk herberekeningen van de netto resultaten van de segmenten op basis van onderliggende interne documentatie en extern beschikbare informatie, en rekening houdend met de formules zoals beschreven in de Tariefmechanismes;
- Het lezen en evalueren van de boekhoudkundige effecten van communicaties en beslissingen genomen door de CREG en de BNetzA;
- Evaluatie van de toereikendheid van de toelichtingen 6.17, 9.1.4 en 9.2.3 van de Geconsolideerde Jaarrekening.

Investeringen in materiële vaste activa

Beschrijving

Als gevolg van de huidige evolutie in de elektriciteitssector naar de productie van groene energie, zijn er zeer significante lopende investeringsprojecten om deze nieuwe productiesites aan te sluiten op het transmissienetwerk van Elia.

De tijdige afwerking en vooruitgang volgens plan van deze projecten is één van de belangrijke prestatie-indicatoren van het management zoals bepaald door de Raad van Bestuur. De vooruitgang van de netwerkprojecten, het onderhoud en de uitbreiding van het netwerk, is eveneens een belangrijke prestatie-indicator voor investeerders omdat dit een belangrijke factor is die het rendement op hun investering beïnvloedt. Deze projecten zijn eveneens een kwalitatieve en kwantitatieve maatstaf voor de regulators. Dit wordt verder besproken in toelichting 6.1 'materiële vaste activa' en toelichting 4 'Segment rapportering' van de geconsolideerde jaarrekening.

Deze activa worden gepresenteerd als materiële vaste activa, met een totaal bedrag aan investeringen voor 2018 van € 1.030,1 miljoen en een netto boekwaarde van € 8.456,2 miljoen op 31 december 2018 of 61,5% van de totale activa van de Groep.

Elia's waarderingsregels beschrijven dat alle uitgaven met betrekking tot onderhoud beschouwd worden als operationele kosten en alle nieuwe projecten of vervangingsinvesteringen beschouwd worden als investeringen in materiële vaste activa. Aangezien netwerkprojecten zowel onderhoud als investeringen kunnen bevatten, vereist de presentatie van deze uitgaven als zijnde materiële vaste activa of operationele kosten inschattingen van het management. Ten gevolge

Verslag van het College van commissarissen van 5 april 2019 over de Jaarrekening van Elia System Operator NV over het boekjaar afgesloten op 31 december 2018 (vervolg)

van deze inschattingen, het belang van de materiële vaste activa op de totale activa, en het belang voor de gebruikers van de jaarrekening alsook het belang dat wordt gegeven aan de opvolging en de vooruitgang van deze projecten in de persberichten en investeerderspresentaties, wordt deze aangelegenheid beschouwd als een kernpunt van onze controle.

Uitgevoerde procedures

Onze controleprocedures omvatten onder andere het volgende:

- Evaluatie van de opzet en het testen van de werking van de voornaamste interne controles, inclusief beoordelingscontroles van het management, met betrekking tot de gepaste goedkeuring van de investering, de overeenstemming met de voorwaarden voor activering met de waarderingsregels, de correcte presentatie van uitgaven als investeringen of als operationele kosten alsook relevante IT applicatiecontroles met de steun van onze interne IT specialisten;
- Uitvoeren van substantieve analytische procedures op investeringen en diensten en diverse goederen door vergelijking van de cijfers van huidig boekjaar met de gebudgetteerde cijfers zoals goedgekeurd door de regulator op het niveau van activaklassen en projecten;
- Testen van een steekproef van investeringen in materiële vaste activa, met inbegrip van de activa in aanbouw, evalueren of de uitgaven voldoen aan de voorwaarden voor activering onder IFRS zoals aanvaard door de Europese Unie en aan de waarderingsregels van de Groep voor activering als materiële vaste activa en of de investeringen aan de correcte projecten werden toegewezen, met inbegrip van de evaluatie van de inschatting van het management in geval een project zowel betrekking heeft op onderhoud als op investeringen;
- Evaluatie van de toereikendheid van de toelichtingen 4 en 6.1 van de Geconsolideerde Jaarrekening.

Verantwoordelijkheden van het bestuursorgaan voor het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening

Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening die een getrouw beeld geeft in overeenstemming met de *International Financial Reporting Standards* (IFRS) zoals goedgekeurd door de Europese Unie en met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften, alsook voor de interne beheersing die het bestuursorgaan noodzakelijk acht voor het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening die geen afwijking van

materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of van fouten.

Bij het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening is het bestuursorgaan verantwoordelijk voor het inschatten van de mogelijkheid van de Groep om zijn continuïteit te handhaven, het toelichten, indien van toepassing, van aangelegenheden die met continuïteit verband houden en het gebruiken van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuursorgaan het voornemen heeft om de Groep te liquideren of om de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of geen realistisch alternatief heeft dan dit te doen.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de geconsolideerde jaarrekening

Onze doelstellingen zijn het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid over de vraag of de geconsolideerde jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of van fouten en het uitbrengen van een commissarisverslag waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoog niveau van zekerheid, maar is geen garantie dat een controle die overeenkomstig de ISA's is uitgevoerd altijd een afwijking van materieel belang ontdekt wanneer die bestaat. Afwijkingen kunnen zich voordoen als gevolg van fraude of fouten en worden als van materieel belang beschouwd indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat zij, individueel of gezamenlijk, de economische beslissingen genomen door gebruikers op basis van deze geconsolideerde jaarrekening, beïnvloeden.

Als deel van een controle uitgevoerd overeenkomstig de ISA's, passen wij professionele oordeelsvorming toe en handhaven wij een professioneel-kritische instelling gedurende de controle. We voeren tevens de volgende werkzaamheden uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de geconsolideerde jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of van fouten, het bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden die op deze risico's inspelen en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Het risico van het niet detecteren van een van materieel belang zijnde afwijking is groter indien die afwijking het gevolg is van fraude dan indien zij het gevolg is van fouten, omdat bij fraude sprake kan zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten om transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle, met als doel

Verslag van het College van commissarissen van 5 april 2019 over de Jaarrekening van Elia System Operator NV over het boekjaar afgesloten op 31 december 2018 (vervolg)

controlewerkzaamheden op te zetten die in de gegeven omstandigheden geschikt zijn maar die niet zijn gericht op het geven van een oordeel over de effectiviteit van de interne beheersing van de Groep;

- ▶ het evalueren van de geschiktheid van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van de door het bestuursorgaan gemaakte schattingen en van de daarop betrekking hebbende toelichtingen;
- ▶ het concluderen dat de door het bestuursorgaan gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is, en het concluderen, op basis van de verkregen controle-informatie, of er een onzekerheid van materieel belang bestaat met betrekking tot gebeurtenissen of omstandigheden die significante twijfel kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van de Groep om zijn continuïteit te handhaven. Indien wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij ertoe gehouden om de aandacht in ons commissarisverslag te vestigen op de daarop betrekking hebbende toelichtingen in de geconsolideerde jaarrekening, of, indien deze toelichtingen inadequaat zijn, om ons oordeel aan te passen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van ons commissarisverslag. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de Groep zijn continuïteit niet langer kan handhaven;
- ▶ het evalueren van de algehele presentatie, structuur en inhoud van de geconsolideerde jaarrekening, en van de vraag of de geconsolideerde jaarrekening de

onderliggende transacties en gebeurtenissen weergeeft op een wijze die leidt tot een getrouw beeld;

- ▶ het verkrijgen van voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de entiteiten of bedrijfsactiviteiten binnen de Groep gericht op het tot uitdrukking brengen van een oordeel over de geconsolideerde jaarrekening. Wij zijn verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. Wij blijven ongedeeld verantwoordelijk voor ons oordeel.

Wij communiceren met het auditcomité onder meer over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante controlebevindingen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing die wij identificeren gedurende onze controle.

Wij verschaffen aan het auditcomité tevens een verklaring dat wij de relevante deontologische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd, en wij communiceren met hen over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en, waar van toepassing, over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Uit de aangelegenheden die met het auditcomité zijn gecommuniceerd bepalen wij die zaken die het meest significant waren bij de controle van de jaarrekening van de huidige verslagperiode, en die derhalve de kernpunten van onze controle uitmaken. Wij beschrijven deze aangelegenheden in ons verslag, tenzij het openbaar maken van deze aangelegenheden is verboden door wet- of regelgeving.

alsook verslag over deze aangelegenheden uit te brengen.

Aspecten betreffende het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening en andere informatie opgenomen in het jaarrapport

Na het uitvoeren van specifieke werkzaamheden op het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening, zijn wij van oordeel dat dit jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening overeenstemt met de geconsolideerde jaarrekening voor hetzelfde boekjaar en is dit jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening opgesteld overeenkomstig het artikel 119 van het Wetboek van vennootschappen.

Verslag van het College van commissarissen van 5 april 2019 over de geconsolideerde jaarrekening van Elia System Operator NV over het boekjaar afgesloten op 31 december 2018 (vervolg)

In de context van onze controle van de geconsolideerde jaarrekening zijn wij tevens verantwoordelijk voor het overwegen, in het bijzonder op basis van de kennis verkregen in de controle, of het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening en de andere informatie opgenomen in het jaarrapport, zijnde:

- Kerncijfers 2018 (pg 18-19) opgenomen in het Activiteitenverslag
- Bespreking en analyse door het management van de resultaten voor 2018 (pg 112-119) opgenomen in het Activiteitenverslag

een afwijking van materieel belang bevatten, hetzij informatie die onjuist vermeld is of anderszins misleidend is. In het licht van de werkzaamheden die wij hebben uitgevoerd, hebben wij geen afwijking van materieel belang te melden. Verder drukken wij geen enkele mate van zekerheid uit over het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening en de andere informatie opgenomen in het jaarrapport.

De niet-financiële informatie zoals vereist op grond van artikel 119 §2 van het Wetboek van vennootschappen, werd opgenomen in het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening in het hoofdstuk Duurzaamheidsverslag. De Vennootschap heeft zich bij het opstellen van deze niet-financiële informatie gebaseerd op het internationaal erkende referentiemodel Global Reporting Initiative Standards ("GRI"). Wij spreken ons evenwel niet uit over de vraag of deze niet-financiële informatie in alle van materieel belang zijnde opzichten is opgesteld in overeenstemming met GRI. Verder drukken wij geen enkele mate van zekerheid uit over individuele elementen opgenomen in deze niet-financiële informatie.

Vermeldingen betreffende de onafhankelijkheid

Onze bedrijfsrevisorenkantoren en onze netwerken hebben geen opdrachten die onverenigbaar zijn met de wettelijke controle van de jaarrekening verricht, en onze bedrijfsrevisorenkantoren zijn in de loop van ons mandaat onafhankelijk gebleven tegenover de Groep.

De honoraria voor de bijkomende opdrachten die verenigbaar zijn met de wettelijke controle van de jaarrekening bedoeld in artikel 134 van het Wetboek van vennootschappen werden correct vermeld en uitgesplitst in de toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening.

Andere vermeldingen

- ▶ Huidig verslag is consistent met onze aanvullende verklaring aan het auditcomité bedoeld in artikel 11 van de verordening (EU) nr. 537/2014.

Brussel, 5 april 2019

Het College van commissarissen

Ernst & Young Bedrijfsrevisoren CVBA
Commissaris
Vertegenwoordigd door

Patrick Rottiers
Vennoot*
* Handelend in naam van een BVBA

KPMG Bedrijfsrevisoren CVBA
Commissaris
vertegenwoordigd door

Alexis Palm
Vennoot

Verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving en normen gestelde eisen

Verantwoordelijkheden van het bestuursorgaan

Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het opstellen en de inhoud van het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening en de andere informatie opgenomen in het jaarrapport.

Verantwoordelijkheden van het College van commissarissen

In het kader van ons mandaat en overeenkomstig de Belgische bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde internationale controlestandaarden (ISA's), is het onze verantwoordelijkheid om, in alle van materieel belang zijnde opzichten, het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening en de andere informatie opgenomen in het jaarrapport, te verifiëren,

INFORMATIE MET BETREKKING TOT DE MOEDERVENNOOTSCHAP

Uittreksels uit de statutaire jaarrekening van Elia System Operator NV, opgesteld in overeenstemming met de Belgische boekhoudkundige normen, worden hierna in verkorte vorm weergegeven.

Overeenkomstig de Belgische vennootschapswetgeving zullen de volledige jaarrekening, het jaarverslag en het verslag van het college van commissarissen worden neergelegd bij de Nationale Bank van België.

Deze documenten zullen ook worden gepubliceerd op de website van Elia en zijn op aanvraag verkrijgbaar bij Elia System Operator nv, Keizerslaan 20, 1000 Brussel, België. Het college van commissarissen heeft een opinie zonder voorbehoud gepubliceerd.

Balans na winstverdeling

ACTIVA (in miljoen EUR)	2018	2017
VASTE ACTIVA	4.690,3	3.677,8
Financiële vaste activa	4.690,3	3.677,8
Verbonden ondernemingen	4.560,9	3.572,3
Deelnemingen	4.560,9	3.572,3
Ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat	129,4	105,6
Deelnemingen	129,2	105,4
Andere financiële vast activa	0,2	0,2
VLOTTENDE ACTIVA	2.397,2	1.893,9
Vorderingen op meer dan één jaar	174,9	147,8
Handelsvorderingen	0	8,8
Overige vorderingen	174,9	139,0
Voorraden en bestellingen in uitvoering	6,9	4,9
Bestellingen in uitvoering	6,9	4,9
Vorderingen op ten hoogste één jaar	2.052,0	1.585,3
Handelsvorderingen	221,4	215,6
Overige vorderingen	1.830,6	1.369,8
Geldbeleggingen	0,0	30,0
Overige geldbeleggingen	0,0	30,0
Liquide middelen	143,1	117,9
Overlopende rekeningen	20,4	8,0
TOTAAL DER ACTIVA	7.087,50	5.571,7

PASSIVA (in EUR miljoen)	2018	2017
EIGEN VERMOGEN	1.868,3	1.762,8
Kapitaal	1.521,8	1.519,0
Geplaatst kapitaal	1.521,8	1.519,0
Uitgiftepremies	14,3	11,9
Reserves	175,4	174,7
Wettelijke reserve	173,0	173,0
Belastingvrije reserve	2,4	1,6
Overgedragen winst	156,7	57,2
VOORZIENINGEN, UITGESTELDE BELASTINGEN	0,4	0,4
Voorzieningen voor risico's en kosten	0,4	0,4
Overige risico's en kosten	0,4	0,4
SCHULDEN	5.218,8	3.808,5
Schulden op meer dan één jaar	3.648,1	2.839,2
Financiële schulden	3.648,1	2.839,2
Achtergestelde obligatieleningen	699,9	0,0
Niet-achtergestelde obligatieleningen	2.142,3	2.343,4
Kredietinstellingen	310,0	0,0
Overige leningen	495,8	495,8
Schulden op ten hoogste één jaar	875,1	391,9
Schulden op meer dan één jaar, die binnen het jaar vervallen	500,0	0,0
Financiële schulden	50,0	0,0
Kredietinstellingen	50,0	0,0
Overige leningen	8,3	4,3
Handelsschulden	252,3	186,4
Leveranciers	242,9	179,3
Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	9,4	7,1
Schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten	9,2	8,7
Belastingen	0,6	0,7
Bezoldigingen en sociale lasten	8,6	8,0
Overige schulden	156,7	192,5
Overlopende rekeningen	594,3	577,4
TOTAAL DER PASSIVA	7.087,5	5.571,7

Resultatenrekening

(in miljoen EUR)	2018	2017
BEDRIJFSOPBRENGSTEN	922,7	799,4
Omzet	908,0	792,2
Wijziging in de voorraad goederen in bewerking en gereed product en in de bestellingen in uitvoering: toename/(afname)	2,0	(0,9)
Andere bedrijfsopbrengsten	12,7	8,1
BEDRIJFSKOSTEN	(840,0)	(704,7)
Diensten en diverse goederen	(798,7)	(666,5)
Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	(41,2)	(38,1)
Waardeverminderingen op voorraden, bestellingen in uitvoering en handelsvorderingen: toevoegingen/(terugnemingen)	(0,1)	(0,2)
Voorzieningen voor risico's en kosten: toevoegingen/(bestedingen en terugnemingen)	0,0	0,0
Andere bedrijfskosten	0,0	(0,0)
BEDRIJFSWINST	82,7	94,8
Financiële opbrengsten	221,9	98,0
Opbrengsten uit financiële vaste activa	212,3	90,4
Opbrengsten uit vlottende activa	9,6	7,6
Niet-recurrente financiële opbrengsten	0,0	0,0
Financiële kosten	(102,5)	(88,9)
Kosten van schulden	(93,8)	(86,7)
Andere financiële lasten	(8,7)	(2,2)
Niet-recurrente financiële kosten	0,0	0,0
WINST VAN HET BOEKJAAR VOOR BELASTING	202,2	103,8
Belastingen op het resultaat	(0,6)	(6,9)
Belastingen	(0,6)	(6,9)
WINST VAN HET BOEKJAAR	201,6	96,9
Overboeking naar de belastingvrije reserves	(0,7)	(0,8)
TE BESTEMMEN WINST VAN HET BOEKJAAR	200,9	96,1

Reporting parameters

Maatschappelijke zetel

Dit verslag beperkt zich tot Elia System Operator en Elia Asset, die onder de naam Elia als één economische entiteit handelen, en tot 50Hertz Transmission.

De maatschappelijke zetel van Elia System Operator en Elia Asset is gevestigd
Keizerslaan 20
1000 Brussel, België

De maatschappelijke zetel van 50Hertz GmbH is gevestigd
Heidestraße 2
D-10557 Berlin, Duitsland

De maatschappelijke zetel van Eurogrid International is gevestigd
Joseph Stevensstraat, 7
1000 Brussel, België

De maatschappelijke zetel van Elia Grid International is gevestigd
Joseph Stevensstraat, 7
1000 Brussel, België

Verslaggevingsperiode

Dit verslag behelst de periode van 1/1/2018 tot 31/12/2018.

Contact

Group Communications and Reputation
Marleen Vanhecke
T + 32 486 49 01 09
Keizerslaan 20
1000 Brussel
info@elia.be
T +32 2 546 72 41

Hoofdzetels Elia groep

Keizerslaan, 20, B-1000 Brussel
T +32 2 546 70 11
F +32 2 546 70 10
info@elia.be

Heidestraße 2
10557 Berlin
T +49 30 5150 0
F +49 30 5150 2199
info@50hertz.com

Concept en eindredactie

Elia Group Communication and Reputation

Grafische vormgeving

www.chriscom.be

Verantwoordelijke uitgever

Pascale Fonck

Ce document est également disponible en français.
This document is also available in English.

We willen iedereen bedanken die meegewerkt heeft aan de samenstelling van dit jaarverslag.

Scan de code en bezoek ons downloadcenter

Foto omslag: Inauguratie Nemo Link conversiestation in Brugge.

Op 5 december 2018 hebben Elia en National Grid de eerste onderzeese elektrische interconnector tussen België en het Verenigd Koninkrijk ingehuldigd. De ontwikkeling van interconnecties faciliteert de integratie van hernieuwbare energiebronnen en draagt bij tot de bevoorradingszekerheid en lagere elektriciteitsprijzen.

De inhuldiging van Nemo Link is een mooie bekroning voor het immense project dat bijna 10 jaar in beslag nam. Het verbinden van de conversiestations in Richborough (VK) en Herdersbrug (BE) via twee 140 km lange kabels was een extreem complexe onderneming die veel technische uitdagingen met zich meebracht. Zonder het harde werk van de teams was de realisatie niet mogelijk geweest.

A smiling man in an orange safety suit and helmet stands on a yellow offshore wind turbine platform. He is wearing a dark blue life vest with 'SECUMAR' and '50hertz' logos. In the background, several wind turbines are visible on the ocean under a clear blue sky. The text 'Time to accelerate' is overlaid in white on the right side of the image.

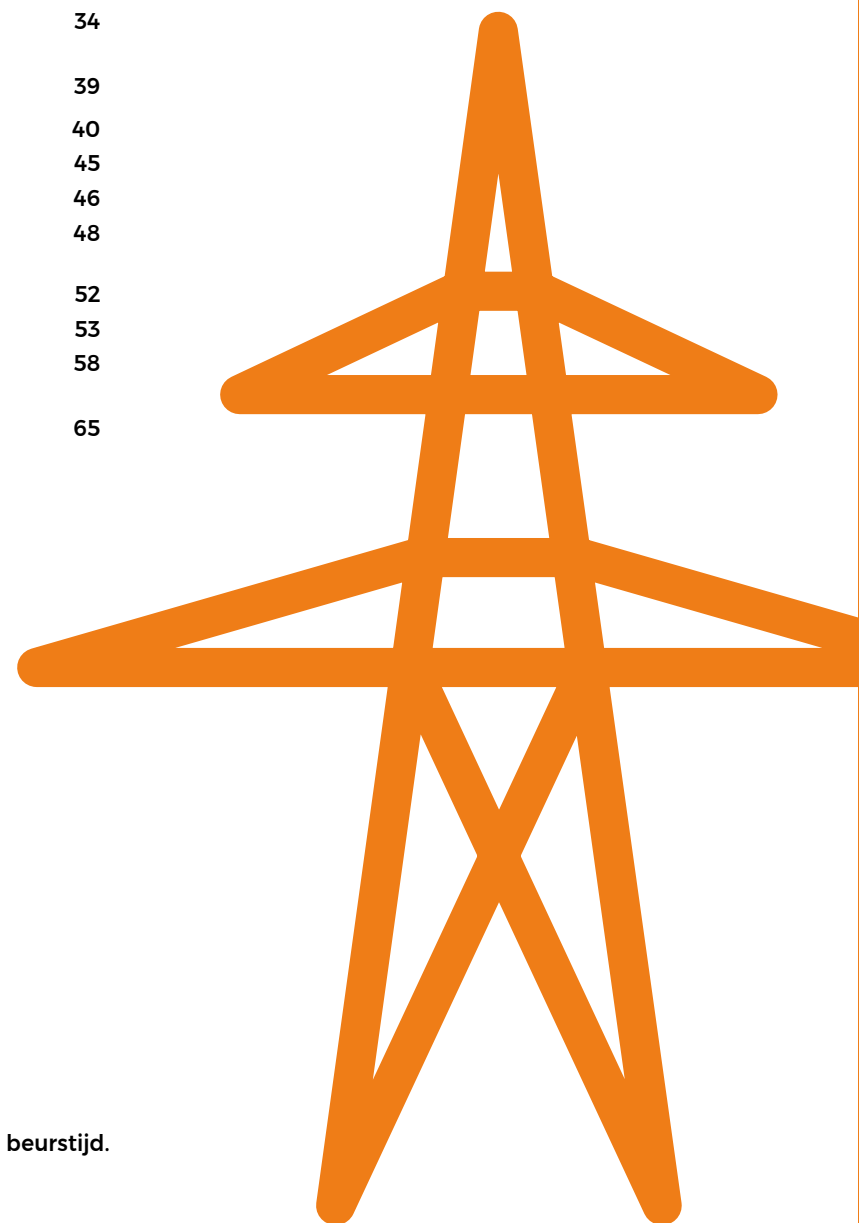
Time to accelerate

.....

Duurzaamheidsverslag 2018

Inhoud

1. Elia groep	2
1.1. Inleiding	2
1.2. Bedrijven binnen Elia groep	2
2. Elia in België	4
2.1. Duurzaamheidsbeheer	5
2.2. Net	14
2.3. Energie	15
2.4. Betrouwbaarheid van het net in België	18
2.5. Human Resources	21
2.6. Veiligheid	27
2.7. Leveranciers en mensenrechten	31
2.8. Gemeenschaps- en klantenrelaties	32
2.9. Milieuaspecten	34
3. 50Hertz in Duitsland	39
3.1. Duurzaamheidsbeheer	40
3.2. Net	45
3.3. Energie	46
3.4. Human Resources	48
3.5. Leveranciers, lokale toegevoegde waarde en mensenrechten	52
3.6. Stakeholdersengagement	53
3.7. Milieuaspecten	58
4. GRI reference table (GRI 102-55)	65

1. Elia groep

1.1. Inleiding

Elia groep streeft ernaar om al haar activiteiten uit te oefenen in het belang van de maatschappij. Een grondige voorbereiding van het jaarlijkse duurzaamheidsverslag is dan ook erg belangrijk. Dit jaar publiceren we voor het eerst een verslag dat zowel de informatie van Elia als van 50Hertz omvat.

Dit duurzaamheidsverslag is een nuttig instrument om de prestaties van Elia groep op het vlak van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) te beheren en om duurzaamheid te integreren in haar strategie.

50Hertz startte in 2016 met de Deutscher Nachhaltigkeitskodex (DNK, Duitse duurzaamheidscodex), die gebaseerd is op GRI-normen.

In 2017 volgde Elia, dat zich baseerde op onderstaande internationale duurzaamheidsnormen om enkele relevante thema's te selecteren voor het uitbouwen van een robuust duurzaamheidsprogramma:

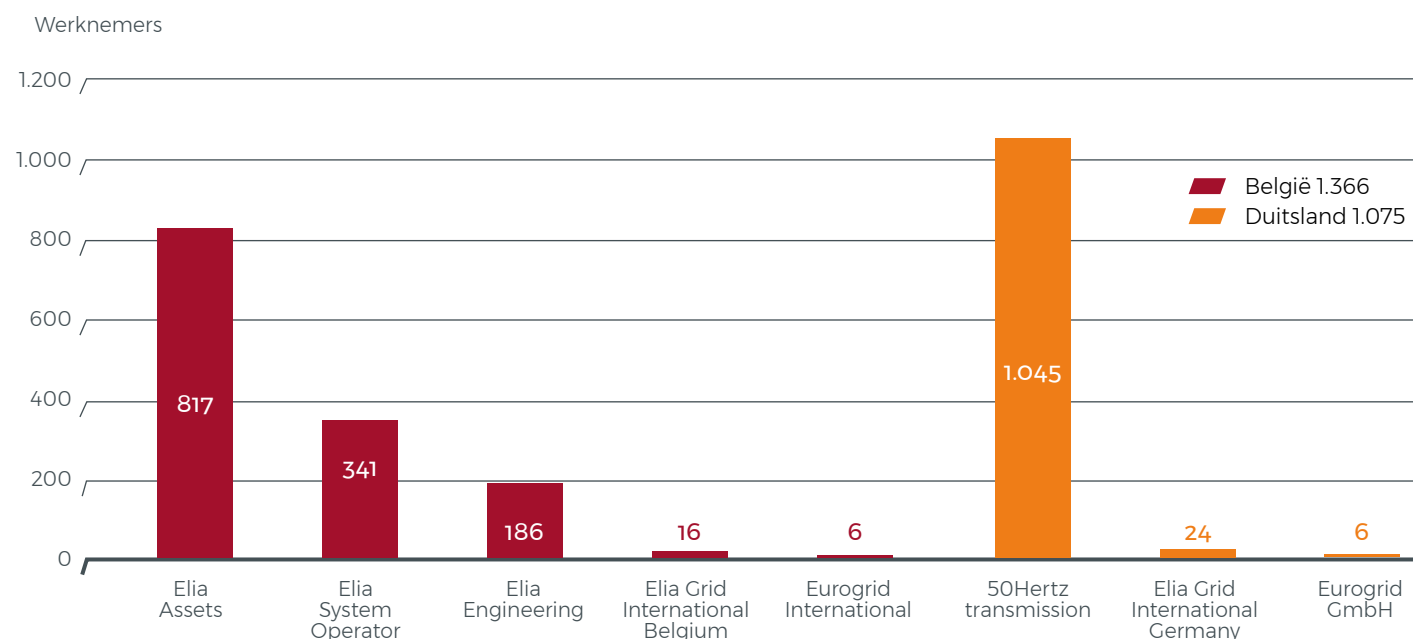
- Global Reporting Initiative (GRI) - Sector Supplement Electric Utilities
- Sustainability Accounting Standards Board (SASB) - Infrastructure Standards - Electric Utilities
- ISO 26000-normen

In 2018 hebben we de rapporteringsmethodes tussen Elia en 50Hertz verder op elkaar afgestemd, met dezelfde structuur en GRI-informatie na een kort gemeenschappelijk deel.

Er blijven echter bepaalde verschillen bestaan, en daarom willen we tijdens de volgende rapporteringsfase onze duurzaamheidsrapportering verder op één lijn brengen en aan gezamenlijke initiatieven werken. Voor meer informatie over Elia groep verwijzen we naar pagina's 6 en 14 van het Activiteitenverslag 2018.

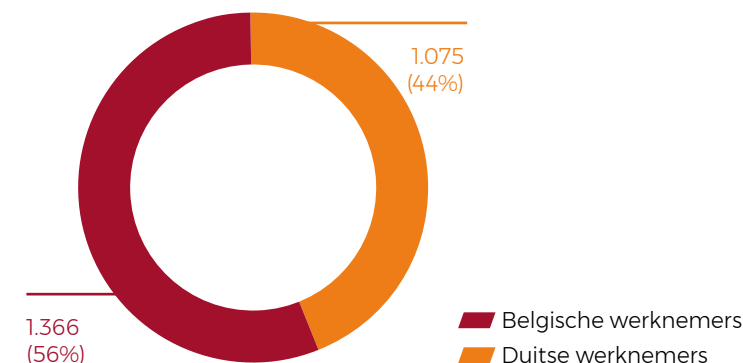
1.2. Bedrijven binnen Elia groep GRI 102-1, GRI 102-7

1.2.1. Opdeling per bedrijf en aantal werknemers

Elke verwijzing hieronder naar Elia omvat de volgende bedrijven: Elia Assets (EA), Elia System Operator (ESO) en Elia Engineering (EE).

1.2.2. Opdeling per land

Als we de werknemersopsplitsing van Duitsland en België binnen Elia groep analyseren, stellen we vast dat België 56% van het personeelsbestand van Elia groep vertegenwoordigt en Duitsland 44%.

1.2.3. Opdeling per verantwoordelijkheidsgraad en geslacht GRI 405-1

	2016		2017		2018		
	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen	
Totaal aantal werknemers in België per niveau	Directeurs	4	3	5	3	5	3
	Senior managers	25	5	28	5	25	4
	Directe leidinggevenden	352	89	405	105	423	117
	Bedienden	643	131	656	143	652	137
	Arbeiders	0	0	0	0	0	0
	Totaal aantal Belgische werknemers	1024	228	1094	256	1105	261
Totaal aantal werknemers in Duitsland per niveau	Directeurs	7	0	6	0	6	0
	Senior managers	35	5	34	6	36	4
	Directe leidinggevenden	73	14	78	15	66	14
	Bedienden	663	196	699	197	725	224
	Arbeiders	0	0	0	0	0	0
	Totaal aantal Duitse werknemers	778	215	817	218	833	242

GRI 102-41

Over het algemeen kunnen we stellen dat 22% van de Duitse en 19% van de Belgische werknemers vrouwelijk is. Voor directe leidinggevenden en hoger is dit 15% van de Duitse en 21% van de Belgische leidinggevenden.

In 2018 vielen 81,2% van de Duitse werknemers en alle Belgische werknemers onder collectieve arbeidsovereenkomsten.

We merken hierbij ook op dat alle technici in België en Duitsland worden beschouwd als bedienden. Er zijn bijgevolg geen arbeiders.

2. Elia in België

2.1. Duurzaamheidsbeheer

2.1.1. Businessmodel

GRI 102-46, SDG 9, GRI 102-2, GRI 102-6

Elia is de Belgische transmissiesysteembeheerder voor het hoogspanningsnet (30 kV tot 400 kV) en exploiteert in België meer dan 8600 km lijnen en ondergrondse kabels. Elia dekt 11.267.910 burgers en omvat eveneens enkele rechtstreeks op het net aangesloten verbruikers (voornamelijk grote industriële bedrijven).

Elia is een gereguleerde onderneming. Haar openbare opdracht en verantwoordelijkheden vormen een integraal onderdeel van de wetgeving die van kracht is op de elektriciteitsmarkt (cf. onderstaande link). Bovendien wordt Elia met betrekking tot haar ultrahoogspanningsnet (110 kV – 400 kV) en tarieven gecontroleerd door de CREG, de federale regulator voor de elektriciteitsmarkt, en met betrekking tot haar hoogspanningsnet (30 kV – 70 kV) door de VREG, CWAPE en BRUGEL*, de regionale regulatoren voor de elektriciteitsmarkt.

Wat betreft het hoogspanningsnet, inclusief het offshore-net, heeft Elia in België een 'natuurlijk monopolie'. De belangrijkste verantwoordelijkheden van Elia betreffen het ontwikkelen en onderhouden van het net, het beheer van het evenwicht tussen de consumptie en productie van energie, en de facilitering van toegang tot de markt. Elia ontwikkelt ook innovatieve oplossingen voor het integreren van hernieuwbare energie in het systeem, om het netwerk in evenwicht te houden en om de consument centraal te stellen in het toekomstige elektriciteitsstelsel.

Alle producten en diensten worden gedetailleerd beschreven in productfiches, die online kunnen worden geraadpleegd of op papier kunnen worden aangevraagd via de pagina 'Productfiches'.

Het wettelijke kader vindt u terug op onze website.

Scan de code om de productfiches te bekijken.

2.1.2. Locatie van hoofdkantoren en activiteiten in België

GRI 102-3, GRI 102-4

Alle hoofdkantoren van Elia zijn gevestigd in Brussel.

Voor het uitvoeren van haar activiteiten in het hele land beschikt Elia in België over verschillende administratieve centra en dienstencentra.

Onze Monnoyer-site in Brussel heeft een BREEAM-certificering. Voor onze Crealys-site in Wallonië is deze certificering lopende. BREEAM (Building Research Establishment Environmental Assessment Method) is de Britse standaard voor duurzame gebouwen.

Voor meer informatie over onze verschillende vestigingen verwijzen we naar onze website.

* CREG: Commissie voor de Regulering van Elektriciteit en Gas
VREG: Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt
CWAPE: Commission wallonne pour l'Energie
BRUGEL: Brusselse reguleringscommissie voor de gas- en elektriciteitsmarkt

2.1.3. Rollen en verantwoordelijkheden

GRI 102-19, GRI 102-20

Top down

Binnen de duurzaamheidsaanpak van Elia is veiligheid een absolute prioriteit. Het departement Health & Safety staat onder leiding van Stéphane Otto, die rechtstreeks verslag uitbrengt aan de CEO. Meer informatie over acties en resultaten is terug te vinden in het hoofdstuk Veiligheid.

De Chief Community Relations Officer, Ilse Tant, die verslag uitbrengt aan de CEO, zetelt binnen het directiecomité en is verantwoordelijk voor kwesties aangaande duurzaamheid en klimaat en de algemene duurzaamheidsvisie van het bedrijf. Een belangrijke verantwoordelijkheid is de facilitering van de decarbonisatie van het energienet over acties en resultaten is terug te vinden in het hoofdstuk Veiligheid.

Binnen het departement Community Relations ligt de verantwoordelijkheid voor duurzaamheid bij het departement Environment & CSR. Dit centrum definieert niet alleen normen, beleidsregels en best practices, maar ontwikkelt ook ondersteunende tools binnen verschillende gebieden (milieu, maatschappelijk verantwoord ondernemen en publieke aanvaarding). Regelmatige structurele gesprekken over milieukwesties tussen alle niveaus van de organisatie garanderen dat de departementen nauw samenwerken om het milieubeleid te implementeren en de milieudoelstellingen van Elia te behalen.

Sustainability Manager Igor Lefebvre is hoofd van het departement Environment & CSR en brengt maandelijks verslag uit aan de Chief Community Relations Officer over de voortgang van projecten, inclusief de geboekte vooruitgang op het vlak van klimaatuitdagingen. Het departement Environment & CSR is rechtstreeks verantwoordelijk voor de milieuprestaties, inclusief de koolstofemissie.

Bottom-up

In de zomer van 2018 werd bij Elia door gepassioneerde collega's een netwerk van ambassadeurs opgericht. De groep deelt ideeën, tips en tricks, successen en evenementen, en werkt samen om binnen het bedrijf workshops te organiseren. Ideeën worden ook via het intranet gedeeld, zodat andere geïnteresseerde collega's eveneens kunnen deelnemen. In 2018 stonden er twee workshops op het programma, die heel wat ideeën en een eerste concreet project hebben opgeleverd. Er is op deze manier een ware duurzaamheidsdynamiek ontstaan binnen de onderneming.

2.1.4. Lidmaatschap van verenigingen en externe initiatieven

GRI 102-13

Internationaal niveau

Elia is lid van transmissiesysteembeheerders' verenigingen zoals CORESO en ENTSO-E op Europees niveau, en GO15 en CIGRE op internationaal niveau.

Elia groep is een actief lid van een aantal Europese verenigingen en stelt haar expertise met plezier ter beschikking voor de ontwikkeling van het toekomstige energiesysteem.

Van alle verenigingen willen we in het bijzonder de volgende vermelden:

RENEWABLES GRID INITIATIVE

Elia is al enkele jaren lid van het Renewables Grid Initiative (RGI), een vereniging die verschillende milieuorganisaties (zoals het WWF en Birdlife) en netbeheerders groepeert. Ze hebben een gezamenlijk project: een consensus tot stand brengen over de noodzakelijke uitbreiding van de netten voor de integratie van hernieuwbare energie, met eerbied voor de biodiversiteit en het milieu. In 2018 waren de activiteiten van het RGI gericht op de integratie van een groot aandeel aan hernieuwbare energie in het net en de impact daarvan op de transmissiesysteembeheerders (TNB's). Belgische ngo's kregen via een aantal workshops meer inzicht in de problemen die komen kijken bij de ontwikkeling van een net. Daarnaast bleef het RGI fungeren als een organisatie voor kennisuitwisseling onder zijn leden. Het RGI organiseerde verschillende webinars (bv. over compensatie voor de gemeenschap) en begon met het uitwerken van een gemeenschappelijke visie aangaande het ondergronds leggen van 400 kV-verbindingen.

ENERGY WEB FOUNDATION

De Energy Web Foundation (EWF) is een wereldwijde non-profitorganisatie die gericht is op het versnellen van blockchain-technologie binnen de energiesector.

De toenemende productie van hernieuwbare energie maakt het voor TNB's steeds moeilijker om te garanderen dat productie en verbruik op elk moment in evenwicht zijn. De elektriciteitsopwekking uit hernieuwbare bronnen schommelt voortdurend, waardoor flexibele reserves die snel kunnen worden ingeschakeld (zoals batterijen, vraagsturing via warmtepompen enz.) nodig zijn om een stabiel evenwicht te garanderen. Elia onderzoekt de mogelijkheden van blockchaintechnologie als betaalsysteem voor de zakelijke afwikkeling van dergelijke complexe, snelle transacties.

Elia België, SettleMint en Actility startten in 2018 een van de eerste proefprojecten rond blockchain in de energiesector in Europa.

Belgisch niveau

Elia is lid van The Shift, waarin zo'n 350 bedrijven, ngo's en andere organisaties bijeenkomen om samen duurzame businessmodellen op te stellen.

Elia is ook lid van verschillende professionele federaties en lokale verenigingen.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van onze lidmaatschappen op nationaal en internationaal niveau:

	Energie	Klimaat	Milieu	Mensenrechten
WERELD ENERGIE RAAD	✓			
Conférence Internationale des Grands Réseaux Electriques (CIGRE)	✓			
Go15	✓			
Centre on Regulation in Europe	✓			
European Network of Transmission System Operators for Electricity (ENTSO-E)	✓		✓	
Coordination of Electrical System Operators	✓			
Renewables Grid Initiative	✓	✓	✓	
Energy Web Foundation	✓	✓		
The Shift	✓	✓	✓	✓
Synergrid	✓			
Osiris	✓			
Conseil des Gestionnaires des Réseaux de Bruxelles	✓			
Vlaamse Raad van Netwerkbeheerders	✓			
Powalco	✓			
Brussels Enterprises Commerce and Industry	✓		✓	
Fédération des Entreprises de Belgique	✓		✓	
Union Wallonne des Entreprises	✓		✓	
Vlaams Netwerk van Ondernemingen	✓		✓	
AGORIA	✓		✓	
Communauté Portuaire Bruxelloise	✓		✓	
COGEN Vlaanderen	✓	✓	✓	

2.1.5. Waarden, principes, normen en gedragscodes

GRI 102-16

Onze visie, strategie en de zes bouwstenen worden beschreven in het Activiteitenverslag 2018. Hierna volgt een korte omschrijving van onze belangrijkste waarden. Deze weerspiegelen fundamentele principes die met Elia verweven zijn.

Veiligheid op de eerste plaats

Veiligheid komt altijd, overal en voor iedereen op de eerste plaats! Als bedrijf blijven we investeren in veiligheid. Bovendien verwachten we een veilige en verantwoordelijke manier van werken van zowel onze medewerkers (op het terrein, maar ook in de administratieve vestigingen) als van onze subcontractors, collega-transmissienetbeheerders en alle anderen.

Het belang van de samenleving voorop

Elia wil haar centrale rol in de elektriciteitssector ten volle opnemen en wil waarde creëren voor de samenleving. Daarom stellen onze medewerkers zich in alles wat zij doen de vraag: wat wil de samenleving en hoe kunnen wij een meerwaarde bieden?

Gedreven door performantie

De medewerkers van Elia streven naar efficiëntie en kwaliteit om de vooropgestelde doelstellingen te bereiken of zelfs te overtreffen. Ze voeren hun projecten uit, leveren hun diensten binnen de vooropgestelde termijn en zijn resultaatgericht. In een sterk veranderende sector zijn de vier 'vernieuwde' waarden van Elia noodzakelijk om onze strategie waar te maken. Elia's waarden komen tot uiting in het gedrag en de attitude van haar medewerkers.

Ondernemingszin

Onze medewerkers werken proactief samen en nemen initiatieven om hun manier van werken te verbeteren en nieuwe wegen in te slaan.

Samenwerking

Elia waardeert samenwerking, zowel binnen het bedrijf als met haar externe partners. Onze medewerkers delen hun expertise en informatie, stellen elkaar in vraag en laten op die manier hun ideeën rijpen. Ze zoeken productieve samenwerkingsvormen en partnerschappen op waar alle partijen baat bij hebben.

Verantwoordelijkheid

Alle medewerkers dragen de volledige verantwoordelijkheid voor hun project of taak. Ze realiseren hun ambitieuze en inspirerende doelstellingen en voeren hun projecten met succes uit.

Flexibiliteit

In een voortdurend veranderende wereld staan onze medewerkers open voor verandering, gaan ze voortdurend vooruit en volhardten ze in hun ambitie.

GRI 102-17, GRI 205-1

Deze waarden vormen ook de basis van onze ethische code, die voor alle activiteiten van Elia System Operator, Elia Asset en Elia Engineering wordt gebruikt.

De integriteit en ethiek van Elia zijn van essentieel belang in haar interne controleomgeving. Het directiecomité en het management communiceren regelmatig over deze princi-

pes om de wederzijdse rechten en plichten van de onderneming en van haar medewerkers toe te lichten. Deze regels worden aan alle nieuwe medewerkers meegedeeld en de naleving ervan is formeel opgenomen in de arbeidsovereenkomsten. De gedragscode heeft bovendien als doel inbreuken op de Belgische wetgeving inzake het gebruik van voorkennis of marktmanipulatie en verdachte activiteiten te vermijden. Het management ziet er continu op toe dat de medewerkers de interne waarden en procedures naleven en neemt, indien nodig, de vereiste maatregelen, zoals beschreven in het bedrijfsreglement en in de arbeidsovereenkomsten.

De ethische code definieert wat Elia als correct ethisch ondernemen beschouwt, en stipuleert het beleid en een aantal principes met betrekking tot het vermijden van belangenconflicten. Integer en onafhankelijk handelen met alle stakeholders is een essentieel uitgangspunt in het handelen van onze medewerkers. De ethische code van Elia stelt uitdrukkelijk dat de groep omkoping in welke vorm dan ook, misbruik van voorkennis en marktmanipulatie verbiedt. Dit wordt ook ondersteund door de gedragscode van Elia. Elia en haar werknemers gebruiken geen geschenken of entertainment om een competitief voordeel te behalen. Steekpenningen worden niet toegestaan door Elia. Geschenken of entertainment vermommen als liefdadige schenkingen is ook een schending van de ethische code. De ethische code benadrukt eveneens het verbod op elke vorm van racisme en discriminatie, de gelijke kansen voor alle werknemers en de beveiliging en vertrouwelijkheid van IT-systemen. Iedereen die specifiek bij het aankoopproces betrokken is, moet zich houden aan de deontologie van Elia betreffende aankopen en alle regels die daaruit voortvloeien. Elia's aankoopdeontologie is intern en extern gepubliceerd en steunt op vier pijlers: vertrouwelijkheid, niet-discriminerende behandeling van leveranciers, transparantie en het vermijden van belangenconflicten. Het management van de medewerkers die betrokken zijn bij de aankoop- en betaalprocessen zorgt op regelmatige basis voor voldoende training en awareness aangaande deze topics.

Wegens haar wettelijk statuut van transmissienetbeheerder voor elektriciteit is Elia onderworpen aan een groot aantal statutaire en regulatoire voorschriften die drie fundamentele principes definiëren: niet-discriminerend gedrag, vertrouwelijke behandeling van informatie en transparantie met betrekking tot niet-confidentiële marktinformatie tegenover alle actoren uit de elektriciteitsmarkt. Om aan deze specifieke verplichtingen te voldoen, heeft Elia een 'Engagement Program' uitgewerkt dat door het Corporate Governance comité is goedgekeurd. De Compliance Officer rapporteert hierover jaarlijks aan de regulerende instanties.

Eventuele inbreuken met betrekking tot deze codes kunnen gemeld worden aan de Compliance Officer, die ze objectief en vertrouwelijk behandelt. De Compliance Officer verklaart in 2018 geen meldingen met betrekking tot inbreuken in deze materies ontvangen te hebben, noch van interne medewerkers, noch van externe stakeholders.

Het departement Interne Audit integreert in zijn jaarprogramma een aantal acties en controle-audits om een specifieke preventie tegen fraude te ontwikkelen. Eventuele vaststellingen worden systematisch gerapporteerd aan het Auditcomité. In 2018 werden geen relevante vaststellingen gedaan met betrekking tot fraude in de specifieke audits van de frauderisico's in de financiële en aankoopprocessen.

GRI 419-1

Bovendien kreeg de onderneming tijdens het rapporteringsjaar geen aanzienlijke boetes of niet-geldelijke sancties opgelegd voor het niet naleven van wetten en/of regelgevingen op sociaal en economisch vlak.

2.1.6. Anticorruptie

GRI 205-2

De ethische code stipuleert wat Elia verstaat onder correct ethisch gedrag en maakt het duidelijk dat de onderneming alle wetten naleeft en geen corruptie duldt. Deze principes vormen de basis van organisatorische maatregelen die bindend zijn voor de hele onderneming. Sinds 2018 is er binnen Elia een beleid van kracht dat het extern meldpunt voor zakelijke integriteitsinbreuken reguleert. Bij een anonieme melding door een Elia medewerker, komt er onmiddellijk een intern comité samen om de kwestie af te handelen en indien nodig verdere interne maatregelen te treffen. Het comité brengt jaarlijks - en indien nodig ad hoc - verslag uit aan het management van Elia. In 2018 ontving het Extern Meldpunt geen meldingen over corruptie. Elia organiseert ook regelmatig opleidingen voor het aanleren van basiskennis over aankoop, anticorruptie en correct gedrag aan alle werknemers die betrokken zijn bij het aankopen financiële proces.

2.1.7. Risicobeoordeling

GRI 102-30, GRI 201-2

Als onderdeel van haar systematisch risicobeoordelingsproces monitort en evalueert Elia regelmatig de volgende risicogebieden:

- Gezondheid en veiligheid
- Winst en verlies (niet-recupereerbaar verlies)
- Cashflow
- Reputatie
- Continuïteit van de bevoorrading

Elia wil risico's voor het voortbestaan van het bedrijf vermijden, risicoposities indien mogelijk maximaal voorkomen en het opportuniteit-risicoprofiel optimaliseren. We hebben risicorichtlijnen opgesteld waarin beschreven staat hoe risico's elk kwartaal systematisch worden geïdentificeerd, geregistreerd, geëvalueerd en gemonitord.

Daarnaast organiseren we samen met de risico-eigenaars (veelal de departementshoofden) regelmatig risicoworkshops, en zit de Corporate Risk Manager geregeld samen met het management om de grootste risico's en risico-gerelateerde kwesties te bespreken. Op het vlak van MVO betreft dit bijvoorbeeld veiligheid op het werk en nieuwe vereisten van milieuwetgeving. Daarnaast zullen de geëvalueerde en gemonitorde risico's worden uitgebreid met risico's die voortvloeien uit de klimaatverandering.

2.1.8. Veiligheid

Kritieke infrastructuur

Een volledig nieuwe beveiligingspolitiek voor hoogspanningsposten werd uitgeschreven en gevalideerd op het Elia directiecomité. We wensen het beveiligingsniveau van onze hoogspanningsposten gevoelig te verhogen. In de eerste plaats wensen we extra aandacht te schenken aan onze kritieke infrastructuur, waar we - in de mate van het mogelijke - zullen trachten om alle mogelijke dreigingsscenario's te beperken. Bijkomend zullen we ook andere belangrijke en security gevoelige hoogspanningsposten de komende jaren voorzien van een beveiligingsconcept. Tenslotte zal Elia ook voorzien in een online toegangscontrole systeem op al haar sites teneinde een realtime opvolging van de toegang tot de hoogspanningsposten te garanderen. Deze nieuwe politiek start vanaf januari 2019 en loopt tot 2024.

Elia Security heeft eveneens een begin van kader opgezet voor een publiek - private samenwerking. Dit impliceert een vertrouwelijke informatie-uitwisseling met diverse publieke stakeholders zoals de politiediensten, de inlichtingendiensten, het kabinet Binnenlandse Zaken, enz. Een belangrijk aspect hiervan is de mogelijke uitbreiding van het wettelijk kader rond screening van personen. Elia heeft de absolute wens om dit kader toe te passen in zijn meest gevoelige infrastructuur, in de eerste plaats de controlecentra.

De bijzondere focus op innovatie dient Elia in staat te stellen om een antwoord te bieden op nieuwe (toekomstige) security uitdagingen en de gewijzigde modus operandi van daders van strafbare feiten. Na analyse werd een specifieke derogatie uitgewerkt inzake de inzet van drones die buiten het gezichtsveld patrouilles op hoogspanningslijnen kunnen uitvoeren. De eerste testvluchten zijn gepland in 2019 mits goedkeuring van de derogatie.

IT

Een belangrijk terugkerend onderdeel in het handhaven van de confidentialiteit van kritische data, is het verder uitbouwen van de robuustheid en de beveiliging en bescherming van onze IT- en netwerksystemen. Een aantal concrete maatregelen uit 2018 in dit domein:

• Maandelijks is er uitvoering van een externe scan van Elia's externe perimeter (Elia's publieke IP-adressen) teneinde de eventuele kwetsbaarheden van de internetapplicaties m.b.t. mogelijke cyber-risico's te evalueren.

• In 2018 was er externe review op vraag van interne audit naar de werking van IT security en toepassing van de security concepten in het serverteam, enduser devices team en netwerk team.

• Er is een project geïmplementeerd om de GDPR toe te passen en de nodige initiatieven genomen voor nog betere bescherming van persoonlijke data in te richten, conform dit nieuwe wettelijke kader.

Zowel op nationaal niveau in de energiesector (Synergrid) als op Europees niveau (ENTSO-E) worden best practices en informatie uitgewisseld. We evalueren het bedreigingslandschap en de ontwikkelingen om de juiste risicobestrijdingsmaatregelen te kunnen doorvoeren.

2.1.9. Materialiteitsmatrix

GRI102-15

De materialiteitsmatrix bepaalt de relevante duurzaamheidstopics voor het management en de stakeholders van Elia. Hij werd opgesteld in samenwerking met de departementshoofden van Elia, inclusief de input van 50Hertz.

Daarnaast werden de onderwerpen die in de bestaande stakeholderkanalen aan bod komen getoetst aan deze materialiteitsmatrix, om de volledigheid van onze oefening na te gaan.

In een volgende fase zal deze materialiteitsmatrix worden gebruikt als basis voor de benadering van externe stakeholders.

Eenendertig topics rond zes factoren die duurzaamheid mogelijk maken

We selecteerden 31 topics en groepeerden ze rond de volgende factoren die duurzaamheid mogelijk maken: transmissiediensten, organisatiestructuur, werknemers, milieu, billijke werkmethode en sociale betrokkenheid.

TRANSMISSIEDIENSTEN

- 1 Beschikbaarheid, betrouwbaarheid en toekomst van het energiesysteem
- 2 Vraagzijdebeheer
- 3 Onderzoek en ontwikkeling
- 4 Systematisch risicomanagement (rampscenario/noodplanningen reactie)

MILIEU

- 17 Milieubeheersysteem
- 18 Beheer van afval en gevaarlijke stoffen
- 19 Luchtvervuiling
- 20 Uitstoot van broeikasgassen
- 21 Planning van energiebronnen
- 22 Duurzame producten en diensten
- 23 Impact op de biodiversiteit
- 24 Gezondheid en veiligheid van de consument beschermen

ORGANISATIESTRUCTUUR

- 5 Organisatiestructuur en besluitvorming
- 6 Bestuursonafhankelijkheid
- 7 Bedrijfsethiek

BILLIJKE WERKMETHODEN

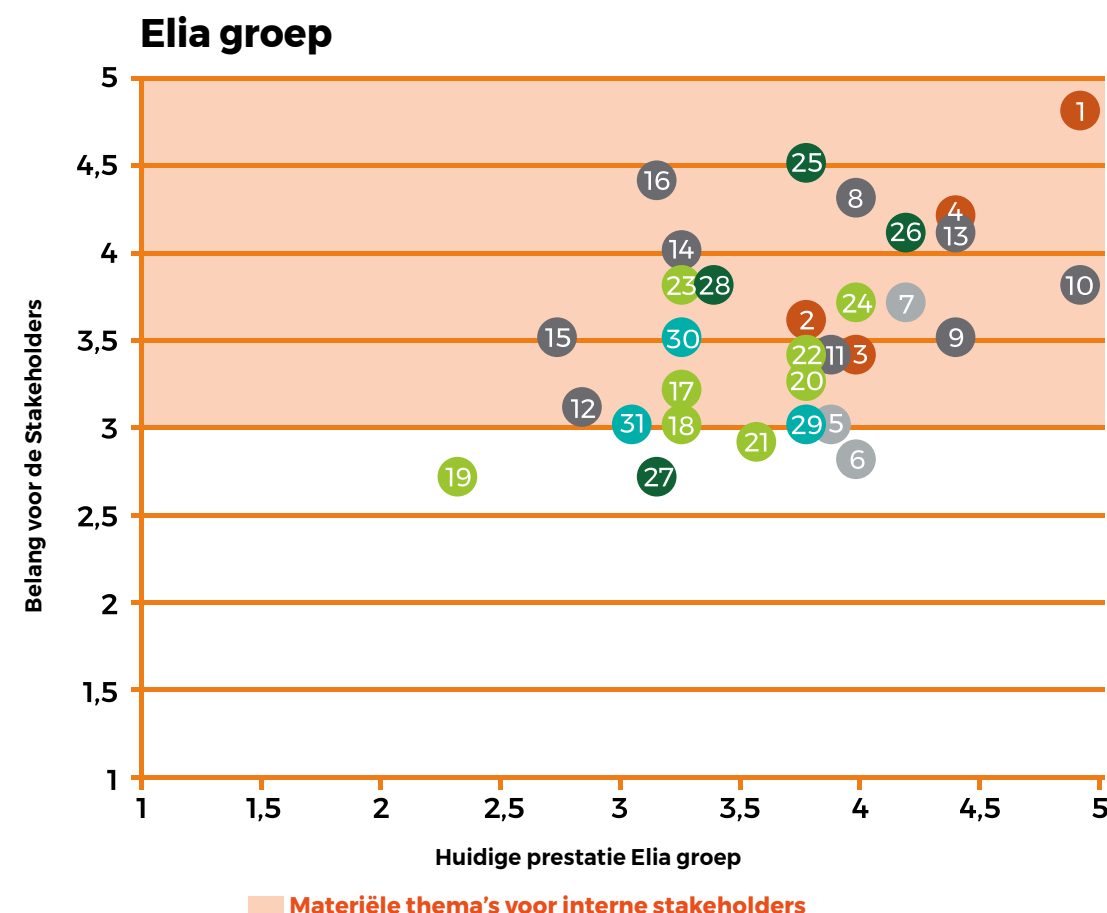
- 25 Corruptie en omkoping
- 26 Wettelijk en regelgevend kader
- 27 Maatschappelijk verantwoord ondernemen promoten in de waardeketen/toeleveringsketen
- 28 Respect voor eigendomsrechten

WERKNEMERS

- 8 Werkomstandigheden en sociale bescherming
- 9 Sociale dialoog en stakeholderrelaties
- 10 Gezondheid, veiligheid en welzijn op het werk
- 11 Persoonlijke ontwikkeling en opleiding op de werkplek
- 12 Diversiteit
- 13 Beheer van ongevallen en incidenten
- 14 Discriminatie en kwetsbare groepen
- 15 Economische, sociale en culturele rechten
- 16 Fundamentele principes en rechten op het werk

SOCIALE BETROKKENHEID

- 29 Sociale betrokkenheid (inclusief onderwijs en cultuur)
- 30 Banencreatie en competentieontwikkeling
- 31 Technologische ontwikkeling met maatschappelijke impact

Afbeelding 1 Materialiteitsmatrix Elia groep

De resultaten van de materialiteitsmatrix zijn samengevat in Afbeelding 1 Materialiteitsmatrix Elia groep. We hebben het belang van de materiële thema's uitgezet op de verticale as, en de bijbehorende prestaties van Elia op de horizontale as.

GRI 103-1

Onderstaande thema's beschouwen de interne stakeholders als minder relevant:

- 6 Een onafhankelijk bestuur, omdat dit al een vergevorderd proces is bij Elia. We beschikken reeds over een duidelijk handvest voor corporate governance binnen de onderneming, aangevuld met interne procedures.
- 19 Luchtvervuiling, omdat dit niet relevant is voor een transmissienetbeheerder. Elia transporteert in de eerste plaats elektriciteit via een vaste infrastructuur.
- 21 De interne stakeholders beschouwen ook de keuze van energiebronnen als minder relevant. Het grootste deel van het eigen elektriciteitsverbruik bestaat namelijk al uit groene elektriciteit. Bovendien is dit eigen elektriciteitsverbruik te verwaarlozen in vergelijking met de energie die wordt getransporteerd op het net van Elia.
- 27 Het bevorderen van de maatschappelijke verantwoordelijkheid in de waardeketen/toeleveringsketen, omdat het merendeel van de uitgaven immers plaatsvindt in Europa, een regio die hoog scoort op het vlak van maatschappelijk verantwoord ondernemen (met bijvoorbeeld weinig risico op kinderarbeid en minimumlonen).

Een aantal thema's zijn grensgevallen en zullen in de komende jaren geleidelijk worden geïntroduceerd:

- 5 Organisatiestructuur en besluitvorming
- 18 Beheer van afval en gevaarlijke stoffen
- 29 Sociale betrokkenheid (inclusief onderwijs en cultuur)
- 31 Technologische ontwikkeling met maatschappelijke impact

GRI 102-47

Alle andere thema's worden als relevant beschouwd, met bijzondere aandacht voor:

- 1 Beschikbaarheid, betrouwbaarheid en toekomst van het energiesysteem
- 4 Systematisch risicomanagement
- 13 Beheer van ongevallen en incidenten
- 10 Gezondheid, veiligheid en welzijn op het werk

Meer informatie over Elia groep's vier meest materiële topics staat op pagina 16 van het Activiteitenverslag 2018.

Duurzaamheidsambities op Belgisch niveau

Het directiecomité van Elia heeft in november 2017 onderstaande duurzaamheidsambities vastgelegd. Ze worden geëvalueerd in 2019.

	AMBITIES VOOR 2020	AMBITIES VOOR 2050
Energienet	<p>We ontwikkelen een net dat de integratie van 13% hernieuwbare energie uit alternatieve bronnen in de productmix mogelijk maakt op Belgisch niveau, en we dragen bij aan de ambitie van 20% hernieuwbare energie op Europees niveau.</p> <p>We zorgen dat de gemiddelde jaarlijkse onderbrekingstijd de maximale AIT van 2,55 minuten niet overschrijdt.</p>	<p>Hernieuwbare energie integreren in zowel centrale als decentrale systemen.</p> <p>Sterke interconnecties uitbouwen met onze buurlanden.</p> <p>Digitale technologieën en een marktdesign met 'slimmere netten' moeten een efficiënte exploitatie mogelijk maken.</p>
Safety	<p>We verankeren een veiligheidscultuur bij Elia door het bewustzijn rond dit thema te vergroten bij onze medewerkers en onze contractors:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Elke werknemer en contractor moet vertrouwd zijn met de principes van het Co4Zero-programma – De veiligheidsinstructies van Elia moeten correct worden toegepast – Elektrische bijna-ongevallen of incidenten moeten worden vermeden – Het aantal letsels moet naar beneden en de kwaliteit van de rapportering moet verbeteren. 	<p>De ambities op lange termijn worden in een volgend stadium vastgelegd.</p>
Werknemers	<p>We werken een uitgebreid ontwikkelingsprogramma uit voor onze organisatiestructuur en onze medewerkers.</p> <p>We evolueren naar een aangepaste bedrijfscultuur met een nieuwe visie en ambitie.</p> <p>We creëren een organisatie die sterke prestaties neerzet, om de besluitvorming te versnellen en iedereen aan te moedigen om meer initiatief te tonen.</p>	
Milieu	<p>Een positief effect hebben op de samenleving door de verdere ontwikkeling van het net, dat een effectieve integratie van hernieuwbare energie in het toekomstige EU-netwerk mogelijk maakt.</p> <p>We verminderen de CO₂-uitstoot van onze eigen activiteiten met 20% (tegenover 2010).</p>	<p>De ambities op lange termijn worden in een volgend stadium vastgelegd.</p>
Samenleving	<p>Wij leveren de infrastructuur van de toekomst en innoveren onze diensten om de weg te effenen naar een betrouwbaar en duurzaam elektriciteitssysteem, waarbij het belang van de gemeenschap centraal staat in elke beslissing die we nemen.</p> <p>We breiden de dialoog met onze stakeholders uit en houden iedereen op de hoogte tijdens de volledige duur van het project.</p> <p>We doen de nodige onderzoeken en analyses, en we fungeren als adviseur voor de verschillende overheden om de energietransitie te realiseren in het belang van de samenleving.</p>	

2.1.10. Stakeholders

Stakeholdersengagement in een notendop

GRI 102-40

Naargelang de thema's heeft Elia contacten met overheidsinstanties en openbare besturen, politieke partijen, lokale burgers, de civiele samenleving (verenigingen die opkomen voor ecologische, economische, landbouw- of andere belangen) en klanten die rechtstreeks op haar netwerk aangesloten zijn.

GRI 102-42

Wie de stakeholders precies zijn, hangt af van de specifieke strategische thema's in kwestie. Er werd binnen de onderneming een Corporate Reputation Committee opgericht, dat wordt voorgezeten door de Chief External Relations Officer. Het comité moet voor bepaalde thema's de verschillende contacten met stakeholders opvolgen die georganiseerd worden door de betrokken afdelingen binnen Elia.

Elia organiseert heel wat initiatieven voor haar stakeholders. Het Activiteitenverslag 2018 geeft een overzicht van de methode en de frequentie van onze inzet voor elke stakeholdergroep en het verband met de kernthema's.

De Users' Group van Elia

GRI 102-21, GRI 102-43

Elia organiseert regelmatig vergaderingen en werkgroepen voor de Users' Group. De Users' Group biedt een platform waarmee Elia de dialoog met haar belangrijkste klanten en partners levendig kan houden.

Er worden jaarlijks ongeveer vier plenaire vergaderingen van de Users' Group georganiseerd, om marktdeelnemers en stakeholders op de hoogte te houden van belangrijke strategische thema's met betrekking tot onze onderneming en die met hen te bespreken. Ter ondersteuning van die plenaire vergaderingen zijn er ook drie werkgroepen. De werkgroepen komen gewoonlijk vier keer per jaar samen (of vaker indien nodig). Hieronder volgt een overzicht:

• **Werkgroep System Operation & European Market Design:** deze werkgroep behandelt thema's in verband met het beheer van het hoogspanningsnet en de berekening van de capaciteit, evenals initiatieven en ontwikkelingen met betrekking tot de Europese integratie van de elektriciteitsmarkten.

• **Werkgroep Belgian Grid:** deze werkgroep behandelt onderwerpen in verband met het Elia-netwerk en de gerelateerde mechanismen, producten en diensten die van belang zijn voor de klanten van Elia.

• **Werkgroep Balancing:** deze werkgroep houdt zich voornamelijk bezig met operationele, technische en marktgerelateerde vraagstukken en wil Elia voorbereiden op de uitdagingen waarmee de balancingmarkt van Elia in de komende jaren geconfronteerd zal worden.

Onder de WG Balancing en de WG Belgian Grid zijn er vier taskforces. De taskforces worden ad hoc samengesteld om indien nodig specifieke thema's te behandelen. Momenteel zijn er twee taskforces actief:

• **Taskforce Implementation of Strategic Reserves:** deze taskforce informeert de marktspelers en stakeholders en wisselt informatie uit over alle relevante onderwerpen in verband met de implementatie van de strategische reserves.

• **Taskforce CIPU Redesign (iCAROS):** deze taskforce bespreekt onderwerpen in verband met de toekomstige coördinatieprocedures met de relevante stakeholders.

Alle informatie over de Users' Group van Elia en de vergaderingen van de verschillende werkgroepen is beschikbaar op de website van Elia via deze code.

De volgende tabel geeft een overzicht van de belangrijkste thema's.

Externe initiatieven

GRI 102-12

De externe activiteiten, zoals de jaarlijkse Stakeholders' Day, de samenwerking met Be Planet en in het bijzonder het gezamenlijke initiatief met de distributienetbeheerders om de krachten te bundelen met stakeholders en een Internet of Energy uit te bouwen waarbij de consument centraal staat, worden beschreven in het Elia groep Activiteitenverslag 2018.

Users' Group Elia	Sessie	Link met materieel thema
	• 12.02.2018 - Federaal Technisch Reglement en Algemene Eisen	Transmissiediensten
	• 25.04.2018 - Elia-studie 'Elektriciteitsscenario's voor België richting 2050': bijkomende berekeningen	Transmissiediensten Milieu Sociale betrokkenheid
	• 25.04.2018 - Federaal Technisch Reglement en Algemene Eisen: feedback publieke consultatie	Transmissiediensten
	• 25.04.2018 - Flow-based verbeteringen	Transmissiediensten
Plenaire vergaderingen	• 07.06.2018 - Federaal Ontwikkelingsplan	Transmissiediensten Milieu Sociale betrokkenheid
	• 07.06.2018 - 20% minimum RAM	Transmissiediensten
	• 06.12.2018 - Internet of Energy (IoE)	Transmissiediensten Vraagbeheer
	• 06.12.2018 - Overzicht publieke consultaties 2019	Sociale betrokkenheid

2.2 Net

SDG 9

2.2.1. Lengte van het hoogspanningsnet van Elia

G4-EUS-EU4

Spanning (kV)	Ondergrondse kabels (km)	Vershil met 2018 (km)	Luchtlijnen (km)	Vershil met 2017 (km)
400kV (gelijkstroom)	9	9		
380kV	40	20	919	0
220kV	47	42	301	0
150kV	573	59	1,973	-2
110kV	0	0	8	0
70kV	293	-9	2,290	-21
36kV	1,938	-30	8	0
30kV	84	-24	22	0
Totaal	2.984	67	5.521	-23

De lengte van het net is stabiel. Er zijn meer ondergrondse kabels en er is een verschuiving naar meer lijnen met hogere spanning. Bijzondere vermelding verdient onze nieuwe lijn met 400 kV gelijkstroom: Nemo Link.

2.2.2. Aantal onderstations en conversielocaties

	2016	2017	2018	Vershil met 2017
Aantal onderstations >=150 kV	297	298	297	-1
Aantal onderstations <150 kV	518	516	516	0
HVDC-conversielocaties	0	0	1	1
Totaal	815	814	814	

Een locatie wordt beschouwd als een onderstation wanneer er elektrische apparatuur geïnstalleerd is die toebehoort aan Elia. Het spanningsniveau dat aan het onderstation wordt toegeschreven, is het maximale spanningsniveau van de Elia-apparatuur die er aanwezig is.

Algemeen is het aantal onderstations stabiel gebleven. De variatie in het aantal onderstations >=150 kV is te wijten aan één onderstation dat recent in gebruik werd genomen en twee volledig ontmantelde onderstations in dit potentiële bereik. Er is nu een eerste HVDC-conversielocatie in gebruik (voor Nemo Link).

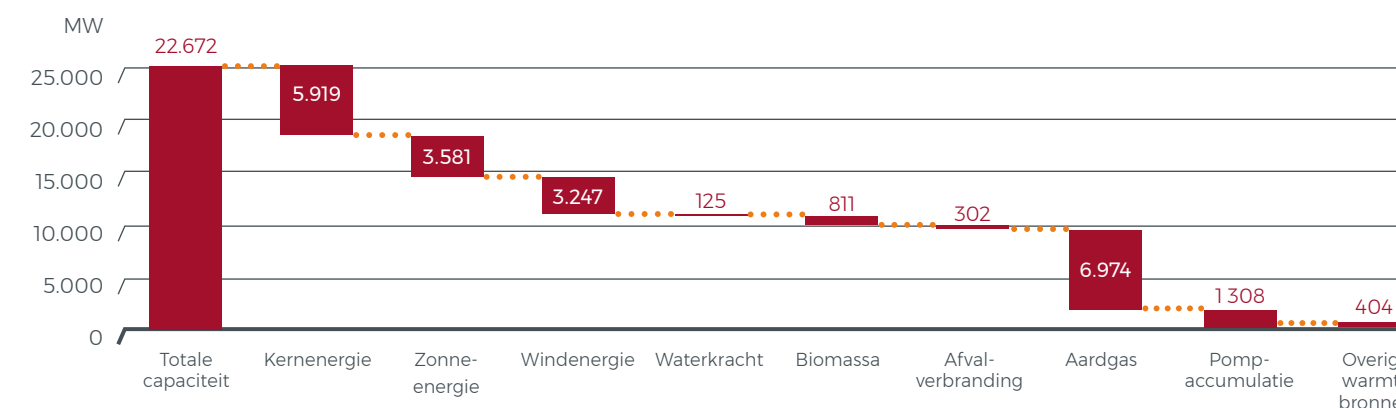

Bezoek onze website om de kaart van het Elia hoogspanningsnet te bekijken.

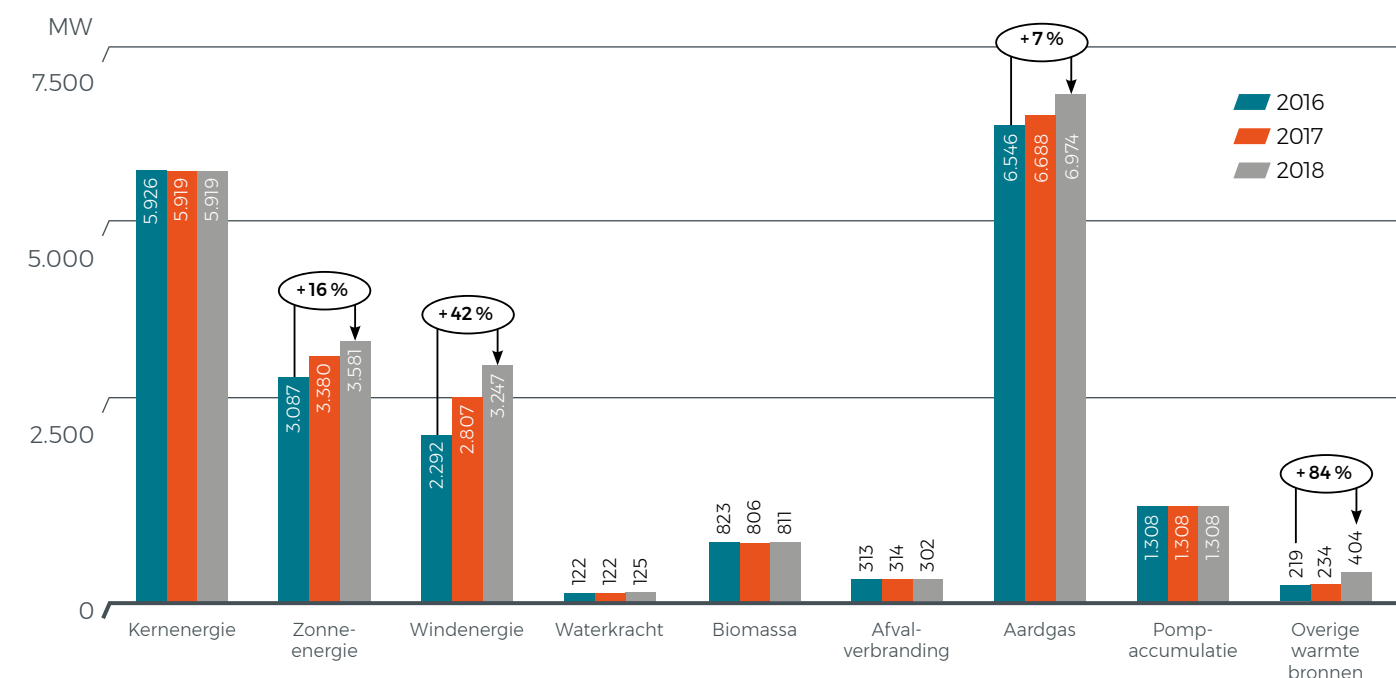
2.3 Energie

SDG 7, GRI 302-2, GRI 102-9

2.3.1. Evolutie van de geïnstalleerde capaciteit in België

De totale Belgische capaciteit bedraagt ongeveer 22.600 MW, en is vooral afkomstig van aardgas en kernenergie

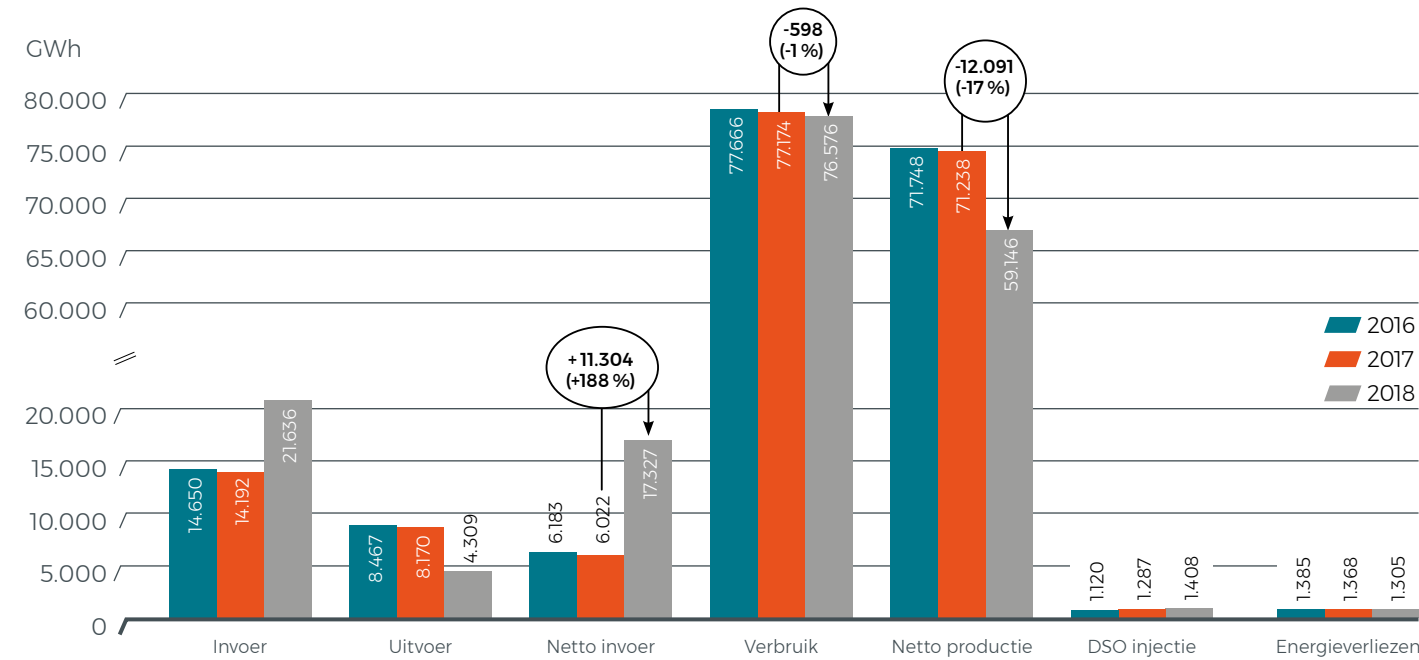

De geïnstalleerde nucleaire capaciteit blijft stabiel tot de eerste ontmanteling, die gepland is in 2022.

De geïnstalleerde capaciteit van hernieuwbare energiebronnen, zoals zon en wind, is toegenomen en zal in de volgende jaren naar verwachting blijven groeien.

Elia treedt op als een marktfacilitator en werkt in die rol hard om het net voor te bereiden op de integratie van nieuwe hernieuwbare energie.

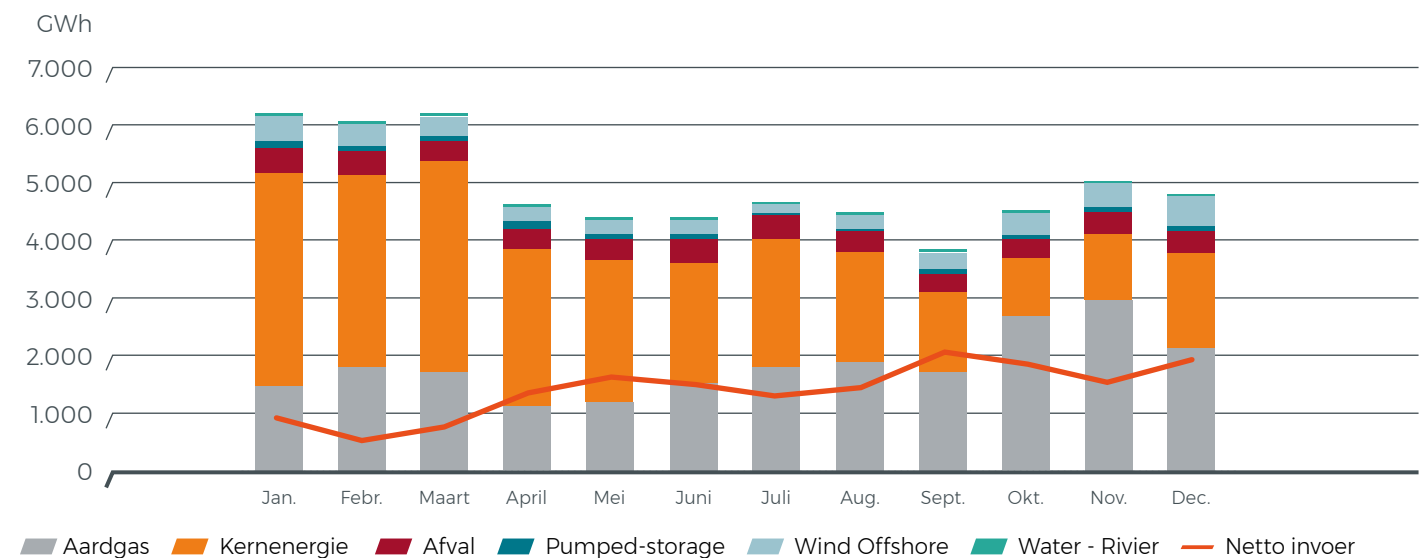
2.3.2. Energiebalans

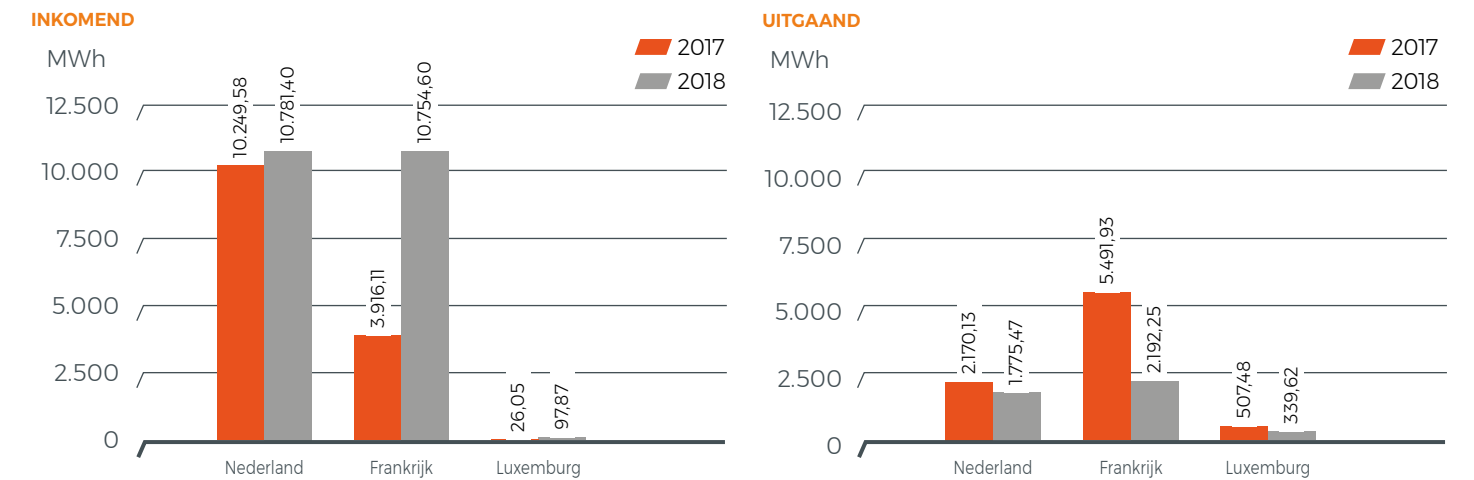
Het verbruik daalt elk jaar lichtjes. Door de onbeschikbaarheid van enkele kernreactoren is de nettoproductie van energie sterk afgenomen met 17%, wat werd gecompenseerd met een flinke stijging van de netto-import (+188%). De energieverliezen zijn over de jaren heen stabiel gebleven.

NETTOPRODUCTIE VS. NETTO-IMPORT

De grafiek toont het effect van het uitschakelen van de nucleaire reactoren op maandbasis in 2018.

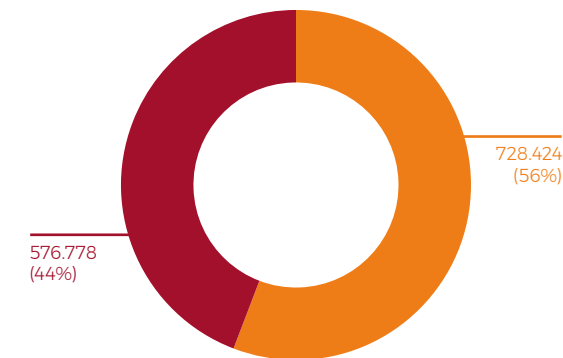
2.3.3. Grensoverschrijdende uitwisseling in België

De nieuwe Nemo Link-verbinding (uitwisseling met het Verenigd Koninkrijk) is operationeel sinds 31 januari 2019.

2.3.4. Netverliezen

G4-EUS-EU12

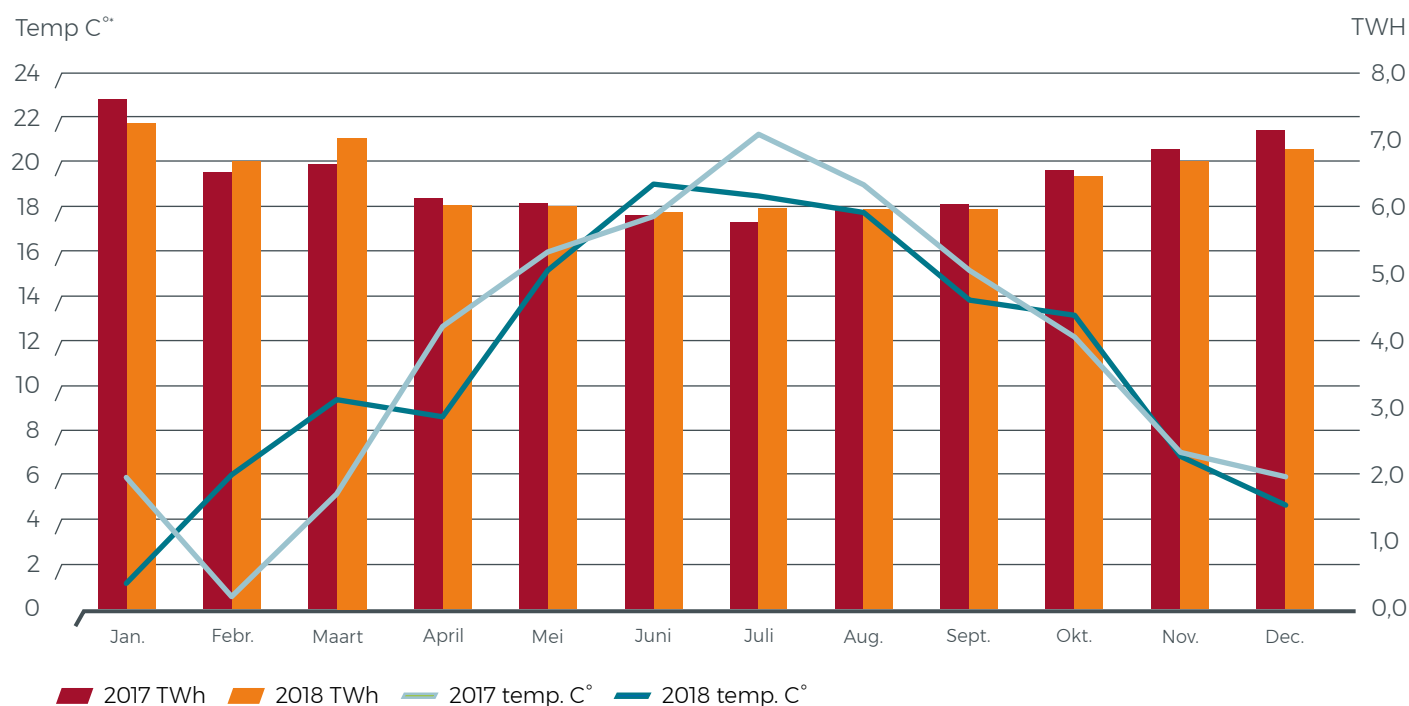

- Netverliezen op federaal niveau (vanaf 150 kV): TNB, MWh
- Netverliezen op regionaal niveau (minder dan 150 kV): Lokale TNB, MWh

Er zijn twee soorten netverliezen in België: netverliezen die gecompenseerd worden volgens de federale wetgeving (>150 KV) en de overige netverliezen, die gecompenseerd worden volgens een regionale aanpak.

Transmissie- en distributieverliezen als een percentage van de totale energie (som van consumptie en export): 1,61%.

2.3.5. Evolutie van het verbruik

* Gemiddelde maandtemperatuur, Zaventem, MeteoService.

Het verbruik (verbruik van rechtstreekse klanten en netto-afname van distributie) in België neemt toe tijdens de wintermaanden. Dit benadrukt het belang van internationale interconnecties en betrouwbare en voldoende binnenlandse productie.

2.4 Betrouwbaarheid van het net in België

2.4.1. Noodtoestand en herstel

G4-EUS-DMA DISASTER/ EMERGENCY PLANNING AND RESPONSE

De transmissienetbeheerder (TNB) voorziet in een infrastructuur met toereikende elektriciteitsinterconnecties voor goed werkende markten en systemen, die de beste garantie vormt voor bevoorradingszekerheid. Maar ook waar de markten en systemen goed functioneren en geïnterconnecteerd zijn, kan het risico op een elektriciteitscrisis nooit worden uitgesloten. Die kan immers evengoed het gevolg zijn van natuurrampen, zoals extreme weeromstandigheden, kwaadwillige aanvallen of een brandstoftekort.

Daarom heeft Elia een reeks plannen en procedures uitgewerkt om een elektriciteitscrisis te voorkomen en te beheren. Het crisisbeheer bij Elia België bestaat hoofdzakelijk uit drie onderdelen:

- het noodplan dat een omschrijving geeft van de interne crisisorganisatie en de daarmee gepaard gaande procedures;
- het systeembeschermingsplan, met onder andere het afschakelplan;
- het herstelplan.

In het noodplan worden de interne crisisorganisatie en de daarmee gepaard gaande procedures omschreven aan de hand van de methodologie van het Standardized Emergency

Preparedness Plan (SEPP), die ontwikkeld werd door het CEMAC (Crisis & Emergency Management Centre). Het beschrijft ook de interacties met de externe stakeholders die bij een elektriciteitscrisis betrokken zijn.

Het systeembeschermingsplan van Elia omvat automatische en manuele maatregelen voor het tot elke prijs vermijden van een black-out, het beperken van de verspreiding van storingen en de stabilisering van het elektriciteitssysteem in geval van een noodtoestand, om zo snel mogelijk en met minimale gevolgen voor de netgebruikers een normale toestand of alarmtoestand te herstellen.

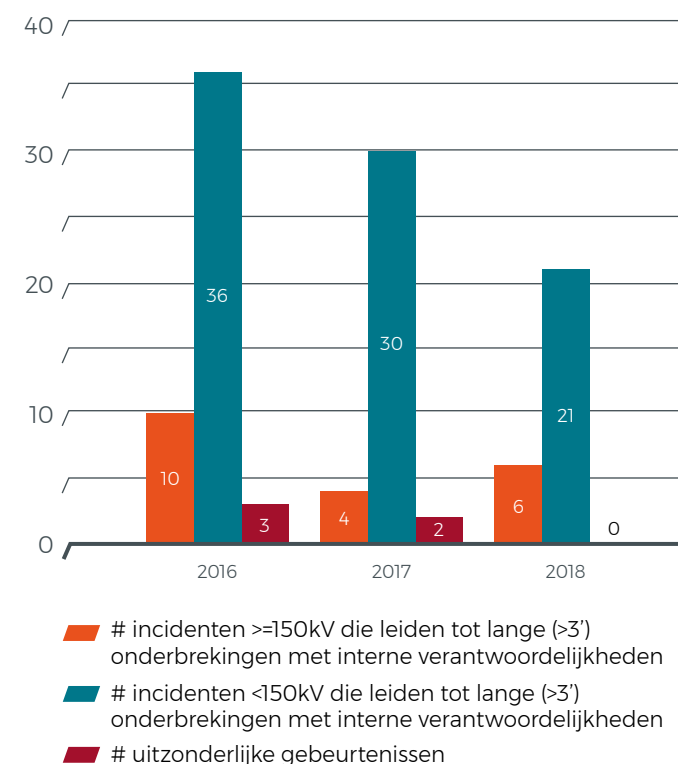
Elia heeft in overeenstemming met het systeembeschermingsplan een afschakelplan vastgelegd. Daarin wordt de vraag in bepaalde mate handmatig of automatisch afgeschakeld als dat nodig is om te voorkomen dat een elektriciteitscrisis zich verder verspreidt of verergert.

Het herstelplan omvat een reeks maatregelen die na een storing met grootschalige gevolgen (bv. black-out) kunnen worden toegepast om het systeem opnieuw in zijn normale toestand te brengen.

Elia voorziet regelmatig in opleidingen voor haar crisisteams via gesimuleerde crisisoefeningen. Systeembeheerders worden op crisissituaties voorbereid door theoretische en praktische oefeningen met een realtime-oefensimulator.

2.4.2. Netonderbrekingen

Aantal incidenten met onderbrekingen voor klanten tot gevolg

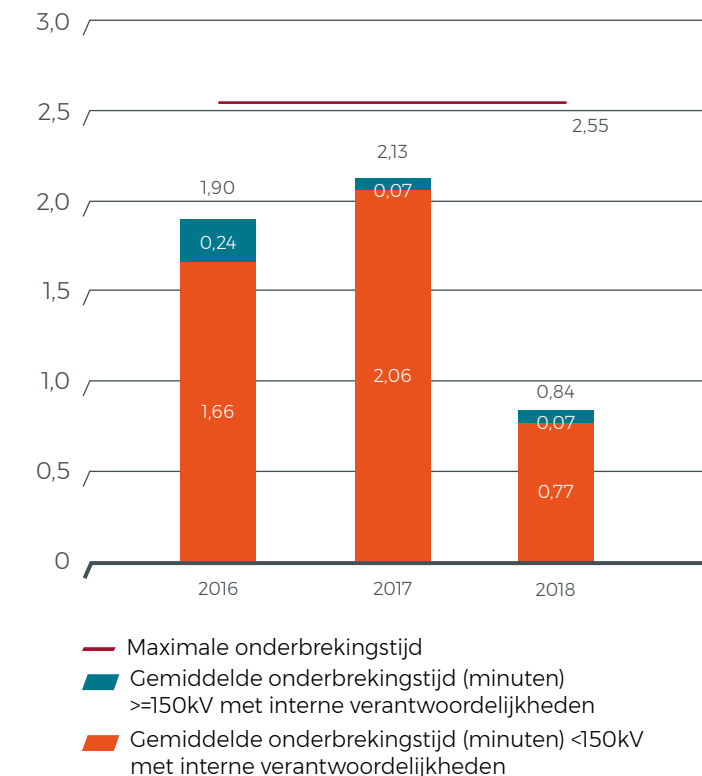

Deze grafiek toont het aantal incidenten die geleid hebben tot een onderbreking voor minstens één klant van meer dan drie minuten en waarvoor Elia verantwoordelijk is. Alle onderbrekingen door fouten van klanten, onweersbuien, derden, vogels enz. worden hier buiten beschouwing gelaten.

Uitzonderlijke gebeurtenissen zijn het aantal natuurrampen, stormen of andere weersomstandigheden, nucleaire of chemische ongevallen, ontploffingen enz. die een onderbreking van meer dan drie minuten hebben veroorzaakt. In 2018 waren er geen uitzonderlijke gebeurtenissen.

2.4.3. Onderbrekingstijd

Minuten

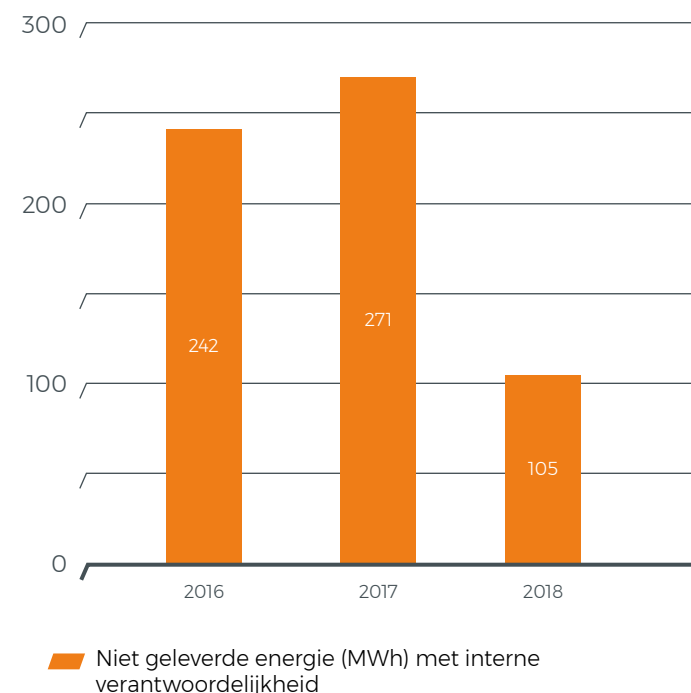
De meeste onderbrekingen doen zich voor op het lokale transmissienet, aangezien de klanten in de meeste gevallen aangesloten zijn op het lokale transmissienet en niet op het transmissienet.

De maximale onderbrekingstijd is de referentiewaarde die wordt gebruikt om de gemiddelde onderbrekingstijd (Average Interruption Time - AIT) incentive te berekenen. Deze waarde, die gebaseerd is op een gemiddelde over zeven jaar, werd geïntroduceerd in 2015 en werd voor vier jaar gevalideerd door de CREG. Deze referentiewaarde zal in 2019 opnieuw worden beoordeeld.

De onderbrekingstijd op het Belgische net is de laatste drie jaar onder die referentiewaarde gebleven.

2.4.4. Niet-geleverde energie

Niet-geleverde energie (MWh)

Niet-geleverde energie betreft alle energie die niet aan onze klanten werd geleverd tijdens door interne problemen bij Elia veroorzaakte onderbrekingen die langer dan drie minuten hebben geduurd. Er wordt echter geen rekening gehouden met de impact van belangrijke gebeurtenissen.

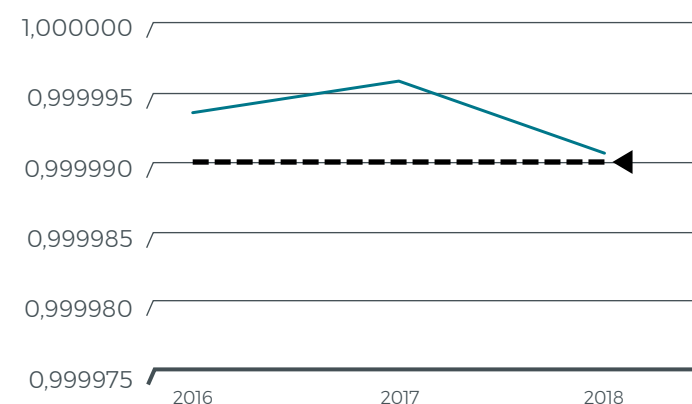
Dit is de laagste niet-geleverde energie waarvoor Elia verantwoordelijk is sinds de start van het meten van deze indicator.

Dit is het resultaat van:

- een goed operationeel beheer van de incidenten;
- de initiatieven die de laatste jaren werden genomen om onze Asset Management-processen te verbeteren, om het aantal menselijke fouten terug te dringen, om de REX-processen te verbeteren enz.;
- wat geluk – soms worden we met situaties geconfronteerd die fout kunnen lopen, maar in 2018 hadden we het geluk dat die situaties altijd onder controle zijn gebleven.

2.4.5. Beschikbaarheid van het net

Onshore beschikbaarheid op aansluitpunten

Onshore beschikbaarheid staat voor de beschikbaarheid van de interfacepunten tussen het net van Elia en het net van de klanten. Daarbij wordt rekening gehouden met alle onderbrekingen veroorzaakt door intrinsieke risico's (weer, derden, dier buiten het gebouw enz.) of door interne problemen bij Elia (defect materiaal, menselijke fout enz.) van meer dan drie minuten. Rechtstreeks door klanten van Elia veroorzaakte onderbrekingen zijn uitgesloten. Deze onshore beschikbaarheid wordt berekend als $1 - (\text{AIT (intern Elia + intrinsiek risico)} / \text{\#min in het jaar})$.

In 2018 is de onshore beschikbaarheid in België op een zeer hoog niveau gebleven (boven 0,999990).

2.5. Human Resources

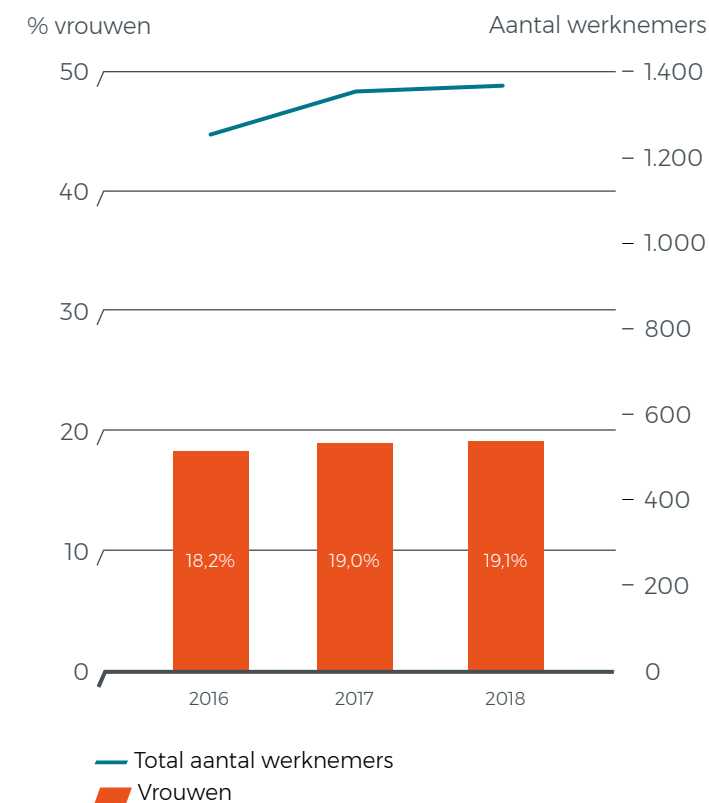
SDG 8, SDG 5

De bedrijven van Elia voldoen aan internationale richtlijnen die verder gaan dan de collectieve overeenkomsten en bedrijfsakkoorden, zoals de fundamentele arbeidsnormen van de International Labour Organisation (ILO: C87, C98 en C135).

2.5.1. Personeelsbezetting in België

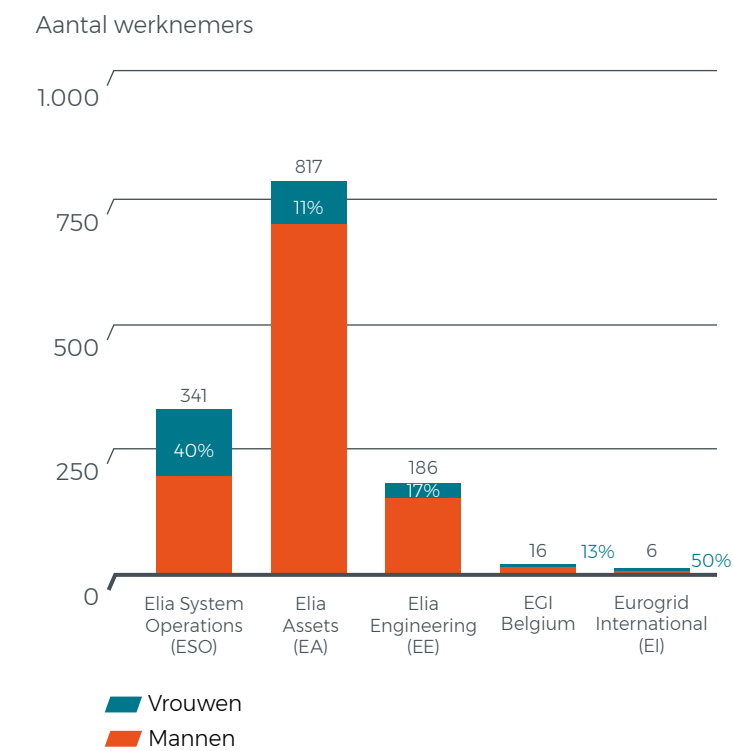
GRI 102-7, GRI 102-8, GRI 401-1

EVOLUTIE VAN HET PERSONEELSBESTAND

Zowel het personeelsbestand als de vertegenwoordiging van vrouwen laten een stijgende trend zien.

VERDELING PER BEDRIJF EN GESLACHT

GRI 405-1

Er zijn minder vrouwen in EA en EE, twee bedrijven die een meer technische achtergrond vergen. Aangezien de meeste senior managers uit deze bedrijven afkomstig zijn, is het percentage vrouwen in die rollen daardoor lager.

OPDELING PER VERANTWOORDELIJKHEIDSGRAAD EN GESLACHT

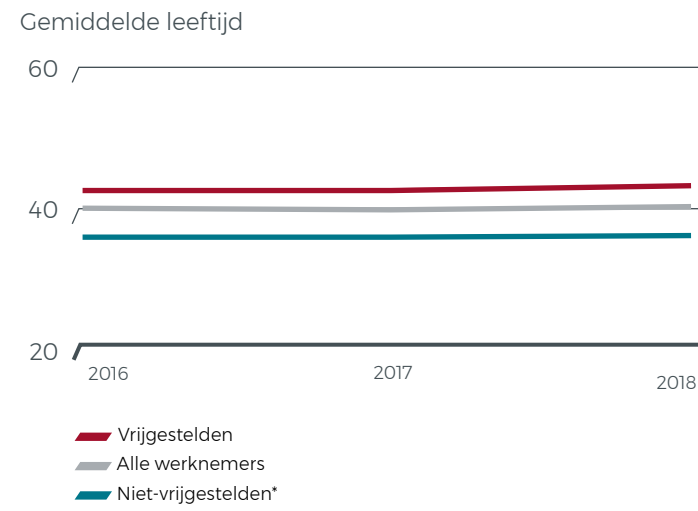

Er is een goede vertegenwoordiging van vrouwen op het niveau van directeur en directe leidinggevende. Om de ondervertegenwoordiging van vrouwen in hogere managementfuncties tegen te gaan, zijn er in hoofdzaak twee acties ondernomen:

- aan de selectiecriteria zijn naast technische vaardigheden ook criteria met betrekking tot leiderschap en zachte vaardigheden (zogenaamde 'soft skills') toegevoegd;
- interne overplaatsingen van minder naar meer technische gebieden.

Het bestaande programma voor wijziging van de cultuur zal dienstdoen als katalysator.

GEMIDDELDE LEEFTIJD EN PERCENTAGE WERKNEMERS DIE VOOR PENSIOEN IN AANMERKING KOMEN

* De term 'vrijgesteld' betekent vrijgesteld van uitbetaling van overuren. In ons geval zijn dit alle werknemers die geen bedienden zijn (directeurs, senior managers en directe leidinggevenden).

De gemiddelde leeftijd is 41,97 jaar en is de laatste jaren stabiel gebleven. Vrijgestelden zijn bijna vier jaar jonger dan niet-vrijgestelden.

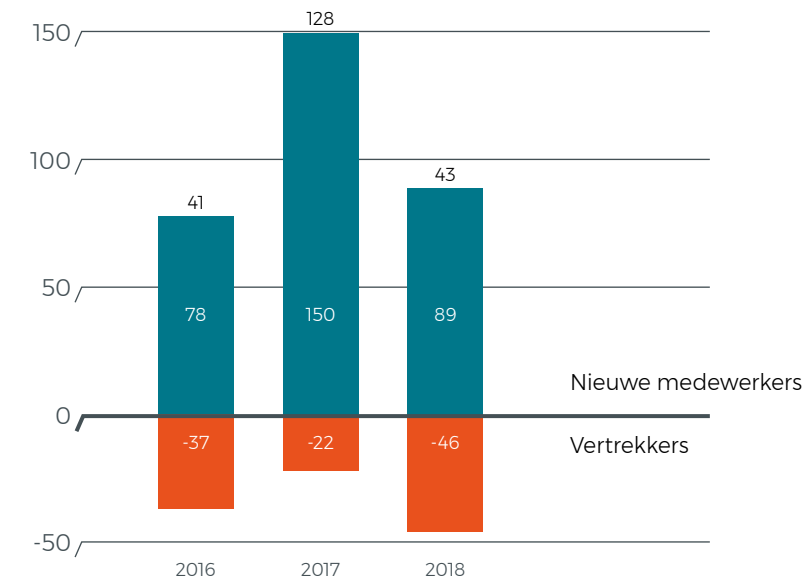
G4-EUS-EU15

Percentage werknemers die voor pensioen in aanmerking komen in de volgende vijf en tien jaar (we gaan hierbij uit van een pensioengerechtigde leeftijd van 65 jaar voor vrijgestelden en 63 jaar voor niet-vrijgestelden)	5 jaar	10 jaar
	Vrijgestelden	2,86 %
Niet-vrijgestelden	10,12 %	24,71 %
Totaal	7,08 %	18,05 %

Om het toekomstige tekort aan niet-vrijgestelden aan te pakken, heeft het departement HR een speciaal aanwervingsprogramma voor deze focusgroep ingevoerd.

2.5.2. Nieuwe medewerkers en vertrekkers

AANTAL NIEUWE MEDEWERKERS EN VERTREKKERS

Berekeningsmethode

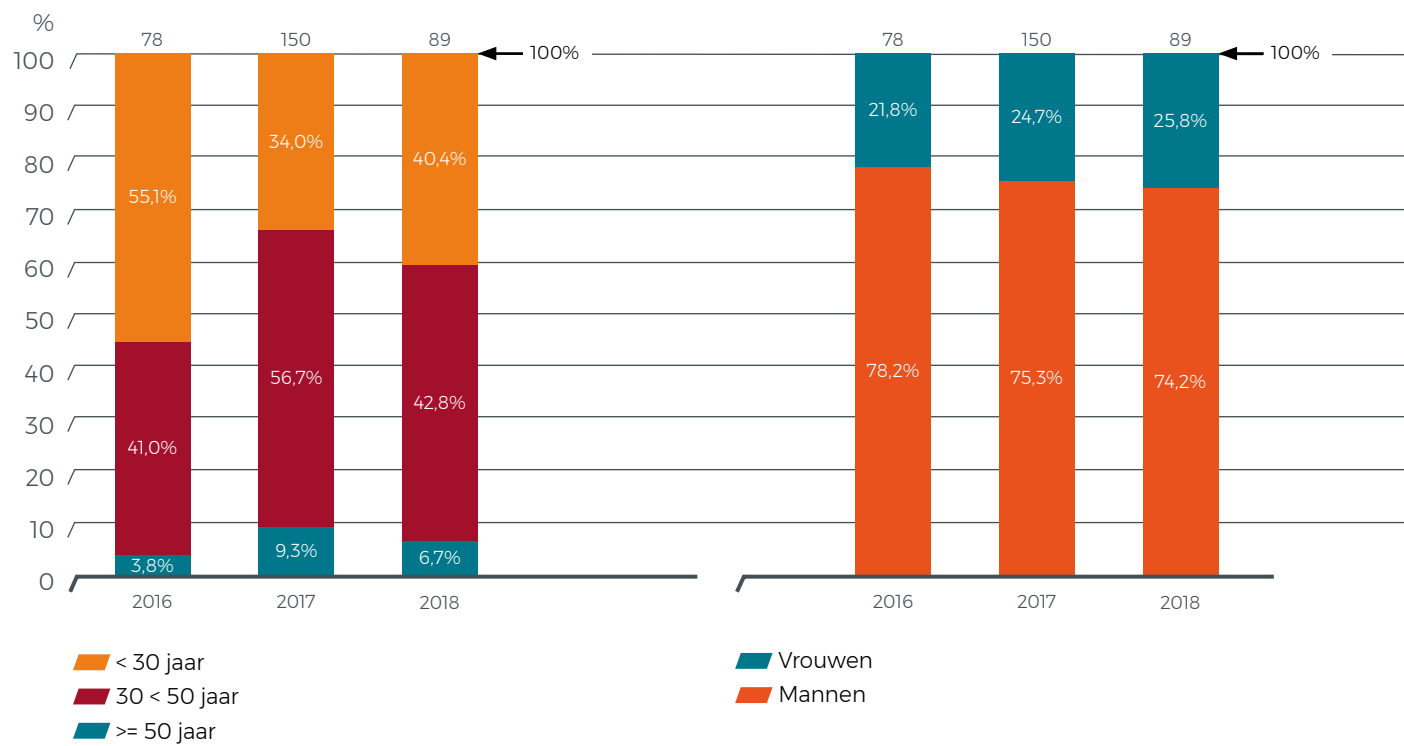
Onder de nieuwe medewerkers vallen alle nieuwe werknemers binnen het geplande budget en alle werknemers die werden aangeworven als aanvulling op het oorspronkelijke budget. Veranderingen van functies worden niet in aanmerking genomen.

Het aantal vertrekkers wordt bepaald op basis van alle werknemers die de onderneming verlaten als gevolg van ontslag of vrijwillig vertrek, van 1 januari tot 31 december in het jaar in kwestie. Werknemers die met pensioen gaan, worden niet in aanmerking genomen.

Het aantal vertrekkende werknemers daalde in de loop der jaren, maar in 2018 was er een toename met 46 werknemers die het bedrijf verlieten (onder wie 15 vrouwen en 31 mannen). Twee werknemers verlieten ons zusterbedrijf CORESO.

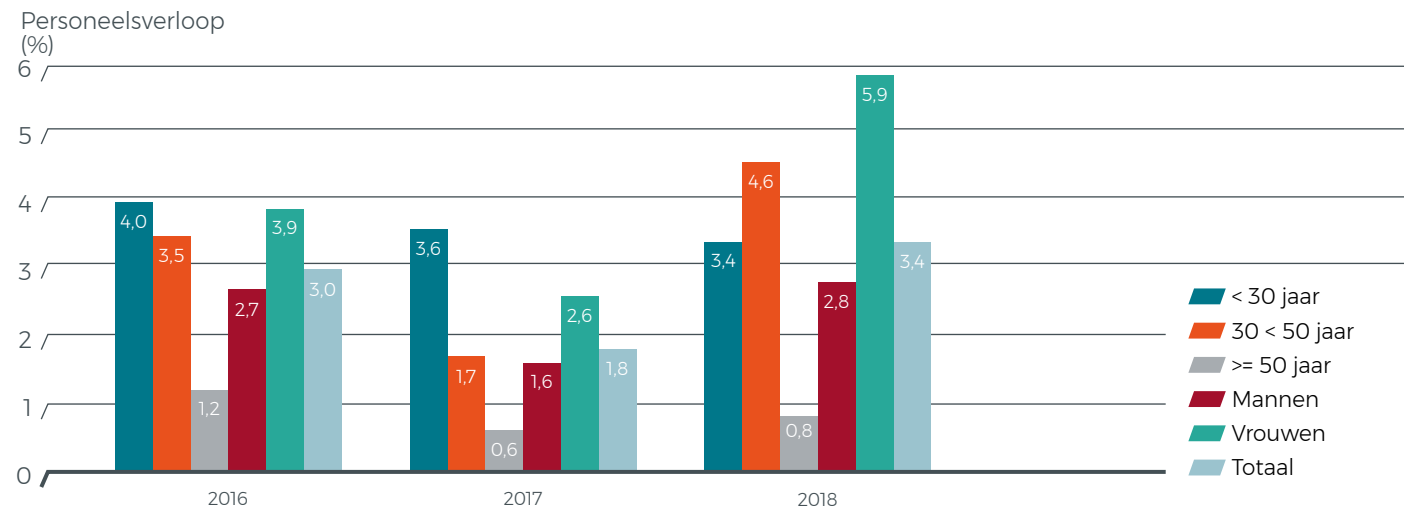
Er is altijd een exitgesprek voor mensen die vertrekken. Na historisch lage vertrekcijfers, bewegen de cijfers van Elia zich nu meer naar het gemiddelde van de Belgische privésector.

NIEUWE MEDEWERKERS PER LEEFTIJDSCATEGORIE EN GESLACHT

De aanwervingsprocedures van Elia zijn niet-discriminerend.

PERSONEELSVERLOOP PER LEEFTIJDSCATEGORIE EN GESLACHT

Het personeelsverloop wordt bepaald op basis van alle vertrekkers gedeeld door de totale personeelsbezetting op 31 december van het vorige jaar. Het personeelsverloop per leeftijdscategorie of geslacht is gebaseerd op alle vertrekkers in die leeftijdscategorie, gedeeld door de totale personeelsbezetting in diezelfde categorie op het vorige jaar.

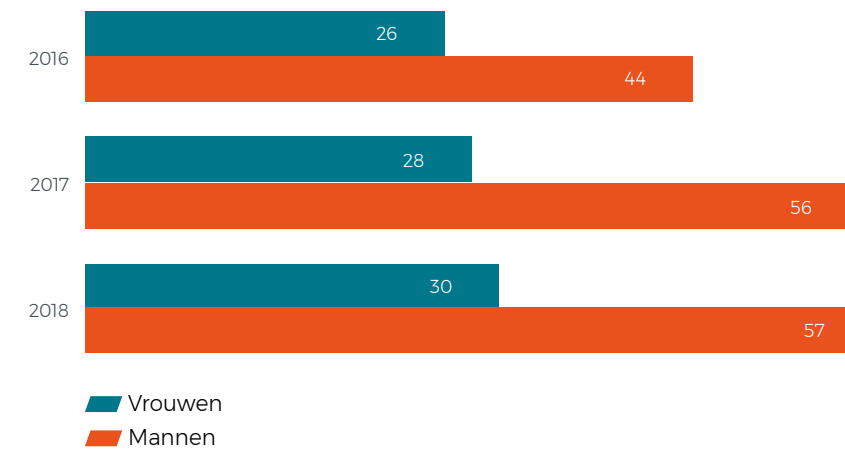
Vrouwen (5,9%) en werknemers tussen 30 en 50 jaar (4,6%) vormen de grootste groep vertrekkers.

Het grote aantal vertrekkers in 2018 weerspiegelt zowel de 'war on talent' (aangezien we ons in een gereguleerde markt bevinden, kan Elia niet altijd een competitief loon bieden voor bepaalde technische vaardigheden waar veel vraag naar is) als de beperkte groeivoorzichten voor sommige nicheprofielen met een niet-technische achtergrond. Om die uitdaging het hoofd te bieden, stelt Elia een meer proactief management van de loopbaan en het talent van haar werknemers voor.

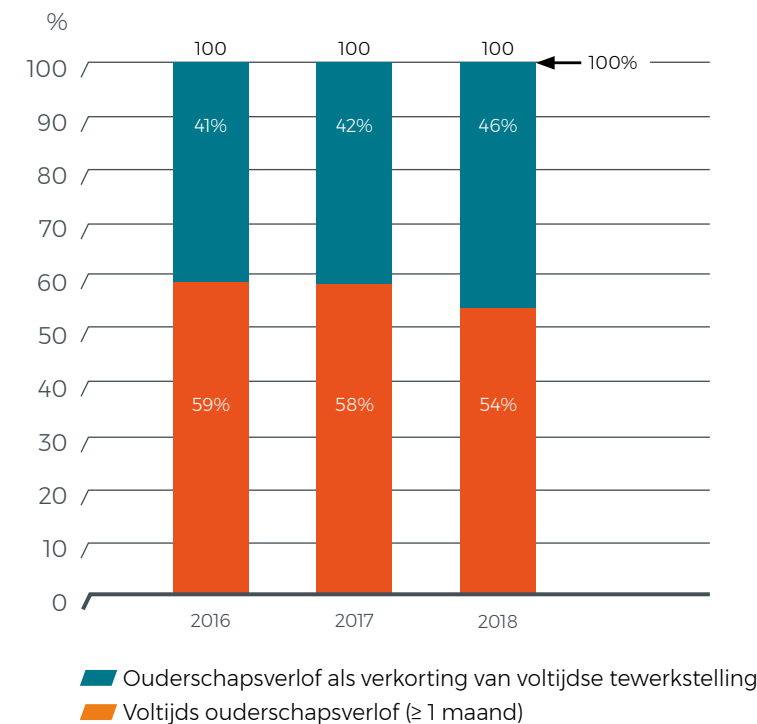
2.5.3. Ouderschapsverlof

GRI 401-3

OPSPLITSING PER GESLACHT

OPSPLITSING PER TYPE OUDERSCHAPSVERLOF

In 2018 namen 87 werknemers (waarvan 57 mannen) ouderschapsverlof, een stijging ten opzichte van 2017. De meesten onder hen beslisten om voltijds ouderschapsverlof te nemen, maar steeds meer mensen nemen het ouderschapsverlof op als vermindering van de wekelijkse arbeidsduur.

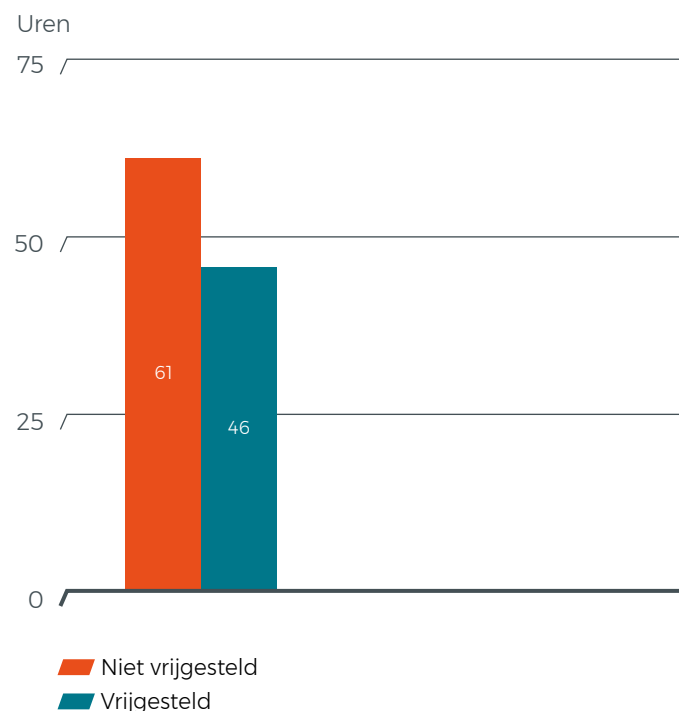
2.5.4. Werknemersenquête

Om de twee jaar wordt een werknemersenquête gehouden. Er was geen enquête in 2018, maar de resultaten van 2017 werden gebruikt om ons HR-beleid te verbeteren, door te focussen op loopbaanmanagement en door de interne prestaties en het beloningssysteem te beoordelen om het hefboomeffect te versterken.

2.5.5. Opleidingen

GRI 404-1

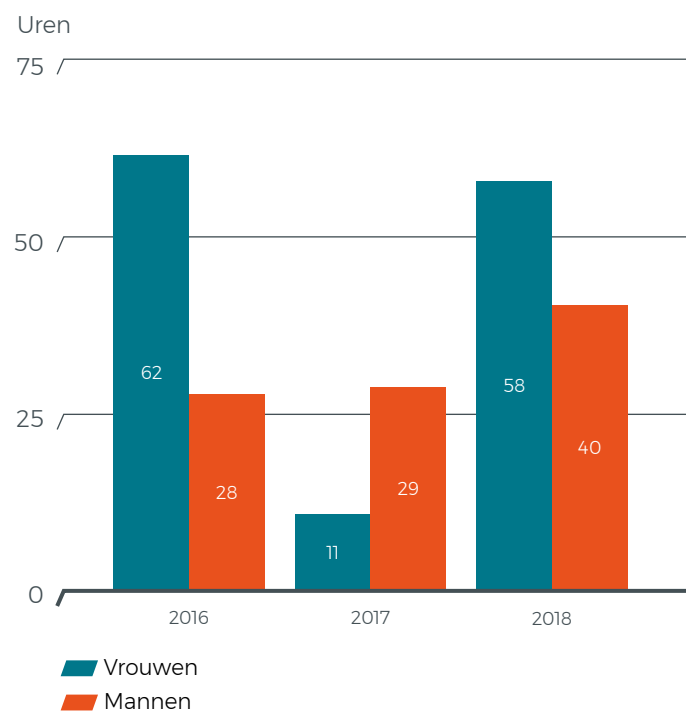
GEMIDDELD AANTAL OPLEIDINGSUREN PER NIVEAU

Er zijn minder geregistreerde uren dan het echte aantal opleidingsuren. Een deel van de opleiding die vrijgesteld* krijgen, wordt niet geregistreerd (online-opleidingen, het lezen van technische documenten, vergaderingen met vakgenoten, workshops enz.).

* De term 'vrijgesteld' betekent vrijgesteld van uitbetaling van overuren. In ons geval zijn dit alle werknemers die geen bedienden zijn (directeurs, senior managers en directe leidinggevers).

GEMIDDELD AANTAL OPLEIDINGSUREN PER GESLACHT

De meeste aangeboden opleidingen hebben betrekking op technische en veiligheidscompetenties. Die opleidingen zijn verplicht. De andere opleidingen zijn niet verplicht en worden ofwel binnen het bedrijf georganiseerd ofwel toegestaan op verzoek van de werknemer.

Het percentage vrouwen in technische functies is lager, waardoor zij ook minder verplichte opleidingen en een lager opleidingspercentage hebben.

2.6. Veiligheid

Lees meer over onze veiligheidsprogramma's op pagina's 88-91 van het Activiteitenverslag 2018.

SDG 3, SDG 8, GRI 403-1, GRI 403-2, GRI 403-3, G4-EUS-LA6

Elektrische infrastructuur is gevaarlijk en zal dat altijd zijn. Daarom komt veiligheid bij alles wat we ondernemen met voor-sprong op de eerste plaats. Als onderdeel van ons engagement voor veiligheid streeft Elia groep naar nul incidenten voor arbeidsongevallen van elk type, en niet alleen voor elektriciteitsrisico's.

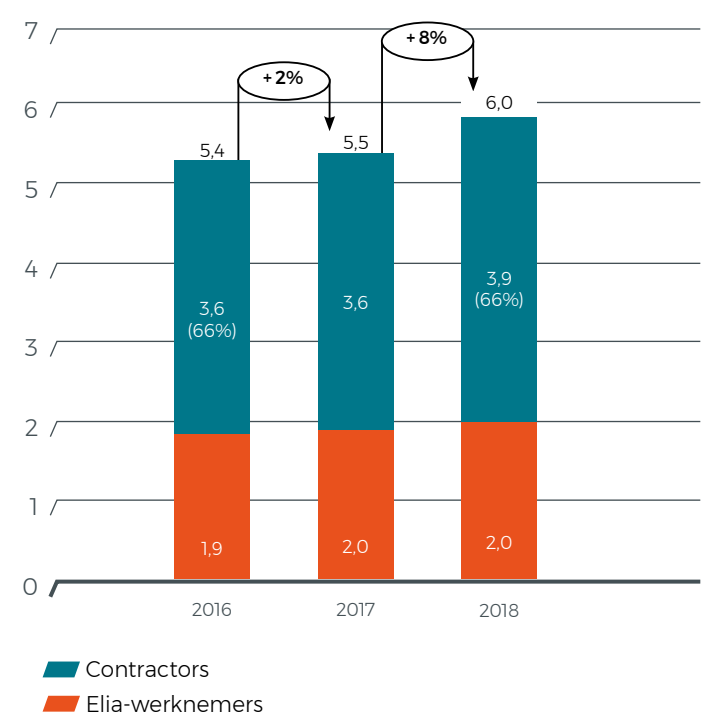
In België moet het GO FOR ZERO-veiligheidsprogramma (begonnen in 2015 en gepland tot eind 2019) de veiligheids-cultuur verankeren binnen Elia en bij onze contractors. Het omvat alle projecten.

Naast initieel te hebben gewerkt aan traditionele aspecten als opleidingen, tools en procedures, wilden we in 2018 de reeds gemaakte vooruitgang verankeren via acties met betrekking tot operationele dialoog en continue verbetering. Ondersteund door Make A Difference, ons programma voor een cultuurwij-ziging binnen de onderneming, benadrukken we voortdurend het belang van drie cruciale handelingen: 'feedback geven en krijgen', 'het verschil maken' en 'één stem'.

Met onze campagne 'Hou afstand!' willen we ook het grote publiek en bepaalde doelgroepen, zoals de bouwsector en de omwonenden van onze installaties, beschermen aan de hand van signalisatie, brochures en informatiecampagnes.

2.6.1. Beduidend meer werk verricht

Verricht werk (miljoen uren)

Het is een grote uitdaging om aan de infrastructuur van de toekomst te werken en tegelijkertijd te blijven zorgen voor elektriciteit. Jaar na jaar zien we het aantal gepresteerde werkuren stijgen. Dat is ook duidelijk te zien op onderstaande afbeelding.

2.6.2. Concrete acties voor uitleg en controle

In 2018 werd geen nieuwe veiligheidsenquête gehouden. We hebben de resultaten van de enquête uit 2017 gebruikt om verder te werken aan leiderschap gericht op veiligheid, door te definiëren van onze 'non-negotiables', door onze werknemers te wijzen op risico's onderweg en door samen te werken met onze contractors.

Veiligheidsweek

Elia organiseert elk jaar in mei en september Veiligheidsweken voor haar personeelsleden, om het bewustzijn rond het belang van veiligheid aan te wakkeren.

Er staan dan steevast verschillende informatiesessies, opleidingen en teamoefeningen op het programma. Zo willen we iedereen betrekken bij dit initiatief en ervoor zorgen dat al onze medewerkers de boodschap begrijpen. In mei 2018 lag de nadruk op onze zes 'non-negotiables' of houdingen die we niet langer willen zien binnen de onderneming. In september 2018 lag de focus op veiligheid onderweg.

Veiligheidsopleidingen

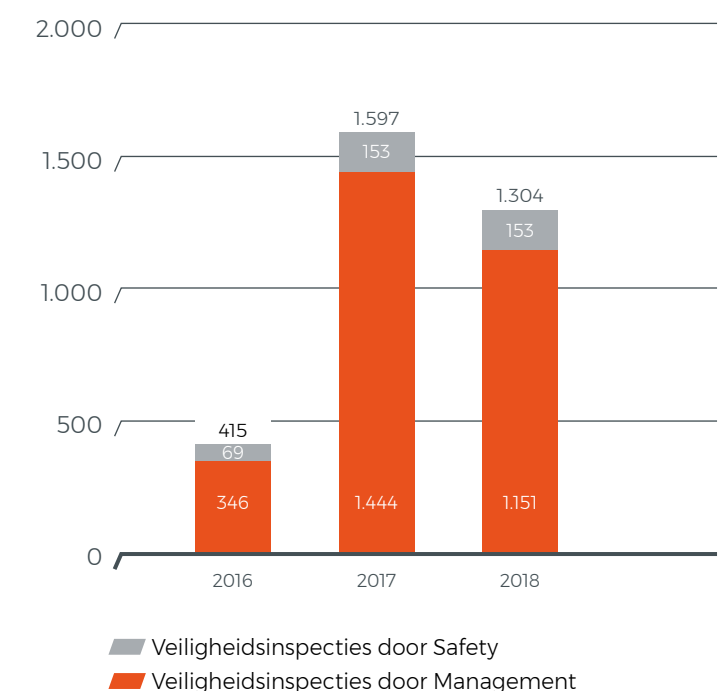
Elia voorziet voortdurend in opleidingen voor haar medewerkers. Alle werknemers op het terrein moeten een bepaald opleidingstraject volgen en krijgen regelmatig opfriscursussen.

Elia voorziet ook in opleidingsmateriaal, opleidingen en tests voor contractors. Zo volgden 1290 mensen onze nieuwe opleiding 'Werkopzichter', van wie er 1041 slaagden voor de test en een certificaat kregen.

Veiligheidsinspecties

Terwijl in 2017 het aantal inspecties aanzienlijk toenam, lag de focus in 2018 meer op de kwaliteit dan op de kwantiteit van onze inspecties.

VEILIGHEIDSINSPECTIES

2.6.3. Weinig arbeidsongevallen bij Elia-werknemers

Aantal gewonde personeelsleden met minstens één dag arbeidsongeschiktheid per geslacht

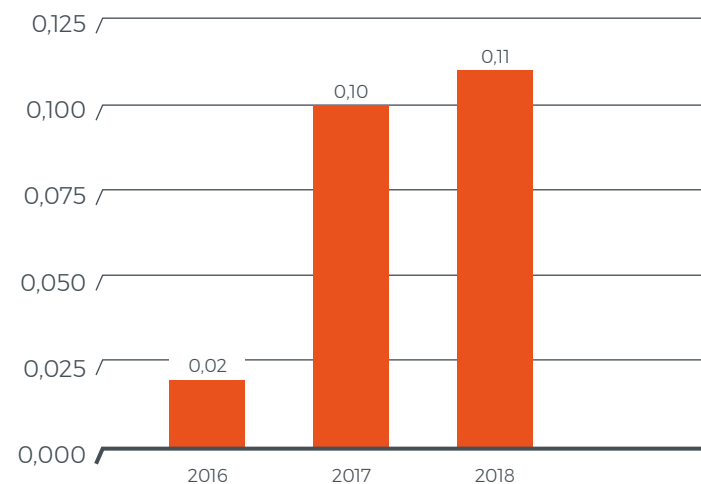
2016		2017		2018	
♀	♂	♀	♂	♀	♂
0	5	1	6	2	4

Meer dan de helft van de ongevallen heeft te maken met kantooractiviteiten (uitglijden en vallen) en wegverkeer.

Het is van cruciaal belang dat de veiligheidscultuur buiten de technische departementen wordt uitgebreid. Tijdens de laatste maanden van 2018 zijn we dan ook gestart met het project Safety Leadership om dit aspect aan te pakken.

GEMISTE DAGEN (ONGEVALLENERNST)

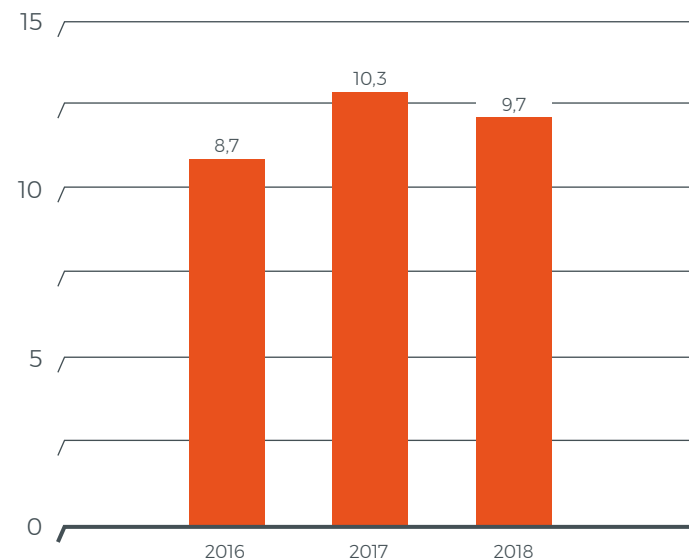
Ernst van het ongeval

Aantal gemiste dagen door arbeidsongevallen in kalenderdagen x 1000 / aantal gewerkte uren

Nagenoeg alle geregistreerde gemiste dagen in 2018 hadden betrekking op slechts drie ongevallen door kantooractiviteiten. Er was geen arbeidsongeschiktheid door ongevallen met elektriciteit.

GEMIDDELD AANTAL ZIEKTEDAGEN PER WERKNEMER

Over het algemeen waren onze medewerkers gemiddeld tien dagen ziek in 2018, wat in dezelfde lijn ligt als de cijfers van voorgaande jaren.

Berekeningsmethode

Het gemiddelde aantal ziektedagen per werknemer wordt berekend door het totale aantal ziektedagen te delen door de totale personeelsbezetting op 31 december van het vorige jaar.

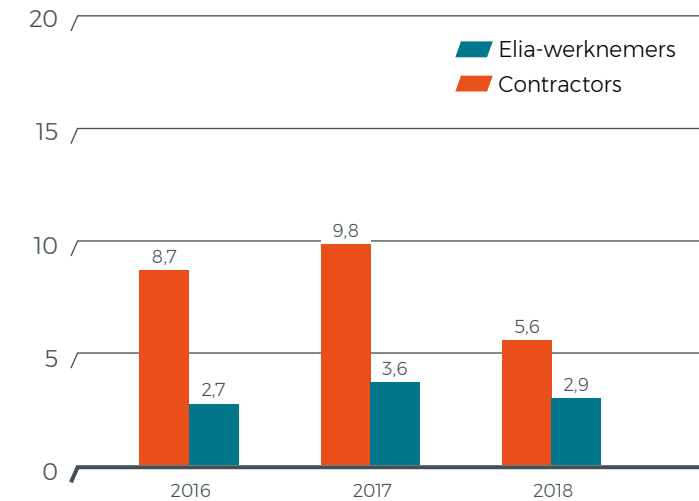
2.6.4. Gegevens weerspiegelen het belang en het resultaat van het werken aan veiligheid, zowel voor onze werknemers als voor onze contractors

Aangezien contractors meer aan de slag zijn op technische sites en op het terrein, zijn zij ook kwetsbaarder.

Het project Safety for Contractors, dat deel uitmaakt van het programma Go for Zero, begon drie jaar geleden en heeft gezorgd voor meer veiligheid bij onze contractors. We hebben veel vooruitgang geboekt met de implementatie van het nieuwe HSR-proces (High Safety Risk) en de operationele dialoog, die beide een positieve impact hebben op het veiligheidsgedrag van onze contractors.

ONGEVALLENPERCENTAGE

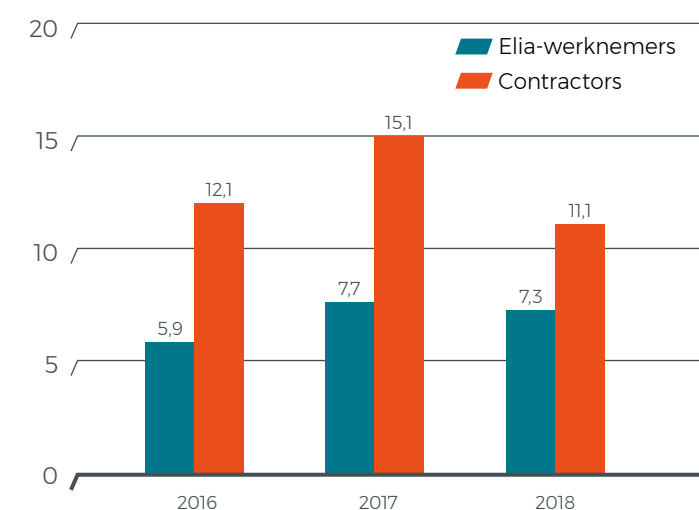
Ongevallenpercentage

Aantal arbeidsongevallen met gemiste arbeidstijd (>1 dag) x 1.000.000 / aantal gewerkte uren

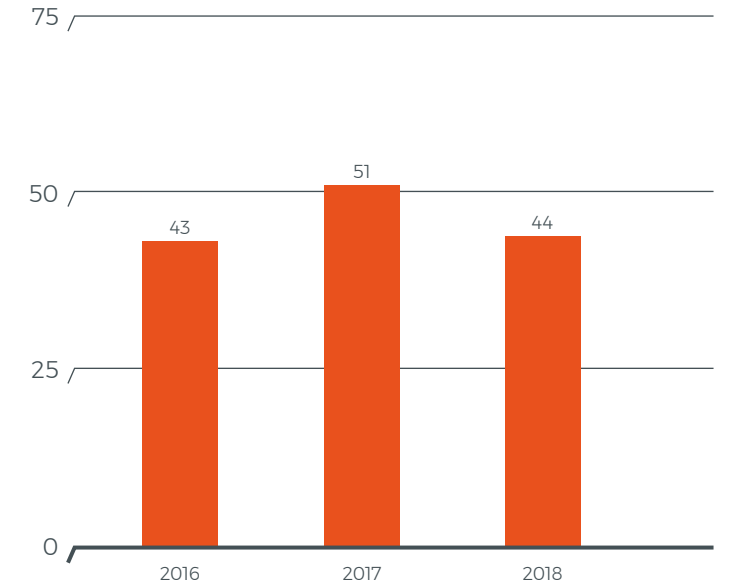
TRI-PERCENTAGE (TOTAL RECORDABLE INJURIES)

TRI-percentage

Aantal arbeidsongevallen x 1.000.000 / aantal gewerkte uren

Aantal ongevallen van contractors met of zonder gemiste arbeidstijd

Uit de daling van het totale aantal ongevallen (terwijl er meer uren gepresteerd worden) blijkt eens te meer het belang van preventie. Helaas kwam in 2018 een van onze contractors om het leven tijdens de uitvoering van zijn werkzaamheden.

2.6.5. Fatale ongevallen

Ondanks onze inspanningen waren er dit jaar helaas drie fatale ongevallen.

Elia-werknemers

2016		2017		2018	
♀	♂	♀	♂	♀	♂
0	1	0	0	0	0

Contractors

2016		2017		2018	
♀	♂	♀	♂	♀	♂
0	0	0	1	0	1

Op 11 december 2018 gebeurde er een fataal ongeval tijdens lijnwerken in Beringen. Het slachtoffer was de werkzaamheden al begonnen, terwijl nog niet alle veiligheidsmaatregelen waren getroffen. Hij werd geëlektrocuteerd door inductiestroom afkomstig van de parallelle geleider.

Dit ongeval toont aan dat we, ondanks de reeds merkbare vooruitgang, moeten blijven werken aan het ontwikkelen van de veiligheidscultuur bij onze contractors. We moeten ons op elk niveau van de onderneming meer focussen op het leiderschap van onze contractors en de bekwaamheid van hun personeel, door onze controles verder op te drijven.

Derde partijen

2016		2017		2018	
♀	♂	♀	♂	♀	♂
0	0	0	0	0	2

Derde partijen die werken uitvoeren nabij hoogspanningsinstallaties zijn zich niet steeds bewust van het gevaar: bij het binnendringen van de gevarezone rond hoogspanningsgeleiders kan zelfs zonder direct contact een dodelijke elektrische vlamboog veroorzaakt worden.

Alle werkzaamheden in de nabijheid van hoogspanningsinstallaties dienen verplicht gemeld te worden aan Elia, zodat het Contact Center de aanvragers kan informeren over de risico's en de te respecteren afstanden om veilig te kunnen werken.

Ondanks uitgebreide sensibiliseringscampagnes de voorbije jaren, worden nog steeds werken uitgevoerd zonder voorafgaande melding aan Elia. In 2018 waren er spijtig genoeg twee ongevallen met dodelijke afloop door elektrocutie nadat de hoogspanningslijn te dicht werd benaderd en er een elektrische overslag (vlamboog) ontstond: op 27 juni in Sint-Katelijne-Waver door werken met een betonpomp en op 17 december in Evergem naar aanleiding van dakwerken met een hoogtewerker.

Elia breidt haar campagnes nog uit en zet eveneens in op nog meer preventiemaatregelen

2.7. Leveranciers en mensenrechten

SDG 12, GRI 102-9

2.7.1. Beheer van de toeleveringsketen

GRI 308-1, GRI 308-2

Elia moet de Europese aanbestedingsregels respecteren. De toepassing van deze regels en andere interne richtlijnen garandeert dat elke leverancier op een niet-discriminerende en transparante manier wordt behandeld, en dat de meegeede informatie vertrouwelijk wordt behandeld. De selectie van de leveranciers en de gunning van de verschillende contracten steunt op de evaluatie van diverse criteria. De blootstelling aan sociale of ecologische risico's wordt getemperd door het feit dat elke aankoop gebeurt in samenwerking met een multifunctioneel team, inclusief specifieke vertegenwoordigers op het gebied van milieu en/of veiligheid. De selectie- en gunningscriteria worden specifiek afgestemd op elke aankoop, om te garanderen dat de toeleveringsketen van de geselecteerde leverancier beantwoordt aan de doelstellingen en waarden van Elia. Er worden bovendien diverse MVO-aspecten geïntegreerd in het aanbestedingscontract en in de algemene voorwaarden, die worden ondertekend door de leveranciers.

In 2018 heeft Elia België een Gedragscode voor leveranciers opgesteld, met daarin internationaal aanvaarde principes aangaande ethisch gedrag, gezondheid en veiligheid, en milieu- en sociale aspecten.

Om de vooropgestelde principes in te zetten als een hefboom voor de positieve impact van onze toeleveringsketen, hebben we gekozen voor een benadering die steunt op risicoanalyse. Voor alle aankoopcategorieën worden de gebruikelijke risico's en de duurzaamheidsrisico's van de toeleveringsketen geanalyseerd. Er wordt ook een matrix opgesteld om de prioriteiten te bepalen voor het engagement van de leveranciers.

Om het beheer van de middelen en de impact te rationaliseren, hebben we beslist om ons te focussen op de meest relevante leveranciers qua impact. Vanaf 2019 zullen we hen vragen om digitaal te bevestigen dat ze de bepalingen van de gedragscode voor leveranciers aanvaarden. We hebben ons ook voorgenomen om in 2019 de in-house vragenlijst voor zelfevaluatie voor te leggen aan leveranciers met een hoog risico en enkele manueel geselecteerde leveranciers met een middelhoog risico. Zo hopen we gedetailleerde informatie te ontvangen over de punten die vatbaar zijn voor verbetering.

Vanaf 2019 zal de gedragscode voor leveranciers automatisch deel uitmaken van de documenten voor de Europese aankoopprocedures.

2.7.2. Aantal leveranciers – eurozone versus niet-eurozone

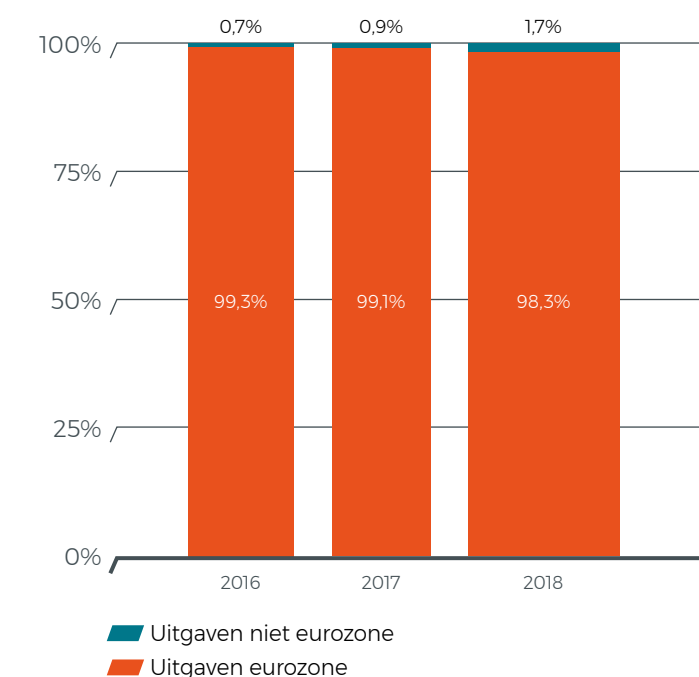
De gegevens verwijzen naar de volgende bedrijven binnen Elia groep: ESO, EA, EE, EI en EGI België.

	2016	2017	2018
Leveranciers eurozone	2.282	2.374	2.305
Leveranciers niet-eurozone	74	92	116
Aantal niet-Europese landen met Elia-leveranciers	11	12	19

Het aantal leveranciers voor Elia België buiten de eurozone neemt toe en wordt steeds diverser, maar blijft beperkt tot 5%.

2.7.3. Verdeling van de jaarlijkse uitgaven – eurozone versus niet-eurozone

GRI 204-1

In de voorbije drie jaar was er een aanzienlijke toename van de totale uitgaven (+36%) ten gevolge van de nieuwe offshore-activiteiten.

De uitgaven buiten de eurozone blijven beperkt tot 1,7% van het totale bedrag. Deze uitgaven blijven geconcentreerd in dezelfde drie landen als vorig jaar, hoewel de percentages wat veranderd zijn: het Verenigd Koninkrijk ligt met 67% nog steeds op kop, maar de Verenigde Staten staan nu met 16% op de tweede plaats, gevolgd door Zwitserland met 7%.

Het aantal aankopen buiten de landen van de eurozone is vandaag erg beperkt en de gunningscriteria houden rekening met de milieueffecten. Dit betekent dat Elia beantwoordt aan de strenge Europese en Belgische normen op het gebied van milieu, maatschappelijk verantwoord ondernemen en personeelswelzijn.

De veiligheidsaspecten worden bovendien afzonderlijk geëvalueerd, omdat Elia het erg belangrijk vindt om samen te werken met leveranciers die veiligheid minstens even hoog in het vaandel dragen.

2.7.4. Mensenrechten

GRI 414-1

Wat de schending van mensenrechten betreft, is de impact slechts beperkt, aangezien Elia's activiteiten hoofdzakelijk in Europa plaatsvinden. Het merendeel van de aankopen buiten Europa gaat naar IT en consultancy.

2.8. Gemeenschaps- en klantenrelaties

SDG 17

2.8.1. Publieke acceptatie

GRI 102-29, GRI 413-1

Wij zijn ervan overtuigd dat een vroege betrokkenheid van alle stakeholders cruciaal is voor het succes van de energietransitie en voor de enorme projecten die vereist zijn om deze te verwezenlijken. Al vanaf de vroege conceptfase werken we nauw samen met alle stakeholders zoals lokale gemeenschappen, verenigingen, ngo's en diverse overheidsinstanties. We zijn verschillende initiatieven gestart met gouverneurs en burgemeesters, die cruciaal zijn voor het samenbrengen van alle belanghebbenden.

We hebben ook een geïntegreerde methodologie voor communicatie en publieke acceptatie ontwikkeld, waarbij stakeholder- en communicatieacties systematisch worden geïntegreerd in de ontwikkeling en engineering van het net. Zo kunnen we niet alleen het risico op 'gestrande kosten' beheren, maar kunnen we ook projecten uitwerken die optimaal rekening houden met de belangen van de maatschappij.

Tot slot hebben we een publiek referentiekader uitgewerkt om de impact van nieuwe infrastructuurprojecten te verzachten en de resterende impact te compenseren.

2.8.2. Klantentevredenheidsonderzoek

GRI 417

Elke twee jaar meet Elia de klantentevredenheid bij haar belangrijkste stakeholders (distributienetbeheerders, netgebruikers, producenten, toegangsverantwoordelijken, User's Group ...). Dit tevredenheidsonderzoek moet in de eerste plaats een overzicht bieden van de KPI's met betrekking tot de kwaliteit van de dienstverlening en de evolutie van deze parameters doorheen de tijd.

De laatste enquêtes werden gehouden in 2018 en peilden naar de mening van 250 stakeholders. De gemeten KPI's waren de Elia Satisfaction Index (een algemene beoordeling van de producten en diensten van Elia), de Customer Effort Score (het gemak van zakendoen met Elia) en de klantentevredenheid rond onder meer het accountbeheer en het imago. De sterke en

zwakke punten in de enquête geven aan hoe we onze klantenrelaties kunnen optimaliseren in de toekomst.

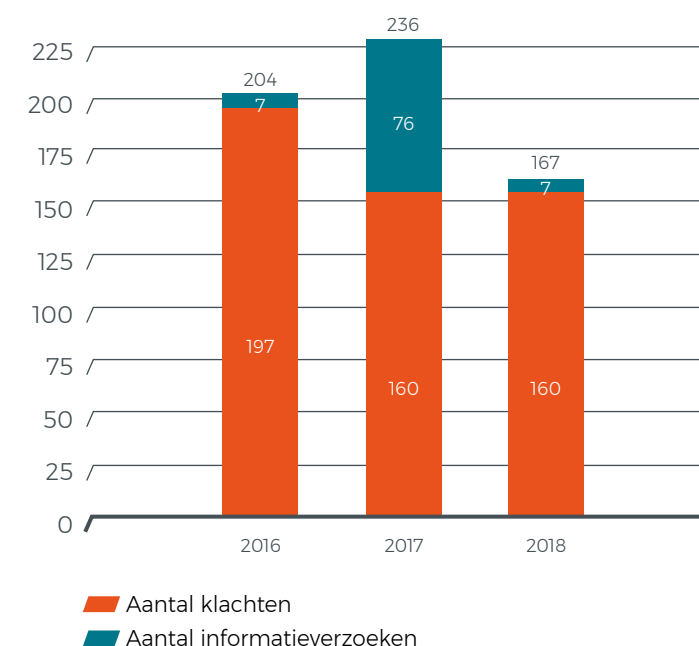
Elia scoorde 66% op de Elia Satisfaction Index, wat betekent dat de kwaliteit van onze producten en diensten hoog wordt ingeschat. De meerderheid van de stakeholders ervaart de samenwerking met Elia nog altijd als 'vlot'. In vergelijking met 2016 zien we een status quo voor de evaluatie van de Key Account Managers van Elia. Qua imago behaalde Elia stabiele resultaten voor expertise en communicatie, met een aanzienlijke toename van de mate waarin Elia innoveert.

De enquête legde niet alleen onze prioriteiten vast om de klantentevredenheid nog te verbeteren, maar bepaalde ook welke sterke punten we zeker moeten behouden.

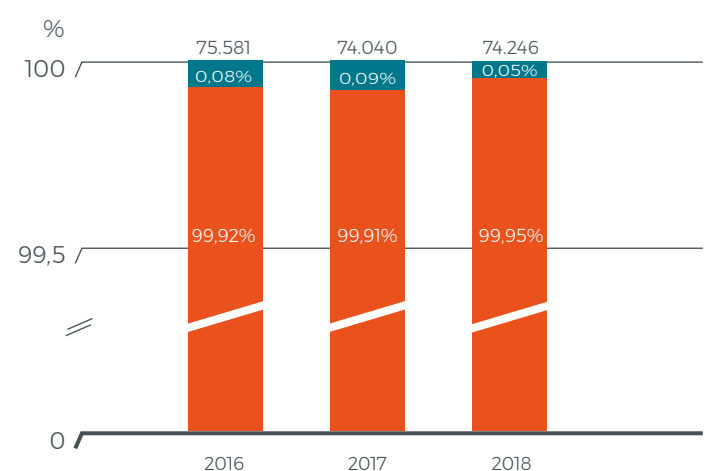
2.8.3. Bij het Contact Center ontvangen en behandelde aanvragen

Elia ontvangt jaarlijks ongeveer 75.000 vragen naar informatie met betrekking tot werken in de buurt van hoogspanningsinstallaties. Deze aanvragen zijn onder meer afkomstig van omwonenden, contractors, studiebureaus, overheden, nutsbedrijven, projectontwikkelaars enzovoort. De onderneming verstrekt informatie en instructies om veilig te kunnen werken. De antwoordtermijnen zijn gebaseerd op de wettelijke termijnen waarbinnen het Contact Center de informatievragen moet beantwoorden. Zo geldt er bijvoorbeeld standaard een antwoordtermijn van zeven werkdagen vanaf de datum van ontvangst voor standaardaanvragen. In 2018 werd 99,95% van alle vragen beantwoord binnen de vastgelegde termijnen.

Op verzoek via het Contact Center biedt Elia gratis elektromagnetische veldmetingen aan de eigenaars van terreinen en gebouwen in de buurt van Elia-infrastructuur. In 2018 kregen we 134 vragen over elektromagnetische velden (EMF's) en werden er 85 metingen uitgevoerd. Voor de overige 49 vragen werd alleen informatie gegeven.

CONTACT CENTER VOOR VRAGEN OVER WERKEN NABIJ ELIA-INSTALLATIES

2.8.4. Informatieverzoeken en klachten

Deze cijfers weerspiegelen alle informatieverzoeken en klachten met betrekking tot de kwaliteit van de dienstverlening ('spanningskwaliteit'). Het aantal klachten en informatieverzoeken was stabiel (de sterke stijging aan klachten in 2017 was te wijten aan slechts één incident).

In 2018 is het aantal incidenten echter toegenomen van 379 tot 432, wat geleid heeft tot een toename van verzoeken afkomstig van netgebruikers die rechtstreeks aangesloten zijn op het Elia-net. Het totale aantal informatieverzoeken is in vergelijking met 2017 dankzij een betere samenwerking tussen Elia en DNB's niet gestegen, met als resultaat een daling met 23,3% van de informatieverzoeken afkomstig van DNB-klanten.

2.8.5. Maatschappelijk verantwoord ondernemen

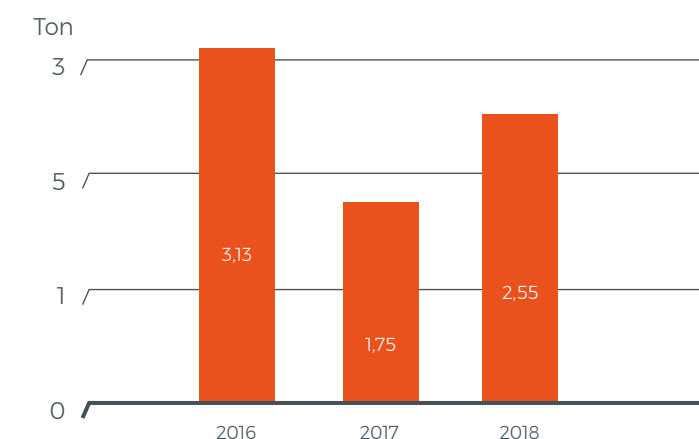
SDG 11

In het Activiteitenverslag 2018 worden verschillende acties vermeld, zoals het helpen tewerkstellen van vluchtelingen middels opleidingen, de samenwerking met Be Planet voor het ondersteunen van lokale initiatieven, educatieve projecten enzovoort.

Elke Elia-werknemer die zich inzet voor een gemeenschaps- of liefdadigheidsproject kan bovendien een bijdrage van Elia aanvragen. Deze bijdrage kan één keer per jaar worden aangevraagd en bedraagt 250 euro. In 2018 gaven wij negentien projecten een duwtje in de rug, goed voor een totaalbedrag van 4.750 euro. Daarnaast schonk Elia België bijna 12.000 euro aan verschillende initiatieven, zoals financiële ondersteuning voor chronisch zieke kinderen in Afrika, boeren in derdewereldlanden en sportevenementen.

Net als in 2017 rapporteren wij ook informatie over de hoeveelheid hardware (laptops, laadstations, printers, schermen en draaghoezen) die voornamelijk in scholen een tweede leven heeft gekregen.

HOEVEELHEID HARDWARE DIE EEN TWEEDE LEVEN KREEG

2.9. Milieuaspecten

GRI 102-11

Ecologische en sociale duurzaamheid, maar ook een duidelijk engagement voor milieubescherming en een zuinig gebruik van middelen maken onlosmakelijk deel uit van onze bedrijfsstrategie.

We streven ernaar de impact van onze bedrijfs- en constructiesites en andere activiteiten op mensen en natuurlijke habitats tot een absoluut minimum te beperken.

We volgen het voorzorgsprincipe om mogelijke negatieve gevolgen te verminderen en te voorkomen door onderzoeken uit te voeren (bv. EMF-studies), door onze koolstofbalans voor België te berekenen en door klimaatrisico's te integreren in het algemene risicobeheer.

2.9.1. Laagfrequente magnetische velden

GRI 416-1, SDG 3

Hoewel er geen oorzakelijk verband kan worden aangetoond tussen elektriciteitstransmissie-infrastructuren en menselijke gezondheid, neemt Elia dit onderwerp erg serieus - voor elk project dat wordt uitgevoerd op het elektriciteitsnet én voor wetenschappelijke studies om de kennis over het onderwerp uit te breiden.

Elia draagt al enkele jaren actief bij aan de vooruitgang van wetenschappelijke kennis via de ondersteuning van verschillende Belgische onderzoekscentra en universiteiten, die gegroepeerd zijn in de Belgian BioElectroMagnetics Group (BBEMG). Op internationaal niveau steunt Elia ook het Electric Power Research Institute (EPRI), een non-profitorganisatie die onderzoek doet naar energie en milieu.

Elk jaar gaat 370.000 euro naar wetenschappelijk onderzoek om de impact van laagfrequente magnetische velden te analyseren. Dit is een vast bedrag, aangezien Elia contracten heeft afgesloten met de Belgian BioElectroMagnetics Group (BBEMG) en het Electric Power Research Institute (EPRI).

Zie ook hoofdstuk 2.8.3 over de gratis metingen voor EMF.

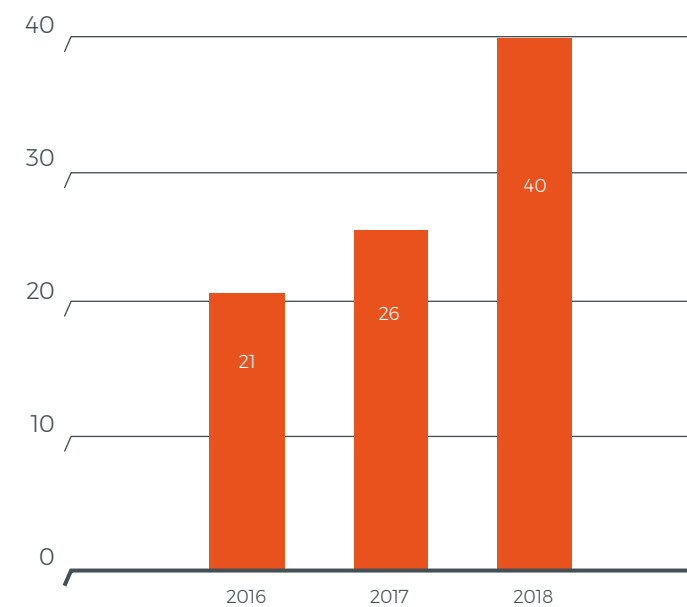
2.9.2. Lawaai

SDG 3

Elia moet uiteraard voorkomen dat haar installaties geluidsoverlast veroorzaken. De akoestische normen verschillen van gewest tot gewest en moeten te allen tijde worden gerespecteerd. De transformatoren van onze hoogspanningsposten, hoogspanningslijnen en masten kunnen weleens lawaai genereren. Onze ondergrondse lijnen produceren daarentegen nooit lawaai.

Wanneer er gegronde klachten zijn, voert Elia altijd een geluidsoverlastonderzoek uit. Daarnaast worden al in de vroege fases van onze infrastructuurprojecten geluidsstudies uitgevoerd, zodat onze installaties de normen niet overschrijden.

LAWAAI- EN GELUIDSSTUDIES PER JAAR

2.9.3. Biodiversiteit en integratie in het landschap

SDG 14, GRI 304-1, GRI 304-2, GRI 304-3, G4-EUS-EN12

Het landgebruik van Elia kan in de volgende categorieën worden onderverdeeld:

- zones onder luchtlijnen (voornamelijk op privéterreinen);
- zones boven ondergrondse lijnen (voornamelijk publiek domein, zoals wegen);
- zones onder masten (soms is Elia eigenaar van het stukje land waarop de mast staat);
- zones die nodig zijn voor het bouwen en exploiteren van onderstations (het grind moet om veiligheidsredenen onkruidvrij gehouden worden).

Het merendeel van het land dat door corridors wordt gebruikt, is geen eigendom van Elia. Volgens de Belgische wetgeving mag Elia lijnen en masten plaatsen op private/openbare eigendommen, die ook beschermde gebieden kunnen zijn. De totale lengte van de corridors in Natura 2000-gebieden beslaat meer dan 320 kilometer. Elia bezit enkele stukken land in de buurt van beschermde gebieden waar zij aan natuurbeheer doet, zoals een moeras met vijvers (Merelbeke Flora, Ville-sur-Haine) waar Elia de nodige inspanningen doet om amfibieën te beschermen door vijvers aan te leggen en te onderhouden.

Luchtlijnen wijzigen het oppervlak normaal alleen waar masten staan. Dit is zelden het geval waar luchtgeleiders hangen. In gebieden met luchtlijnen en bij onderstations (waar de lijnen zakken) bestaat er een risico op aanvliegen door vogels, waarbij deze soms geëlectrocuteerd worden. Elia plaatst vogelkrullen en nesten om haar impact te verkleinen en bepaalde bedreigde soorten te beschermen.

Om veiligheidsredenen mogen er geen bomen staan in de buurt van hoogspanningsluchtlijnen, omdat omvallende bomen korstsluiting kunnen veroorzaken.

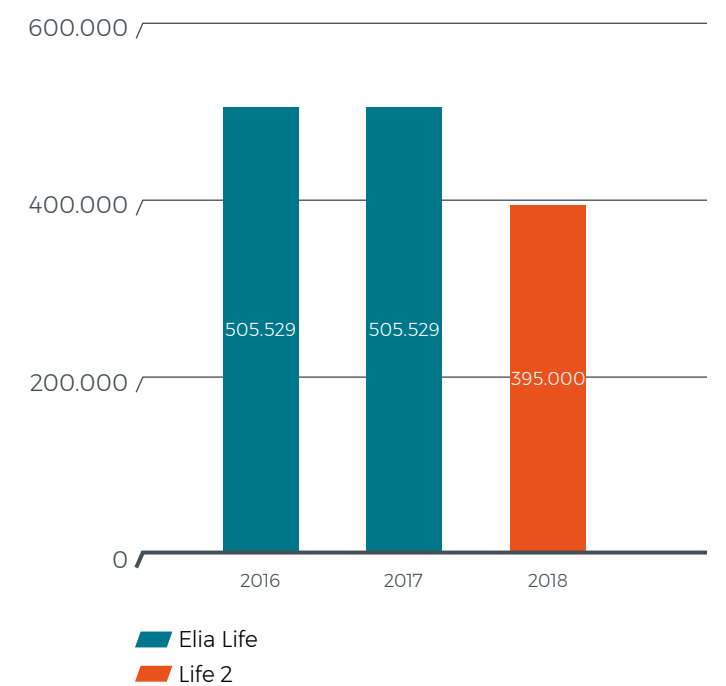
Soms heeft dit een voordelig effect: bepaalde veengebieden (Les Fagnes) zijn beter beschermd in de corridors onder de luchtlijnen die deze zones doorkruisen, omdat in de rest van de veengebieden bomen voor houtproductie werden aangeplant door ze droog te leggen. In de buurt van Bronrome bevindt het meest waardevolle veengebied zich in de corridor onder de lijn.

Tot voor kort bepaalde het onderhoudsbeleid voor dergelijke luchtlijnen echter standaard dat een corridor van ongeveer 50 meter breed onder de lijnen elke vijf, zes, zeven of acht jaar met behulp van een bosmaaier vegetatievrij werd gehouden. Het project 'Elia LIFE+' was een zevenjarig Europees project onder leiding van Elia om 130 kilometer boscorridors om te vormen tot ware 'ecologische corridors'. Het project eindigde in 2017. In plaats van bosmaaiers te gebruiken, zorgde Elia onder de lijnen voor een stabielere natuurlijke omgeving (zoals veengronden, struiken en graasweides) die meer biodiversiteit creëren. Gezien het succes van het project besloot Elia om dit initiatief vanaf 2018 zonder subsidies voor nog eens vijf jaar voort te zetten onder de naam 'LIFE 2'. Hierbij wordt extra aandacht besteed aan het beheren en verwijderen van invasieve planten.

De integratie van Elia-infrastructuren in het landschap en het herstel na de verwijdering ervan zijn eveneens belangrijk. Daarom trof Elia ook de nodige maatregelen om projecten in het landschap te integreren: inheemse planten moeten de lokale biodiversiteit beschermen.

JAARLIJKS IMPLEMENTATIEBUDGET VOOR DE LIFE-PROJECTEN

Budget (euros)

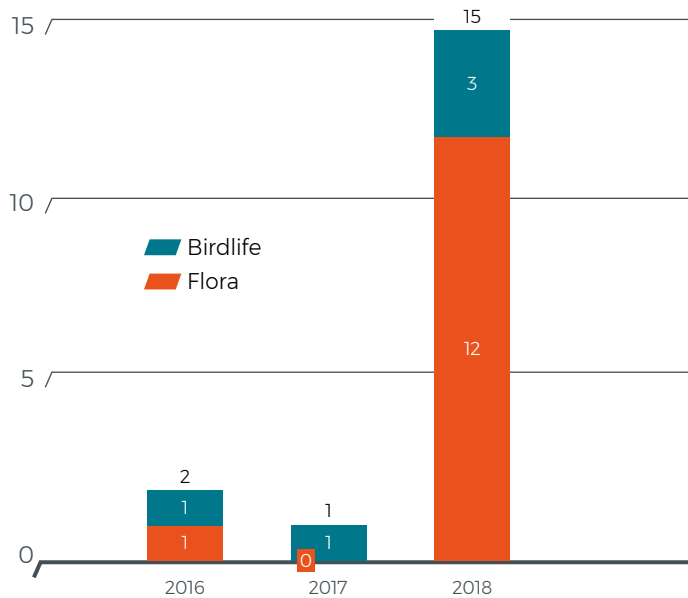
Sinds 2015 beschikt Elia over een vast jaarlijks budget van 505.529 euro voor het project Elia-RTE LIFE om natuurlijke habitats voor fauna en flora te herstellen op Natura 2000- en andere locaties. Het project Elia-RTE LIFE eindigde in december 2017, maar Elia heeft besloten om dit initiatief voort te zetten onder de naam LIFE 2, ondanks het feit dat zij geen financiering meer ontvangt van de Europese Commissie en het Waalse Gewest. Dit tweede project loopt tot eind 2022.

Life 2: praktische acties

Het eerste Elia LIFE-project heeft geleid tot de oprichting van een nieuw bedrijf dat volledig onafhankelijk is van Elia: Ecofirst.

In 2018 werden er boomgaarden (400 planten/ha) en bosranden (2000 planten/ha) aangeplant, goed voor een oppervlakte van zeven hectaren onder de lijnen. Dit project werd zowel in Wallonië als in Vlaanderen gestart.

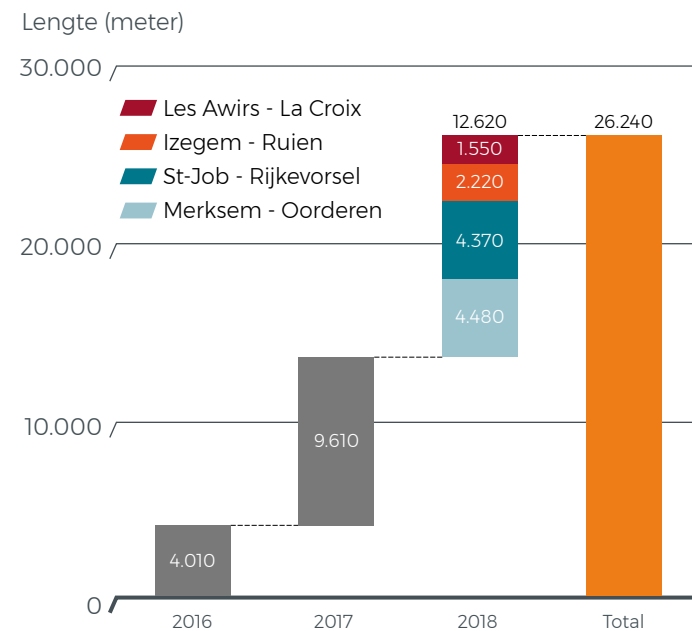
AANTAL STUDIES VOOR HET MONITOREN VAN DE IMPACT VAN PROJECTEN OP DE BIODIVERSITEIT

Met de hulp van toonaangevende milieuverenigingen in België heeft Elia 130 zones met luchtlijnen aangeduid die het grootste gevaar vormen voor vogels. Het gaat in totaal om 200 kilometer, en deze zones zullen in de komende tien jaar (vanaf 2016) geleidelijk worden voorzien van vogelbeschermingsmaatregelen. Als er in de aangeduide zones werken gepland staan, zullen er onmiddellijk vogelkrullen worden aangebracht. Als er geen werken gepland staan, zullen de vogelkrullen op de geleiders of aardingsdraden tijdens latere interventies worden aangebracht.

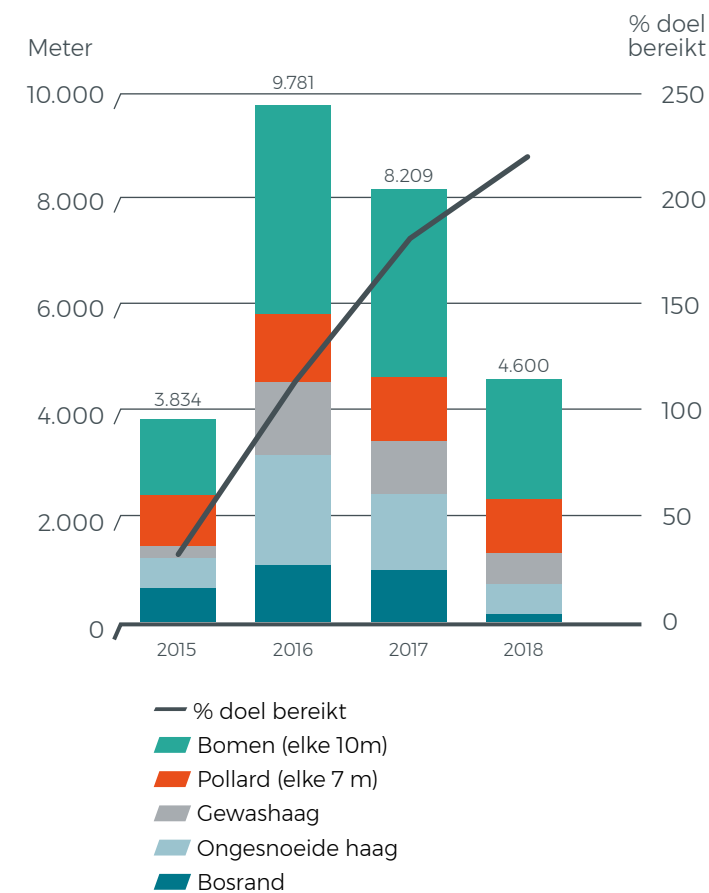
In 2018 zorgde Elia bijna voor een verdubbeling van de lijnen met vogelkrullen, goed voor in totaal 26,2 kilometer.

VOGELS BESCHERMEN DOOR DE INSTALLATIE VAN VOGELMARKERINGEN

Duurzame integratie van installaties in het Stevin-project (Elia België)

Tijdens het Stevin-project heeft Elia hard gewerkt om de impact van haar installaties op het landschap te minimaliseren door heel wat bomen en struiken te planten. Elia heeft het initiële doel ruim overschreden.

De aanplantingen van groene schermen voor het Stevin-project werden beëindigd in 2018. In het kader van dit initiatief werd aan mensen die in de buurt van de luchtlijnen wonen aangeboden om op de grens van hun terrein planten en struiken aan te planten om de lijnen te kunnen verbergen. De omwonenden werden van deze mogelijkheid op de hoogte gebracht en werden vervolgens gecontacteerd door een lokale landschapsbehoudsorganisatie. Die stelde samen met hen een plan op om de lijnen op kosten van Elia aan het zicht te onttrekken. Deze inspanning werd niet opgelegd door de vergunning.

2.9.4. Bodem

Elia heeft in Vlaanderen op meer dan 200 terreinen bodemonderzoeken uitgevoerd in overeenstemming met contractuele overeenkomsten en met de Vlaamse wetgeving. Op sommige terreinen werd de laatste jaren een aanzienlijke bodemverontreiniging vastgesteld, die hoofdzakelijk toe te schrijven is aan historische vervuiling in verband met eerdere of nabijgelegen industriële activiteiten. Er werden in dit kader verschillende corrigerende maatregelen getroffen.

De bodemwetgeving werd later van kracht in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in Wallonië. Sinds 2014 werkt Elia aan een plan om de bodemstaat van haar eigen terreinen in die regio's in kaart te brengen. Zo kunnen we interventieprioriteiten opstellen volgens de bestaande wetgeving en de nieuwe bodemwet die sinds 1 januari 2019 van kracht is voor het Waalse Gewest.

In 2018 werd in Vlaanderen 670.000 euro besteed aan inspecties, follow-up en de uitvoering van corrigerende maatregelen, naast 515.000 euro in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in Wallonië.

Een continue opvolging is noodzakelijk. In 2018 werd bijvoorbeeld een belangrijke bodemvervuiling vastgesteld, die meteen werd doorgegeven aan de Brusselse gewestelijke autoriteiten. In 2019 zal Elia een actieplan voorstellen.

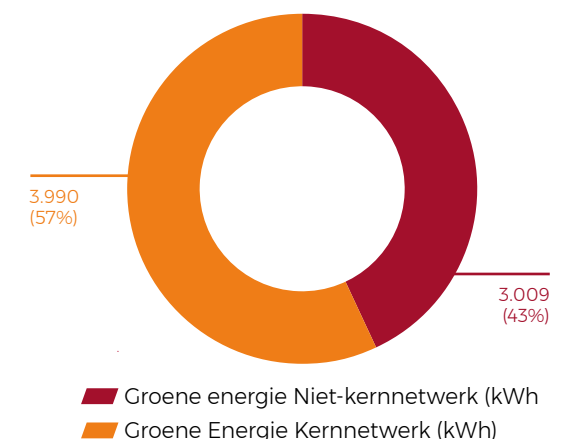
BUDGET (MILJOEN EURO)

	2016	2017	2018
Vlaanderen	0,5	0,5	0,7
Brussels Hoofdstedelijk Gewest en Waals Gewest	0,7	0,6	0,5

2.9.5. Energie en broeikasgassen

GRI 302-1

Elektriciteitsverbruik binnen de organisatie

Het elektriciteitsverbruik van Elia kan in twee delen worden opgesplitst: kern (onderstations ...) en niet-kern (administratieve centra). Andere vormen van energie (gebruik van aardgas) zijn opgenomen in onze koolstofbalans.

SF6

GRI 305-1

SF6-gas wordt al meer dan dertig jaar gebruikt als elektrische isolator in hoogspanningsapparatuur, inclusief Gas Insulated Switchgear (GIS). GIS wordt vaak gebruikt in dichtbevolkte gebieden, omdat het heel wat compacter is dan traditioneel schakelmateriaal met lucht als isolator. Elia heeft een investerings- en onderhoudsbeleid uitgewerkt om het risico op SF6-lekken te verminderen. Fabrikanten moeten gedurende de volledige levensduur van de installaties een erg strikt maximumpercentage van SF6-verlies garanderen. Het onderhoudsbeleid is gericht op het zoveel mogelijk beperken van activiteiten waarbij compartimenten gevuld met SF6 worden gebruikt. Het totale volume aan geïnstalleerd SF6-gas op het net van Elia (36 kV tot en met 380 kV, exclusief het Nemo Link conversiestation) is 111,9 ton. Het verbruik van SF6-gas (als vervanging en als bijvulling in geval van een lek) wordt nauw gemonitord via een systeem dat elke SF6-cilinder controleert. De SF6-lekverhouding was in 2018 voor alle Elia-installaties samen 0,34%.

Koolstofbalans

GRI 201-2, SDG13

Om de energietransitie te kunnen realiseren, is het van cruciaal belang dat de nodige netinfrastructuur aanwezig is. We integreren steeds meer variabele hernieuwbare energie en er is een toenemende uitwisseling van elektriciteit op Europees niveau. Om ook in de toekomst een betrouwbaar, betaalbaar en duurzaam energiesysteem te garanderen, is ons investeringsprogramma van cruciaal belang. In 2018 huldigden we een eerste onderzeese interconnector met het Verenigd Koninkrijk in. Binnenkort zullen we het eerste element van het Modular Offshore Grid in België installeren. Dergelijke investeringen worden beslist door het directiecomité en worden goedgekeurd door de raad van bestuur. De verschillende investeringsplannen worden naargelang de toepasselijke wetgeving ook goedgekeurd door de verantwoordelijke (regionale) regulator of overheid.

Daarnaast is de integratie van de onzekere hernieuwbare energie in het systeem een grote uitdaging, die de ontwikkeling van nieuwe tools en processen en een intensere samenwerking met alle marktspelers vereist.

GRI 305-1, GRI 305-2, GRI 305-3

Elia maakt sinds 2010 een koolstofbalans op om een beter beeld te krijgen van de directe en indirecte uitstoot die haar activiteiten in België genereren, en neemt de nodige maatregelen om de uitstoot van broeikasgassen bij haar activiteiten te beperken.

Sinds 2017 maakt Elia deel uit van het CDP, een internationale non-profitorganisatie die voorziet in een globaal systeem voor bedrijven, investeerders en steden om milieu-informatie te meten, vrij te geven, te beheren en te delen. Voor de klimaatverandering bepalen twee factoren de score van een onderneming:

- het detailniveau en de uitgebreidheid van de maatregelen;
- de kennis van de onderneming over klimaatkwesties en beheersmethodes, en haar vooruitgang op het vlak van acties tegen de klimaatverandering.

Voor België is de Supplier Engagement Rating van Elia voor 2018 'B'.

In 2019 zal de scope van de koolstofbalans worden uitgebreid (de uitstoot in Duitsland wordt dan meegerekend) en zullen de methodologie en de doelen worden herbekeken. De gege-

vens voor 2018 zullen overeenkomstig de nieuwe methodologie worden berekend en zullen in het jaarverslag van 2019 worden opgenomen.

Een eerste benadering van de uitstoot in 2018 kan worden afgeleid uit de in 2017 berekende gegevens. De totale uitstoot voor de bedrijven ESO, EA en EE werd geschat op 368.439 teq.CO2.

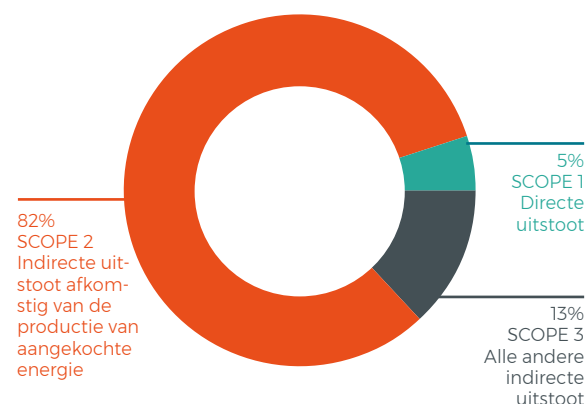
Deze uitstoot kan worden opgedeeld in de volgende drie categorieën ('scopes'):

Scope 1: directe uitstoot van broeikasgassen van eigen of beheerde installaties. Voor Elia is dit vooral het gevolg van SF6-lekken en het verbruik van aardgas voor verwarming.

Scope 2: indirecte uitstoot afkomstig van de productie van aangekochte energie. Voor Elia is het hoofdaandeel afkomstig van netverliezen.

Scope 3: alle andere indirecte uitstoot (niet inbegrepen in scope 2) die zich voordoet in de waardeketen van de rapporterende onderneming, met inbegrip van stroomopwaartse en -afwaartse uitstoot (door het aankopen van goederen en diensten, voor pendelende werknemers ...). Voor Elia is dit vooral afkomstig van de constructie en afbraak van onze assets en ons net.

KOOLSTOFBALANS

3. 50 Hertz in Duitsland

3.1. Duurzaamheidsbeheer

3.1.1. Businessmodel

GRI 102-1, GRI 102-2, GRI 102-3, GRI 102-4, GRI 102-6, GRI 102-7, GRI 102-9, SDG9

50Hertz* beheert een van de meest moderne elektriciteitstransmissienetten van Europa in het noorden en oosten van Duitsland en voorziet op die manier 18 miljoen mensen van elektriciteit - 24 uur per dag en 365 dagen per jaar. Met 1.045 werknemers die de klok rond zorgen voor elektriciteitsbevoorrading fungeert 50Hertz groep op acht locaties als interface tussen energieproducenten enerzijds en zowel distributienetbeheerders als grote verbruikers anderzijds. 50Hertz beheert 10.390 kilometer aan lijnen en coördineert de spelers op de elektriciteitsmarkt binnen zijn netzone, beheert en coördineert balanceringsgroepen en plaatst elektriciteit afkomstig van hernieuwbare energie die niet meteen verkocht wordt op de elektriciteitsbeurs. Om een geslaagde energietransitie te bevorderen, ontwikkelt 50Hertz innovatieve oplossingen die de integratie van onzekere hernieuwbare energie in het systeem en in de markt moeten ondersteunen.

Met zijn transmissienet heeft 50Hertz binnen zijn netzone een 'natuurlijk monopolie': in het noorden en oosten van Duitsland is het bedrijf de enige beheerder van het zeer-hoge-spanningsnet. Dit betekent dat 50Hertz onderhevig is aan regulatorische controle door de nationale regelgevende instantie, het Duitse federale netwerkagentschap. Het regulatorische systeem heeft een aanzienlijke impact op het businessmodel. Het Duitse federale netwerkagentschap bepaalt ook de jaarlijkse 'Revenue Cap' waarop de netgebruikerskosten voor 50Hertz gebaseerd worden.

Meer informatie hierover vindt u in het Elia groep Activiteitenverslag 2018 op pagina 16.

* Nieuwe locaties vanaf januari 2019

* Verwijst naar 50Hertz Transmission GmbH en haar volledige dochteronderneming 50Hertz Offshore GmbH.

3.1.2. Lidmaatschappen

GRI 102-12, GRI 102-13, SDG17

50Hertz ondersteunt diverse verenigingen, organisaties en initiatieven op het vlak van hernieuwbare energie, klimaat en milieu-bescherming, mensenrechten en harmonisatie van de Europese elektriciteitsmarkt. Bijvoorbeeld:

	Energie	Klimaat	Milieu	Mensenrechten
AVEU Arbeitgeberverband Energie- unci Versor-gungswirtschaftlicher Unternehmen e.V. [werkgeversorganisatie van energie- en nutsbedrijven]	✓			✓
BDEW - Federaal verbond van energie- en waterbedrijven	✓			
Duits comité van de CICRE - Conseil International des Grands Réseaux Electriques	✓			
ENTSO-E - Europees netwerk van transmissienetbeheerders voor elektriciteit	✓		✓	
GO15 - Reliable and Sustainable Power Grids (indirect via Elia)	✓		✓	
RGI - Renewables Grid Initiative	✓	✓	✓	
UN Global Compact		✓	✓	✓
VDE-Elektrotechnischer Verein e.V. [elektrotechnische vereniging]	✓			
Wereld Energie Raad	✓			
Diversiteitscharter				✓

3.1.3. Waarden, principes, normen en gedragscodes

GRI 102-16, GRI 102-17, GRI 102-19, GRI 102-20, GRI 102-26, GRI 102-32, GRI 102-33

50Hertz is van mening dat zakelijke activiteiten op lange termijn alleen succesvol kunnen zijn wanneer er zowel in het belang van het bedrijf als in het belang van de maatschappij wordt gehandeld. Dit is merkbaar in de visie van het bedrijf: 'een succesvolle energietransitie voor een duurzame wereld'. 50Hertz doet er alles aan om de energietransitie mogelijk te maken. Het bedrijf heeft voor zichzelf vijf strategische doelstellingen uitgewerkt om deze taak zo goed mogelijk te kunnen uitvoeren. 50Hertz wil een zo hoog mogelijke bevoorradingszekerheid garanderen, het transmissienet uitbreiden om aan de vraag te kunnen voldoen, een competitief en duurzaam resultaat behalen en nog efficiënter worden. Daarnaast wil het bedrijf zijn op waarden gebaseerde bedrijfscultuur aanmoedigen, met een sterke klemtoon op veiligheid op het werk. De soms tegengestelde doelstellingen en belangen van 50Hertz en zijn stakeholders moeten zoveel mogelijk met elkaar verzoend worden. De basis hiervoor is een maximale transparantie, wat ook uit dit verslag blijkt.

Met zijn bedrijfscharter toont 50Hertz zijn engagement voor een verantwoord bedrijfsmanagement. Het bedrijf wil de tien principes naleven van de UN Global Compact met betrekking tot mensenrechten, werknormen, milieubescherming en de strijd tegen corruptie. 50Hertz trad in april 2017 toe tot deze Global Values Alliance, en sindsdien is het bedrijf actief binnen het Global Compact Network Germany. Onze werknemers kunnen ook bedrijfsdocumentatie raadplegen met alle toepasselijke richtlijnen en handleidingen, werkinstructies, proceshand-

boeken en bedrijfsovereenkomsten. Het bedrijfscharter en de richtlijnen omschrijven wat wordt bedoeld met correct zakelijk gedrag en benadrukken dat alle werknemers de wet naleven. Deze principes vormen de basis van organisatorische maatregelen die bindend zijn voor de hele onderneming.

Het departement Corporate Development heeft onder leiding van de Chief Financial Officer een duurzaamheidsconcept en een stappenplan uitgewerkt om de duurzaamheidsrapportering geleidelijk uit te breiden. Het departement Communications & Public Affairs werkt op zijn beurt verder aan het definiëren van de rapporteringsprocessen.

Het belang van de voortdurende uitbreiding van het duurzaamheidsbeheer blijkt duidelijk uit de opname ervan in het vijfjarige businessplan dat jaarlijks wordt bijgewerkt. Als onderdeel van de duurzaamheidsstrategie worden systematisch doelstellingen, indicatoren en maatregelen ontwikkeld, herzien en geïntegreerd in de bedrijfsstrategie. Een bedrijfsbreed comité op hoger managementniveau (MVO*-raad) houdt toezicht op deze ontwikkeling, van het uitwerken van maatregelen tot de verslaggeving, onder leiding van de Chief Financial Officer en de Chief Human Resources Officer. De MVO-raad komt twee keer per jaar bijeen om de doelstellingen en processen te bespreken.

De verschillende departementen, eenheden en teams zijn verantwoordelijk voor het implementeren van de individuele maatregelen van de onderneming en voor het definiëren en bijhouden van de prestatie-indicatoren. Het MVO-kernteam komt hiervoor elk kwartaal samen. Tijdens deze vergaderingen worden de implementatievoortgang en eventuele kritieke bekommernissen van de stakeholders besproken. Op het centrale transparantiebeheerplatform zorgen gegevensbeheerders

* CSR = maatschappelijk verantwoord ondernemen

ervoor dat de prestatie-indicatoren voor iedereen duidelijk en toegankelijk zijn. Aan de hand van geregelde risicoanalyses en tijdens een jaarlijkse risiconferentie worden de duurzaamheidsaspecten ook geëvalueerd en besproken met het management. Daarnaast wordt er binnen de kerndomeinen van MVO ook gebruikgemaakt van gecertificeerde beheersystemen, zoals OHSAS 18001 voor gezondheid en veiligheid op het werk en ISO 27001 voor het beheer van informatiebeveiliging, evenals interne beheersystemen gebaseerd op erkende standaarden, waaronder milieubeheer (overeenkomstig ISO 14001) en vroege participatie van het grote publiek (overeenkomstig VDI 7000).

3.1.4. Relevant wettelijk kader

GRI 419-1

50Hertz houdt zich altijd aan de wet. De zakelijke activiteiten van de onderneming zijn onderhevig aan heel wat nationale en Europese regelgevingen. De volgende belangrijke wetgevingen en Europese richtlijnen vormen het kader voor onze zakelijke activiteiten:

- de EnWG [‘Energiewirtschaftsgesetz’: de Duitse energie-sectorwet]
- de EEG [‘Gesetz für den Ausbau erneuerbarer Energien’: de Duitse wet voor hernieuwbare energiebronnen]
- de NEMoG [‘Netzentgeltmodernisierungsgesetz’: de Duitse wet inzake modernisering van nettarieven]
- de KWKG [‘Kraft-Wärme-Kopplungsgesetz’: de Duitse wet inzake warmtekrachtkoppeling]
- de BImSchG [‘Bundes-Immissionsschutzgesetz’: de federale wet ter bescherming tegen immiszie]
- de BNatSchG [‘Bundesnaturschutzgesetz’: de federale wet voor natuurbescherming]
- de Duitse wet voor de digitalisering van de energietransitie
- de EU-richtlijn voor energie-efficiëntie
- de Fauna-, Flora- en Habitatrichtlijn (FFH)
- de Vogelrichtlijn van de EU

In het boekjaar 2018 keurde het federale kabinet de wijzigingen aan de NABEG goed, wat onze zakelijke activiteiten aanzienlijk zal beïnvloeden. De voorgestelde wettelijke wijzigingen betreffen voornamelijk de vereenvoudiging en versnelling van goedkeuringsprocedures voor het aanleggen, versterken en optimaliseren van hoogspanningslijnen. De geleidelijke nationale standaardisering van de transmissienetgebruikerskosten, die voor het eerst in 2017 door NEMoG werd opgesteld, werd in 2018 verijnd via wijzigingen aan de StromNEV en ARegV, wat geleid heeft tot het eerste nationale aandeel van 20% van netgebruikerskosten. Daarnaast werd vanaf 1 januari 2019 de herfinanciering van netaansluitingskosten voor offshorewindparken van netgebruikerskosten naar een nieuwe offshore netheffing opgenomen in de NEMoG overeenkomstig Sec. 17f EnWG. Op Europees niveau werd het pakket ‘Schone energie voor alle Europeanen’ onderhandeld en eind 2018 gefinaliseerd.

3.1.5. Politieke invloed

GRI 102-16, GRI 415-1

Aangezien wettelijke activiteiten een grote impact hebben op de zakelijke activiteiten van 50Hertz, stelt het bedrijf zijn posities transparant en openbaar voor als onderdeel van het politieke proces. Het departement Communications & Public Affairs is hiervoor verantwoordelijk. Deze politieke communicatie verloopt op een verantwoorde manier en zonder schenkingen aan politieke partijen. Er werden ook ethische principes opgesteld voor politieke lobbypraktijken. Deze principes worden gedefinieerd door de gedragsrichtlijnen binnen het politieke speelveld, die voor de hele onderneming van toepassing zijn en met het management worden afgesproken. Ze stipuleren dat 50Hertz geen schenkingen doet aan politici, politieke partijen of politieke instellingen, en dat een eventuele sponsoring weloverwogen en evenwichtig gebeurt. De verantwoordelijkheid voor bijdragen aan partijstichtingen en -verenigingen is centraal verankerd in het departement Communications & Public Affairs. In combinatie met specifieke opleidingsprogramma’s garandeert 50Hertz op die manier dat werknemers die actief zijn op het vlak van ons sociaal en energiebeleid zich laten leiden door duidelijk gedefinieerde principes in hun mededelingen en handelingen. Bovendien maakt 50Hertz deel uit van het transparantieregister van de EU en leeft de onderneming de bijbehorende gedragscode na. In 2018 deed 50Hertz geen schenkingen aan politici of politieke partijen.

3.1.6. Anticorruptie

GRI 205-1, GRI 205-2

Het bedrijfscharter en de richtlijnen voor het voorkomen van corruptie stipuleren wat 50Hertz verstaat onder correct ethisch gedrag en maken het duidelijk dat de onderneming alle wetten naleeft en geen corruptie duldt. Deze principes vormen de basis van organisatorische maatregelen die bindend zijn voor de hele onderneming.

Sinds 2010 heeft 50Hertz een klokkenluiderbeleid, dat ook de aanstelling van een intern compliancecomité en een externe ombudsman voorschrijft. Het compliancecomité bestaat uit een medewerker van Legal Affairs, een medewerker van Human Resources en een compliancecoördinator. De ombudsman brengt één keer per jaar schriftelijk verslag uit aan het compliancecomité over de toepassing van het beleid en het aantal ontvangen meldingen. Als de ombudsman een gerechtvaardigde melding communiceert aan 50Hertz, komt het compliancecomité onmiddellijk samen om de kwestie af te handelen en indien nodig verdere interne maatregelen te treffen. Het comité brengt jaarlijks – en indien nodig ad hoc – verslag uit aan het management van 50Hertz. In 2018 ontving de ombudsman geen meldingen over corruptie. Tijdens boekjaar 2018 kreeg 50Hertz geen noemenswaardige boetes met betrekking tot zijn algemene zakelijke activiteiten, projecten voor het bouwen van hoogspanningslijnen of andere bedrijfsactiviteiten. De rapporteringsdrempel voor administratieve inbreuken werd vastgelegd op 25.000 euro.

50Hertz organiseert ook regelmatig opleidingen voor het aanleren van basiskennis over aankoop, anticorruptie en correct gedrag aan alle werknemers die betrokken zijn bij het aankoopproces. Sinds 2016 werden er voor 200 werknemers binnen het bedrijf 19 opleidingssessies georganiseerd op verschillende sites. Voor 2019 zijn er vier opleidingssessies gepland en worden er 50 deelnemers verwacht.

3.1.7. Risicobeoordeling

GRI 102-30, GRI 102-11, GRI 202-2

Als onderdeel van zijn systematisch risicobeoordelingsproces monitort en evalueert 50Hertz regelmatig de volgende risicogebieden:

- Bescherming van lijf en leden
- Winst en verlies
- Liquiditeit
- Reputatie
- Bevoorradingszekerheid

50Hertz wil risico’s voor het voortbestaan van het bedrijf vermijden, risicoposities indien mogelijk maximaal voorkomen en het opportuniteit-risicoprofiel optimaliseren. We hebben risicorichtlijnen opgesteld waarin beschreven staat hoe risico’s elk kwartaal systematisch worden geïdentificeerd, geregistreerd, geëvalueerd en gemonitord. Op een jaarlijkse risiconferentie komen alle departementshoofden (tweede managementniveau) in de hoedanigheid van risico-eigenaars en de Risk Manager samen met het management om de grootste risico’s en risicogerelateerde kwesties te bespreken. Op het vlak van MVO betreft dit bijvoorbeeld veiligheid op het werk en nieuwe vereisten van milieuwetgevingen. In de komende maanden zullen de geëvalueerde en gemonitorde risico’s worden uitgebreid met risico’s die voortvloeien uit de klimaatverandering.

50Hertz benadert risicobeheer en het voorzorgsprincipe op een holistische manier en betreft daarom ook leveranciers en de bijbehorende processen erbij. De onderneming hanteert bepaalde vereisten aangaande veiligheid op het werk en milieubescherming die voor alle leveranciers bindend zijn verankerd in het aankoopbeleid. In de toekomst zal 50Hertz zijn invloed op de structuur van de duurzame toeleveringsketen grondig analyseren, zijn documenten aangaande duurzaamheidsaspecten die relevant zijn voor de leveranciers uitbreiden en zijn zakelijke partners nog meer sensibiliseren over veiligheid op het werk, bescherming van de gezondheid en milieubescherming.

3.1.8. Veiligheid

G4-EUS-DMA DISASTER/ EMERGENCY PLANNING AND RESPONSE

Als beheerder van kritieke infrastructures moet 50Hertz de veiligheid van informatie garanderen in het kader van de IT-SiG [‘IT-Sicherheitsgesetz’: de Duitse wet inzake IT-beveiliging]. Informatie moet verwerkt, opgeslagen en gecommuniceerd worden op een manier die de beschikbaarheid, vertrouwelijkheid en integriteit van de informatie en de systemen afdoende beschermt.

Hiervoor werd in 2017 een beheersysteem voor informatiebeveiliging geïntroduceerd, dat in 2018 werd gecertificeerd overeenkomstig ISO 27001. Dit geïmplementeerde beveiligingsproces zorgt ervoor dat IT-risico’s systematisch geïdentificeerd en aangepakt worden. Meer bepaald worden beveiligingsmeldingen en -waarschuwingen afkomstig van het Duitse overheidsbureau voor informatiebeveiliging (BSI) als onderdeel van dit proces geregistreerd en geëvalueerd. Indien nodig worden beveiligingsmaatregelen opgesteld en daarna geïmplementeerd. Tijdens het rapporteringsjaar werden geen cyberaanvalen tegen 50Hertz noch schade als gevolg van informatiebeveiligingsincidenten geregistreerd. In 2018 namen werknemers van

50Hertz en tijdelijke en externe werknemers deel aan een online-opleiding over informatiebeveiliging.

In januari 2018 ontving 50Hertz het certificaat ISO 27001 voor informatiebeveiliging, wat betekent dat 50Hertz voldoet aan zijn verplichtingen als beheerder van kritieke infrastructuur op basis van de IT-beveiligingscatalogus van het Duitse federale netwerkagentschap. In november 2018 werd de audit opnieuw uitgevoerd.

Voor 50Hertz gaat veiligheid verder dan de grenzen van de eigen onderneming. Daarom volgen zowel interne als externe stakeholders opleidingen over crisisbeheer en communicatie in de vorm van onder meer regelmatige crisisteamoefeningen. Dit betekent niet alleen dat bestaande structuren, processen en rapporteringskanalen voortdurend geëvalueerd en verbeterd worden, maar ook dat de crisisteamdeelnemers en werknemers intensieve opleidingen krijgen over hoe zij met onverwachte, stressvolle gebeurtenissen moeten omgaan en snel de juiste beslissingen kunnen nemen om crisissen het hoofd te bieden. Deze en andere maatregelen worden getroffen om de veerkracht van 50Hertz voortdurend en op een holistische manier te verbeteren.

3.1.9. Materialiteit en doelstellingen

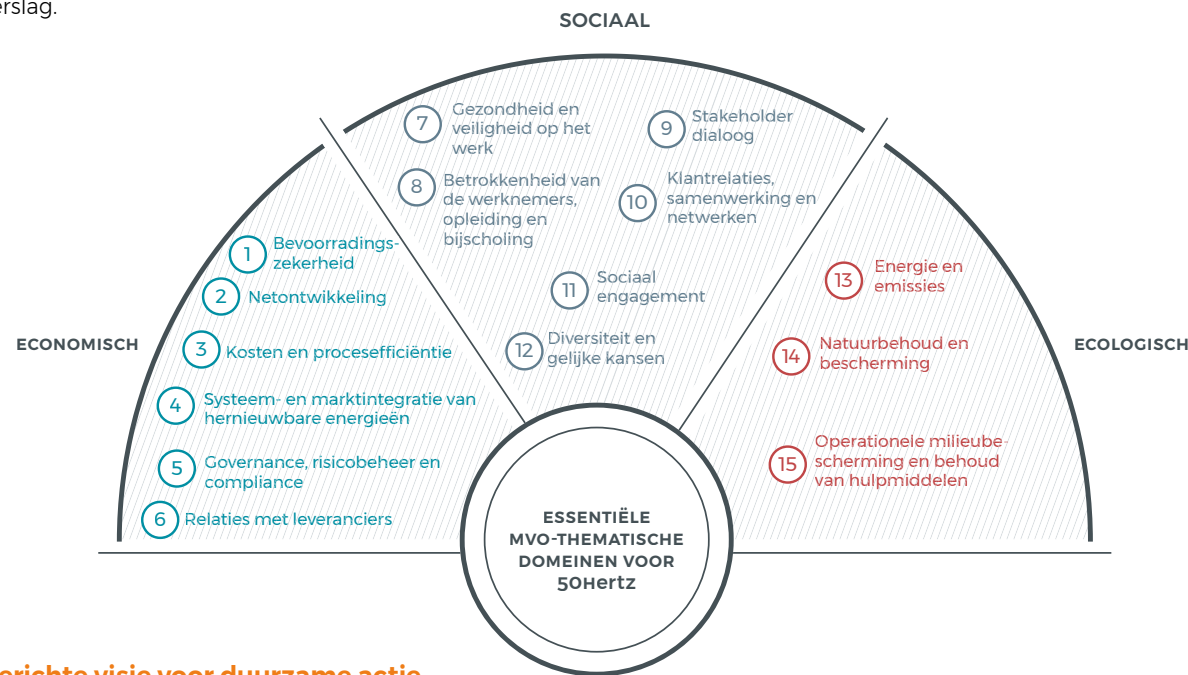
GRI 102-15, GRI 102-46, GRI 102-47, GRI 103-1, GRI 103-2, GRI 103-3

In navolging van de normen inzake duurzaamheidsrapportering van het Global Reporting Initiative (GRI) onderzocht 50Hertz de economische, ecologische en sociale impact van zijn zakelijke activiteiten. De algemene aspecten die daar worden vermeld, werden omgezet in topics die relevant zijn voor 50Hertz en werden middels benchmarks, rapporten van sectorgenoten en werknemersenquête’s afgestemd op de belangen van onze stakeholders. In het vierde kwartaal van 2017 werd een gedetailleerd onderzoek uitgevoerd bij de stakeholders, met het oog op de systematische ontwikkeling van de materialiteitsanalyse en het duurzaamheidsbeheer.

Onze stakeholders zijn onze partners, het grote publiek, niet-gouvernementele organisaties (ngo’s), politici, regelgevende instanties, investeerders, de media, klanten, leveranciers en vertegenwoordigers van werknemers van 50Hertz. Het kwalitatieve onderzoek bevestigde de belangrijkste delen van het rapport. In 2018 werd het proces voor het verwezenlijken van een gemeenschappelijke materialiteitsanalyse gestart op het niveau van Elia groep. Dit proces zal in 2019 voortgezet worden. Daarom wordt een verdere differentiatie van de belangrijkste topics van 50Hertz inzake grenzen en beschrijving uitgesteld tot de resultaten van de gemeenschappelijke materialiteitsanalyse bekend zijn.

3.1.10. Stakeholder

Raadpleeg voor een gedetailleerd rapport over 50Hertz Stakeholder het hoofdstuk over stakeholdersengagement in dit deel van het verslag.

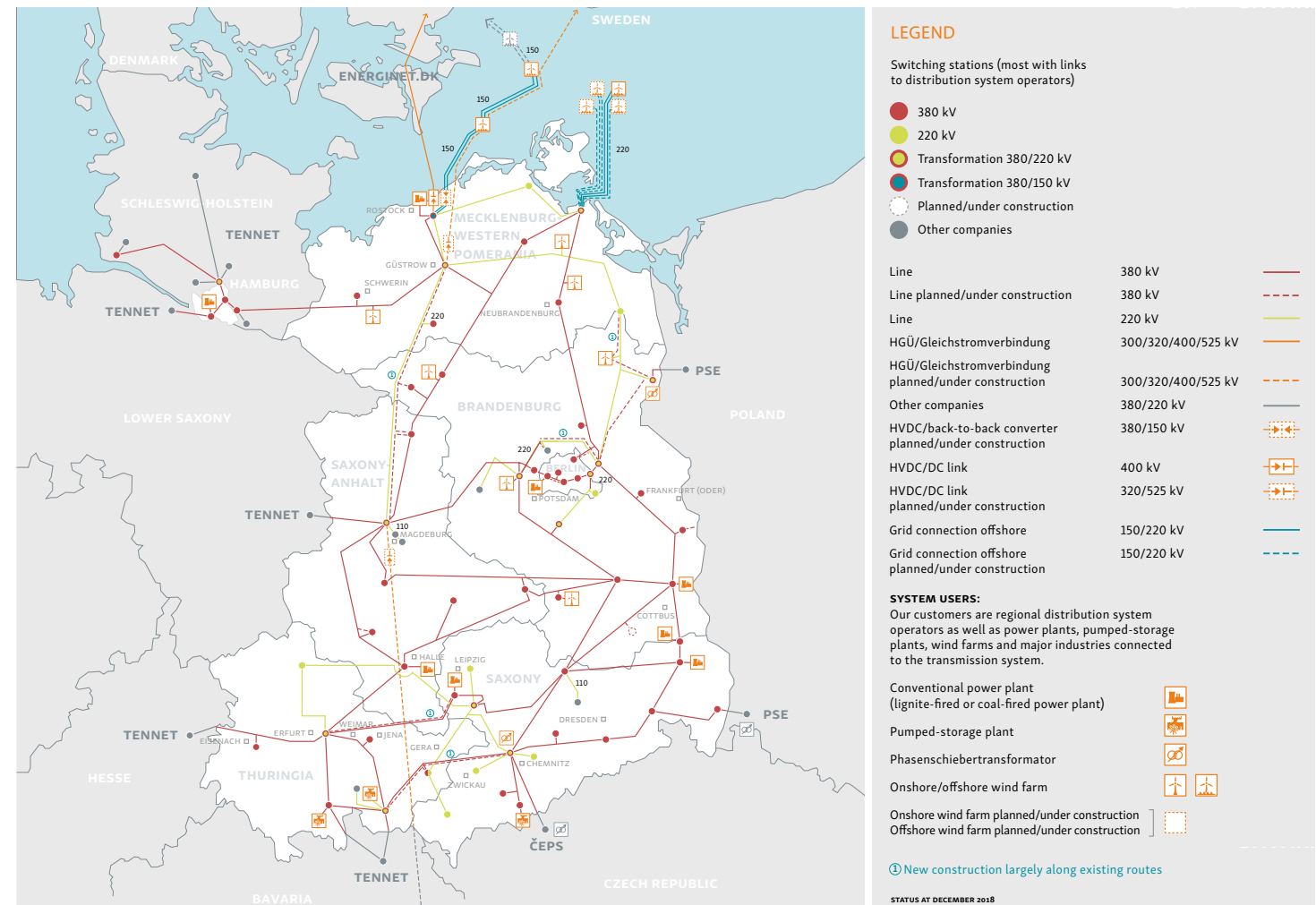

Onze gerichte visie voor duurzame actie

- 1** · Hoge bevoorradingszekerheid door een duurzaam systeem, markt en netbeheer
· Top prestaties in vergelijking met andere netbeheerders
· Gecertificeerd informatiebeveiligings-systeem
- 2** · Netuitbreiding in functie van de noden
· Verlaging van aansluitkosten voor offshore windparken
- 3** · Voortdurende verbetering van de efficiëntie van processen
· Duurzame stijging van de winstgevendheid
- 4** · Uitgebreide systeemintegratie van hernieuwbare energieën, onder andere door fysieke netaansluiting van met name systeemgerelateerde componenten.
- 5** · Betere samenwerking in de drie GRC velden
· Versterking van interne controlesystemen en compliance
· Oprichting van een toezichtcomité op holding niveau
· Invoering van een systeem voor het beheer van de naleving van de belastingwetgeving
- 6** · Aandacht voor milieubewustzijn en arbeidsveiligheidsnormen bij de selectie van leveranciers
· Verhoging van het aantal bedrijven met de juiste certificering
- 7** · Preventie van arbeidsongevallen
· Sensibilisering van veiligheidsgedrag
· Hercertificering van het beheer van de arbeidsveiligheid
- 8** · Hoge medewerkersbetrokkenheid
· Bevordering van behoeften en doelgerichte ontwikkeling en bijscholing
· Het bieden van interne ontwikkeling en carrièremogelijkheden
- 9** · Vroege publieke participatie
· Toepassing van de 50Hertz-normen inzake informatie, dialoog en participatie op alle relevante projecten
· Vaststelling van lessons learned, met inbegrip van een evaluatie mbt publieke participatie
- 10** · Intensivering van de samenwerking met klanten en met politiek en maatschappelijk relevante stakeholders
· Betrouwbare en tijdige communicatie met klanten
· Gebruik van klantenenquêtees als basis voor verdere verbeteringen
- 11** · Adequate en systematische bijstand voor sociale, culturele en maatschappelijke projecten
- 12** · Gelijke en eerlijke participatie van alle medewerkers
· Ondersteuning van mensen met een handicap in het beroepsleven
· Handhaving van de genderquota voor alle managementniveaus
- 13** · Minimaliseren van controlebaar energieverbruik en emissies
· Vervanging van het SF6 broeikasgas
- 14** · Het beperken van ingrepen in de natuur en het landschap bij het bouwen van lijnen en hoogspanningsstations
· Het uitvoeren van compenserende maatregelen met de grootste voordelen voor de hele samenleving
· Toekomstgerichte lijn- en trajectplanning, met zo min mogelijk ingrepen en met het oog op ecologische duurzaamheid
· Betere bescherming van vogels en amfibieën
- 15** · Preventie en recycling van afval dat ontstaat bij de bouw, het gebruik en de sloop van installaties

3.2. Net

SDG9

3.2.1 Totale lengte van de lijnen

G4-EUS-EU4

Totale lengte van de lijnen	2016	2017	2018
waarvan 380 kV-luchtlijnen	7.225 km	7.245 km	7.250 km
waarvan 220 kV-luchtlijnen	2.647 km	2.612 km	2.607 km
waarvan 220 kV onderzeese kabels	-	-	190 km
waarvan 150 kV onderzeese kabels	270 km	270 km	270 km
waarvan ondergrondse kabels (varia)	73 km	73 km	73 km
Totale lengte van het circuit	10.215 km	10.200 km	10.390 km

3.2.2. Onderstations en schakelstations

Totale lengte van de lijnen	2016	2017	2018
Onderstations	63	65	65
Schakelstations	6	7	8

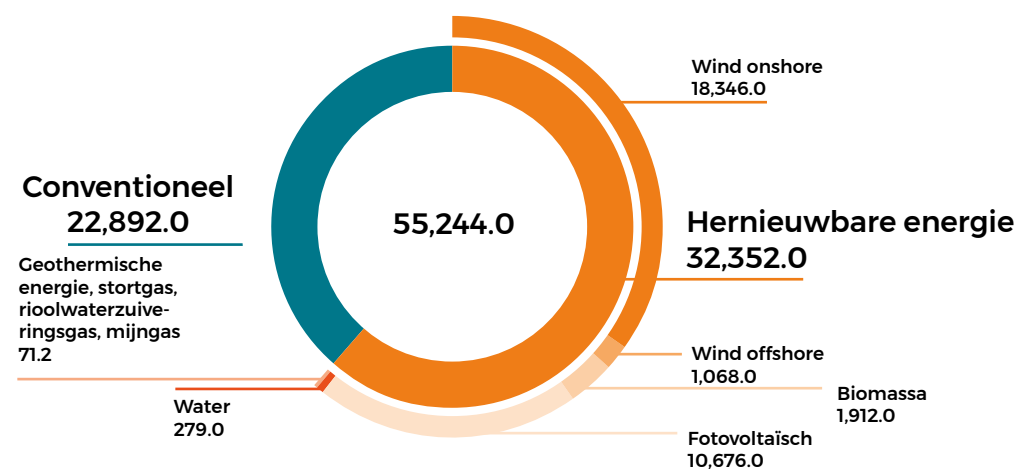
In 2018 werd bij wijze van test een nieuw schakelstation op het offshoreplatform Arkona in gebruik genomen.

3.3. Energie

SDG7, GRI 302-2, GRI 102-9

3.3.1. Geïnstalleerde capaciteit

Geïnstalleerde capaciteit hernieuwbare energie in MW

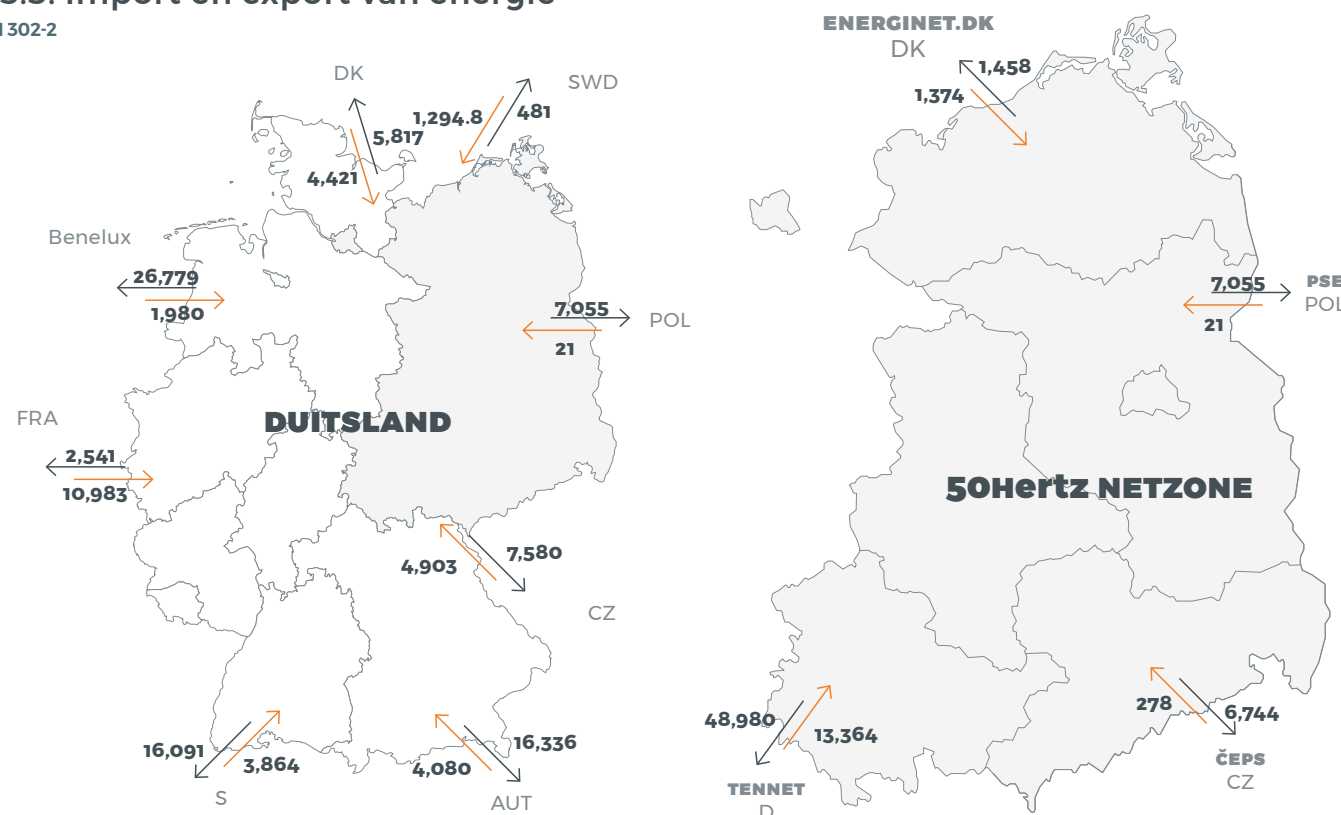

3.3.2. Jaarlijkse energiebalans

Alleen Elia brengt verslag uit over deze indicator.

3.3.3. Import en export van energie

GRI 302-2

De netzone van 50Hertz is met 49 TWh een belangrijke uitvoerder van energie binnen Duitsland en Europa.

3.3.4. Netverliezen

G4-EUS-EU12

Bij het overbrengen van elektriciteit gaat altijd wat energie verloren. Dit kan het gevolg zijn van warmteverlies op transmissielijnen, in transformatoren en andere systeemelementen, of van lekkages en coronaverlies. In 2017 liepen de netverliezen van 50Hertz op tot 2,4 TWh. De gemiddelde netverliezen voor het ultrahoogspanningsnet bedroegen 240 MW, en voor transformatie was dit 45 MW. Met de SuedOstLink tussen Saksen-Anhalt en Beieren plant 50Hertz de eerste 400 kV-transmissielijn voor ultrahoogspanningsgelijkstroom binnen zijn netzone. Deze technologie is geschikter dan conventionele driefasige wisselstroomtechnologie voor het snel overbrengen van grote hoeveelheden energie over grote afstanden, met minder netverlies en een optimale beheersbaarheid.

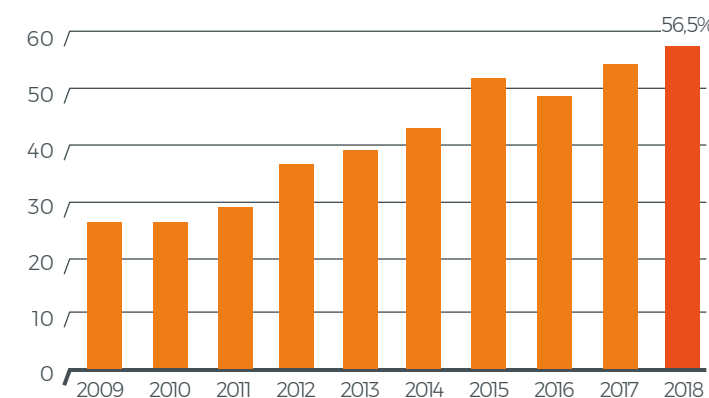
Het aandeel van de netverliezen in de totale hoeveelheid getransporteerde elektriciteit is 2,13%.

3.3.5. Energieverbruik

Binnen de netzone van 50Hertz blijft het jaarlijkse elektriciteitsverbruik stabiel met 96,8 TWh in 2018 (96 TWh in 2017 en 2016).

3.3.6. Ontwikkeling van hernieuwbare energieën

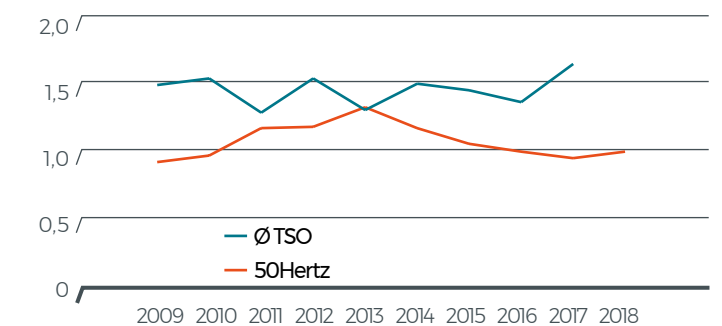
Ontwikkeling van het aandeel hernieuwbare energie in het elektriciteitsverbruik binnen de netzone van 50Hertz in %

3.3.7. Betrouwbaarheid

De regio van 50Hertz is een pionier op het vlak van de integratie van hernieuwbare energie en biedt tegelijkertijd een hoge bevoorradingszekerheid.

Storingen / 100 km lijnlengte

3.4. Human Resources

3.4.1. Managementbenadering

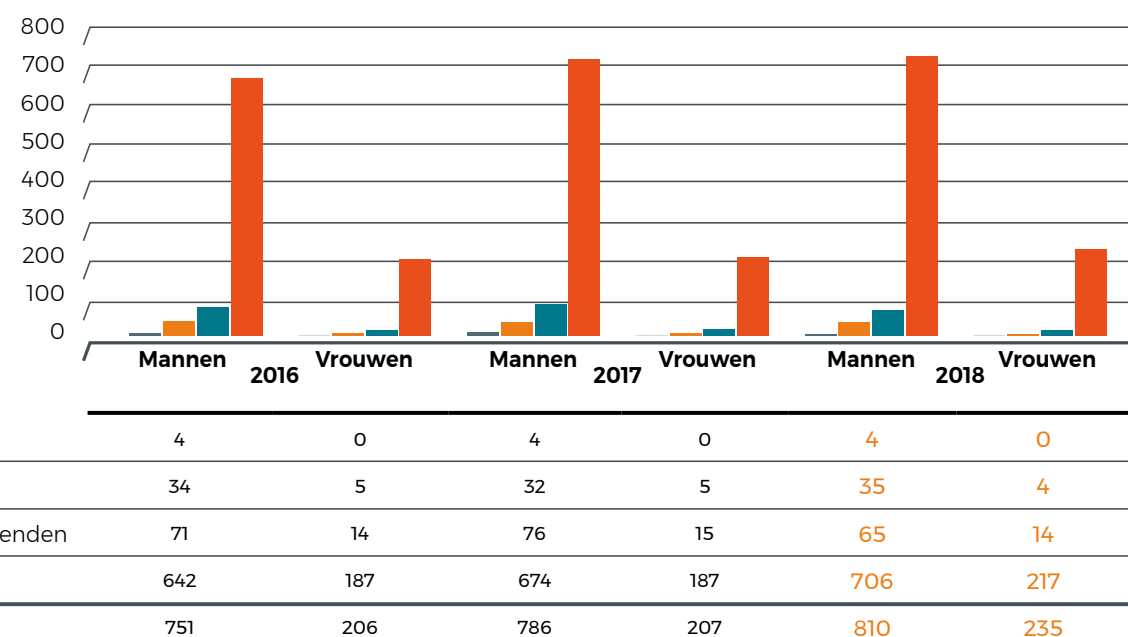
GRI 102-7, GRI 102-8, GRI 102-26, GRI 102-38, GRI 102-41

50Hertz heeft zijn succes volledig te danken aan het succes van zijn werknemers. Het is de verantwoordelijkheid van de onderneming om hen te helpen hun vaardigheden te ontwikkelen, hun gezondheid en inzet te bevorderen, hen te betrekken bij beslissingen en gelijke kansen voor iedereen te garanderen. Het onderhouden en ontwikkelen van de op waarden gebaseerde bedrijfscultuur is een van de hoofddoelstellingen van de onderneming en vormt het strategische fundament voor alle beslissingen met betrekking tot het personeel. De Chief Human

Resources Officer maakt deel uit van het uitgebreide managementteam en is verantwoordelijk voor alle kwesties met betrekking tot de personeelsstrategie.

Een jaarlijks bijgewerkt vijfjarig businessplan doet dienst als kader voor een kwalitatieve en kwantitatieve personeelsplanning. 50Hertz voldoet aan internationale richtlijnen die verder gaan dan de collectieve overeenkomsten en bedrijfsakkoorden, zoals de fundamentele arbeidsnormen van de International Labour Organisation (ILO: C87, C98 en C135) en werknemersrechten in de UN Global Compact.

Totale personeelsbezetting in Duitsland*

* Personeelsbezetting 50Hertz Transmission en 50Hertz Offshore

3.4.2. Remuneratiebeleid

Een billijk loon en aantrekkelijke voordelen voor werknemers zijn vanzelfsprekend bij 50Hertz. De remuneratiesystemen worden wanneer nodig verder verfijnd, zodat we ook in de toekomst een aantrekkelijke werkgever kunnen blijven. IG BCE onderhandelt samen met de werkgeversorganisatie voor energie- en toeleveringsbedrijven (Arbeitgeberverband Energie- und Versorgungswirtschaftlicher Unternehmen e.V. - AVEU) onze collectieve arbeidsovereenkomsten. De billijke verloning op basis van vereisten en prestaties ongeacht het geslacht wordt aangevuld met een uitgebreid pakket extralegale voordelen en de mogelijkheid tot een bedrijfspensioenregeling.

Daarnaast kunnen werknemers ervoor kiezen om mee te profiteren van een geslaagd jaar via het aandelenprogramma van Elia groep. In 2018 kreeg elke werknemer al voor de zesde keer de kans om tot 24 aandelen tegen een verminderde prijs te kopen. Bijna 58% van de werknemers ging in op dit aanbod.

50Hertz vermeldt in detail de totale vergoeding van het managementteam in de geconsolideerde jaarrekening. Het bedrijf doet dit vrijwillig met het oog op transparantie en vermeldt niet alleen de vaste en variabele algemene vergoeding, maar ook de bedrijfspensioenen en alle andere voordelen die het management van 50Hertz geniet. De bijzonderheden van de vergoedingssystemen worden toegelicht in de corporate-governanceverklaring.

De compensatiefactor van de best betaalde werknemer tegenover de gemiddelde jaarlijkse totale compensatie voor alle werknemers bedraagt 8,2.

3.4.3. Incentivesystemen

Het vergoedingssysteem houdt rekening met succes- en prestatiefactoren. Die stimuleren het bereiken van doelen op bedrijfsniveau en de daarmee gepaard gaande individuele doelen. Enkele van die doelen hebben betrekking op duurzaam bedrijfsmanagement, zoals het volgen van richtlijnen voor gezondheid en veiligheid op het werk of een succesvolle sociale dialoog.

3.4.4. Medezeggenschap

GRI 402 MA

50Hertz zet zich niet alleen in voor vrijheid van vereniging, collectieve sectorovereenkomsten en de bescherming van werknemersvertegenwoordigers, maar hecht ook veel belang aan een vertrouwensvolle en constante samenwerking met alle medezeggenschapsorganen. De raad van toezicht van 50Hertz bestaat uit zes leden en staat, zoals contractueel gegarandeerd door wettelijke vereisten, boven de gelijke vertegenwoordiging van de werkgevers- en werknemersbelangen.

De raad van toezicht kwam drie keer bijeen in 2018 en werd aan de hand van schriftelijke verslagen en mondelinge presentaties door het management op de hoogte gehouden van onze bedrijfsgezondheid, onze economische situatie en onze risicobalans. Deze thema's werden vervolgens uitvoerig besproken. Een vertegenwoordigingscommissie met recht op informatie en raadpleging vertegenwoordigt de belangen van onze directieleden.

Onze ondernemingsraad is verantwoordelijk voor de vertegenwoordiging van alle werknemers die onder collectieve arbeidsovereenkomsten vallen en alle niet-loonschaalwerknemers bij 50Hertz. In de Europese ondernemingsraad van Elia groep vinden uitwisselingen over de hele groep plaats. Tijdens gemeenschappelijke activiteiten, zoals het Industrial Group Committee of the Electricity Industry en de Work Group of Network Operators, promoten we actief de werknemersbelangen in de sector van infrastructuurnetwerken.

Daarnaast sturen we regelmatig gastsprekers en -docenten naar educatieve evenementen van het IG BCE. Om het vakbondsenagement van onze werknemers te ondersteunen, bieden we hen oriënteringsevenementen en informatiesessies aan, zoals onze 'Schnupperkurse Mitbestimmung' (een inleidende cursus rond medezeggenschap). Onze vertegenwoordiging voor jongeren en stagiairs (Jugend- und Auszubildendenvertretung - JAV), die in december 2016 werd opgericht en voor een termijn van twee jaar werd verkozen, verdedigt de belangen van onze jonge werknemers in het hele bedrijf. Deze vertegenwoordiging werkt nauw samen met de andere medezeggenschapsorganen.

Onze werknemers kunnen bovendien via diverse platformen standpunten uitwisselen (cf. hoofdstuk over stakeholdersengagement). 'Sag es!' (Zeg het!), onze regelmatige werknemersenquête, is daarvoor het medium bij uitstek. De meest recente werknemersenquête vond plaats in 2017. De resultaten werden in het eerste kwartaal van 2018 tijdens workshops besproken met de werknemers en gaven aanleiding tot specifieke maatregelen.

3.4.5. Gender, diversiteit en gelijke kansen

GRI 405-1, GRI 405-2 SDG 5, SDG 8

Als blijk van zijn overtuiging en in overeenstemming met verdrag nr. 111 van de IAO zet 50Hertz zich in voor het bevorderen van diversiteit en veroordeelt het scherp alle mogelijke vormen van discriminerend gedrag in alle aspecten van het beroepsleven. Al onze werknemers genieten gelijke rechten ongeacht hun etnische afkomst, leeftijd en geslacht, seksuele geaardheid, religieuze gezindheid, politieke overtuiging, nationale of sociale herkomst of eender welke andere factoren. In het verslagjaar is 50Hertz lid geworden van het Duitse diversiteitscharter, een initiatief ter bevordering van diversiteit in bedrijven en instellingen, dat een open en erkentelijke bedrijfscultuur versterkt.

Gelijke kansen voor mannen en vrouwen: deze doelstelling maakt deel uit van het gelijkheidshandvest van het IG BCE, dat 50Hertz ondertekend heeft. 50Hertz vindt dat het zijn plicht is om de 'Fair Share'-gedachte van gelijkheid te ondersteunen en streeft in zijn functieprofielen een vrouwelijk werknemersaantal na dat overeenstemt met de situatie buiten het bedrijf. Vanaf 31 december 2018 was er een aandeel van 9% vrouwelijke managers, een aandeel van bijna 17% op het tweede managementniveau, een aandeel van 17% van leden in de raad van toezicht en een aandeel van 0% in het bestuur (20% vanaf 30 september 2018)*. Het interne vrouwennetwerk '50:50 - das Frauennetzwerk' streeft ernaar de ontwikkeling van persoonlijke en professionele competenties en de aanwezigheid en invloed van vrouwen bij 50Hertz te bevorderen. De EntgTranspG ['Entgelttransparenzgesetz': de Duitse wet betreffende de transparantie van remuneratiesystemen] werd van kracht op 6 juli 2017. 50Hertz Transmission GmbH heeft zijn eerste verslag over gelijke kansen en gelijke remuneratie voorgesteld in het managementverslag vanaf 31 december 2017.

Bij 50Hertz houdt het bevorderen van diversiteit en gelijke kansen ook in dat mensen met gezondheidsbeperkingen dezelfde kansen krijgen als mensen zonder beperkingen. In 2013 hebben we een integratieakkoord gesloten met de ondernemingsraad, de vertegenwoordigingscommissie en het medezeggenschapsorgaan voor werknemers met een beperking bij 50Hertz. Dit akkoord omvat maatregelen om mensen met een beperking te ondersteunen in hun beroepsleven. Een intern integratieteam is verantwoordelijk voor de implementatie en opvolging van het akkoord. Tijdens het boekjaar bedroeg het aandeel van werknemers met een ernstige beperking en vergelijkbare werknemers 2,3%. In totaal waren er tijdens het boekjaar tien werknemers met een beperking aan de slag bij 50Hertz. Dit aandeel zal geleidelijk toenemen in overeenstemming met specifieke werkplekvereisten in commerciële en technische afdelingen. In 2017 ging 50Hertz een partnerschap aan met beroepsopleidingscentrum Annedore-Leber en kon een stagiair met een beperking aan de slag in het bedrijf. In het boekjaar 2018 ging 50Hertz een partnerschap aan met AfB GmbH voor de verwijdering van IT-hardware. AfB, dat bekendstaat om zijn integratiebeleid, stelt mensen met een beperking tewerk en helpt de CO₂-uitstoot terug te dringen door gebruikte IT-apparatuur te verwerken en te verkopen.

Er waren geen gevallen van discriminatie in 2018.

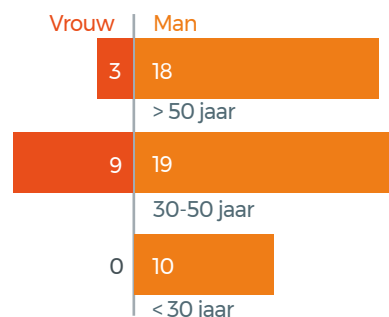
* Vanaf 1 januari 2019 zal 50Hertz opnieuw een aandeel van 20% vrouwen in het management bereiken, dankzij de overname van Sylvia Borcherding.

3.4.6. Inzetbaarheid

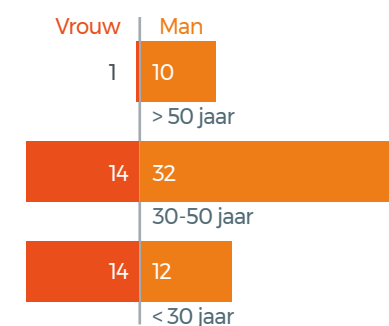
GRI 401-1, G4-EUS-EU15

Werknemers van 50Hertz genieten een gezinsvriendelijke werkomgeving en krijgen de kans om een evenwicht tussen werk en privéleven te vinden. Om moeders en vaders de flexibiliteit te bieden die nodig is om voor hun kinderen te zorgen, is er een bedrijfsakkoord dat de verenigbaarheid van werk en gezinsleven bevordert. Dit akkoord regelt naast professionele ondersteuning zaken als ouderschapsverlof, ondersteunende diensten, flexibele werkuren, buitengewoon verlof en tijdskrediet. In het 50Hertz Netquartier-gebouw is een kinderdagverblijf ingericht voor de kinderen van onze werknemers, waar ook kinderen uit de buurt terecht kunnen. Voorts hebben we een ouder/kind-kantoor voorzien om kinderopvang op korte termijn te bieden.

Aantal personen dat het bedrijf verlaat volgens leeftijd en geslacht

Aantal nieuwe werknemers volgens leeftijd en geslacht

Samen met de algemene ondernemingsraad en de vakbond voor mijnbouw, chemie en de energiesector (IG BCE) werd een akkoord gesloten om de inzetbaarheid van onze werknemers te bevorderen en te behouden. Dit akkoord biedt de basis voor een personeelsbeleid dat ons moet helpen omgaan met de gevolgen van de vergrijzing. Het is de bedoeling dat onze werknemers hun activiteiten zonder beperking kunnen uitoefenen tot ze de normale pensioenleeftijd bereiken.

Percentage werknemers die in de volgende vijf jaar met pensioen gaan	M	V
Totaal 50Hertz Transmission	5,7%	1,2%
Directeurs	0%	0%
Senior managers	12,82%	0%
Directe leidinggevenden	6,33%	0%
Bedienden	5,31%	1,3%

3.4.7. Ouderschapsverlof

GRI 401-3

Ouderschapsverlof	
Aantal werknemers met ouderschaps- of zorgverlof	13
waarvan mannen	3
waarvan vrouwen	10
Aantal werknemers met ouderschapsverlof 01.01.2018-31.12.2018 78	78
waarvan mannen	53
waarvan vrouwen	25

3.4.8. Opleiding en vorming

GRI 404-1, GRI 404-2

50Hertz kan zijn doelstellingen alleen maar bereiken als zijn werknemers hooggekwalificeerd zijn en goed op de hoogte zijn van de huidige ontwikkelingen. We bieden onze werknemers dan ook de keuze tussen maatopleidingen, diverse scholingsmogelijkheden en relevante bijkomende kwalificaties. Een systematische opvolgingsplanning garandeert dat er voldoende potentieel geschikte werknemers beschikbaar zijn voor alle managementfuncties en dat we vacatures op elk moment vanuit het bedrijf zelf kunnen invullen. In dit kader selecteren en ontwikkelen we actief talent, onder meer via programma's voor 'Young Professionals' die in samenwerking met Elia groep worden ontwikkeld en aangeboden. 50Hertz vindt gekwalificeerd nieuw talent via een intern trainingsprogramma, een stageprogramma van 24 maanden en door stagiairs van buitenaf te ontvangen en dissertaties en bachelor- en masterscripties te begeleiden in samenwerking met universiteiten en hogescholen. In 2018 werkten in totaal 35 student-werknemers en 5 stagiairs voor 50Hertz. Momenteel zijn 20 jonge mannen en vrouwen bezig aan een industriële of zakelijke praktijkopleiding, wat over-

eenkomt met een stagepercentage van 1,9%. Naast de regelmatige veiligheidsopleidingen kreeg elke werknemer gemiddeld 11,76 uren opleiding in het boekjaar. Daarnaast worden aan het leidinggevend personeel specifiek op 50Hertz afgestemde opleidingsmodules aangeboden om hun individuele leiderschapscompetenties te ontwikkelen. Sinds 2014 hebben 123 leidinggevende werknemers (afdelings-, departements- en teamhoofden) hieraan deelgenomen, waarbij ze over de departementen en hiërarchie heen hebben gewerkt rond specifieke gevallen uit hun dagelijkse managementpraktijk.

3.4.9. Gezondheid en veiligheid op het werk

GRI 403-1, GRI 403-2, GRI 403-3, SDG8, G4-EUS-LA6

Bij 50Hertz is het beschermen van de gezondheid en veiligheid van onze werknemers de allerhoogste prioriteit. Dit wordt onderstreept door de richtlijn voor gezondheid en veiligheid op het werk, die bindend is voor alle werknemers. De structuur voor gezondheid en veiligheid op het werk houdt toezicht op een beheersysteem voor veiligheid over het hele bedrijf in overeenstemming met OHSAS 18001. In november 2017 werd dit beheersysteem voor veiligheid op het werk opnieuw met succes gecertificeerd volgens OHSAS 18001:2007.

Gezondheid en veiligheid zijn, samen met de preventie van letsels en ziekte op het werk, verankerd in onze bedrijfsstrategie. Alle werknemers brengen deze benadering in de praktijk bij de uitvoering van hun dagelijkse taken. Elke werknemer wordt erop gewezen hoe hij zich van gevaren bewust moet zijn, deze onmiddellijk moet rapporteren en suggesties kan doen om veilige en gezonde werkomstandigheden te bevorderen. In het boekjaar was gezondheid en veiligheid op het werk opnieuw een van de belangrijkste projecten in het businessplan van 50Hertz. In 2018 ging de grootschalige campagne 'gib8' (Let op!) van start, om bij werknemers en leveranciers het bewustzijn aan te wakkeren voor gezondheids- en veiligheidsthema's op het werk. De campagne voert niet alleen specifieke maatregelen in, maar stelt ook informatiemateriaal ter beschikking. Zo heeft ze een rechtstreekse impact op potentiële risico's en worden verschillende specifieke doelgroepen aangesproken. De persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM) van onze werknemers worden altijd up-to-date gehouden, nieuwe PBM worden op slijtage getest en de catalogus wordt aangepast naargelang de specifieke vereisten.

Maar gezondheid en veiligheid op het werk beperkt zich uiteraard niet alleen tot onze eigen werknemers. De strenge normen van 50Hertz gelden ook voor bedrijven die in onderaanneming actief zijn op de bouwterreinen van 50Hertz. Tijdens het aanbestedingsproces en via werfopvolging met IT-ondersteuning door speciaal daartoe opgeleide 50Hertz-medewerkers garanderen we dat ook onze leveranciers voldoen aan onze strenge veiligheidsnormen. Dit wordt sinds mei 2018 transparant en bindend geregeld via speciale instructies die de veiligheid op het werk garanderen wanneer externe bedrijven worden ingezet om werken uit te voeren met betrekking tot het transmissienet van 50Hertz (OAFN).

Tijdens het boekjaar 2018 gebeurden drie noemenswaardige ongevallen bij 50Hertz. Dit betekent dat we onze doelstelling voor het aantal en de ernst van arbeidsongevallen in 2018 hebben bereikt. Om toekomstige arbeidsongevallen te voorkomen, werd elk ongeval grondig geëvalueerd. Op basis van deze evaluatie werden veiligheidsmaatregelen uitgewerkt en ingevoerd.

Met een totaal van elf nam het aantal arbeidsongevallen bij contractors af in vergelijking met het vorige jaar. In 2018 waren er, net als in 2016 en 2017, geen dodelijke ongevallen.

Ongevallencijfers

	2016	2017	2018
Arbeidsongevallen (met minstens 1 dag afwezigheid)	3	6	3
Ongevallenpercentage ¹	2.0	4.5	2.0
Ongevallenernst ²	0.16	0.23	0.02
Aantal ongevallen externe bedrijven	21	16	11

¹ Aantal arbeidsongevallen met afwezigheid als gevolg (≥ 1 dag) x 1.000.000.000/ Aantal daadwerkelijk

² Aantal verloren dagen door arbeidsongevallen in kalenderdagen x 1.000/ Aantal werkelijk gewerkte uren.

SDG3

De tijdige herkenning en preventie van arbeidsziektes en het handhaven van de inzetbaarheid van onze werknemers zijn belangrijke onderdelen van gezondheid en veiligheid op het werk bij 50Hertz. Met het oog hierop voorziet 50Hertz in geschikte medische zorg, waarbij de nadruk ligt op persoonlijke bescherming en de preventie van gezondheidsrisico's. Daarnaast organiseert 50Hertz regelmatig medische consultaties, inentingen en informatiesessies over ergonomie op de werkplek. Bij problemen in verband met persoonlijke stress, conflicten of verslaving wordt steeds voorzien in een gekwalificeerde en vertrouwelijke externe consultatie. Werknemers kunnen ook deelnemen aan verschillende openbare evenementen zoals de 'Berlin Team Relay Race', de 'HSH Nordbank Run' ten voordele van het goede doel 'Kinder helfen Kindern' (Kinderen helpen kinderen), de fietsrace 'Jedermann-Radrennen Cycclassics' in Hamburg of de loopwedstrijd 'Rennsteig-Herbstlauf' in Thüringen.

3.4.10. Veiligheidsinspecties

Sinds 1 juli 2017 bevatten alle nieuwe contracten bij 50Hertz een overeenkomst voor kwaliteitsborging op bouwterreinen. Deze overeenkomst omvat ook een onbeperkt recht voor 50Hertz om controles uit te voeren. Indien niet wordt voldaan aan de vereiste normen, wordt er een strafpunten- en escalatiesysteem toegepast. Hierbij worden aan de hand van bindende regels verdere maatregelen vastgelegd om in de toekomst te voldoen aan de veiligheidsvoorschriften. In 2018 waren er in totaal 1159 inspecties op het terrein gepland. Er werden uiteindelijk 1190 inspecties uitgevoerd (december 2018) - nog beter dan het vooropgestelde aantal.

3.4.11. Veiligheidsopleidingen

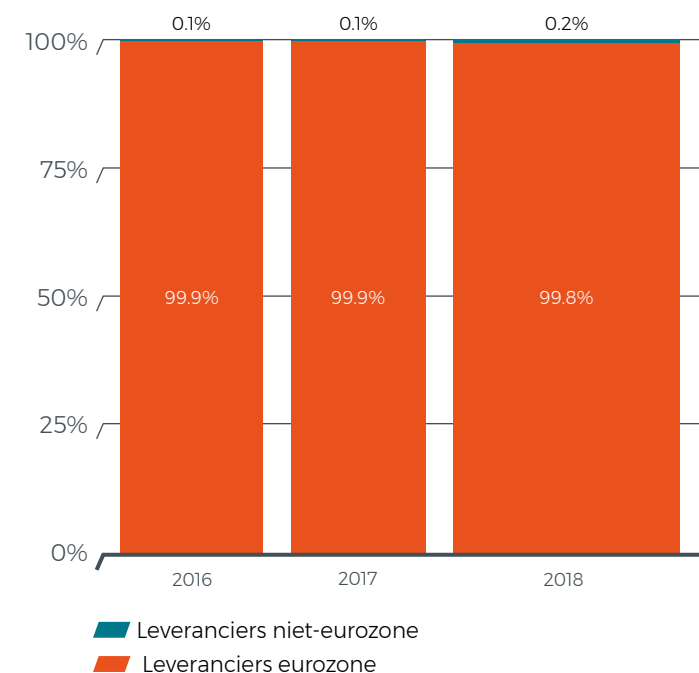
Werknemers in de praktijkdepartementen krijgen zes keer per jaar een opleiding, en werknemers in de verkoop- en engineeringdepartementen krijgen één keer per jaar een opleiding. We organiseren jaarlijks ook een wedstrijd rond veiligheid op het werk, om het bewustzijn van onze medewerkers aan te wakkeren en hen te motiveren. Enerzijds wordt per locatie rekening gehouden met het aantal ongevallen in het jaar voordien, en anderzijds wordt de kennis over veiligheid op het werk getest en uitgebreid via een praktisch gedeelte dat elk jaar anders wordt ingevuld.

3.5. Leveranciers, lokale toegevoegde waarde en mensenrechten

SDG 12

3.5.1. Aantal leveranciers

GRI 102-9, GRI 204-1

3.5.2. Lokale toegevoegde waarde

GRI 203-1, GRI 203-2, GRI 204-1

50Hertz en zijn dochterondernemingen zijn belastingplichtig. Belastingen worden gebruikt om de maatregelen en lopende uitgaven van regionale overheidsorganen te financieren. De verschillende regionale overheidsorganen hebben vervolgens recht op de inkomsten uit de verschillende soorten belastingen.

Als werkgever betaalt 50Hertz de loonbelasting voor zijn werknemers aan de belastingdiensten. Deze loonbelasting wordt opgenomen onder de personeelskosten. De federale regering heft vooral inkomstenbelasting, vennootschapsbelasting en belasting over de toegevoegde waarde (btw). Via een complexe regeling voor fiscale gelijkstelling tussen de regionale overheidsorganen, die is vastgelegd in het financiële reglement van de Duitse grondwet, gaat een deel van deze belastingen onrechtstreeks naar de regionale overheidsorganen van de federale staten en gemeenschappen in de netzone van 50Hertz. In 2018 betaalde 50Hertz EUR 40,9 m (jaar voordien: EUR 84,5 m) aan vennootschapsbelasting. Daarnaast werd EUR 1158,3 m (jaar voordien: EUR 1095,4 m) btw en EUR 1053,3 m (jaar voordien: EUR 941,9 m) voorbelasting (input-btw) betaald.

Naast deze federale belastingen heffen de gemeentes ook belastingen op vastgoed en handel. Deze belastingen gaan rechtstreeks naar de gemeentes. Dit betekent dat dit deel van de toegevoegde waarde van 50Hertz rechtstreeks gebruikt kan worden in de gemeentes van de netzone van 50Hertz, via hun huishoudens om hun kosten te financieren. In het boekjaar

heeft 50Hertz groep EUR 0,4 m (jaar voordien: EUR 0,4 m) aan vastgoedbelasting en EUR 47,9 m (jaar voordien: EUR 65,7 m) aan handelsbelasting betaald.

In de bepalingen die het management heeft goedgekeurd, heeft 50Hertz zich ertoe verbonden geen 'agressief belastingbeleid' te voeren en zijn belastingen tijdig en in overeenstemming met de wet te betalen. Door deze vrijwillige verbintenis aan te gaan in de gebieden waar 50Hertz zijn invloed kan uitoefenen, heeft het bedrijf een kader gecreëerd om op duurzame wijze de toegevoegde waarde te verdelen die wordt voortgebracht. De voornaamste begunstigden hiervan zijn structureel zwakke regio's in de netzone van 50Hertz.

In 2018 heeft 50Hertz voor een totaal van EUR 921,0 m aan goederen en diensten aangekocht bij bedrijven met een hoofdzetel in Duitsland. Van dit bedrag ging EUR 141,0 m of 15,3% naar bedrijven in de netzone van 50Hertz.

Dit lagere percentage in vergelijking met de 63% van 2017 is hoofdzakelijk te verklaren door de gunning van het contract van EUR 542,0 m voor de onderzeese kabel naar het Ostwind 2-windpark (Westlich Adlergrund Cluster CWA 2) aan een consortium in Keulen. Dit en andere orders zullen door de bedrijven in de komende jaren worden aangegeven als geleverde goederen en verstrekte diensten.

3.5.3. Maatschappelijk verantwoord ondernemen

50Hertz steunt tal van projecten in zijn netzone. Dit zijn vooral vormingsinitiatieven rond cultuur, energie en milieu, naast jeugdangelegenheden en sociale zaken. Er zijn duidelijke beheers- en organisatiestructuren opgezet voor de implementering van onze vele sociale activiteiten. Ons departement Communications & Public Affairs is verantwoordelijk voor ons engagement. Het departement werkt samen met het management om de doelstellingen te bepalen, de activiteiten te coördineren en aanvragen te bekijken voor projecten die in aanmerking komen. Onze richtlijn voor schenkingen en sponsoring bepaalt op een transparante en consistente manier de algemene ondersteuningsprincipes, de beoordelingscriteria en het organisatieproces, en is bindend voor alle werknemers. Bij het toekennen van schenkingen en sponsoring wordt altijd geverifieerd of het doel in lijn ligt met onze bedrijfswaarden, of het op duurzaamheid gericht is, of het een werkelijke toegevoegde waarde biedt voor de maatschappij en het grote publiek, en of het verloopt volgens het vastgelegde proces.

In de omgeving van het 50Hertz Netquartier (het hoofdkantoor van het bedrijf) beschouwt 50Hertz zichzelf als een goede onderneming die maatschappelijk verantwoord tewerk gaat en er actief toe bijdraagt om de nieuwe woon- en werkbuilt 'Europacity' aantrekkelijk te maken voor de buurtbewoners. De kinderopvang 'Energiebündel' verwelkomt naast kinderen van 50Hertz-werknemers ook kinderen uit de buurt. Sinds de zomer van 2017 vindt jaarlijks de tentoonstelling 'Rundgang 50Hertz' plaats in het Netquartier. In samenwerking met het Hamburger Bahnhof Museum voor hedendaagse kunst in Berlijn worden opmerkelijke werken tentoongesteld van studenten die zijn afgestudeerd aan verschillende kunstacademies in de net-

zone. Zo krijgen jonge, getalenteerde kunstenaars een platform om hun intrede te maken op de professionele kunstmarkt, waardoor ze belangrijke contacten kunnen leggen en hun carrière vooruit kunnen helpen. Dit project zal in 2019 voortgezet worden.

Het is daarnaast vooral belangrijk om kinderen en jongvolwassenen te informeren over de energietransitie. De interactieve tentoonstelling 'Energie gemeinsam wenden' (Energie samen veranderen) legt leerlingen spelenderwijs de verschillende aspecten van de energietransitie uit. De tentoonstelling werd in het najaar van 2012 ontwikkeld door 50Hertz, in samenwerking met het Unabhängiges Institut für Umweltfragen e.V. (Onafhankelijk instituut voor milieuzaken). De Duitse UNESCO-commissie bekrongde de interactieve tentoonstelling als project van het VN-decennium onder de titel 'Bildung für nachhaltige Entwicklung' (Vorming voor duurzame ontwikkeling). In boekjaar 2018 bezochten 1108 leerlingen de tentoonstelling.

50Hertz ondersteunt ook een selectie van projecten in zijn netzone die een veelzijdig cultuurlandschap stimuleren. Zo werd er bijvoorbeeld steun verleend aan pianist Sir Andrés Schiff, als onderdeel van het prestigieuze Artist in Residence-programma van het Konzerthaus Berlin. Ook steunden we opnieuw de Musikfestspiele Mecklenburg-Vorpommern.

Net als in vorige jaren was 50Hertz ook in 2018 actief betrokken bij tal van initiatieven, verenigingen en organisaties. Enkele voorbeelden daarvan zijn de loopwedstrijd Rennsteig-Herbstlauf in het Thüringerwoud, de brandweervereniging Kreisfeuerwehrverband in Oberlausitz-Spree, de vereniging van ouders en leerkrachten Schulförderverein in Röhrsdorf en de jeugdafdeling voor nieuw volleybaltalent van VfB 91 Suhle e.V.

Voor 2019 plant 50Hertz de CO2-uitstoot van zijn vliegvlagen te compenseren door elektrificatieprojecten te steunen in het zuidelijk halfjaar.

3.5.4. Mensenrechten

GRI 308-1, GRI 414-1

50Hertz uit zijn engagement voor het naleven van de mensenrechten, het recht op privacy, de persoonlijke veiligheid en vrijheid van meningsuiting, en de eigendomsrechten van zijn werknemers, omwonenden en klanten. 50Hertz neemt ook zijn verantwoordelijkheid voor het voldoen aan de sociale normen in de toeleveringsketen. Daarom is 50Hertz niet alleen lid van het UN Global Compact, maar leeft het ook de fundamentele arbeidsnormen na van de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO).

Om ervoor te zorgen dat ook zakenpartners de internationale regels met betrekking tot mensenrechten naleven - zoals het verbod op dwang- en kinderarbeid - zijn duurzaamheid en ethiek essentiële factoren bij het beoordelen van leveranciers en dienstverleners.

50Hertz wil zijn leveranciers via regelmatige vergaderingen bewustmaken van duurzame bedrijfsvoering, om het naleven van ethische principes en richtlijnen ook op lange termijn te stimuleren. Alle orders worden centraal geplaatst. Dit betekent dat alle bedrijfslocaties van 50Hertz worden gecontroleerd om na te gaan of ze hun verplichtingen op het vlak van mensenrechten vervullen. Het is de bedoeling om het beheer van de toeleveringsketen gaandeweg uit te breiden, zodat het in de komende jaren ook thema's rond duurzaamheid omvat. Momenteel wordt er gewerkt aan een gemeenschappelijke gedragscode voor leveranciers van Elia groep, die in de toekomst een bindend onderdeel zal worden van alle toeleveringscontracten. In het boekjaar werd in de vorm van deskresearch een eerste risicoanalyse over duurzaamheidskwesties uitgevoerd voor de twintig grootste leveranciers, die samen goed zijn voor een orderwaarde van meer dan EUR 378,0 m en een aandeel van 68% in het totale ordervolume van het bedrijf. Negentien van de onderzochte bedrijven hebben hun maatschappelijke zetel in Duitsland en één in Milaan. De meeste bedrijven moeten voldoen aan de MVO-rapporteringseisen en moeten dus rapporten publiceren met informatie over niet-financiële indicatoren en mensenrechtenkwesties volgens internationale rapporteringsnormen. Er werden geen risico's geïdentificeerd. 50Hertz onderzoekt de mogelijkheden om het beheer van de toeleveringsketen in de toekomst verder uit te breiden, zodat de verslaggeving ook mensenrechtenkwesties omvat.

3.6 Stakeholdersengagement

3.6.1. Stakeholderdialogen

GRI 102-21, GRI 102-40, GRI 102-42

Als onderdeel van het materialiteitsanalyseproces werd de stakeholderomgeving van 50Hertz geanalyseerd en gedefinieerd. Het bedrijf heeft regelmatig contact met deze stakeholdersgroepen en wisselt informatie met hen uit.

Stakeholderomgeving

Extern	Financiële			Milieu/Samenleving						Markt						
	Mijnbouw, chemie, energie	Aandeelhouder	Investeerder	Ratingbureaus	Media	Duits federaal netwerkagenschap	Beleidsmakers	Publiek	Wetenschap	Ngo's	Burgerinitiatieven	Leveranciers	Energie-opwekkers	Distributienetbeheerders	Grote verbruikers	Transmissienetbeheerders
Werkgroep netwerken	✓															
Groepscomité van de elektriciteitssector	✓															
Gastlezingen	✓															
Bankiersdag (Duitse 'Bankiertag')			✓													
Telefoonconferenties van analisten en investeerders			✓	✓												
Persconferentie jaarrekening			✓		✓											
Jaarverslagen		✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓						
Noordoostelijke deelstaatvergadering van de netten							✓									
Energielunch in het hoofdkantoor							✓									
Conferentie over systeemveiligheid												✓	✓	✓	✓	
EEC-conferentie																
Dag van de leverancier												✓				
Dag van de klant													✓	✓	✓	
50Hertz-kunstroute								✓								
Interactieve tentoonstelling								✓								
Sociale media					✓			✓								
Wetenschappelijke adviesraad									✓							
Samenwerkingen met universiteiten									✓							
Dissertaties en bachelor- en masterscripties									✓							
RCI-vergadering										✓						✓
Conferentie voor vogelbescherming									✓	✓	✓					✓
Vroege publieksparticipatie							✓	✓			✓					
Groepen internationale bezoekers							✓	✓								✓
Conferentie 'Controlling load flows, strengthening European electricity trading'																✓

3.6.2. Samenwerkingen

50Hertz is hoofdcoördinator van het gezamenlijke project WindNODE. In het kader van dit project werken meer dan zeventig projectpartners in de modelregio in het noordoosten van Duitsland in totaal vier jaar aan gemeenschappelijke oplossingen om zo efficiënt mogelijk nog grotere hoeveelheden hernieuwbare energie te integreren in het systeem. De lijst met deelnemers telt onder meer energieleveranciers, netbeheerders en hightechspecialisten, maar ook bedrijven uit de automobiellindustrie, toeleveranciers en afvalverwerkende bedrijven, vastgoedondernemingen, kleinhandelaars, universiteiten en onderzoeksinstituten uit de regio. WindNODE omvat alle zes de deelstaten in het noordoosten van Duitsland, met inbegrip van Berlijn, en staat onder auspiciën van de zes premiers van de deelstaten en de burgemeester van Berlijn. De bedrijven Siemens en Stromnetz Berlin staan, samen met de economische-ontwikkelingsagentschappen Berlin Partner, Energy Saxony en ZukunftsAgentur Brandenburg, 50Hertz bij in de strategische controle van WindNODE. Het flexibiliteitsplatform - een essentieel onderdeel van het project - werd getest in november 2018. Via dit digitale aankoopplatform kunnen verbruikers en producenten van elektriciteit samen met beheerders van opslagcapaciteit diensten aanbieden die afgestemd zijn op de regio en die flexibel zijn betreffende het tijdstip van levering. Hierdoor moet hernieuwbare energie in mindere mate beperkt worden bij knelpunten in het net.

Er werd een wetenschappelijke raad opgericht om regelmatige uitwisselingen tot stand te brengen tussen de wetenschap en de praktijk. Dit vrijwillige comité bestaat uit zestien professoren op het gebied van energietechnologie, energie-industrie, energierecht en energiebeleid. De raad komt één of twee keer per jaar samen om actuele onderwerpen en toekomstige thema's te bespreken die relevant zijn voor 50Hertz. In 2018 legden beide halfjaarlijkse vergaderingen de nadruk op 'optimalisering van de bestaande netten' en 'innovatieve technologieën voor de energietransitie'. Een belangrijk aspect van het werk van de raad is het op gang brengen en uitvoeren van gezamenlijke onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten, en het begeleiden van dissertaties en bachelor- en masterscripties. Er zijn plannen om in de toekomst ook duurzaamheidskwesties in deze dialoog op te nemen.

Daarnaast werkt 50Hertz al jarenlang samen met een aantal universiteiten in de balanceringszone. Ons gezamenlijke onderzoek heeft onder meer betrekking op de spanningskwaliteit van ultrahoogspanningsnetten, het werken met driefasestroom en gelijkstroom op één mast, het vaststellen van kritieke omstandigheden op het 50Hertz-net, of de economische, politieke en maatschappelijke gevolgen van de energietransitie. Daarnaast nemen we via praktijkgerichte colleges, lezingen en workshops regelmatig deel aan de onderwijsopdracht van universiteiten en onderzoeksinstituten.

Voor 50Hertz zijn actief leadmanagement en deelname aan onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten een essentieel onderdeel van innovatiemanagement. In diverse samenwerkingen met academische en industriële partners ligt de focus hoofdzakelijk op activiteiten met betrekking tot nieuwe technologie, energiemerken en systeemveiligheid, de integratie van hernieuwbare energie en de vereiste ontwikkeling van het elektriciteitssysteem. In totaal werd er in 2018 ongeveer EUR 2 m (jaar voordien: ongeveer EUR 3 m) besteed aan onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten. Daartegenover stond EUR 0,15 m (jaar voordien: ongeveer EUR 0,25 m) aan overheids subsidies voor 50Hertz.

Samen met verschillende Europese milieuverenigingen en andere transmissienetbeheerders richtte 50Hertz het Renewables Grid Initiative (RGI) op. Het RGI steunt enerzijds de uitbreiding van het net voor een efficiënte integratie van hernieuwbare energieën in Europa en stimuleert anderzijds de verspreiding van innovatieve overlegprocedures (cf. meer lidmaatschappen op p. 38).

3.6.3. Publieke acceptatie

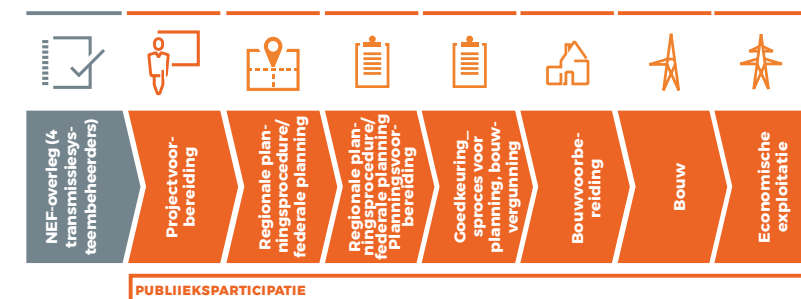
GRI 102-29, GRI 102-43, GRI 102-44, GRI 413-1, G4-EUS-DMA-STAKEHOLDER PARTICIPATION

Bij het plannen en uitvoeren van de netuitbreiding kiest 50Hertz voor een benadering van ruime dialoog en inspraak. Voor een duurzame netuitbreiding is de betrokkenheid van relevante stakeholdersgroepen immers van vitaal belang. In de eerste plaats worden zowel regionale als lokale stakeholdersgroepen nauwkeurig geanalyseerd en worden vragen en zorgen van de omwonenden behandeld. Hiervoor volgt 50Hertz de VDI 7000-normen. Zo kan 50Hertz samen met de regio een participatieplan uitwerken en implementeren op basis van zowel de normen van vroege publieksparticipatie als de projectspecificaties van ieder project. De behoeften om burgers te informeren en te betrekken lopen uiteen in de regio's waarin bestaande capaciteiten worden uitgebreid of nieuwe onderstations en lijnen worden gebouwd. 50Hertz wil zich afstemmen op de specifieke noden en wil lokaal de dialoog aangaan. Dit is de enige manier om de plannen verder te verbeteren, de lokaal beschikbare kennis te integreren en iedereen te betrekken die een impact ondervindt van het project.

De dialoog met relevante stakeholdersgroepen begint al heel vroeg in de planningsfase van projecten. Dit omvat onder meer raadplegingen rond plannen voor de netontwikkeling en projecten voor de verbetering en de uitbreiding van het net. De dialoog met de betrokken partijen verloopt volgens duidelijk gedefinieerde vereisten, volgens een vaste indeling en met behulp van een gestandaardiseerde 'toolkit'.

Interne, projectgerelateerde richtlijnen bepalen de tijden en de wisselwerking tussen projectplanning, goedkeuring, publieksparticipatie en stakeholdermanagement. Dit gaat gepaard met een uitgebreid leerproces op basis van ervaringen uit het verleden. Op die manier kan 50Hertz de gestandaardiseerde 'toolkit' voor publieksparticipatie verder blijven ontwikkelen. 50Hertz neemt ook deel aan het debat over de kwaliteit van publieksparticipatie, bijvoorbeeld in de Alliance for a Diverse Democracy van de Bertelsmann Foundation en als lid van het Dialog-Gesellschaft e.V.

Samenwerkingen met universiteiten en partners

	NEF-overleg (4 transmissiesysteembeheerders)	Projectvoorbereiding	Regionale plan-ningsprocedure/federale planning	Regionale plan-ningsprocedure/federale planning Plan-ningsvoorbereiding	Coördinatie proces voor plan-nings- en bouw-vergunning	Bouwvoorbe-reiding	Bouw	Economische exploitatie
Doelgroepen								
Beleid en bestuur	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
Burgerinitiatieven	✓			✓	✓			
Omwonenden		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Organen voor het algemeen belang	✓		✓		✓		✓	
Ngo's	✓		✓	✓				✓
Participatie								
World Café								
Groepsconferenties			✓		✓			
Planningspanels		✓		✓				
DialogMobil		✓	✓	✓	✓	✓		
Een-op-eengesprekken	✓	✓		✓				
Adviesraad		✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Dialog								
Werkgroepen (over alle federale deelstaten)		✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Informatiemarkt*	✓*	✓	✓		✓			
Persgesprekken			✓		✓			
Hotline		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Lanceringen								✓
Regionale evenementen		✓	✓	✓	✓			
Projectpresentatie	✓	✓	✓	✓	✓			
Informatie								
Public relations	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓
Nieuwsbrief			✓	✓	✓	✓	✓	✓
Drukwerk		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Website	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

* In het kader van de raadpleging over het NEP houden de vier transmissiesysteembeheerders informatie- en dialoogbijeenkomsten, waarbij geselecteerde procedures, methoden en gebruikte gegevens worden gepresenteerd voor het eerste ontwerp van het NEP. Vervolgens kan hierover een advies worden gegeven.

3.7. Milieuaspecten

3.7.1. Managementbenadering

GRI 102-11, GRI 102-26, GRI 308-1, GRI 308-2, G4-EUS-DMA-BIODIVERSITY

Ecologische en sociale duurzaamheid, maar ook een duidelijk engagement voor milieubescherming en een zuinig gebruik van middelen maken onlosmakelijk deel uit van onze bedrijfsstrategie. 50Hertz is een koploper op het vlak van integratie van hernieuwbare energie in het volledige elektriciteitssysteem. In 2018 was ongeveer 57% van het bruto elektriciteitsverbruik in de balanceringszone van 50Hertz afkomstig van windenergie of fotovoltaïsche energie, naast biomassa, waterkracht en andere hernieuwbare energiebronnen. De ontwikkeling van het ultrahoogspanningsnet is nodig om steeds grotere hoeveelheden hernieuwbare energie over lange afstanden te transporteren, de bevoorradingszekerheid te garanderen en te zorgen voor een efficiënte elektriciteitsmarkt. We streven ernaar de impact van onze installaties en activiteiten op mensen en natuurlijke habitats tot een absoluut minimum te beperken. Het spreekt dan ook voor zich dat 50Hertz het NOVA-principe volgt. NOVA staat voor: netoptimalisatie (Netz-Optimierung) vóór versterking (Verstärkung) vóór uitbreiding (Ausbau). Concreet betekent dit dat 50Hertz alleen nieuwe lijnen bouwt als er geen andere opties meer zijn om de netcapaciteit uit te breiden.

De planning, het gebruik, het onderhoud en de milieuvriendelijke omschakeling en uitbreiding van ons transmissienet in het noordelijke en oostelijke deel van Duitsland gebeurt volgens de nationale en Europese kaders en regels. Deze operationele implementering van milieueisen verloopt volgens bedrijfsrichtlijnen en procesinstructies, die voortdurend worden bijgewerkt en aangepast. In zijn richtlijnen voor de organisatie van milieubescherming heeft 50Hertz concrete verplichtingen en taken gedefinieerd. In eerste instantie is het management verantwoordelijk voor milieubescherming. Het bepaalt de doelen en de organisatie van de inspanningen die het bedrijf levert voor milieubescherming. Binnen het management oefent de Chief Technical Officer de functie van milieuverantwoordelijke uit. Het management stelt ook verantwoordelijken aan voor gevaarlijke materialen, afval en waterbescherming die op hun beurt de volledige organisatie adviseren over milieukwesties.

50Hertz zorgt ervoor dat alle relevante informatie beschikbaar is en dat alle middelen aanwezig zijn om de strategische en operationele doelstellingen met betrekking tot energie-efficiëntie en milieubescherming te behalen. Activiteiten rond milieubescherming worden intern gedocumenteerd in jaarlijkse milieureportages. Het milieureportage voor boekjaar 2018 wordt in maart 2019 gepubliceerd. Sommige van de vermelde cijfers zijn dan ook gebaseerd op schattingen en zijn als dusdanig gemarkeerd.

50Hertz zet zich onafgebroken en actief in om zijn milieu- en energieprestaties en zijn managementsysteem te verbeteren. Om de operationele milieubescherming en het energiebeheer geleidelijk verder te ontwikkelen, moeten ook de bewustwording en de betrokkenheid van de werknemers worden gestimuleerd. Zij zijn immers gemotiveerd om op een milieuvriendelijke en energie-efficiënte manier te werken. We voldoen aan de wettelijke vereisten betreffende opleidingen. Volgens de wet moeten verantwoordelijken voor waterbescherming en afval elke twee jaar twee dagen opleiding krijgen. Bij 50Hertz krijgen ze jaarlijks één dag opleiding. De opleiding voor werknemers en verantwoordelijken die met gevaarlijke materialen omgaan wordt elke vijf jaar gegeven. Individuele afdelin-

gen van het bedrijf, zoals het departement Procurement/Facility Management en de projecteenheden, krijgen opleidingen op basis van de behoeften.

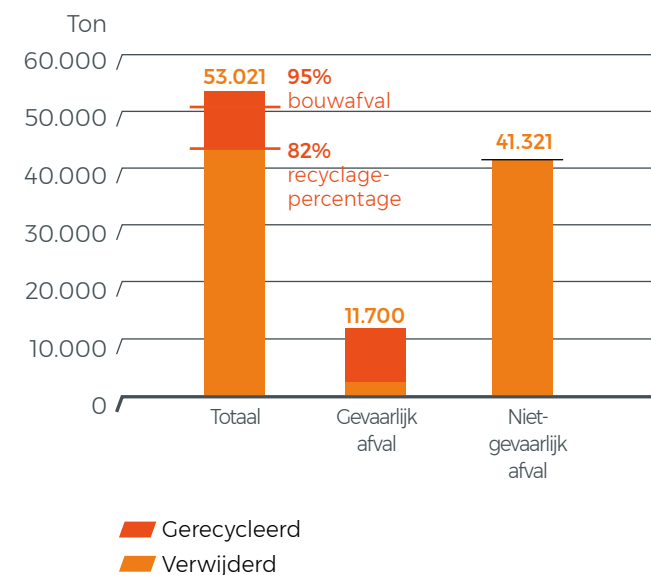
Sinds 1 juli 2017 bevatten alle nieuwe leverancierscontracten van 50Hertz een 'overeenkomst voor kwaliteitsborging op bouwterreinen', met daarin onder meer aspecten van het voorzorgsprincipe voor milieubescherming. Aan de hand van bouwterreininspecties met IT-ondersteuning wordt regelmatig nagegaan of de richtlijnen gevolgd worden. In het boekjaar werden 1190 bouwterreininspecties uitgevoerd. De gemeenschappelijke gedragscode voor leveranciers van Elia groep, die momenteel herzien wordt en bindend is voor alle leveranciers, bevat bijkomende principes met betrekking tot milieubescherming en een zuinig gebruik van middelen.

3.7.2. Afvalverwijdering

GRI 306-2, SDG12

In zijn afvalbeleid beschouwt 50Hertz preventie als een topprioriteit. De hoeveelheid en samenstelling van het afval dat jaarlijks geproduceerd wordt, hangt echter in hoge mate af van zowel herstructurerings- en ontmantelingsprojecten als compensatie- en vervangingsmaatregelen. Dit onderwerp leent zich dan ook niet tot een vergelijking tussen verschillende jaren. Voor het afval dat we niet kunnen vermijden, hanteren we het principe 'vermijden - hergebruiken - reduceren - recyclen - verwijderen'. Als we een systeem bouwen, ombouwen of ontmantelen, ontdoen we ons op een 'grondstofvriendelijke' manier van eventuele onderdelen die we niet meer nodig hebben.

Afvalverwijdering 2018

* Schatting/projectie per 31 december 2018.

50Hertz slaagde erin om de wettelijke vereiste voor recyclage (recycleren vóór verwijderen) na te leven met een recyclagepercentage van ongeveer 82%. In boekjaar 2018 vonden er twee grotere projecten voor milieuhervestiging plaats in Ragow en Berlijn-Charlottenburg. Deze projecten omvatten vooral de reiniging van vloeren of de correcte verwijdering ervan wanneer ze niet meer gereinigd konden worden.

3.7.3. Biodiversiteit

GRI 304-1, GRI 304-2, GRI 304-3, G4-EUS-DMA-BIODIVERSITY, G4-EUS-EN12, SDG12

Het beleid van 50Hertz is erop gericht de gevolgen voor de natuur en de beperking van de biodiversiteit zo laag mogelijk te houden. Bij de goedkeuringsprocedures voor projectvergunningen houden we niet alleen rekening met de economische situatie, de behoeften van de omwonenden en het technologische aspect, maar verliezen we ook de bescherming van planten en dieren niet uit het oog. Al in de vroegste fases van dergelijke procedures voeren we milieueffectenbeoordelingen uit om eventuele natuurbeschermingsconflicten meteen van bij de start zoveel mogelijk te beperken. Vervolgens wordt een geschikte corridor

geïdentificeerd, waarin bij een volgende stap het precieze traject van de lijn door die corridor wordt uitgetekend. Hierbij wordt ook een lijst opgesteld van de noodzakelijke maatregelen voor bescherming, compensatie en vervanging. Deze volledige studie wordt uitgevoerd in samenwerking met externe milieuplaners, trajectdeskundigen en indien nodig ook andere specialisten in wetenschap en natuurbehoud. Pas wanneer het volledige evaluatieproces afgerond is, kan het bouwproject van start gaan - onder extern ecologisch bouwtoezicht. Bij het implementeren van de planning voor het voorbereiden van het terrein en het bouwen zelf wordt zelfs de tijdelijke impact op de natuur tot een minimum beperkt, worden al vroeg in het proces instandhoudingsperiodes en -vereisten in aanmerking genomen en worden contractors verplicht om rekening te houden met de ecologische aspecten van hun activiteiten. Daarna vindt nog een laatste beoordeling plaats.

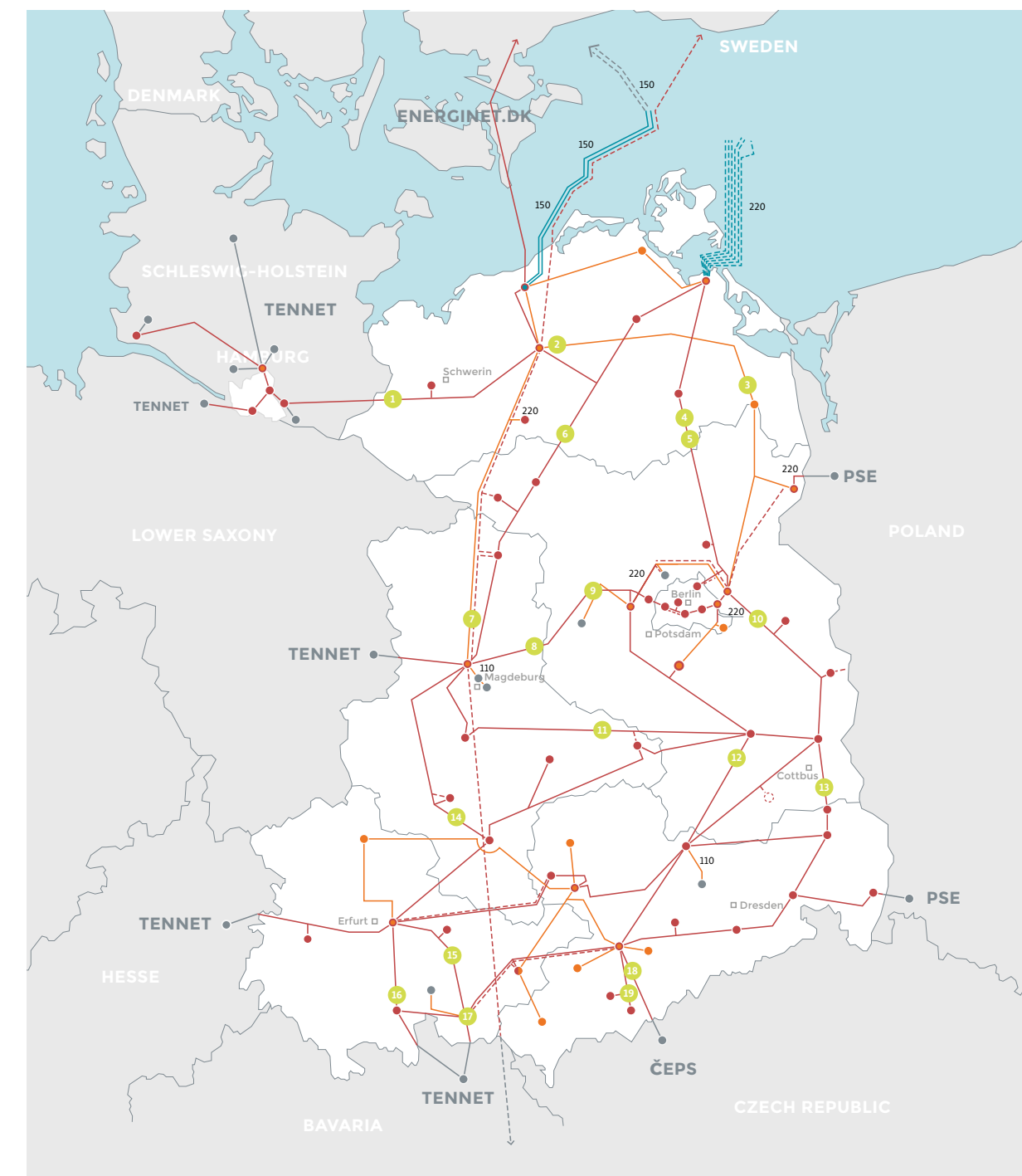
Volgens de BNatSchG ['Bundesnaturschutzgesetz': federale wet voor natuurbescherming] bestaat er een verplichting om schade aan de natuur en het landschap die kan worden voorkomen ook effectief te vermijden of zo beperkt mogelijk te houden. Lijnen worden in de mate van het mogelijke gebundeld met bestaande luchtlijnen en infrastructuren, zoals spoorwegbeddingen en snelwegen. Lijntrajecten worden aangepast aan de plaatselijke eigenschappen van de natuur, zodat de integriteit van het landschap niet meer dan nodig wordt aangetast. Waar ingrepen onvermijdbaar zijn, onderneemt 50Hertz maatregelen ter compensatie en vervanging. Die kunnen in zes categorieën worden ingedeeld: aanplantingsmaatregelen, bosbouwmaatregelen, watermaatregelen, soortenbescherming, ontmantelingsmaatregelen en overige maatregelen. Bij het plannen en uitvoeren van compensatie- en vervangingsmaatregelen betreft 50Hertz al vroeg in het proces de betrokken gemeenschappen, instanties voor natuurbehoud, geïnteresseerde burgers en ngo's. 50Hertz werkt met hen samen als partners om gepaste plannen te ontwikkelen, die vervolgens aan de overheidsinstanties worden voorgelegd als onderdeel van onze goedkeuringsplanning. Hiervoor worden steeds vaker regionale ecopools ingezet. Ecopools zijn bijdragen aan projecten van andere organisaties en ook compensatiebetalingen, die ruimere maatregelen mogelijk maken dan het aanplanten van afzonderlijke vervangingsplanten en dus doeltreffender, efficiënter en duurzamer zijn. In 2017 heeft 50Hertz richtlijnen goedgekeurd voor een doelgericht compensatiebeheer. Die bepalen de actiegebieden die nodig zijn voor een succesvolle goedkeuring en implementering van de maatregelen. Een interne beoordelingscommissie komt elke twee maanden samen om te beslissen over de maatregelen. De gekozen maatregelen worden opgenomen in een vastgoedkadaster. Er zijn momenteel 292 compensatie- en vervangingsmaatregelen gepland in de netzone van 50Hertz, terwijl 418 maatregelen worden geïmplementeerd en onderhouden. Daarmee is het totale aantal compensatie- en vervangingsmaatregelen toegenomen van 630 in 2017 tot 710 in 2018.

Het controlegebied van 50Hertz heeft veel verschillende beschermingszones, die in een kadaster worden geregistreerd. FFH-beschermingszones, nationale parken en biosfeerreservaten zijn in de figuur weergegeven. Het controlegebied omvat vele ornithologische reserves, die 50Hertz beschermt bij de bouw van nieuwe lijnen.

Om luchtlijnen te bouwen in beboste gebieden moeten we gewoonlijk passages aanleggen, omdat de lijnen voldoende ruimte nodig hebben aan de zijkanten en zich hoog genoeg van de grond moeten bevinden om de nodige veiligheidsafstand te bewaren. Bepaalde delen van die passages moeten dus regelmatig bomenvrij worden gehouden. Bomen en struiken zijn echter een habitat voor talloze diersoorten. 50Hertz wil daarom deze natuurlijke ruimtes op lange termijn zo weinig mogelijk verstoren en de biodiversiteit onder de luchtlijnen op die manier verhogen. Met behulp van een ecologisch beheersysteem voor de passages (Ökologisches

Schneisenmanagement of ÖSM), dat in 2010 ontwikkeld werd in samenwerking met de universiteit van Erfurt, plant en beheert 50Hertz lijntrajecten met inzicht, minimale impact en ecologische duurzaamheid. De passage onder een luchtlijn wordt zo heringericht dat de natuurlijke habitats hersteld worden, maar een veilig gebruik van de lijn nog steeds mogelijk is. Zo ontwikkelt een passage zich in de loop van ons project tot een biologisch diverse en waardevolle natuurruimte. 50Hertz past het ÖSM-systeem verplicht toe voor de aanleg van nieuwe lijnen, maar ook op vrijwillige basis voor de bestaande lijntrajecten.

Beheer van ecologische passages

	Maatregelen	Oppervlakte in hectare
1	Bosrand, Kölziner Tannen	1,8 ha
2	Eco-account, Suckower Tannen	14 ha
3	Wildgebied, Bienenweide Schönwalde	5,6 ha
4	Biotoopbeheer, NABU-zone	1,9 ha
5	Eco-account bosrand, Hohenzieritz	2,5 ha
6	Inrichten bosrand, boomgaard in Satow	9,8 ha
7	Graasland, Mahlpfuhler Fenn	6 ha
8	Heggen, Hohenbellin	6 ha
9	NABU-project, Marzahner Fenn	1,8 ha
10	Biotoopbeheer, gemeentebos Altlandsberg	25 ha
11	Bloemenweide, Külsoer Mühle	0,4 ha
12	Vijver bosrand, Rochhauer Heide	13 ha
13	Bosranden, Döbbener Heide	12,6 ha
14	Biotoopbeheer, natuurgebied Harz	3,2 ha
15	Testlijn, Hummelshain	9,1 ha
16	Testlijn, Oberweißbach	1,8 ha
17	Biotoopinrichting, Ruppertsdorf	1 ha
18	Flankbeplanting, Burkhardttsdorf	0,3 ha
19	Grasvlakte voor tests met zaden	0,5 ha
		- 116,3 ha

Ultrahoogspanningslijnen brengen schade toe aan vogels. Daarom levert 50Hertz ook een enorme inspanning om vogels te beschermen en de negatieve gevolgen te beperken. In 2017 werd tijdens enkele lijnbouwprojecten een nieuwe, soortspecifieke methode ontwikkeld om systematisch de gevolgen voor de populatie van een bepaalde soort te achterhalen. Op basis daarvan kunnen dan gerichte beschermings- en compensatiemaatregelen worden gezocht. Er waren plannen om in het boekjaar 30 km vogelkrullen te plaatsen in het bestaande net. Door een ongeval in 2018 werd de plaatsing onderbroken, tot het ongeval behandeld was en er een strategie op punt stond om dit soort ongevallen te voorkomen. In 2019 gaat het plaatsen van vogelkrullen verder zoals gepland. 50Hertz blijft ook actief de oprichting ondersteunen van de hotline 'Vogelfund und Stromleitung' (vogelsterfte en hoogspanningslijnen) door NABU (Naturschutzbund Deutschland), een Duitse vereniging voor natuurbehoud, als onderdeel van het 'Renewables Grid Initiative'. 50Hertz voerde een vergelijkende studie uit over de

doeltreffendheid van vogelkrullen en andere vormen van bebakening, en installeerde ook camera's op twee stroken van het net in een vogelreservaat. Al deze maatregelen en projecten zullen aanvlagingen op deze locaties beter helpen te voorkomen in de toekomst.

Een andere maatregel om het verstoren van de omgeving consequent te verminderen, is de ontwikkeling van het 'compactLine'-mastontwerp. Dit innovatieve onderzoeks- en ontwikkelingsproject maakt gebruik van lagere masten, smallere lijntrajecten en een toren met volle panelen en een kleinere omtrek. Zo zullen we met luchtlijnen onze impact op landschappen en de natuur kunnen beperken. Het compacte ontwerp biedt de mogelijkheid om een nieuwe lijn van 380 kV te integreren in bestaande 220 kV-lijntrajecten. In augustus 2018 werden tests uitgevoerd met een testlijn van twee kilometer.

3.7.4. Waterbescherming

GRI 306-5, SDG14

50Hertz zet zich in voor een doeltreffende waterbescherming. Aangezien voor de activiteiten van 50Hertz niet veel water wordt gebruikt, is het niet zozeer onze verantwoordelijkheid om minder water te verbruiken, maar wel om enerzijds rekening te houden met waterbronnen in de grond tijdens net- en onderstationsprojecten en anderzijds water- en bodemvervuiling door gevaarlijke stoffen te voorkomen. Zo heeft 50Hertz bijvoorbeeld speciale veiligheidsvoorzieningen geïntegreerd in systemen die olie bevatten. Om de natuurlijke omgeving te beschermen, zijn er onder de transformatoren in onderstations complexe constructies voorzien om te voorkomen dat er iets in de bodem sijpelt. De veiligheidssystemen worden regelmatig door onderhoudstechnici gecontroleerd en indien nodig gereviseerd of vervangen. Afvalwater wordt alleen afgevoerd met de juiste toelating van de waterschappen, en nadat het regelmatig getest werd op gevaarlijke stoffen. Op het vlak van waterbescherming zijn de WHG ['Wasserhaushaltsgesetz': waterbevoorradingwet] en de systeemvoorschriften die onderling tussen de deelstaten verschillen (VAwS) van bijzonder belang voor 50Hertz. Werknemers krijgen een opleiding voor de milieuvriendelijke bediening van onze systemen en verantwoordelijken voor waterbescherming worden continu op de hoogte gehouden van alle nieuwe ontwikkelingen. In de netzone zijn de vereisten van de WHG en de VAwS in het bijzonder relevant voor de kustgebieden van Mecklenburg-Vorpommern. Drie onderzeese kabeltrajecten van het Ostwind 1-lijnbouwproject dat momenteel aan de gang is, lopen ten zuiden van de Westlich Adlergrund-cluster, voorbij het eiland Rügen, door Greifswalder Bodden tot hun eindlocatie nabij Lubmin. In de aankomstzone moeten we boren onder kwetsbare natuurgebieden en waardevolle biosferen. Door de horizontale spoelboormethode te gebruiken - waarvoor geen greppel nodig is en die slechts een beperkte impact heeft - kan 50Hertz het verstoren van de fauna en flora in het duinlandschap aanzienlijk beperken. Daarnaast levert 50Hertz een grote bijdrage om de Baltische Zee veilig te maken voor de mens en het milieu. Zo wordt bij elke projectvoorbereiding verontreiniging uit het verleden geruimd op de bodem van de Baltische Zee. Dit gaat dan bijvoorbeeld om wapens uit de wereldoorlogen.

3.7.5. Energieverbruik

GRI 302-1, GRI 302-4, SDG7, SDG13

50Hertz steunt de doelstellingen van de EU en de federale regering om de CO₂-uitstoot te beperken. We doen dit vooral door het net uit te breiden, waardoor het aandeel van CO₂-neutrale energiebronnen toeneemt, maar ook door de koolstofvoetafdruk over het volledige bedrijf te optimaliseren. In 2015 werd er voor het eerst de opdracht gegeven tot een externe energieaudit volgens de DIN EN 16247-1-norm, om systematisch het energiegebruik van onze systemen en administratieve gebouwen in kaart te brengen. Het is de bedoeling om deze audit in 2019 opnieuw uit te voeren. Op dit moment zijn er nog geen betrouwbare cijfers over het energiegebruik in 2018 beschikbaar. 50Hertz onderzoekt de mogelijkheid om een proces te introduceren dat verbruikscijfers tijdens het jaar kan bepalen.

De energieaudit wees op een optimaliseringspotentieel in het bedrijf, en de haalbaarheid daarvan werd zorgvuldig onderzocht op het vlak van kosten en duurzaamheid. In 2016 verhuisde 50Hertz naar het nieuwe hoofdkantoor, het 50Hertz 'Netzquartier' in de Berlijnse Mitte-wijk. Duurzaamheid was een cruciaal aspect bij het ontwerp en de bouw van het hoofdkantoor. Er ging dan ook bijzondere aandacht naar energie-efficiëntie, ecologie, benuttingsmogelijkheden en toegankelijkheid. Het 50Hertz Netzquartier werd inmiddels bekroond met de internationaal erkende Gold Award van de Duitse Vereniging voor Duurzaam Bouwen (Deutsche Gesellschaft für Nachhaltiges Bauen - DGNB) en de Amerikaanse LEED-norm (Leadership in Energy and Environmental Design). Voor nieuwe gebouwen, zoals de regionale centra in Röhrsdorf, Hamburg-Ost en Berlijn-Charlottenburg, werd al tijdens de ontwerpfase rekening gehouden met aspecten van duurzaam bouwen op het vlak van energiegebruik en werden deze waar mogelijk toegepast.

	Energieverbruik	
	MWh	%
Elektriciteit	50.744,187	84,8
Stadsverwarming	2.467,109	4,1
Brandstof (benzine)	32,910	0,1
Brandstof (diesel)	5.799,063	9,7
Aardgas	788,442	1,3
Totaal energiegebruik	59.831,710	100,0

De voertuigen van 50Hertz hebben een grote koolstofvoetafdruk, maar zijn onmisbaar voor de volledige dekking van onze uitgebreide netzone en snelle toegang tot onze systemen. In 2018 produceerden die voertuigen 1758,18 ton CO₂.

Uit een project voor meer efficiëntie op lange termijn is echter een nieuw locatieconcept ontstaan, dat in 2019 in uitvoering zal worden gebracht. 50Hertz breidt momenteel zijn vestigingen in het noorden en oosten van Duitsland uit van zeven naar tien. Dit verkleint onder meer de rijafstand, waardoor er dus minder broeikasgassen worden uitgestoten. Bovendien worden er tests uitgevoerd met elektrische en hybride voertuigen, en worden deze selectief gebruikt als onderdeel van het wagenparkbeheer. Op dit moment zijn er nog geen plannen om die voertuigen algemeen te gaan gebruiken, omdat dit nog niet efficiënt zou zijn. Terwijl er naar vervanging wordt gezocht, wordt het wagenpark continu geüpdatet met de nieuwste technologie. Voertuigen volgens de EURO 5-norm voor uitstoot werden intussen vervangen door voertuigen die in overeenstemming zijn met de EURO 6-uitstootnorm.

3.7.6. Uitstoot

GRI 305-1, GRI 305-2, SDG7, SDG13

We gebruiken zwavelhexafluoride (SF6) in onze contactors, transformators en gasgeïsoleerde schakelapparatuur. Dit gas is voor 50Hertz een fundamenteel bedrijfsproduct door zijn uitstekende isolerende werking en boog eigenschappen. Tegelijkertijd heeft SF6 ook een hoog broeikaspotentieel, wat betekent dat er erg voorzichtig mee wordt omgegaan bij het transport, de opslag en het gebruik ervan. 50Hertz voldoet aan de vereisten van de Europese Verordening (EU) nr. 517/2014 betreffende gefluoreerde broeikasgassen, die werd bijgewerkt in 2014. Sinds 2005 werkt het bedrijf in overeenstemming met de Vrijwillige Verbintenis van SF6-producenten en -gebruikers (Freiwillige Selbstverpflichtung der SF6-Hersteller und -Nutzer). Zo willen we het verliespercentage van in totaal 0,8% in 2004 terugdringen tot 0,6% in 2020. In het onderstation van Berlijn-Charlottenburg wordt er momenteel een nieuwe soort gasgeïsoleerde 110 kV-schakelapparatuur geïnstalleerd die een gasmengsel gebruikt met een veel lager broeikaspotentieel dan dat van het conventionele isolatiegas SF6. Dit gasmengsel - dat g³ genoemd wordt - heeft dezelfde technische eigenschappen als SF6, maar draagt tot 99% minder bij aan het broeikas-effect. Dankzij een nauwgezette werkwijze en interne monitoring voor het gebruik en onderhoud van onze gasgeïsoleerde systemen hadden we in 2018 een verliespercentage van 0,11%, wat beduidend lager is dan de 'Vrijwillige Verbintenis van SF6-producenten en -gebruikers'.

Voor zakenreizen worden verschillende transportmiddelen gebruikt. In het boekjaar waren vliegvluchten goed voor 335 ton CO₂-equivalenten. Daarnaast produceerden werknemers nog 6,66 ton CO₂ door het openbaar vervoer te gebruiken. Er werd in totaal 546.000 kilometer per langeafstandstrein afgelegd. Verplaatsingen per langeafstandstrein worden niet in rekening gebracht, aangezien Deutsche Bahn verklaart 100% groene elektriciteit te gebruiken.

50Hertz beoordeelt momenteel de geleidelijke uitbreiding van zijn klimaatbeheer en bijgevolg ook de mogelijkheid om zijn uitstoot van broeikasgassen terug te dringen. In het boekjaar 2018 werden voor het eerst directe en indirecte broeikasgasemissies berekend.

Uitstoot van broeikasgassen

Uitstoot van broeikasgassen in 2018 in tCO ₂ -equivalent		
DIRECT (SCOPE 1)		
SF6-lekkage	4.277,00	0,34%
Wagenpark	1,29	0,00%
Noodgenerator hoofdkantoor ¹	1,758,18	0,14%
Totaal directe uitstoot	6.036,47	0,48%
INDIRECT (SCOPE 2)		
Stadsverwarming ²	184,86	0,01%
Elektriciteitsverbruik hoofdkantoor*	1.897,62	0,15%
Netverliezen	1.222.500,00	97,39%
Energieverbruik eigen assets	24.310,65	1,94%
Totaal indirecte uitstoot	1.248.893,13	99,50%
INDIRECT (SCOPE 3)		
Vliegvluchten	293,90	0,02%
Treinreizen (lange afstand)	0,00	0,00%
Treinreizen (lokaal)	6,66	0,00%
Totaal indirecte uitstoot	300,56	0,02%
Totale hoeveelheid	1.255.230,16	100,00%

Het berekende cijfer voor de koolstofvoetafdruk komt overeen met 1222 ton CO₂-equivalenten per persoon met inbegrip van netverliezen, en 32 ton CO₂-equivalenten per persoon zonder netverliezen (basis: 1027 werknemers).

4. Referentietabel

GRI 102-55

Dit jaarverslag is opgesteld in overeenstemming met de standaarden van het Global Reporting Initiative (GRI): Core option. Dit tweede geïntegreerde jaarverslag van Elia groep heeft betrekking op de periode van 1 januari 2018 tot 31 december 2018.

Common (C)	Belgium (B)	Germany (G)	GRI number	GRI description	Page
GRI 102: General information 2018					
1. Organisational Profile					
X		X	102-1	Name of the organisation	(C) Activity report p. 6 (B) Sustainability report p. 2 (G) Sustainability report p. 40
X	X	X	102-2	Activities, brands, products, and services	(C) Activity report p. 7 (B) Sustainability report p. 5 (G) Sustainability report p. 40
	X	X	102-3	Location of headquarters	(B) Sustainability report p. 5 (G) Sustainability report p. 40
	X	X	102-4	Location of operations	(B) Sustainability report p. 5 (G) Sustainability report p. 40
X			102-5	Ownership and legal form	(C) Activity report p. 8
X	X	X	102-6	Markets served	(B) Sustainability report p. 5 (G) Sustainability report p. 40
X	X	X	102-7	Scale of the organisation	(C) Sustainability report p. 2 (B) Sustainability report p. 21 (G) Sustainability report p. 40, p. 48
	X	X	102-8	Information on employees and other workers	(B) Sustainability report p. 21 (G) Sustainability report p. 48
X	X	X	102-9	Supply chain	(C) Activity report cover (B) Sustainability report p. 15, p. 31 (G) Sustainability report p. 52
X			102-10	Significant changes to the organisation and its supply chain	(C) Activity report p. 8-9
	X	X	102-11	Precautionary Principle or approach	(B) Sustainability report p. 34 (G) Sustainability report p. 43, p. 58
X	X	X	102-12	External initiatives	(C) Activity report p. 65 (B) Sustainability report p. 13 (G) Sustainability report p. 41
X	X	X	102-13	Membership of associations	(C) Activity report p. 66 (B) Sustainability report p. 6 (G) Sustainability report p. 41
2. Strategy					
X			102-14	Statement from senior decision-maker	(C) Activity report p. 2-5, p.16
X	X	X	102-15	Key impacts, risks, and opportunities	(C) Activity report p. 2-5, p. 12-13 Corporate governance and financial report p. 16 (B) Sustainability report p. 10 (G) Sustainability report p. 43

¹ De vermelde cijfers zijn schattingen per 31 december 2018.

² Geschatte waarde per 31 december 2018

* De vermelde cijfers zijn schattingen per 31 december 2018. Voor de berekening van de CO₂-equivalenten zijn de volgende berekeningsgrondslagen en emissiefactoren gebruikt: SF6/IPCC Vijfde evaluatierapport (ARS), wagenpark/directe brandstofverbruik, energie (elektriciteit, stadsverwarming)/Federaal Milieugentschap 2017 Toepassingsgebied 2 Richtsnoeren, zakenreizen/informatie verstrekt door dienstverleners, Toepassingsgebied 3 Richtsnoeren

3. Ethics and integrity

X	X	X	102-16	Values, principles, standards, and norms of behaviour	(C) Activity report p. 87 (B) Sustainability report p. 8 (G) Sustainability report p. 41, p. 42
	X	X	102-17	Mechanisms for advice and concerns about ethics	(B) Sustainability report p. 8 (G) Sustainability report p. 41

4. Governance

X			102-18	Governance structure	(C) Activity report p. 10-11
X	X	X	102-19	Delegating authority	(C) Corporate governance and financial report p. 5 (B) Sustainability report p. 6(G) Sustainability report p. 41
	X	X	102-20	Executive-level responsibility for economic, environmental, and social topics	(B) Sustainability report p. 6, Corporate governance and financial report p. 9 (G) Sustainability report p. 41
X	X	X	102-21	Consulting stakeholders on economic, environmental and social topics	(C) Activity report p. 74 (B) Sustainability report p. 13 (G) Sustainability report p. 53
X			102-22	Composition of the highest governance body and its committees	(C) Activity report p. 11
X			102-23	Chair of the highest governance body	(C) Activity report p. 11
	X	X	102-26	Role of the highest governance body in setting purpose, values, and strategy	(B) Corporate governance and financial report p. 5 (G) Sustainability report p. 41, p. 48, p. 58
X	X	X	102-29	Identifying and managing economic, environmental and social impacts	(C) Activity report p. 71 (B) Sustainability report p. 32 (G) Sustainability report p. 55
X	X	X	102-30	Effectiveness of risk management processes	(C) Corporate governance and financial report p. 16 (B) Sustainability report p. 9 (G) Sustainability report p. 43
		X	102-32	Highest governance body's role in sustainability reporting	(G) Sustainability report p. 41
		X	102-33	Communicating critical concerns	(G) Sustainability report p. 41
		X	102-38	Annual total compensation ratio	(G) Sustainability report p. 48

5. Stakeholder engagement

X	X	X	102-40	List of stakeholder groups	(C) Activity report inner cover (B) Sustainability report p. 13 (G) Sustainability report p. 53
	X	X	102-41	Collective bargaining agreements	(B) Sustainability report p. 3 (G) Sustainability report p. 3, p. 48
X	X	X	102-42	Identifying and selecting stakeholders	((C) Activity report p. 17 (B) Sustainability report p. 13 (G) Sustainability report p. 53
X	X	X	102-43	Approach to stakeholder engagement	(C) Activity report p. 17, p. 74 (B) Sustainability report p. 13 (G) Sustainability report p. 55
X		X	102-44	Key topics and concerns raised	(C) Activity report p. 16, p. 18, p. 74 (G) Sustainability report p. 55

6. Reporting principles

X			102-45	Entities included in the consolidated financial statements	(C) Activity report p. 8 Corporate governance and financial report: p. 81
	X	X	102-46	Defining report content and topic Boundaries	(B) Sustainability report p. 5 (G) Sustainability report p. 43
X	X	X	102-47	List of material topics	(C) Activity report p. 16 (B) Sustainability report p. 11 (G) Sustainability report p. 43
			102-48	Restatements of information	There are no restatements of information provided in previous reports.
			102-49	Changes in reporting	The Annual Report 2018 is the second integrated annual reporting in line with the GRI - Core principles
			102-50	Reporting period	Fiscal year 2018
			102-51	Date of most recent report	Annual report 2018
			102-52	Reporting cycle	Annual reporting cycle
	X	X	102-53	Contact point for questions regarding the Annual Report	(B) Marleen Vanhecke External Communications & External Relations marleen.vanhecke@elia.be (C) Kerstin Rippel Communication and Public Affairs Kerstin.Rippel@50hertz.com
			102-54	Claims of reporting in accordance with the GRI Standards	This Annual Report has been prepared in accordance with the GRI Standards: Core option
X			102-55	GRI content index	(C) Sustainability report p. 65

GRI 103: Identified Material Aspects and Boundaries

X	X	X	103-1	Explanation of the material topic and its Boundary	(C) Activity report p. 17 (B) Sustainability report p. 11 (G) Sustainability report p. 43
X		X	103-2	The management approach and its components	(C) Activity report p. 17 (G) Sustainability report p. 43
X		X	103-3	Evaluation of the management approach	(C) Activity report p. 17 (G) Sustainability report p. 43

GRI 201: Economic performance

X			201-1	Direct economic value generated and distributed	(C) Activity report p. 19 Corporate governance and financial report p. 26, 29, 49, 51, 53, 56, 57, 66
X	X	X	201-2	Financial implications and other risks and opportunities for the organisation's activities due to climate change	(C) Activity report p. 13, p. 24, p. 41-43, 52 (B) Sustainability report p. 9, p. 38 (G) Activity report p. 34-35

GRI 203: Indirect economic impacts

X		X	203-1	Development and impact of infrastructure investments and services supported	(C) Activity report p. 27, p.30 (G) Sustainability report p. 52
X		X	203-2	Significant indirect economic impacts, including the extent of impacts	(C) Activity report p. 27 (G) Sustainability report p. 52

GRI 204: Procurement practices

	X	X	204-1	Proportion of spending on local suppliers	(B) Sustainability report p. 31 (G) Sustainability report p. 52
--	---	---	-------	---	--

GRI 205: Anti-Corruption

X	X	205-1	Operations assessed for risks related to corruption	(B) Sustainability report p. 8 (C) Sustainability report p. 42
X	X	205-2	Communication and training on anticorruption policies and procedures	(B) Sustainability report p. 9 (C) Sustainability report p. 42
X	X	205-3	Confirmed incidents of corruption and actions taken	No incidents of corruption occurred during the reporting period.

GRI 206: Anti-competitive behaviour

X	X	X	206-1	Legal actions for anti-competitive behaviour, anti-trust, and monopoly practices	No legal actions pending or completed during the reporting year.
---	---	---	-------	--	--

GRI 302: Energy

X	X	302-1	Energy consumption within the organisation	(B) Sustainability report p. 37 (C) Sustainability report p. 63
X	X	302-2	Energy consumption outside of the organisation	(B) Sustainability report p. 15 (C) Sustainability report p. 46

GRI 304: Biodiversity

X	X	X	304-1	Operational sites owned, leased, managed in, or adjacent to, protected areas and areas of high biodiversity value outside protected areas	(C) Activity report p. 80-83 (B) Sustainability report p. 35-37 (G) Sustainability report p. 59-62
X	X	X	304-2	Significant impacts of activities, products, and services on biodiversity	(C) Activity report p. 80-83 (B) Sustainability report p. 35-37 (G) Sustainability report p. 59-62
X	X	X	304-3	Habitats protected or restored	(C) Activity report p. 80-83 (B) Sustainability report p. 35-37 (G) Sustainability report p. 59-62

GRI 305: Emissions

X	X	305-1	Direct greenhouse gas (GHG) emissions (Scope 1)	(B) Sustainability report p. 38 (C) Sustainability report p. 64
X	X	305-2	Energy indirect greenhouse gas (GHG) emissions (Scope 2)	(B) Sustainability report p. 38 (C) Sustainability report p. 64
X		305-3	Other indirect greenhouse gas (GHG) emissions (Scope 3)	(B) Sustainability report p. 38

GRI 306: Effluents and waste

X		306-2	Waste by type and disposal method	(C) Sustainability report p. 59
---	--	-------	-----------------------------------	---------------------------------

GRI 307: Environmental compliance

X	X	X	307-1	Non-compliance with environmental laws and regulations	The organisation has not identified any significant non-compliance with environmental laws and/or regulations.
---	---	---	-------	--	--

GRI 308: Supplier Environmental Assessment

X	X	308-1	New suppliers that were screened using environmental criteria	(B) Sustainability report p. 31 (G) Sustainability report p. 53, p. 58
X	X	308-2	Significant actual and potential negative environmental impacts in the supply chain and actions taken	(B) Sustainability report p. 31 (G) Sustainability report p. 58

GRI 401: Employment

X	X	401-1	Total number and rates of new employee hires and employee turnover	(B) Sustainability report p. 21 (C) Sustainability report p. 50	
X	X	X	401-2	Benefits provided to full-time employees that are not provided to temporary or part-time employees	There are no differences between the benefits provided to full-time and part-time employees.
X	X	401-3	Parental leave	(B) Sustainability report p. 25 (C) Sustainability report p. 50	

GRI 402: Labour/Management Relations (MA)

X					(C) Sustainability report p. 49
---	--	--	--	--	---------------------------------

GRI 403: Occupational Health and Safety

X	X	X	403-1	Occupational health and safety management system	(C) Activity report p. 88-91 (B) Sustainability report p. 27 (G) Sustainability report p. 51
X	X	403-2	Hazard identification, risk assessment, and incident investigation	(B) Sustainability report p. 27 (G) Sustainability report p. 51	
X	X	403-3	Occupational health services	(B) Sustainability report p. 27 (G) Sustainability report p. 51	

GRI 404: Training and Education

X	X	X	404-1	Average hours of training per year per employee by gender, and by employee category	(C) Activity report p. 92-95 (B) Sustainability report p. 26 (G) Sustainability report p. 50
---	---	---	-------	---	--

GRI 405: Diversity and Equal Opportunity

X	X	X	405-1	Diversity of governance bodies and employees	(C) Sustainability report p. 3 (B) Sustainability report p. 21 (G) Sustainability report p. 49
X		405-2	Ratio of basic salary and remuneration of women to men	(G) Sustainability report p. 49	

GRI 406: Non-Discrimination

X	X	X	406-1	Total number of incidents of discrimination and corrective actions taken	The organisation has not identified any incidents of discrimination during the reporting period.
---	---	---	-------	--	--

GRI 413: Local Communities

X	X	X	413-1	Operations with local community engagement, impact assessments, and development programmes	(C) Activity report p. 70-83 (B) Sustainability report p. 32 (G) Sustainability report p. 55
---	---	---	-------	--	--

GRI 414: Supplier Social Assessment

X	X	414-1	New suppliers that were screened using social criteria	(B) Sustainability report p. 31 (G) Sustainability report p. 53
---	---	-------	--	--

GRI 416: Customer Health and Safety

X	X	416-1	Assessment of the health and safety impacts of product and service categories	(C) Sustainability report p. 34	
X	X	X	416-2	Incidents of non-compliance concerning the health and safety impacts of products and services	(B) Sustainability report p. 8 (G) Sustainability report p. 42

GRI 417: Marketing and Labelling

X					(B) Sustainability report p. 32
---	--	--	--	--	---------------------------------

GRI 419: Socio-economic Compliance

X	X	X	419-1	Monetary value of significant fines for non-compliance with laws and regulations in the social and economic area	(B) Sustainability report p. 8 (G) Sustainability report p. 42
---	---	---	-------	--	---

G4 - Electric Utilities Specific (EUS)

Lines & losses & quality of service

X	X	EU4	Length of above and underground transmission and distribution lines by regulatory regime	(B) Sustainability report p. 14 (C) Sustainability report p. 45
X	X	EU12	Transmission and distribution losses as a percentage of total energy	(B) Sustainability report p. 17 (C) Sustainability report p. 47.

Demand management approach

X		DMA	Management approach to ensure short and long-term electricity availability and reliability	(C) Activity report p. 52
X		DMA	Demand-side management programmes including residential, commercial, institutional and industrial programmes	(C) Activity report p. 54, 68, 105
X	X	DMA	Disaster / Emergency Planning and Response	(B) Activity report p 32 Sustainability report p 18 (C) Sustainability report p. 43
X	X	DMA	Disaster / Emergency Planning and Response Stakeholder participation	(B) Activity report p 73 (C) Activity report p 77, p. 105

Biodiversity

X	X	EN12	Description of significant impacts of activities, products, and services on biodiversity in protected areas and areas of high biodiversity value outside protected area	(B) Sustainability report p. 35 (C) Sustainability report p. 59
---	---	------	---	--

Health and safety & Human resources

X		LA6	Type of injury and rates of injury, occupational diseases, lost days and absenteeism, and total number of work related fatalities, by region and gender	(B) Sustainability report p. 27
X	X	EU15	Percentage of employees eligible to retire in the next 5 and 10 years broken down by job category and by region	(B) Sustainability report p. 22 (C) Sustainability report p. 50

Reporting parameters

Maatschappelijke zetel

Dit verslag beperkt zich tot Elia System Operator en Elia Asset, die onder de naam Elia als één economische entiteit handelen, en tot 50Hertz Transmission.

De maatschappelijke zetel van Elia System Operator en Elia Asset is gevestigd
Keizerslaan 20
1000 Brussel, België

De maatschappelijke zetel van 50Hertz GmbH is gevestigd
Heidestraße 2
D-10557 Berlin, Duitsland

De maatschappelijke zetel van Eurogrid International is gevestigd
Joseph Stevensstraat, 7
1000 Brussel, België

De maatschappelijke zetel van Elia Grid International is gevestigd
Joseph Stevensstraat, 7
1000 Brussel, België

Verslaggevingsperiode

Dit verslag behelst de periode van 1/1/2018 tot 31/12/2018.

Contact

Group Communications and Reputation
Marleen Vanhecke
T + 32 486 49 01 09
Keizerslaan 20
1000 Brussel
info@elia.be
T +32 2 546 72 41

Hoofdzetels Elia groep

Keizerslaan, 20, B-1000 Brussel
T +32 2 546 70 11
F +32 2 546 70 10 -
info@elia.be

Heidestraße 2
10557 Berlin
T +49 30 5150 0
F +49 30 5150 2199
info@50hertz.com

Concept en eindredactie

Elia Group Communication and Reputation

Grafische vormgeving

www.chriscom.be

Verantwoordelijke uitgever

Pascale Fonck

Ce document est également disponible en français.
This document is also available in English.

We willen iedereen bedanken die meegewerkt heeft aan de samenstelling van dit jaarverslag.

Scan de code
en bezoek ons
downloadcenter

50Hertz-medewerkers aan de voet van het offshore hoogspanningsstation “Viking” (Wikinger)

Na drie jaar bouwen zijn de onderzeese kabels tussen het offshore windpark Viking (Iberdrola) in het noorden van het eiland Rügen en het 50Hertz-netaansluitpunt in Lubmin geïnstalleerd. In Duitsland wordt voor het eerst 220 kV AC-technologie (wisselstroom) gebruikt voor de aansluiting op het offshore net. Dit maakt een hogere vermogensoverdracht mogelijk.

